

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Η΄
ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΗ

Της Διαιρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1994
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1992
ΚΑΙ
ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1992

ΠΡΟΕΔΡΙΑ: ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Χρ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ

ΑΘΗΝΑ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1993
ΑΠΟ ΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Η' - ΣΥΝΟΔΟΣ Α
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΗ

Της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1994
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1992
ΚΑΙ
ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1992

ΠΡΟΕΔΡΙΑ: ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Χρ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ

ΑΘΗΝΑ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1993
ΑΠΟ ΤΟ ΓΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Πρακτικό της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων και.....	5
2. Έκθεση της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων στα σχέδια νόμων του Υπουργείου Οικονομικών.....	7
α) "Κύρωση του Γενικού Προϋπολογισμού του Κράτους οικονομικού έτους 1994".....	
β) "Κύρωση του Απολογισμού του Κράτους οικονομικού έτους 1992" και.....	
γ) "Κύρωση του Ισολογισμού του Κράτους οικονομικού έτους 1992".....	

II. Πίνακας Εισηγητών:

1) Εισηγήση του Γενικού Εισηγητή κ. Κίμ. Κουλούρη (ΠΑΣΟΚ).....	13-25
2) Εισηγήση του Γενικού Εισηγητή κ. Αν. Παπαληγούρα (Ν.Δ.).....	29-39
3) Εισηγήση του Γενικού Εισηγητή κ. Στ. Στεφανόπουλου (Πολιτική Άνοιξη).....	43-102
4) Εισηγήση του Γενικού Εισηγητή κ. Γερ. Αραβανή (Κ.Κ.Ε.).....	105-142
5) Εισηγήση του Ειδικού Εισηγητή κ. Ι. Διαμαντίδη (ΠΑΣΟΚ).....	145-147
6) Εισηγήση του Ειδικού Εισηγητή κ. Κ. Διαμαντή (ΠΑΣΟΚ).....	151-154
7) Εισηγήση του Ειδικού Εισηγητή κ. Ν. Γαλανού (ΠΑΣΟΚ).....	157-161
8) Εισηγήση του Ειδικού Εισηγητή κ. Ευαγγ. Μειμαράκη (Ν.Δ.).....	165-168
9) Εισηγήση του Ειδικού Εισηγητή κ. Δ. Κωστόπουλου (Ν.Δ.).....	171-175
10) Εισηγήση του Ειδικού Εισηγητή κ. Αν. Λεντάκη (Πολιτική Άνοιξη).....	179-194
11) Εισηγήση του Ειδικού Εισηγητή κ. Ευστρ. Κόρακα (Κ.Κ.Ε.).....	197-202

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Η' - ΣΥΝΟΔΟΣ Α'
ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ-ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο

Της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων στα σχέδια νόμων του Υπουργείου Οικονομικών:

- α) Κύρωση του Γενικού Προυπολογισμού του Κράτους οικονομικού έτους 1994*
- β) Κύρωση του Απολογισμού του Κράτους οικονομικού έτους 1992* και
- γ) Κύρωση του Ισολογισμού του Κράτους οικονομικού έτους 1992*.

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Η Διαρκής Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων συνήλθε στις 2, 3 και 7 Δεκεμβρίου 1993, σε τρεις συνεδριάσεις, που διήρκεσαν συνολικά 10 ώρες, υπό την Προεδρία του Προέδρου αυτής, κ. Ιωάννη Τσακλίδη, με αντικείμενο την εξέταση των σχεδίων νόμων του Υπουργείου Οικονομικών:

- α) Κύρωση του Γενικού Προυπολογισμού του Κράτους οικονομικού έτους 1994*
- β) Κύρωση του Απολογισμού του Κράτους οικονομικού έτους 1992* και
- γ) Κύρωση του Ισολογισμού του Κράτους οικονομικού έτους 1992*.

Στις συνεδριάσεις ήταν παρόντες ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Γ. Γεννηματάς και οι Υφυπουργοί Οικονομικών, κ.κ. Δ. Γεωργακόπουλος και Αλ. Παπαδόπουλος.

Κατά τη διάρκεια της συζητήσεως έλαβαν το λόγο, ως Γενικοί Εισηγητές, από το ΠΑΣΟΚ ο κ. Κιμ. Κουλουρής, από τη Νέα Δημοκρατία ο κ. Αν. Παπαληγούρας, από την Πολιτική Άνοιξη ο κ. Στ. Στεφανοπουλος και από το Κ.Κ.Ε. ο κ. Γερ. Αραβανής και ως Ειδικοί Εισηγητές οι κ.κ. Ι. Διαμαντιδής, Κ. Διαμαντής και Ν. Γαλανός από το ΠΑΣΟΚ, Ευάγγ. Μειμαράκης και Δ. Κωστόπουλος από τη Νέα Δημοκρατία, Αν. Λεντακης από την Πολιτική Άνοιξη και Ευστρ. Κόρακας από το Κ.Κ.Ε..

Οι Εισηγήσεις των παραπάνω Βουλευτών **α κ ο λ ο υ θ ο ύ ν**.

Έλαβαν το λόγο, επίσης, οι Βουλευτές κ.κ. Γ. Σουφλιάς, Ελ. Βερυβάκης, Β. Κεδικόγλου, Αλ. Δεσάλλας, Γ. Αδαμοπουλος, Ι. Παπασπύρου, Σπ. Καλούδης και Κ. Γεωργολιός.

Ο παριστάμενος Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών κ. Γεώργιος Γεννηματάς, είπε μεταξύ άλλων και τα εξής:

“Ο νέος Προυπολογισμός, ο οποίος συντάχθηκε με ειλικρίνεια και ρεαλισμό, επιδιώκει την άμεση αντιμετώπιση των οξυμμένων προβλημάτων και τη διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών για την ανάκαμψη και ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας.

Οι Δημόσιες Επενδύσεις θα αυξηθούν κατά 34,2%. Αυτό οφείλεται, βέβαια, και στην αύξηση των Σ.Π.Α., αλλά, ενώ η προηγούμενη Κυβέρνηση έκανε διορθώσεις, εμείς θα συνεχίσουμε τις προσπάθειες για προσαρμογές και δεν θα διακοψουμε τις εισροές, εστω και για μία ημέρα.

Η αναπτυξιακή μας στρατηγική και οι προσπάθειες για την αυστηρή επιδεξιμότητα των έργων στις ιδιωτικές επενδύσεις τείνουν στην υλοποίηση των προγραμμάτων της Οικουμενικής Κυβερνήσεως. Η μονη αναπτυξιακή στρατηγική της Νέας Δημοκρατίας ήσαν οι περιφημες αποκρατικοποιήσεις της Α.Γ.Ε.Τ. και των Κ.Τ.Ε.Λ..

Σχετικά με την κοινωνική προστασία η δεσμευσή μας συνιστάται στο ό,τι θα αναπληρώσουμε πλήρως τον πληθωρισμό και το πράττουμε χωρίς τεχνάσματα. Στο ποσοστό του 11,7% περιλαμβάνεται το *carry over* και η ωρίμανση και δεν ισχύει το 0+0 14%.

Δεσμευόμαστε ότι με το διορθωτικό θα καλύψουμε πλήρως την άνοδο του πληθωρισμού. Εκτιμούμε ότι μπορούμε να σπάσουμε το φράγμα του 10%, ανεξαρτητα προς την ωρίμανση.

Η προηγούμενη Κυβέρνηση θεσμοθέτησε τις ασφαλιστικές εισφορές και, αφού είχε πάρει από τους εργαζόμενους τα αναλογούντα ποσα, μας κατηγορεί, διότι, στο έτος της “μαύρης τρύπας”, δεν καταργούμε το νόμο, που εκείνη εψήφισε. Ως προς το πρόβλημα αυτό δεν μπορώ, όμως, να δεσμευτώ, γιατί δεν γνωρίζω την εξέλιξη της πορείας του Προυπολογισμού.

Το αποθεματικό είναι αυξημένο, γιατί θέλουμε να χορηγήσουμε κονδύλια για την ανάπτυξη της Θρακης.

Στον τομέα του πολιτισμού θέλουμε να επιχειρήσουμε ωρισμένες σημαντικές επιλογές και όχι να προσλάβουμε φύλακες. Πρέπει, όμως, να έχουμε αποθεματικό για να αντιμετωπίσουμε την ασφάλεια και όχι τις αυξήσεις των μισθών κάποιων, όπως έκανε προεκλογικά η Ν.Δ. για τα Σώματα Ασφαλείας και για το Λιμενικό.

Στο αποθεματικό πρέπει να συμπεριληφθούν οι χαμηλοσυνταξιούχοι, οι άνεργοι και τα άτομα με ειδικές ανάγκες για να αποφασισει ο Πρωθυπουργός, σε συνεργασία με τα Υπουργεία Εργασίας και Κοινωνικής Πρόνοιας, για τη διάθεση των χρημάτων.

Ανέφερα με παρρησία ότι θα έχουμε ακαθάριστο συνολικό δημοσίο έλλειμμα κατά 25% μεγαλύτερο του περυσινού. Όλα όσα λέμε είναι ειλικρινή. Διατηρώ, όμως, επιφυλάξεις και προσπαθώ να σβήσω το αποθεματικό, παρά να επιχειρήσω πρόσθετο δανεισμό στο τέλος. Το μέλλον μας οδηγεί όλους σε συγκλίσεις. Ο Πρωθυπουργός, χθες, ανέλαβε ευθύνες για τη δική του διακυβέρνηση και για τις προηγούμενες. Αλλά το πρόβλημα συνίσταται στην ανάληψη ευθυνών για το μέλλον. Είναι αλήθεια ότι 'το Έθνος κινδυνεύει από αφανισμό, αν δεν εξαφανισθεί η απειλή της χρεωκοπίας'.

Επενδύσεις μπορεί να πραγματοποιηθούν, μόνον αν συμφωνήσουν όλες οι πτέρυγες. Εάν η Οικουμενική είχε παραμείνει στην εξουσία επί ενάμισυ χρόνο, θα είχαμε λύσει πολλά προβλήματα. Η χώρα μας ως προς τις δαπάνες, σε σχέση με το Α.Ε.Π. της, ευρίσκεται στο μέσο όρο της Κοινότητας. Βέβαια, οι πραγματικές δαπάνες είναι χαμηλότερες, αλλά λόγω των διαφόρων εξυπηρετήσεων φθάνουν σε αυτό το ύψος, ενώ τα έσοδα ευρίσκονται 9 με 10 μονάδες χαμηλότερα.

Ός προς το πρόγραμμα σύγκλισης με την Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι προφανές ότι έχουμε καθημερινώς αποκλίση, η οποία οδηγεί την Ελλάδα όχι μόνον στην περιθωριοποίηση, αλλά στη χρεωκοπία.

Άρα, πρέπει να γίνει δημοσιονομική μεταρρύθμιση και η ανάπτυξη αποτελεί το μεγαλύτερο όπλο της δημοσιονομικής επανορθωσης. Η θέση αυτή αποδεικνύεται από την αναπτυξιακή μας στρατηγική. Πρέπει, όμως, παράλληλα, να κλείσουμε τη 'μαύρη τρυπα' και να πληρώσουμε μισθούς και συντάξεις.

Επαναλαμβάνω, ότι ο Προυπολογισμός είναι απόλυτα ειλικρινής. Βέβαια, η τήρησή του δεν θεωρείται απόλυτα σίγουρη. Θα ληφθούν και θα ισχύουν από τώρα αυστηρότατα μέτρα για τη φοροδιαφυγή. Οι νέοι φόροι, όμως, θα επιβληθούν για το έτος 1995 και όχι για το 1994'.

Ο παριστάμενος Υφυπουργός Οικονομικών, κ. Δημήτριος Γεωργακόπουλος, είπε μεταξύ άλλων και τα εξής:

'Η Κυβέρνηση θα ήθελε να διαθέσει πολύ περισσότερα κονδύλια για τον Πολιτισμό, την Παιδεία και την Υγεία, οι δημοσιονομικές, όμως, ανάγκες την περιορίζουν.

Μόνο στα Υπουργεία Παιδείας, Υγείας και Εθνικής Άμυνας τα ποσοστά αύξησης των δαπανών τους είναι πάνω από την αναμενόμενη αύξηση του πληθωρισμού, ενώ στο υπόλοιπο ευρίσκονται κάτω από το 9%. Αυτό σηματοδοτεί την πολιτική, την οποία μπορεί να ασκήσει η Κυβέρνηση, κάτω από αυστηρά περιοριστικούς όρους, τους οποίους θέτει η Οικονομία μας, λόγω του ιδιαίτερα μεγάλου ελλείμματος, που παρουσίασε ο Προυπολογισμός του 1993.

Υπάρχει κονδύλιο ενός τρισεκατομμυρίου δραχμών, το οποίο αναφέρεται στην ανάπτυξη, που, μαζί με τον αναπτυξιακό νόμο, τον οποίο προωθεί η Κυβέρνηση, θα αποτελέσουν τα εργαλεία εκείνα, που θα δώσουν ώθηση στην ανάπτυξη της Οικονομίας μας. Έχουμε, επανειλημμένα, τονίσει, ότι δεν στοχεύουμε, απλά και μόνον, στην κάλυψη των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, αλλά και στην ανάπτυξη της Οικονομίας μας, χωρίς την οποία δεν μπορεί να υπάρξει κάλυψη των δημοσιονομικών ελλειμμάτων.

Πιστεύουμε ότι η πολιτική, που ασκεί η Κυβέρνηση, προσανατολίζεται προς τη σωστή κατεύθυνση. Είναι γεγονός ότι η Κυβέρνηση ευρίσκεται δέσμια της οικονομικής καταστάσης, που παρέλαβε από την προηγούμενη Κυβέρνηση, και η οποία, με τα διορθωτικά μέτρα για τον Προυπολογισμό, δεν επέτυχε παρά να αστοχήσει στις προβλέψεις της και να οδηγήσει το Δημόσιο Τομέα σε κατάσταση χρεωκοπίας.

Εμείς πιστεύουμε ότι θα έχουμε αύξηση των δημοσίων επενδύσεων της τάξης του 30 - 34%, γεγονός που τονίζει τον αναπτυξιακό χαρακτήρα της πολιτικής της Κυβέρνησης.

Ο πληθωρισμός, που η Νέα Δημοκρατία πίστευε ότι μπορεί να φτάσει σε μονοψήφιο αριθμό, παραμένει, ακόμη, σε υψηλά επίπεδα. Η μείωση του πληθωρισμού είναι δυνατόν να προέλθει από την ανάπτυξη, παραγωγή και διάθεση προϊόντων στην αγορά και όχι μόνον από τη συρρίκνωση του εισοδήματος, η οποία οδηγεί σε αντίθετα αποτελέσματα.

Επίσης, αποτελεί προσπάθειο της Κυβέρνησης η μείωση των επιτοκίων, κατά το έτος 1994, ώστε να υπάρξει χαλάρωση των ελλειμμάτων, τα οποία δημιουργούνται, ακριβώς, λόγω των υψηλών επιτοκίων. Ακόμη, πιστεύουμε ότι τα επιτόκια των ομολόγων θα μειωθούν κατά 2 - 3 μονάδες, πράγμα που θα έχει ευεργετική επίδραση και στην αντίστοιχη μείωση των επιτοκίων χορηγήσεων, έτσι ώστε να υπάρξει μια ώθηση της ανάπτυξης.

Ός προς αγροτικά χρεη, η Κυβέρνηση δεν έχει ακόμη εξαγγείλει τις θέσεις της. Μελετά, όμως, το θέμα και αναζητεί την καλύτερη λύση.

Ο Ε.Φ.Τ.Ε. είναι ένας αντιαναπτυξιακός φόρος, αλλά η παράταση της μη καταργήσης του θα αποτρέψει την επιβολή άλλων φορών, με δυσμενέστερα αποτελέσματα.

Το 'πόθεν έσχες', πρέπει να εφαρμοσθεί συνολικά, για να περιορισθεί η φοροδιαφυγή. Επειδή όμως, η Ελληνική Κοινωνία δεν έχει φθάσει, ακόμη, στο εφικτό σημείο, αναγκαστήκαμε να οδηγηθούμε σε ελαστικές λύσεις.

Όσον αφορά, στα ρέπος, φαίνεται ότι η Κοινωνία μας, σιγά-σιγά, αποδέχεται τη φορολόγησή τους. Οι προεκλογικές μας δεσμεύσεις δεν αποτελούν 'ταμπου'. Για τον λόγο αυτό, γίνεται, άλλωστε, και ο διάλογος, ώστε τα μέτρα που θα λάβουμε, να είναι περισσότερο αποδεκτά.

Ο Προυπολογισμός του έτους 1994, είναι ένας Προυπολογισμός σφιχτός, ένας Προυπολογισμός ανάγκης και πιστεύουμε ότι, με τη βοήθεια του Ελληνικού Λαού και όλων των παραγωγικών τάξεων, θα υλοποιηθεί με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια, ώστε στο τέλος του 1994 η Οικονομία μας να μη ευρισκείται στο σημερινό δυσκόλο σημείο.

Ο παριστάμενος Υφυπουργός Οικονομικών κ. Αλέξανδρος Παπαδόπουλος, είπε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

"Θα πραγματοποιηθούν εκλογες για τον δεύτερο βαθμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και προβλεπεται σχετικό κονδύλιο. Εάν η μεταβολή, σε σχέση με το 1993, αποβεί επί το αρνητικότερο, τούτο οφείλεται σε διάφορα ποσά, που εγγραφήκαν, εκτακτως, το 1993 και κυρίως στο ποσό, που σταφύρεται στην εκτακτή επιχορήγηση των Κομμάτων.

"Όσον αφορά στην υποτιθέμενη μείωση των εσόδων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καλό είναι να τονισθεί ότι, λόγω της σημαντικής υστέρησης των εσόδων του Προυπολογισμού του 1993, το 20% του φορου φυσικών προσώπων και το 20% επί των τελών κυκλοφορίας, που ήταν απευθείας έσοδο για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, είχαν υστέρηση 26 δισεκατομμυρίων δραχμών. Από αυτά ένα μέρος αφορά στον Τακτικό Προυπολογισμό και ένα άλλο στον Προυπολογισμό Δημοσιων Επενδύσεων. Έπρεπε να πραγματοποιήσουμε μείωση των αποδόσεων. Οι Δήμοι, όμως, και οι Κοινότητες είχαν προυπολογίσει αυτά τα εσοδα για ειλημμένες υποχρεώσεις και το ποσό της υστέρησης συμπληρώθηκε με τα προβλεπόμενα έσοδα του 1994. Επισημαίνω, ακόμη, ότι έπρεπε να πραγματοποιηθεί μείωση των αποδόσεων κατά 5 δισεκατομμύρια δραχμές, πράγμα που δεν έγινε, μόνον και μόνον, επειδή τιμούμε την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

"Όσον αφορά στα κονδύλια της Εθνικής Άμυνας, νομίζω ότι όλοι επιδεικνύουμε την ίδια ευαισθησία. Προκειται για το μόνο Υπουργείο, για το οποίο εγκρίνεται αύξηση των κονδυλίων κατά 14,5%. Στο σημείο αυτό, εξαντλούνται οι υπάρχουσες δυνατότητες, περαν, βεβαίως, του γεγονότος, ότι εάν προκύψει συγκεκριμένο πρόβλημα, θα υπάρξει η ευχερεία αντιμετώπισής του, κατά προτεραιότητα."

Τέλος, τα παραπάνω σχέδια νόμων ψηφίσθηκαν από την Επιτροπή κατ'αρχήν, κατ'άρθρον και στο σύνολο τους, κατά πλειοψηφία.

Τα Πρακτικά των συνεδριάσεων ευρίσκονται στη Γραμματεία της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων και στη διαβασή των κ.κ. Βουλευτών.

Ε Κ Θ Ε Σ Η

Η Διαρκής Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων, αφού ελαβε υπόψη, κατά την εξέταση των σχεδίων νόμων του Υπουργείου Οικονομικών: α) Έγκριση του Γενικού Προυπολογισμού του Κρατους οικονομικού έτους 1994", β) Έγκριση του Απολογισμού του Κρατους οικονομικού έτους 1992" και γ) Έγκριση του Ισολογισμού του Κρατους οικονομικού έτους 1992", τις αγορευσεις των Γενικών Εισηγητών του ΠΑΣΟΚ κ. Κίμ Κουλούρη, της Νέας Δημοκρατίας κ. Αν. Παπαληγούρα, της Πολιτικής Άνοιξης κ. Στ. Στεφανοπούλου και του Κ.Κ.Ε κ. Γερ. Αραβανή και των Ειδικών Εισηγητών του ΠΑΣΟΚ κ.κ. Ι. Διαμαντίδη, Κ. Διαμαντή και Ν. Γαλανού, της Νέας Δημοκρατίας κ.κ. Ευαγγ. Μειμαρακή και Δ. Κωστοπούλου, της Πολιτικής Άνοιξης κ. Αν. Λεντάκη, του Κ.Κ.Ε κ. Ευστρ. Κύρακα, καθώς και των μελών της, αποδεχθηκε τα ανωτερα σχέδια νόμων κατ' αρχήν, κατ' άρθρο και στο σύνολο τους, κατά πλειοψηφία και προτείνει την επιψηφισή τους από την Ολομέλεια της Βουλής.

Αθήνα, 13 Δεκεμβρίου 1993

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΑΚΛΙΔΗΣ

Μ. ΧΡΥΣΟΧΟΙΔΗΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

A. ΓΕΝΙΚΟΙ ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

Κίμ. Κουλούρης (Βουλευτής Β' Αθηνών - ΠΑΣΟΚ)

Ανασ. Παπαληγούρας (Βουλευτής Κορινθίας - Ν.Δ.)

Στεφ. Στεφανόπουλος (Βουλευτής Β' Αθηνών - Πολιτική Άνοιξη)

Γερ. Αραβανής (Βουλευτής Β' Πειραιώς - Κ.Κ.Ε)

B. ΕΙΔΙΚΟΙ ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

Ι. Διαμαντίδης (Βουλευτής Β' Πειραιώς - ΠΑΣΟΚ)

Κ. Διαμαντής (Βουλευτής Β' Θεσσαλονίκης - ΠΑΣΟΚ)

Ν. Γαλανός (Βουλευτής Β' Πειραιώς - ΠΑΣΟΚ)

Ευάγγ. Μειμαρακης (Βουλευτής Β' Αθηνών - Ν.Δ.)

Δημ. Κωστόπουλος (Βουλευτής Αρκαδίας - Ν.Δ.)

Αν. Λεντάκης (Βουλευτής Β' Αθηνών - Πολιτική Άνοιξη)

Ευστρ. Κόρακας (Βουλευτής Λέσβου - Κ.Κ.Ε.)

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΗ
ΤΗΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ (ΠΑΣΟΚ)

ΚΙΜΩΝΑ ΚΟΥΛΟΥΡΗ
ΒΟΥΛΕΥΤΗ Β' ΑΘΗΝΩΝ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Για τον Προϋπολογισμό του Κράτους Οικονομικού Έτους 1994

του Γενικού Εισηγητή της Πλειοψηφίας (Π.Α.Σ.Ο.Κ.)

Κίμωννα Κουλούρη

Βουλευτή Β' Αθηνών

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κατάθεση, συζήτηση και ψήφιση του Προϋπολογισμού είναι αναμφισβήτητα κορυφαίο γεγονός του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος, το δεύτερο στην κλίμακα της κοινοβουλευτικής διαδικασίας, μετά τις προγραμματικές δηλώσεις και την ψήφο εμπιστοσύνης στην Κυβέρνηση.

Αυτό επιβεβαιώνεται από την ιστορία των κοινοβουλευτικών αγώνων, διότι η υπαγωγή του Προϋπολογισμού στη νομοθετική αρμοδιότητα του Κοινοβουλίου αποτελεί μέγιστη λαϊκή κατάκτηση και σημαντικότερο σταθμό της κοινοβουλευτικής εξουσίας.

Αυτή την αρμοδιότητα της για τον Προϋπολογισμό πρέπει να την ασκεί η Βουλή με την αίσθηση ευθύνης, την προσήκουσα σε ύψιστο πολιτικό σώμα και στο κύριο συντεταγμένο όργανο της Πολιτείας. Επειδή δε, η Βουλή συγκροτείται από κόμματα και τα κόμματα απαρτίζονται από συγκεκριμένους Βουλευτές, η εθνή του Σώματος προσωποποιείται και ανήκει στα μέλη του.

Γι' αυτό επιβάλλεται σε εμάς, τους Έντολοδόχους της λαϊκής κυριαρχίας και όχι Έως φορείς της κατά τη φράση του Μιραμπώ, να ενημερώσουμε το λαό με ειλικρίνεια, να εκτιμήσουμε τις δυνατότητες και τους περιοριστικούς παράγοντες που συνθέτουν το πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας και να προτείνουμε την αναγκαία πολιτική για την αντιμετώπιση του οικονομικού μας προβλήματος.

Ο Προϋπολογισμός του 1994, που κατέθεσε η Κυβέρνηση, είναι πρόταση οικονομικής πολιτικής και όχι σύνολο λογιστικών πράξεων και κατ' επιλογή παράθεση αριθμών. Οι σκοποί τους οποίους θέτει και υπηρετεί ο Προϋπολογισμός ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της Χώρας και καθορίστηκαν, όχι με πολιτικό βολонταρισμό, αλλά από την συνειδητοποίηση της δύσκολης πραγματικότητας και το χρεος, όχι να βελτιώσουμε απλώς στην επόμενη διαχείριση τα κρίσιμα μεγέθη, αλλά να ενεργοποιήσουμε τις ενδογενείς και εξωγενείς δυνατότητες της οικονομίας μας, ώστε επιτέλους να σμικρυνθεί η μεγάλη απόσταση που μας χωρίζει από τις ανεπτυγμένες οικονομίες και να αποτραπεί ο κίνδυνος της οικονομικής μας περιθωριοποίησης. Διότι η οικονομική περιθωριοποίηση οδηγεί συνολικά τη χώρα και στο περιθώριο των διεθνών εξελίξεων και την κάνει ουραγό της διεθνούς κοινωνίας.

Αυτός ο ρόλος όμως, δεν αρμόζει στη Χώρα μας. Γι' αυτό τόσο τα πολιτικά κόμματα, όσο και οι κοινωνικές ομάδες, πρέπει να συνεννοηθούμε και να συμφωνήσουμε κατ' αρχήν στο ποια είναι τα πραγματικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Είναι δε αυτά τόσο μεγάλα και τόσα πολλά και το δημοσιονομικό πρόβλημα της Χώρας είναι τόσο σοβαρό, ώστε μας υποχρεώνει να αφήσουμε στην άκρη κάθε διάθεση για στείρα αντιπαράθεση και κάθε απόπειρα προσέγγισης του προβλήματος με μικροκομματική διάθεση και προοπτική μικροπολιτικού οφέλους.

Είναι έτσι απαραίτητο να συμφωνήσουμε όλες οι πτέρυγες της Βουλής και όλες οι κοινωνικές ομάδες ότι το πρώτο πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε είναι το παραγωγικό έλλειμμα της Χώρας. Είμαστε δυστυχώς, ελλειμματικοί ως παραγωγοί, άρα και ελλειμματικοί ως ανταγωνιστές. Είμαστε, επίσης, αναποτελεσματικοί ως κράτος και, δυστυχώς, ως κοινωνία δεν έχουμε διαμορφώσει την κοινωνική συνείδηση του φορολογουμένου πολίτη και της ανάπτυξης.

Το δεύτερο πρόβλημα είναι η παρατεταμένη ύφεση που μαστίζει τη Χώρα. Τρίτον, βρισκόμαστε αντιμέτωποι με τη σοβαρότερη δημοσιονομική κρίση των τελευταίων δεκαετιών, θα έλεγα, διότι θα ήθελα να αποφύγω την σύγκριση με την εποχή του Τρικούπη. Τέτατον, το διεθνές περιβάλλον είναι κάθε άλλο παρά ευνοϊκό, εφόσον και οι πιο ανεπτυγμένες από εμάς χώρες του ΟΟΣΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιμετωπίζουν οικονομική ύφεση, με χαμηλότερους ή και αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης και υψηλά πραγματικά επιτόκια. Πέμπτον, η πολιτική αστάθεια στο Βαλκάνια και τα εθνικά μας θέματα αποτελούν περιοριστικούς παράγοντες στη δημοσιονομική πολιτική και δεν βοηθούν την οικονομική ανάπτυξη. Αν όλοι συμφωνήσουμε με τα παραπάνω, τότε νομίζω ότι δεν θα έχουμε πρόβλημα να συμφωνήσουμε ότι δεν υπάρχει προηγούμενο στη μεταπολεμική οικονομική ζωή της Χώρας μας να καταρτίζεται προϋπολογισμός κάτω από τόσο αντίξοες συνθήκες.

Οι προτάσεις του Προϋπολογισμού απαντούν στην πρόκληση της προσαρμογής της οικονομίας μας με βάση τις απαιτήσεις της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς ανταγωνισμού. Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες επιχειρείται αυτή η προσαρμογή είναι ιδιαίτερα αντίξοες.

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στο εξωτερικό μέτωπο έχουμε να αντιπαλέψουμε με μια σοβαρή ύφεση και μία αναδιάρθρωση της παγκόσμιας οικονομίας, γεγονότα που δημιουργούν προβλήματα σε ό,τι αφορά τη διατήρηση και βελτίωση της θέσης μας στο παγκόσμιο σκηνικό.

~~Η τεχνολογική επανάσταση, ιδιαίτερα στους τομείς της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, η απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων, των χρηματαγορών, των υπηρεσιών και του διεθνούς εμπορίου και η δραστηριότητα των πολυεθνικών εταιρειών δημιουργούν συνθήκες ενοποίησης των αγορών, τόσο σε περιφερειακό, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.~~

Ο ανταγωνισμός καθίσταται όλο και δυσκολότερος, ενώ οι εθνικές κυβερνήσεις σταδιακά χάνουν την ευχέρεια που είχαν να βελτιώνουν την ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεών τους με παρεμβατικές πολιτικές, όπως η πολιτική επιτοκίων, επιχορηγήσεις, επιδοτήσεις και άλλες κρατικές ενισχύσεις.

Οι αγορές συναλλάγματος τιμωρούν, όπως πρόσφατα αποδείχθηκε, τις χώρες που δεν ακολουθούν τους κανόνες της σύγκλισης και τους απαγορεύουν, ουσιαστικά, ορισμένες πολιτικές, όπως για παράδειγμα τη μείωση των επιτοκίων, όταν οι επιδόσεις τους στο μέτωπο του πληθωρισμού δεν είναι ικανοποιητικές. Αν, παρά ταύτα το πράξουν, δηλαδή μειώσουν τα επιτόκια χωρίς να ελέγχουν τις πληθωριστικές πιέσεις, τότε οδηγούν το εθνικό τους νόμισμα σε υποτίμηση. Η έξοδος της αγγλικής λίρας και της ιταλικής λιρέτας από το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ) και η υποτίμηση του εσκούντο και της πεσέτας αποτελούν εύγλωττο παράδειγμα των επιπτώσεων της παγκοσμιοποίησης.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι μέσω των αγορών συναλλάγματος διακινούνται σε ημερήσια βάση 1 τρισ. δολάρια, δηλαδή πάνω από το διπλάσιο των συναλλαγματικών αποθεμάτων των δέκα πλουσιότερων χωρών του κόσμου. Η απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων σε παγκόσμια κλίμακα σημαίνει ότι οι κεντρικές τράπεζες δεν μπορούν πλέον να παρεμβαίνουν αποτελεσματικά, μέσω της διάθεσης αποθεματικών, στις επιθέσεις ενάντια στα εθνικά νομίσματα.

Έτσι οδηγήθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση τον περασμένο Αύγουστο στην απόφαση να αυξήσει το περιθώριο διακύμανσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών από 2,25% σε 15%, επειδή είχε καταστεί δυσχερής η σύγκλιση, λόγω της ύφεσης και της διαφοροποίησης της οικονομικής πολιτικής των κρατών-μελών της.

Θα πρέπει να αναρωτηθούμε, αν η κατάσταση αυτή δημιουργεί προϋποθέσεις επανεθνικοποίησης των οικονομικών πολιτικών και αποσταθεροποίησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Νομίζω, όμως, ότι σε μία περίοδο όπου οι ΗΠΑ, μαζί με το Μεξικό και τον Καναδά, κάνουν μία προσπάθεια διεύρυνσης των αγορών τους (συμφωνία NAFTA) και προσέγγισης των αγορών του Ειρηνικού, ενώ η Ιαπωνία εμφανίζεται όλο και πιο απειλητική από οικονομική άποψη, η Ευρωπαϊκή Ένωση, αργά ή γρήγορα, θα ξαναβρεθεί στην τροχιά της ολοκλήρωσης και της παραπέρα διεθνοποίησης της οικονομίας της.

Η παγκοσμιοποίηση των αγορών δεν επιτρέπει σήμερα εσωστρεφείς προσεγγίσεις. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι υποχρεωμένη να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης με επιθετικές και όχι αμυντικές πολιτικές. Οι προσπάθειες σύγκλισης θα πρέπει να συνοδεύονται με γενναία μέτρα για την ανάκαμψη της Ευρωπαϊκής Οικονομίας, της αναδιάρθρωσης και αναβάθμισης του βιομηχανικού της ιστού, της προώθησης της κοινωνικής χάρτας, της αντιμετώπισης της διαρθρωτικής ανεργίας και της πραγματικής εξίσωσης των επιπέδων ανάπτυξης. Τα μέτρα αυτά προϋποθέτουν μία ενιαία αντίληψη για το 'κοινοτικό συμφέρον', αλλά ταυτόχρονα και την 'κοινοτική αλληλεγγύη'.

Η σύντομη αυτή αναφορά στην πρόκληση της παγκοσμιοποίησης έγινε για να υπογραμμισθεί ότι η Χώρα μας δεν μπορεί να αγνοεί τους κανόνες του παγκόσμιου και ευρωπαϊκού παιχνιδιού. Οι δυνατότητές της πειθαρχούν αναγκαστικά στους παραπάνω περιορισμούς, αλλά οι ευκαιρίες που διανοίγονται περνούν αναγκαστικά μέσα από τις ευρωπαϊκές διεργασίες. Η εκμετάλλευσή τους όμως εξαρτάται από την ικανότητά μας να προσαρμοσθούμε εγκαίρως και αποτελεσματικά με τις δυσκολες κοινοτικές και διεθνείς απαιτήσεις.

Έτσι ο Προϋπολογισμός του 1994 πρέπει να κριθεί υπό το πρίσμα της παγκοσμιοποίησης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Είναι σε όλους μας γνωστή η σοβαρή ύφεση που πλήττει ιδιαίτερα την Ευρωπαϊκή οικονομία. Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί σε αρνητικά επίπεδα το 1993 (-0,4%), ενώ θα κυμανθεί μεταξύ 1% και 2% το 1994 και 1995.

Ο ρυθμός αυτός δεν επαρκεί για να απορροφήσει το ήδη υψηλό επίπεδο της ανεργίας (10,8% το 1993) με αποτέλεσμα τη διόγκωσή της τα επόμενα δύο χρόνια. Το πρόβλημα της ανεργίας που αφορά σήμερα 17 εκ. και του χρόνου 20 εκ. ανέργους της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να έχει απρόβλεπτες συνέπειες για τους δημοκρατικούς θεσμούς.

Οι επενδύσεις σε εξοπλισμό μειώθηκαν δραματικά τα δύο τελευταία χρόνια (-6% κατά μέσο όρο), καθώς επίσης και οι πάγιες επενδύσεις (-3%).

Ενώ ο πληθωρισμός παραμένει σε λογικά επίπεδα (3,5% περίπου) και δεν προβλέπεται να αυξηθεί τα δύο επόμενα χρόνια, τα δημόσια ελλείμματα (ως ποσοστό του ΑΕΠ) διευρύνονται (6% περίπου) με αποτέλεσμα να απομακρυνόμαστε από το στόχο του 3% της Συνθήκης του Maastricht. Το ίδιο ισχύει και για το δημόσιο χρέος που από 60% (ως ποσοστό του ΑΕΠ) πριν από τρία χρόνια πλησιάζει τώρα το 70%.

~~Η κατάσταση αυτή οδήγησε την Ευρωπαϊκή Ένωση σε μια κρίση εμπιστοσύνης ως προς την ικανότητά της να αντιμετωπίσει συντονισμένα τις προκλήσεις.~~

Οι διαφωνίες ως προς την ανάγκη στήριξης της ανάπτυξης με δανεισμό της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να χρηματοδοτηθούν μεγάλα έργα υποδομής και εκσυγχρονισμού των μεταφορών, τηλεπικοινωνιών, ΜΜΕ δικτύων και αυτοκινητοδρόμων της πληροφορικής, της Έρευνας και Τεχνολογίας, οξύνουν ακόμα περισσότερο την 'κρίση εμπιστοσύνης'.

Οι συνθήκες αυτές καθιστούν ακόμα δυσκολότερο το έργο της σημερινής Κυβέρνησης, η οποία δεν μπορεί να αναμενεί ουσιαστική στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας της Χώρας μέσα από εξωτερικούς παράγοντες (ζήτηση του εξωτερικού), τουλάχιστον για τα δύο επόμενα χρόνια.

Ταυτόχρονα η Κυβέρνηση θα έχει να αντιμετωπίσει τις θέσεις εκείνων των δυνάμεων που μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση επιθυμούν τη συρρίκνωση των 'κοινωνικών κεκτημένων' των εργαζομένων προκειμένου, όπως υποστηρίζουν, να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής οικονομίας.

Η χώρα μας συμφωνεί με την ανάγκη βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας, χωρίς όμως το κόστος να το επωμισθούν οι εργαζόμενοι. Διότι ευημερία αριθμών και συγχρόνως οικονομική και κοινωνική υποβάθμιση των εργαζομένων, όχι μόνο συνιστά κοινωνική αδικία ταξικής μικραψυχίας, αλλά και, όπως η ομόφωνα διακηρυχθείσα απόφαση των Ευρωπαϊκών εργατικών συνδικάτων υποστηρίζει, αντιστρατεύεται και την οικονομική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αντίθετα, η χώρα μας θα ανωνιστεί μέσα από το Κοινοτικό όργανο όχι μόνο για τη διαφύλαξη των κατακτήσεων των εργαζομένων, αλλά και τη διεύρυνση των δικαιωμάτων της εργατικής τάξης. Πιστεύουμε ότι μόνο μέσα από έναν ευρύ, πανευρωπαϊκό και εθνικό κοινωνικό διάλογο με τους εργαζομένους, και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του ανθρώπινου και τεχνολογικού παραγοντα η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να επιδιώξει τη βελτίωση της θέσης της στο παγκόσμιο σκηνικό.

Παράλληλα, η Κυβέρνησή μας θα προσπαθήσει με κάθε μέσο να επηρεάσει τις εξελίξεις προς την κατεύθυνση μιας επενδυτικής αναπτυξιακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ειδικότερα στον βιομηχανικό τομέα και στον τομέα των διαρθρωτικών παρεμβάσεων και των αναπτυξιακών ταμείων.

Το κύριο χαρακτηριστικό της Ελληνικής οικονομίας το 1993 είναι η ύφεση, ο πληθωρισμός, και τα τεράστια δημοσιονομικά ελλείμματα. Ετοι η οικονομία μας εμφανίζει αποκλίσεις μέχρι και 50% από τους στόχους του προγράμματος συγκλίσης που εγκρίθηκε το 1993 από την Κοινότητα, ενώ έχει σημειωθεί ουσιαστική μείωση του μέσου βιοτικού επιπέδου του Έλληνα πολίτη μεταξύ 1989 και 1992 από 49,1% σε 47,4% σε σχέση με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το γεγονός της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας και της κατάργησης των διαφόρων φραγμών στο εμπόριο και την κίνηση κεφαλαίων καθιστούν δύσκολο το έργο της σύγκλισης της Ελληνικής οικονομίας, έργο που καθίσταται δυσκολότερο από τα εσωτερικά προβλήματα που αντιμετωπίζει.

3. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Κατά τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε μία ένταση των μακροοικονομικών ανισορροπιών και η παραγωγική βάση της οικονομίας μας συρρικνώθηκε επικίνδυνα, και μάλιστα μετά από μία πολιτική που επέβαλε σοβαρές θυσίες στις ευρύτερες κατηγορίες των εργαζομένων, στο όνομα της αποκατάστασης των δημοσιονομικών και γενικότερων ισορροπιών. Οι μακροοικονομικές ανισορροπίες εκφράζονται με την συστηματική και παρατεταμένη παρουσία των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και των πληθωριστικών πιέσεων, που περιορίζουν τους βαθμούς ελευθερίας στην άσκηση οικονομικής πολιτικής, προκαλούν συνθήκες ασφυξίας στις αγορές και αστάθεια ως προς τις προοπτικές της οικονομίας, μέσω ενός φαύλου κύκλου υψηλών επιτοκίων - δημοσιονομικών ελλειμμάτων - πληθωριστικών πιέσεων.

Πίνακας 1

Το Ακαθάριστο Έλλειμμα του Γενικού Προϋπολογισμού του Κράτους

(δισ. δρχ.)

	1990	1991	1992	1993*
Ακαθάριστο Έλλειμμα	2.152	2.697	3.541	4.116
Ποσοστό επί του ΑΕΠ	20,4%	21,1%	23,8%	24,5%

* Εκτιμήσεις

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

Το ακαθάριστο έλλειμμα του Προϋπολογισμού (Πίνακας 1), το οποίο εκφράζει την απαίτηση του κράτους επί των χρηματοδοτικών πόρων της οικονομίας, όχι μόνο δεν μειώθηκε, παρά την πολιτική λιτότητας και την έντονη έμμεση φορολόγηση, αλλά αυξήθηκε από 2,2 τρισ. δρχ. το 1989 (20,4% του ΑΕΠ) σε 4,1 τρισ. δρχ. το 1993 (24,5% του ΑΕΠ). Επίσης, ο πληθωρισμός κινήθηκε στα τρία τελευταία έτη με 17,4% κατά μέσο όρο, έναντι αντίστοιχου ρυθμού 14,5% την περίοδο 1987-1989. Το 1989 ο πληθωρισμός ήταν 13,7%, ενώ το 1993 θα είναι 14,5% περίπου (Πίνακας 2).

Ωστόσο, πέρα από το συνδυασμό δημοσιονομικών ελλειμμάτων και πληθωρισμού, διαμορφώνεται μία εξίσου σημαντική αδυναμία στο παραγωγικό σκέλος της οικονομίας (Πίνακας 2). Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν παραμένει καθηλωμένο σε σχεδόν μηδενικούς ρυθμούς, οι ιδιωτικές επενδύσεις παρουσιάζουν στασιμότητα, η βιομηχανική παραγωγή σημειώνει μείωση χρόνο με το χρόνο και η ανεργία αυξάνεται. Ταυτόχρονα, σημειώνεται μία συνεχής απώλεια μεριδίων αγοράς, που εκφράζεται κυρίως με την εντεινόμενη εισαγωγική διείσδυση και την συνεχή απομακρυνση της εγχώριας κατανάλωσης από τα εγχωρίως παραγόμενα είδη. Μία εξέταση του Πίνακα 2 δείχνει τα υψηλά επιτόκια που επικρατούν στην οικονομία, τα οποία δεν επιτρέπουν την πρόσβαση του ιδιωτικού τομέα σε εύκολη και φθηνή χρηματοδότηση με αποτέλεσμα τη συρρικνωση της παραγωγικής του δραστηριότητας και την μεταβίβαση στο κράτος χρηματοδοτικών πόρων, που διαφορετικά θα ήταν διαθέσιμοι για την ανάπτυξη της οικονομίας και όχι την κάλυψη των ελλειμμάτων.

Πίνακας 2
Η Εξέλιξη Διαφόρων Μακροοικονομικών Μεγεθών

	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
Μεταβολή ΑΕΠ	4,1%	3,5%	-0,1%	3,2%	0,9%	0,2%
Μεταβολή Δ.Τ.Κ.	13,5%	13,7%	20,4%	19,5%	15,8%	14,5%
Μεταβολή βιομηχανικής παραγωγής	5,1%	1,8%	-2,4%	-1,0%	-1,4%	-2,5%
Επιτόκιο βραχυπρόθεσμης τραπεζικής χρηματοδότησης	22,7%	25,4%	29,5%	29,5%	28,7%	28,5%

* Εκτιμήσεις

Πηγή: ΕΣΥΕ, Τράπεζα της Ελλάδος

Διαρθρωτικές αδυναμίες και μακροοικονομικές ανισορροπίες αλληλοπροσδιορίζονται και οδηγούν σε εμπλοκή την αναπτυξιακή διαδικασία. Τα δημοσιονομικά ελλείμματα πιέζουν προς τα πάνω τα επιτόκια, με αποτέλεσμα οι επενδυτές να προτιμούν να επενδύουν σε τίτλους του δημοσίου παρά σε κεφαλαιουχικά αγαθά. Έτσι δημιουργείται μειωτική τάση των επενδύσεων, αλλά και καλλιεργείται στην οικονομία και η ψυχολογία του 'ραντιέρη' και του εύκολου κέρδους από την υψηλή απόδοση των τίτλων του δημοσίου.

Η προσπάθεια αύξησης των εσόδων μέσω της φορολογίας λειτουργεί περιοριστικά στην παραγωγή, δεδομένου ότι το ελληνικό παραγωγικό δυναμικό, λόγω της ίδιας του της διάρθρωσης, δεν φαίνεται να μπορεί να αντισταθμίσει την μείωση της εσωτερικής ζήτησης με επέκταση των εξαγωγών σε διεθνείς αγορές. Οι πληθωριστικές πιέσεις επιδεινώνουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, καθώς η προσαρμογή των συναλλαγματικών ισοτιμιών είναι αναγκαστικά μερική, με δυσμενείς επιπτώσεις, τόσο στην παραγωγή, όσο και στις επενδύσεις. Επιπλέον, η επιδείνωση αυτή αποτελεί έναν από τους παράγοντες που οδηγούν και στις περιοριστικές εισοδηματικές πολιτικές, καθώς τα εισοδήματα των εργαζομένων αντιμετωπίζονται ως εργαλείο αντιστάθμισης της αποδυνάμωσης, που προκαλεί στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας ένα σύνολο παραγόντων διαρθρωτικού χαρακτήρα.

Από την άλλη πλευρά, οι διαρθρωτικές αδυναμίες επιτείνουν τις μακροοικονομικές ανισορροπίες. Στασιμότητα της παραγωγής και των επενδύσεων οδηγούν σε ένταση των πιέσεων

~~από το κοινωνικό σύνολο για να αποσπασουν από το κράτος πρόσθετα οφέλη, είτε με τη μορφή παροχών, είτε με την αποφυγή της συμμετοχής στα φορολογικά βάρη. Η μείωση των επενδύσεων και, συνακόλουθα, της ανταγωνιστικότητας δημιουργεί μηχανισμούς πρόσθετων πληθωριστικών πιεσεων, καθώς η άνοδος των τιμών υποκαθιστά τη βελτίωση της παραγωγικότητας, ως μηχανισμός διασφάλισης των κερδών στα ίδια επίπεδα. Επιπλέον, η χαμηλότερη ανταγωνιστικότητα συνδέεται με αυξημένη εισαγωγική διείσδυση και, συνεπώς, χαμηλότερο ΑΕΠ, που επιτείνει το δημοσιονομικό πρόβλημα, λόγω της ανελαστικότητας πολλών δημοσίων δαπανών και της παράλληλης μείωσης των δημοσίων εσόδων.~~

Το πρόβλημα της ανάπτυξης της οικονομίας και της άμβλυνσης των μακροοικονομικών ισορροπιών συνδέεται, όπως είδαμε, άμεσα με την δημοσιονομική κατάσταση της χώρας. Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι κατά την τελευταία τριετία η χώρα παραπαίει δημοσιονομικά, έχει δε δημιουργηθεί όχι απλώς μια σοβαρή κατάσταση, αλλά μία κρίση με εκρηκτικές διαστάσεις, που όμοια δεν έχουμε ξανασυναντήσει μεταπολεμικά και που απειλεί να συνθλίψει την οικονομία, να οδηγήσει σε κοινωνικά προβλήματα και, κυρίως, να αποδυναμώσει όχι μόνο την οικονομική, αλλά και πολιτική διεθνή υπόσταση της χώρας μας. Το δημόσιο χρέος διακρίνεται τα τελευταία χρόνια από μια ραγδαία αυξητική τάση, που αν ξεφύγει από τον έλεγχο των οικονομικών αρχών θα καταστεί ανεξέλεγκτο και κυριολεκτικά θα αφανίσει την Ελλάδα. Τα χρονικά περιθώρια τήσασευσης της πορείας του χρέους είναι ελάχιστα. οι δε πολιτικές που θα επιλεγούν θα πρέπει να είναι αποτελεσματικές και με τις λιγότερο δυνατόν παρενέργειες στην υπόλοιπη οικονομία.

Η παρούσα κυβέρνηση έχει ως έργο τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης μίας χώρας, η οποία δεν έχει παρουσιάσει ούτε ένα οικονομικό μέγεθος που να μην πάσχει, ούτε έναν οικονομικό δείκτη που να υποδηλώνει σύγκλιση της οικονομίας μας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα προβλήματα της Ελληνικής οικονομίας είναι διαρθρωτικά και σε όλους τους τομείς. Είναι τεράστιο το έργο που απαιτείται, δηλαδή η επίτευξη εντός μικρού σχετικά χρονικού διαστήματος των στόχων της σταθεροποίησης της οικονομίας, της ανάπτυξης και της δημοσιονομικής ισορροπίας, με περιορισμένα μέσα και εργαλεία πολιτικής, λόγω της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, διαφυλάττοντας συγχρόνως την κοινωνική δικαιοσύνη και ηρεμία.

4. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ 1990-1993

Κληρονόμος ενός δημοσιονομικού χάους σε μία παραπαίουσα οικονομία, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ανέλαβε μέσα σε στενότερα χρονικά περιθώρια να συντάξει έναν προϋπολογισμό, που θα σταθεροποιεί την οικονομία, θα βάζει τις βάσεις για ανάπτυξη και θα είναι κοινωνικά δίκαιος. Υπερηφανα μπορώ να υποστηρίξω ότι η κυβέρνηση πέτυχε με σοβαρότητα και ρεαλισμό, με αίσθηση της ιστορικής ευθύνης και τόλμη, με περισυλλογή και δραστηριοποίηση των οικονομικών εργαλείων που έχει στην διάθεση της, να καταστρώσει έναν προϋπολογισμό που θα επιστρέψει την χαμένη ελπίδα στον λαό που προδώθηκε και εμπαιχθήκε τα τρία χρόνια της διακυβέρνησης της χώρας από την πλέον αποτυχημένη "καλύτερη κυβέρνηση των τελευταίων σαράντα ετών". Ομιλώ για την κυβέρνηση που υποσχέθηκε ότι θα "απογειώσει" την οικονομία και αντ' αυτού απογείωσε το δημόσιο χρέος από 86% του ΑΕΠ το 1989 σε 120% το 1993 (Πίνακας 3).

Πίνακας 3

Το Χρέος του Δημόσιου Τομέα

Σύμφωνα με τον Ορισμό της Συνθήκης του Maastricht

(δισ. δρχ.)

	1989	1990	1991	1992	1993 *
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	7.544	10.068	12.978	16.179	20.336
Ποσοστό του ΑΕΠ	85,9%	95,5%	101,4%	109,0%	120,5%
Εσωτερικό	5.662	7.979	10.202	12.830	15.857
Εξωτερικό	1.882	2.089	2.776	3.349	4.479
Ποσοστό του συνόλου	24,9%	20,7%	21,4%	20,7%	22,0%

* Εκτιμήσεις

~~Νομίζω ότι όλοι συμφωνούμε ότι οι στόχοι της οικονομικής πολιτικής δεν μπορούν να είναι άλλοι παρά η οικονομική ανάπτυξη, η δημοσιονομική εξυγίανση και η μείωση των ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους.~~ Αυτούς τους στόχους, εξ άλλου έθεσε και η Ν.Δ. όταν έγινε κυβέρνηση, χρησιμοποιώντας μάλιστα λαϊκίστικα συνθήματα του τύπου ότι ο κάθε Έλληνας χρωστάει ένα εκατομμύριο (χωρίς να συμπληρώνει πως τώρα χρωστάει δύο). Θα πρέπει να γίνει κατανοητό, ότι η απόδοση ευθυνών δεν θα πρέπει να γίνεται με παρελθοντολογική διάθεση, αλλά μόνο για να διδαχθούμε από τα λάθη του παρελθόντος. Ουδείς έχει το προνόμιο του 'αλάθητου' και για την κατάσταση που βρίσκεται η οικονομία αυτή την στιγμή δεν έχω κανένα ενδοιασμό να αποδεχθώ ότι όλες οι προηγούμενες κυβερνήσεις λίγο-πολύ έχουν την ευθύνη. Με μία ειδοποιό διαφορά όμως. Το 1989 η οικονομία ίσως να μην βρισκόταν στην καλύτερη δυνατή κατάσταση, είχε όμως αποκτήσει μια αναπτυξιακή δυναμική, αφού το ΑΕΠ αυξήθηκε 4% το 1988 και 3,5% το 1989, ο πληθωρισμός ήταν λίγο χαμηλότερος από τα σημερινά επίπεδα και το χρέος της Κεντρικής Διοίκησης ήταν 35 περίπου ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ χαμηλότερο. Πώς προσπάθησε, λοιπόν, να επιτύχει τους στόχους η κυβέρνηση της Ν.Δ.; Χρησιμοποιώντας πολιτική περιορισμού της ζήτησης και των εισοδημάτων, μονεταριστικού τύπου εργαλεία περιορισμού της νομισματικής επέκτασης και αλλοπρόσαλλες δημοσιονομικές και ειδικότερα φορολογικές πολιτικές.

Ας γυρίσουμε λίγο πίσω και ας θυμηθούμε όχι μόνο τις προεκλογικές και μετεκλογικές υποσχέσεις για οικονομική ανάκαμψη και δημοσιονομική εξυγίανση, αλλά και τους επίσημους μεσοπρόθεσμους δημοσιονομικούς στόχους του Προυπολογισμού του 1991, όπου διαβάζουμε ότι το 1993 θα έπρεπε να έχουμε πρωτογενές πλεόνασμα της τάξης του 6% του ΑΕΠ και καθαρό έλλειμμα 3%. Το ίδιο επαναλαμβάνεται και στον Προυπολογισμό του 1992, ενώ θα ήθελα να υπενθυμίσω τις δεσμεύσεις που ανέλαβε η κυβέρνηση της Ν.Δ. απέναντι στην ΕΟΚ τον Μάρτιο του 1991, στα πλαίσια του κοινοτικού δανείου που μεταξύ των άλλων ήταν καίριό έλλειμμα 1,5% του ΑΕΠ (για το 1993) και εφαρμογή εναλλακτικού συστήματος φορολογίας των εισοδημάτων των ελευθερών επαγγελματιών και βιοτεχνών. Και βέβαια υπάρχει και το Πρόγραμμα Σύγκλισης, που ήδη φαντάζει τόσο παρωχημένο, που νομίζω ότι δεν θα έπρεπε να σας κουράσω με το πόσες αποκλίσεις παρουσίασε στον ένα χρόνο που μεσολάβησε από την κατάρτισή του και πώς τελικά μας έφτασε στο σημείο να αποκλίνουμε αντί να συγκλίνουμε με την Κοινότητα, τόσο στα ονομαστικά, όσο και στα πραγματικά μεγέθη.

Τι παρέδωσε τελικά η κυβέρνηση της Ν.Δ.; **Πρώτον**, μηδενική μεγέθυνση της οικονομίας, **δεύτερον**, επιτόκια δημοσίου πάνω από 20%, **τρίτον**, έλλειμμα 14% του εθνικού εισοδήματος, **τέταρτον**, δημόσιο χρέος 120% του εθνικού εισοδήματος και αυξανόμενο, και **πέμπτον**, συνεχή μείωση το βιοτικού επιπέδου των πολιτών και επιδεινούμενη ανισοκατανομή των εισοδημάτων. Αξίζει να σημειωθεί, ότι σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, το ποσοστό της ανεργίας αυξήθηκε από το 1991 κατά 23%, ενώ η αμοιβή της εργασίας μειώθηκε σε πραγματικούς όρους κατά 50% περίπου. Μέσα σε ένα διάστημα τριών ετών από τώρα το ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να έχει βάλει την οικονομία σε τροχιά ανάπτυξης, να έχει σταθεροποιήσει το νομισματικά μεγέθη, να έχει μειώσει το έλλειμμα κατά 70% τουλάχιστον και να έχει δώσει μία γρήγορη και σαφή πτωτική τάση στο δημόσιο χρέος. Και, βέβαια, η ιδεολογία μας προστάζει ότι αυτά θα γίνουν διαφυλάσσοντας συγχρόνως το εισόδημα και τις θέσεις απασχόλησης των εργαζομένων. Απώτερος στόχος της προσπάθειας μας η πραγματική και ονομαστική σύγκλιση με την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση και η συνεχής αύξηση της κοινωνικής ευημερίας. Η αρχή αυτής ακριβώς της προσπάθειας γίνεται με τον Προυπολογισμό του 1994. Το μόνο μεγάλο μειονέκτημα αυτού του Προυπολογισμού είναι ότι χρονολογικά ακολουθεί τον Προυπολογισμό του 1993: τον Προυπολογισμό της αποτυχίας και των δεινών.

Η επιχειρηματολογία της αντιπολίτευσης στηρίζεται σε δύο άξονες: Πρώτον, ότι πράγματι σημειώθηκε δημοσιονομική βελτίωση την περίοδο 1990-1993 και δεύτερον, ότι η βελτίωση αυτή θα ήταν ισχυρότερη αν δεν μεσολαβούσαν οι εκλογές του Οκτωβρίου και είχε προχωρήσει στις ιδιωτικοποιήσεις που σχεδίαζε. Πάνω σε αυτά τα δύο σημεία θα ήθελα να παρατηρήσω τα εξής:

Όσον αφορά το δεύτερο σημείο, θα ήθελα να υπενθυμίσω ότι εκλογές διενεργήθηκαν από την κυβέρνηση της Ν.Δ. και, ως εκ τούτου φέρει ακέραια την ευθύνη για την σπατάλη πόρων για την περίοδο εκείνη. Τα δε έσοδα παρουσίαζαν υστέρηση από την αρχή του έτους, υστέρηση η οποία επιδεινώθηκε, βέβαια, από την εισπρακτική αδράνεια στην οποία περιέπεσε η τότε κυβέρνηση και πάλι λόγω των εκλογών. Τον Ιούνιο του 1993, ο κος Μάνος παραδέχθηκε ότι τα φορολογικά έσοδα θα παρουσιάσουν υστέρηση 320 δισ. δρχ. (Ομιλία για τις προοπτικές της Ελληνικής Οικονομίας, Ζάππειο, 4 Ιουνίου 1993). Το ποσό αυτό αναθεωρήθηκε προς τα πάνω σε 380 δισ. δρχ. τον Σεπτέμβριο του 1993 ('Πρόσφατες Εξελίξεις και Προοπτικές', ΥΠΕΘΟ, Σεπτέμβριος 1993). Με αυτή την λογική της αναθεώρησης της υστέρησης των εσόδων κατά 60 δισ. δρχ. κάθε δύο μήνες και δεδομένων των εκλογών και της απουσίας των εσόδων από ιδιωτικοποιήσεις είναι λογικό να φθάσουμε στην συνολική υστέρηση των 950 δισ. δρχ. που είναι σήμερα και που φαίνεται ότι η τότε κυβέρνηση ήξερε εξ αρχής ότι θα συμβεί, αλλά δεν τολμούσε να το αποκαλύψει.

~~Όσον αφορά την θρυλούμενη βελτίωση των μεγεθών θα τονισώ ότι οι αριθμοί που παρουσιάστηκαν παραπάνω σχετικά με το εθνικό εισόδημα, τον πληθωρισμό, την ανεργία, τις αμοιβές των εργαζομένων και την ανεργία είναι αδιάφευστα στοιχεία για την επιδείνωση των μακροοικονομικών μεγεθών. Η δημοσιονομική βελτίωση που ισχυρίζεται ότι πέτυχε η αντιπολίτευση συνίσταται σε ορισμένες εικονικές και μόνο βελτιώσεις σε κάποια δημοσιονομικά μεγέθη, που όμως είτε δεν απεικονίζουν την πραγματική κατάσταση, είτε έχουν πρόσκαιρο και μη διατηρήσιμο χαρακτήρα.~~

Συγκεκριμένα, οι βελτιώσεις που παρουσιάζονται το 1991 και 1992 στο ύψος του καθαρού και πρωτογενούς ελλείμματος προέρχονται από την τεχνητή μείωση των πληρωμών για τόκους, την υπέρμετρη επιβάρυνση της οικονομίας με έμμεσους φόρους και την εκποίηση της ΑΓΕΤ "Ηρακλής" (Πίνακας 4). Όμως αυτοί οι παράγοντες που βραχυπρόθεσμα φάνηκαν να απαλύνουν την δημοσιονομική εικόνα, απλούστατα μετέφεραν το πρόβλημα στο μέλλον και, μάλιστα με πιο οξυμένη μορφή, μέσω των υπέρογκων δαπανών για τόκους που αντιμετωπίζουμε από φέτος και την επιδείνωση της ύφεσης, που επιτείνει το δημοσιονομικό πρόβλημα.

Πίνακας 4

Καθαρό Ελλείμμα με και χωρίς τα Έσοδα από
"Ηρακλή" και την κεφαλαιοποίηση των τόκων

	1990	1991	1992	1993
Επίσημο Ελλείμμα	17,0%	13,2%	8,8%	13,9%
Πραγματικό Ελλείμμα*	17,0%	14,2%	13,6%	16,0%

Εκτίμηση: Δεν περιέχει τα έσοδα από την πώληση της ΑΓΕΤ "Ηρακλής". Οι κεφαλοποιήσεις των τόκων έχουν κατανεμηθεί στα έτη που αντιστοιχούν.

Ένα θέμα το οποίο νομίζω ότι πρέπει να αποσαφηνίσουμε είναι αυτό της αύξησης του χρέους από το 1989 μέχρι σήμερα. Η αύξηση αυτή πλησιάζει τα 13 τρις. δρχ. (Πίνακας 3). Η αντιπολίτευση προσπαθεί να πείσει ότι δεν ευθύνεται αυτή, αλλά οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, των οποίων χρέη ρυθμίστηκαν με αποτέλεσμα την αύξηση του χρέους. Νομίζω ότι η αλήθεια είναι μόνο μία και όλα τα άλλα είναι φθηνές και αγωνιώδεις προσπάθειες μετατόπισης ευθυνών, γεγονός που αν μη τι άλλο δείχνει ελλείψη πολιτικού θάρρους εκ μέρους της Ν.Δ.

Η αλήθεια, λοιπόν, είναι (και προκαλώ οποιονδήποτε να αποδείξει το αντίθετο), ότι η ανάληψη χρεών του Ο.Α.Ε. και των αγροτικών συνεταιρισμών συνέβαλαν κατά 4,5% περίπου στην συνολική αύξηση του δημόσιου χρέους την περίοδο 1990-1993. Όλες οι υπόλοιπες ρυθμίσεις χρεών δεν αφορούν παρά μόνο ενδοκυβερνητικές μεταφορές χρέους, δηλαδή από ΔΕΚΟ προς την κεντρική διοίκηση και, ως εκ τούτου, δεν επηρεάζουν το συνολικό δημόσιο χρέος. Ακόμα και αν ακολουθήσουμε τον ορισμό του δημόσιου τομέα κατά Maastricht, δηλαδή αυτόν της Γενικής Κυβέρνησης, που δεν περιλαμβάνει τις δημοσίες επιχειρήσεις, τότε η αύξηση του δημόσιου χρέους εξηγείται μόνο κατά 10% από τις ρυθμίσεις που προανέφερα συν αυτές των δημοσίων επιχειρήσεων (περιλαμβανομένων μάλιστα των κεφαλαιοποιήσεων). Παρά το ότι το ΠΑΣΟΚ δεν ευθύνεται βέβαια για την οικονομική διαχείριση των ΔΕΚΟ την περίοδο 1990-1993, παραμένει ένα ποσοστό τουλάχιστον 90% της αύξησης του δημόσιου χρέους, για το οποίο αποκλειστικά υπεύθυνη είναι η κάκιστη δημοσιονομική διαχείριση των κυβερνήσεων της Ν.Δ.

Το μεγάλο πρόβλημα με τις ρυθμίσεις χρεών και τις κεφαλαιοποιήσεις των τόκων αυτών των χρεών είναι άλλο και επιμελώς η αντιπολίτευση αποφεύγει να το θίξει. Είναι γεγονός ότι από το 1990 μέχρι τώρα έχουν γίνει ρυθμίσεις χρεών ύψους 1.834 δισ. δρχ. Λόγω της τακτικής στρουθοκαμήλου που ακολούθησε η κυβέρνηση της Ν.Δ., οι τόκοι επ' αυτού του χρέους, ύψους 700 δισ. δρχ. περίπου, δεν πληρώθηκαν ποτέ και κεφαλαιοποιήθηκαν. Είναι η πληρωμή τόκων πάνω στο σύνολο των 3.000 δισ. δρχ. που προκύπτει από τα δύο παραπάνω ποσά συν επί πλέον κεφαλαιοποιήσεις τόκων 260 δισ. δρχ. περίπου (1834+700+260), από την μετατροπή Εντόκων Γραμματίων των τραπεζών σε ομόλογα, που αποτελεί μέρος της περίφημης "μαύρης τρύπας" που μας κληροδοτήθηκε. Το πρόβλημα με τις αναλήψεις χρεών και τις κεφαλαιοποιήσεις των τόκων ύψους 960 δισ. δρχ., που έκανε η προηγούμενη κυβέρνηση είναι ότι συσσώρευσε και μετατόπισε την εξυπηρέτησή τους στο μέλλον, δημιουργώντας απίθανες δυσκολίες χρηματοδότησης. Παρ' όλα αυτά δε, αντί να σιωπά, αισθάνεται έτοιμη να ασκήσει κακόπιστη κριτική.

~~Η πραγματοποίηση του Τακτικού Προϋπολογισμού του 1993~~ ~~είχε~~ ~~παρουσιάσει~~ υπέρβαση του καθαρού ελλείμματος κατά 1.170 δισ. δρχ. (Πίνακας 5). Το περίφημο πρωτογενές πλεόνασμα του Γενικού Προϋπολογισμού του Κράτους, που είχε σχεδιασθεί να ανέλθει σε 879 δισ. δρχ. περίπου μετετέραθη σε πρωτογενές έλλειμμα 58 δισ. δρχ. Τα έσοδα υστέρησαν κατά 950 δισ. δρχ. και οι δαπάνες παρουσίασαν υπέρβαση κατά 220 δισ. δρχ. Ιδιαίτερα για τα έσοδα, ο Προϋπολογισμός του 1993 ανακηρύσσεται πρωταθλητής παρουσιάζοντας την χειρότερη εικόνα όλων των εποχών, με απόκλιση ίση με 6% περίπου του ΑΕΠ (Διάγραμμα 1).

Με λίγα λόγια, ο Προϋπολογισμός του 1993 έπεσε έξω κατά τα τρία τέταρτα των προβλέψεων του. Τόσο πολύ, δηλαδή, που ακόμα και αυτά τα 300 δισ. δρχ. που θα μάζευε η κυβέρνηση της Ν.Δ. από τις ιδιωτικοποιήσεις ελάχιστα θα βελτιώναν την εικόνα, πέρα βέβαια από τις περιπέτειες που θα ενέπλεκαν την οικονομική και κοινωνική ζωή του τόπου. Από την άλλη πλευρά, το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων παρουσίασε σοβαρή καθυστέρηση στην υλοποίησή του και μάλιστα από την αρχή του έτους, υπονομεύοντας την όποια αναπτυξιακή προοπτική, ίσως επειδή η τότε κυβέρνηση αποφάσισε ότι πιθανόν θα μπορούσε να απαλύνει την ζοφερή δημοσιονομική εικόνα μέσω της περιστολής των δημόσιων επενδύσεων. Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής ήταν να στερηθεί η χώρα επενδύσεις ύψους 230 δισ. δρχ.

Πίνακας 5
ΕΣΟΔΑ, ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

	1993 ΠΡΟΫΠΟΛ.	1993 ΕΚΤΙΜΗΣΗ	1993 ΑΠΟΚΛΙΣΗ
(1) ΕΣΟΔΑ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	5.940	4.990	- 950
(2) ΔΑΠΑΝΕΣ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	4.368	4.588	220
(3) ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΑΚΤ. ΠΡΟΫΠ. [= (1)-(2)]	1.572	402	-1.170
(4) ΕΣΟΔΑ Π.Δ.Ε.	282	285	3
(5) ΔΑΠΑΝΕΣ Π.Δ.Ε.	975	745	- 230
(6) ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ Π.Δ.Ε.	- 693	- 460	233
(7) ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ [= (3)+(6)]	879	- 58	937
(8) ΤΟΚΟΙ	2.250	2.279	29
(9) ΚΑΘΑΡΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ [= (8)-(7)]	1.371	2.337	966

Τα φορολογικά έσοδα του Προϋπολογισμού του 1993 είναι κατά 560 δισ. δρχ. λιγότερα απ' ό,τι είχε σχεδιάσει η τότε κυβέρνηση. Η υστέρηση αυτή προήλθε κατά 150 δισ. δρχ. περίπου από τους άμεσους φόρους και 410 δισ. δρχ. περίπου από τους έμμεσους φόρους. Το γεγονός αυτό συνέβη παρά τα φορολογικά μέτρα του Αυγούστου του 1992 και, βέβαια, δεν ήταν αποτέλεσμα κάποιων μυστηριωδών και ανεξακριβωτών διαδικασιών. Ήταν αποτέλεσμα ενός εκρηκτικού συνδυασμού πράξεων και παραλείψεων της κυβέρνησης της Ν.Δ.

Η αλλοπρόσβαλη και ανεργμάτιστη φορολογική πολιτική που ακολουθήθηκε αύξησε την μέση φορολογική επιβάρυνση, αλλά και μετατόπισε υπέρμετρα το βάρος στους έμμεσους φόρους (από 15,8% του ΑΕΠ το 1989 σε 19,1% το 1993, δηλαδή αύξηση 21%), σε μία οικονομία που ήδη βρισκόταν σε ύφεση και προκάλεσε συνεχείς αναστατώσεις στις αγορές, εφ' όσον τα φορολογικά νομοσχέδια κατατίθεντο το ένα μετά το άλλο, με αποτέλεσμα την επιδείνωση της ύφεσης, την χειρότερηση των εισοδημάτων, την εξάλειψη των όποιων κινήτρων για επένδυση, εργασία και οικονομική, εν γένει, δραστηριότητα.

Όσο η χώρα βυθιζόταν στην ύφεση, λογικό είναι να μειώνονται τα φορολογικά έσοδα σε σχέση με όσα είχαν προυπολογισθεί. Επίσης, όλες οι προσπάθειες πάταξης της φοροδιαφυγής και βελτίωσης των εισπρακτικών μηχανισμών του Υπουργείου Οικονομικών απεδείχθησαν ότι

ήταν ανεπαρκείς. Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι από την χαροτέρευση του ελλείμματος, ήταν η δημιουργία ανασφάλειας και αβεβαιότητας στην αγορά, η χαροτέρευση των προσδοκιών, η αναζωπύρωση της φοροδιαφυγής, η τέλεια απώλεια εμπιστοσύνης του φορολογουμένου προς το κράτος και γενικά η όξυνση των όποιων διαρθρωτικών προβλημάτων παρουσιάζει η Ελληνική οικονομία.

Τα έσοδα από την εκποίηση του ΟΤΕ και των ΕΛΔΑ στον Προϋπολογισμό του 1993 δεν ξεπερνούσαν το 5% του συνόλου των εσόδων και δεν μπορεί να θεωρηθεί ως σοβαρή δικαιολογία το ότι δεν πραγματοποιήθηκαν και γι αυτό τον λόγο έπεσε έξω ο προϋπολογισμός. Τα έσοδα αυτά θα μπορούσαν να είχαν αναπληρωθεί, αν η κυβέρνηση της Ν.Δ. είχε επιτύχει τους στόχους της για τις εισπράξεις από Φ.Π.Α., τις ληξιπρόθεσμες οφειλές παρελθόντων οικονομικών ετών και τον Ειδικό Φορο Κατανάλωσης των αυτοκινήτων.

Ο Τακτικός Προϋπολογισμός του 1993 παρουσίασε και μεγάλη υπέρβαση στις δαπάνες, ύψους 220 δισ. δρχ., παρά το γεγονός ότι οι αυξήσεις που δόθηκαν για μισθούς και συντάξεις κρατήθηκαν για άλλο ένα έτος κάτω από το επίπεδο του πληθωρισμού. Αιτίες για την αποτυχία και στην πλευρά των δαπανών ήταν ο κακός σχεδιασμός, ο ελλειπής έλεγχός τους, παρά τα όσα λέγονταν τότε, και η προεκλογική εκστρατεία της Ν.Δ. Ενδεικτικά αναφέρω ότι οι λεγόμενες "λοιπές επιχορηγήσεις", δηλαδή εκτός ΙΚΑ, ΟΓΑ, ΝΑΤ και συγκοινωνίες παρουσίασαν υπέρβαση 80 δισ. δρχ., ενώ οι διάφορες άλλες δαπάνες του Προϋπολογισμού ήταν αυξημένες κατά 30 δισ. δρχ. Έκπληξη ίσως προκαλεί το γεγονός ότι φέτος έχουμε ελάχιστη υπέρβαση στις πληρωμές για τόκους, παρά το ότι το ακαθάριστο έλλειμμα θα είναι υψηλότερο κατά 1.000 δισ. δρχ. περίπου από το προϋπολογισθέν. Αν, ελλείψει άλλης εξήγησης, υποθέσουμε ότι εξ αρχής οι εκτιμήσεις για πληρωμές για τόκους είχαν παρουσιασθεί "φουσκωμένες" στον Προϋπολογισμό και το συνδυάσουμε με το γεγονός ότι ο κος Μάνος από τον Ιούνιο είχε προαναγγείλει την αποτυχία του Προϋπολογισμού και παρ' όλα αυτά εξέφραζε αισιοδοξία για την τελική έκβαση του, τότε λογικά οδηγούμεθα στο συμπέρασμα, ότι από την αρχή η τότε κυβέρνηση γνώριζε την αποτυχία της και πιθανότατα σχεδίαζε και νέα μέτρα, αμφίβολης βέβαια αποτελεσματικότητας, για να την συγκαλύψει.

6. Ο ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 1994

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αναγνωρίζει την σοβαρότητα των προβλημάτων της οικονομίας και με την ανάλογη σοβαρότητα μελέτησε και μελετά τρόπους επίλυσής τους. Ο Προϋπολογισμός 1994 είναι το πρώτο βήμα σε μια σειρά κυβερνητικών ενεργειών για να ορθοποδήσει η χώρα και να μπορέσει επιτέλους να ακολουθήσει με ίσους όρους την υπόλοιπη Ευρώπη. Ο Προϋπολογισμός 1994 διαπνέεται από πνεύμα ρεαλισμού, λογικής, κοινωνικής δικαιοσύνης και οικονομικής αποτελεσματικότητας και θέτει τις βάσεις για την ανάπτυξη της οικονομίας. Η κυβέρνηση της Ν.Δ. δια των υπουργών της ευαγγελιζόταν την ανάπτυξη μεταθέτοντάς την, όμως, από το τέλος του 1991 στα μέσα του 1992, κατόπιν στις αρχές του 1993, στο τέλος του 1993, στην αρχή του 1994 και πάει λέγοντας, "Όμως, ανάπτυξη με ευχολόγια και ανπιαναπτυξιακές πολιτικές δεν γίνεται. Αυτό που χρειάζεται είναι συνεπείς, τολμηρές και κοινωνικά αποδεκτές πολιτικές. Και προς αυτή την κατεύθυνση προχωρούμε. Όχι, βέβαια, ότι ο Προϋπολογισμός θα λύσει ως δια μαγείας τα προβλήματα της οικονομίας, αλλά είναι αυτός που θα μας σπρώξει έξω από τον φαύλο κύκλο που βρισκόμαστε τώρα.

Ο Προϋπολογισμός είναι συνετός και σφιχτός ως προς τις δαπάνες και συντηρητικός ως προς τις προβλέψεις για τα έσοδα. Προβλέπεται ότι θα δημιουργηθεί πρωτογενές πλεόνασμα ύψους 430 δισ. δρχ. περίπου και παρά τις υψηλές πληρωμές για τόκους, λόγω του μεγάλου μεγέθους του χρέους, το καθαρό έλλειμμα θα μειωθεί από 13,9% του ΑΕΠ το 1993 σε 12,8%. Στις επενδυτικές, όμως, δαπάνες είναι τολμηρός, αυξάνοντάς τες κατά 34%. Το προβλεπόμενο για το 1994 έλλειμμα οφείλεται κατά 25% στο έλλειμμα του Π.Δ.Ε., έναντι αντιστοίχου ποσοστού 20% το 1993.

Ο Προϋπολογισμός του 1994 δεν περιέχει ούτε νέους, ούτε κρυφούς φόρους. Ό,τι προβλέπεται να εισπραχθεί, καταγράφεται με σαφήνεια και υπευθυνότητα. Η αύξηση των φόρων έχει διατηρηθεί στο ελάχιστο που επιτρέπουν οι παρούσες συνθήκες. Δεν προβλέπονται νέοι φόροι, πέραν της καθιέρωσης της παρακράτησης φόρου στις προμήθειες του δημοσίου (που έτσι και αλλιώς θα συμψηφίζεται το επόμενο έτος), ενώ οι μόνοι φόροι που αυξάνονται είναι ο φόρος καπνού και ορισμένες δευτερεύουσες σχετικά σημασίας, όπως η εισφορά για τις πινακίδες κυκλοφορίας των αυτοκινήτων και τα διάφορα παράβολα. Εκεί που συγκεντρώνει τις προσπάθειες της η κυβέρνηση, λοιπόν, δεν είναι να εισπράξει περισσότερα από όσους πληρώνουν φόρους, αλλά να εισπράξει αυτά που δικαιούται από όσους υποχρεούνται να πληρώνουν φόρους. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο με την οργάνωση του εισπρακτικού μηχανισμού του κράτους και την συνειδητή συμμετοχή του πολίτη στην προσπάθεια αύξησης των εσόδων. Η φορολογική συνείδηση, όμως, δεν μπορεί να βελτιωθεί, παρά μόνον αν ο πολίτης πεισθεί ότι το κράτος σεβεται το εισόδημά του και οι δαπάνες για τις οποίες πληρώνει, προορίζονται για την κάλυψη των αναγκών της κοινωνίας και όχι διαφόρων προνομιοσυχών ομάδων και ατόμων

~~και αισθανθεί ότι το κράτος δεν δρα αυθαίρετα, αλλά μέσα από διαδικασίες συζήτησης και αμοιβαίας κατανόησης με τις ενδιαφερόμενες κοινωνικές ομάδες.~~

Στα πλαίσια του κοινωνικού διαλόγου, η κυβέρνηση κατέθεσε τις προτάσεις της προς συζήτηση.

Οι προτάσεις αυτές διακρίνονται από τα εξής χαρακτηριστικά:

1) Δεν επιβαρύνουν τους μισθωτούς και συνταξιούχους με επιπλέον φορολογικά βάρη, ούτε μέσω της φορολογίας εισοδήματος, ούτε μέσω της αύξησης των εμμέσων φόρων.

2) Με συγκεκριμένες πολιτικές επιχειρείται η διευρυνση της φορολογικής βάσης, αυξάνοντας τις φορολογικές υποχρεώσεις σε ομάδες επαγγελματιών και επιτηδευματιών.

3) Επιβάλλεται διαφάνεια στις διενεργούμενες συναλλαγές στην οικονομία.

4) Προωθείται η αναπτυξη της οικονομίας, μέσω της προαγωγής θεσμών, όπως το χρηματιστήριο.

5) Βελτιώνεται η διοικητική και εισπρακτική δομή του Υπουργείου Οικονομικών.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά είναι προφανή νομίζω, στις προτάσεις της κυβέρνησης, οι οποίες είναι σαφείς και εξειδικευμένες. Μία προσεκτική μελέτη των προτάσεων δείχνει ότι αυτές απευθύνονται **αποκλειστικά** σε ελεύθερους επαγγελματίες, μικρές επιχειρήσεις, οικοδομικά επαγγέλματα και μεγαλοαγρότες, όσον αφορά την αντικειμενικοποίηση της φορολογίας εισοδήματος και σε ετήσια εισοδήματα άνω των 15 εκατομμυρίων δρχ., όσον αφορά την επιβολή νέου υψηλού φορολογικού συντελεστή και την επιβολή φόρου στις κατοικίες άνω των 300 τετραγωνικών μέτρων. Κάθε άλλο λοιπόν παρά επιβαρύνονται οι **"συνήθεις φορολογούμενοι"** και τα χαμηλά και μέσα εισοδήματα. Αντιθέτως, ελαφρύνσεις προβλέπονται για τους συνταξιούχους και μισθωτούς με την έκπτωση 5% που τους παρακρατείται, την επί πλέον έκπτωση ενός ποσοστού από την αύξηση του φόρου που θα καταβληθεί από τις υπόλοιπες κατηγορίες φορολογουμένων και την αύξηση του αφορολογήτου ορίου. Ελαφρύνσεις συνεπάγονται και η τιμαριθμοποίηση των τεκμηρίων διαβίωσης, η έκπτωση από το εισόδημα των δαπανών για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και η θέσπιση έκπτωσης για την εφ'άπαξ καταβολή του φόρου.

Επίσης, προωθείται η διαφάνεια μέσω των προτάσεων περί ονομαστικοποίησης των μετοχών των Α.Ε., η φορολογία των χαρτοπαικτικών λεσχών και νυκτερινών κέντρων, η θέσπιση φορολογικού αντικινήτρου για τις μετοχές που δεν είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο.

Αν, εκ πρώτης όψεως, η προβλεπόμενη αύξηση των φορολογικών εσόδων κατά 20,7% φαίνεται μεγάλη, θα πρέπει να υπολογίσουμε, ότι χωρίς να λάβουμε υπ' όψη τις αυξήσεις των φόρων που προανέφερα και τις εισπράξεις από παλιές ληξιπρόθεσμες οφειλές, τότε το ποσοστό αύξησης πέφτει σε 16% περίπου. Θα πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι παρά την δημοσιονομική δυσχέρεια, διατηρείται κατά το ήμισυ η κατάργηση του δεύτερου σκέλους του Ειδικού Φόρου Τραπεζικών Εργασιών που είχε εξαγγείλει η προηγούμενη κυβέρνηση, με στοχο την μείωση του κόστους δανεισμού και την υποβοήθηση της ανάκαμψης των αγορών.

Στην πλευρά των δαπανών, αν και υπάρχει ελάχιστος χώρος για ελιγμούς, εφ' όσον οι τοκοί αποτελούν το 36% του συνόλου, η κυβέρνηση κράτησε κατ' αρχήν την υπόσχεσή της για διαφύλαξη του εισοδήματος των εργαζομένων και των συνταξιούχων και, ως εκ τούτου καλύπτει τον αναμενόμενο πληθωρισμό.

Οι δαπάνες για μισθούς και συντάξεις θα αυξηθούν κατά 11,2% σε σχέση με το 1993 και θα ανέλθουν σε 2.273 δισ. δρχ. περιλαμβάνουν δε και τον διπλασιασμό του επιδόματος οικογενειακών βαρών από 1-7-1993, την αύξηση ή και την θέσπιση επιδομάτων, καθώς και τις αυξήσεις της αποζημίωσης των εκπαιδευτικών.

Οι δαπάνες για επιδοτήσεις στην Γεωργία αυξάνονται κατά 17,5% (από 121 σε 142 δισ. δρχ.), όσον αφορά τις ενισχύσεις σε προγράμματα προσανατολισμού - διαρθρώσεων, όπου η Ευρωπαϊκή Ένωση συμμετέχει με ποσοστά 50% έως 75%, και κατ' αυτόν τον τρόπο προωθούνται επενδύσεις και βελτιώνεται η παραγωγικότητα της Ελληνικής Γεωργίας. Οι υπόλοιπες αγροτικές επιδοτήσεις, που αφορούν δαπάνες για οικονομικές ενισχύσεις που είναι ασυμβίβαστες με το καθεστώς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και αυτές που προορίζονται για κάλυψη του διαχειριστικού ελλείμματος του Ειδικού Λογαριασμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων, παρουσιάζουν μείωση από 41 δισ. δρχ. σε 8,8 δισ. δρχ.

Οι επιδοτήσεις επιτοκίου αυξάνονται από 1 σε 15 δισ. δρχ. για την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών των σεισμοπαθών και για οφειλές επιχειρήσεων της Δυτικής Μακεδονίας και Θράκης. Ειδικά για την Θρακη προβλέπεται να διατεθούν επί πλέον κονδύλια από το αποθεματικό για την ανάπτυξη της για την συμπλήρωση των κονδυλίων που θα διατεθούν από εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα.

Οι επιχορηγήσεις των ασφαλιστικών ταμείων αυξάνονται κατά 18,6 %, έτσι ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις αυξημένες ανάγκες τους, που μεταξύ των άλλων περιλαμβάνουν την ανάληψη από το Δημόσιο χρεών των προβληματικών επιχειρήσεων του Ο.Α.Ε., των Ναυπηγείων Σκαρμαγκά και Νεωρίου Σύρου και της ΠΥΡΚΑΑ και την αύξηση των αγροτικών συντάξεων κατά 6.000 δρχ.

~~Οι λοιπές δαπάνες θα προσθθούν μόνο κατά 4,5% στα πλαίσια της γενικής προσπάθειας μείωσης και νοικοκυρέματος των δαπανών, ενώ διατίθενται επί πλέον 38 δισ. δρχ. περίπου για δαπάνες υπό κατανομή σε διάφορους τομείς, όπως η Υγεία.~~

Είναι αξιοσημείωτο ότι οι δαπάνες για την Εκπαίδευση, την Υγεία, Πρόνοια και Ασφάλιση θα αυξηθούν με ρυθμούς σημαντικά ταχύτερους του πληθωρισμού. Συγκεκριμένα, οι συνολικές δαπάνες για την Εκπαίδευση αυξάνονται 16,3% και στους τομείς Υγείας-Πρόνοιας-Ασφάλισης 14%. Έτσι ο Προυπολογισμός αποκτά κοινωνικό χαρακτήρα, ενώ συγχρόνως περιορίζει όλες τις άλλες δαπάνες που αφορούν το λειτουργικό κόστος του και το κράτος καθίσταται πιο αποτελεσματικό. Ο Προυπολογισμός αφιερώνει επίσης ποσό 1.000 δισ. δρχ. για επενδυτικούς σκοπούς, ενεργοποιώντας τους αναπτυξιακούς μηχανισμούς της οικονομίας. Ενδεικτικά αναφέρω την αύξηση των επενδύσεων κατά 34% στην Βιομηχανία, Ενέργεια και Βιοτεχνία, 60% στην Υγεία και Πρόνοια, 29% στην Έρευνα και την Τεχνολογία, 42% στην Εκπαίδευση και 22% στις Συγκοινωνίες.

Οι δαπάνες για πληρωμή τόκων αυξάνονται κατά 25% και ανέρχονται σε 2.854 δισ. δρχ., δηλαδή 52% περίπου των προυπολογισθέντων φορολογικών εσόδων. Αυτό σημαίνει ότι η μία στις δύο δραχμές που πληρώνει ο Έλληνας φορολογούμενος διατίθεται όχι για καταναλωτικούς ή επενδυτικούς λόγους, αλλά για την πληρωμή τόκων. Αν στο παραπάνω ποσό προσθέσουμε 414 δισ. δρχ. τόκων, που για τεχνικούς λόγους θα πληρωθούν τον Ιανουάριο του 1995 αντί τον Δεκεμβριο του 1994 (η 31-12-1994 συμπίπτει με αργία) τότε η 'πραγματική' αύξηση των τόκων ανέρχεται σε 43,4%. Το ύψος των πληρωμών για τόκους αποτελεί μέγιστο δημοσιονομικό πρόβλημα και είναι ανασχετικός παράγοντας στην προσπάθεια δημοσιονομικής εξυγίανσης. Είναι σημαντικό το ότι: οι πληρωμές για τόκους ανέρχονται από 10,5% του ΑΕΠ το 1992 σε 17,3% το 1994. Η εκτόξευση των πληρωμών για τόκους οφείλεται σε δύο κυρίως παράγοντες. Πρώτον, στην συσσώρευση χρεών κατά την περίοδο 1990-1993 και την αναβολή εξυπηρέτησής τους με αποτέλεσμα το 1994 να υπάρχει ανάγκη εξεύρεσης 1.000 δισ. δρχ. περίπου (περί το εν τρίτο του συνόλου των τόκων) μόνο και μόνο για τις ρυθμίσεις που έγιναν την περίοδο εκείνη. Δεύτερον, τα πραγματικά επιτόκια (δηλαδή επιτόκιο μείον πληθωρισμός) που πληρώνει το Δημόσιο είναι τα υψηλότερα στην Ευρώπη. Η κατάσταση αυτή προέκυψε από την αυξημένη ανάγκη χρηματοδότησης των ελλειμμάτων και την απελευθέρωση των αγορών, αλλά και από την μονεταριστική πολιτική υψηλών επιτοκίων για περιορισμό της ζήτησης της προηγούμενης κυβέρνησης, με αποτέλεσμα το κράτος να επιβαρυνεται με πραγματικό επιτόκιο άνω του 8%, έναντι περίπου 6% το 1989, γεγονός που στοιχίζει περί τα 200 δισ. δρχ. ετησίως.

Ο Προυπολογισμός του 1994 εκπληρώνει τις δημοσιονομικές υποχρεώσεις του κράτους στο ακέραιο σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Οι πληρωμές για τόκους, που πλησιάζουν τα 3 τρις. δρχ., αντανakλούν την δημοσιονομική πραγματικότητα, διότι πιστεύουμε ότι σε τίποτα δεν ωφελεί να κρυβόμαστε.

7. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Αν και ο Προυπολογισμός αφορά κυρίως το Κράτος και δεν περιλαμβάνει τις δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς, θα πρέπει, εν τούτοις, να σταθούμε στην εξέταση αυτών των φορέων λόγω της τεράστιας σημασίας τους στην διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής και των διασυνδέσεων τους με τον κρατικό προυπολογισμό, με τον οποίο αποτελούν συγκαταβαίνοντα δοχεία. Το 1994 οι επιχειρηγίες των δημοσίων επιχειρήσεων θα ανέλθουν σε 242 δισ. δρχ., ενώ των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας (ΟΚΑΠ) σε 630 δισ. δρχ. Θα απορροφήσουν, δηλαδή, περίπου 15% των συνολικών κρατικών (πρωτογενών) δαπανών.

Οι δημόσιες επιχειρήσεις αποτελούν ζωτικό τμήμα της οικονομίας, προσφέροντας αγαθά και υπηρεσίες υποδομής. Από αυτές εξαρτάται τόσο ο καταναλωτής και το βιοτικό του επίπεδο, όσο και ο επενδυτής και η υποστήριξη που συναντά στην επενδυτική του προσπάθεια. Συγχρόνως, τα τιμολογια των δημοσίων επιχειρήσεων επηρεάζουν σημαντικά το κόστος των προϊόντων, άρα και τον πληθωρισμό και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Η Κυβέρνηση έχει αφιερωθεί στην προσπάθεια εκσυγχρονισμού και ανασυγκρότησης των δημοσίων επιχειρήσεων μέσα από ένα πλεγμα διαρθρωτικών και χρηματοδοτικών πολιτικών. Οι κύριοι στόχοι των πολιτικών αυτών είναι η αύξηση της αποτελεσματικότητας και παραγωγικότητας των δημοσίων επιχειρήσεων, ώστε να επιτελέσουν με τον καλύτερο τρόπο το έργο τους ως ένας από τους μοχλούς ανάπτυξης της οικονομίας. Τα μέσα επίτευξης αυτών των στόχων είναι τα επενδυτικά προγράμματα για την επόμενη εξαετία στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, των μεταφορών και της ενέργειας, η αναδιάρθρωση της σύνθεσης των δαπανών με έμφαση σε αυτές που συμβάλλουν στην αναπτυξιακή διαδικασία, η ενεργός συμμετογή των εργαζομένων στη λήψη αποφάσεων και η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων αυτών μέσω της συμμετοχής ιδιωτών επενδυτών στο μετοχικό κεφάλαιο ορισμένων από αυτές, γεγονός που θα αποτελέσει παράγοντα εκσυγχρονισμού των δημοσίων επιχειρήσεων μέσω της θεμελίωσης των ιδιωτικο-οικονομικών κριτηρίων στον τρόπο λειτουργίας τους, αφ' ενός, και ανάπτυξης του θεσμού του χρηματιστηρίου, αφ' ετερου.

~~Στόχοι για το 1994 είναι η συνέχιση των επενδυτικών δραστηριοτήτων των δημοσίων επιχειρήσεων και η μείωση των δανειακών αναγκών τους κατά το 1/3 περίπου, από 1,4% του ΑΕΠ το 1993 σε 0,45% το 1994.~~

Οι ΟΚΑΠ αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα οξυμένα οικονομικά προβλήματα, λόγω της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης και των δημογραφικών προβλημάτων της χώρας μας. Το κράτος έχει επιδοθεί σε μία προσπάθεια στήριξης των ΟΚΑΠ και ενίσχυσης του ρόλου τους στην οικονομία και την κοινωνία. Μεταξύ άλλων ο Προυπολογισμός προβλέπει την σημαντική αύξηση των συντάξεων του ΟΓΑ, την σημαντική αύξηση των δαπανών του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας και την αύξηση των δαπανών για Πρόνοια και Κοινωνική πολιτική, που ασκούν οι ΟΚΑΠ. Οι κρατικές επιχορηγήσεις αυξάνονται κατά 17,5% περίπου, ενώ οι επενδύσεις των ΟΚΑΠ θα αυξηθούν κατά 27% περίπου σε σχέση με το 1993.

7. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο Προυπολογισμός του 1994 είναι η αρχή για την έξοδο της χώρας από το δημοσιονομικό χάος και την οικονομική ύφεση που έχει βυθιστεί από το 1990. Πρέπει όλοι να συνειδητοποιήσουμε ότι δεν υπάρχουν θαυματουργές συνταγές θεραπείας της κρίσης και ότι η μόνη λύση είναι το να εφαρμοσθούν πολιτικές που διακρίνονται για σωφροσύνη, ρεαλισμό και κοινωνική δικαιοσύνη. Ο Προυπολογισμός του 1994 διακρίνεται ακριβώς για αυτή την ξεχασμένη για αρκετά χρόνια φιλοσοφία. Με ειλικρίνεια και φιλοδοξίες, τόλμη, αλλά και πολλή προσοχή, αποκαθιστά την δημοσιονομική ισορροπία, μέσω της μείωσης των ελλειμμάτων. Επαναφέρει την φορολογική δικαιοσύνη και προστατεύει τον πολίτη, μέσω της φορολογικής μεταρρύθμισης, της εισοδηματικής πολιτικής και των κοινωνικών δαπανών και προωθεί την ανάπτυξη, μέσω των μέτρων εκσυγχρονισμού της οικονομίας και της αύξησης των δημοσίων δαπανών. Ο Προυπολογισμός του 1994 επαναφέρει την χώρα σε τροχιά σύγκλισης με τις οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και βελτιώνει την τρωθείσα κατά τα προηγούμενα χρόνια διεθνή αξιοπιστία μας.

Νομίζω ότι οι αντιρρήσεις, εύλογες άλλωστε σε ένα δημοκρατικό κοινοβούλιο και μία πολυφωνική κοινωνία, οι επιφυλάξεις, ο σκεπτικισμός και οι προβληματισμοί μπορούν να συμπυκνωθούν σε ένα θεμελιώδες ερώτημα.

Ανταποκρίνεται ο Προυπολογισμός στις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας;

Η απάντηση, καταφατική ή αποφατική, δεν είναι εύκολη και δεν πρέπει να συνθηματολογεί κανείς. Απαντώ λοιπόν. Οι αναπτυξιακές ανάγκες δεν θα λυθούν αμέσως σε ένα χρόνο. Όμως, ο Προυπολογισμός τις υπηρετεί και καθορίζει το πλαίσιο δράσης του 1994 με την αισιοδοξία του θετικού αποτελέσματος. Βεβαίως η αναπτυξιακή πρωτοβουλία του Προυπολογισμού τελεί υπό τους περιορισμούς των ανασταλτικών παραγόντων που ήδη εξέθεσα και χαρακτηρίζουν, όχι μόνο την οικονομία μας, αλλά και γενικότερα την Ελληνική Κοινωνία.

Η αύξηση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων κατά 34%, σε σχέση με το απορροφηθέν το 1993, είναι ιδιαίτερα σημαντική, αλλά δεν έχει αυτόνομη αξία. Μόνο αν οι αυξημένες επενδύσεις αξιοποιηθούν παραγωγικά, θα προκύψει ποιοτική αλλαγή και θα αποτελέσουν σταθμό μετάβασης από την ύφεση στην ανακαμψη.

Μερικοί υποστηρίζουν ότι έπρεπε να προτείνουμε πιο εκτεταμένη αναπτυξιακή πολιτική. Αυτό θα μπορούσε να υιοθετηθεί υπό τον όρο ότι η Ελληνική οικονομία έχει αργούν παραγωγικό δυναμικό και δυνατότητες να το ενεργοποιήσει με υψηλότερη χρηματοδότηση, έστω και αν αυτό θα είχε ως συνέπεια την αύξηση των ελλειμμάτων και την επιβάρυνση των πληθωριστικών πιέσεων, λόγω της αυξημένης κυκλοφορίας του χρήματος.

Και ναι μεν υπάρχει δυναμικό, δηλαδή παραγωγικοί πόροι και μάλιστα με συγκριτικό πλεονέκτημα, αλλά οι σχετικά περιορισμένες δυνατότητες μας, οργανωτικές, διοικητικές, κοινωνικές και, ιδίως, δημοσιονομικές δεν επιτρέπουν, νομίζω, υπεραισιόδοξους στόχους.

Πάντως, θα ήθελα να τονίσω και το εξής: Για να προωθηθεί η αναπτυξιακή προσπάθεια, όπως επίσης για να ικανοποιηθεί η απαίτηση της κοινωνικής δικαιοσύνης, ο Προυπολογισμός έχει δημοσιονομική πειθαρχία, όχι όμως και δημοσιονομική αστυνόμευση. Και αυτή είναι η διαφορά μας από τις συντηρητικές πολιτικές.

Την αναπτυξιακή προσπάθεια, βέβαια, λίγες χώρες την χρηματοδοτούν μόνο με εγχώριους πόρους. Ειδικότερα για την Ελληνική οικονομία, η άντληση πόρων από τα Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι θετική προϋπόθεση μεγάλης σημασίας, η οποία όμως και δεν επιτρέπεται να θεωρείται πανάκεια. Βασικότατος όρος για την επιτυχία της αναπτυξιακής προσπάθειας είναι η ύπαρξη σταθερών κανόνων λειτουργίας των αγορών. Και επειδή παραγωγική διαδικασία δεν είναι μόνο ύπαρξη παραγωγικών δυνάμεων, αλλά και δικαιο περιεχόμενο παραγωγικών σχέσεων, η Κυβέρνηση ελπίζει ότι ο κοινωνικός διάλογος μπορεί να αποδειχθεί πολύ θετικός στην αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Πάντως, για την Κυβέρνηση η αγορά και μόνον η αγορά δεν μπορεί να εξασφαλίσει την ανάπτυξη. Η παρουσία του κράτους σε επιτελικό ρόλο είναι επιβεβλημένη, διότι χωρίς αυτή η οικονομία θα γίνει βορά στα συμφέροντα των πλέον προνομιούχων και ισχυρών ομάδων. Είναι αλήθεια ότι καμία χώρα στον κόσμο, ακόμα και αυτές που διεκδικούν τα σκήπτρα του οικονομικού

φιλελευθερισμού, δεν εγκαταλείπει την οικονομία και την ανάπτυξη της αποκλειστικά στους αγοραίους μηχανισμούς της προσφοράς και της ζήτησης.

Η Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ δεν θα παραλείψει τίποτε, ώστε επί τέλους να αρχίσει η αναπτυξιακή πορεία της χώρας, δύσκολη μεν στην μεταΜaastricht πορεία της Ευρώπης, αλλά και αναγκαία και δυνατή.

Η ιεράρχηση των στόχων μας αποβλέπει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, δηλαδή στην εξασφάλιση μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας. Στην υψηλότερη δυνατή απασχόληση. Στην προστασία του περιβάλλοντος, γιατί το περιβάλλον δεν είναι αναλώσιμο αγαθό, αλλά πάγιο κεφάλαιο. Στην **ανάπτυξη και χρήση της τεχνολογίας**. Στον εκσυγχρονισμό των θεσμικών πλαισίων, που θα είναι η βάση στηριξης και όχι η τροχοπέδη στις αναπτυξιακές πρωτοβουλίες. Και νομίζω ότι πρέπει, ανεξάρτητα από το πόση θα είναι η μείωση του πληθωρισμού, να προχωρήσουμε στη μείωση των επιτοκίων, ώστε το φθηνότερο χρήμα σε συνδυασμό με τα ευρωπαϊκά κεφάλαια να εξασφαλίζουν ικανή χρηματοδότηση της ανάπτυξης.

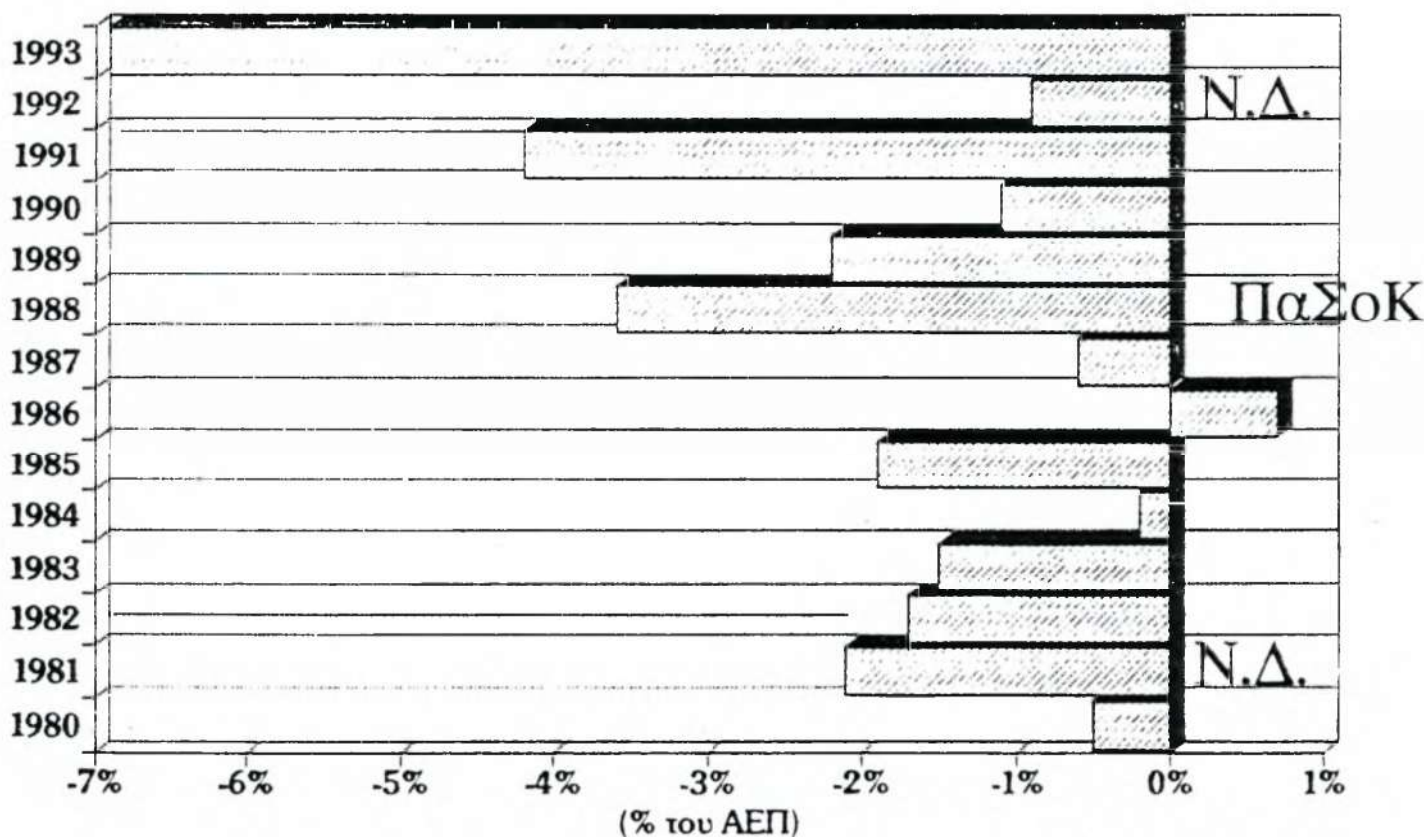
Τις μεθόδους ανάπτυξης θα προδιαγράψει καλύτερα η Κυβέρνηση με τον **Αναπτυξιακό Χάρτη** και τα Προκαταρκτικά του Αναπτυξιακού Προγράμματος. Πάντως ο Προυπολογισμός δίνει το μήνυμα για το πως θα πορευθούμε.

Παρά τις διαφορές μεταξύ μας πρέπει να μην υποτιμήσουμε ένα μεγάλο κίνδυνο που άρχισε να διαγράφεται. Πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις νεοφασιστικών επιδιώξεων εκμεταλλεύονται τα οικονομικά προβλήματα για να απειλήσουν τη δημοκρατία. Μερικά φαινόμενα, π.χ. Λεπέν, Λίγκα στην Ιταλία, Νεοναζί, θυμίζουν πρακτικές μεσοπολέμου. Σ' αυτό τον κίνδυνο πρέπει να είναι σκληρή η απάντηση, ότι δηλαδή μόνο μέσα από τη δημοκρατία μπορεί να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα.

Όσο για την Ελλάδα, θέλω να προσθέσω ότι παρά τα προβλήματα, η συνείδηση της εθνικής στρατηγικής που πρέπει να γίνει πράξη και το γεγονός ότι υπάρχει στη χώρα πολιτική σταθερότης με προοπτική τετραετίας, είναι η καλύτερη προϋπόθεση για να εφαρμοσθεί ο Προυπολογισμός μας. Θα έχουμε έτσι και το 1994 τη χαρά και την δυνατότητα για την υποβολή του Προυπολογισμού του 1995 που θα είναι άξιος των προσδοκιών του λαού μας.

Διάγραμμα 1 ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΕΣΟΔΩΝ

Υστέρηση Εσόδων

ΚΙΜΩΝ ΚΟΥΛΟΥΡΗΣ

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Β' ΑΘΗΝΩΝ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

**ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΗ
ΤΗΣ ΜΕΙΟΨΗΦΙΑΣ (Ν.Δ.)
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑ
ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ**

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Για τον Προϋπολογισμό του Κράτους

Οικονομικού Έτους 1994

του Γενικού Εισηγητή της Μειοψηφίας (Ν.Δ)

Αναστασίου Παπαληγούρα

Βουλευτή Κορινθίας

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Πρόθεσή μας δεν είναι "καθ' ἑξίν" και συνολικά να καταγγείλουμε τον Προϋπολογισμό που συνέταξε η Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Ούτε πρόθεσή μας είναι να αποσπάσουμε κομματικά οφέλη, ενισχύοντας την εχθρική υποδοχή του από τον Ελληνικό Λαό. Δεν διακατεχόμαστε από το μένος της ολοκληρωτικής, μετωπικής, δομικής αντιπαλίτευσης, που μαστίζει κατά παράδοση τον τόπο.

Και τούτο γιατί, ως υπεύθυνοι εταίροι του δημοκρατικού μας συστήματος, αισθανόμαστε την υποχρέωση να συμβάλουμε στην αντιμετώπιση της μεγαλύτερης και εθνικά απειλητικότερης κρίσης της μεταπολεμικής μας ιστορίας. Κρίσης, που βέβαια δεν περιορίζεται στο μέτωπο της οικονομίας. Έχουμε συνείδηση ότι τα προβλήματα του Ελληνικού Έθνους και της Ελληνικής Κοινωνίας είναι τόσο κρίσιμα και σύνθετα, οι δε ανάγκες αντίδρασης τόσο άμεσες και πειστικές, που μόνον η συναινετική στάση θα έδινε ελπίδα επίλυσής τους.

Εντοπίζουμε, συνεπώς, τις αδυναμίες του Προϋπολογισμού με τη μέγιστη δυνατή αντικειμενικότητα, με καλή πίστη, υπευθυνότητα και επίγνωση ότι η δική σας διαχείριση, κύριοι συνάδελφοι του ΠΑΣΟΚ, επεται της δικής μας, ότι η δική μας ακολούθησε τη δική σας της δεκαετίας του '80, όπως, άλλωστε, και ότι η τωρινή προηγείται της αυριανής της Ν.Δ. Νομοτελειακά!

Σπεύδω να σημειώσω ότι αν στην προηγούμενη βουλευτική περίοδο είχατε σεις, της σημερινής Κυβέρνησης, πράξει ανάλογα και είχατε διευκολύνει την τότε Κυβέρνηση να πάρει τα δυσβάστακτα αλλ' οπωσδήποτε αναγκαία μέτρα, σήμερα τα προβλήματα του τόπου και τα δικά σας θα ήταν πολύ λιγότερα. Αντίθετα, η "αντιπολίτευση για την αντιπολίτευση" που ασκήσατε και τον τόπο έβλαψε και σας ζημιώνει σήμερα, αφού, ως Κυβέρνηση πιά, καλείσθε να αποσοβήσετε κινδύνους και να επιλύσετε προβλήματα που εμποδίσατε κατά το παρελθόν άλλους αποτελεσματικά να αντιμετωπίσουν.

Κατά συνέπεια, μην παραπονείσθε για ό,τι δέχθεν κληρονομήσατε. Η κληρονομιά αυτή σε μεγάλο μέρος αναπόδραστα βαρύνει, εσάς. Και μάλιστα διττά: αφ' ενός, εξ αιτίας της κατάστασης που παραδώσατε τη χώρα μετά την επταετή διακυβέρνησή σας, και αφετέρου ως εκ της στείρας αντιπολίτευσης που ασκήσατε κατά τα 3,5 τελευταία χρόνια σε μία Κυβέρνηση που σε πολλές περιπτώσεις επέδειξε αξιοσημείωτο πολιτικό θάρρος και επωμίσθηκε επώδυνες διαδικασίες λύσης χρονιζόντων προβλημάτων - και τούτο παρά την ισχνή πλειοψηφία που διέθετε στη Βουλή.

Δεν υπάρχει Προϋπολογισμός που κατατέθηκε στην αίθουσα αυτή χωρίς να χαρακτηριστεί από την εκάστοτε Κυβέρνηση ως "ειλικρινής", "ρεαλιστικός", "σταθεροποιητικός", "αναπτυξιακός", "εκσυγχρονιστικός", "κοινωνικά δίκαιος", και άλλα εύχητα. Οι χαρακτηρισμοί αυτοί εμπεριέχονται όλοι στις πρώτες σελίδες της Εισηγητικής Έκθεσης του υπό συζήτηση Προϋπολογισμού. Διερωτώμαι, πώς μετά από τόσους τόσων διθυραμβικούς Προϋπολογισμούς, εξακολουθούμε να ταλανιζόμαστε από τη γνωστή κρίση. Και μέχρι πότε ατιμωρητί για την αξιοπιστία των δημοκρατικών μας θεσμών, μπορεί να χρησιμοποιείται μία τόσο συμβατική, κενή και χωρίς αντικρουσμα γλώσσα;

2. Το εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον

Κατά τα τελευταία χρόνια η διεθνής οικονομία και ιδιαίτερα η οικονομία των Κοινοτικών χωρών δοκιμαστήκαν από μία παρατεταμένη ύφεση. Η Ελληνική οικονομία δεν ήταν δυνατό να αποτελέσει εξαίρεση από τον κανόνα που ακολούθησαν οι οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η πορεία του ρυθμού αύξησης του εθνικού μας προϊόντος ήταν 3,4% το 1991, 0,9% το 1992 και 0,2% το 1993, έναντι αρνητικών ρυθμών εξέλιξης του ΑΕΠ για το 1993 των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΟΟΣΑ (-0,5% και -0,3% αντίστοιχα). Η Ελληνική, συνεπώς, επίδοση υπήρξε συγκριτικά ικανοποιητική. Ιδίως, μάλιστα, όταν ο περιορισμένος εστω ρυθμός ανάπτυξης επιτεύχθηκε σε μία περίοδο που αναγκαία και συνειδητά ακολούθηθηκε μία περιοριστική οικονομική πολιτική προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι μακροοικονομικές ανισορροπίες της οικονομίας.

Ήδη, σήμερα, η διεθνής ύφεση, στην οποία αναφέρθηκα, φαίνεται να ξεπερνιέται, καθώς για την παγκόσμια οικονομία προβλέπεται ρυθμός ανάπτυξης 2,5% για το 1994 - έναντι 1,5% για το 1993 - ενώ για την οικονομία των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπεται ρυθμός ανάπτυξης 1,5% - έναντι μείωσης 0,5% για το 1993, όπως ανέφερα. Είναι συνεπώς εμφανές ότι το εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον της Ελλάδος βελτιώνεται. Η αξιοποιήσιμη

βελτίωση αυτή είναι τοσοούτο μάλλον αξιοσημείωτη καθ' όσον προβλέπεται να διατηρείται κατά τα προσεχή χρόνια.

3. Η Δεκαετία του '80

Η σημερινή κρίση είναι φυσικό επακόλουθο της πολιτικής που ασκήθηκε κατά τη δεκαετία του '80. Η μεγάλη επέκταση του δημόσιου τομέα, ο υψηλός πληθωρισμός και οι δογματικές μεταλλάξεις που επιβλήθηκαν στο ίδιο το οικονομικό σύστημα, αναπόφευκτα προκάλεσαν την πτώση του ρυθμού αύξησης του προϊόντος. Η αναδιανομή του εισοδήματος και η μείωση της παραγωγικότητας των επενδύσεων, προκάλεσαν την πτώση πια των επενδύσεων και της παραγωγικότητας. Και η μείωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας.

Όμως, αν το όλο οικονομικό πρόβλημα περιοριζόταν στα παραπάνω, η αντιμετώπισή του θα ήταν σχετικά ευχερής και δεν θα απαιτούσε μακρό χρόνο και μεγάλο κοινωνικό κόστος. Το δυσμενέστερο και μονιμότερο κακό της δεκαετίας του '80 ήταν η εμμονή στη διατήρηση ενός υψηλού πρωτογενούς ελλειμματος στο δημόσιο τομέα, συνδυασμένη με τον χαμηλό ρυθμό αύξησης του Εθνικού Προϊόντος. Ετσι, παρά τα αρνητικά πραγματικά επιτόκια δανεισμού της Κεντρικής Διοίκησης, το Δημόσιο Χρέος αυξάνονταν με υψηλό ρυθμό, και από 62,5% του ΑΕΠ που ήταν το 1985, έφθασε το 95,3% το 1990, όπως δείχνουν τα στοιχεία του αμέσως παρακάτω Πίνακα 1.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 1

Εξέλιξη των σχετικών με το Δημόσιο Χρέος μεγεθών της Κεντρικής Διοίκησης, ως ποσοστό (%) του ΑΕΠ.

	Δημόσιο Χρέος	Τόκος Δημόσιου Χρέους	Δανειακές Ανάγκες	Πρωτογενές Ελλειμμα
1985	62,5	5,3	13,6	8,3
1986	65,0	5,7	12,0	6,2
1987	72,5	7,2	11,6	4,4
1988	80,2	7,9	13,8	5,9
1989	85,9	8,2	17,7	9,7
1990	95,3	11,9	18,6	6,7
1991	100,9	12,8	15,2	2,4
1992	105,6	14,6	13,4	-0,9
1993	117,3	13,9	15,9	0,3

Πηγή: EUROPEAN ECONOMY, 1993, No. 54, Πίνακας 65.

Η απελευθέρωση της χρηματαγοράς από τους ελέγχους, οδήγησε αναγκαία σε θετικά πραγματικά επιτόκια, κι αυτό σε συνδυασμό με το χαμηλό ρυθμό ανόδου του Προϊόντος προκάλεσε την αυτοτροφοδοτούμενη αύξηση του σχετικού Δημόσιου Χρέους (σε σχέση με την αξία του παραγομένου προϊόντος).

Η αναγκαία για την υπέρβαση της βαθιάς κρίσης προσπάθεια δεν περιορίζεται, πλέον, μόνο στην επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος. Και αυτό γιατί με το πραγματικό επιτόκιο -10%- που δανειζεται το δημόσιο, με το ρυθμό ανάπτυξης -1,5%- που προβλέπεται στον Προυπολογισμό και με το Χρέος της Κεντρικής Διοίκησης -117% του ΑΕΠ-, απαιτείται πρωτογενές πλεόνασμα 8% - έναντι 2,3% που προβλέπεται στον Προυπολογισμό και μηδενικού που πιστεύω ότι θα επιτευχθεί τελικά -, προκειμένου να ξεπεραστεί το αδιέξοδο και να οδηγηθεί η οικονομία σε μια μόνιμη αναπτυξιακή τροχιά.

Τυχόν προσπάθεια εξασφάλισης πρωτογενούς πλεονάσματος 8% συνεπάγεται την υπερφιρολόγηση της οικονομίας και τη βύθιση της σε μεγάλη ύφεση. Μόνη, συνεπώς, οδός είναι η παράλληλα με την σταθεροποίηση, χάραξη μίας αναπτυξιακής πολιτικής, τα βασικά στοιχεία της οποίας πρέπει να ενισχύσουν την προσφορά και την παραγωγικότητα. Γιατί μόνο με την αύξηση του Προϊόντος εξουδετερώνεται η προσθετική επίδραση των πραγματικών επιτοκίων πάνω στο δημόσιο χρέος και, επιπλέον, καθίσταται δυνατή η αύξηση των εσόδων και η δημιουργία πρωτογενούς πλεονάσματος.

4 Η Πολιτική της περιόδου 1990 - 1993

Η οικονομική πολιτική της περιόδου 1990 - 1993 πρωταρχικά απέβλεπε την εξάλειψη των μακροοικονομικών και ειδικότερα των δημοσιονομικών ανισορροπιών. Τα υψηλά ελλείμματα και το ραγδαίο αυξανόμενο Δημόσιο Χρέος εξ αντικειμένου επιβαλλόταν να τεθούν υπό έλεγχο. Αυτή η προσπάθεια, μοιραία, συνεπαγόταν περιοριστική δημοσιονομική πολιτική, που βέβαια οδηγούσε σε πτώση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης.

Μια τέτοια πολιτική - που ομολογημένα είναι για κάθε Κυβέρνηση ανεπιθύμητη - υπαγορευόταν και από την ανάγκη ελέγχου των πληθωριστικών πιέσεων που παρέμεναν σε υψηλά επίπεδα, τροφοδοτούμενες από τα υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα. Η εξάλειψη των ελλειμμάτων υπαγορευόταν και από την ανάγκη αύξησης της αποταμίευσης, δεδομένης της καταφυγής στον εσωτερικό δανεισμό προς κάλυψη των ελλειμμάτων - εσωτερικό δανεισμό, που αφαιρεί πολύτιμους πόρους από την παραγωγική διαδικασία.

Μια απότομη προσαρμογή που θα άλλαζε ριζικά την κατάσταση του δημόσιου τομέα δεν ήταν ούτε επιθυμητή, ούτε, άλλωστε, δυνατή, όπως δεν ήταν εφικτή ούτε η απότομη αύξηση των εσόδων, αλλά ούτε και η απότομη μείωση των δαπανών. Γι' αυτό, η Κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας επέλεξε τη βαθμιαία μείωση των πρωτογενών ελλειμμάτων. Έτσι, το πρωτογενές έλλειμμα του 10% το 1989 έγινε πρωτογενές πλεόνασμα το 1992.

Δυστυχώς, η δυσμενής διεθνής οικονομική συγκυρία δεν επέτρεψε την επίτευξη κάποιου ικανοποιητικού ρυθμού ανάπτυξης το 1993, με αποτέλεσμα η ύφεση να προκαλέσει τη σημαντική υστέρηση των εσόδων που συνετέλεσε στη μη πραγματοποίηση των προβλέψεων του Προϋπολογισμού.

Όμως, παράλληλα εφαρμόστηκε ένας αριθμός διαρθρωτικών μέτρων που βελτίωσαν την αποτελεσματικότητα των αγορών. Ο πληθωρισμός μειώνεται με ικανοποιητικό ρυθμό, χωρίς σημαντική αύξηση της ανεργίας. Η απόδοση αυτών των μέτρων είναι βραδεία, αλλά μεσοπρόθεσμα βέβαιη. Η Ελληνική οικονομία έχει ανάγκη αυτών κυρίως των μέτρων πολιτικής που αυξάνουν την αντοχή της οικονομίας, έναντι των κλονισμών από το εξωτερικό.

Ο περιορισμός της υπερβολικής ζήτησης, σε συνδυασμό με τα μέτρα ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας των αγορών, συντελεί στον αποπληθωρισμό της οικονομίας. Ο ρυθμός αύξησης των τιμών καταναλωτή που τον Οκτώβριο ήταν 12,3%, είναι ο χαμηλότερος που επιτεύχθηκε μετά τη δεύτερη ενεργειακή κρίση. Αντίστοιχα, ο ρυθμός ανόδου του δείκτη τιμών χονδρικής τον Σεπτέμβριο ήταν 10,7%. Η τάση και των δύο αυτών δεικτών τιμών είναι εμφανώς φθίνουσα, γεγονός που εγγυάται την περαιτέρω αποκλιμάκωση του πληθωρισμού κατά τους προσεχείς μήνες.

Ο αποπληθωρισμός της οικονομίας συντελέστηκε - ομολογημένα αλλά αναπόδραστα - με κόστος που μετράται με την απώλεια κάποιου ρυθμού αύξησης του Προϊόντος. Η θυσία αυτή δεν πρέπει να παει χαμένη. Και ακόμη, αν συναχθούν τα αναγκαία συμπεράσματα από το σταθεροποιητικό πρόγραμμα του 1986 -1987. Ενώ η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού είναι αργή και επίπονη υπόθεση, η επιτάχυνσή του είναι εύκολη και ενδεχομένως ξαφνική. Αλλωστε, τόσο από τη διατήρηση του πληθωρισμού σε υψηλά επίπεδα για μακρά περίοδο, όσο και από τις ενδείξεις που παρέχονται από διάφορους οικονομικούς δείκτες, προκύπτει ότι οι πληθωριστικές προσδοκίες διατηρούνται ακόμη σε υψηλά επίπεδα. Αυτό σημαίνει ότι ακόμη και προσωρινή χαλάρωση της προσπάθειας αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού, είναι δυνατό να οδηγήσει σε επιτάχυνσή του.

Συμπερασματικά, με την οικονομική πολιτική των τελευταίων χρόνων, οι προαναφερθείσες βασικές επιδιώξεις σε σημαντική έκταση εξυπηρετήθηκαν και έτσι τέθηκαν οι βάσεις του δημοσιονομικού νοικοκυρέματος και της οικονομικής εξυγίανσης. Ειδικότερα:

- α. Μηδενισθηκε το πρωτογενές έλλειμμα (από 10% του ΑΕΠ το 1989).
- β. Περιορίσθηκε δραστικά ο πληθωρισμός και εξασφαλίσθηκε περαιτέρω πτωτική τάση του. (Ο ρυθμός ανόδου του δείκτη τιμών καταναλωτή του Οκτωβρίου 1993 ήταν - θυμίζω - 12,3%).
- γ. Η οικονομία πέρασε πιά το κρισιμότερο σημείο της δυσμενούς συγκυρίας, καθώς της είχε εξασφαλισθεί η δυναμική της εισόδου στην νέα φάση της ανάκαμψης (κατά το 1994 προβλέπεται αύξηση του ΑΕΠ κατά 1,5%).
- δ. Πραγματοποιήθηκαν εξυγιαντικές τομές στο ασφαλιστικό σύστημα, ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του με μεγαλύτερο βαθμό αυτοδυναμίας.
- ε. Ελέγχθηκε το λειτουργικό κόστος των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών. Οι δημόσιες δαπάνες στράφηκαν στις επενδύσεις υποδομής που ενισχύουν και τις ιδιωτικές επενδύσεις, και

στ. Οργανώθηκε η μείωση της φοροδιαφυγής με τη μηχανοργάνωση και την εξασφάλιση της δυνατότητας διασταύρωσης των φορολογικών στοιχείων.

5. Η οικονομική πολιτική του 1994

Η πρώτη παρατήρηση που πρέπει να γίνει, αναφέρεται στην ανυπαρξία των συστατικών χαρακτηριστικών που διέπουν κάθε Προυπολογισμό. Με αδιαμόρφωτη δημοσιονομική και αναπτυξιακή πολιτική ο Προυπολογισμός του 1994 προσιδιάζει μάλλον σε κείμενο που μόνο προορισμό έχει συμβατικά να καλύψει τη σχετική συνταγματική υποχρέωση. Μάλιστα, η δημοσιονομική και αναπτυξιακή πολιτική της πλειοψηφίας, παραμένει όχι απλώς μέχρι και σήμερα αδιαμόρφωτη - αφού ομολογείται ότι οι θέσεις της Κυβέρνησης θα προκύψουν μετά από κοινωνικό διάλογο - αλλά και αυτές οι Προτάσεις προς Διάλογο δεν έχουν ούτε καν την αξία αφηρητικών θέσεων, δεδομένων των πρόσφατων Κυβερνητικών δηλώσεων ότι ορισμένες από τις προτάσεις, πιθανόν να αποσυρθούν. Ετσι θα μου επιτρεπόταν ο ισχυρισμός, ότι ο κοινωνικός διάλογος αποτελεί "το μετέωρο βήμα του.....Προυπολογισμού". Πάντως, ασφαλέστερο θα ήταν να είχατε υιοθετήσει την αρχή των δωδεκατημορίων μέχρι την αποσαφήνιση της δημοσιονομικής και αναπτυξιακής πολιτικής σας.

Είναι, λοιπόν, άγνωστο το πλαίσιο οικονομικής πολιτικής που προτίθεται να ακολουθήσει η Κυβέρνηση κατά το 1994.

Από τις ενδείξεις απλώς που υπάρχουν, η οικονομική πολιτική φαίνεται να αποσκοπεί στη μείωση του πληθωρισμού και τον έλεγχο των δημοσιονομικών ανισορροπιών. Όμως, στην έκταση που ο πληθωρισμός επηρεάζεται από τη δημοσιονομική πολιτική, τα μεγέθη του Προυπολογισμού δεν επιβεβαιώνουν τις διακηρυσσόμενες προθεσεις της Κυβέρνησης για αποκλιμακωση του πληθωρισμού. Και τούτο γιατί ο Προυπολογισμος προβλεπει σημαντική αύξηση των εσόδων τόσο από την άμεση, όσο και από την έμμεση φορολογία, ενώ δεν καταβάλλεται αξιόλογη προσπάθεια για τη μείωση των δαπανων, όπως φαίνεται από τον παρακάτω Πίνακα 2:

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 2

Έσοδα και δαπάνες του Γενικού Κρατικού Προυπολογισμού ως ποσοστό (%) του ΑΕΠ.

	Έσοδα	Δαπάνες	Ελλειμμα	Πρωτογενείς Δαπάνες
1992	35,9	44,6	8,7	30,6
1993	35,7	49,6	13,9	31,8
1994	39,0	51,8	12,8	31,8

Επιδιώκεται, δηλαδή, η αύξηση του μεγέθους των εσόδων κατά 3,3 ποσοστιαίες μονάδες, χωρίς να επιδιώκεται παράλληλα η συγκράτηση των δαπανών.

Οι πρωτογενείς δαπάνες διατηρούνται στο επίπεδο του 31,8% του ΑΕΠ το 1993, και τοίτο, παρά το ότι ο περυσινός χρόνος ήταν χρόνος προεκλογικός. Τόσο από την προβλεπόμενη αύξηση των πρωτογενων δαπανών και των εσόδων, όσο και από την αύξηση των τόκων για την εξυπηρέτηση του Δημόσιου Χρέους, προκύπτει ότι η Κυβέρνηση υποδύεται απλώς ότι ευελπιστεί σε μία σημαντική αποκλιμακωση του πληθωρισμού.

Η έλλειψη ενός πλαισιου οικονομικής πολιτικής είναι εμφανής και απο τη σύγκρουση των ποσοτικών στόχων για τα δημοσιονομικά μεγέθη που τίθενται στον Προυπολογισμό και των μακροοικονομικών στοχων που διαφαινονται στο εισαγωγικό τμήμα της Εισηγητικής Εκθεσης. Συγκεκριμένα:

α. Η αύξηση των πρωτογενών δαπανών κατά 12,7% είναι ίση με την προβλεπόμενη άνοδο του ΑΕΠ σε αγοραίες τιμες.

β. Η αύξηση των εσόδων, αλλά και των δαπανών κατά 1 τρισ. δρχ. δίδει την εσφαλμένη εικόνα ουδέτερης δημοσιονομικής ώθησης στην οικονομία. Όμως μία τέτοια πολιτική κάθε άλλο παρά ουδέτερη είναι, αφού συνεπάγεται αύξηση του χρηματικού ΑΕΠ κατά 1 τρισ.δρχ.

γ. Η χρηματοδότηση των ελλειμμάτων από εξωτερικό δανεισμό ύψους 1 100 δισ. δρχ. (ή 4,4 δισ. δολλ.) αποτελεί νομιματική κάλυψη του ελλειμματος του δημοσιου, και συνεπάγεται αύξηση της προσφοράς χρήματος, με συνέπεια την αύξηση των πληθωριστικών πιέσεων.

~~δ. Η προβλεπόμενη αύξηση των τόκων κατά 25,2%, αν μάλιστα συνδυαστεί με τη μεταφορά τόκων ύψους 414 δισ. δρχ. υποδηλώνει υψηλά ονομαστικά επιτόκια και έντονες πληθωριστικές προσδοκίες.~~

Συνεπώς, δεν δικαιολογείται η πρόβλεψη περιορισμού του πληθωρισμού στο 11%. Οι παραπάνω παράγοντες υποδηλώνουν μία προσπάθεια τονωσης της ζήτησης. Παρά ταύτα, υπό τις σημερινές συνθήκες, μία τέτοια πολιτική έντονοτερα θα αυξήσει τον πληθωρισμό από ό,τι θα τονώσει την οικονομική δραστηριότητα. Ένας τέτοιος Προϋπολογισμός, κάθε άλλο παρά σταθεροποιητικός μπορεί να θεωρηθεί.

6. Έσοδα

Η Εισηγητική Έκθεση προβλέπει για το 1994 αύξηση των φορολογικών εσόδων κατά 20,7%, έναντι εκτίμησης πραγματοποίησης για το 1993 11,1%. Η αύξηση των εσόδων από την άμεση φορολογία κατά 29,6% και από την έμμεση κατά 17% υποδηλώνει σημαντική υπερεκτίμηση των εσόδων. Ακόμη κι αν πραγματοποιηθούν οι προβλέψεις αύξησης των αυτόνομων εσόδων, η σημαντική υστέρηση των συνολικών εσόδων είναι βέβαιη, αφού αποτολμάται η υπεραισιόδοξη πρόβλεψη ότι τα έσοδα του ΦΠΑ από την εγχώρια κατανάλωση θα αυξηθούν κατά 32,2% έναντι αύξησης του χρηματικού εισοδήματος κατά 12,6%. Όμως, η πραγματοποίηση του ρυθμού 32,2% είναι ανέφικτη, ακόμη κι αν συλληφθεί ολόκληρη η φοροδιαφυγή από τον ΦΠΑ.

Επομένως, ο παραπάνω ρυθμός αύξησης των φορολογικών εσόδων κατά 20,7%, είτε είναι εμφανώς υπερεκτιμημένος, είτε υποκρύπτει πρόθεση αύξησης των συντελεστών του ΦΠΑ κατά 2 περίπου ποσοστιαίες μονάδες. Αλλά και στην περίπτωση που υπάρξει ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας και οι δυνάμεις του φορολογικού συστήματος που προκάλεσαν την πτώση του ρυθμού ανόδου των εσόδων κατά το 1993 αφυπνιστούν, οπότε θα υπάρξει οπωσδήποτε αύξηση των εσόδων ο προβλεπόμενος ρυθμός 20,7% δεν είναι εξ αντικειμένου επιτεύξιμος. Αλλά και περαν αυτού, μόνη η υστέρηση των εσόδων, ακόμη, δηλαδή κι αν επιβεβαιωθεί η πρόβλεψη των δαπανών -, αρκεί για να ανατρέψει το προβλεπόμενο πρωτογενές πλεόνασμα του 2,3%

7. Δαπάνες

Οι δαπάνες του Γενικού Προϋπολογισμού προβλέπεται να αυξηθούν κατά 17,6%. Ειδικότερα, οι δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού (πλην χρεωλυσιών) προβλέπεται να αυξηθούν κατά 14,6%, της ΕΛΕΓΕΠ κατά 29,6% και του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων κατά 34,2%.

Οι πρωτογενείς δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού προβλέπεται να αυξηθούν κατά 9,26% - ποσοστό μικρότερο του προβλεπόμενου πληθωρισμού -, ενώ οι λειτουργικές δαπάνες προβλέπεται ότι θα αυξηθούν κατά 6% - ποσοστό που εγγίζει το ήμισυ μόλις του πληθωρισμού. Η τελευταία πρόβλεψη δεν μπορεί να θεωρηθεί ρεαλιστική, δεδομένου μάλιστα ότι οι λειτουργικές δαπάνες είναι σε μεγάλο ποσοστό ανελαστικές.

Επαρκείς ενδείξεις για υποεκτίμηση των δαπανών παρέχουν οι προβλέψεις του Προϋπολογισμού για νοσήλεια, και επιχορηγήσεις για τις συγκοινωνίες. Οι δαπάνες για νοσήλεια αυξάνονται μόλις κατ' 1,2%, που σημαίνει μείωση των πραγματικών δαπανών κατά 10%. Αν επιμείνετε, κύριοι του ΠΑΣΟΚ, σε τέτοια πραγματική μείωση των δαπανών για την υγεία, διερωτώμαι, πόσο ακόμη σχεδιάζετε να μειώσετε το επίπεδο των παρεχομένων υπηρεσιών στα νοσοκομεία. Οι επιχορηγήσεις συγκοινωνιών - και άσχετα με το καθεστώς που τελικά θα διέπει τις συγκοινωνίες παραμένουν παγωμένες, παρά την αύξηση της τιμής των καυσίμων και των άλλων στοιχείων του κόστους. Επομένως, θα προχωρήσετε σε αύξηση του κομίστρου;

Αλλά και η νέα διόγκωση του Δημόσιου Τομέα που αναγγείλατε με την επαναδραστηριοποίηση προβληματικών επιχειρήσεων, είναι προφανές, ότι θα σημάνει περαιτέρω αφαιμάξη δημοσίου χρήματος.

Όσον αφορά στη διάρθρωση των δαπανών παρατηρείται έξαρση των δαπανών εξυπηρέτησης του Δημόσιου Χρέους που από 33,2% στο σύνολο το 1993, αυξάνονται στο 36,3% το 1994, όπως δείχνει ο Πίνακας 3.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 3

Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού κατά κατηγορίες.

Δαπάνες σε εκατ. δρχ.

Κατηγορία Δαπάνης	1992	%	1993	%	Μεταβολή 1994/93
1.Μισθοί-Συντάξεις	2.043.533,5	29,8	2.272.591,3	28,9	11,2
2.Εξυπηρέτηση χρέους	2.278.939,0	33,2	2.854.032,0	36,3	25,2
3.Επιδοτήσεις Γεωργίας	162.000,0	2,4	151.000,0	1,9	-6,8
4.Επιχορηγήσεις ΔΕΚΟ	969.169,8	14,1	1.059.942,5	13,5	9,4
5.Λοιπές Δαπάνες	1.413.377,7	20,5	1.529.434,2	19,4	8,2
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	6.867.000,0	100,0	7.867.000,0	100,0	14,6

Μείωση παρατηρείται στο ποσοστό συμμετοχής των μισθών από 29.8% το 1993 σε 23.9% το 1994 και στις δαπάνες επιχορήγησης των ΔΕΚΟ που ως ποσοστό μειώνονται από 14.1% το 1993 σε 13.5% το 1994. Οι επιχορηγήσεις στη γεωργία παρουσιάζονται μειωμένες, τόσο σε απόλυτους αριθμούς, - μείωση κατά 6.8% -, όσο και σε ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο των δαπανών - από 2.4% το 1993, σε 1.9% το 1994.

Από την κατανομή των δαπανών προκύπτει ότι επιδιώκεται η τόνωση των τομέων που παρέχουν υπηρεσίες σε βάρος των τομέων της παραγωγής. Ενδεικτικά αναφέρω την παρατηρούμενη μείωση των πραγματικών δαπανών για τη Γεωργία κατά 7%. Αν και η διάθεση υψηλών κονδυλίων για την Παιδεία και την Υγεία είναι οπωσδήποτε επιθυμητή, επισημαίνω απλώς την παρενέργεια, ότι η συγκέντρωση των δαπανών του δημοσίου στους τομείς υπηρεσιών, θα έχει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της ζήτησης σε βάρος της προσφοράς.

Εξάλλου, προβλέπονται δαπάνες 4,8 δισ. για νέες προσλήψεις και 5 δισ. για επαναπροσλήψεις απολυθέντων, στις οποίες πρέπει να προστεθεί σημαντικό μέρος των προβλεπομένων δαπανών - 6,4 δισ. - για Νέα Προγράμματα. Τα παραπάνω μεγέθη αποκαλύπτουν ότι το γνωστό μοντέλλο της δεκαετίας του '80 που εξάρθρωσε την Ελληνική Οικονομία δεν έχει εγκαταλειφθεί, αφού επιδιώκεται η ενίσχυση της ζήτησης με αύξηση των δαπανών σε τομείς που είναι εύκολη - και κομματικά ελκυστική - η πραγματοποίησή τους.

Εξάλλου, τη διαρθρωτική επιδείνωση που παρουσιάζεται στις δαπάνες, δείχνει ο Πίνακας 4, όπου συγκρίνονται οι μεταβολές που σημειώνονται στην κατανομή των δαπανών μεταξύ των ετών 1992 - 1994.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 4

Ποσοστιαία κατανομή Δαπανών Τακτικού Προϋπολογισμού
κατά Υπουργεία και Φορείς.

	% ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ		
ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ - ΦΟΡΕΙΣ	1992	1993	1994
Εσωτερικών	2,65	2,73	2,47
Εξωτερικών	0,84	0,87	0,80
Εθνικής Αμύνης	9,35	8,00	7,98
Κοιν. Υπηρεσιών	19,31	16,97	16,77
Δικαιοσύνης	0,92	0,88	0,84
Παιδείας	9,55	8,58	8,46
Οικονομικών	1,29	1,35	1,32
Γεν.Κρατ.Δαπάνες (Τόκοι κ.λ.π.)	43,59 (25,58)	48,68 (33,19)	49,10 (34,69)
Γεωργίας	1,13	1,22	1,16
Επιδότησεις	2,64	2,36	1,92
ΠΕΧΩΔΕ	1,36	1,00	0,93
Βιομηχανίας	0,20	0,27	0,24
Μεταφορών	0,39	0,29	0,28
Επιχ.Συγκ.Φορέων	0,85	0,80	0,70
Δημόσιας Τάξης	2,99	2,71	2,66
Λοιπά	2,94	3,29	4,37
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	100,0	100,0	100,0

Είναι ουσιαστικού ενδιαφέροντος η διόγκωση του μεριδίου του Υπουργείου Οικονομικών, όπου περιλαμβάνονται και οι δαπάνες για την εξυπηρέτηση του Δημόσιου Χρέους καθώς και ο περιορισμός της αναλογίας των δαπανών των Υπουργείων Εθνικής Αμύνης, Παιδείας, Κοινωνικών Υπηρεσιών και Δημόσιας Τάξης - τομέων υψηλής εθνικής προτεραιότητας.

Ας μου επιτραπεί να ενδώσω στον πειρασμό της εύκολης κριτικής για μείωση κονδυλίων, προκειμένου για δύο και μόνον τομείς: Πρώτο, για τη Παιδεία: Γιατί η βελτίωσή της αποτελεί κυριολεκτικά τη μόνη ελπίδα ανασυγκρότησης του τόπου και τελικά όρο διαχρονικής επιβίωσης του έθνους. Δεύτερο, για τον Πολιτισμό: Γιατί πέρα από το ότι αποτελεί θεμέλιο αυτογνωσίας και διαχρονικής συνέχειας του Ελληνισμού, μπορεί να αποτελέσει, ιδιαίτερα σήμερα που κρίσιμα εθνικά μας θέματα είναι ανοικτά, την ισχυρότερη ασπίδα απέναντι στο ανθελληνικό κύμα που κατακλύζει τη διεθνή κοινή γνώμη.

Τέλος, σε αντίθεση με την μέχρι τώρα προσπάθεια περιορισμού του ύψους του Αποθεματικού προκειμένου να υπηρετηθεί η διαφάνεια του Προϋπολογισμού και να αποφευχθεί η χαλαρότητα στη δημοσιονομική διαχείριση, φέτος το Αποθεματικό αυξάνεται κατά 50% έναντι του 1993.

β. Το Έλλειμμα και η χρηματοδότησή του

Σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση οι καθαρές δανειακές ανάγκες προβλέπεται να φθάσουν τα 2.423 δισ. δρχ. Αν όμως - πράγμα σχεδόν βέβαιο - δεν πραγματοποιηθεί το πρωτογενές πλεόνασμα, τότε το καθαρό έλλειμμα θα προσεγγίσει τα 3.000 δισ. δρχ. Αυτό το έλλειμμα αποτελεί αρνητική αποταμίευση του Δημοσίου και συνιστά 16% του ΑΕΠ. Αν, μάλιστα, συνυπολογιστεί το μεταφερόμενο ποσό των 414 δισ. δρχ. τόκων στο 1995, τότε η αρνητική αποταμίευση του Δημοσίου προσεγγίζει το 18% του ΑΕΠ, ποσοστό που είναι περίπου ίσο με την καθαρή ιδιωτική αποταμίευση του 1992. Συνεπώς, αν δεν υπάρξει ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας και δεν αυξηθεί η ροπή προς αποταμίευση των ιδιωτών, τότε η ανεπάρκεια της αποταμίευσης θα αποτελέσει σημαντικό παράγοντα δημοσιονομικής διαταραχής.

Η ανεπάρκεια των χρηματικών πόρων θα οδηγήσει σε δανεισμό από το εξωτερικό. Αλλά μία τέτοια πολιτική συνεπάγεται νομιμοματική επέκταση. Και όπως εξηγήθηκε ήδη, μία τέτοια εξέλιξη θα προκαλέσει ενίσχυση του πληθωρισμού με σημαντική αύξηση της παραγωγής. Απαιτείται, συνεπώς, η υιοθέτηση μίας πολιτικής που ενισχύει την παραγωγή και μειώνει το κόστος. Μόνον με τον τρόπο αυτό, θα αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της υγιούς ζήτησης και την άνοδο των εσόδων του Δημοσίου.

Η προβλεπόμενη στον Προϋπολογισμό χρηματοδότηση των ελλειμμάτων του Δημοσίου από πόρους του εξωτερικού πρέπει να περιοριστεί στο ελάχιστο, όχι μόνο γιατί συντελεί στη νομοματική επέκταση, αλλά και γιατί πραγματοποιείται για χρηματοδότηση της δημόσιας κατανάλωσης.

9. Ο Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων

Ο Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων προβλέπεται ότι θα ανέλθει στο 1 τρισ. δρχ. και έτσι παρουσιάζει αύξηση 34,2% σε σχέση με εκτιμήσεις πραγματοποιήσεων του 1993. Όμως, παρά τη φαινομενική αύξηση του προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, ουσιαστικά το επενδυτικό έργο είναι κατά πολύ μειωμένο.

Συγκεκριμένα, για το 1993 είχαν προβλεφθεί Δημόσιες Επενδύσεις ύψους 975 δισ. δρχ. Η εκταμίευση σημαντικού μέρους από το ποσό αυτό είχε προγραμματισθεί να γίνει κατά το τελευταίο δίμηνο του 1993, ώστε να διευκολυνθεί η δημοσιονομική διαχείριση. Η σημερινή Κυβέρνηση όμως, παρότι το επενδυτικό έργο, έχει συντελεσθεί, καθυστερεί την πληρωμή του και την μεταφέρει στην επόμενη χρήση. Έτσι, εμφανίζεται μιά πλασματική αύξηση των επενδύσεων για το 1994, με μεταφορά απλώς εκταμιεύσεων 230 δισ. δρχ. από το 1993. Σαν αποτέλεσμα αυτής της μεταφοράς εκταμιεύσεων, οι πραγματικά νέες επενδυτικές δαπάνες του 1994 (αφαιρουμένων των ετεροχρονισμένων εκταμιεύσεων) θα είναι μόνο 770 δισ. έναντι 975 δισ. δρχ. κατά το 1993. Άρα οι Δημόσιες Επενδύσεις ουσιαστικά μειώνονται κατά το 1994 κατά 21%.

Θα ήθελα να διατυπώσω τον επιπρόσθετο φόβο ότι η αδυναμία επίτευξης των υπεραρισθόδοξων στόχων του Προϋπολογισμού (υπερεκτίμηση εσόδων, υποεκτίμηση δαπανών), θα οδήγησε την Κυβέρνηση στην εύκολη λύση του περαιτέρω περιορισμού των Δημοσίων Επενδύσεων.

Ο περιορισμός των Δημοσίων Επενδύσεων, αλλά και ο στραγγαλισμός του Ιδιωτικού Τομέα με την εξάντληση των χρηματοδοτικών πόρων για την χρηματοδότηση των ελλειμμάτων του δημοσίου, οδηγεί στη μείωση και των Ιδιωτικών Επενδύσεων.

Κατοπιν των ανωτέρω είναι απόλυτα αυθαίρετος ο Κυβερνητικός χαρακτήρισμός του Προϋπολογισμού, ως αναπτυξιακού.

Ως μόνη ελπίδα για την τόνωση του επενδυτικού ενδιαφέροντος του ιδιωτικού τομέα και την ανακαμψη, παρουσιάζεται η υιοθέτηση εκ μέρους της Κυβέρνησης της Πρότασης Νόμου που διατυπώθηκε πριν λίγες μέρες από τον Πρόεδρο της Ν.Δ.

10. Το Δημόσιο Χρέος

Η Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού ευστοχα αναφέρεται διεξοδικά στο θέμα της επιδείνωσης του Δημοσίου Χρέους. Άστοχα όμως επιρρίπτει τη σχετική ευθύνη στη Ν.Δ.

Είναι επιβεβλημένη η σε βάθος ανάλυση του Δημοσίου Χρέους. Και τούτο γιατί αποτελεί τη βασική πηγή της διάχυτης νοσηρότητας της Ελληνικής οικονομίας, ενώ επάνω του συγκρούονται όλες οι φιλότιμες προσπάθειες ανάκαμψής της. Στην πραγματικότητα το Χρέος είναι γένους θηλυκού. Γεννά συνεχώς υποχρεώσεις. Και η προσπάθεια ανταπόκρισης σε αυτές, μοιάζει με την προσπάθεια να διασχίσουμε έναν κυλιόμενο τάπητα, κατ'αντίστροφη φορά. Ο παρακάτω πίνακας 5 δείχνει την ταχύτητα εξέλιξης του Δημοσίου Χρέους καθώς και την αυτόνομη ανάπτυξη και την εκθετική πρόοδό του.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 5

Χρέος Κεντρικής Διοίκησης (μικτό ονομαστικό χρέος την 31.12) - ποσά σε δισ. δρχ.

Ετος	Εσωτερικό			Σύνολο Εσωτερικού	Εξωτερικό	Σύνολο
	Τράπεζα Ελλάδος	Εντοκα Γραμμάτια	Λοιπά Δάνεια			
1981	181,5	300,0	27,1	508,6	163,3	671,9
1982	305,9	357,5	30,2	693,6	234,8	928,4
1983	309,9	541,5	30,7	882,1	387,2	1.269,3
1984	463,1	748,2	48,0	1.259,3	623,6	1.882,9
1985	465,7	1.120,2	59,7	1.645,6	1.027,8	2.673,4
1986	465,8	1.388,9	88,4	1.943,1	1.287,3	3.230,4
1987	497,7	1.869,9	207,0	2.574,6	1.471,2	4.045,8
1988	496,5	2.828,2	379,6	3.704,3	1.679,9	5.383,3
1989	495,2	3.503,7	828,5	4.827,4	1.871,4	6.698,8
1990	483,9	4.832,6	1.986,8	7.303,3	2.078,9	9.382,2
1991	472,7	4.974,3	4.121,7	9.568,7	2.766,2	12.334,9
1992	461,2	5.600,0	6.156,0	12.717,7	3.339,0	15.556,6
1993*	425,0	6.137,0	8.644,0	15.206,0	4.469,0	19.675,0

Δεν περιλαμβάνεται το χρέος των Ενόπλων Δυνάμεων

* Εκτιμήσεις

Το χρέος της Κεντρικής Διοίκησης στο τέλος του 1993 θα ανέλθει στα 19,7 τρισ. δρχ. Από αυτά 15,2 τρισ. δρχ. είναι το εσωτερικό χρέος και 4,5 τρισ. δρχ. το εξωτερικό.

Η κατάσταση είναι ακόμη πιο ανησυχητική αν ληφθεί υπόψη ότι το σύνολο του Χρέους του ευρύτερου Δημοσίου Τομέα θα ανέλθει στο τέλος του 1993 σε 22 τρισ. δρχ.

Παρα την πρόθεση μου να επικεντρώσω την κριτική μου στον Προυπολογισμό του 1994 και στην εν γένει οικονομική πολιτική της Κυβέρνησης, κρίνω απαραίτητη στο σημείο αυτό, μία αναφορά στο παρελθόν, με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον, για να αποκτήσουμε επίγνωση των λαθεμένων επιλογών που οδήγησαν στην υπάρχουσα κρίση. Ερχόμαστε έτσι αρωγοί και σύμμαχοι στις προσπάθειες ανόρθωσης της οικονομίας μας, αλλά και στην ανάγκη αυτογνωσίας των κομμάτων. Και η αυτογνωσία αυτή είναι ιδιαίτερα χρήσιμη σε έναν τόπο, όπου κινδυνεύει να μην έχει κανείς παρελθόν - εκτός αυτού που καταμαρτυράται στην παράταξή μας. Σ' έναν τόπο, που επιχειρούν όλοι να αναδύονται από χρόνο σε χρόνο και από εκλογή σε εκλογή, ως άλλες Αφροδίτες, άσπιλες και αμόλυντες στο εκαστοτε νέο ξεκίνημά τους. Κάτω από το πρίσμα αυτό, μόνον η επισήμανση των λαθεμένων επιλογών του παρελθόντος, αποτρέπει την επανάληψή τους στο μέλλον.

Στο τέλος του 1981, όταν ανέλαβε τη διακυβέρνηση της χώρας το ΠΑΣΟΚ, και παρά τις μεθοδεύσεις που έγιναν στην τελική διαμόρφωση του Απολογισμού του 1981, το χρέος της Κεντρικής Διοίκησης ανερχόταν σε 672 δισ. δρχ. Το χρέος αυτό έφθασε στα 6.692 δισ., δηλαδή να δεκαπλασιασθεί μέχρι το 1989. Ας τονισθεί εδώ, ότι πιά ανεύθυνη και από αυτήν ακόμη την υποθήκευση του μέλλοντος, που συνεπαγόταν ο υπέρρογκος αυτός δανεισμός, υπήρξε η διασπάθιση του σε αμιγώς καταναλωτικές δαπάνες.

Η έκτοτε εξέλιξη του χρέους μέχρι και σήμερα οφείλεται σχεδόν εξ ολοκλήρου στην αυτοδύναμη ανάπτυξη του, όπως προκύπτει από τον Πίνακα 6.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 6

Συγκεντρωτικός Πίνακας Αύξησης του Χρέους (1989-92) -
Ποσά σε δισ. δρχ.

- Δημόσιο Χρέος τέλος 1989	6.698,8
- Δημόσιο Χρέος τέλος 1992	15.556,2
- Αύξηση Χρέους	8.857,4
- Αύξηση οφειλόμενη σε προηγούμενο δανεισμό	7.909,0
- Αύξηση οφειλόμενη σε Δημοσιονομική διαχείριση 1990-92	948,4
- Αυτοδύναμη ανάπτυξη χρέους μέχρι τέλους 1992 (χωρίς τη δημοσιονομική διαχείριση 1989-92)	14.635,8

Από τα παραπάνω στοιχεία που αναφέρονται στην αύξηση του χρέους την περίοδο 1989-92, προκύπτει ότι από συνολική αύξηση του χρέους κατά 8.857 δισ. δρχ., τα 7.909 δισ. δρχ. ή το 90% περίπου, οφείλονται σε αυτοδύναμη ανάπτυξη του αρχικού μέχρι το 1989 δανεισμού και μόνο 948,4 δισ. δρχ. οφείλονται στη δημοσιονομική διαχείριση 1990-92. Η αύξηση αναφέρεται κυρίως σε επιβαρύνσεις δανείων προ του 1990, σε βεβαιωμένες καταπτώσεις εγγυήσεων δανείων προ του 1990 και σε ρυθμίσεις εγγυήσεων με ομολογιακά δάνεια.

Συμπεριλαμβάνοντας και το 1993 - για το οποίο όμως δεν υπάρχουν αναλυτικά στοιχεία -, εκτιμάται ότι από την αύξηση του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης κατά 13 τρισ. δρχ. την περίοδο 1989-93, περί το 1,5 τρισ. δρχ. οφείλεται στη δημοσιονομική διαχείριση των Κυβερνήσεων της Νέας Δημοκρατίας, ενώ τα υπόλοιπα 11,5 τρισ. δρχ. οφείλονται στο χρέος και στα κατάλοιπα της δημοσιονομικής διαχείρισης των Κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ προ του 1990.

Οι ευθύνες προκύπτουν σαφώς. Ευθύνες που καθιστούν ακριβέστερη την αναφορά, όχι σε μαυρή, αλλά σε 'πράσινη τρύπα'. Είναι χαρακτηριστική η διαμορφωση των δημοσιονομικών μεγεθών που παρατίθενται στον αμέσως παρακάτω πίνακα 7.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 7
Γενικός Προϋπολογισμός (σε δισ.δρχ.)

	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
1.ΕΣΟΔΑ	741.6	941.0	1122.3	1494.9	1761.8	1979.1	2182.9	2970.0
2.ΔΑΠΑΝΕΣ	1024.7	1291.7	1705.2	2010.2	2416.0	3024.1	3726.1	4763.9
3.ΕΛΛΕΙΜΜΑ (ΔΑΝ.ΑΝ.)	-283.1	-350.7	-562.9	-515.3	-654.2	-1045.0	-1543.2	-1793.9
ΩΣ % ΤΟΥ ΑΕΠ	-9.2%	-9.2%	-12.6%	-9.4%	-10.5%	-13.9%	-17.6%	-17.0%
4.ΧΡΕΟΛΥΣΙΑ	24.1	42.5	66.2	122.8	261.2	152.1	215.3	358.6
5.ΤΟΚΟΙ	134.2	202.0	283.3	347.6	479.6	655.7	730.3	1270.8
6.ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ ΕΛΛΕΙΜΜΑ (-)Η ΠΛΕΟΝ(+)	-148.9	-148.7	-299.6	-167.7	-174.6	-389.3	-812.9	-523.1
ΩΣ % ΑΕΠ	-4.8%	-3.9%	-6.5%	-3.1%	-2.8%	-5.2%	-9.3%	-4.9%

Από τα στοιχεία του Πίνακα 7, προκύπτει, έξαρση των υποχρεώσεων σε τόκους και χρεωλύσια την περίοδο 1990-93, παρά τη σημαντική μείωση του πρωτογενούς ελλείμματος. Πρωτογενούς ελλείμματος που το 1992 είχε μετατραπεί σε πρωτογενές πλεόνασμα 258,9 δισ. δρχ. και το 1993 διαμορφώνεται σε σημαντικά μικρότερο από τις δημοσιονομικές χρήσεις προ του 1990, έλλειμμα 58 δισ. δρχ.

11. Προϋπολογισμός και Συνθήκη του Maastricht

Όσα εκτέθηκαν μέχρι τώρα, αφορούν τα προβλήματα της Οικονομίας μας αυτής καθ'εαυτήν. Η εικόνα εμφανίζεται ακόμη ζοφερότερη, υπό το πρίσμα των προδιαγραφών της Συνθήκης του Maastricht.

Θυμίζω ότι στο τρίτο και τελευταίο στάδιο της ONE που θα αρχίσει το ενωρίτερο την 1.1.97 και το αργότερο την 1.1.99, θα πρέπει να ικανοποιούνται τα εξής κριτήρια:

α) Ο πληθωρισμός των κρατών-μελών δεν πρέπει να υπερβαίνει το 1,5% του μέσου όρου πληθωρισμού των τριών κρατών-μελών, που έχουν τις καλύτερες επιδόσεις. Δηλαδή με τα σημερινά δεδομένα να είναι περίπου 4-5%.

β) Το μακροπρόθεσμο ονομαστικό επιτόκιο δεν πρέπει να υπερβαίνει το 2% του μέσου όρου του επιτοκίου των τριών κρατών-μελών με τις καλύτερες επιδόσεις. Δηλαδή με τα σημερινά δεδομένα να είναι περίπου 11% με 12%.

γ) Το Δημόσιο Χρέος δεν πρέπει να υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ.

δ) Οι καθαρές δανειακές ανάγκες του Δημοσίου δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 3% του ΑΕΠ.

Όμως στο συζητούμενο Προϋπολογισμό προβλέπεται για το 1994 ότι οι δανειακές ανάγκες θα ανέλθουν σε 12,8% του ΑΕΠ από 13,9% που ήταν το 1993. Δηλαδή προβλέπεται -που και αυτό αμφισβητούμε- μείωση, μόλις κατά μία ποσοστιαία μονάδα. Και τούτο, παρ' ότι το Πρόγραμμα Σύγκλισης της Ελληνικής Οικονομίας 1983-88 που υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, προέβλεπε για το 1994 περιορισμό των δανειακών αναγκών του Δημοσίου σε 7,4% του ΑΕΠ.

Ως προς το Δημόσιο Χρέος ο Προϋπολογισμός προβλέπει διατήρησή του, στα ίδια περυσινά επίπεδα του 117,3% του ΑΕΠ.

Είναι λοιπόν προφανές ότι τα παραπάνω μεγέθη του Προϋπολογισμού σαλπίζουν την υποχώρηση από τις απαιτήσεις του Maastricht, σαλπίζουν την απομάκρυνση από την ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας. Το μόνο ερώτημα που απομένει να απαντηθεί είναι αν πρόκειται για συνειδητή ή ασυνειδητή επιλογή της Κυβέρνησης.

12. Επίλογος

Αρνούμενοι τη δημαγωγική αντιπολίτευση, αποφύγαμε την ανεύθυνη αντιπαράθεση επί του Προϋπολογισμού. Η κρισιμότητα των περιστάσεων μας απαγορεύει ακόμη και ουδέτεροι να παραμείνουμε. Αντίθετα, μας υπαγορεύει να στηρίζουμε με προτάσεις, αλλά και με τη στάση μας, την λήψη κάποιων αναγκαίων μέτρων που εισηγούνται εχέφρονα στοιχεία της Κυβέρνησης, αλλά υπονομεύονται από τη λαϊκίστικη νοοτροπία άλλων. Η ενδοκυβερνητική διαπάλη εμφανίζεται εντονότερη στο μέτρο που η βεβαιωμένη πιά ανυπαρξία προγράμματος, στερεί την κυβερνητική πλειοψηφία ενός δεσμευτικού για όλους ελάχιστου κοινού παρανομαστή.

Στην απουσία προγράμματος, άλλωστε, οφείλεται - τουλάχιστον μερικώς - τόσο η επί διμηνο πλήρης παραλυσία της Κυβέρνησης, όσο και η σε σχέση με την εισοδηματική πολιτική κραυγαλέα ανακολουθία μεταξύ προεκλογικών διακηρύξεων και κυβερνητικών αποφάσεων.

Στο σημείο αυτό έχει θέση η πρόταση, στις μελλοντικές εκλογικές αναμετρήσεις, αντί αορίστων διακηρύξεων, γενικόλογων αρχών και αναξιόπιστων προγραμμάτων, τα κόμματα προκαταβολικά να καταθέσουν στον ελληνικό λαό ένα δεσμευτικό πλήρη Προϋπολογισμό του πρώτου έτους της επίδοξης διακυβέρνησής τους. Ένα τέτοιο όργανο θα προσέφερε διαφάνεια και αξιοπιστία, καθώς υποχρεωτικά θα αναφερόταν και στους πόρους που θα χρηματοδοτούσαν κάθε επαγγελματία.

Αν είχε και στο παρελθόν υιοθετηθεί, ένα τέτοιο όργανο θα αποδείκνυε έγκαιρα ότι η αδυσώπητη λογική των οικονομικών δεδομένων, δεν επέτρεπε, και δεν επιτρέπει στην πραγματικότητα επιλογές άλλες από εκείνες που υποχρεώθηκε να ακολουθήσει η Ν.Δ.

Οι βασικές λοιπόν μακροοικονομικές επιδιώξεις των δύο μεγάλων κομμάτων δεν μπορεί ουσιαστικά να διαφέρουν. Συμβάλλει σε αυτό και η άμβλυση της δογματικής προκατάληψης του ΠΑΣΟΚ που σταδιακά μεταβάλλεται από αμφισβητία και επίδοξο ανατροπέα, σε συντηρητή του συστήματος και δευτερο πόλο εξουσίας.

Υπάρχει όμως μεταξύ μας ριζική διασπαση αναφορικά με την πληρότητα και την αποτελεσματικότητα των μέσων που το ΠΑΣΟΚ εισηγείται.

Ως εκ τούτου ο Προϋπολογισμός κρίνεται όχι μόνον ανεπαρκής να πηρασεί και να ξεπεράσει την κρίση, αλλά και πρόξενος περαιτέρω επιδεινώσής της. Γι' αυτό, είμαστε υποχρεωμένοι να τον καταψηφίσουμε!

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

**ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΗ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΒΟΥΛΕΥΤΗ Β' ΑΘΗΝΩΝ**

ΤΜΗΜΑ Ι : ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Αν και μετά το 1990 οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), διέρχονται περίοδο κάμψης της οικονομικής τους δραστηριότητας, ωστόσο οι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος κυμαίνονται γύρω στο 2%, λόγω του εντυπωσιακού δυναμισμού που παρουσιάζουν οι χώρες της ευρύτερης ασιατικής ζώνης (Ιαπωνία, Κορέα, Ταϊβάν, Σιγκαπούρη, Χονγκ-Κονγκ, κ.ά.). Τα στοιχεία του πίνακα 1 είναι αποκαλυπτικά. Κατά το 1993 το πορίον της Παγκόσμιας Οικονομίας εκτιμάται ότι θα αυξηθεί σε σταθερές τιμές κατά 2,2% έναντι ανόδου 1,8% το 1992. Σύμφωνα με προβλέψεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), το προϊόν της Παγκόσμιας Οικονομίας σε πραγματικές τιμές το 1994 αναμένεται να αυξηθεί γύρω στο 3,4%.

Οι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης τους οποίους σημειώνουν οι χώρες του Ειρηνικού και γενικότερα του ευρύτερου ασιατικού χώρου είναι θεαματικοί, εάν λάβουμε υπόψη ότι οι χώρες της ΕΕ και του ΟΟΣΑ διέρχονται φάση οικονομικής ύφεσης. Κατά τη δεκαετία του 1990 η πραγματική μεταβολή του ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν) των χωρών του Ειρηνικού και του ευρύτερου ασιατικού χώρου, κυμαίνεται σταθερά μεταξύ 5,5% έως 8% και μάλιστα σε συνθήκες σταθερότητας του οικονομικού τους συστήματος.

Το ΑΕΠ σε σταθερές-αγοραίες τιμές στο σύνολο των χωρών της ΕΕ, εκτιμάται ότι το 1993 θα μειωθεί κατά 0,4% έναντι ανόδου 1,1% το 1992, ενώ το 1994 προβλέπεται ν' αυξηθεί γύρω στο 1,8%. Παράλληλα, το ΑΕΠ των χωρών του ΟΟΣΑ εκτιμάται ότι το 1993 θα αυξηθεί σε πραγματικές τιμές γύρω στο 1,2% και το 1994 προβλέπεται ν' αυξηθεί κατά 2,7%. Τα στατιστικά στοιχεία του πίνακα 1 δείχνουν ότι η κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας στις πρώην κομμουνιστικές χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης είναι θεαματική, καθώς μετά το 1990 το ΑΕΠ των χωρών αυτών μειώνεται σε σταθερές τιμές με ρυθμούς που πλησιάζουν μέχρι και το -16%.

Η κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας στην ΕΕ και τον ΟΟΣΑ, συνέβαλε ώστε ο πληθωρισμός μετά το 1990 να παρουσιάζει αισθητή αποκλιμακούμενη τάση. Την περίοδο 1990-1993 ο πληθωρισμός, σε μέσα επίπεδα, στην ΕΕ και τον ΟΟΣΑ από 5,6% και 5,8% εκτιμάται ότι μειώθηκε σε 3,2% και 3,1% αντίστοιχα. Από την άλλη μεριά, ο πληθωρισμός σε παγκόσμια επίπεδο από 21,3% το 1990 εκτιμάται σε 10% το 1993. Αξιοσημείωτο είναι ότι ο πληθωρισμός στις χώρες της ασιατικής ζώνης, μετά το 1990, διατηρείται σταθερό σε μονοψήφιο επίπεδο, γεγονός το οποίο πιστοποιεί τη δυνατότητα των χωρών αυτών να πραγματοποιούν ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης την τελευταία τριετία μέχρι και 8%, σε καθεστώς ισορροπίας του οικονομικού τους συστήματος.

Η πτωτική τάση της οικονομικής δραστηριότητας των χωρών της ΕΕ και του ΟΟΣΑ προκάλεσε την άνοδο της ανεργίας. Την περίοδο 1990-1993 το ποσοστό στην ΕΕ από 8,4% εκτιμάται σε 11,2% και στον ΟΟΣΑ από 6,2% σε 8,5%. Στην Ελλάδα το ποσοστό ανεργίας από 7,2% το 1990 εκτιμάται σε 9,5% το 1993. Παρατηρούμε δηλαδή ότι το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα υπερβαίνει σταθερά το μέσο ποσοστό ανεργίας του ΟΟΣΑ και προσεγγίζει το αντίστοιχο ποσοστό ανεργίας της ΕΕ. Αξιοσημείωτο είναι ότι με βάση τα στατιστικά στοιχεία του ΟΟΣΑ, το ποσοστό ανεργίας στη χώρα μας το 1980 ήταν εμφανώς χαμηλότερο από το μέσο ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ και τον ΟΟΣΑ (πιν. 3).

Συμπερασματικά μπορεί να επισημανθεί ότι μετά το 1990 οι χώρες της ΕΕ και του ΟΟΣΑ διέρχονται περίοδο ύφεσης, με κύρια χαρακτηριστικά την πτώση του πληθωρισμού και την άνοδο της ανεργίας. Ταυτόχρονα, οι χώρες της ασιατικής ζώνης στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι περίφημες χώρες του Ειρηνικού, σε αντίθεση με την ΕΕ και τον ΟΟΣΑ, πραγματοποιούν σημαντικούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης του εγχωρίου τους προϊόντος, σε καθεστώς σταθερότητας του οικονομικού τους συστήματος.

Η χώρα μας έχασε πολύτιμο έδαφος στο πεδίο της οικονομικής ανάπτυξης κατά τη δεκαετία του 1980, έδαφος το οποίο δυστυχώς προβλέπεται να διευρυνθεί και κατά τη δεκαετία του 1990. Κατά την περίοδο 1979-1990 το μέσο ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ της Ελλάδας σε σταθερές τιμές ανήλθε σε 1,5%, ενώ στις περισσότερες των ανταγωνιστριών μας χωρών ήταν σαφώς υψηλότερο όπως Ισπανία 2,8%, Πορτογαλία 2,9%, Ιρλανδία 3,4%, Τουρκία 4,8% κ.λπ..

π.χ. Ταϊβάν, Κορέα είχαν κατά πολύ χαμηλότερο κατά κεφαλή εισόδημα από την πατρίδα μας, ενώ με βάση τα εθνικολογιστικά στοιχεία του 1993, το κατά κεφαλή εισόδημα των χωρών αυτών υπερβαίνει αισθητά το κατά κεφαλή εισόδημα της Ελλάδας.

Το κατά κεφαλή εισόδημα της Ελλάδας, σε σχέση με το μέσο κατά κεφαλή εισόδημα των χωρών της ΕΕ και του ΟΟΣΑ, παρουσιάζει την τελευταία δεκαετία εμφανή μείωση. Απεικονίζοντας με δείκτη 100 το μέσο κατά κεφαλή εισόδημα του ΟΟΣΑ, την περίοδο 1980-1993 ο δείκτης του κατά κεφαλή εισοδήματος της Ελλάδας από 48 μειώθηκε σε 42, ενώ σε μία σειρά ανταγωνιστριών χωρών σημείωσε άνοδο π.χ. Ισπανία από 65 σε 74, Πορτογαλία από 48 σε 54, κ.λπ. (πιν. 4).

Η εξασθένηση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων και κατά προέκταση της ελληνικής οικονομίας, συντελούν ώστε η Ελλάδα να χάνει προοδευτικά σημαντικό έδαφος σε επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης έναντι των ανταγωνιστριών χωρών. Η δεκαετία του 1980, υπήρξε η χειρότερη δεκαετία σε αρνητικούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, συγκριτικά με τις δεκαετίες του 1950, 1960 και 1970. Αρκετά είναι τα δεδομένα τα οποία συγκλίνουν στο καιρίο συμπέρασμα ότι η δεκαετία του 1990 θα είναι χειρότερη από την προηγούμενη του 1980, εκτός εάν δημιουργηθεί μία κίνηση αντιστροφής στην πορεία της εθνικής μας οικονομίας, ώστε η οικονομία του τόπου να μπει στην οδό της σταθεροποίησης και της ανάπτυξης. Αναμφίβολα, αυτή η κίνηση αναστροφής θα πρέπει να γίνει το ταχύτερο δυνατόν, ώστε η χώρα μας το αργότερο το 1999 να βρίσκεται στο σημείο να ικανοποιεί τους ποσοτικούς οικονομικούς στόχους της συνθήκης του Μάαστριχτ.

Πίνακας 1

Χρόσιοι δείκτες της Παγκόσμιας Οικονομίας

	ΑΕΠ (Αναδιατεταγμένα Ετήσια Προϊόντα) ⁵						ΠΑΝΔΥΡΕΙΟ ⁶					
	1989	1990	1991	1992*	1993**	1994**	1989	1990	1991	1992*	1993**	1994**
Παγκόσμιος	3,3	2,0	0,6	2,8	2,2	3,4	17,0	21,3	12,4	11,8	10,0	8,0
ΟΟΣΑ	3,3	2,4	0,8	1,5	1,2	2,7	5,4	5,8	5,2	4,1	3,1	2,7
ΕΕ	3,4	3,0	1,4	1,1	-0,4	1,8	5,3	5,6	5,1	4,3	3,2	2,9
Ασία ¹	5,5	5,7	5,8	7,9	6,7	6,6	11,5	7,6	8,5	5,3	7,1	6,4
Αφρική	3,7	1,9	1,5	0,9	2,7	3,9	21,9	16,9	32,2	40,2	16,8	9,9
Λατινική Αμερική	1,7	0,4	3,1	-2,3	2,3	2,4	363,3	472,9	135,8	169,9	150,9	62,1
Ευρώπης ²	7,1	7,6	7,5	5,7	6,4	6,9	35	66	7,1	4,9	5,4	5,0
Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη ³	1,9	-3,6	-10,1	-15,5	-8,8	-1,6	27,6	32,4	100,5	716,2	416,4	49,8
Μέση Ανατολή ⁴	2,9	3,9	2,1	9,9	5,0	3,5	21,9	23,8	23,8	20,5	25,0	21,5
Ελλάδα	3,5	-1,0	3,2	0,9	0,5	1,5	13,7	20,4	18,9	15,8	13,8	12,0
Τουρκία	1,9	9,2	0,3	5,9	4,5	3,5	63,2	60,3	66,0	70,1	55,0	50,0
Βαλκάνια	-0,4	-9,1	-12,0	-8,0	-	-	6,4	26,3	33,4	9,0	-	-
Αρβανία	9,8	-10,0	-27,7	-7,8	-	-	-	-	-	-	-	-
Ισραήλ	4,7	3,7	2,3	1,0	-0,6	1,7	6,8	6,7	5,9	5,9	4,8	4,0
Πορτογαλία	5,2	4,4	2,2	1,4	0,6	1,9	12,6	13,4	11,4	8,9	6,0	5,0

* Προσωρινά στοιχεία ** Προβλέψεις

1. Στις χώρες της Ασίας περιλαμβάνονται 23 χώρες όπως Ινδία, Ινδονησία, Μπαγκλαντές, Κίνα, Νέο Δελχί, Πακιστάν, Φιλιππίνες, Κιργιζία, Καζακστάν, Ταϊβάν κ.α.

2. Στις χώρες του Ευρωπαϊκού Οργανισμού οι 15 χώρες είναι: Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Ιταλία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο.

3. Στις χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης περιλαμβάνονται 15 νέα κράτη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης όπως Ρωσία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Εσθονία, Γεωργία, Λετονία, Λιθουανία, Ουκρανία, Ουζμπεκιστάν, Μολδαβία, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβενία, Τσεχία, Σλοβακία, Ουγγαρία, Λετονία, Ουκρανία, Πολωνία, Ρουμανία και τα νέα κράτη της πρώην Γιουγκοσλαβίας.

4. Στις χώρες της Μέσης Ανατολής περιλαμβάνονται η Αίγυπτος, η Σαουδική Αραβία, το Ιράν, το Ισραήλ, η Τουρκία κ.α.

5. Τα στοιχεία αυτοφύλου των πραγματικών % μεταβολών του ΑΕΠ.

6. Τα στοιχεία είναι βέλτιστα για την Ελλάδα, τον ΟΟΣΑ, το Ισραήλ, την Πορτογαλία, την Ελλάδα και άλλες χώρες που έχουν διαθέσιμα στοιχεία, ενώ τα υπόλοιπα βέλτιστα βασίζονται στα στοιχεία του Αναδιατεταγμένου Ετήσιου Προϊόντος.

Πηγή: World Economic Outlook, ΔΝΤ, Μάιος 1993.

➤ Economic Outlook, ΟΟΣΑ, Ιούνιος 1993.

➤ Οικονομικός Ταχυδρόμος, 4.11.1993.

Πίνακας 2

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (αγοραίες τιμές)

ετήσιες τιμές
% μεταβολής

	1979-1990	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
ΗΠΑ	2,6	3,1	3,9	2,5	0,8	-1,2	2,1	2,6
Γαλλία	4,1	4,1	6,2	4,7	4,8	4,0	1,3	1,0
Γερμανία	2,0	1,4	3,7	3,4	5,1	3,7	2,0	-1,9
Ιαπωνία	2,1	2,3	4,5	4,3	2,5	0,7	1,3	-0,7
Ιταλία	2,4	3,1	4,1	2,9	2,1	1,3	0,9	-0,2
Αυστραλία	2,1	4,8	4,4	2,1	0,5	-2,2	-0,6	1,8
Καναδάς	2,8	4,2	5,0	2,3	-0,5	-1,7	0,9	3,1
Αυστρία	2,3	1,7	4,1	3,8	4,6	3,0	1,5	-0,6
Βέλγιο	2,2	2,1	5,0	3,9	3,3	2,0	0,8	-0,7
Δανία	1,9	0,3	1,2	0,6	2,0	1,2	1,1	0,7
Φινλανδία	3,4	3,3	5,4	5,4	0,3	-6,4	-3,5	0
Ιρλανδία	3,4	5,0	4,9	6,5	2,2	2,2	2,7	2,6
Ολλανδία	1,7	0,9	2,6	4,7	3,9	2,2	1,5	-0,3
Νορβηγία	2,6	2,0	-0,5	0,6	1,8	1,9	3,3	1,5
Πορτογαλία	2,9	5,3	3,9	5,2	4,4	2,2	1,4	0,6
Ισπανία	2,8	5,6	5,2	4,7	3,7	2,3	1,0	-0,6
Σουηδία	1,9	3,1	2,3	2,4	1,4	-1,7	-1,7	-2,0
Ελβετία	2,3	2,0	2,9	3,9	2,3	-0,1	-0,6	-0,5
Τουρκία	4,8	7,5	3,6	2,1	9,2	0,3	5,9	4,5
Αυαλαφία	3,1	4,2	3,8	4,2	1,4	-1,1	1,5	2,9
Νέα Ζηλανδία	1,5	-2,2	3,0	-0,7	0,5	-2,7	0,6	3,1
Ελλάδα	1,5	-0,5	4,5	3,5	-1,0	3,2	0,9	0,2
ΕΕ	2,2	2,7	4,1	3,4	3,0	1,4	1,1	-0,4
ΟΟΣΑ	2,7	3,2	4,4	3,3	2,4	0,7	1,5	1,2

* Προβλέψεις

Πηγή: ΟΟΣΑ, Economic Outlook, Ιούλιος 1993.

Πίνακας 3

Ποσοστό ανεργίας 4

	1979	1980	1981	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
ΗΠΑ	5,8	7,0	7,5	7,0	6,2	5,5	5,3	5,5	6,7	7,4	7,8
ΓΑΝΣΝΙΑ	2,1	2,0	2,2	2,8	2,9	2,5	2,3	2,1	2,1	2,2	2,3
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	2,9	2,5	3,4	2,4	2,2	2,5	2,3	4,9	6,7	7,6	7,8
ΓΑΛΛΙΑ	6,0	6,3	7,5	6,4	6,2	6,2	5,6	4,9	6,7	10,3	10,8
Η. ΔΕΥΤΕΡΗΜΙΑ	4,5	6,1	7,5	11,8	10,4	8,2	6,2	5,9	8,3	10,1	10,8
ΙΤΑΛΙΑ	7,8	7,7	8,5	11,2	12,1	12,2	12,1	11,1	11,0	11,0	11,3
ΚΑΝΑΔΑ	7,4	7,5	7,6	9,5	8,8	7,8	7,5	8,1	10,3	11,2	11,3
ΒΕΛΓΙΟ	7,5	7,9	10,2	11,6	11,3	10,3	9,3	8,7	8,8	9,3	9,6
ΔΑΝΙΑ	6,2	7,0	9,2	7,8	7,8	8,6	9,3	9,5	10,4	11,0	11,0
ΙΣΠΑΝΙΑ	0,4	0,3	0,4	0,6	0,5	0,6	1,6	1,8	1,5	2,9	4,0
ΑΥΣΤΡΕΛΙΑ	0,7	0,7	1,0	1,4	1,6	1,4	1,3	1,1	1,3	1,5	1,5
ΑΥΣΤΡΟ-ΟΥΓΡΟ	0,7	0,7	1,0	1,4	1,6	1,4	1,3	1,1	1,3	1,5	1,5
ΕΛΛΕΤΙΑ	0,3	0,2	0,2	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	1,3	3,0	3,8
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	3,5	4,1	6,3	9,2	6,7	8,3	7,4	4,4	5,9	5,6	5,9
ΕΣΘΟΝΙΑ	1,7	1,6	2,1	2,2	1,9	1,6	1,1	1,5	2,7	5,0	6,5
ΙΣΤΟΝΙΑ	9,7	11,6	11,6	10,5	9,5	9,8	10,2	10,0	11,5	11,8	12,5
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	8,6	8,0	14,3	8,0	20,5	19,5	11,3	16,3	16,3	18,0	21,0
ΕΛΛΑΔΑ	1,9	2,8	4,0	2,6	7,1	5,8	5,0	4,2	4,1	4,4	4,7
ΕΕ	5,5	6,2	7,8	7,9	10,6	10,0	9,0	8,4	9,2	10,1	11,2
ΟΟΕΑ	5,2	5,9	6,7	7,9	7,4	6,9	6,4	6,2	7,2	7,9	8,5

*Σημειώσεις
 ΗΓια τα ποσοστά ανεργίας έχουν υπολογισθεί τα στοιχεία των επί μέρους χωρών του ΟΟΕΑ.
 Πηγή: ΟΟΕΑ

Πίνακας 4

Κατά μεθόδοι Εισόδημα¹

ΟΟΣΑ = 100

	1970	1980	1985	1990	1991	1992*	1993*
Καναδάς	102	113	115	111	108	108	107
ΗΠΑ	141	133	132	122	125	126	128
Ιαπωνία	80	88	95	103	108	110	110
Αυστραλία	99	96	97	93	91	91	92
Νέες Ζηλανδία	98	87	90	79	78	77	77
Αυστρία	86	97	96	97	97	97	97
Βέλγιο	90	97	93	95	98	97	97
Δανία	100	96	101	97	99	99	100
Φινλανδία	82	90	93	96	90	91	92
Γαλλία	100	104	101	101	103	103	101
Γερμανία	105	108	107	107	110	109	108
Ισραήλ	75	101	100	97	97	97	98
Ιρλανδία	50	55	55	63	65	65	66
Ιταλία	85	93	91	93	95	95	95
Νορβηγία	108	104	108	116	120	121	123
Πορτογαλία	101	99	94	93	93	92	93
Νορβηγία	77	93	99	94	95	95	96
Παράση	42	48	45	49	52	53	54
Ισπανία	64	65	63	69	72	73	74
Σουηδία	108	102	103	99	94	95	94
Ελβετία	145	129	125	123	122	122	123
Τουρκία	77	18	18	20	20	21	22
Μ. Βρετανία	93	89	90	93	82	89	91
Ελλάδα	41	48	46	43	44	43	42
ΟΟΣΑ	100	100	100	100	100	100	100
ΕΕ	89	91	89	91	92	92	91

* Εκτιμήσεις
 1. Οι εισόδημα λαμβάνεται το Αναδάριστο Εθνικό Προϊόν σε άξια με
 λεπτό ύψος με βάση την αγοραστική δύναμη του εθνικού νομισματικού έσοδου
 του διασπαστικού (χρηματοοικονομικών έσοδων) η ένωση του Purchasing Power Parities.
 Πηγή: OECD, National Accounts, Paris 1993.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η αποδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας έχει ως οδυνηρό αποτέλεσμα τη συρρίκνωση της παραγωγικής βάσης του οικονομικού μας συστήματος. Η μείωση της πίτας του εθνικού μας προϊόντος οφείλεται στην καταβάρθρωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων. Όταν τα ελληνικά προϊόντα εξαφανίζονται σταδιακά από τη διεθνή και την εγχώρια αγορά και όταν τα προϊόντα των ανταγωνιστριών μας χωρών υποκαθιστούν τα αντιστοίχα ελληνικά, τότε το κλείσιμο ελληνικών επιχειρήσεων, η αύξηση της ανεργίας, η πτώση της ντόπιας παραγωγής, κ.λπ., αντανακλούν το απεχθές φαινόμενο της συρρίκνωσης της παραγωγικής βάσης της εθνικής μας οικονομίας.

Η παράθεση διάφορων στατιστικών στοιχείων απεικονίζει το φαινόμενο της διαχρονικής μείωσης του παραγωγικού ιστού της ελληνικής οικονομίας. Στον πίνακα 5 παρατηρούμε ότι την περίοδο 1980-1993 η πραγματική αύξηση του ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν) της χώρας σε τιμές συντελεστών παραγωγής ανήλθε μόλις σε 1,6%, αύξηση η οποία κατά παράδοξο τρόπο προήλθε σχεδόν αποκλειστικά από την άνοδο του προϊόντος των υπηρεσιών. Κατά την περίοδο 1980-1993 το προϊόν στους τομείς της Γεωργίας και της Βιομηχανίας παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητο, γεγονός το οποίο αντικατοπτρίζει την εξασθένηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

Αξιοσημείωτο είναι ότι γενικός δείκτης βιομηχανικής παραγωγής την περίοδο 1980-1993 παρουσιάζει ανησυχητική στασιμότητα. Ειδικότερα ο δείκτης της μεταποιητικής βιομηχανίας- η οποία συνιστά τον κορμό της βιομηχανίας του οποιουδήποτε οικονομικού συστήματος- το 1993 βρίσκεται σε χαμηλότερα επίπεδα απ' ό,τι το 1980. Αναμφίβολα η φάση αποβιομηχανοποίησης την οποία διέρχεται η οικονομία του τόπου, αποτελεί αντικείμενο σοβαρής διερεύνησης και το ταχύτερο δυνατόν η εφαρμογή μιας δέσμης μέτρων βιομηχανικής πολιτικής είναι επιτακτική και αναγκαία.

Το έδαφος σε επίπεδα ανταγωνιστικότητας το οποίο απώλεσε η ελληνική οικονομία, κατά την δεκαετία του 1980, φαίνεται ότι πολύ δύσκολα θα αναπληρωθεί στο μέλλον. Ήδη η δεκαετία του 1990 προμηνύεται δυσοίωνη. Το ΑΕΠ, τόσο σε επίπεδο συντελεστών παραγωγής όσο και σε αγοραίες τιμές, το 1993 εκτιμάται να αυξηθεί μόλις 0,2% έναντι οριακής ανόδου 0,9% το 1992. Σύμφωνα με τις κυβερνητικές προβλέψεις το ΑΕΠ σε αγοραίες τιμές και σε τιμές συντελεστών παραγωγής προβλέπεται το 1994 να αυξηθεί κατά 1,5%.

Το πρωταρχικό αίτιο το οποίο προκαλεί την στασιμότητα του εγχωρίου μας προϊόντος μετά το 1990, οφείλεται στην πτωτική τάση των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου. Την περίοδο 1990-1993 οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου σε σταθερές τιμές από 96,1 εκτιμάται ότι μειώθηκαν σε 91,6 δισ. δρχ., πτώση η οποία οφείλεται αποκλειστικά στην ελάττωση των ιδιωτικών επενδύσεων την περίοδο αυτή από 73,4 σε 65,7 δισ. δρχ. Επίσης, την περίοδο 1980-1993 η διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών σε εθνικολογιστική βάση από -8,8 σε -69,7 δισ. δρχ. αντικατοπτρίζει ένα άλλο βασικό παράγοντα ο οποίος συντελεί στην σμίκρυνση της παραγωγικής βάσης της εθνικής μας οικονομίας.

Ωστόσο, η βελτίωση της εικόνας του ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών προϋποθέτει την πραγματοποίηση επενδυτικών δαπανών, οι οποίες θα συμβάλλουν στην παραγωγή ανταγωνιστικών αγαθών και υπηρεσιών. Η πατρίδα μας την τελευταία δεκαεπενταετία περνά δραματική κρίση ανταγωνιστικότητας. Εάν δεν υπάρξουν οι προϋποθέσεις για την αύξηση των επενδυτικών δαπανών, που, σε απλό λόγο μεταφράζεται στη δημιουργία ανταγωνιστικών οικονομικών μονάδων, οι οποίες θα παράγουν προϊόντα ικανά να διεκδύσουν στην διεθνή και την εγχώρια αγορά, τότε είναι ουτοπικό να γίνεται λόγος για αναπτυξιακά και μεγαλεπίβολα προγράμματα οικονομικής πολιτικής.

Η αποδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας της εθνικής μας οικονομίας, είχε ως αποτέλεσμα την πτώση της παραγωγικότητας του οικονομικού μας συστήματος. Την περίοδο 1979-1990 η παραγωγικότητα της ελληνικής οικονομίας, όπως αυτή μετριέται από την ποσοστιαία μεταβολή του πραγματικού ΑΕΠ ανά απασχολούμενο, σημείωσε μέση ετήσια ποσοστιαία αύξηση μόλις 0,6%, έναντι 2,4% της Ισπανίας, 2,5% της Πορτογαλίας, 3,6% της Ιρλανδίας κ.λπ. Δυστυχώς, η σημερινή κυβέρνηση δεν λαμβάνει τα δραματικά μηνύματα τα οποία εκπέμπουν οι επίσημοι αριθμοί και προσκολλημένη στις ατελέσφορες συνταγές οικονομικής πολιτικής της περιόδου 1981-1989, φαίνεται ότι θα οδηγήσει την οικονομία του τόπου σε νέες περιπέτειες. Αυτό είναι ένα από τα αποκαρδιωτικά συμπεράσματα τα οποία αντλούνται από τις σελίδες του κρατικού προϋπολογισμού.

Πίνακας 5

Ακαθάριστο Εθνικό και Εξωτερικό Προϊόν ως Ποσοστό

	1980	1981	1985	1986	1987	1988	1989	1990 ^a	1991 ^a	1992 ^a	1993 ^a	1994 ^a	1989	1990 ^a	1991 ^a	1992 ^a	1993 ^a	1994 ^a
1. ΓΕΩΡΓΙΑ	605	595	605	620	588	626	632	635	628	618	618	-	10	-53	174	-16	00	-
2. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	1354	1333	1311	1384	1315	1452	1492	1483	1479	1467	1429	-	30	-11	-03	-08	-26	-
- Μεταποίηση	891	883	895	894	873	912	932	908	901	897	870	-	-	-	-	-	-	-
- Ορυχεία	62	62	80	80	81	92	94	92	88	90	87	-	-	-	-	-	-	-
- Κατασκευές	264	292	225	235	235	255	267	282	273	263	245	-	-	-	-	-	-	-
- Ηλεκτρισμός	137	141	131	175	186	197	206	201	217	227	223	-	-	-	-	-	-	-
3. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2215	2253	2519	2568	2583	2691	2819	2858	2936	3003	3053	-	48	14	23	23	17	-
- Μεταφορές/Επικοινωνία	399	413	427	494	490	528	556	557	568	601	613	-	-	-	-	-	-	-
- Εμπόριο/Γραμμάτισση	617	608	674	705	705	741	773	793	834	856	871	-	-	-	-	-	-	-
- Καταλύματα	2381	327	448	457	490	483	498	512	527	540	551	-	-	-	-	-	-	-
- Διυλιστήριο πετρελίου	542	559	619	628	635	645	689	685	701	679	682	-	-	-	-	-	-	-
- Διυλιστήριο φυσικού αερίου	276	276	244	284	297	294	303	311	306	327	336	-	-	-	-	-	-	-
4. ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	474	418	4484	4572	4550	4772	4950	4876	5043	5082	5100	5177	37	-15	34	02	02	15
5. Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (4-5)	116	105	-38	-70	-61	52	-10	-35	-28	-27	-26	-25	-	-	-	-	-	-
6. Ακαθάριστο Εξωτερικό Προϊόν (4-5)	499	495	4456	4502	4489	4720	4880	4841	5015	5061	5074	5152	34	-07	36	09	03	15

α. Πρωτογενή εσοδή και μεταβλητές τιμές προστιθέμενης αξίας
 β. Μηχανοκίνητο Εθνικό Προϊόν και ΕΣΥΕ

Τίμη κατασκευαστή προμηθειών
 έτους 1970=100

Πίνακας '6'

Γενικός Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής

1980=100

	1980	1989	1990	1991	1992	1993*	% Μεταβολή		
							1991	1992	1993*
20 Ειδών Διαφόρων	100	126,7	112,6	123,3	134,4	92,5	9,5	9,0	-0,7
21 Ποτών	100	144,7	145,7	145,3	147,2	158,7	-0,3	1,3	-0,5
22 Καπνών	100	92,2	112,3	113,9	108,3	99,0	1,4	-4,9	-4,5
23 Υφαντικών Ειδών	100	99,1	95,4	86,8	79,6	74,5	-9,0	-8,3	-7,7
24 Υπόδησης, Ειδών Ενδύσεως	100	74,3	69,9	70,4	67,2	72,9	0,6	-4,5	1,7
25 Ξύλων και Φελλών	100	73,8	74,1	75,7	70,3	64,1	2,2	-7,2	-14,4
26 Επιτημάτων	100	93,4	89,2	81,0	72,2	79,8	-9,2	-3,5	-1,6
27 Χάρτου	100	161,5	149,6	160,9	164,3	160,1	7,6	2,1	-8,8
28 Εκτυπώσεων-Εκδόσεων	100	106,2	98,5	90,4	88,4	83,9	-8,2	-2,3	-5,6
29 Δέρματος	100	74,9	62,9	58,8	60,1	57,5	-6,6	2,2	-6,3
30 Ελαστικών και Πλαστικών	100	156,9	143,0	135,7	121,4	124,5	-5,1	-10,5	-3,3
31 Χημικών Προϊόντων	100	132,4	133,3	126,8	123,4	134,5	-4,9	-2,7	2,6
32 Παραγόμενων Μεταλλικών και Ανοξείδωτων	100	126,8	129,6	115,2	131,8	121,4	-11,1	14,4	-11,3
33 Μη Μεταλλικών Ορυκτών	100	95,6	100,0	88,2	85,7	82,2	-11,8	-2,9	-4,4
34 Βασικών Μεταλλουργικών Προϊόντων	100	97,9	99,3	100,7	103,0	100,4	1,4	2,3	-4,8
35 Μεταλλικών Προϊόντων	100	83,8	74,4	73,6	73,2	80,6	-1,0	-0,6	6,8
36 Μηχανών και Συσκευών	100	101,8	95,0	92,7	91,3	79,0	-2,3	-1,5	-11,0
37 Ηλεκτρικών Μηχανών	100	88,5	84,1	94,9	96,3	114,6	12,8	1,5	14,4
38 Μεταφορικών Μέσων	100	81,3	86,6	94,9	93,5	82,0	9,5	-1,4	-14,1
39 Διαφόρων Βιομηχανικών	100	130,3	136,0	128,8	83,3	55,1	31,5	-53,4	-43,1
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΣΗΣΗΣ 20-39	100	105,6	102,6	101,7	100,3	99,4	-0,9	-1,3	-3,4
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ (με αρίθμους Ηλεκτρικής, Επεξεργασίας Ορυκτών)	100	112,8	110,1	108,9	107,4	102,2	-1,0	-1,4	-3,7

* Ιανουάριος - Ιούλιος 1993/1992.

Πηγή: ΕΣΥΕ

Ανάλυση Έκλισης και Έκτασης Πισίνας σε ομοειδές κλίσι

Πίνακας 7

εδαφική κλίση 1970
δS δFκ

	Ge δ15 δFκ										% μεταβολή				
	1980	1981	1988	1989	1990 ^a	1991 ^a	1992 ^f	1993 ^d	1994 ^h	1990	1991	1992 [*]	1993 ^d	1994 ^h	
1. Συναρτησιακή μεταβολή	3860	3952	4666	4852	4956	5078	5148	5193	-	81	85	14	09	-	
α. Γεωμετρική μεταβολή	3171	3196	3785	3957	4049	4139	4209	4251	-	23	22	17	10	-	
β. Διόρθωση μετρήσεων	689	756	871	895	907	939	939	942	-	13	35	00	03	-	
2. Ανωδο Εμφάνιση μεγάλου εκτάσιου	987	858	798	879	961	919	930	916	-	93	-44	12	-15	-	
α. Γεωμετρική	745	635	593	640	734	659	648	657	-	47	-102	-17	14	-	
β. Διόρθωση	242	223	215	239	227	260	282	259	-	-50	145	85	-82	-	
3. Αρχιτεκτονική εκτάσιου εκτάσιου	36	123	167	244	212	350	322	302	-	-	-	-	-	-	
I. Συναρτησιακή Έκταση Ζη- τήσεων (1973)	4853	4913	5621	5975	6129	6347	6401	6416	-	26	36	08	02	-	
4. Εξοχική απόδοση με υπερτάση	882	847	1426	1445	1577	1696	1832	1920	-	-	-	-	-	-	
5. Εξοχική απόδοση με υπερτάση	970	1022	1791	1825	2109	2388	2525	2617	-	-	-	-	-	-	
II. Γεωμετρική απόδοση με υπερτάση (1975)	-89	-175	-275	-440	-652	-692	-693	-697	-	-	-	-	-	-	
III. ΑΚΑΒΑΡΠΕΚΟ ΕΤΡΕΠΟ ΠΡΟΣΩΠ (1971)	4335	4338	5346	5535	5477	5655	5708	5719	5805	-10	32	02	02	15	
6. Κλίση & Έκταση - Αρμόδια	116	105	-52	-70	-35	-22	-27	-26	-25	-	-	-	-	-	
IV. ΑΚΑΒΑΡΠΕΚΟ ΕΤΡΕΠΟ ΠΡΟΣΩΠ	4851	4843	5294	5465	5442	5627	5681	5693	5780	-24	34	10	02	15	
α. Πρωτογενής έκταση & έκταση σε 1970	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Πηγή: Μετρήσια Έκταση Οικιστικής και ΕΤΕ.

Πίνακας 8

Παρατηρήσιμα Οικονομικά Στοιχεία και Ποσοτήτες ΑΕΠ ανά αναπτυξιακό δείκτη % μεταβολής

	ΑΕΠ ανά αναπτυξιακό δείκτη										% μεταβολής		
	1980	1981	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1960-68	1968-73	1973-79	1979-1990	
ΗΠΑ	-0,6	1,1	4,7	0,9	0,9	2,3	0,8	0,5	2,6	1,0	-	1,0	
Γερμανία	2,0	2,3	1,1	0,8	0,7	2,9	1,9	2,1	4,1	4,0	2,7	1,4	
Ιαπωνία	3,4	3,0	4,2	1,8	3,1	4,4	2,7	3,2	8,5	7,5	2,9	2,9	
Α. Βρετανία	-1,9	2,7	2,3	3,8	2,6	0,9	-0,7	0,1	2,7	3,2	1,3	1,6	
Ιταλία	2,8	0,3	2,1	2,3	3,3	3,2	3,0	0,6	6,3	4,9	2,8	1,9	
Βέλγιο	4,4	0,9	0,3	0,8	1,7	3,4	2,0	2,3	3,9	4,9	2,2	2,0	
Φινλανδία	2,2	0,5	2,3	2,5	4,2	5,2	3,8	0,7	4,0	5,8	1,6	2,6	
ΕΜΜΑΔΑ	0,4	-4,9	2,1	1,3	-0,6	2,4	3,1	-0,3	8,2	7,9	3,1	0,6	
Εργαζομένη	2,1	4,2	5,7	-0,8	3,9	4,1	6,5	3,7	4,1	4,6	3,7	3,6	
Ποσοδοκίμια	2,1	1,9	3,3	3,9	2,5	4,4	3,0	2,3	6,1	7,2	-	2,5	
Ισοσταθμισμός	4,2	2,5	3,6	1,3	1,2	1,8	0,8	1,3	6,8	5,6	3,1	2,4	
Ύψος κλάμα	-0,2	2,3	2,8	5,1	4,4	2,5	1,7	5,1	5,0	4,8	-	3,0	
ΕΟΚ	0,8	1,1	2,0	1,9	1,3	2,2	1,6	1,2	4,5	4,2	2,3	1,6	
ΟΟΣΑ	0,5	1,3	2,2	1,4	1,5	2,1	1,4	1,0	4,1	3,4	1,6	1,5	

1. Η ποσοτική μεταβολή των Ανωδότητων Εργαζομένων Ποσότητες (ΑΕΠ) ανά αναπτυξιακό δείκτη 1980-1990 και αναπροσαρμογές δείκτη 1980-1990 και αναπροσαρμογές πηγών

Πηγή: ΟΟΣΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΗΣ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα με την εθνικολογιστική μέθοδο υπολογισμού της ιδιωτικής μέσης ροπής προς αποταμίευση, την περίοδο 1980-1992 η μέση ιδιωτική ροπή προς αποταμίευση από 20% μειώθηκε σε 16,6%. Το 1993 η μέση ιδιωτική ροπή προς αποταμίευση εκτιμάται σε 9,4%. Παράλληλα, η συνολική μέση ροπή προς αποταμίευση (ιδιωτικός + δημόσιος τομέας) από 29,1% το 1980 μειώθηκε σε 15,5% το 1992.

Αξιοπρόσεκτο είναι ότι την περίοδο 1980-1992 η συνολική μέση ροπή προς αποταμίευση στο σύνολο των χωρών της ΕΕ και του ΟΟΣΑ κυμαίνεται σταθερά μεταξύ 20% έως 22%. Η τρομακτική αύξηση των κρατικών ελλειμμάτων μετά το 1980, αποτελεί το βασικό παράγοντα λόγω του οποίου η συνολική μέση ροπή προς αποταμίευση σημειώνει αισθητή πτωτική τάση.

Ωστόσο, εάν αναλυθούν οι χρηματοοικονομικές ροές της ελληνικής οικονομίας στα πλαίσια της διάρθρωσης της προσφοράς χρήματος υπό την ευρεία έννοια M4, θα διαπιστωθεί ότι οι αποταμιευτικοί πόροι παρουσιάζουν ένα ασυνήθιστο δυναμισμό, καθώς τα τελευταία χρόνια ανέρχονται σε γρήγορους ρυθμούς και μάλιστα με καθεστώς ύφεσης του οικονομικού μας συστήματος. Αυτό σημαίνει ότι διάφοροι κλάδοι της οικονομίας έχουν τη δυνατότητα να παρουσιάζουν πλεονάσματα δηλαδή κερδοφορία, μέρος της οποίας τοποθετείται, είτε υπό την μορφή καταθέσεων, είτε υπό την μορφή κρατικών χρεωγράφων, στα διάφορα τραπεζικά και πιστωτικά ιδρύματα της χώρας.

Την περίοδο 1980-1993 η προσφορά χρήματος υπό την ευρεία έννοια M4, στην οποία ως γνωστό περιλαμβάνονται οι καταθέσεις σε REPOS και τα κρατικά χρεώγραφα των εντόκων γραμματίων και των ομολόγων του δημοσίου, παρουσίασε μέση ετήσια ποσοστιαία αύξηση 25%, όταν η αντίστοιχη μέση ετήσια ποσοστιαία άνοδος του ΑΕΠ ήταν 19,2%. Όταν το πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων και των συνταξιούχων συρρικνώνεται, όταν η εθνική μας οικονομία περνά περίοδο παρατεταμένης ύφεσης, τότε από ποιά κανάλια της οικονομίας δημιουργούνται αυτοί οι τεράστιοι αποταμιευτικοί πόροι, οι οποίοι στη συνέχεια προορίζονται για τη χρηματοδότηση των κρατικών ελλειμμάτων;

Οι σχέσεις μεταξύ δημόσιου χρέους και κατανομής του εισοδήματος είναι ενδιαφέρουσα και το οικονομικό επιτελείο της Πολιτικής Άνοιξης ασχολείται επισταμένως με το θέμα αυτό. Η άνοδος του δημόσιου χρέους προκαλεί την ταυτόχρονη άνοδο των τοκοχρεολυτικών δαπανών για την εξυπηρέτησή του. Αυτό σημαίνει ότι τα άτομα και οι φορείς (επιχειρήσεις, τράπεζες, θεσμικοί επενδυτές κ.λπ.), οι οποίοι αγοράζουν τα κρατικά χρεώγραφα και καρπώνονται τα εισοδήματα από την εξυπηρέτηση του χρέους, αποκομίζουν σημαντικά οικονομικά οφέλη από την αύξηση του δημόσιου χρέους. Αρκεί ν' αναφερθεί ότι την περίοδο 1989-1993 οι δαπάνες για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους της Κεντρικής Διοίκησης ως ποσοστό του ΑΕΠ, από 10,7% αυξήθηκαν σε 24,2% και προβλέπονται σε 28% το 1994.

Η ανισοκατανομή του εθνικού μας εισοδήματος, η οποία προκαλείται από την αχαλίνωτη διόγκωση του δημόσιου χρέους, πρέπει να μας προβληματίσει σοβαρά. Δεν είναι κοινωνικά δίκαιο ο μέσος Έλληνας μισθοσυντήρητος πολίτης να βλέπει το πραγματικό του εισόδημα να εξανεμίζεται από τον πληθωρισμό και ταυτόχρονα να υπερφορολογείται για να καταβάλλει το ελληνικό κράτος στο ακέραιο τους τόκους στα άτομα και τους φορείς οι οποίοι μερίζονται το δημόσιο χρέος, δηλαδή είναι οι κάτοχοι των εντόκων γραμματίων και των ομολόγων του ελληνικού δημοσίου. Κατ' αυτό τον τρόπο, το ίδιο το ελληνικό κράτος με τη δημοσιονομική του πολιτική, συντελεί έμμεσα στην ανισοκατανομή του εθνικού μας εισοδήματος, με όλες τις αρνητικές παρενέργειες στην πορεία της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας γενικότερα.

Το ερώτημα βέβαια που προκύπτει είναι: Εάν το ελληνικό δημόσιο δεν πωλήσει τα κρατικά χρεώγραφα στους φορείς και τα άτομα που έχουν την οικονομική δυνατότητα να τα αγοράσουν, τότε πώς οι εκάστοτε κυβερνήσεις θα εξασφαλίζουν τους απαιτούμενους πόρους για τη χρηματοδότηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων; Κανένας δεν αμφισβητεί ότι προτιμότερο είναι η χρηματοδότηση των δαπανών εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους να γίνεται με εγχώριους αποταμιευτικούς πόρους παρά με την προσφυγή της χώρας σε εξωτερικό δανεισμό. Ωστόσο, η άνοδος του εσωτερικού δημόσιου χρέους έχει φτάσει στο σημείο να απαιτεί περί τα 4 τρισεκατ. δρχ. για την εξυπηρέτησή του, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι το τραπεζικοπιστωτικό σύστημα της χώρας έχει στα θεμέλιά του μία ωρολογιακή βόμβα, η οποία ανά πάσα στιγμή μπορεί να εκραγεί. Ίσως, η χρονική στιγμή είναι κοντά, όπου το ενδεχόμενο αδυναμίας εξυπηρέτησης του εσωτερικού δημόσιου χρέους, δρομολογήσει δραματικές εξελίξεις για την εθνική μας οικονομία.

Πίνακας 9

Ανάλυση Διαθέσιμων Εισοδημάτων και Μέση Ποσότητα Αποταμίευσης

Σπείρατες Αίθες
δix δpx

	1980	1981	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992*
1. Αποκτά Εισόδημα	8573	3138	6777	7428	8166	1.0307	12140	12146	17567	17877
2. Μέγιστη και Ημερήσια fm Αποταμίευση Κράτους	6713	8314	1.9697	2.2125	2.4802	3.0069	3.6227	4.3897	4.9736	5.5541
3. Πρόσδοτο Περιουσίας και Επιχειρησίας Δόλων Ιστών	4903	6020	1.1617	1.4871	1.7751	2.2585	2.6147	3.5016	4.1758	4.9766
4. Σπείρατες με Λογισμικό από το Σημείο (κατά περίπτωση)	1531	2185	6703	8026	9181	1.0746	1.3241	1.6149	1.8183	2.1454
5. Σπείρατες με Λογισμικό από των επιχειρήσεων	458	603	1103	1372	1864	2450	2558	2720	3935	4477
6. ΕΣΤΑΘΜΙΑ ΙΣΤΩΣΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΤΕΣΤΩΝ ΙΣΤΩΣΩΝ ΙΟΡΥΜΑΤΩΝ (1983/145) με την: α) εσοτήματα πλέον 16% (εσοτήματα από κράτος)	16172	20260	45227	53823	61630	75909	9.0073	11.0518	13.1172	14.9159
7. ΚΑΘΑΡΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΟ	2275	819	7314	8536	9593	11316	13189	1.5867	19307	2.3773
8. Εξόφληση Ιστών και Καταβλήσεων	90	162	845	1114	1395	1613	2442	2550	2359	7856
9. Ακαθάριστα Ισοζύγια Αποταμίευσης (1-8)	13813	17479	37708	44163	50732	61980	7.4442	9.2101	10.9573	11.7530
10. Μέση Ισοζύγιο Ποσότητα Αποταμίευσης (9:7)	1.1046	1.3831	3.0255	3.7189	4.3563	5.1529	6.1812	7.5400	9.1368	10.6482
11. Σπείρατες Αίθες	2767	3648	7453	6974	7169	1.1451	1.2630	1.6701	1.8145	1.1048
12. Πόσοι με βάση α) ΕΣΤΑΘΜΙΑ	80.0%	20.9%	19.8%	15.8%	14.1%	18.2%	17.0%	18.1%	16.6%	9.4%

1. Μέση Ποσότητα Αποταμίευσης που υποδηλώνει με βάση το σύνολο των Σπείρατων και των Επιχειρήσεων αποταμίευσης, αλλά με βάση το ετήσιο των αναδοχικών Ιστών και Καταβλήσεων.

Πηγή: Επεξεργασία στατιστικών Προσωπικών Εσόδων Νοσημάτων και Εργαζομένων (ΕΣΥΕ).

Μέση Ευνοϊκή Ποπή προς Ανατολικούς ^{Πίνακας 10} σε ποσοτά

	1980	1981	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
ΗΠΑ	19,8	20,8	17,6	16,1	16,1	16,6	16,6	15,6	15,0	-
Ιαπωνία	31,1	31,5	31,7	32,0	32,6	33,9	34,3	34,6	35,1	-
Γερμανία	21,7	20,3	22,0	23,8	23,5	24,3	25,7	24,6	22,5	-
Ιταλία	24,7	22,5	21,6	21,4	20,8	20,7	20,1	19,3	18,4	-
Αυστρία	25,8	24,3	23,2	23,8	23,8	24,6	25,2	26,0	25,5	-
Βέλγιο	17,6	14,1	15,2	17,1	17,5	19,7	21,4	21,4	21,4	-
Φινλανδία	25,8	24,8	23,0	22,1	22,1	24,4	25,3	23,4	16,3	-
Ελλάδα	22,1	24,7	23,1	14,6	14,5	17,3	15,8	13,8	15,3	15,5
Ισπανία	16,1	13,6	16,0	15,9	17,7	17,3	19,2	21,6	23,7	-
Ολλανδία	21,6	22,0	25,7	24,7	22,6	24,2	26,1	26,2	25,0	-
Πορτογαλία	26,9	22,4	21,0	24,7	27,1	25,3	26,8	26,6	25,4	-
Ισραήλ	20,2	19,2	20,6	21,6	21,6	22,6	21,9	21,8	21,3	-
Εσθονία	26,7	28,4	29,8	31,1	31,7	32,8	33,7	33,1	31,6	-
Σουηδία	17,2	15,1	17,2	17,6	17,8	18,3	18,8	17,1	15,1	-
Καμπότζη	12,2	19,2	19,8	22,6	23,7	26,3	24,1	23,1	21,2	-
ΕΕ	21,7	20,9	20,9	20,2	20,4	21,1	21,5	20,9	19,9	20,0
ΟΟΣΑ	22,2	22,8	21,6	21,3	21,4	22,1	22,3	21,6	20,9	21,0

2. Η μέση ευνοϊκή ποπή προς ανατολικούς (average propensity to save) προκύπτει από το κλάσμα, με αριθμητή το ποσοστό των ιδιωτικών και των δημόσιων αποταμιώσεων και παραιτημένων το Ανατολικό Εξωτερικό Πιότων (ΑΕΠ) σε αγοράς κλειστές.
Πηγή: ΟΟΣΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η ελληνική παραγωγή χάνει σε ανταγωνιστικότητα και δυναμισμό. Χωρίς ενθάρρυνση, χωρίς διευκολύνσεις, χωρίς θεσμικό περιβάλλον που ενεργά να βοηθά στην ανάπτυξη, χάνει τις αγορές της στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Η πολιτική που ακολουθήθηκε τα τελευταία 15-20 χρόνια, οι πράξεις και οι παραλείψεις των κυβερνήσεων που άσκησαν τη δημοσιονομική και γενικότερα την οικονομική πολιτική, "τράβηξαν το χαλί" κάτω από τα πόδια του Έλληνα παραγωγού, επιχειρηματία, βιοτέχνη. Και μάλιστα σε εποχές που άλλες κυβερνήσεις χωρών, με τις επιχειρήσεις των οποίων οι δικές μας βρίσκονται σε καθημερινό ανταγωνισμό, κυριολεκτικά "στρώνουν το χαλί" στους δικούς τους παραγωγούς, με ευνοϊκές ρυθμίσεις, με προνομιακά επιτόκια δανεισμού, με αναπτυγμένη και συνεχώς βελτιούμενη υποδομή.

Έλληνες και ξένοι εμπειρογνώμονες με τις εκθέσεις και τις παρατηρήσεις τους και διεθνείς οργανισμοί όπως η Κοινότητα, ο ΟΟΣΑ, το ΔΝΤ, κ.ά. κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου! Τα χρόνια που έρχονται και μπροστά στην πρόκληση του 21ου αιώνα, η ελληνική παραγωγή, η βιομηχανία μας ειδικότερα, ίσως δώσει τη "τελευταία της μάχη", με όπλα την άρτια και ενδεδειγμένη προετοιμασία που θα της προσφέρουμε, τις τολμηρές μας αποφάσεις και τη μέθοδο οικονομικής πολιτικής η οποία διαπνέεται από ορθολογικό προγραμματισμό και όραμα, μακριά από κοινόφθαλμες κομματικές δεσμεύσεις και ξεπερασμένες ιδεολογικές αγκυλώσεις.

Την περίοδο 1980-1993 οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου μειώθηκαν συνολικά 1,2% και ως ποσοστό του εγχωρίου μας προϊόντος από 19,6% στο 16%, γεγονός που αντικατοπτρίζει τη συρρίκνωση του παραγωγικού δυναμικού της εθνικής μας οικονομίας (πιν. 7).

Η ιδιωτική επιχείρηση η οποία αποτελεί το στυλοβάτη της παραγωγικής διαδικασίας, αποτέλεσε έρμαιο των εκάστοτε λαθεμένων κυβερνητικών χειρισμών. Το 1993 οι επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα απορρόφησαν μόλις το 10% των συνολικών διαθέσιμων χρηματοοικονομικών πόρων της ελληνικής οικονομίας, έναντι 90% που απορρόφησαν οι διάφοροι δημόσιοι φορείς και οι υπό κρατικό έλεγχο "ιδιωτικές" επιχειρήσεις για τη χρηματοδότηση των διαχειριστικών τους ελλειμμάτων. Αξιοπρόσεκτο είναι ότι πριν το 1980 ο ιδιωτικός τομέας απορροφούσε πάνω από το 60% των συνολικών κεφαλαίων της οικονομίας, με όλες τις θετικές επιδράσεις στην ανάπτυξη της οικονομίας του τόπου.

Εκτός του ότι το 90% περίπου των χρηματοοικονομικών πόρων της εθνικής μας οικονομίας προορίζεται πλέον για την κάλυψη των ελλειμμάτων των διάφορων δημόσιων φορέων και των υπό κρατικο-τραπεζικό έλεγχο "ιδιωτικών επιχειρήσεων", παρατηρείται το φαινόμενο οι κοινοτικοί πόροι, οι οποίοι δωρεάν εισρέουν στην χώρα μας, να κατευθύνονται σε αμφιλεγόμενα έργα υποδομής.

Οι κυβερνήσεις της Ν.Δ. και του ΠΑΣΟΚ δεν επεζήτησαν τη συνεργασία των υγιών και αποδοτικών δυνάμεων του ιδιωτικού τομέα, ώστε οι οικονομικοί πόροι που εισρέουν στη χώρα μας από τα διάφορα κοινοτικά Ταμεία, να διοχετεύονται σε τομείς που συμβάλλουν στην ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας.

Πώς όμως θα αναπτυχθεί η χώρα μας, εάν δεν διευρυνθεί το παραγωγικό δυναμικό με την πραγματοποίηση αποδοτικών επενδυτικών δαπανών οι οποίες θα καταλήγουν στην παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων; Η πορεία της παγκόσμιας οικονομίας κατά τις τελευταίες δεκαετίες, διδάσκει ότι μόνο χώρες οι οποίες παράγουν ανταγωνιστικά προϊόντα καταφέρνουν να επιτυγχάνουν γρήγορους αναπτυξιακούς ρυθμούς. Τι χρειάζεται όμως για να ανακάμψουν οι επενδυτικές τάσεις στον ιδιωτικό τομέα; Βασική προϋπόθεση αποτελεί η διαμόρφωση στον επιχειρηματικό κόσμο "ευνοϊκών προσδοκιών" για την πορεία -από κάθε άποψη- της χώρας. Και αυτό θα εξασφαλιστεί με:

- Υγιές και ανταγωνιστικό μακροοικονομικό περιβάλλον που προϋποθέτει ρεαλιστική συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής και πραγματικά επιτόκια ίσα με τα αντίστοιχα των ανταγωνιστριών χωρών της Κοινότητας.
- Αξιόπιστη και αποδοτική οικονομική πολιτική που αποκαλύπτει τους πραγματικούς στόχους της, που υποστηρίζει τις επιλογές της για τα εργαλεία πολιτικής τα οποία σκοπεύει να χρησιμοποιήσει, που πείθει για το καθαρό όφελος το οποίο θα προκύψει και που στην πρώτη ευκαιρία, εμφανίζει απολογιστικά στοιχεία για την πορεία του προγράμματος της.
- Μεθοδική προσπάθεια εξασφάλισης στις επιχειρήσεις καλής ποιότητας συντελεστών παραγωγής (εργατικό -εξειδικευμένο και μη- δυναμικό, κεφάλαια, υποδομή, υπηρεσίες στήριξης κ.λπ.) σε κόστος που θα στηρίζει την ανταγωνιστικότητά της, κάθε τύπου, παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών.
- Η επιχείρηση πρέπει παράλληλα να λειτουργεί σε συνθήκες σταθερότητας φορολογικής πολιτικής, χωροταξικών ρυθμίσεων, και νομοθεσίας προστασίας του περιβάλλοντος. Χωρίς τη σταθερότητα αυτή, ο σωστός προγραμματισμός είναι αδύνατος και οι σοβαρές επενδυτικές πρωτοβουλίες αποθαρρύνονται.
- Θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των επιχειρήσεων που θα είναι απαλλαγ-

μένο από αντικίνητρα και δυσκαμψίες οι οποίες προκαλούν πρόσθετο κόστος και αναστέλλουν την ανάληψη πρωτοβουλιών.

Ποιές από τις παρακάτω προϋποθέσεις είμαστε σε θέση να υποστηρίξουμε σοβαρά ότι ικανοποιούνται σήμερα:

- Πώς θα αποκατασταθεί η ανταγωνιστικότητα στο μακροοικονομικό περιβάλλον, όταν με την αναποτελεσματική συναλλαγματική πολιτική, τα υψηλά επιτόκια δανεισμού και την πολιτική των υψηλών κρατικών δαπανών, εξαρθρώνεται το παραγωγικό δυναμικό της εθνικής μας οικονομίας. -
- Έχει βελτιωθεί η αξιοπιστία της κυβερνητικής πολιτικής, όταν ο πολίτης βομβαρδίζεται σε καθημερινή βάση με διαβεβαιώσεις για τις καλές προθέσεις και ταυτόχρονα διαπιστώνει τις υπαναχωρήσεις;
- Μήπως βελτιώνεται η υποδομή; Μήπως εμφανίστηκε πρόθεση περιορισμού στις σπατάλες και την κακοδιαχείριση των κονδυλίων της ΕΕ; Μήπως δίνουμε σήμερα στις υπηρεσίες της Κοινότητας -από τις οποίες ταυτόχρονα ζητάμε υποστήριξη- δείγματα ότι σοβαρευτήκαμε;

Χωρίς να αποφασίζουμε να αντιμετωπίσουμε επί τέλους "σφαιρικά" το θέμα της βιομηχανικής και γενικότερα της οικονομικής μας ανάπτυξης, στηρίζουμε την ενίσχυση των επενδύσεων σε χρηματοδοτικά και φορολογικά κίνητρα που επεδιώκουν να περιορίσουν το αρχικό κόστος επένδυσης ή να βελτιώσουν την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων που λειτουργούσαν με κέρδη. Κλιμακώνοντας ταυτόχρονα τα κίνητρα με κριτήρια περιφερειακά, η διοίκηση επεδίωξε να μετακινήσει τη βιομηχανική δραστηριότητα προς την περιφέρεια. Τα αποτελέσματα της πολιτικής αυτής κάθε άλλο παρά ικανοποιητικά ήσαν.

Από το σύνολο των σχεδίων για επενδύσεις στη βιομηχανία που υπήχθησαν στον Νόμο 1262/1982, το ένα στα 4 ολοκληρώθηκε. Ανάλογη είναι και η συμμετοχή των επενδύσεων που δεν ολοκληρώθηκαν, στο σύνολο της αξίας των επενδύσεων και των επιχειρήσεων.

Οι επενδύσεις που ολοκληρώθηκαν χαρακτηρίζονται από πολύ χαμηλό μέσο ύψος (μόλις 53,8 εκατομ. δρχ. ανά επενδυτικό έργο), πολύ περιορισμένη συμβολή στην απασχόληση (μόλις 7,4 άτομα ανά επένδυση), χαρακτηριστικά που ελάχιστα εχέγγυα προσφέρουν για εξασφάλιση διεθνούς ανταγωνιστικότητας. Αξιοσημείωτο είναι ότι η μέση επιδότηση του επιτοκίου εκτιμάται μόλις σε 4,9% του συνολικού ύψους της επένδυσης, κάτι το οποίο πιστοποιεί την αδυναμία της νομισματικής πολιτικής να συμβάλλει έμπρακτα και αποτελεσματικά στην ανάπτυξη της εθνικής μας οικονομίας (πιν. 11).

Ταυτόχρονα όμως, η εμπειρία από τη λειτουργία των διαδοχικών μηχανισμών κινήτρων, έδειξε ότι η αποκέντρωση δεν προωθήθηκε σημαντικά, πολλές από τις επιχειρήσεις, που με τη γενναία υποστήριξη των δωρεάν επιχορηγήσεων δημιουργήθηκαν διέκοψαν τελικά τη λειτουργία τους, τα μεγέθη των μονάδων απείχαν πολύ από αυτά που θα εξασφάλιζαν βιωσιμότητα. Τέλος, η λειτουργία του όλου συστήματος, πριν και μετά την χορήγηση των κινήτρων, υστέρησε σημαντικά από άποψη ταχύτητας, στη διεκπεραίωση των υποθέσεων παρακολούθησης και ελέγχου των έργων. Ειδικότερα μάλιστα η ουσιαστική απουσία μηχανισμών παρακολούθησης της προόδου των έργων και της πρακτικής των επιχορηγουμένων επιχειρήσεων, οδήγησε σε κατασπατάληση εθνικών και κοινοτικών πόρων και σε τριβές με τις υπηρεσίες της Κοινότητας. Σε όλο το σύστημα απαιτείται ριζική αναδιάρθρωση των στόχων.

Οι προτάσεις που το Οικονομικό Πρόγραμμα της Πολιτικής Άνοιξης περιέχει είναι, στο θέμα αυτό, συγκεκριμένες:

- Το κέντρο βάρους των ενισχύσεων να μετατοπιστεί από τη μείωση του αρχικού κόστους των επενδύσεων, στη μείωση του κόστους λειτουργίας των επιχειρήσεων.
- Η νοοτροπία της διασποράς των διαθέσιμων πόρων σε πολλές μικρές επενδύσεις πρέπει να παραχωρήσει τη θέση της στην άποψη ότι για την εξασφάλιση ανταγωνιστικότητας, η επίτευξη κάποιας συγκεκριμένης ελάχιστης "μάζας" αποτελεί κρίσιμη προϋπόθεση.

Πίνακας 11

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΑΧΘΕΙ ΣΤΟΝ Ν. 1262/82 ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΣΧΥΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΜΕΧΡΙ 30/9/93 ΚΑΙ ΕΧΟΥΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙ							
Τομέας	Αριθμός επενδύσεων	Υψος επενδύσεων (σε δισ. δρχ.)	Επιχορηγήσεις (σε δισ. δρχ.)	Εκτιμώμενη επιδότηση επιτοκίου (σε δισ. δρχ.)	Ίδια κεφάλαια	Νέες θέσεις	Αριθμός κτινών
Πρωτογενής	2.137	56	22	3	16	6.281	
Δευτερογενής	8.501	274	101	14	87	50.761	
Τριτογενής	2.388	262	93	10	123	24.557	114.642
Σύνολο	13.024	593	216	27	227	81.599	114.642

- Τα κριτήρια επιλογής των επενδύσεων που θα ευνοηθούν από την πολιτική ενισχύσεων να αποδεσμευθούν από την παρωχημένη διάκριση των βιομηχανικών κλάδων σε "κορεσμένους" και "μη". Αντίθετα, αποφασιστικό κριτήριο να είναι η διαμόρφωση και παρουσίαση ολοκληρωμένων και τεκμηριωμένων επιχειρηματικών σχεδίων. Με τον τρόπο αυτό θα αναβαθμιστεί η ποιότητα των προτεινομένων επενδύσεων, θα τονισθεί η υπευθυνότητα των επενδυτών που διεκδικούν τους διαθέσιμους πόρους και γενικά θα βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα του τόσο κρίσιμου, για την αναπτυξιακή πορεία, βιομηχανικού τομέα.
- Στην προσπάθεια υποστήριξης των επενδύσεων, ιδίως στην περιφέρεια, κρίσιμη σημασία έχει επίσης η εξασφάλιση μιας σφαιρικής διαδικασίας για τις εγκρίσεις αδειών λειτουργίας με εξυπηρέτηση ποικίλων στόχων κατά περιοχή. Αποκέντρωση δραστηριότητας, χωρίς παράλληλη αποκέντρωση αρμοδιοτήτων για την εξυπηρέτηση της δραστηριότητας αυτής, αποτελεί αντίφαση που θα πρέπει να εκλείψει.

Για τη στήριξη των επενδυτικών πρωτοβουλιών, από τις πρώτες προτεραιότητες της Πολιτείας πρέπει να είναι και η εξασφάλιση και διατήρηση σύγχρονης υποδομής που αποτελεί καταλυτικής σημασίας προϋπόθεση για ανάληψη και προώθηση παραγωγικών δραστηριοτήτων. Αντίθετα, η έλλειψη της ή το χαμηλό ποιοτικά επίπεδο της, όχι μόνο επιβαρύνει την παραγωγή με πρόσθετο κόστος μειώνοντας την ανταγωνιστικότητα της, αλλά αποθαρρύνει -με ένταση μεγαλύτερη από κάθε άλλο παράγοντα, όπως πολλές μελέτες στην Ελλάδα και το εξωτερικό έχουν δείξει- τις επενδύσεις από Έλληνες και ξένους επενδυτές.

Ακόμα, η ανάπτυξη υποδομής μπορεί να θέσει πραγματικά τέλος στην κατάσταση καθυστερημένης ανάπτυξης σε πολλές κρίσιμες περιφέρειες της χώρας.

Στις επιλογές των έργων που θα προωθηθούν πρέπει να ισχύσουν πραγματικά αναπτυξιακές προτεραιότητες και κυρίως, το κριτήριο της πολλαπλασιαστικής επίδρασης κάθε προτεινόμενου έργου. Μια φιλοσοφία δηλαδή σαφώς διαφορετική από αυτή που σε πάρα πολλές μέχρι σήμερα περιπτώσεις ισχυσε, σύμφωνα με την οποία, αγνοώντας το κριτήριο της "κρίσιμης μάζας" πολλών επενδύσεων μεγάλης αναπτυξιακής βαρυτητας (ότι δηλαδή αν δεν επενδυθεί ένα minimum πόρων και δεν προχωρήσει το έργο έγκαιρα, μεγάλο μέρος από τις αναμενόμενες αναπτυξιακές επιδράσεις θα χαθούν), οι πόροι διαχέοντο σε μεγάλο φάσμα μικρών έργων, αυξάνοντας μεν το πολιτικό όφελος για τους "διανομείς" προσωρινού εισοδήματος θυσιάζοντας όμως την μακροπρόθεσμη ουσιαστική ανάπτυξη.

Ταυτόχρονα πάντως με την διαμόρφωση προτεραιοτήτων στα έργα προς εκτέλεση, ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδουμε στις διαδικασίες ανάθεσης, οργάνωσης και παρακολούθησης των δημόσιων αυτών έργων. Στα θέματα αυτά η ανεπάρκεια και το διαβλητό του συστήματος που διατηρείται είναι: παροσιώδης, με αποτέλεσμα την σπατάλη των πόρων που ως κοινωνικό σύνολο επιλέγουμε να επενδύσουμε με αυτόν τον τρόπο. Και επειδή οι επιλογές αυτές συνεπάγονται θυσίες από άλλες επιδιώξεις, ο έλεγχος στον τρόπο διαχείρισης των αντίστοιχων προϋπολογισμών θα είναι και συνεχής και αυστηρός. Στις προτάσεις της για θεσμικές αλλαγές και καινοτομίες, η Πολιτική Άνοιξη περιλαμβάνει και πρόταση για δημιουργία ειδικού Ελεγκτικού Συμβουλίου από δικαστικούς λειτουργούς. Η δημιουργία και λειτουργία του Συμβουλίου αυτού αποκτά ιδιαίτερη επικαιρότητα εν όψει και της έναρξης εκταμιεύσεων από το Πακέτο Delors II, το μέγεθος του οποίου ξεπερνά κατά πολύ τα παραδοσιακά μεγέθη των εθνικών προϋπολογισμών.

Στους τύπους υποδομής που θα προωθηθούν, πλην των κλασικών (δρόμοι, λιμάνια κ.λπ.) προτεραιότητα θα δοθεί και σε επενδύσεις για την εξασφάλιση στις επιχειρήσεις υπηρεσιών και διευκολύνσεων που γίνονται απαραίτητες τόσο από τις υποχρεώσεις που δημιουργούνται από τη συμμετοχή μας στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά όσο και από τη γενικότερη επιδίωξη για αναβάθμιση της ποιότητας και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής παραγωγής. Τέτοιες επενδύσεις είναι:

- Δίκτυο Εργαστηρίων Ελέγχου Ποιότητας, Τυποποίησης και Πιστοποίησης. Στη δημιουργία και επέκτασή του θα συνεργαστεί ο δημόσιος με τον ιδιωτικό τομέα.
- Βιομηχανικές Περιοχές, για τις οποίες θα επανεξετασθεί το θεσμικό πλαίσιο και το καθεστώς λειτουργίας. Ο θεσμός έχει αποδώσει, αλλά με έντονες διαφοροποιήσεις από περιοχή σε περιοχή. Θα εξετασθεί η σκοπιμότητα υπαγωγής τους σε ενιαίο φορέα Διαχείρισης ή/και η μερική αποκρατικοποίησή τους.
- Βιοτεχνικά Κέντρα και Επιστημονικά "Πάρκα" για διευκόλυνση της εγκατάστασης και λειτουργίας μικρών κυρίως επιχειρήσεων. Στην ανάπτυξή τους θα ακολουθήσουμε τα πρότυπα ανάλογων επιχειρημάτων σε χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής. Θα υπάρξει στενή συνεργασία με τα ΑΕΙ και τις τοπικές επιχειρηματικές οργανώσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα Κέντρα αυτά ή τα "Πάρκα" θα είναι δυνατό να εξειδικευτούν και να αναπτυχθούν σε εστίες εξειδικευμένης ανάπτυξης συγκεκριμένων προϊόντων τοπικού ενδιαφέροντος με δυνατότητες ανάπτυξης.

- Οργανισμοί Στήριξης Επιχειρηματικής Δράσης. Η ύπαρξη πολλών οργανισμών που απευθύνονται στην ίδια βασικά 'αγορά' και των οποίων η δραστηριότητα συχνά επικαλύπτεται, δεν εξυπηρετεί την σύγχρονη μικρή, μεσαία ή μεγάλη επιχείρηση που επιδιώκει να αντλήσει το maximum της βοήθειας, με το minimum της καθυστέρησης και του κόστους. Για τον λόγο αυτό θα επανασχεδιαστεί, με σύγχρονα πλέον κριτήρια αποτελεσματικότητας, το πλέγμα υπηρεσιών που οργανισμοί του τύπου αυτού προσφέρουν. Μεταξύ δε των υπηρεσιών στις οποίες παρατηρείται σημαντική υστέρηση και όπου, κατά συνέπεια, θα δοθεί άμεση προτεραιότητα, είναι η δημιουργία λειτουργικών Τραπεζών Πληροφοριών, άμεσα προσβάσιμων σε κάθε επιχείρηση παντού στην Ελλάδα.

Σε πολλές από τις παραπάνω πρωτοβουλίες, θα εμπλακούν οργανισμοί του ευρύτερου δημόσιου τομέα, στους οποίους έχουν εντοπιστεί χαρακτηριστικές δυσλειτουργίες, σημαντικές εστίες σπατάλης και οπωσδήποτε ανορθολογική διαχείριση. Το μέγεθος των προϋπολογισμών που οι οργανισμοί αυτοί διαχειρίζονται καθιστούν απαραίτητο τον έλεγχο των προγραμμάτων και της αποδοτικότητάς τους. Η κυβέρνηση και τα εποπτεύοντα Υπουργεία θα ελεγχθούν για την αποτελεσματικότητά με την οποία ασκούν την εποπτεία αυτή. Δεδομένου μάλιστα ότι στους χώρους αυτούς εκτρέφονται και φιλοδοξίες διεκδίκησης τμημάτων του ΕΠΣ II, μέσω αμφίβολης σκοπιμότητας και εφικτότητας προγραμμάτων, η Πολιτική Άνοιξη θα ζητήσει σύντομα την δημοσιοποίηση των προγραμμάτων προκειμένου να διεξαχθεί δημόσιος διάλογος, με τις τάξεις τις οποίες οι οργανισμοί αυτοί υποτίθεται ότι στηρίζουν.

Στην πρόταση για την Ελληνική Οικονομία της Πολιτικής Άνοιξης, ειδική αναφορά γίνεται στον ευαίσθητο χώρο των Μικρών Επιχειρήσεων. Η μικρή επιχείρηση, ο νέος μικρός επιχειρηματίας, ο επιστήμονας με έφεση για ανάληψη επιχειρηματικού ρίσκου, εκφράζουν τη ζωντάνια και το δυναμισμό της σύγχρονης, ελεύθερης οικονομίας. Σε τέτοιες επιχειρήσεις στηρίχθηκε η δημιουργία και η ανάπτυξη νέων βιομηχανικών κλάδων, από μικρές επιχειρήσεις 'κρατήθηκαν' ολόκληρες οικονομίες σε εποχές κρίσης. Από αυτές μπορεί να ξεκινήσει η αναγέννηση ολόκληρων περιοχών.

Δεν είναι τυχαίο ότι σε όλες τις χώρες –σε Ανατολή και Δύση– η οικονομική πολιτική στηρίζει τις Μικρές Επιχειρήσεις και τις ενισχύει αποφασιστικά. Αυτό πρέπει να γίνει και στη χώρα μας, με μεθοδικότητα όμως και με σοβαρότητα, χωρίς δημοκοπία που στερείται ουσίας.

- Με προσαρμογή των κριτηρίων οριοθέτησης των ΜΜΕ στα διεθνή πρότυπα, ώστε να ωφελούνται και οι ελληνικές επιχειρήσεις από τις κοινοτικές ειδικές ενισχύσεις.
- Με θάρρος και πρωτοτυπία στη φορολογική πολιτική που θα ενθαρρύνει την επένδυση σε νέες επιχειρήσεις τις οποίες θα στηρίζει στα πρώτα τους βήματα.
- Με κίνητρα για νέους επιστήμονες που επιλέγουν την αυτοαπασχόληση αντί μιας, χωρίς φιλοδοξίες, πρόσληψης στο Δημόσιο.
- Με ενίσχυση οικονομική και τεχνική των πρωτοβουλιών για συνασπισμό, σύμπραξη και συνεργασία μεταξύ των νέων επιχειρήσεων, αλλά και με μεγαλύτερες επιχειρήσεις, ελληνικές ή ξένες.
- Με ειδικές διευκολύνσεις των νέων επιχειρήσεων για αντιμετώπιση δαπανών έρευνας και ανάπτυξης προϊόντων.
- Με προνομιακή αντιμετώπιση θεμάτων που αφορούν στην εξασφάλιση επαγγελματικής στέγης.
- Με ριζικό επανασχεδιασμό της δράσης όλων των οργανισμών στήριξης των ΜΜΕ, για εξασφάλιση μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Η διαιωνιζόμενη φάση ύφεσης που διέρχεται τα τελευταία χρόνια η ελληνική οικονομία αποτελεί το κύριο πρόβλημα το οποίο καλείται με αποτελεσματικότητα να αντιμετωπίσει η οποιαδήποτε δέσμη μέτρων οικονομικής πολιτικής. Την περίοδο 1980-1993, τα βασικά ποσοτικά μεγέθη, τα οποία αποτυπώνουν την περίοδο στασιμότητας που περνά το οικονομικό μας σύστημα, είναι: α) Η μέση ετήσια πραγματική αύξηση του ΑΕΠ σε αγοραίες τιμές ανήλθε μόλις σε 1,6%. β) Άμεσο αρνητικό επακόλουθο της μικρής αύξησης του εγχωρίου μας προϊόντος, ήταν το ποσοστό ανεργίας από 4% το 1981 να εκτιναχθεί σε 9,5% το 1993 και γ) μεταξύ των ετών 1980 και 1993, το μέσο ποσοστό αύξησης του Δ.Τ.Κ. (Δείκτης Τιμών Καταναλωτή) δηλαδή του πληθωρισμού ανήλθε σε 18,3%.

Ήδη στα κεφάλαια 1 και 2 φάνηκε ότι η κρίση ανταγωνιστικότητας την οποία διέρχεται η οικονομία μας την τελευταία δεκαπενταετία, συνιστά τον κυριότερο παράγοντα λόγω του οποίου

η πίττα του εθνικού μας προϊόντος δεν αυξάνει, με μία αλυσιδωτή σειρά παρενεργειών στην πορεία του οικονομικού μας συστήματος. Μία από τις σημαντικότερες παρενέργειες είναι η διαχρονική αύξηση της ανεργίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ετήσιας έρευνας εργατικού δυναμικού, την οποία πραγματοποιεί η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ) την περίοδο Απριλίου - Ιουνίου κάθε χρόνο και για πρώτη φορά μετά το 1981, ο απόλυτος αριθμός των ανέργων από 148.500 άτομα το 1981 αυξήθηκε σε 388.000 άτομα το 1993. Δηλαδή, την περίοδο 1981-1993 το ποσοστό ανεργίας από 4% εκτινάχθηκε σε 9,5% και σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 3 το ποσοστό ανεργίας στη χώρα μας το 1993 υπερβαίνει εμφανώς το αντίστοιχο ποσοστό ανεργίας του ΟΟΣΑ και προσεγγίζει εκείνο των χωρών της ΕΕ. Τα στοιχεία της ΕΣΥΕ αποκαλύπτουν ότι το 60% των ανέργων είναι νέοι, ηλικίας κάτω των 29 ετών.

Ο διψήφιος πληθωρισμός συνιστά ένα άλλο βασικό σύμπτωμα του φαινομένου του στασιμοπληθωρισμού. Αν και ο πληθωρισμός στη χώρα μας, σε μέσα επίπεδα, την περίοδο 1990-1993 από 20,4% εκτιμάται σε 13,8%, ωστόσο η σχέση του πληθωρισμού μεταξύ Ελλάδος και ανταγωνιστριών χωρών επιδεινώθηκε. Πράγματι, ενώ το 1990 ο λόγος του πληθωρισμού μεταξύ Ελλάδος και ΕΕ ήταν 3,64, το 1993 εκτιμάται σε 4,22. Επίσης, την περίοδο 1990-1993 η σχέση πληθωρισμού μεταξύ Ελλάδος και ΟΟΣΑ από 3,52 ανήλθε σε 4,35.

Το σχετικό και όχι το απόλυτο ύψος του πληθωρισμού είναι αυτό το οποίο προσδιορίζει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Όταν η σχέση πληθωρισμού μεταξύ Ελλάδος και ανταγωνιστριών χωρών επιδεινώνεται σε βάρος της χώρας μας, τότε σοβαρά ρήγματα προκαλούνται στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων και άρα της εθνικής μας οικονομίας. Το πληθωριστικό φαινόμενο στη χώρα μας θα πρέπει να ελεγχθεί, ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για να υπεισέλθει η οικονομία μας στη φάση της σταθεροποίησης. Αναμφίβολα, η παράταση των πληθωριστικών πιέσεων στη χώρα μας για μία εικοσαετία σε διψήφια επίπεδα, αποτελεί ένα από τους σπουδαιότερους παράγοντες αποσταθεροποίησης της εθνικής μας οικονομίας.

Ωστόσο, η κυβερνητική οικονομική πολιτική των τελευταίων ετών για την τιθάσευση του πληθωρισμού, κινείται σε λάθος κατεύθυνση. Η αποκλιμάκωση των πληθωριστικών πιέσεων είναι λάθος να στηρίζεται μόνο στην ύφεση της οικονομίας. Δεν είναι δυνατόν επί σειρά ετών οι κυβερνήσεις στη χώρα μας να προσδοκούν την μείωση του πληθωρισμού στη διαιώνιση της ύφεσης της ελληνικής οικονομίας. Γιατί άμεση συνέπεια από την συρρίκνωση της παραγωγικής βάσης της οικονομίας είναι να υποθηκευτεί το μέλλον της οικονομίας του τόπου.

Η αντιμετώπιση του πληθωρισμού προϋποθέτει ένα πλήρες και επιστημονικά εμπεδωμένο πρόγραμμα οικονομικής πολιτικής, το οποίο θα βασίζεται σε ποιοτικά μέτρα πολιτικής για την επίτευξη των ποσοτικών στόχων. Βασική προϋπόθεση για την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού είναι η πτώση των επιτοκίων δανεισμού του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, η μείωση των τεράστιων κρατικών ελλειμμάτων, η ορθολογικοποίηση της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας του εθνικού μας νομίσματος, παράγοντες οι οποίοι τροφοδοτούν τις πληθωριστικές πιέσεις της ελληνικής οικονομίας. Παράλληλα απαιτούνται και ορισμένες διαρθρωτικές κινήσεις.

Στην Πρόταση της Πολιτικής Άνοιξης για την ελληνική οικονομία, προτείνεται η θεσμοθέτηση Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας, το οποίο θα αποτελείται από εκπροσώπους όλων των παραγωγικών τάξεων. Δεδομένου ότι ο πληθωρισμός στη χώρα μας σε μεγάλο βαθμό είναι πληθωρισμός κόστους, τότε μία από τις κύριες επιδιώξεις του Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας, θα είναι η εισήγηση προς την κυβέρνηση διαρθρωτικών ποιοτικών μέτρων πολιτικής για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του πληθωριστικού συνδρόμου.

Πίνακας 19

Ανάπτυξη Εργατικών Δυναμικών και Εργασιακή Δικαιοσύνη σε χιλιάδες άτομα

	Σύνολο Εργατικών Δυναμικών	Σύνολο Αναπλο-ήσεων	Σύνολο Ανεργών	Ποσοστό Ανεργίας	
1981	3.677,8	3.529,3	148,5	4,0%	
1982	3.706,6	3.491,3	215,3	5,8%	
1983	3.807,4	3.508,4	299,0	7,8%	
1984	3.810,8	3.500,5	310,3	8,2%	
1985	3.892,5	3.588,5	303,9	7,8%	
1986	3.887,7	3.600,7	287,0	7,4%	
1987	3.883,6	3.597,4	286,2	7,4%	
1988	3.960,8	3.657,4	303,4	7,7%	
1989	3.966,9	3.670,9	296,0	7,5%	
1990	3.962,8	3.676,5	285,9	7,2%	
1991	3.933,3	3.632,4	300,9	7,7%	
1992*	4.083,0	3.707,0	376,0	9,2%	
1993**	4.083,0	3.695,0	388,0	9,5%	

* Προσωπικά στοιχεία ** Εκτίμησης Υπουργείου Εθνικής Δικαιοσύνης.

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Διάφορα έκμ.

Πίνακας Β

ΕΠΕΞΑΓΩΓΗ ΠΡΟΪΩΝ

	ΕΛΛΑΔΑ			ΕΟΚ	ΟΟΣΑ	Παγκόσμιος	Σχέση Προϊόντων	
	Δ.Τ.Κ. 1980=100	Δ.Τ.Κ. 1980=100	Απόρριψη 1980=100	ΔΤΚ 1980=100	ΔΤΚ 1980=100	ΔΤΚ 1980=100	ΕΛΛΑΣ ΕΟΚ 1/4	ΕΛΛΑΣ ΟΟΣΑ 1/5
1980	24,8	26,1	22,0	13,7	13,5	15,8	1,81	1,84
1981	24,5	22,5	22,5	12,4	14,6	14,1	1,98	2,27
1982	20,9	19,1	20,7	10,9	8,0	12,3	1,92	2,61
1983	20,2	19,9	18,1	8,7	5,6	12,6	2,32	3,61
1984	18,5	18,1	17,9	7,5	5,6	13,9	2,55	3,30
1985	19,3	25,0	18,2	6,1	4,9	10,1	3,16	3,94
1986	23,0	16,9	22,3	5,7	3,0	7,2	6,22	7,67
1987	16,4	15,7	15,7	3,3	3,6	9,0	4,97	4,56
1988	13,5	14,0	14,2	3,6	4,3	12,8	3,75	3,14
1989	15,7	14,8	15,2	5,3	5,4	17,0	2,58	2,54
1990	20,4	22,2	19,8	5,6	5,8	21,3	3,64	3,52
1991	18,9	17,8	18,4	5,1	5,2	12,4	3,71	3,63
1992	15,8	14,4	15,5	4,3	4,1	11,8	3,67	3,85
1993*	14,3	12,2	13,8	3,2	3,1	10,0	4,22	4,35

Πρωτογενή στοιχεία ** Προβλέψεις

1. Δ.Τ.Κ. = Δείκτης Τιμών Καταναλωτή. Τα β. στοιχεία του πίνακα για τον ΕΟΚ, τον ΟΟΣΑ και παγκόσμιος αναφέρονται στα ίδια έτη.
2. Ο δείκτης προϊόντων της Ιταλικής Καταναλωτικής και ο Δ.Τ.Κ. ομοειδούς του ως προς τον δείκτη του β. στοιχείου του γενικού δείκτη τιμών έτη του προϊόντων.

Παρατηρήσεις

Οι προβλέψεις για την επέξαγωγή των προϊόντων στην Ελλάδα βασίζονται σε ενδεχόμενες μελλοντικές προβλέψεις.

Πηγή: ΟΟΣΑ και ΔΝΤ.

Πίνακας 14

ΠΑΝΩΡΑΧΕΙΔΟΣ (Μέσα ενήλικτα)¹

% Ηλεκτοκώτες

	1979-1990	1980	1981	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
ΗΠΑ	5,5	13,5	10,3	3,5	1,9	3,7	4,1	4,8	5,4	4,2	3,0	2,8
Ιαπωνία	2,6	7,8	4,8	2,0	0,6	0,1	0,7	2,3	3,1	3,3	1,7	0,8
Γερμανία	2,9	5,5	6,3	2,2	-0,1	0,2	1,3	2,8	2,7	3,5	4,0	4,0
Γαλλία	6,9	13,6	13,4	5,8	2,7	3,1	2,7	3,6	3,4	3,2	2,4	2,0
Α. Βρετανία	7,5	18,0	11,9	6,1	3,4	4,1	4,9	7,8	9,5	5,9	3,7	2,0
Ιταλία	10,6	21,2	17,8	9,2	5,8	4,7	5,1	6,3	6,5	6,4	5,3	4,0
Καναδάς	6,3	10,2	12,4	4,0	4,2	4,4	4,0	5,0	4,8	5,6	1,5	1,5
Αυστρία	3,8	6,3	6,8	3,2	1,7	1,4	1,9	2,6	3,3	3,3	4,0	3,7
Βέλγιο	4,7	6,7	7,1	4,9	1,3	1,6	1,2	3,1	3,4	3,2	2,4	2,6
Δανία	6,5	12,3	11,8	4,7	3,7	4,0	4,5	4,8	2,6	2,4	2,1	1,0
Φινλανδία	7,2	11,6	12,0	5,9	2,9	4,1	5,1	6,6	6,1	4,3	2,9	2,4
Γαλλοβουλγαρία	8,6	18,3	20,4	5,5	3,8	3,1	2,1	4,1	3,3	3,2	3,1	2,0
Βελγιοβουλγαρία	2,8	6,5	6,7	2,3	0,1	-0,7	0,7	1,1	2,5	3,9	3,7	2,3
Νορβηγία	7,9	10,9	13,7	5,7	7,2	8,7	6,7	4,6	4,1	3,4	2,3	2,1
Πορτογαλία	17,1	16,6	20,0	19,6	11,8	9,4	9,7	12,6	13,4	11,4	8,9	6,0
Ισπανία	9,2	15,6	14,5	8,8	8,8	5,2	4,8	6,8	6,7	5,9	5,9	4,8
Ελβετία	3,5	4,0	6,5	3,4	0,8	1,4	1,9	3,2	5,4	5,8	4,0	3,5
Ισουλία	50,6	110,2	36,6	45,0	34,6	38,9	75,4	63,3	60,3	66,0	70,1	55,6
Αυστραλία	8,3	10,2	9,7	6,8	9,1	8,5	7,2	7,6	7,3	3,2	1,0	1,0
Μεξικό	11,2	17,2	15,4	15,4	13,2	15,2	6,4	5,7	6,1	2,6	1,0	1,0
Ελλάδα	19,5	24,9	24,5	19,3	23,0	16,4	13,5	13,7	20,4	18,9	15,8	13,8
ΟΟΣΑ	6,4	13,5	10,8	4,9	3,0	3,6	4,3	5,4	5,8	5,2	4,1	3,1
ΕΟΚ	7,3	13,7	12,4	6,1	3,7	3,3	3,6	5,3	5,6	5,1	4,3	3,2

* Προέκταση

1. Τα μέσα ενήλικτα και η ημερομηνία υπολογίζονται με βάση τα Δίκτυα Τηλεοπτικού Κινητού Κινητού
Πηγή: ΟΟΣΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 Η ΕΠΙΣΦΑΛΗΣ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Σύμφωνα τα πρόσφατα στατιστικά στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, τα οποία αφορούν την εξέλιξη του ισοζυγίου πληρωμών της χώρας κατά την περίοδο Ιανουαρίου- Σεπτεμβρίου 1993 το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών εμφανίζεται πλεονασματικό κατά 0,67 δισ. δολάρια έναντι ελλείμματος- 1,6 δισ. δολαρίων την αντίστοιχη περίοδο του 1992. Το πλεόνασμα των ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κατά το πρώτο εννεάμηνο του 1993 οφείλεται κυρίως στην αύξηση των κοινοτικών πόρων προς τη χώρα μας από 2,85 σε 4,09 δισ. δολ. κατά την περίοδο Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 1992-1993. Επίσης, σημαντικό ρόλο στη βελτίωση της εικόνας του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κατά τη διάρκεια του 1993, παίζει και η πτώση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου, η οποία οφείλεται κυρίως στην μείωση των εισαγωγών.

Ωστόσο, η γενική κατάσταση του ισοζυγίου πληρωμών της χώρας μπορεί να χαρακτηριστεί εύθραυστη ή μάλλον επισφαλής. Μία ματιά να ρίξει κανείς στην παρελθοντική εξέλιξη του ισοζυγίου πληρωμών, θα διαπιστώσει ότι τα όρια μεταξύ κρίσης και βελτίωσης του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών είναι πολύ κοντά. Για παράδειγμα, ενώ το 1988 το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έφτασε στο ύψος των - 0,96 δισ. δολαρίων, το οποίο ήταν το χαμηλότερο της δεκαετίας του 1980, ξαφνικά το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνεται σε - 2,57 και- 3,56 δισ. δολάρια το 1989 και το 1990 αντίστοιχα.

Σοβαρό λάθος αποτελεί η τυχόν εκτίμηση ότι η βελτίωση της γενικής εικόνας του ισοζυγίου πληρωμών μπορεί διαχρονικά να βασιστεί στην ύφεση της ελληνικής οικονομίας και την περαιτέρω άνοδο των κοινοτικών πόρων. Η πτώση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου κατά την περίοδο Ιανουαρίου- Σεπτεμβρίου 1992-1993 από -10,17 σε -8,88 δισ. δολάρια, οφείλεται αποκλειστικά στην ύφεση που μαστίζει την οικονομία του τόπου. Οι παράγοντες οι οποίοι προκαλούν την αποδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας της εθνικής μας οικονομίας και αποτυπώνονται στο εμπορικό ισοζύγιο, εξακολουθούν να υφίστανται. Αυτό έμπρακτα επιβεβαιώνεται από την δραματική μείωση των εξαγωγών, οι οποίες την περίοδο Ιανουαρίου- Σεπτεμβρίου 1992-1993 από 4,56 έπεσαν σε 3,82 δισ. δολάρια.

Το ταχύτερο δυνατόν το βάρος της γενικής οικονομικής πολιτικής πρέπει να εστιαστεί στην εφαρμογή μέτρων πολιτικής για την προαγωγή της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων. Όταν με βάση τα στοιχεία της Τράπεζας Ελλάδος οι εξαγωγές της χώρας ως ποσοστό του ΑΕΠ από 12,9% το 1981 μειώθηκαν σε 7,7% το 1992 και αναμένεται να πέσουν στο 7,1% το 1993, τότε δεν είναι οφθαλμοφανές ότι η οικονομία μας διέρχεται περίοδο κρίσης ανταγωνιστικότητας; Η βελτίωση της γενικής εικόνας του ισοζυγίου πληρωμών, εξαρτάται κυρίως από την δραστική μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου, μείωση η οποία μπορεί να στηριχθεί στην προαγωγή της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων. Ένα από τα κύρια διδάγματα της παγκόσμιας οικονομίας, είναι ότι η επίτευξη ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης γύρω στο 4% ή 5%, εξαρτάται από τους ρυθμούς άνοδου του εξαγωγικού εμπορίου μιας χώρας. Όταν οι εξαγωγές μας την τελευταία δεκαετία κυμαίνονται γύρω στα 6 δισ. δολάρια, όταν το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου διευρύνεται με γρήγορους ρυθμούς, όταν η βελτίωση του ισοζυγίου των αδήλων πόρων στηρίζεται στην αύξηση της εισροής των κοινοτικών συναλλαγματοφόρων πόρων προς τη χώρα μας, όταν η εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων στα πλαίσια της κίνησης κεφαλαίων γίνεται για κερδοσκοπικούς σκοπούς και όταν η αύξηση των συναλλαγματικών διαθεσίμων προσδιορίζεται από το ύψος του εξωτερικού δανεισμού της χώρας, τότε η θέση του ισοζυγίου μπορεί να μην θεωρείται επισφαλής;

Πίνακας 15

Ανάσωση Ισορροπίας Πανεπιστημίου

σε δισεκατομμύρια

	1950	1951	1955	1960	1966	1967	1968	1969	1970	1991	1992	1993	1998	1999
1. Εισοδήματα	10,56	11,45	10,56	10,50	15,56	15,56	15,56	15,56	15,56	15,56	15,56	15,56	15,56	15,56
Καθαρά	4,59	3,68	3,18	1,79	2,56	2,56	1,57	2,10	2,09	2,89	2,30	2,30	2,30	2,30
2. Εξοδα	4,10	4,77	4,95	4,51	5,61	5,61	5,53	5,93	6,76	6,80	6,01	6,01	6,01	6,01
3. ΕΜΜΕΡΙΣΤΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	6,42	6,59	6,83	5,59	6,32	6,32	6,32	6,32	6,32	6,32	6,32	6,32	6,32	6,32
4. ΑΠΕΡΕΣΤΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	6,16	6,18	5,86	6,51	6,51	6,51	6,51	6,51	6,51	6,51	6,51	6,51	6,51	6,51
Κατανομή	1,79	1,88	1,43	1,83	2,37	2,37	2,40	1,98	2,53	2,57	3,87	3,87	3,87	3,87
Μεταφορές	1,81	1,93	1,94	1,04	1,19	1,19	1,38	1,38	1,76	1,78	1,99	1,99	1,99	1,99
Ανεκτακτικές	1,10	1,06	0,80	0,98	1,38	1,38	1,38	1,38	1,55	1,16	2,37	2,37	2,37	2,37
Εκτ.	-	0,15	0,87	1,39	1,67	1,67	1,31	1,40	0,90	4,05	4,06	4,06	4,06	4,06
5. Ανεκτακτικές Διαφορές	0,95	0,50	0,45	0,50	1,14	1,14	1,33	1,49	2,24	2,77	3,05	3,05	3,05	3,05
6. Ισορροπία ΑΠΕΡΕΣΤΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	4,60	4,27	2,99	3,91	5,73	6,69	6,55	6,55	4,87	10,78	11,81	11,81	11,81	11,81
7. Ισορροπία ΕΜΜΕΡΙΣΤΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	2,90	2,42	3,28	3,77	4,82	4,82	4,82	4,82	4,82	4,82	4,82	4,82	4,82	4,82
8. Ισορροπία ΕΜΜΕΡΙΣΤΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	2,97	1,94	3,15	2,10	1,80	1,80	2,03	2,17	3,76	3,42	2,57	2,57	2,57	2,57
9. Διαφορές	1,55	1,21	0,81	0,84	1,53	1,53	1,71	1,71	2,68	2,51	2,56	2,56	2,56	2,56
10. Διαφορές	0,50	0,41	0,23	0,30	0,39	0,39	0,60	0,74	0,93	1,08	1,08	1,08	1,08	1,08
11. Διαφορές	0,60	0,49	0,09	0,16	0,48	0,48	0,90	0,74	0,15	0,30	0,40	0,40	0,40	0,40
12. Διαφορές	0,10	0,14	0,00	0,10	0,17	0,17	0,12	0,12	0,08	0,91	0,09	0,09	0,09	0,09
13. Διαφορές	0,79	0,73	1,14	1,26	0,27	0,27	1,04	1,04	1,08	0,91	0,09	0,09	0,09	0,09
14. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
15. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
16. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
17. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
18. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
19. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
20. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
21. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
22. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
23. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
24. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
25. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
26. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
27. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
28. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
29. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
30. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
31. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
32. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
33. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
34. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
35. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
36. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
37. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
38. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
39. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
40. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
41. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
42. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
43. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
44. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
45. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
46. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
47. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
48. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
49. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
50. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
51. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
52. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
53. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
54. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
55. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
56. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
57. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
58. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
59. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
60. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
61. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
62. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
63. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
64. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
65. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
66. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
67. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
68. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
69. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
70. Διαφορές	0,41	0,52	0,76	0,95	2,00	2,00	1,66	1,66	2,17	3,55	5,35	5,35	5,35	5,35
71. Διαφορές														

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΤΟ ΒΑΡΟΜΕΤΡΟ ΥΦΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Θλιβερά υποτονική αν όχι καθαρά αρνητική είναι η εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας. Οι σχετικές διαμορφώσεις πραγματοποιούνται μέσα σε βαρύ κλίμα απαισιοδοξίας και αποθάρρυνσης, κάτω από την πίεση των μονωποιημένων πιά εισοδηματικών και νομισματοπιστωτικών περιορισμών αλλά και της βαριάς σκιάς μιάς αβέβαιης αμύχανης και παραπαίουσας οικονομικής πολιτικής που πορεύεται στα τυφλά χωρίς ειρμό, συνέπεια και συγκεκριμένους ρεαλιστικούς στόχους.

Η ζοφερότητα της εικόνας της αγοράς - με την ευρεία έννοιά της - διαγράφεται κατά τρόπο αναμφισβήτητο από όλους του γενικούς και ειδικούς δείκτες των μεγεθών της παραγωγής και της ζήτησης. Οι εξελίξεις στη γεωργία, τη μεταποίηση, την ενέργεια, τις κατασκευές, τη διαμεσολάβηση καθώς και οι αντίστοιχες στην κατανάλωση και τις επενδύσεις πιστοποιούν χωρίς εξαιρέσεις τη λιμνάζουσα στασιμότητα ή και την απόλυτη κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας. Και η θλιβερή αυτή κατάσταση έρχεται να σφραγίσει μία υπερδεκαετή περίοδο καθοριστικής οπισθοδρόμησης της ελληνικής οικονομίας τόσο στο μακροπρόθεσμο διαρθρωτικό όσο και στο βραχυπρόθεσμο συγκυριακό επίπεδο.

Πλήρως αποκαλυπτική είναι εν προκειμένω η εξέλιξη σε δύο αντιπροσωπευτικούς δείκτες που είναι χαρακτηριστικά ενδεικτικοί της δυσμενούς διαμόρφωσης της οικονομικής δραστηριότητας. Ο δείκτης της βιομηχανικής παραγωγής, κατα πρώτο λόγο, ενδεικτικός των εξελίξεων για την πλευρά της εθνικής παραγωγής, παρουσιάζει επίμονη μακροχρόνια στασιμότητα, που οροθετείται από το 1980. Συγκεκριμένα μεταξύ του 1980 και του 1992 ο δείκτης αυτός σημείωσε αύξηση μόλις 0,3% ενώ τον Ιούλιο του 1993 κυμαινόταν σε εμφανώς χαμηλότερα επίπεδα από την αντίστοιχη περίοδο του 1992 (βλ. Κεφάλαιο 2).

Από την άλλη πλευρά, ο πλέον αντιπροσωπευτικός των εξελίξεων στην κατανάλωση, δείκτης της αξίας λιανικών πωλήσεων, επεξεργασμένος στατιστικά ώστε να απαλλαγεί από την επίδραση της αύξησης των τιμών (αποπληθωρισμός), δείχνει ανάλογα διαμορφωμένα μακροχρόνια αποτελέσματα των πωλήσεων ενδεικτική της καθίζησης των πραγματικών εισοδημάτων. Συγκεκριμένα ο δείκτης αυτός την περίοδο 1989-1993 ελαττώθηκε σε σταθερές τιμές γύρω στο 15% και μάλιστα παρουσιάζει τάσεις περαιτέρω μείωσης (πιν. 16).

Τη λιμνάζουσα στασιμότητα και την κατά περίπτωση οπισθοδρόμηση της οικονομικής δραστηριότητας, που στοιχειοθετούν συνθήκες ανοικτής και επικίνδυνης οικονομικής ύφεσης, πιστοποιεί με ενάργεια και η γνωστή σειρά των δεικτών που άπτονται άμεσα των κινήσεων της αγοράς οι οποίοι σημειώνουν έντονα αρνητικές εξελίξεις. Πρόκειται ειδικότερα για τους ειδικούς δείκτες που παρακολουθούν την εξέλιξη των ακάλυπτων επιταγών και των απλήρωτων συναλλαγματικών (σε τεμάχια και αξία), καθώς και των πτωχεύσεων, υποθηκεύσεων, επιταγών πληρωμής και λοιπών στοιχείων που σκιαγραφούν ενδεικτικά τη συνισταμένη των εξελίξεων της αγοράς. Όλοι αυτοί οι νευραλγικοί δείκτες, εκφραστές των λεγομένων δυσμενών πληροφοριών για την επιχειρηματική δράση, έχουν ενταχθεί από καιρό σε μιά ραγδαία ανοδική πορεία που σηματοδοτεί πέρα από κάθε αμφιβολία τον μακροπρόθεσμο εγκλωβισμό της ελληνικής οικονομίας σε επικίνδυνες περιοχές μόνιμων βαραμετρικών χαμηλών (πιν. 17).

Οι συνέπειες της παρατεινόμενης οικονομικής ύφεσης, ανεξάρτητα από τους λόγους που την εδραιώνουν, είναι σοβαρότατες τόσο από οικονομική όσο και από κοινωνική άποψη. Η συμπύκνωση των πραγματικών εισοδημάτων, η αύξηση της ανεργίας και η επακόλουθη κοινωνική αναταραχή συνιστούν οδυνηρές εξελίξεις η σημασία των οποίων επαυξάνεται από την συνυπάρχουσα καθοριστική βραδύτητα του ρυθμού των επενδύσεων.

Η συνισταμένη των συνεπειών αυτών επιφέρει αναπόφευκτα επιδείνωση του κακού ψυχολογικού κλίματος για να κλείσει έτσι ο φαύλος κύκλος που συνθέτουν η οικονομική ύφεση, η εισοδηματική κάμψη, η ανεργία, η επενδυτική απραξία και οι δυσμενείς επιχειρηματικές προσδοκίες. Πρόκειται για έναν ακόμη φαύλο κύκλο από τους πολλούς, που χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη ελληνική οικονομία πλαισιώνοντας τους διεθνώς παρατηρούμενους κλασικούς φαύλους κύκλους "μισθών - ζήτησης - τιμών" και "μεγάλων δημοσιονομικών ελλειμμάτων - υψηλού κρατικού δανεισμού - υπέρμετρου δημόσιου χρέους - υψηλών επιτοκίων - επενδυτικής άπνοιας - στασιμότητας - αποπληθωρισμού". Ιδιαίτερα η φανερή επενδυτική απροθυμία σε συνδυασμό με την δυσμενή επιχειρηματική ψυχολογία, είναι καθοριστικής σημασίας αρνητικοί παράγοντες στην αναγκαία αναπτυξιακή αναδρομολήγηση της ελληνικής οικονομίας, που αποτελεί μονόδρομο για την αποκατάσταση των απαραίτητων συνθηκών ανεκτής μακροχρόνιας οικονομικής ισορροπίας.

Από την άποψη αυτή η αξιολόγηση του υπό συζήτηση Προυπολογισμού μοιραία αποβαίνει απογοητευτική αφού σε καμία περίπτωση δεν προωθεί τον αναπτυξιακό προσανατολισμό της οικονομικής διαμόρφωσης και κυρίως των επενδύσεων αλλά αντίθετα ενισχύει του εγγενείς παράγοντες της αναστολής της. Έτσι ενώ στενεύουν ήδη τα χρονικά όρια για τη σύγκλιση προς τη διαμορφούμενη ενιαία Ευρωπαϊκή οικονομία, η αναπτυξιακή διασταση της οικονομικής πολιτικής δεν μπορεί καν να επωφεληθεί και να αξιοποιήσει τουλάχιστον ορισμένες εξελίξεις της διεθνούς συγκυρίας, όπως τα διεθνώς χαμηλά επιτόκια, την πτώση των τιμών των καυσίμων και τη διευρυνση της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων, για να προωθηθεί επακόλουθα με αποφασιστικότητα το κρίσιμο μέγεθος των παραγωγικών επενδύσεων.

Πίνακας 16

Δείκτες Αξίας Ανατικών Περιόδων

	Ετήσια Βάση					Ισοζύγιο 1988=100						
	1988	1989	1990	1991	1992	1993*	1988	1989	1990	1991	1992	1993**
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ	325	263	34	95	212	81	317	134	169	106	144	117
1. Ειδών Διατροφής	432	228	204	107	148	90	382	169	186	216	88	111
2. Ενδυμασία-Υποδήματα	240	222	71	77	394	140	164	164	140	140	257	209
3. Επίπλοοι και Οικιακά Εξοπλισμό	205	393	14	-34	242	-14	352	190	157	41	103	87
4. Λοιπών Ειδών	306	185	0,9	23,1	152	120	400	64	112	32	170	11,8

* Ιανουάριος-Ιούνιος 1993/1992

** Ιούνιος 1993/1992

Πηγή: ΕΣΥΕ

Πίνακας 17

	Βαρόμετρο ελληνικής αγοράς : συνολικά (αίματες, επιλογές, ηλωκεδές)										ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	
	1980	1981	1984	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1992	1993	1992/93
1. Αιματώματα Συνολικά (αίματες) (σε τόνους)	292	256	1405	567	911	650	819	1036	754	599	859	
2. Αιματώματα Επιλογές (σε τόνους)	-	-	126	355	358	561	761	925	990	632	566	
3. Αιματώματα Συνολικά (αίματες και επιλογές)	3.119	4.106	4.493	3.719	3.050	2.633	3.507	3.181	2.932	2.190	1,9	
4. Κμπουχάδες Καύσες (αίματες και επιλογές)	477	577	915	1.099	869	594	615	823	605	671	-107	

Πηγή: Ένωση Ελληνικών Σπιντέρων

ΤΜΗΜΑ ΙΙ: Η ΝΑΥΤΙΛΙΑ, Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Ο τομέας των υπηρεσιών, πέρα και μακριά από το δίλημμα Βιομηχανία ή υπηρεσίες, μπορεί να αποτελέσει το δίδυμο πόλο ανάπτυξης της εθνικής μας οικονομίας. Η Ναυτιλία και το Εμπόριο αποτελούν τους παραδοσιακούς μας κλάδους, όπου η ναυτοσύνη του Έλληνα σε συνδυασμό με το εμπορικό του δαιμόνιο, θριάμβευσαν στη χώρα μας. Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του κλάδου του Τουρισμού τα οποία απορρέουν από την γεωγραφική θέση της χώρας, μπορούν να συμβάλλουν στην περαιτέρω αύξηση της τουριστικής δραστηριότητας, με όλες τις θετικές επιδράσεις στην ανάπτυξη του ΑΕΠ της Ελληνικής Οικονομίας.

Η Ελληνική Ναυτιλία προσφέρει μία από τις μοναδικές πρωτιές στη χώρα μας.

Ειδικότερα πρέπει να επισημανθούν τα εξής:

1.- Μέσα σ' αυτό τον οξύ ανταγωνισμό ο Έλληνας πλοιοκτήτης, ζητάει βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, μέσα από τη μείωση του κόστους λειτουργίας που θα προέλθει από:

α - την ορθολογική διάρθρωση των πληρωμάτων, ώστε να λάβουν υπ' όψη τον διεθνή ανταγωνισμό, και

β - την βελτίωση της ναυτικής εκπαίδευσης. Ας μην ξεχνάμε ότι χωρίς Έλληνα αξιωματικό δεν υπάρχει ελληνικό πλοίο.

2.- Πρέπει να υπάρξει αύξηση της προσέλευσης νέων στο ναυτικό επάγγελμα.

3 - Χρειάζεται βελτίωση του τεχνικού και θεσμικού πλαισίου μέσα στο οποίο κινείται το ελληνικό πλοίο.

4.- Χρειάζεται επίσης βελτίωση των τηλεπικοινωνιών με την εξέλιξη του τηλεπικοινωνιακού πάρκου στον Πειραιά.

5 - Απαιτείται η δημιουργία ειδικών Δικαστηρίων Ναυτιλιακών διαφορών για την επίλυση των Ναυτικών διαφορών στην χώρα μας (ήδη νομοθετήθηκαν στον Πειραιά) κ.λπ.

Στόχος της πολιτικής πρέπει να είναι η προσέλκυση του συνόλου του ελληνόκτητου εμπορικού στόλου στην ελληνική σημαία, με τρόπον ώστε από 2.000 πλοία με ελληνική σημαία, η ελληνική ναυτιλία να ανέβει στα 4.000 πλοία που υπολογίζεται ότι είναι ο συνολικός ελληνόκτητος στόλος. Η προσέλευση όλων των ελληνόκτητων πλοίων στην ελληνική σημαία, θα λύσει τα προβλήματα των ασφαλιστικών εισφορών, της αύξησης της απασχόλησης και της βελτίωσης των αποδοχών του Έλληνα ναυτικού.

Ένας σύγχρονος, ορθολογικά δομημένος, τομέας διανεμητικού εμπορίου, αποτελούσε πάντοτε και συνιστά ιδιαίτερα σήμερα, καθοριστικό παράγοντα ανάπτυξης και κοινωνικής ευημερίας. Η συμβολή του στη διεύρυνση και ποιοτική βελτίωση της παραγωγικής βάσης της χώρας, στην πληρέστερη αξιοποίηση της δεδομένης, εκάστοτε, αγοραστικής δύναμης του καταναλωτή, στην άνοδο της απασχόλησης, στην τιθάσευση των πληθωριστικών πιέσεων, στην επέκταση των εξαγωγών, στην αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής ήταν και είναι, αναμφισβήτητα, σημαντική.

Το εμπόριο, όταν επιτυγχάνει να προσαρμόζεται έγκαιρα στο συνεχώς διαφοροποιούμενο οικονομικοκοινωνικό του περιβάλλον διαδραματίζει ισότιμο με την παραγωγή ρόλο στην τροφοδοσία του καταναλωτή με αγαθά και υπηρεσίες και συγχρόνως, εμπεριέχει μια αξιόλογη δυναμική εκσυγχρονισμού ολόκληρης της οικονομίας, η σημασία της οποίας δεν έχει δυστυχώς, ακόμη, συνειδητοποιηθεί ευρύτερα και αξιοποιηθεί κατάλληλα στη χώρα μας.

Το πρότυπο οικονομικής ανάπτυξης που γνωρίσαμε μεταπολεμικά, αντικατοπτρίζεται αρκετά παραστατικά στην εξέλιξη του εμπορίου μας, η οποία επηρεάσθηκε, κυρίως από δύο εντελώς εσφαλμένες θέσεις-επιλογές και πιο συγκεκριμένα:

α) οι διαδοχικές κυβερνήσεις μας, ανεξάρτητα ιδεολογικής κατεύθυνσης, αντιμετώπισαν το εμπόριο ως "μη παραγωγικό" και, εν πολλοίς, παρασιτικό τομέα, που ελάχιστα συμβάλλει στη δημιουργία του εθνικού πλούτου! Αντίθετα το εμπόριο αποτελεί την κεραία της βιομηχανίας μέσα στην αγορά, που κατευθύνει στην ορθολογισμένη παραγωγή αγαθών που ζητάει η κατανάλωση. Με αυτό τον τρόπο οδηγεί στη διάσωση εθνικών πόρων που θα είχαν σπαταληθεί στην παραγωγή "αζήτητων αγαθών". Η παραγνώριση αυτού του ρόλου οδήγησε στο να αποκλεισθεί η εμπορική δραστηριότητα από μιά σειρά κινήτρων και ειδικών ευνοικών (φορολογικών, χρηματοδοτικών) ρυθμίσεων, ενώ παράλληλα υπέφερε σημαντικά από πλήθος έντονων κρατικών παρεμβάσεων, με τη μορφή αγορανομικών αποφάσεων, διοικητικού προσδιορισμού τιμών και κερδών κ.α., με συνέπεια, μια χρόνια καθυστέρηση στην όλη εκσυγχρονιστική διαδικασία και διαιώνιση αναχρονιστικών δομών.

β) Ένα μεγάλο μέρος, εξάλλου, οικονομικά ενεργών ατόμων (ανάμεσα στα οποία, οι πρόωρα συνταξιοδοτηθέντες, οι άεργες γυναίκες και οι επιστρέφοντες μετανάστες κατείχαν σημαντική θέση) πίστεψε -και η Πολιτεία δεν προσπάθησε να επισημάνει το λάθος τους- ότι το παραδοσιακό ελληνικό εμπορικό "δαιμόνιο", αρκεί, ακόμη και ως αποκλειστικό εφόδιο,

για την ίδρυση και λειτουργία μιας εμπορικής επιχείρησης και ότι η εμπορική δραστηριότητα αποτελεί την ευκολότερη λύση για γρήγορο πλουτισμό και πάντως, τη μοναδική επιλογή για την εξασφάλιση μιας σταθερής θέσης εργασίας. Αυτό οδήγησε στην έκρηξη του υπερεπαγγελματισμού που παρατηρείται στο χώρο αυτό, η οποία συνυπάρχει με έντονο ερασιτέχνησμό και φέρει βαρύτερη ευθύνη, τόσο για τη χαμηλή παραγωγικότητα όσο και για την αυξημένη φοροδιαφυγή.

Είναι φανερό, κατόπιν αυτών, ότι η είσοδος στη χώρα μας των μεγάλων ξένων εμπορικών συγκροτημάτων και η κάμψη της κατανάλωσης ως συνέπεια της συρρίκνωσης της αγοραστικής δύναμης, απλώς επιτάχυναν και έκαναν περισσότερο ευδιάκριτα τα σημάδια μιας βαθιάς κρίσης τα αίτια της οποίας θα πρέπει να αναζητηθούν στη μορφή της μεταπολεμικής εξέλιξης του εμπορίου μας.

Τη στιγμή αυτή επιβάλλεται να συνειδητοποιηθεί ευρύτερα ότι:

-Ο αναπτυξιακός ρόλος του εμπορίου είναι αναμφισβήτητος.

-Ο υγιής ανταγωνισμός καθιστά περιττή κάθε κρατική παρέμβαση στο χώρο του εμπορίου. Η μόνη κρατική παρέμβαση που είναι αποδεκτή, είναι αυτή που στοχεύει στην ένταση του ανταγωνισμού, όπου αυτός είναι ασθενής.

-Το 'εμπειρικό' εμπόριο αποτελεί, πλέον, ξεπερασμένο παρελθόν.

-Η χώρα μας δεν μπορεί να εξαιρεθεί από τη διαδικασία διεθνοποίησης του εμπορίου, που ήδη, προωθείται με ταχείς ρυθμούς, σ' ολόκληρο τον ευρωπαϊκό χώρο.

-Το μικρό εμπορικό κατάστημα είναι και βιώσιμο και δυναμικό και μπορεί να συνυπάρξει, σε αρμονία, με το μεγάλο, αρκεί να προσαρμόζεται έγκαιρα στις εκάστοτε, νέες συνθήκες. 'Όταν ο μικρός γίνει διαφορετικός σίγουρα θα επιζήσει!'

-Η επιμήκυνση του ωραρίου λειτουργίας των εμπορικών καταστημάτων με τη σύμφωνη γνώμη όλων των ενδιαφερόμενων σημαίνει εντατικότερη χρησιμοποίηση του επενδεδυμένου κεφαλαίου και οδηγεί στην αύξηση της απασχόλησης και τη βελτίωση της παραγωγικότητας. Εμείς, όμως πιστεύουμε ότι η επέκταση του ωραρίου λειτουργίας των καταστημάτων και τις Κυριακές, αντιβαίνει στις πολιτιστικές και θρησκευτικές παραδόσεις του λαού μας, που θέλει την αργία της Κυριακής ημέρα θρησκευτικής λατρείας, και σύσφιξη των παραδοσιακών οικογενειακών και φιλικών δεσμών που συντελούν στην ενίσχυση του συνδεδετικού κρίκου της κοινωνίας μας και της ελληνικής οικογένειας. Γι' αυτό και είμαστε αντίθετοι στην επέκταση του ωραρίου λειτουργίας των καταστημάτων και τις Κυριακές.

Για την αντιμετώπιση της κρίσης που μαστίζει το Εμπόριο μας, επιβάλλεται να ληφθούν τα κάτωθι μέτρα:

α) Θεσμοθέτηση της "Άδειας Άσκησης του Εμπορικού Επαγγέλματος"

Η άδεια αυτή, που θα είναι υποχρεωτική για την ίδρυση κάθε εμπορικής επιχείρησης (οι ήδη λειτουργούσες εμπορικές επιχειρήσεις θα μπορούν να εφοδιαστούν με άδεια μέσα σε μια πενταετία), θα χορηγείται από τα κατά τόπους Επιμελητήρια, μετά από παρακολούθηση, από τους υποψήφιους νέους εμπόρους, ειδικού εκπαιδευτικού προγράμματος (ελάχιστης διάρκειας 200 ωρών) γενικών και ειδικών γνώσεων, με στόχο την καλύτερη προετοιμασία τους, ώστε να ελαχιστοποιείται το κοινωνικό κόστος από ενδεχόμενες αποτυχίες νέων επενδυτικών πρωτοβουλιών και να βελτιωθεί η συμβολή της εμπορικής επιχείρησης στην αναπτυξιακή διαδικασία.

β) Θεσμοθέτηση του Εμπορικού Μητρώου, που εδώ και 30 χρόνια συζητείται, χωρίς να καταστεί δυνατή η υλοποίησή του. Η λειτουργία του θεσμού αυτού θα ανατεθεί σε μη κερδοσκοπική εταιρεία που θα ιδρύσει η Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων, στο Διοικητικό Συμβούλιο της οποίας θα εκπροσωπούνται το Κράτος (Υπουργεία Εθνικής Οικονομίας, Δικαιοσύνης και Εμπορίου), οι Εμπορικές Οργανώσεις και τα Επιμελητήρια. Με το θεσμό αυτό θα ενισχυθεί ουσιαστικά η εμπορική πίστη και ένα πλήθος πληροφοριών για τους φορείς άσκησης της εμπορικής δραστηριότητας θα βρίσκεται, ανά πάσα στιγμή, μέσω των σύγχρονων ηλεκτρονικών συστημάτων πληροφόρησης, στη διάθεση του κάθε ενδιαφερόμενου.

γ) Ίδρυση "Κέντρου Εμπορικών Μελετών" που θα διοικείται από εκπροσώπους των εμπορικών οργανώσεων και θα έχει σαν αποστολή τη διενέργεια διαφόρων μελετών και αναλύσεων, ώστε οι εμπορικές μας επιχειρήσεις να έχουν τα αναλυτικά στοιχεία για τη χάραξη της στρατηγικής τους (κωδικοποίηση των διάσπαρτων διατάξεων που αφορούν στη λειτουργία της εμπορικής επιχείρησης, έρευνα καταναλωτικών τάσεων, μελέτη των προοπτικών κάθε εμπορικού κλάδου στα πλαίσια της Ενωμένης Ευρώπης, επισήμανση των αναγκαίων προσαρμογών της εμπορικής επιχείρησης για την αντιμετώπιση του διεθνούς ανταγωνισμού κ.α.)

δ) Απαγόρευση Ίδρυσης νέων εμπορικών πολυκαταστημάτων (επιφανείας πώλησης ανώτερης των 2.500 μ²) σε περιοχές που θα απέχουν λιγότερο από 20 χιλιόμετρα στα 10 μεγαλύτερα πολεοδομικά συγκροτήματα της χώρας. Με τον τρόπο αυτό και τα κυκλοφοριακά προβλήματα των μεγάλων αστικών κέντρων δεν θα χειροτερεύουν και όροι ανταγωνισμού ανάμεσα στα μικρά και τα μεγάλα καταστήματα θα εξισορροπηθούν και η αποκέντρωση θα ενισχυθεί.

Μόνο σε καταστήματα της μορφής αυτής που θα ιδρύονται έξω από τα πολεοδομικά συγκροτήματα, θα παρέχεται άδεια λειτουργίας τους και τις Κυριακές.

ε) Χρηματοδότηση από το πακέτο "Delors II" προγραμμάτων, που θα στοχεύουν στο ξαναζωντάνεμα των παραδοσιακών εμπορικών κέντρων της Αθήνας και των άλλων μεγαλοπόλεων της χώρας (πεζόδρομοι, εξωραϊσμός κτιρίων, παιδικόι σταθμοί, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, μικρά πάρκα κ.α.).

στ) Οργάνωση της αποχώρησης από την ενεργό δράση των φορέων οριακών εμπορικών επιχειρήσεων που θα κλείνουν λόγω αναδιάρθρωσης του κλάδου και τεχνολογικής προόδου (επιδότηση των αποχωρούντων εμπόρων για 12 μήνες από το Ταμείο ανεργίας, οργάνωση ειδικών ταχύρρυθμων μαθημάτων για επανεκπαίδευση και ένταξή τους σε άλλες δραστηριότητες, απλοποίηση των διαδικασιών μεταφοράς των ασφαλιστικών δικαιωμάτων των εμπόρων που θα συνεχίσουν να εργάζονται ως μισθωτοί κ.α.).

η) Αποτελεσματικότερη λειτουργία της Υπηρεσίας Προστασίας του Καταναλωτή, η οποία θα τεθεί υπό την άμεση εποπτεία των συνδέσμων καταναλωτών, προκειμένου οι παρεμβάσεις της σε θέματα νοθείας και έλλειψης ανταγωνισμού να είναι πιο δραστικές.

θ) Μείωση κατά 15 ποσοστιαίες μονάδες, για τα 3 πρώτα χρόνια λειτουργίας, των φορολογησιμων κερδών κάθε νέας εμπορικής επιχείρησης, η οποία θα προέρχεται από συγχώνευση μικρότερων μονάδων που ήδη λειτουργούν και γενικότερα, που θα είναι αποτέλεσμα οποιασδήποτε σύμβασης συνεργασίας, μόνιμου χαρακτήρα, ανάμεσα σε ήδη λειτουργούσες εμπορικές επιχειρήσεις ώστε να ενθαρρυνθεί ο περιορισμός του κατακερματισμού των μονάδων διάθεσης.

Η συστηματική υπεροχή του ρυθμού ανάπτυξης του τομέα των υπηρεσιών έναντι των υπολοίπων τομέων της οικονομίας –και ιδίως της βιομηχανίας– και η σταδιακή διεύρυνση της συμμετοχής του στο συνολικό εισόδημα, στηρίζει την άποψη ότι μπορεί πράγματι ο τομέας αυτός να αποτελέσει για την Ελλάδα το "εναλλακτικό" πρότυπο Ανάπτυξης. Υπάρχουν και άλλοι λόγοι που συνηγορούν για την αντιμετώπιση αυτή. Η γεωγραφική θέση της χώρας, τα φυσικά πλεονεκτήματά της και η παραδοσιακή ειδίκευση των ελλήνων επιχειρηματιών σε εμπορικές δραστηριότητες, αναφέρονται ενδεικτικά ως τέτοιοι λόγοι. Ταυτόχρονα ευνοικά λειτουργούν και η αυξημένη δυνατότητα φυσικής πρόσβασης σε αγορές των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης, με τις οποίες μάλιστα υπάρχουν ισχυροί πολιτιστικοί δεσμοί λόγω και της εκεί παρουσίας ελληνικών κοινοτήτων.

Η επιχειρηματολογία της "εναλλακτικής ανάπτυξης" τροφοδοτήθηκε και από τις πραγματικές τάσεις αποβιομηχάνισης που από πολλά χρόνια χαρακτηρίζουν την πορεία της ελληνικής οικονομίας. Τέλος, η ίδια επιχειρηματολογία δικαιώθηκε από τις εντυπωσιακά ανώτερες επιδόσεις των εμπορικών, σε σχέση με τις βιομηχανικές, επιχειρήσεις. Θα αποδεχθούμε τη διατήρηση των τάσεων αυτών; Η θέση μας είναι ότι δεν υπάρχει κανένας απολύτως λόγος που να επιβάλλει να επιλέξει κανείς τον ένα ή τον άλλο τύπο ανάπτυξης, αντί να επιδιώξει παράλληλη, σύμμετρη προώθηση όλων των τομέων της οικονομίας. Ούτε κεφάλαια, ούτε εργατικό δυναμικό, ούτε τεχνολογία, ούτε επιχειρηματικότητα φαίνεται να θέτουν περιορισμούς. Περιοριστικά μπορεί μόνο να λειτουργήσει η δυνατότητα της Πολιτείας να εμπνεύσει και να κινητοποιήσει τους απαραίτητους συντελεστές και, ακόμα σπουδαιότερο, να εξασφαλίσει το κατάλληλο περιβάλλον –από άποψη θεσμών και υποδομής. Το θέμα ακριβώς της υποδομής (συγκοινωνίες, τηλεπικοινωνίες, λιμάνια κ.λπ.) αποτελεί, στην περίπτωση του τομέα των υπηρεσιών, τον πιο σημαντικό περιοριστικό παράγοντα της ανάπτυξής του.

Δραστηριότητες που κατ' εξοχήν θα προωθηθούν είναι βέβαια ο Τουρισμός, η Ναυτιλία, αλλά επίσης οι Χρηματοοικονομικές και Επιχειρηματικές Υπηρεσίες, το Εμπόριο, η Παροχή Υπηρεσιών Εκπαίδευσης κ.α. Σε όλες τις περιπτώσεις ειδική πολιτική θα υπάρξει και για την προσέλκυση στην Ελλάδα επιχειρήσεων που, με έδρα την Ελλάδα, θα ασκούν "εξωχώριες", μόνο, δραστηριότητες, όπως Ναυτιλιακές εταιρείες.

Ο Τουρισμός αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους, δυναμικότερους και ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς της οικονομίας που συμβάλλει σημαντικά στο ΑΕΠ, στις συναλλαγματικές εισπράξεις, στην απασχόληση και πολύ περισσότερο στην περιφερειακή ανάπτυξη. Και για το μέλλον, ο τουρισμός μπορεί και πρέπει να αποτελέσει για τη χώρα μας βασικό μοχλό ανάπτυξης, με την προϋπόθεση ότι: α) θα αντιμετωπιστούν τα σημερινά προβλήματα β) θα καθοριστούν μακροχρόνιοι στόχοι που θα εξασφαλίζουν υψηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας, απόδοσης και σωστής προστασίας και διαχείρισης των φυσικών πόρων γ) θα αναδιοργανωθεί το πλέγμα φορέων του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα που εμπλέκεται στο σχεδιασμό τουριστικής πολιτικής και την εφαρμογή της πολιτικής αυτής στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Το θεσμικό πλαίσιο για την ανάπτυξη του τουρισμού κατά τη 10ετία του 1980, όχι μόνο δεν πέτυχε τους στόχους του, αλλά αντίθετα ευθυνεται για τη μετάπτωση του τομέα σε μορφή "παραοικονομίας" και τη συσσώρευση προβλημάτων. Κατά την ίδια περίοδο, η περιορισμένη πρόοδος στη διαμόρφωση –μέσω του κρατικού προϋπολογισμού– υποδομής και η ανορθολογική κατανομή των κονδυλίων που εισέρευσαν στη χώρα μέσω των Μ.Ο.Π. και του Κ.Π.Σ. 1985–1993, προκάλεσαν πρόσθετες καθυστερήσεις στην ανάπτυξη. Η δε συναλλαγματική πολιτική που

ακολουθήθηκε, διέβρωσε και αυτή την ανταγωνιστικότητα της χώρας, σε σχέση με ανταγωνιστικές χώρες της Μεσογείου.

Η απουσία ενός ολοκληρωμένου προγράμματος που θα αντιμετωπίζει συνολικά το πρόβλημα της κάθε τουριστικής περιοχής ή και θα αναδεικνύει και νέες αναπτύξιμες περιοχές, είναι φανερό. Γι' αυτό, οι άμεσοι και οι μακροπρόθεσμοι στόχοι της Πολιτικής για τον Τουρισμό, θα διευκολυνθούν από τα εξής μέτρα:

- α) Κατάρτιση τοπικών προγραμμάτων και ένταξή τους στο συνολικό Η συνεργασία κεντρικής διοίκησης, τοπικής Αυτοδιοίκησης και τοπικών φορέων θα είναι κρίσιμης σημασίας για σφαιρική αντιμετώπιση των θεμάτων και ελαχιστοποίηση των τριβών.
- β) Παροχή κινήτρων για αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των Ξενοδοχειακών μονάδων.
- γ) Ενίσχυση της προσπάθειας ένταξης στο τουριστικό δυναμικό όλων των παράνομων ενιοικιαζόμενων δωματίων. Η ενίσχυση αυτή θα γίνει εφικτή με έλεγχο στη χορήγηση οικοδομικών αδειών και με καταγραφή όλων των μη νόμιμα λειτουργούντων καταλυμάτων.
- δ) Αναδιοργάνωση των φορέων τουρισμού (Αναβάθμιση του ρόλου του ΕΟΤ και αποκέντρωση των υπηρεσιών του).
- ε) Συστηματική, βάσει ειδικών προγραμμάτων, ανάπτυξη νέων μορφών Τουρισμού (θαλάσσιου, ιαματικού, συνεδριακού κλπ.).
- στ) Εφαρμογή εντατικών προγραμμάτων επιμόρφωσης και συνεχούς εκπαίδευσης του προσωπικού των ξενοδοχειακών μονάδων.

Στον τομέα των υπηρεσιών δραστηριοποιούνται επίσης αρκετές ξένες επιχειρήσεις με "εξωχώριες" δραστηριότητες.

Οι επιχειρήσεις αυτές που έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα και έχουν υπαχθεί στο καθεστώς του Νόμου 89/1967 αποτελούν μια ιδιαίτερη περίπτωση ξενων επενδύσεων των οποίων το αντικείμενο δραστηριότητας δεν αφορά βεβαίως την ελληνική αγορά. Εντούτοις το όφελος από την εδώ εγκατάστασή τους δεν είναι ασήμαντο. Το όφελος αυτό συνίσταται: α) στην εισαγωγή ξένου συναλλάγματος το οποίο τελικά δαπανάται στην εγχώρια αγορά και β) στην ποιοτική επίπτωση που ασκείται στην αγορά εργασίας ιδίως στελεχιακού δυναμικού.

Από άποψη αριθμού τέτοιων επιχειρήσεων (εμπορικών, βιομηχανικών, ναυτιλιακών) στην 10 ετία του 1980 παρατηρήθηκε μια συνεχής μείωση και ταυτόχρονα σμίκρυνση της κλίμακας λειτουργίας όσων παραμένουν. Οι αποχωρήσεις συνήθως εκφράζουν αποφάσεις για μεταγκάτσταση σε άλλες χώρες, μεταξύ των οποίων και στη γειτονική Τουρκία και στην Κύπρο. Οι κυριότεροι λόγοι που οδήγησαν σε αποφάσεις αποχώρησης από την Ελλάδα είναι:

- Η κατάρτιση ορισμένων ειδικών διευκολύνσεων που αρχικά οι επιχειρήσεις αυτές απολάμβαναν.
- Η σημαντική αύξηση του κόστους λειτουργίας στην Ελλάδα.
- Συγκριτικά πλεονεκτήματα του εναλλακτικού τόπου εγκατάστασης.

Η αναστροφή των παραπάνω τάσεων είναι δύσκολη (πάντως όχι ακατόρθωτη ...). Η Ελλάδα διαθέτει ορισμένα -γεωγραφικά κυρίως- πλεονεκτήματα που θα της επέτρεπαν, εφόσον βέβαια αναληφθούν σοβαρές πρωτοβουλίες πολιτικής, να αναδειχθεί σε ανταγωνιστική θέση εγκατάστασης παραρτημάτων - διοικητικών κέντρων διεθνών επιχειρήσεων για συντονισμό των εργασιών τους σε τρεις ηπείρους - Ευρώπη, Ασία, Αφρική. Οι πρωτοβουλίες αυτές θα αναφέρονται:

Πρώτο : Σε μέτρα βελτίωσης των ρυθμίσεων που ισχύουν για τις εταιρείες αυτές. (Κυρίως Ναυτιλιακές Επιχειρήσεις).

Δεύτερο: Σε διαμόρφωση "νέας πολιτικής" για δημιουργία συγκριτικών πλεονεκτημάτων για την Ελλάδα, ικανών να της επιτρέψουν να ανταγωνιστεί άλλες χώρες όπου οι εταιρείες αυτές σήμερα προσανατολίζονται.

Οι κυριότερες προτάσεις πολιτικής για τις εταιρείες του ν. 89/67 αφορούν τα εξής:

1. Δημιουργία - στο ΥΠΕΘΟ - μιας Κεντρικής Υπηρεσίας με αρμοδιότητες για το σύνολο των θεμάτων που απασχολούν τις εταιρείες του ν. 89/67.
2. Παροχή Κρατικών Εγγυήσεων για κατοχύρωση των κινήτρων και των διευκολύνσεων που προσφέρονται.
3. Διευκολύνσεις στη λειτουργία των εταιρειών (ανεξάρτητα τύπου δραστηριότητας), ιδίως στα παρακάτω:
  - Χρήση των εγκαταστάσεων και του προσωπικού τους στην Ελλάδα για διασύνδεση και εγχώριες επιχειρήσεις.
  - Μείωση του φορου εισοδήματος σε ενιαίο συντελεστή 10% για ξένους υπήκοους και για ελληνικής καταγωγής μόνιμους κατοίκους του εξωτερικού οι οποίοι προσωρινά απασχο-

λούνται στην Ελλάδα.

- Εξαιρέση του αλλοδαπού προσωπικού από την υποχρεωτική ασφάλιση στο ΙΚΑ.

Ταυτόχρονα, από ξένες επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται να εγκατασταθούν στην Ελλάδα, επισημαίνεται η ανάγκη δημιουργίας ειδικών Business Centers, στα οποία θα προσφέρονται χώροι γραφείων και άλλες υπηρεσίες. Τα κέντρα αυτά - η ανέγερση των οποίων θα αποτελούσε ελκυστική ευκαιρία επενδύσεων για ιδιώτες επενδυτές - να περιληφθούν στους τύπους επενδύσεων που ενισχύονται βάσει του ισχύοντος αναπτυξιακού Νόμου.

Να δημιουργηθεί σύγχρονο ναυτιλιακό κέντρο στο λιμάνι του Πειραιά, με στόχο την προσέλκυση Ναυτιλιακών Εταιρειών, ελληνικών συμφερόντων.

Να δοθεί έμφαση στην περαιτέρω βελτίωση του Τηλεπικοινωνιακού πάρκου του Πειραιά, με στόχο την περαιτέρω βελτίωση των τηλεπικοινωνιών, βασικού εργαλείου λειτουργίας των ναυτιλιακών επιχειρήσεων.

Τέλος θεωρείται σκόπιμο να αναθεωρηθεί πλήρως ο ν. 89/67 και η νέα νομοθεσία που θα ισχύσει να περιλαμβάνει σύγχρονες και ανταγωνιστικές ρυθμίσεις για όλα τα θέματα για τα οποία υπάρχουν ήδη εμπειρίες από τη μέχρι τώρα λειτουργία του ν. 89/67. Οι εταιρείες που ήδη λειτουργούν στην Ελλάδα δεν θα απαιτηθεί να επανενταχθούν.

ΤΜΗΜΑ ΙΙΙ : Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ Ο ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 1994.

Δεύτερη γερή ψυχρολουσία δέχεται μέσα σε λιγότερο από 2 μήνες ο αγροτικός κόσμος της χώρας με την κατάθεση του Προϋπολογισμού του 1994. Πρώτη ψυχρολουσία για τους αγρότες μας αποτέλεσαν οι πρόσφατες Προγραμματικές Δηλώσεις της Κυβέρνησης, καθώς το μεγάλο αυτό κομμάτι του ελληνικού λαού ουσιαστικά αγνοήθηκε. Ο Πρωθυπουργός χρειάστηκε μόλις λίγα δευτερόλεπτα για να πει δύο όλες κι όλες αράδες για τους αγρότες:

- ο αγρότης θα έχει τη συνεχή συμπαράσταση του κράτους,
- θα αντιστραφεί το κλίμα εχθρότητας προς τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις (ΑΣΟ),
- θα προωθηθεί η αναδιάρθρωση των καλλιεργειών,
- θα τονωθεί η εμπορία των γεωργικών προϊόντων,
- θα βελτιωθεί το γεωργικό εισόδημα.

Κανένα άμεσο μέτρο και καμμία συγκεκριμένη εξαγγελία για τη γεωργία μας. Αντίθετα, η αναφορά στη Βουλή του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας κ. Γ. Γεννηματά, ότι η Κυβέρνηση θα προχωρήσει στη διαστρωματώση των στοιχείων των αγροτών με τις καρτέλες που έχει η ΑΤΕ για τις κοινοτικές επιδοτήσεις, άφησε πολλά υπονοούμενα και ανησυχίες για τον τρόπο άσκησης της φορολογικής πολιτικής της Κυβέρνησης.

Ο Προϋπολογισμός ήδη κατατέθηκε και τα στοιχεία του δείχνουν ότι πρόκειται, δυστυχώς, για ενσυνείδητη κυβερνητική πολιτική άγνοιας και παραμελισμού του αγρότη. Είναι Προϋπολογισμός συνέχισης των προβλημάτων που μας κληροδότησε η θητεία του ΠΑΣΟΚ και τα οποία η ΝΔ με επιτυχία διαίωνισε και παρέδωσε πάλι στην Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ.

Και τίθεται το εύλογο ερώτημα: Θα τελειώσει κάποτε αυτός ο φαύλος κύκλος των εναλλαγών σε βάρος του Έλληνα αγρότη; Θα ενδιαφερθεί επιτέλους κάποια Κυβέρνηση για το 1 εκατομμύριο Ελλήνων αγροτών που με τον κόπο και το μόχθο τους και παρά τα τεράστια προβλήματα και τις αντίξοες συνθήκες που αντιμετωπίζουν, κατορθώνει να μας εξασφαλίζει τη διατροφή, να κάνει εξαγωγές πάνω από το 33% της συνολικής αξίας των εξαγωγών μας και να προσφέρει κάθε χρόνο στην εθνική μας οικονομία πάνω από 900 δις δρχ. από εισροές ΕΟΚ και μάλιστα σε συναλλαγμα;

Ο αγροτικός τομέας αποτελεί τον πολυτιμότερο ίσως τομέα της εθνικής μας οικονομίας. Αυτός ο τομέας θέλει ιδιαίτερη προσοχή, χωριστή φροντίδα και περισσή αγάπη. Δεν μπορεί για παράδειγμα ο γεωργικός τομέας να συμβάλει κατά μέσο όρο, τα 3 τελευταία χρόνια στο σχηματισμό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.) κατά 16% σε τρέχουσες τιμές ή να εξασφαλίζει συναλλαγματικούς πόρους από εξαγωγές αγροτικών προϊόντων που καλύπτουν το 33% του συνόλου της αξίας των εξαγωγών της χώρας την ίδια περίοδο και από την άλλη πλευρά ο Προϋπολογισμός του 1994 να προβλέπει για τη Γεωργία μόνο το 4,1% των δαπανών, έναντι 14,4% το 1981. Αν μάλιστα αφαιρέσουμε τις λειτουργικές δαπάνες του Υπουργείου Γεωργίας, τότε το ποσό του Προϋπολογισμού που πραγματικά θα οδηγηθεί στην παραγωγική γεωργία κατά το 1994 αντιστοιχεί μόλις στο 3,3% των δαπανών.

Ακολουθεί πίνακας με τα ποσά των εθνικών πόρων που θα αποτελέσουν για το 1994 τις πραγματικές εισροές για τον αγροτικό τομέα, ύστερα από επεξεργασία και αποκρυπτογράφηση

του Προυπολογισμού που κατατέθηκε.

Δαπάνες Γ.Κ.Π. για τη Γεωργία (ποσό σε δις δραχ.)

<u>Τακτικός Προυπολογισμός (Τ.Π.)</u>	<u>Ποσό</u>
1. Οικονομικές ενισχύσεις Προσανατολισμού και Διαρθρώσεων.	5,5
α. Ρύθμιση κτηνοτροφικών χρεών (5,0)	
β. Επιδότηση επιτοκίου ΑΤΕ για ορισμένες κατηγορίες δανείων (0,5)	
2. Ενισχύσεις Προσανατολισμού - Διαρθρώσεων με Ευρωπαϊκή συμμετοχή (εξισωτικές αποζημιώσεις, πρόωρη συνταξιοδότηση, ΣΠΑ, προγράμματα δεύτερου ευρωπαϊκού πλαισίου στηριξης κ.λπ.)	142,2
3. Κάλυψη Ελλειμμάτων (ΦΠΑ, κ.λπ.) Διαχείρισης Λιπασμάτων	0,5
4. Ειδικός λογαριασμός Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ) (για κάλυψη χρηματοοικονομικών εξόδων διαχείρισης - πληρωμών της ΔΙΔΑΓΕΠ μέσω ΑΤΕ)	2,8

A' Σύνολο Ενισχύσεων Τ.Π.	151,0
5. Επιχορήγηση του Κεντρικού Ταμείου Γεωργίας - Κτηνοτροφίας - Δασών (ΚΤΓΚΔ)	3,3
6. Προγράμματα Δακοκτονίας	3,8
7. Αντιπυρική Προστασία	9,5
8. Λειτουργικές κ.λπ. Δαπάνες Προσωπικού Υπουργείου Γεωργίας	74,5

B' Σύνολο Τ.Π.	91,1
<u>Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.)</u>	16,6
10. Γεωργία - Διαρθρωτικά Προγράμματα (του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα)	
11. Δάση - Αλιεία (πυροπροστασία, αναδασώσεις, αποσύρσεις σκαφών κ.λπ.)	34,3
12. Εγχειοβελτιωτικά έργα (έργα αρδευτικά, αποστράγγισης, γεωτρήσεων, κ.λπ.)	70,6

Σύνολο Π.Δ.Ε. για τη Γεωργία ¹	21,5
<u>Γενικό Σύνολο Τ.Π. και Π.Δ.Ε.</u>	363,6

Αυτά τα στοιχεία πρέπει να τα γνωρίζουν οι αγρότες μας, ώστε μόνοι τους να βγάλουν τα συμπεράσματά τους. Δεν μπορεί να αγνοηθεί το γεγονός ότι αναμένονται εισροές για το 1994 από το Ευρ. Ταμείο Προσανατολισμού - Εννιήσεων (FEOGA) ύψους 920 δις δραχ., δηλαδή πάνω από 2,5 φορές το ποσό που προβλέπει ο Προυπολογισμός για την ενίσχυση της γεωργίας της χώρας μας. Αυτό σημαίνει ότι η Κυβέρνηση θα προσπαθήσει να στηρίξει το 1994 την ελληνική γεωργία ουσιαστικά στους κοινοτικούς πόρους.

Πώς μπορεί, λοιπόν, ένας Προυπολογισμός που προβλέπει συνολική αύξηση του κονδυλίου για τη γεωργία μόλις 4,6% σε σχέση με το 1993 να χαρακτηρίζεται αναπτυξιακός; Με άλλα λόγια δεν είναι δυνατόν ο Προυπολογισμός αυτός να εξυπηρετεί μεσοπρόθεσμους στόχους όταν ο πληθωρισμός είναι υπερτριπλάσιος της αύξησης αυτής. Περαιτέρω τίθεται το ερώτημα κατά πόσο ο Προυπολογισμός στηρίζεται στις πραγματικές ανάγκες ή κατά πόσο συζητήθηκε ή έτυχε αποδοχής από τις παραγωγικές τάξεις και τις κορυφαίες οργανώσεις των αγροτών όπως ΠΑΣΕΓΕΣ, ΓΕΣΑΣΕ και ΣΥΔΑΣΕ.

Μεγάλο και δίκαιο το παράπονο των αγροτών από τη ΝΔ, όμως διαπιστώνει κανείς ότι και η Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έσπευσε να τους απογοητεύσει αμέσως αγνοώντας τα αιτήματά τους. Απογοήτευση που οδηγεί σε απόγνωση, τη στιγμή μάλιστα που καθένας γνωρίζει το βαθμό συνέπειας που δείχνουν οι Κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ στην εφαρμογή του Κρατικού Προυπολογισμού. Χωρίς υπεύθυνο και υπερκομματικό Υφυπουργό Προυπολογισμού δεν υπάρχει δημοσιονομική πειθαρχία. Αβίαστα πλέον βγαίνουν σήματα οι απαντήσεις στις Προγραμματικές Δηλώσεις του Πρωθυπουργού.

τυποποίηση της γεωργική παραγωγής, σε συνδυασμό με τη σωστή προβολή των προϊόντων, είναι βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του κάθε κλάδου της γεωργίας.

Η νέα ΚΑΠ έχει επίσης διευρυμένη αντίληψη για την περιβαλλοντική γεωργία, αναγνωρίζει τον αγρότη όχι μόνο σαν παραγωγό αλλά και σαν κάτοικο περιοχής που προσφέρει στην κοινωνία συνολικά. Η νέα ΚΑΠ αφορά σημαντικό αριθμό τομέων της γεωργικής παραγωγής, όχι όμως και το σύνολό της. Συγκεκριμένα αφορά τα γαλακτοκομικά, το βόειο και αιγοπρόβειο κρέας, τα σιτηρά, τους ελαιούχους σπόρους, το βαμβάκι και τον καπνό. Όπως ήδη αναφέρθηκε, το διεθνές γεωργικό χώρο επηρεάζουν αποφασιστικά οι αποφάσεις που λαμβάνονται στα πλαίσια της Διεθνούς Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου, γνωστής ως GATT, στην οποία συμμετέχουν οι περισσότερες χώρες του κόσμου.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η Συμφωνία αυτή και οι επιπτώσεις που προβλέπεται να έχει στο εμπόριο και στις τιμές των γεωργικών προϊόντων και κατ' επέκταση στο γεωργικό εισόδημα του Έλληνα αγρότη. Όταν πριν από 7 χρόνια στην Πούντα ντελ Εστε της Ουρουγουάης (από όπου πήρε το όνομά του ο γύρος των διαπραγματεύσεων ως Γύρος της Ουρουγουάης) ξεκινούσαν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των 116 χωρών μελών της GATT (General Agreement on Tariffs and Trade), παρά τη δυσκολία τους για μια συνολική συμφωνία όσον αφορά το εμπόριο, τις υπηρεσίες και τη γεωργία, κανένας δεν πίστευε ότι θα διαρκούσαν τόσα πολλά χρόνια (ο Γύρος είχε προγραμματιστεί να διαρκέσει 4 χρόνια) και μάλιστα ανά πασα στιγμή θα κινδύνευαν να "τιναχθούν στον αέρα" εξαιτίας των διαφωνιών στο γεωργικό τομέα.

Βέβαια, από την αρχή που είχε συζητηθεί το θέμα της ορθολογικής ανακατανομής της αγροτικής παραγωγής και της απελευθέρωσης της εμπορίας των τροφίμων, είχε επισημανθεί ότι η περικοπή των ενισχύσεων και επιδοτήσεων στα αγροτικά προϊόντα θα ήταν το "αγκάθι" των διαπραγματεύσεων. Την εποχή εκείνη, αλλά και τώρα ακόμα, οι ΗΠΑ έβλεπαν να χάνουν μεγάλο μέρος της διεθνούς αγοράς αγροτικών προϊόντων, έναντι της ΕΟΚ και οι εξαγωγές τους σε αξία να πέφτουν σιγά σιγά παγκόσμια από την πρώτη στη δεύτερη θέση.

Την ίδια ώρα ο αμερικανικός ομοσπονδιακός προϋπολογισμός επιβαρυνόταν με όλο και μεγαλύτερες δαπάνες για την επιδότηση των εξαγωγών, ώστε τα αμερικανικά αγροτικά προϊόντα να μη χάσουν και άλλες αγορές. Έτσι, ήταν φυσικό ότι οι ΗΠΑ στο Γύρο της Ουρουγουάης θα έθεταν ως πρώτη προτεραιότητα την εξισορρόπηση των αγορών και τη μείωση των ενισχύσεων και επιδοτήσεων, πιέζοντας την ΕΟΚ να περικόψει και τις δικές της ενισχύσεις που προβλέπονται στην Κοινή Αγροτική Πολιτική (Κ.Α.Π.) και να "ανοίξει" την αγορά της.

Από τότε μεσολάβησαν μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις σε πολλά επίπεδα, έγινε η προσπάθεια της ΕΟΚ για την αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και την περιστολή των δαπανών του κοινοτικού προϋπολογισμού και φθάσαμε τον περασμένο Νοέμβριο 1992 στο προσύμφωνο ΕΟΚ - ΗΠΑ, το ονομαζόμενο συμφωνία του Blaire House (Washington), στην οποία προβλέπονται δεσμεύσεις μείωσης στα προσεχή έξι χρόνια (1994-1999) σε τρία επίπεδα: i. της προστασίας στα σύνορα, ii. της εσωτερικής στήριξης και iii. των εξαγωγικών ενισχύσεων. Πιο συγκεκριμένα, στη συμφωνία αυτή οι δύο μεγαλύτερες δυνάμεις στην αγορά αγροτικών προϊόντων συμφώνησαν:

1. Να μειωθούν κατά 21% οι ποσότητες των κοινοτικών αγροτικών προϊόντων, που η ΕΟΚ επιδοτεί τις εξαγωγές τους και να τεθεί παράλληλα ένα ανώτατο όριο στην παραγωγή ελαιοπαραγωγικών φυτών δια της καλλιέργειας 5,1 εκατ. εκταρίων για όλη την Ευρώπη.
2. Να μειώσει η ΕΟΚ κατά 36% μέσα σε μια περίοδο 6 χρόνων τις εξαγωγικές επιδοτήσεις που δίνει για το σύνολο των αγροτικών προϊόντων.
3. Να μειωθούν κατά 20% οι εσωτερικές ενισχύσεις.
4. Να μειώσει η ΕΟΚ τους δασμούς που επιβάλλει στις εισαγωγές στα κράτη- μέλη αγροτικών προϊόντων από τρίτες χώρες και υποχρεωτικά να εισάγει από αυτές προϊόντα σε ποσοστό τουλάχιστον 5% της εσωτερικής της κατανάλωσης.

Τα προϊόντα που περιελάμβανε η συμφωνία ήταν κατά βάση μεσογειακά, τα δημητριακά, η ζάχαρη, οι ελαιούχοι σπόροι, το γάλα και τα γαλακτοκομικά, τα πουλερικά και τα αυγά, καθώς και το βόειο κρέας.

Τις παραχωρήσεις αυτές της Κοινότητας ζήτησαν και πέτυχαν οι Αμερικανοί με την απειλή ότι σε αντίθετη περίπτωση ένας νέος εμπορικός πόλεμος μεταξύ των δύο μερών θα ήταν γεγονός, αλλά και αφήνοντας να εννοηθεί ότι θα έκαναν παραχωρήσεις στα άλλα θέματα που βρίσκονταν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων της GATT (βιομηχανία, ναυτιλία, πνευματικά δικαιώματα στα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, τράπεζες, ασφάλειες, κλωστουφαντουργικά κ.α.). Παράλληλα οι ΗΠΑ με τη συμφωνία του Blaire House αναγνώριζαν τις ενισχύσεις που δίνονται με τη νέα ΚΑΠ, καθώς και τις ενισχύσεις που ίσχυαν για τους αγρότες της Κοινότητας την περίοδο 1986-89.

Στη συμφωνία του Blaire House σφοδρή ήταν η αντίδραση της Γαλλίας και των αγροτών της, όχι φυσικά τυχαία, αφού η Γαλλία είναι η μεγαλύτερη εξαγωγός χώρα αγροτικών προϊόντων στην ΕΟΚ και πρώτη εξαγωγός χώρα στον κόσμο σε ορισμένα προϊόντα (δημητριακά, κρασιά κ.α.). Η συνεταιριστική COPA συγκεκριμένα υποστήριξε ότι η Συμφωνία της Ουάσιγκτον θα οδηγήσει μεσοπρόθεσμα σε σημαντική μείωση της κοινοτικής αγροτικής παραγωγής, σε πτώση

των τιμών των αγροτικών προϊόντων, σε μείωση των επενδύσεων στη γεωργία και, τέλος, στη μείωση της κύριας απασχόλησης στον αγροτικό τομέα και σε αύξηση της ανεργίας. Οι υπόλοιπες βόρειες χώρες της ΕΟΚ (Γερμανία, Αγγλία, Ολλανδία) κράτησαν πιο ήπια στάση, προσδοκώντας παραχωρήσεις στα άλλα θέματα των διαπραγματεύσεων της GATT, εκτός των αγροτικών.

Και η χώρα μας, παρό τις επιμερους επιφυλάξεις της, κράτησε μέχρι στιγμής μια ήπια στάση, αφού τα ελληνικά αγροτικά προϊόντα δεν φαίνεται να θιγονται σε μεγάλο βαθμό από τη συμφωνία ΕΟΚ - ΗΠΑ. Γιατί τα περισσότερα ελληνικά προϊόντα που εξαγονται, έχουν ως βασικό προορισμό τους την κοινοτική αγορά, ενώ λίγο είναι εκείνα που το κύριο βάρος των εξαγωγών στρέφεται προς τις αγορές τρίτων χωρών, όπως τα πορτοκάλια, η σουλτανίνα και ο καπνός (βέβαια για τον καπνό μετά την αναθεώρηση της ΚΑΠ και την κατάργηση των εξαγωγικών επιδοτήσεων δεν υπάρχει πια θέμα).

Σε πρόσφατες μελέτες που έχουν γίνει φαίνεται πως οι μειώσεις στις ενισχύσεις και επιδοτήσεις για τα ελληνικά προϊόντα θα έχουν σαν άμεση επίπτωση την απώλεια 10 περίπου δις. δρχ. από τις εξαγωγές, ενώ οι εισπράξεις της χώρας μας σε κοινοτικές εξαγωγικές επιδοτήσεις θα μειωθούν κατά 5 περίπου δις. δρχ. το χρόνο - ποσό όχι και τόσο σημαντικό σε σχέση με το σύνολο των εισπράξεων της χώρας μας από την ΕΟΚ. Βέβαια, εκτός από τις άμεσες επιπτώσεις θα υπάρξουν και άλλες, έμμεσες, όπως μείωση των τιμών παραγωγού σε ορισμένα προϊόντα που, όμως, σήμερα είναι δύσκολο να υπολογιστούν πρακτικά.

Κύρια επιδίωξη της Ελλάδας πρέπει να είναι η καλύτερη μεταχείριση των μεσογειακών προϊόντων, έναντι των υπολοίπων κοινοτικών προϊόντων, ενώ το κύριο διαπραγματευτικό βάρος πρέπει να ριχθεί στο κατά πόσο θα μειωθούν οι κοινοτικές ενισχύσεις και επιδοτήσεις στα προϊόντα εκείνα στα οποία ακόμα δεν έχει γίνει αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, όπως για παράδειγμα τα οπωροκηπευτικά, τη ζάχαρη, το βαμβάκι και το κρασί. Γιατί στη συμφωνία ΕΟΚ - ΗΠΑ δεν ξεκαθαρίζεται τι θα γίνει με τις ενισχύσεις και επιδοτήσεις στα προϊόντα εκείνα που η αναθεώρηση της ΚΑΠ θα γίνει τους επόμενους μήνες.

Η τελική ανακοίνωση που έδωσε στη δημοσιότητα η βελγική προεδρία με τη λήξη των εργασιών του Συμβουλίου (μικτή συνεδρίαση Υπουργών Εξωτερικών και Γεωργίας των 12 της Δευτέρας 20.9.93) δείχνει ότι οι Έλληνες παραγωγοί ίσως μπορέσουν να περάσουν και το 'σκόπελο' της GATT χωρίς ουσιαστικές απώλειες:

• Το Συμβούλιο Υπουργών και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεσμεύονται ότι για τα προϊόντα που δεν έχουν αποτελέσει μέχρι στιγμής αντικείμενο αναθεώρησης της αγοράς τους θα ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα που θα διασφαλίζουν το εισόδημα των παραγωγών και το καθεστώς της κοινοτικής προτίμησης.

Η ανακοίνωση υπογραμμίζει ότι η αναθεώρηση της αγοράς μεσογειακών προϊόντων σε κοινοτικό επίπεδο θα είναι παρόμοια με αυτή που έγινε στα υπόλοιπα προϊόντα που περιλαμβάνει η Συμφωνία του Blaire House.

Μετά απ' αυτό η ελληνική πλευρά πρέπει να εξακολουθήσει να δίνει μάχες μέσα στα Όργανα της Κοινότητας. Σημειώνεται ότι ο κύριος παράγων ώθησης για μια γρήγορη ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων είναι οι ΗΠΑ και ο αμερικανός Πρόεδρος, γιατί η σχετική εντολή που έχει ληφθεί από το Κογκρέσο διαρκεί ως τις 15.12.93 και για τη συνέχεια θα απαιτείτο νέα εντολή με όλες τις ενδεχόμενες ενδοαμερικανικές πολιτικές περιπλοκές και οριστική κατάρρευση του Γύρου της Ουρουγουάης. Για το λόγο αυτό ο Αντιπρόεδρος της Commission επί των εξωτερικών οικονομικών σχέσεων και εμπορίου (Sir Leon Britan) μετέβη άμεσα στην Washington για να θέσει τα νέα δεδομένα και να ζητήσει 'ερμηνείες και διευκρινίσεις' οι οποίες θα αφορούν τα εξής σημεία:

- α. Υπολογισμός των κατά 21% περικοπών που προβλέπει το Blaire House, όχι ανά προϊόν αλλά στο σύνολο της αγροτικής παραγωγής. Με τον τρόπο αυτόν, οι χώρες θα μπορούν να αυξομειώνουν την παραγωγή των επιμέρους προϊόντων αναλόγως προς αυτό που τους συμφέρει κάθε φορά.
- β. Διεύρυνση της περιόδου 'ειρήνης' από έξι σε δέκα χρόνια για τις δύο πλευρές.
- γ. Εξαίρεση από τις περικοπές των υφιστάμενων αποθεμάτων σε κρέας, σιτηρά και γαλακτοκομικά.
- δ. Ξεχωριστές ρυθμίσεις για τα υποκατάστατα προϊόντα των δημητριακών (σόγια κ.λπ.)
- ε. Διατήρηση της δυνατότητας να αναθεωρηθούν τα μεγέθη αν υπάρξει αισθητή αύξηση της διεθνούς ζήτησης τα επόμενα χρόνια.

Έτσι, παρόλο που μια ακόμη κοινοτική κρίση μείζονος σημασίας απεφεύχθη την τελευταία στιγμή στις Βρυξέλλες την 20.9.93, οι περισσότερες εκτιμήσεις των αναλυτών της 'οικονομικής διπλωματίας' προβλέπουν μια καινούργια παρτίδα διελκυστίνδας μεταξύ Κοινότητας - ΗΠΑ, η οποία δύσκολα μεν θα καταλήξει να προκαλέσει κατάρρευση του γύρου της Ουρουγουάης, αλλά επίσης δύσκολα θα λήξει ως τις 15 Δεκεμβρίου που έχει τεθεί ως όριο για την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων της GATT (από τη Γενεύη που συνεχίζονται σήμερα οι συνομιλίες έρχονται ενθαρρυντικά μηνύματα για επιτευξη συμφωνίας).

- Όχι, δεν βελτιώνεται το γεωργικό εισόδημα με τη μείωση κατά 11 δις. ή 6,8% των ενισχύσεων του Τ.Π για τη γεωργία σε σχέση με το 1993 (Α. Συνολό πίνακα).

- Όχι, δεν αντιστρέφεται το κλίμα εχθρότητας προς τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις με τον παραγκωνισμό των εκπροσώπων τους από τον κοινωνικό διάλογο που προηγήθηκε του Προϋπολογισμού στο ΥΠΕΘΟ, με την αναστολή της εξυγίανσης και τακτοποίησης των συνεταιριστικών οφειλών και ακόμα με την επαναφορά του παραταξιακού αντί του ενιαίου ψηφοδελτίου στις επερχόμενες συνεταιριστικές εκλογές.

- Όχι, δεν εκσυγχρονίζονται οι δομές και δεν γίνεται η γεωργία ανταγωνιστική με τόσο μικρή αύξηση των δαπανών για τα διαρθρωτικά έργα με ευρωπαϊκή συμμετοχή (κονδύλι 2 του πίνακα).

Το βασικό όμως μειονέκτημα του νέου Προϋπολογισμού για το γεωργικό τομέα, είναι η πολύ μικρή αύξηση των δαπανών για τα διαρθρωτικά έργα στη γεωργία, με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Οι επιδοτήσεις για τα έργα, που στις περισσότερες περιπτώσεις χρηματοδοτούνται από την Κοινότητα κατά 50% μέχρι 75% αυξάνονται κατά 17,5%. Αν από το ποσοστό αυτό αφαιρεθεί ο αναμενόμενος πληθωρισμός, τότε ζήτημα είναι αν οι δαπάνες για διαρθρωτικούς σκοπούς αυξάνονται κατά 5%-6% ενώ οι εθνικές ενισχύσεις για τον τομέα των γεωργικών διαρθρώσεων μειώνονται το 1994 κατά 1,7δις. δρχ. Και αυτό, τη στιγμή που η ελληνική γεωργία έχει άμεση ανάγκη από επενδύσεις που θα την καταστήσουν ανταγωνιστική ενόψει της νέας ΚΑΠ και των συμφωνιών στη GATT.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.

Η γεωργία είναι ο μεγάλος ασθενής της ελληνικής οικονομίας και ο αγρότης διακατέχεται από ένα αίσθημα εντεινόμενης ανασφάλειας και μελλοντικής αβεβαιότητας. Η μετάβαση από τον εφησυχασμό στην εγρήγορση, από το πρόβλημα στη λύση, από την ευκαιριακή αντιμετώπιση στο στρατηγικό σχεδιασμό και την προγραμματισμένη ανάπτυξη, από τον οιονεί εξαρτώμενο και ανενημέρωτο αγρότη στον αγρότη επιχειρηματία, από την υποαπασχόληση και τη φτώχεια στην ευημερία, από την παραγωγή στην κατανάλωση χωρίς το μεσάζοντα, από το κράτος - εμπόδιο στο κράτος - βοηθό κ.ο.κ., δεν είναι ασφαλώς υπόθεση εύκολη.

Από την άλλη πλευρά, η απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου και η, με γοργούς ρυθμούς, μείωση των κοινοτικών ενισχύσεων προς τη γεωργία, σε συνδυασμό με την προοπτική οι ανατολικές ευρωπαϊκές χώρες να καταστούν σύντομα εξαγωγικές σε γεωργικά προϊόντα, συνθέτουν μια ζοφερή εικόνα για το μέλλον της αγροτικής μας οικονομίας. Οι διεθνείς υποχρεώσεις της Κοινότητας, όπως απορρέουν από τις εξελίξεις που συντελούνται σε σφαιρικό επίπεδο και κυρίως λόγω των συμφωνιών της GATT, καθώς και οι προτιμησιακές εμπορικές συμφωνίες που συνάπτει η Κοινότητα με τρίτες χώρες, οδήγησαν σε νέα δεδομένα για την αγροτική οικονομία της χώρας μας. Έτσι, από το Μάιο 1992, η νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) της Κοινότητας έδωσε νέες κατευθύνσεις και για τον ελληνικό αγροτικό τομέα.

Η ΚΑΠ είναι η μόνη ολοκληρωμένη κοινοτική πολιτική που προβλεπόταν ήδη από τη Συνθήκη της Ρώμης. Στόχοι της ήταν η επισιτιστική επάρκεια και η στήριξη του αγροτικού εισοδήματος. Μετά από τρεις και πλέον δεκαετίες, η πολιτική αυτή έγινε θύμα της ίδιας της επιτυχίας της, φθάνοντας σε υπερπαραγωγή και αυξάνοντας το αγροτικό εισόδημα με σημαντική επιβάρυνση του κοινοτικού προϋπολογισμού (δυσανάλογο δημοσιονομικό κόστος).

Τα αποτελέσματα αυτά οδήγησαν στην ανάγκη περιορισμού της παραγωγής και της σύνδεσής της με κριτήρια ανταγωνιστικότητας. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, η Κοινότητα αποφάσισε να αντικαταστήσει τη στήριξη της τιμής ορισμένων βασικών γεωργικών αγαθών, με εισοδηματική στήριξη ανά στρέμμα ή κεφαλή ζώου, κατά περίπτωση. Η αλλαγή αυτή της βασικής φιλοσοφίας της ΚΑΠ αποτελεί ασφαλώς μια ριζοσπαστική μεταβολή στα βασικά δεδομένα της κοινοτικής αγροτικής οικονομίας.

Η φιλοσοφία της νέας ΚΑΠ είναι η σύνδεση του όγκου της παραγωγής και του ύψους του αγροτικού εισοδήματος με τους νόμους της προσφοράς και της ζήτησης του παγκόσμιου εμπορίου. Η νέα ΚΑΠ αποβλέπει στο να απορροφούν οι παραγωγοί όλο και μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους από την αγορά, αντί από τους μηχανισμούς των παρεμβάσεων. Ο κύριος ρόλος των εγγυημένων τιμών θα είναι παράγοντας εξισορρόπησης της προσφοράς και της ζήτησης και όχι ρόλος στήριξης των αγροτικών εισοδημάτων, αλλά με σαφή κοινωνικό χαρακτήρα. Η αγοραστική παρέμβαση θα είναι συγκυριακή και δεν θα διαμορφώνει μια παράλληλη αγορά προς την ελεύθερη. Όταν δε οι παραγόμενες ποσότητες θα ξεπερνούν το καθορισμένο όριο, το κόστος για τη διάθεση του πλεονάσματος θα το φέρουν οι ίδιοι οι παραγωγοί.

Αυτό σημαίνει ότι δημιουργούνται νέες προϋποθέσεις ανταγωνιστικότητας και η επιβίωση της γεωργίας πλέον εξαρτάται σημαντικά από το βαθμό δραστηριοποίησής της στην εμπορία, τις εξαγωγές και γενικότερα από το αν έχει ανταγωνιστικά προϊόντα. Στα πλαίσια αυτά η

Ε. Σε Επίπεδο Εθνικής Αγροτικής Πολιτικής:

6. Η αντιμετώπιση των επιπτώσεων από την ήδη αναθεωρημένη Κ.Α.Π., όσον αφορά τα δημητριακά (σιτηρά-αραβόσιτο), τον καπνό, το βαμβάκι, τους ελαιούχους σπόρους, το γαλα και τα κρέατα.
7. Η στήριξη των τιμών παραγωγού ορισμένων βασικών μας προϊόντων, είτε λόγω υπερπαραγωγής σε σχέση με τις ανάγκες της εγχώριας αγοράς όπως ροδακινών, εσπεριδοειδών, μηλοειδών, ακτινιδιών, υπόψη και της τάσης για κατάργηση των αποσύρσεων, είτε λόγω γενικότερων προβλημάτων διάθεσης όπως σταφίδας, κρασιού και ελαιολάδου.
8. Η εφαρμογή μέτρων "ανάσας" για διάσωση της κτηνοτροφίας, στα οποία περιλαμβάνονται οι ζωοτροφές (τιμές και επάρκεια) και η ρύθμιση των οφειλών των κτηνοτρόφων για την οποία στον Προϋπολογισμό του 1994 προβλέπεται το ελάχιστο ποσό των 5 δις.δρχ.
9. Η στήριξη του αγροτικού εισοδήματος και το κλείσιμο της ψαλίδας μεταξύ τιμών παραγωγού και καταναλωτή με μέτρα εξυγίανσης των κυκλωμάτων εμπορίας των αγροτικών προϊόντων. Στα πλαίσια αυτά εντάσσεται επίσης και η μείωση των τιμών των μέσων παραγωγής και ιδιαίτερα των τιμών που πληρώνει ο αγρότης για την προμήθεια λιπασμάτων, πετρελαίου, ζωοτροφών, φυτοφαρμάκων και σπόρων, οι τιμές των οποίων αποτελούν τη σύγχρονη μάστιγα της γεωργίας μας.
10. Η διαχείριση των υδάτινων πόρων της χώρας, η συλλογή και ορθολογική εκμετάλλευση των υπόγειων και όμβριων νερών, καθώς και η βαθμιαία αντικατάσταση των υδροβόρων καλλιεργειών με άλλες λιγότερο απαιτητικές σε νερό.
11. Η αντιμετώπιση των πυοκαϊών και η διάσωση του δάσους ύστερα από επανεκτίμηση της αποτελεσματικότητας των δυνάμεων πυρόσβεσης και στη συνέχεια αξιοποιώντας στο έπακρο τις κοινοτικές ενισχύσεις.
12. Η άμεση καταβολή της πρόωρης συνταξιοδότησης στους αγρότες, που αδικαιολόγητα καθυστερεί, τόσο του πρώτου μέτρου και μάλιστα με αναδρομική ισχύ για όλους τους δικαιούχους, όσο και του δεύτερου μέτρου που άρχισε από 1.11.93 με καταβολή αυξημένου του δικαιούμενου ποσού (πάνω από 80.000 δρχ.), αφού στην περίπτωση του μέτρου αυτού το χρηματοδοτικό σχήμα βοηθάει σημαντικά (αυξημένη η κοινοτική συμμετοχή).
13. Η καταβολή των εξισωτικών αποζημιώσεων χωρίς τις γνωστές ανεπιτρεπτες καθυστερήσεις του ενός χρόνου και μάλιστα με διεύρυνση της λίστας των δικαιούχων αγροτών.
14. Η ολοκλήρωση των ερευνών από τα σκάνδαλα στο βαμβάκι, το ελαιόλαδο, τα σιτηρά, τον καπνό (και ενδεχόμενα των δικαιούχων πρόωρης συνταξιοδότησης).
15. Η εμπέδωση ενός δικαίου φορολογικού καθεστώτος για τους αγρότες, όπως έχει διατυπωθεί από την ΠΑΣΕΓΕΣ, με κριτήρια-άξονες το αυξημένο πλαφόν έναρξης της φορολόγησης ανάλογα με την κατηγορία καλλιέργειας ή εκτροφής, τη διαφοροποίηση της αξίας της αγροτικής γης, το κύριο επάγγελμα του φορολογούμενου (αγρότης ή όχι), το διαχωρισμό του γεωργικού εισοδήματος από το οικογενειακό και οπωσδήποτε από το εξωγεωργικό εισόδημα, τη διαφοροποίηση της πρωτογενούς από τη δευτερογενή παραγωγή και τέλος την ευνοϊκή αντιμετώπιση των ακριτικών και μειονεκτικών περιοχών.
16. Η απορρόφηση και παραγωγική αξιοποίηση των πόρων του πακέτου Delors II, οι οποίοι υπολογίζονται άνω των 1 τρις. δρχ. για τη γεωργία, για εκσυγχρονισμό των δομών της και την παραγωγή διεθνώς ανταγωνιστικών προϊόντων, με παράλληλη επίσπευση και προώθηση δεκάδων κοινοτικών προγραμμάτων διαρθρωτικού χαρακτήρα, που εκπνέει η προθεσμία τους.
Παράλληλα και άμεσα, είναι αναγκαία η αντικατάσταση του Αναπτυξιακού Νόμου 1892/90 με νέο κριτήρια περιφερειακής επενδυτικής πολιτικής και η αλλαγή του τρόπου εφαρμογής των Κανονισμών της ΕΟΚ 2328/91 και 866/90.
17. Η κατάσταση στις συνεταιριστικές οργανώσεις και συγκεκριμένα το ξεκαθάρισμα θεμάτων όπως:
α. οι οφειλές τους (περίπου 1 τρισ. δρχ.), ώστε να υπάρξει δίκαια τριμερής κατανομή και ανάληψη του βάρους της ευθυνης (Πολιτείας-Συν/μών-Α.Τ.Ε.),
β. ο νέος Νόμος για τους συνεταιρισμούς σε αντικατάσταση των Ν.2169/93 και 1541/85, που ήδη κατατέθηκε στη Βουλή προς συζήτηση και ψήφιση.

γ. η τύχη κορυφαίων οργανώσεων όπως της ΚΥΔΕΠ και της ΕΛΛΙΟΥΡΓΙΚΗΣ και ο τρόπος αποκατάστασης του έργου τους.

18. Η εξυγίανση της πίστης και η άμεση ιδιωτικοποίηση των θυγατρικών εταιρειών και βιομηχανιών της Α.Τ.Ε. ώστε οι βιώσιμες τουλάχιστον να περάσουν με προτεραιότητα στα χέρια των συνεταιρισμών
19. Η άμεση άσκηση πολιτικής γης που μαζί με το συνεργατισμό θα αμβλύνει το πρόβλημα της μικροϊδιοκτησίας και του πολυτεμαχισμού του κλήρου, με σκοπό τη δημιουργία βιώσιμων γεωργικών εκμεταλλεύσεων και παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων.
20. Η αναδιάρθρωση των Υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας και των εποπτευόμενων Οργανισμών, ώστε να υπάρξει επιτέλους αποκέντρωση και διάχυση της πληροφόρησης (εθνικής - κοινοτικής - διεθνούς) στον ενδιαφερόμενο αγρότη.

Μεσοπρόθεσμα πρέπει ασφαλώς ν' αντιμετωπισθεί και σωρεία άλλων θεμάτων, όπως της διανομής στους αγρότες των εκτάσεων του Δημοσίου, της προώθησης της αγροτικής έρευνας, της εκπαίδευσης του αγρότη, της αναδιάρθρωσης της φυτικής και ζωικής παραγωγής, της προώθησης της οικολογικής γεωργίας και της προστασίας του περιβάλλοντος, της εκτέλεσης εγγειοβελτιωτικών έργων, της τόνωσης των γεωργικών βιομηχανιών, της ενίσχυσης των εξαγωγών της αναβάθμισης της εμπορικής και γεωργικής εκπροσώπησης της χώρας μας στο εξωτερικό, κ.ο.κ.

Ειδικά για τις συντάξεις και τις αποζημιώσεις ο Προϋπολογισμός προβλέπει για το 1994 ένα κονδύλι μέσω προϋπολογισμού ΟΓΑ-ΕΛΤΑ ύψους 289 δια. δρχ. που είναι κατά 37,6% υψηλότερο έναντι του 1993. Παρόλο που με το ποσό αυτό αναμένεται ότι θα καλυφθεί μια αύξηση από 1ης Ιανουαρίου 1994 της αγροτικής σύνταξης κατά 6.000 δρχ. (από 15.000 δρχ. στις 21.000 δρχ.), υποστηρίζουμε ότι στο θέμα αυτό πρέπει να ενσκήψει ξανά η Πολιτεία, ώστε να υπάρξει σύντομα μια πολύ καλύτερη αντιμετώπιση του συνταξιούχου γεωργού-κτηνοτρόφου-ψαρά, μέσα από μία ευπεριστατωμένη μελέτη του αρμόδιου Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας.

Δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι επιβίωση της γεωργίας σημαίνει ουσιαστικά επιβίωση και ανάπτυξη των οργανώσεων των αγροτών. Η μακρόχρονη εμπειρία της ανάπτυξης του συνεταιριστικού κινήματος ανά τον κόσμο προσφέρει ένα πολύτιμο πλαίσιο για την ανάλυση της θέσης του συνεταιριστικού θεσμού στη σύγχρονη οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα.

Ο συνεταιρισμός σαν μία εξειδικευμένη και λειτουργική μορφή της ιδέας και πρακτικής της συνεργασίας, που εμφανίζεται από τα πρώτα ακόμη στάδια συγκρότησης της ανθρώπινης κοινωνίας, δομείται κάτω από τις ειδικές συνθήκες που ισχύουν κάθε φορά στις διάφορες χώρες του κόσμου και προσφέρει αντίστοιχα τις υπηρεσίες του.

Στο κατώφλι του 21ου αιώνα, την κοσμογονική αυτή περίοδο των διεθνών και ευρωπαϊκών ανακατατάξεων, η εικόνα των επιτευγμάτων που προσφέρει, διαφέρει σημαντικά από τόπο σε τόπο. Η ελληνική εμπειρία από την ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος στη διάρκεια των τελευταίων χρόνων είναι χαρακτηριστική και των δυνατοτήτων αλλά και των αδυναμιών που συνδέονται με τη λειτουργία της συνεταιριστικής οικονομίας και είναι σαφώς αποτέλεσμα της σύγκρισης στην οριοθέτηση της σχέσης μεταξύ οικονομικού και κοινωνικού ρόλου των συνεταιρισμών.

Είναι απ' όλους παραδεκτό ότι οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί αποτέλεσαν και αποτελούν βασικούς φορείς οικονομικής ανάπτυξης και η συμμετοχή και παρουσία τους είναι αξιόλογη τόσο στην πρωτογενή παραγωγή όσο και στη διακίνηση, τυποποίηση, επεξεργασία, μεταποίηση και εμπορία των γεωργικών προϊόντων. Στα 90 και πλέον χρόνια της ιστορίας τους οι ελληνικοί Συνεταιρισμοί αποτέλεσαν βασικό τμήμα του θεσμικού πλαισίου που στήριξε τον αγροτικό τομέα της οικονομίας στην αναπτυξιακή του πορεία.

Στο σημείο αυτό δεν πρόκειται να επεκταθώ στη συνεταιριστική ιδέα και τη συνεταιριστική οικονομία, σχετικά με τη σκοπιμότητα και το ρόλο των συνεταιριστικών οργανώσεων. Η μελέτη όμως της συνεταιριστικής ιστορίας οδηγεί στο ασφαλές συμπέρασμα πως οι Συνεταιρισμοί γίνονται όλο και περισσότερο αναγκαίοι, όσο η οικονομία της αγοράς γίνεται πιο ανταγωνιστική, όσο οι μηχανισμοί της κοινοτικής και κρατικής παρέμβασης περιορίζονται και όσο τα διαρθρωτικά προβλήματα και ιδιαίτερα της μικροϊδιοκτησίας και του πολυτεμαχισμού του κλήρου εξακολουθούν να υπάρχουν.

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι οι 7.183 πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί, οργανωμένοι σε 126 Ενώσεις, 9 Κεντρικές Ενώσεις και 7 Κοινοπραξίες, συμμετέχουν στην παραγωγή και διάθεση των αγροτικών προϊόντων κατά μέσο όρο με το 35%, ενώ σε ορισμένους τομείς οι συνεταιρισμοί ελέγχουν το 60% ή και περισσότερο (γάλα, δημητριακά, βαμβάκι, σταφίδα, εσπεριδοειδή, ελιές κ.λπ.). Δεν είναι επίσης αμελητέο το γεγονός ότι στις συνεταιριστικές οργανώσεις είναι γραμμένα 931.000 μέλη, από τα οποία 650.000 είναι ενεργά, ότι απασχολούν 13.000 άτομα και ότι ο συνολικός κύκλος εργασιών των συνεταιριστικών οργανώσεων όλων των βαθμών ξεπερνά το μισό τρισεκατομμύριο δραχμές, από το οποίο το 30% περίπου αντιπροσωπεύει εξαγωγές προϊόντων στο εξωτερικό.

Ωστόσο, οι συνεταιριστικές οργανώσεις διέρχονται σήμερα στην Ελλάδα ένα κρίσιμο στάδιο της ιστορίας τους και μάλιστα σε μια περίοδο που αυτές θα έπρεπε, απερίσπαστες από εμπόδια, να εντείνουν την προετοιμασία τους για να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν στο ανταγωνιστικό περιβάλλον της ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς. Μιά προσαρμογή που έγινε και συνεχίζει να γίνεται με γρήγορους ρυθμούς από τις συνεταιριστικές οργανώσεις των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Αλλά οι κινητήριες δυνάμεις που υπαγορεύουν τη μετεξέλιξη των συνεταιριστικών μας οργανώσεων για τη δημιουργία ενός σύγχρονου μοντέλου συνεταιριστικής επιχειρηματικής μονάδας είναι πρώτα απ' όλα η αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Κ.Α.Π.), που βρίσκεται σε εξέλιξη και έχει σαν κύριο σκοπό της τη μετατροπή του υφιστάμενου καθεστώτος στήριξης τιμών σε σύστημα στήριξης γεωργικού εισοδήματος. Από την άλλη πλευρά βρίσκεται η παγκόσμια αγορά και οι διαπραγματεύσεις του γύρου της Ουρουγουάκης στα πλαίσια της GATT. Έτσι, το άνοιγμα της αγοράς της Κοινότητας με ιδιαίτερες συμφωνίες σε προϊόντα τρίτων χωρών μειώνουν αναπόφευκτα τη στήριξη των ευρωπαϊκών αγροτικών προϊόντων.

Οι δύο αυτές εξελίξεις υπογραμμίζουν την ανάγκη για:

- α. Αυστηρή εκλογίκευση της αγροτικής παραγωγής και
- β. Άμεση βελτίωση του όλου κυκλώματος τυποποίησης, επεξεργασίας, διακίνησης και εμπορίας των αγροτικών μας προϊόντων.

Με άλλα λόγια, αυτό μεταφράζεται σε προσαρμογή στους κανόνες της ελεύθερης αγοράς. Η διαδικασία του εκσυγχρονισμού, εξυγίανσης και μετεξέλιξης των συνεταιριστικών οργανώσεων θα πρέπει οπωσδήποτε να επισπευσθεί, γιατί η όποια παραπέρα καθυστέρηση αυξάνει τους κινδύνους και την αβεβαιότητα για το μέλλον του συνεταιριστικού κινήματος και μέσω αυτού της ίδιας της αγροτικής μας οικονομίας. Αυτό σημαίνει απομάκρυνση από ξεπερασμένα δόγματα, που ήθελαν τους συνεταιρισμούς να το κάνουν όλα και να είναι αυτοί οι μόνοι που θα καλύπτουν με οποιοδήποτε κόστος το σύνολο των αναγκών της γεωργίας. Όπως επίσης και από την πεποίθηση ότι οι συνεταιρισμοί με την παρουσία τους νοθεύουν την οικονομία της αγοράς. Γι' αυτό οι συνεταιριστικές οργανώσεις πρέπει να βρουν τη χαμένη ταυτότητά τους, δηλαδή να λειτουργούν σαν αυτόνομες μονάδες ιδιωτικής πρωτοβουλίας με συλλογική μορφή, που θα είναι αποκλειστικά υπεύθυνες για τα αποτελέσματα των ενεργειών τους.

Είναι αυτονόητο ότι αυτό προϋποθέτει οργανωτικό, οικονομικό και διοικητικό εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων συνεταιριστικών δομών. Η Πολιτική Άνοιξη υποστηρίζει ότι απαιτούνται βοθείες τομέας και πολλές αλλαγές στο θέμα του συνεργατισμού, σε καμία όμως περίπτωση δεν υιοθετεί την εκθεμελίωση και το λουκέτο των Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

Αντίθετα, υποστηρίζουμε την προώθηση της συνεταιριστικής ιδέας και ενδυνάμωση, ανασυνκρότηση και εκσυγχρονισμό του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος με ανάπτυξη Ομάδων Παραγωγών, ενίσχυση συλλογικών δραστηριοτήτων και προ παντός εξυγίανση των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (ΑΣΟ) για απελευθερωμένη, αυτόνομη και αυτοδυναμη λειτουργία τους με διαχωρισμό της επιχειρηματικής δραστηριότητας από το παρεμβατικό τους έργο, με κέντρο βάρους στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς και έμφαση στη διαμόρφωση αισθήματος κοινωνικής ευθύνης. Η εξυγίανση περιλαμβάνει νέο θεσμικό πλαίσιο, ουσιαστική ρύθμιση των οφειλών για τις οποίες πραγματικά ευθύνονται οι ΑΣΟ και στήριξη προγραμμάτων βελτίωσης της οργανωτικής δομής των ΑΣΟ, σύνδεσής τους με την εμπορία και προσέλευσης κανών στελεχών, θέματα από τα οποία υποφέρουν σήμερα οι συνεταιριστικές οργανώσεις της χώρας.

Για το μεγάλο θέμα της δημιουργίας των οφειλών η Πολιτική Άνοιξη πιστεύει ότι δεν ευθύνονται μόνο οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις (ΑΣΟ), αλλά και η Πολιτεία και η ΑΤΕ. Το κάθε μέρος πρέπει ν' αναλάβει την εξυπηρέτηση του βάρους που του αναλογεί. Οι ΑΣΟ για τις διοικητικές και διαχειριστικές αδυναμίες τους, η Πολιτεία για την παρεμβατική και κοινωνική πολιτική που ασκούσε μέσω των ΑΣΟ και η ΑΤΕ για τις αδυναμίες της πιστωτικής πολιτικής και του χρηματοοικονομικού μηχανισμού της.

Κρίνεται σκόπιμο ν' αναφερθεί ότι η κρατική πολιτική που ακολούθησε η Επιτροπή Πιστώσεων της ΑΤΕ την τελευταία 15ετία μπορεί να συνοψισθεί στα εξής σημεία:

- Ελαστική αντιμετώπιση των φορέων γενικά και ειδικότερα όσον αφορά τις ληξιπρόθεσμες οφειλές τους.
- Κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών διάφορων φορέων μέχρι και ποσοστό 100% χωρίς καμία υποχρέωση για ίδια συμμετοχή τους.
- Χρηματοδότηση υπερχρεωμένων μεταποιητικών επιχειρήσεων με το σκεπτικό της υποβοήθησης της ομαλής απορρόφησης ορισμένων αγροτικών προϊόντων.
- Γενικότερα, χρηματοδότηση επενδύσεων χωρίς σαφή και συγκεκριμένα τραπεζικά και οικονομικά κριτήρια.

- Και ασφαλώς διατήρηση επιτοκίων χρηματοδότησης κατά 3-7 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερα από το μεσο τραπεζικό επιτόκιο.

Έτσι, τα χρέη του συνόλου των Συνεταιριστικών Οργανώσεων φθάνουν σήμερα τα 1100 δισ. δρχ. περίπου και καλύπτουν το 58% του συνόλου των τοποθετήσεων της Αγροτικής Τράπεζας. Από αυτά τα 790 δισ. δρχ. είναι ληξιπρόθεσμα, ενώ θεωρείται ότι το 50% αυτών είναι επισφαλείς απαιτήσεις, δηλαδή δύσκολης ή ανεπίδεκτης είσπραξης (οικονομικά "ανοίγματα"). Σημειώνεται ότι τα 260 δισ. δρχ. περίπου κρίθηκε ότι οφείλονται στην κοινωνική πολιτική που άσκησαν οι ΑΣΟ για λογαριασμό του Κράτους και θα καλυφθούν από το Δημόσιο, σύμφωνα με δέσμευση της προηγούμενης Κυβέρνησης της Ν.Δ.. Από τα 790,0 δισ. δρχ. τα 650,0 δισ. δρχ. περίπου οφείλονται στις τριτοβάθμιες Οργανώσεις και τις εταιρείες τους, όπως είναι η ΚΥΔΕΠ (408 δισ. δρχ.), η Ελαιουργική (45,0 δισ. δρχ.), η ΣΠΕ (9,0 δισ. δρχ.), η ΣΠΕΚΑ (17,0 δισ. δρχ.), η ΣΥΝΕΡΓΑΛ (10,0 δισ. δρχ.), η ΣΕΚΟΒΕ (26,0 δισ. δρχ.), η ΣΕΒΑΘ ΑΒΕΕ (9,0 δισ. δρχ.) κ.λπ.. Απομένουν επομένως χρέη πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων Οργανώσεων 140 δισ. δρχ. περίπου, από τα οποία 60,0 δισ. δρχ. αποφασίσθηκε επίσης από την προηγούμενη Κυβέρνηση να καλυφθούν από την Πολιτεία ως κόστος κοινωνικής πολιτικής.

Το τραγικό στην όλη υπόθεση, που καταδεικνύει το μέγεθος της ευθύνης λόγω της πολιτικής αδιαφορίας που ακολουθείτο τότε από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη (κράτος, ΑΤΕ & ΑΣΟ), είναι ότι από το σύνολο των οφειλών των 1.100 δισ. δρχ. το 38% είναι τόκοι (συμβατικοί και υπερημερίας) και το υπόλοιπο 62% χορηγηθέντα κεφάλαια. Και παρόλο που τα χρέη αυξάνουν, ο βαθμός ρευστοποίησης των απαιτήσεων της ΑΤΕ είναι απαράδεκτα χαμηλός : 50,6% για το 1989, 46,9% για το 1990, 54,4% για το 1991 και 54,2% για το 1992. Αυτό ασφαλώς επηρεάζει δυσμενώς τη ρευστότητα της ΑΤΕ και δημιουργεί στην Τράπεζα μεγάλα προβλήματα, όσον αφορά τον εναρμονισμό της με τη Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία (Δείκτη Φερεγγυότητας, Μεγάλα Χρηματοδοτικά Ανοίγματα, Ισολογισμό, κ.ο.κ.).

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι σήμερα πολλές ΑΣΟ έχουν ρυθμίσει τα ληξιπρόθεσμα χρέη τους και άρχισαν να εφαρμόζουν με συνέπεια τα προγράμματα εξυγίανσης που οι ίδιες εκπόνησαν. Οι Οργανώσεις αυτές πραγματικά αξίζουν συγχαρητήρια. Από την άλλη πλευρά η ΑΤΕ, Τράπεζα κατ' εξοχήν του αγρότη, οφείλει ως σύγχρονη τραπεζική επιχείρηση και μάλιστα Α.Ε., να εκσυγχρονίσει τις εργασίες της, να βελτιώσει τους μηχανισμούς εξυπηρέτησης των αγροτών και ν' αναμορφώσει την πιστωτική της πολιτική. Η συμμόρφωσή της προς τη Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία της Ε.Ο.Κ. και η μετατροπή της σε Τράπεζα πολλαπλών εργασιών (Universal Bank) με νέα προϊόντα και δραστηριότητες θα έχουν ασφαλώς θετικές επιπτώσεις και για τον αγρότη.

Η Πολιτική Ανοιξη προτάσσει την εφαρμογή αναπτυξιακής και φιλοαγροτικής πιστωτικής πολιτικής με κύρια χαρακτηριστικά τον εκσυγχρονισμό της πίστης, την επάρκεια των πιστώσεων προς το γεωργικό τομέα, τον εναρμονισμό πίστης και επιχορηγήσεων-επιδότησεων, νέους όρους χρηματοδότησης για πολύτεκνους αγρότες και μειονεκτικές περιοχές, ευνοικούς όρους χρηματοδότησης για απόκτηση γης με προτεραιότητα τις ακριτικές περιοχές και ιδιαίτερα τη Θράκη, ολοκληρωμένο στεγαστικό πρόγραμμα, τη μεταβίβαση όλων των θυγατρικών εταιρειών της ΑΤΕ στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις, τη συμφιλίωση και συνεργασία του τραπεζικού συστήματος με τον αγρότη και ιδιαίτερα τις Συνεταιριστικές του Οργανώσεις και τέλος την αποκομματικοποίηση της Διοίκησης της ΑΤΕ, πράγμα που η Κυβέρνηση φαίνεται να έχει στη παρούσα φάση πετύχει σε μεγάλο βαθμό.

Αλλά, οι γενικότερες επιπτώσεις και τα αποτελέσματά της λανθασμένης κρατικής πολιτικής των τελευταίων 10-15 ετών δεν μπορούσαν να είναι παρά:

α). Η δημιουργία ενός μηχανισμού συσσώρευσης χρεών που συνδέθηκε με τη φθίνουσα πορεία των διαφόρων φορέων. Καθώς τα ζημιογόνα αποτελέσματά τους διογκώνονταν συνεχώς, ο δανεισμός τους έφθανε σε πολύ υψηλά επίπεδα και το κόστος παραγωγής τους ξεπερνούσε κάθε λογικό όριο.

Για να πούμε τα πράγματα με τ' όνομά τους, δύο είναι οι προϋποθέσεις για να πάει μπροστά ο συνεταιρισμός. Προϋποθέσεις που μόνο η Πολιτεία και τα κόμματα μπορούν να εξασφαλίσουν. Πρώτον ένα νέο θεσμικό πλαίσιο που θα επιτρέψει στις ΑΣΟ να λειτουργήσουν σε νέα βάση και να εξυγιανθούν ακολουθώντας τα δικά τους προγράμματα και δεύτερον η αποκομματικοποίηση του συνεταιριστικού κινήματος, δηλαδή η απεξόρθησή του από τα πολιτικά κόμματα.

Είναι αδιανόητο οι αγρότες μας ν' αντιμετωπίζονται ως πελάτες-ψηφοφόροι και ως στηρίγματα κομματικής κυριαρχίας. Οι Κυβερνήσεις οφείλουν κάποτε ν' αντιληφθούν την εξαιρετικά μεγάλη σπουδαιότητα που έχει η αγροτική οικονομία και να βοηθήσουν ώστε να εκσυγχρονισθεί και να διασωθεί ο πολυτιμότερος ίσως τομέας της εθνικής οικονομίας.

Για το πρώτο θέμα κατατέθηκε ήδη στη Βουλή σχέδιο νόμου και θα μας δοθεί η ευχέρεια να εκφέρουμε με λεπτομέρεια τις απόψεις μας. Για το δεύτερο θέμα, αν και στενά συνδεδεμένο με το πρώτο, αναμένονται οι "εύλογες" αντιδράσεις των άλλων κομμάτων. Όμως η Πολιτική Ανοιξη επαγγελλόμενη για πρώτη φορά την αρχή της αποκομματικοποίησης στο ταλαιπωρημένο συνεταιριστικό κίνημα, δεν μπορεί παρά να χαιρέτήσει την πρωτοβουλία ορισμένων στελεχών

για ίδρυση μίας ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ κίνησης, της Κίνησης Αγροτοσυνεταιριστικών Στελεχών, Κ.Α.Σ. όπως την ονομάζου.

Το περιοδικό "Πολιτικά Θέματα", το οποίο στο τεύχος του Νοεμβρίου 1993 δημοσιεύει τη σχετική είδηση, αναλύει την κατάσταση και τα αίτια που οδήγησαν πολλά συνεταιριστικά και καταξιωμένα στελέχη του συνεταιριστικού χώρου στην ανάληψη της πρωτοβουλίας αυτής και δίνει τους άξονες της ιδρυτικής τους διακήρυξης που θα ακολουθήσει. Βασικοί τους στόχοι και επιδιώξεις είναι: η αποκομματικοποίηση, η εξυγίανση, η στελέχωση και η ανάπτυξη των συνεταιριστικών Οργανώσεων. Και μ' αυτές τις αρχές έχουν την πρόθεση να κατέβουν στις επερχόμενες συνεταιριστικές εκλογές και να ζητήσουν τη ψήφο του αγρότη. Τέτοια ανεξάρτητη κίνηση, που διέπεται από τις αρχές του συνεργατισμού και μόνο, βρίσκει απόλυτα σύμφωνη την Πολιτική Άνοιξη.

β). Η ανορθολογική κατανομή των πιστώσεων που προορίζονταν για επενδυτική δραστηριότητα, πράγμα που εσήμαινε ασφαλώς την σπατάλη εθνικών πόρων με υψηλό κόστος ευκαιρίας.

γ). Το γεγονός ότι αντί να χρησιμοποιηθούν κοινοτικές επιδοτήσεις για την αναδιάρθρωση των παραγωγικών δομών (να κατευθυνθούν δηλαδή προς μια υγιή επενδυτική δραστηριότητα και την ενίσχυσή της) μετατράπηκαν σε ένα μηχανισμό απλής μεταφοράς πόρων και βραχυπρόθεσμης αντιμετώπισης των προβλημάτων του ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών.

Έτσι μακροπρόθεσμα υπονομεύθηκε η ανταγωνιστικότητα της αγροτικής οικονομίας, ενώ το πιο σημαντικό είναι ότι χάθηκαν ευκαιρίες και αυξήθηκε το κόστος προσαρμογής.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της ίδιας περιόδου ήταν η επικράτηση μιας έντονης τάσης συρρίκνωσης των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, οι οποίες σε σταθερούς όρους του '70 από το επίπεδο των 7.623 δισ. το 1979 έπεσαν, ύστερα από κάποιες κυκλικές διακυμάνσεις, στο επίπεδο των 4.663 δισ. το 1989. Είχαμε δηλαδή μια δραματική μείωση του επιπέδου των επενδύσεων στο γεωργικό τομέα της τάξης του 40% περίπου. Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι η μείωση αυτή προήλθε από τη μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων κατά 45% περίπου και την αντίστοιχη μείωση των δημοσίων επενδύσεων κατά 30%. Ταχύτερη υπήρξε δηλαδή η υποχώρηση της ιδιωτικής επενδυτικής δραστηριότητας. Επίσης σταδιακά μειώθηκαν οι επενδύσεις ως ποσοστό του Ακαθάριστου Αγροτικού Προϊόντος (ΑΑΠ) από 10,8% κατά μέσον όρο το 1981-1985 σε 7,2% το 1986-1989.

Σημειώνεται ότι, το μέσο επίπεδο των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου άρχισε να δείχνει μια ελαφρέ ανοδική τάση κατά την περίοδο 1990-92 σε σχέση με την περίοδο 1986-1989 από 4.509,5 δισ.δρχ. σε 4.614 δισ. Επίσης, αν και οι μέσοι ρυθμοί μεταβολής του ίδιου μεγέθους που επικράτησαν κατά τις παραπάνω χρονικές περιόδους ήταν αρνητικοί, παρατηρείται μια σημαντική μείωση του μέσου αρνητικού ρυθμού μεταβολής από -9,5% το 1986-1989 σε -1,4% το 1990-1992. Τούτο σημαίνει ότι η επενδυτική δραστηριότητα και για την περίοδο 1986-1992 βαίνει συνεχώς μειούμενη.

Μια άλλη παράμετρος που χαρακτηρίζει τον αγροτικό μας τομέα είναι το μεγάλο εύρος που κυμαίνεται η σχέση των δημοσίων ως προς τις ιδιωτικές επενδύσεις, η οποία την τελευταία 15ετία κυμάνθηκε από 53,8% έως 66,4%. Γενικά η σχέση αυτή χαρακτηρίζεται από μεγάλη αστάθεια, πράγμα που έχει δυσμενείς επιπτώσεις για την ανάπτυξη του τομέα αυτού. Από την άλλη πλευρά η χρηματοδότηση του γεωργικού τομέα από την ΑΤΕ παρουσιάζει, από το 1988 και μετά, μια στασιμότητα. Έτσι, σε απόλυτα νούμερα το ποσό με το οποίο ενισχύεται ο γεωργικός τομέας κ.μ.ό. την τελευταία 5ετία είναι της τάξης των 600 δισ.το χρόνο και οπωσδήποτε δεν καλύπτει τις σχετικές ανάγκες. Το ποσό αυτό αναμένεται να μειωθεί για το 1993 στα 500 δισ. δρχ. Αν τα στοιχεία αυτά αποπληθωρισθούν τότε παρατηρείται μια σταθερή μείωση των κεφαλαίων με τα οποία χρηματοδοτείται ο κλάδος. Το γεγονός αυτό υπογραμμίζει τη μεγάλη κρίση που διέρχεται η αγροτική οικονομία είτε λόγω ανεπαρκούς χρηματοδότησής της, είτε λόγω αδυναμίας του κλάδου ν' απορροφήσει τ' αναγκαιούτα κονδύλια ως αποτέλεσμα της λανθασμένης πολιτικής που ακολουθείτο μέχρι τώρα (δημιουργία μη βιώσιμων και μη ανταγωνιστικών εκμεταλλεύσεων).

Την όλη εικόνα έρχεται να συμπληρώσει, τέλος, η σοβαρή μείωση του γεωργικού εισοδήματος, που σημειώθηκε το 1992, στο σύνολο της ΕΟΚ. Από τις 12 χώρες μόνον τέσσερις είχαν θετικό αποτέλεσμα, οι δε υπόλοιπες οκτώ, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, παρουσίασαν μείωση.

Σύμφωνα λοιπόν με τα οριστικά αποτελέσματα που δημοσιεύτηκαν πρόσφατα (βλ. Statistiques Rapides No 3/1993) από τη Στατιστική Υπηρεσία της ΕΟΚ, την EUROSTAT, το γεωργικό εισόδημα των 12 χωρών, με βάση τον πλέον αντιπροσωπευτικό δείκτη "καθαρή προστιθέμενη αξία ανά μονάδα εργοσίας", μειώθηκε σε πραγματική (αποπληθωρισμένη) αξία κατά 3,5% έναντι της αύξησης 2,3% το 1991 και της μείωσης 2,9% του 1990. Η μείωση προσέβαλε τις περισσότερες (οκτώ) χώρες, ενώ μόνον τέσσερις (Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Γερμανία, Αγγλία) παρουσίασαν αύξηση. Ο κυριότερος παράγοντας αυτής της γενικής μείωσης του εισοδήματος ήταν η ισχυρή πτώση των τιμών παραγωγού στο φυτικό τομέα (-10,7) σε όλα σχεδόν τα προϊόντα. Μείωση επίσης σημείωσαν και οι τιμές παραγωγού στο ζωικό τομέα, αλλά ήταν μικρότερη (-1,7%). Έτσι οι τιμές παραγωγού και για τους δύο τομείς (φυτικό και ζωικό) μειώθηκαν κατά 6,3%.

Από τις οκτώ χώρες, των οποίων το γεωργικό εισόδημα μειώθηκε, τις υψηλότερες μειώσεις το 1992 παρουσίασαν η Ολλανδία (-12,1%) η Δανία (-10,6%) και η Ελλάδα (-10,1%), ενώ τις χαμηλότερες η Γαλλία (-0,9%) και ίσως η Ιταλία (-4,1%), στις δε υπόλοιπες τρεις σημειώθηκαν ενδιάμεσα ποσοστά (Βέλγιο, Πορτογαλία, Ισπανία).

Η γενική εικόνα, για τα τρία τελευταία έτη 1990-92, είναι πως καμία από τις 12 χώρες-μέλη δεν παρουσίασε συνεχή αύξηση, αλλά όλες και αύξηση και μείωση στην περίοδο αυτή των τριών ετών.

Η Ελλάδα παρουσίασε κατά την ίδια περίοδο τις πλέον ακραίες περιπτώσεις και ειδικότερα τη μεγαλύτερη μείωση εισοδήματος (-16,0%) μεταξύ των 12 χωρών το έτος 1990, την υψηλότερη αύξηση το 1991 (+25,8%) και την σχεδόν μεγαλύτερη μείωση το 1992 (-10,1%). Αυτό οφείλεται στη σημαντική πτώση των πραγματικών (αποπληθωρισμένων) τιμών παραγωγού (ιδιαίτερα σε νωπά φρούτα, τους ελαιούχους σπόρους, το ελαιόλαδο, τις ελιές), παρα τη σχετική αύξηση του όγκου παραγωγής (νωπά φρούτα, ελαιοκομικά κ.ά.). Επίσης οφείλεται και στη μεγάλη μείωση της (αποπληθωρισμένης) αξίας της τελικής παραγωγής, η οποία, σε συνδυασμό με μια ελαφρά αύξηση της αξίας της ενδιάμεσης κατανάλωσης (εισροών), οδήγησε σε μια σημαντική επιδεινωση της καθαρής προστιθέμενης αξίας του κόστους των συντελεστών παραγωγής.

Μετά απ' αυτά και σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, μια πρώτη επισήμανση που θα μπορούσε να γίνει είναι πως ο τομέας της φυτικής παραγωγής καθορίζει δυστυχώς σε μεγάλο βαθμό την πορεία και εξέλιξη του γεωργικού εισοδήματος, μια και ο τομέας της ζωικής παραγωγής, λόγω των διαρθρωτικών αδυναμιών της κτηνοτροφίας, δεν είναι σε θέση να επηρεάσει θετικά, όπως συμβαίνει σε άλλες χώρες, το επίπεδο του γεωργικού εισοδήματος. Μια άλλη επισήμανση είναι η θετική υποστήριξη που δέχεται σταθερά το γεωργικό εισόδημα από τις Κοινοτικές κυρίως επιδοτήσεις, παρά τις αυξομειώσεις του όγκου της παραγωγής και παρα την αρνητική επίδραση που ασκούν οι δαπάνες για την ενδιάμεση κατανάλωση (εισροές), λόγω των πληθωριστικών πιέσεων και της απελευθέρωσης της αγοράς σε διάφορα κονδύλια του κόστους των εισροών (λιπασμάτων, ζωοτροφών). Επίσης, να επισημανθεί ότι επειδή υφίστανται σοβαρές αδυναμίες στο γεωργικό τομέα, οι ισοροπίες είναι τόσο ευαίσθητες που μπορούν να διαταραχθούν σε κάθε μικρή ή μεγάλη αρνητική συμπεριφορά ενός ή δύο παραγόντων από τους πολλούς που καθορίζουν την εξέλιξη του γεωργικού εισοδήματος. Σε ό,τι αφορά την εξέλιξη του όγκου παραγωγής αλλά και των τιμών παραγωγού, που επιδρούν αποφασιστικά στη διαμόρφωση του εισοδήματος, η σταθερή σχεδόν αύξηση του πρώτου τα τελευταία 8-10 χρόνια δεν επιδρά θετικά στο εισόδημα γιατί οι ποιοτικές αδυναμίες (έλλειψη ποικιλιών, πρωιμότητας κ.α.) εμποδίζουν την άνετη προώθηση των προϊόντων στην αγορά και ιδίως στο εξωτερικό, οπότε οι τιμές συμπιέζονται και μαζί τους και το εισόδημα (π.χ. στα σιτηρά, ελαιοκομικά, φρούτα ιδίως εσπεριδοειδή, πατάτες, σταφίδες, κρασιά κ.α.).

Στο σημείο αυτό, που αναφέρεται στη μείωση του γεωργικού εισοδήματος και προς επιβεβαίωση όλων των προηγούμενων που αναφέρθηκαν, πρέπει με έμφαση να τονιστεί ότι σήμερα οι αγρότες ορισμένων κλάδων βρίσκονται σε δεινή θέση και περνούν δύσκολες ώρες λόγω λανθασμένων πολιτικών επιλογών του παρελθόντος, ευνοϊκής μεταχείρισης των εμπορικών μεσαζόντων, ανυπαρξίας υποδομής για εμπορία, όπως οδικού δικτύου, λιμανιών, κ.ο.κ.

Για παράδειγμα οι σταφιδοπαραγωγοί αντιμετωπίζουν προβλήματα διάθεσης της παραγωγής τους, παρόλο που πολλές συνεταιριστικές οργανώσεις (συμπεριλαμβανομένου και του ΑΣΟ) χρηματοδοτήθηκαν για τη συγκέντρωση του προϊόντος στην τιμή των 160 δρχ. ανά κιλό και αυτό λόγω των άστοχων εμπορικών χειρισμών (πολιτική υψηλών τιμών από ΑΣΟ, ιδιώτες εμπόρους κ.λπ.) του πρόσφατου παρελθόντος, αλλά κυρίως λόγω της ελλιπούς προστασίας των σταφιδοπαραγωγών από την Κοινότητα, που αφήνει περιθώρια σε ορισμένα Κράτη Μέλη της να πραγματοποιούν εισαγωγές σταφίδας από τρίτες χώρες. Για το λόγο αυτό η Πολιτική Άνοιξη υποστηρίζει ότι πρέπει, ως πρώτο μέτρο, να αναπροσαρμοσθούν προς τα πάνω το συντομότερο οι αντισταθμιστικές εισφορές, ώστε να προστατεύεται επαρκώς το προϊόν. Είναι απαράδεκτο το γεωργικό εισόδημα του σταφιδοπαραγωγού να στηρίζεται στις στρεμματικές ενισχύσεις της Κοινότητας. Άλλο παράδειγμα μεγάλης μείωσης του αγροτικού τους εισοδήματος αποτελούν οι ελαιοπαραγωγοί μας. Παρόλο που πέρασαν τρία χρόνια από την αναστάτωση που προκάλεσαν ορισμένοι κύκλοι της αγοράς ελαιολάδου (υπερβολική αύξηση των τιμών, αθρόες εισαγωγές, αποθέματα, νοθείες παρθένου ελαιολάδου, στροφή προς τα σπορέλαια κ.λπ.), εξομάλυνση δεν έχει ακόμη επιτευχθεί. Τα υψηλά ακόμη αποθέματα, το περιορισμένο αγοραστικό ενδιαφέρον παραδοσιακών μας πελατών του εξωτερικού, καθώς και η υψηλή αναμενόμενη εσοδεία, προδικάζουν μια ακόμη δύσκολη χρονιά (τιμή παρέμβασης 690 δρχ./κιλό έναντι τιμών 1.100 δρχ. του 1991). Η Πολιτική Άνοιξη υποστηρίζει ότι για την άρση των προβλημάτων διάθεσης και τιμών του ελαιολάδου μπορούν και πρέπει να γίνουν πολλά σε επίπεδο χώρας, όπως η προώθηση και έντονη διαφήμιση στο εσωτερικό και το εξωτερικό του επώνυμου ελληνικού ελαιολάδου και των συγκριτικών του πλεονεκτημάτων, καθώς και εφαρμογή επιθετικής πολιτικής για άνοιγμα νέων και δυναμικών αγορών (Αραβικών χωρών, ΗΠΑ, Β. Ευρωπαϊκών χωρών, Ιαπωνίας, κ.λπ.).

Άλλο παράδειγμα δραστικής μείωσης (υποδιπλασιασμού στην τελευταία διετία) του γεωργικού

τους εισοδήματος αποτελούν οι αμπελοκαλλιέργειες. Το πρόβλημα της μείωσης των τιμών παραγωγού οφείλεται:

- στη μείωση της κατά κεφαλή κατανάλωσης κρασιού, που είναι παγκόσμιο φαινόμενο και συνέπεια της ακολουθούμενης πολιτικής υψηλών τιμών (π.χ. ένα μπουκάλι καλό κρασί στοιχίζει στο εστιατόριο σχεδόν όσο ένα μπουκάλι ούισκι),
- στον έντονο ανταγωνισμό κρασιών ποιότητας ξενικής προέλευσης που διεισδύουν στην ελληνική αγορά,
- στη μη προβολή και διαμόρφωση σωστής εμπορικής εικόνας για το επώνυμο ελληνικό κρασί και το σπουδαιότερο
- στην απουσία μιας ολοκληρωμένης αμπελοοινικής στρατηγικής.

Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η ύπαρξη υψηλών αποθεμάτων (περί τους 200.000 τον.) κρασιού, που σε συνδυασμό με την αναμενόμενη παραγωγή (450.000 τον.), αλλά και τις περιορισμένες εξαγωγές μας (80-90.000 τον./έτος), δημιούργησαν και δημιουργούν έντονα πιεστικά προβλήματα στην αγορά, σε βαθμό που αυτή παρ' ολίγο να μην ανοίξει φέτος, όταν οι βιομήχανοι αρνήθηκαν να αγοράσουν το μούστο ή τα οινοστάφυλα των παραγωγών. Συνέπεια η κατρακύλιση των τιμών (στις 30-35 δρχ./κίλο), δηλαδή σε ασύμφορα για τον παραγωγό επίπεδα.

Η Πολιτική Άνοιξη προτείνει μια ολοκληρωμένη και οργανωμένη εθνική αμπελοοινική πολιτική που τα κύρια σημεία της θα εντοπίζονται:

- στον καθορισμό υπεύθυνων οργάνων υλοποίησης-ελεγχου των προσπαθειών βελτίωσης της ποιότητας σε όλα τα στάδια της παραγωγής και της μεταποίησης,
- στον καθορισμό πολιτικής τιμών κρασιού ώστε να αντιμετωπισθεί ο ανταγωνισμός της μπίρας (μείωση κέρδους μεταποιητή, αναπροσαρμογή ΦΠΑ, θέσπιση τιμών γνωριμίας κ.λπ.),
- στη σωστή διαφήμιση, προβολή και προώθηση των ελληνικών επώνυμων κρασιών ποιότητας στο εξωτερικό και ιδιαίτερα σε δυναμικές αγορές (Ιαπωνίας, ΗΠΑ κ.λπ.).

Πέραν αυτών επιβάλλεται -εκμεταλλευόμενοι τα πιεστικά προβλήματα που δημιουργούν και στις άλλες οινοπαραγωγικές χώρες οι περιφημες "λίμνες κρασιών"- να πιέσουμε την Κοινότητα να επισπεύσει την προγραμματιζόμενη αναθεώρηση της κοινοτικής αμπελοοινικής πολιτικής. Μόνο έτσι θα αναζωογονηθεί η αγορά και θα ανακοπεί η πτωτική πορεία των τιμών παραγωγού.

Τέτοια παραδείγματα δυναμικών κλάδων που αντιμετωπίζουν σήμερα προβλήματα σοβαρά και επείγοντα θα μπορούσαν να αναφερθούν πολλά, για προϊόντα όπως τα σιτηρά, ο καπνός, το βαμβάκι, τα εσπεριδοειδή, τα ροδάκινα, τα ανθοκομικά, τα κτηνοτροφικά προϊόντα, τα ιχθυηρά κ.ο.κ. Έναντι της ζοφερής αυτής εικόνας, η Πολιτική Άνοιξη δίνει με τόλμη και αποφασιστικότητα τη δική της απάντηση για τη ΔΙΑΣΩΣΗ της γεωργίας, έστω και την τελευταία στιγμή. Διάσωση και ελπίδα μόνον εφόσον υπάρξουν οδυνηρές τομές που θα θιξουν κατεστημένα και οπωσδήποτε μεγάλα συμφέροντα.

Πριν από κάθε άλλη κριτική, η Πολιτική Άνοιξη προτάσσει την αναγκαιότητα για ριζική αναθεώρηση της (ουσιαστικά απύσους) αγροτικής πολιτικής που έχει ακολουθηθεί από τις τελευταίες Κυβερνήσεις και εφαρμογή μιας ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ με προσανατολισμούς, στόχους και προτεραιότητες, ώστε από την αναρχία να οδηγηθεί η χώρα στην προγραμματισμένη ανάπτυξη.

Η Εθνική Αγροτική Πολιτική δεν θα επηρεάζεται από κυβερνητικές εναλλαγές και δεν θα πειραματίζεται με τον αγρότη. Αντίθετα είναι προϋπόθεση για την κατάρτιση του Κρατικού Προυπολογισμού με πληροτητα, υπευθυνότητα, συνέπεια και δυναμική.

Οι στόχοι και οι βασικές επιδιώξεις της Πολιτικής Άνοιξης είναι:

- I. η σταθεροποίηση και αύξηση του αγροτικού εισοδήματος, ώστε σύντομα να φθάσει το μέσο όρο της Ε.Ο.Κ., καθώς και η βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας των αγροτών (πρωταρχικός κοινωνικοοικονομικός στόχος άμεσης προτεραιότητας για περιφερειακή ανάπτυξη βασισμένη στον αγρότη-άνθρωπο),
- II. η εναρμονισμένη προς την Κοινή Αγροτική Πολιτική εγγώρια παραγωγή γεωργικών προϊόντων, τροφίμων και πολλαπλασιαστικού- γενετικού υλικού (στόχος συνδεδεμένος με την κυριαρχία και ανεξαρτησία της χώρας),
- III. η δημιουργία μιας αυτοδύναμης, διεθνώς ανταγωνιστικής και οικονομικά αυτοσυντηρούμενης γεωργίας (στόχος εθνικής- οικονομικής σημασίας).

Η υλοποίηση αυτών θα γίνει με τον εκσυγχρονισμό των δομών στη βάση μιας πολιτικής οικονομικής εκλογίκευσης για υπέρβαση των εγγενών αδυναμιών και αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της γεωργίας μας, ώστε να δημιουργηθούν βιώσιμες γεωργικές εκμεταλλεύσεις οργανωμένες σε επιχειρηματική βάση και συνδεδεμένες με την εμπορία-διάθεση των προϊόντων, από σύγχρονους αγρότες εκπαιδευμένους, ενημερωμένους και επαγγελματικά κατοχυρωμένους.

Με απλά λόγια η Πολιτική Άνοιξη είναι το κόμμα που διαφέρει. Είναι το κόμμα που αγκαλιάζει πραγματικά τον αγρότη και σπρώχνει τις οργανώσεις του, γιατί γνωρίζει τα προβλήματά του και έχει ρεαλιστικές και βιώσιμες λύσεις. Η Πολιτική Άνοιξη είναι η μόνη ίσως ελπίδα της νέας γενιάς για την ευημερία της υπαίθρου και την ανόρθωση της αγροτικής μας οικονομίας.

Πίνακας 1.

ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΦΟΒΙΛΕΤΕΣ ΤΗΣ ΑΤΕ ΜΕ ΜΕΓΑΛΑ ΔΗΣ/ΣΜΑ ΧΡΕΗ (κατά
έτος σε δτβ. δρχ. και αφορών το Νοέμβριο του 1993).

<u>ΕΠΩΝΥΜΙΑ</u>	<u>ΠΟΣΟ</u>
ΚΥΔΕΠ	408,0
ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ	45,0
ΑΓΡΕΞ Α.Ε.	78,0
ΙΕΚΟΒΕ Α.Ε.	26,0
ΙΠΕΚΑ ΑΒΕΕ	17,0
ΣΥΝΕΡΓΑΛ Ε.Π.Ε.	10,0
ΙΕΒΑΘ ΑΒΕΕ	9,0
ΙΠΕ Α.Ε.	9,0
ΗΛΒΙΗΓΑΛ Α.Ε.	3,1
ΕΣΠΕΡΙΣ Α.Ε.	4,0
ΙΣΠΕΚ Α.Ε.	2,7
ΠΙΝΔΟΣ Α.Ε.	6,0
ΔΑΒΙΕ Α.Ε.	3,5
ΚΑΤΡ Α.Ε.	7,6
ΣΥΝ. ΒΙΟΜ. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	6,7
ΡΟΔΟΠΗ Α.Ε.	2,5
ΑΣΤΥ	3,3

Πίνακας 2

ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΟΚ ΤΟ 1992*

(%)

<u>Χώρες</u>	<u>92/91</u>	<u>91/90</u>	<u>90/89</u>
Βέλγιο	-5,3	-1,2	-9,2
Δανία	-10,6	-8,4	-6,0
Γερμανία	+2,5	-6,3	-11,0
Ελλάδα	-10,1	+25,8	-16,0
Ισπανία	-9,6	+1,9	+4,9
Γαλλία	-0,9	-3,8	+4,4
Ιταλία	-4,1	+12,1	-8,2
Λουξεμβούργο	+6,9	-14,8	-6,0
Ολλανδία	-12,1	-0,2	-4,2
Πορτογαλία	-8,7	-6,6	+6,7
Αγγλία	+2,2	-3,1	+1,0
Ιρλανδία	+16,5	-7,4	+2,1
ΕΟΚ των 12	-3,5	+2,3	-2,9

* Με βάση το Δείκτη 1 "Καθαρή προστιθέμενη αξία ανά μονάδα εργασίας".

Πηγή : Statistiques Rapides No 3/1993

Μίνimus 3

ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΜΙΑ ΕΠΙΤΥΧΗ ΚΑΤΑΛΗΞΗ ΤΟΥ "ΓΥΡΟΥ ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗΣ"

(μέχρι το έτος 2002)

(δισ. \$)

Κόστος πολιτικής "προστατευτισμού"		477
Οφέλος από τις νέες ρυθμίσεις στα αγροτικά προϊόντα		
• Κατάργηση δασμών και επικρατηγέσεων ύψους 30% στα αγροτικά προϊόντα		
• Οφέλη για χώρες ΟΟΣΑ	120	
• Οφέλη για αναπτυσσόμενες χώρες	70	

Σύνολο		190
Οφέλος στα βιομηχανικά προϊόντα		
• Μείωση δασμών κατά 30%		
• Οφέλη για χώρες ΟΟΣΑ	14,7	
• Οφέλη για αναπτυσσόμενες χώρες	8,3	

Σύνολο		23,0
Συνολικά οφέλη από το "Γύρο Ουρουγουάης"		213
Κόστος προστατευτικών ρυθμίσεων που θα παραμείνουν		264

Πηγή : Διεθνής Τράπεζα και ΟΟΣΑ.		

Μίνimus 4

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ Α.Τ.Ε. ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1986 - 1993

(ποσά σε δισ. δρχ.)

<u>Κατηγορία δανείου</u>	<u>1986</u>	<u>1987</u>	<u>1988</u>	<u>1989</u>	<u>1990</u>	<u>1991</u>	<u>1992</u>	<u>1993</u> (Α' εξαμ.)
1. Προς το Γεωργικό Ταμείο	460,6	520,1	596,7	626,7	588,7	570,9	528,7	239,3
2. Προς τη ΔΙΔΑΓΕΠ	10,2	35,0	286,3	365,0	436,5	506,0	629,7	361,0
Σύνολο	470,8	555,1	885,0	993,7	1.025,2	1.076,9	1.158,4	600,3
3. Προς τον Εξυγεωργικό Ταμείο	-	-	-	-	-	6,1	54,4	42,0
Γενικό Σύνολο	470,8	555,1	885,0	993,7	1.025,2	1.083,0	1.212,8	642,3

ΑΤΕ Α.Ε.
ΕΞΕΛΙΞΗ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ

ΑΡΧΙΤΗΚΕΣ	31/12/88	31/12/89	30/6/90	31/12/90	30/6/91	31/12/91	30/6/92	31/12/92	30/6/93	31/12/93
	χιλ.€	χιλ.€	χιλ.€	χιλ.€	χιλ.€	χιλ.€	χιλ.€	χιλ.€	χιλ.€	χιλ.€
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ										
Υπόλοιπο	13.197	11.287	12.484	18.729	14.383	23.693	21.288	22.749	21.792	20.210
Μετ/ραση σε Υπόλοιπο	20.196	21.182	7.169	11.917	16.982	7.842	8.114	28.889	8.281	14.184
Υποδομ.Κατασκευαστ	46.617	26.747	33.725	33.869	34.688	36.839	47.184	64.638	78.987	73.344
Ενταξη Γραμμάτιο	0	386.838	35.473	35.268	41.726	41.726	44.986	46.876	19.978	23.883
Αποπληρωξιμη Δοχ.	19.794	0	0	0	0	0	37.289	0	0	0
	99.710	127.310	128.821	136.872	121.818	129.294	186.821	176.139	121.278	136.449
ΥΠΟΒΕΒΗΚΕΣ										
Δάνεια προς Οργανισμους	164.419	201.933	199.178	218.237	291.198	308.788	316.977	304.612	304.644	388.618
Δάνεια προς Κοιν/κη Οργ.	267.488	311.816	304.288	437.878	399.497	493.991	819.871	684.283	691.268	479.884
Δάνεια καλλικρατικη	186.998	182.884	182.184	163.484	193.251	184.348	346.269	238.294	286.341	234.274
Κατ/κη Υποβ/κη	283.234	327.899	393.881	377.441	418.396	482.223	419.883	411.888	429.639	429.979
Δάνεια στην ΔΕΔΗΓΕΠ	71.647	187.778	68.443	133.843	118.738	282.288	144.488	291.881	219.847	218.388
Αυτ/κη Δάνεια	86.747	94.944	126.281	187.633	181.889	193.284	223.891	286.498	286.483	236.714
Δάνεια στην ομάδα	0	0	-63.288	0	-84.193	-44.488	-44.247	0	-42.688	-40.779
Ποσων αποπληρωσιμ.Ποσων	0	0	-63.288	0	-84.193	-44.488	-44.247	0	-42.688	-40.779
	1.822.487	1.228.478	1.267.884	1.444.374	1.814.678	1.842.844	1.826.276	2.048.248	1.949.263	1.936.887
ΚΡΕΔΙΤΗΡΙΑ-ΣΥΜΕΤΟΧΕΣ-ΓΩΓΑ										
Συνολικη	1	1	1	1	1	1	1	118.963	118.963	118.963
Συμετοχες	9.687	18.988	11.444	12.389	14.488	18.448	18.486	19.486	18.864	19.877
Πόστα										
Καταβλητέα κτηνη	18.678	12.882	14.878	16.269	18.119	19.482	21.884	22.187	20.713	24.111
Επιταγ. ομολ. παδ/ων	3.389	4.813	4.444	4.774	4.118	6.864	7.222	4.898	8.883	6.428
Σύνολο ποσων	14.888	17.898	19.389	21.143	24.234	26.346	29.106	27.643	29.216	48.836
	37.648	46.171	58.123	54.644	62.919	64.881	72.889	284.842	297.988	211.111
ΥΠΟΒΕΒΗΚΕΣ										
ΜΕΛΗΛΙΑ										
Πεσωμενα Κομματα	17.981	17.981	17.981	17.981	17.981	146.288	146.288	146.288	146.288	146.288
Αποπληρωσιμη	28.138	22.144	22.144	38.123	38.123	18.333	18.333	24.728	24.728	24.728
	46.839	40.125	40.125	56.104	56.104	164.621	164.621	171.016	171.016	171.016
Προβλεψεις	28.888	29.188	29.188	73.179	73.179	99.488	99.488	169.888	169.888	169.888
	84.119	89.227	89.227	146.288	146.288	264.109	264.109	341.903	341.903	341.903
ΚΑΤΑΒΕΒΗΚΕΣ										
ΥΠΟΒΕΒΗΚΕΣ										
Υποβ/κη ποσων	281.884	488.778	689.838	788.988	774.844	883.269	982.643	984.673	984.197	988.424
Προβλεψεις	327.114	393.888	412.797	419.888	441.798	471.412	522.877	428.714	433.479	428.484
Αποπληρωσιμη	3.487	8.833	4.328	5.767	7.789	7.848	8.883	21.264	8.874	6.883
	827.864	1.084.891	1.108.163	1.176.672	1.226.897	1.322.326	1.484.884	1.427.981	1.428.884	1.423.908
Μη υποβ/κη ποσων	88.818	69.414	84.449	78.248	83.681	88.889	68.269	84.218	83.988	94.847
	877.884	1.124.288	1.182.612	1.251.872	1.289.778	1.412.888	1.523.877	1.714.261	1.709.888	1.749.977
ΠΟΙΝΑ ΔΑΝ. ΚΑΡΑΛΙΑ										
Αποπληρωσιμη Τρ. Ελλάδος	114.833	123.841	166.348	136.882	184.877	183.796	183.498	182.884	182.388	182.143
Τρ. Ελ/δωρ. δ. υπαλλ/κων	0	0	22.278	88.878	16.814	38.818	4.816	31.938	0	0
Δάνεια ομολογιακη	24.928	28.312	28.822	23.836	23.838	21.228	19.935	18.283	16.841	14.881
Αποπληρωσιμη Δοχ.	18.888	8.888	0	888	18.488	23.888	0	181.888	48.888	28.888
Γραμμο	0	0	0	0	0	0	0	1.482	14.228	11.261
	184.883	187.673	184.127	218.918	185.671	204.839	127.969	388.831	178.426	171.788
ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΓ/ΔΙΟΧΗ ΕΣΦ/ΛΟΝ	1.192.848	1.424.678	2.011.193	1.732.397	2.445.264	2.884.898	3.188.884	2.991.284	3.481.777	3.912.326

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ (ΜΑΤΡΟΒΑΛΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ)

12/89	6/90	12/90	12/90	6/91	12/91	12/91	6/92	12/92	12/92	6/93	6/93	6/93	6/93
12/89	12/89	6/90	12/90	12/90	6/91	12/91	12/91	12/91	6/92	6/92	12/92	12/92	6/93
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
-15.9%	9.7%	26.3%	26.8%	-7.2%	62.3%	86.6%	-9.7%	-4.6%	6.4%	1.9%	-4.2%	-11.1%	-7.2%
-8.7%	-66.2%	66.2%	-63.7%	-6.8%	-23.7%	-26.4%	18.8%	429.2%	376.8%	8.8%	-76.1%	-65.7%	68.2%
-9.8%	66.2%	6.2%	66.6%	1.4%	3.8%	8.8%	-16.8%	21.4%	66.8%	86.4%	3.4%	6.8%	3.2%
	-4.4%	-4.2%	-4.6%	-24.6%	6.8%	-24.6%	-1.6%	18.8%	11.9%	-81.8%	-86.8%	-88.2%	14.2%
										-186.8%	8814/81	8814/81	8814/81
20.8%	1.2%	6.2%	7.8%	-11.6%	6.1%	-6.8%	19.9%	86.2%	15.6%	-21.8%	-21.1%	-28.9%	7.4%
22.2%	-8.9%	9.6%	8.6%	23.4%	16.2%	88.2%	-8.2%	-8.6%	8.2%	-2.6%	-9.2%	-9.2%	8.2%
16.6%	-2.4%	45.7%	46.2%	-6.6%	23.7%	13.8%	3.2%	-2.6%	-8.1%	-8.6%	-6.6%	-1.8%	-6.4%
14.8%	8.1%	-18.8%	-18.7%	18.2%	-3.1%	14.6%	29.1%	26.2%	-2.1%	6.6%	9.8%	8.9%	6.8%
15.8%	29.8%	-4.1%	15.1%	18.8%	4.1%	14.8%	-3.1%	-4.8%	-1.8%	2.8%	4.4%	4.8%	6.1%
86.4%	-29.2%	184.1%	23.9%	-11.1%	78.4%	81.8%	-28.6%	64.1%	181.8%	82.8%	-24.7%	-21.2%	-8.6%
9.4%	20.1%	8.9%	68.8%	18.4%	26.7%	29.8%	16.4%	28.2%	11.9%	11.9%	8.8%	8.1%	8.1%
							404.8%	1,098.9%	116.7%	181.4%	29.9%	38.7%	2.2%
												8814/81	2.6%
18.7%	-1.8%	21.4%	19.7%	3.2%	18.8%	22.9%	1.8%	13.6%	12.8%	7.1%	-4.8%	-8.8%	-1.8%
												6.8%	6.8%
13.7%	4.2%	8.8%	12.6%	18.9%	6.9%	25.8%	8.1%	28.9%	28.9%	28.1%	-4.6%	-1.9%	2.8%
27.2%	9.8%	18.8%	26.8%	18.7%	8.9%	26.1%	7.1%	63.7%	82.8%	68.1%	4.8%	4.8%	1.2%
28.8%	11.2%	4.9%	19.8%	28.1%	-8.8%	27.6%	19.1%	-19.2%	-22.2%	-23.8%	12.4%	21.2%	16.8%
28.6%	9.9%	9.2%	28.2%	14.6%	6.1%	21.6%	18.8%	44.1%	31.1%	28.7%	8.8%	9.4%	3.4%
22.4%	8.6%	9.8%	18.4%	18.1%	6.2%	22.4%	7.7%	288.8%	184.1%	188.8%	1.7%	3.2%	1.8%
8.8%	8.8%	8.8%	8.8%	8.8%	716.7%	716.7%	8.8%	8.8%	8.8%	8.8%	8.8%	8.8%	8.8%
14.2%	8.8%	71.8%	71.8%	8.8%	-72.2%	-72.2%	8.8%	74.2%	74.2%	74.2%	8.8%	8.8%	8.8%
8.7%	8.8%	65.9%	48.8%	8.8%	121.2%	121.2%	8.8%	7.1%	7.1%	7.1%	8.8%	8.8%	8.8%
2.9%	8.8%	86.8%	86.8%	8.8%	38.8%	38.8%	8.8%	78.8%	78.8%	78.8%	8.8%	8.8%	8.8%
6.1%	8.8%	62.9%	62.9%	8.8%	78.8%	78.8%	8.8%	31.8%	31.8%	31.8%	8.8%	8.8%	8.8%
28.7%	8.1%	9.8%	14.2%	2.4%	9.8%	13.6%	5.8%	12.6%	6.4%	9.2%	2.7%	2.9%	8.2%
22.2%	8.8%	1.7%	6.7%	8.2%	6.7%	12.2%	17.2%	24.9%	18.8%	14.6%	-8.4%	3.6%	4.8%
62.6%	14.6%	-8.9%	4.2%	24.2%	-2.8%	28.8%	-22.6%	218.2%	821.8%	18.6%	-81.6%	-78.2%	16.6%
27.8%	8.1%	6.2%	11.8%	4.2%	8.7%	12.2%	9.6%	22.2%	11.8%	11.2%	-6.1%	1.6%	1.7%
27.4%	-21.6%	28.2%	8.4%	-18.4%	26.4%	7.6%	-18.9%	7.2%	22.2%	28.7%	-2.7%	11.2%	14.4%
28.1%	3.4%	7.7%	11.2%	3.8%	9.8%	12.9%	8.8%	21.2%	12.2%	13.8%	-8.2%	2.1%	2.4%
7.9%	-12.9%	27.9%	18.1%	-22.9%	-1.8%	-23.7%	-8.8%	-1.2%	-8.9%	-1.1%	-8.2%	-8.4%	-8.2%
8.8%		163.8%	8.8%	-71.8%	234.2%	-8.2%	-91.9%	-42.8%	687.8%	-184.8%	-184.8%	-184.8%	8814/81
1.6%	8.8%	-6.6%	-8.9%	8.8%	-18.9%	-18.9%	-8.8%	-13.9%	-8.4%	-18.8%	-8.1%	-8.1%	8.8%
41.2%	-188.8%	8814/81	-24.2%	1,998.9%	124.9%	4,438.8%	-188.8%	848.8%	8814/81	8814/81	-78.2%	-74.6%	-14.8%
									8814/81	8814/81	884.4%	984.2%	7.8%
2.1%	-2.2%	42.8%	28.8%	-28.9%	31.1%	-4.8%	-27.2%	49.9%	129.8%	29.4%	-41.7%	-43.8%	-3.2%

ΤΜΗΜΑ ΙV: Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΡΧΙΑ ΚΑΙ Ο ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 1994

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ 1994

Η διαδικασία της δημοσιονομικής ισορροπίας που θα διασφαλίσει την οικονομική σταθεροποίηση και την είσοδο της ελληνικής οικονομίας στην τροχιά της γρήγορης ανάπτυξης, δεν φαίνεται να διασφαλίζεται με τον υπό κρίση προϋπολογισμό. Το οικονομικό τοπίο της χώρας θα παραμένει και το 1994 στη χειμερία νάρκη της ύφεσης, που του έχουν επιβάλλει οι διαδοχικές μονοκομματικές κυβερνήσεις, αφού κι αυτός ο προϋπολογισμός το κρατάει μακριά από την αναθέρμανση και ανάκαμψη και το οποίο διασφαλίζει η Πολιτική Άνοιξη με την πρότασή της για την ελληνική οικονομία.

Η αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας με τη διασφάλιση, όσο το δυνατόν αντιπληθωριστικών συνθηκών ανάπτυξης, αποτελεί, όπως αποδεικνύει η διεθνής εμπειρία, ένα δύσκολο στόχο, η επίτευξη του οποίου απαιτεί λεπτούς, σύνθετους και συντονισμένους χειρισμούς όλων των μέσων οικονομικής πολιτικής. Οι χειρισμοί αυτοί πρέπει να γίνουν σ' ένα πλαίσιο το οποίο, απαλλαγμένο από τους μονόδρομους άκαμπτων και δογματικών πολιτικοοικονομικών ιδεολογιών (τύπου νεοφιλελευθερισμού ή σοσιαλισμού), θα διασφαλίζει την ευελιξία στο χειρισμό των μέσων αυτών οικονομικής πολιτικής κατά τον πλέον πρόσφορο τρόπο.

Τα υψηλά δημόσια ελλείμματα και η συσσώρευση ενός τεράστιου Δημόσιου Χρέους οδηγούν σε ένα φαύλο κύκλο υψηλού πληθωρισμού, υψηλών επιτοκίων, χαμηλών επενδύσεων, χαμηλής ανταγωνιστικότητας και οικονομικής στασιμότητας που με τη σειρά της δυσχεραίνει την δημοσιονομική εξυγίανση.

Η οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη προϋποθέτει την έξοδο της οικονομίας απ' αυτό τον φαύλο κύκλο, δηλαδή την αποκλιμάκωση του δημοσίου ελλείμματος. Τούτο μπορεί να επιτευχθεί μόνο με αποφασιστική και γενναία δημοσιονομική αναδιάρθρωση από πλευράς εσόδων, δαπανών και διαχείρισης του Δημοσίου Χρέους, μέσα στο προαναφερθέν πλαίσιο των ευέλκτων, από πολιτικοοικονομική άποψη, χειρισμών των μέσων οικονομικής πολιτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΑ ΕΣΟΔΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Ατυχώς, ο κατατεθείς προϋπολογισμός δεν διαθέτει τα χαρακτηριστικά ούτε προβάλλει τις προοπτικές μιας, κατά τα παραπάνω, ριζικής δημοσιονομικής αναδιάρθρωσης που απαιτούν οι περιστάσεις. Αντίθετα, ο προϋπολογισμός αυτός προδιαγράφει τη συνέχιση της αναξιοπιστίας των προηγούμενων. Ειδικότερα, από πλευράς φορολογικών εσόδων, προβλέπει σημαντική αύξηση αυτών, της τάξης του 1 τρις δρχ. περίπου, στη βάση νέων φορολογικών ρυθμίσεων οι περισσότερες των οποίων θα συγκεκριμενοποιηθούν και θα υλοποιηθούν μετά την έναρξη εκτέλεσης του προϋπολογισμού, αφού αποσπαστούν αντικείμενο κοινωνικού διαλόγου με τους θιγόμενους φορείς. Κατά συνέπεια, αν ο διάλογος αυτός δεν καταλήξει στις ρυθμίσεις εκείνες που θα επιτρέψουν την σημαντική αυτή αύξηση των εσόδων, πρέπει να αναμένεται η λήψη νέων μέτρων, ή αποτυχία, για μια ακόμη φορά, στην εκτέλεση του προϋπολογισμού. Επιπλέον η εισπρακτική πολιτική των εξαγγελόμενων ταμειευτικών μέτρων της κυβέρνησης, πιστεύουμε ότι θα βαθύνει την χρονίζουσα ύφεση της οικονομίας, αποδυναμώνοντας έτσι την αποδοτικότητα των φορολογικών πηγών και διευρύνοντας το έλλειμμα του προϋπολογισμού.

Συγκεκριμένα, στον προϋπολογισμό προβλέπεται αύξηση των άμεσων φόρων κατά 29,6% σε σχέση με το 1993 (έναντι 11,6% το 1993 σε σχέση με το 1992) ή κατά 398,5 δισ. δρχ., η οποία εκτιμάται ότι θα προέλθει από αυξήσεις βασικά στο φόρο εισοδήματος κατά 26,1%, στους φόρους περιουσίας κατά 30,8%, στους άμεσους φόρους ΠΟΕ κατά 61,1% και στους λοιπούς άμεσους φόρους κατά 45,1%. Η κατά τα παραπάνω προβλεπόμενη αύξηση των άμεσων φόρων, υποδηλώνει μια εισοδηματική ελαστικότητα αυτών της τάξης του 2,34 η οποία είναι σημαντικά μεγαλύτερη από τη μέση ελαστικότητα των φόρων αυτών που ανέρχεται στο επίπεδο του 1,25. Κατά το 1993 η ελαστικότητα των άμεσων φόρων εκτιμάται σε 0,99. Οποσδήποτε η προσέγγιση αυτής της προβλεπόμενης ελαστικότητας στην πράξη, δεν θα προέλθει αποκλειστικά από τη φυσιολογική εξέλιξη των εσόδων αυτών. Η τελευταία με προβλεπόμενο πληθωρισμό 11% και με μέση ελαστικότητα άμεσων φόρων 1,25%, πρέπει να αναμένεται να προσεγγίσει το ποσοστό του 13,75% (0,11X1,25).

Συνεπώς, η διαφορά μεταξύ της φυσιολογικής και της προβλεπόμενης εξέλιξης των εσόδων των άμεσων φόρων (29,6% - 13,75), προβλέπεται ότι θα επιτευχθεί με την εξαγγελόμενη εφαρμογή, κατόπιν 'κοινωνικής συναίνεσης', μέτρων διεύρυνσης της φορολογητέας βάσης, περιστολής της φοροδιαφυγής και επιτάχυνσης της εκκαθάρισης των πολυάριθμων εκκρεμών υποθέσεων στους άμεσους φόρους. Στην έκταση δε που τα μέτρα αυτά δεν αποδώσουν τα

αναμενόμενα αποτελέσματα, πρέπει να δημιουργήσουν υστέρηση των εσόδων στους άμεσους φόρους, που θα κυμαίνεται από 0 μέχρι 218,2 δισ. δρχ. (δηλ. 15,85% επί τα έσοδα από άμεσους φόρους του 1993 - 1,3 τρισ. δρχ.).

Στα πλαίσια αυτά το ζητούμενο είναι κατά πόσο τα συγκεκριμένα μέτρα θα αποδώσουν, δεδομένου του έντονου εισπρακτικού και αντιαναπτυξιακού τους χαρακτήρα, σε μια οικονομία παρατεταμένης ύφεσης, και του γεγονότος ότι οι ως τώρα προσπάθειες διεύρυνσης της φορολογητέας βάσης, δεν συνέβαλαν ουσιαστικά στην αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας. Ειδικότερα, η αντικειμενικοποίηση (βάσει της αξίας της επαγγελματικής στέγης και του μηχανολογικού εξοπλισμού) της φορολογίας εισοδήματος των ελεύθερων επαγγελματιών (γιατρών, δικηγόρων κ.λπ.) και ορισμένων μικρών επιχειρήσεων που τηρούν βιβλία Α και Β κατηγορίας, αποτελούν βασικό κομμάτι της προτεινόμενης φορολογικής μεταρρύθμισης και θα συγκεντρώσουν, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, το μεγαλύτερο ενδιαφέρον στον κοινωνικό διάλογο που θα ακολουθήσει. Αυτά, μαζί με την επιβολή ενός εφ' άπαξ ποσού - φόρου στους πλανόδιους πωλητές (διαβαθμιζόμενο ανάλογα με το είδος των πωλουμένων προϊόντων), τη φορολογία του εισοδήματος των αγροτών που εκμεταλλεύονται πάνω από 100 στρέμματα αγροτικές εκτάσεις (με βάση τον προσδιορισμό τεκμαρτού εισοδήματος ανάλογα με το είδος της καλλιέργειας και τον χρησιμοποιούμενο μηχανολογικό εξοπλισμό), την αύξηση των τεκμηρίων δαπανών διαβίωσης (στα οποία θα προστεθεί και το ενοίκιο κατοικιών), την επιβολή του 18% ΦΠΑ στα καινούργια ακίνητα με παράλληλη αύξηση του φόρου Μεταβίβασης Ακινήτων στο 18% για τα μη καινούργια ακίνητα, την επιβολή φόρου σε κατοικίες άνω των 300 τ.μ., την επιτάχυνση των δόσεων αποπληρωμής των φόρων περιουσίας και τέλος την επαναφορά του "πόθεν έσχες", θα αποτελέσουν μια εμπροσθοβαρή επιθετική πολιτική συλλογής φορολογικών εσόδων και ανακατανομής του φορολογικού βάρους των πολιτών.

Η πολιτική όμως αυτή απαιτεί πλήρη και λεπτομερή αποσαφήνιση της μορφής και διάρθρωσης των προτεινόμενων μέτρων, καθόσον υπάρχει έντονος ο κίνδυνος το σύστημα της άμεσης φορολογίας να διευρύνει αντί να περιστέλλει τις αδικίες και να απωλέσει την εμπιστοσύνη των φορολογουμένων. Επιπρόσθετα, απαιτεί εξοικείωση των Φορολογικών Αρχών στη διαχείριση και διοίκηση των μέτρων αυτών, αύξηση του προσωπικού των εφοριών και πλήρη μηχανογραφική κάλυψη. Το ερώτημα που τίθεται στα πλαίσια αυτά είναι κατά πόσον οι παραπάνω προϋποθέσεις θα είναι δυνατόν να ικανοποιηθούν μέσα στο 1994, όταν μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει καμμία επαρκής προετοιμασία σχετικά, ενώ το Υπ. Οικονομικών δεν έχει ακόμη ολοκληρώσει τα πληροφοριακά προγράμματα υποστήριξης της υφιστάμενης φορολογικής διάρθρωσης.

Από την άλλη πλευρά, η επιθετική εισπρακτική πολιτική, κατά κύριο λόγο οικοδομές και στις μικρές επιχειρήσεις, η μη κατάργηση του Ειδικού Φόρου στις Τραπεζικές Εργασίες (ΕΦΤΕ) (που είχε προαναγγείλει η προηγούμενη κυβέρνηση και η οποία θα συντελούσε στη μείωση των υψηλών επιτοκίων) και η αβεβαιότητα στην πολιτική τιμών και εισοδημάτων, θα έχει σαν συνέπεια την παγίωση της ύφεσης στην οικονομία της χώρας.

Η εναλλακτική λύση θα ήταν μία επιθετική πολιτική περιστολής της φοροδιαφυγής στα μεγάλα εισοδήματα των ελεύθερων επαγγελματιών, μέσω ενός αυστηρού φόρου επιτηδεύματος, μιας συστηματικής εφαρμογής των υφιστάμενων μέτρων πάταξης της φοροδιαφυγής (χωρίς την επιβολή νέων φορολογικών επιβαρύνσεων στις διάφορες δραστηριότητες όπως οικοδομικές κ.λπ.) και μιας αποτελεσματικής και ταχύτατης διαδικασίας εκκαθάρισης εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων. Τούτο, μαζί με την κατάργηση του ΕΦΤΕ και την αύξηση των απαλλαγών στους μισθούς - συντάξεις, με παράλληλη επιβολή ενός επιπλέον συντελεστή 45% για εισοδήματα πάνω από 15 εκ. δρχ., θα έδινε μια αναπτυξιακή πνοή στην οικονομία και θα βοηθούσε στην αποτελεσματικότερη απόδοση των άμεσων φόρων. Σε ευθετότερο δε χρόνο, η λήψη επιπλέον φορολογικών μέτρων, όπως η επαναφορά του "πόθεν έσχες" κ.λπ. θα μπορούσε να απορροφηθεί πιο ομοιά από το σύστημα και θα αποδεικνυόταν αποτελεσματικότερη στην απόδοση εσόδων.

Όσον αφορά τους έμμεσους φόρους, ο προϋπολογισμός προβλέπει την κατά 17% αύξηση των εσόδων τους για το 1994 (έναντι 10,3% το 1993 σε σχέση με το 1992) ή κατά 549,5 δισ. δρχ. Τούτο υποδηλώνει εισοδηματική ελαστικότητα των έμμεσων φόρων για το 1994 στο επίπεδο του 1,35 έναντι εκτίμησης 0,69 για το 1993. Δεδομένου ότι στην καλύτερη των περιπτώσεων η μέση εισοδηματική ελαστικότητα των έμμεσων φόρων κυμαίνεται γύρω στο 1,1, ο προϋπολογισμός προβλέπει για τους φόρους αυτούς, πέραν μιας φυσιολογικής εξέλιξης της τάξης του 12,1% (0,11 X 1,1) και μια επιπλέον εξέλιξη της τάξης του 4,9% (0,17 - 0,121), την οποία εκτιμά ότι θα πραγματοποιήσει από τη σημαντική αύξηση στην φορολογία καπνού, την περιστολή της φοροδιαφυγής και την επιτάχυνση της εκκαθάρισης παλαιών υποθέσεων έμμεσων φόρων. Οποσδήποτε, η (αμφίβολη) επιτυχία των προτεινόμενων νέων μέτρων στην άμεση φορολογία, θα επηρεάσει σημαντικά την εξέλιξη των εσόδων και της έμμεσης φορολογίας και κυρίως του ΦΠΑ και των παραδοσιακών ειδικών φόρων κατανάλωσης, όπου υφίσταται ανεξέλεγκτη φοροδιαφυγή και μεγάλος αριθμός εκκρεμών υποθέσεων.

Τέλος, στα μη φορολογικά έσοδα (πλην των απολήψεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση), αναμένεται μια αύξηση της τάξης του 29,1% έναντι μείωσης κατά 11,2% την περίοδο 1993/1992, λόγω κυρίως της αναστολής των ιδιωτικοποιήσεων στο έτος αυτό. Στην κατηγορία αυτή των

εσόδων υπάρχουν εκτεταμένα περιθώρια για την πραγματοποίηση εσόδων που είναι αναγκαία για τη μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων, αλλά και για τη χρηματοδότηση αναγκαίων επενδύσεων για τις οποίες το κράτος δεν διαθέτει πόρους, καθώς η εγχώρια αποταμίευση δεν επαρκεί και επιπλέον το κράτος δεν διαθέτει την ικανότητα να διοικήσει μεγάλες επιχειρηματικές μονάδες. Τονίζεται ότι είναι σφάλμα να αντιμετωπίζονται οι ιδιωτικοποιήσεις, όπως και το μέγεθος του κράτους, ως ιδεολογικά θέματα.

Η κατά τα παραπάνω προβλεπόμενη εξέλιξη των φορολογικών εσόδων σηματοδοτεί μια οριακή αύξηση της συμμετοχής της άμεσης φορολογίας ως ποσοστό στο σύνολο των εσόδων. Ειδικότερα, η σχέση των άμεσων προς τους έμμεσους φόρους προβλέπεται να διαμορφωθεί στο επίπεδο της αναλογίας του 0,316/0,684 έναντι 0,295/0,705 που εκτιμάται για το 1993. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι βασικό χαρακτηριστικό του ελληνικού φορολογικού συστήματος, σε αντίθεση με ότι συμβαίνει στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι η σημαντική συμμετοχή της έμμεσης φορολογίας στο σύνολο των φορολογικών εσόδων που κατά μέσον όρο προσεγγίζει παραδοσιακά το 70% (βλέπε Πίνακα). Με δεδομένα την εκτεταμένη φοροδιαφυγή που κυριαρχεί στις συναλλακτικές δραστηριότητες και τους περιορισμούς σε διαβάθμιση του ευρύτατου σε πεδίο κάλυψης ΦΠΑ, η κατά τα παραπάνω κυριαρχία της έμμεσης φορολογίας στο φορολογικό σύστημα αντιστρατεύεται τη δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους μεταξύ των φορολογουμένων και κατά συνέπεια η αποδοτικότητα σε έσοδα του φορολογικού συστήματος, απαιτεί ριζικά μέτρα περιστολής της φοροδιαφυγής και αναδιάρθρωσης των φόρων, ώστε η κατά τα παραπάνω οριακή αύξηση της αναλογίας των άμεσων προς τους έμμεσους φόρους να λάβει μονωότερη, διαχρονική τάση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ

Από πλευράς δαπανών, η διαμορφούμενη στον προϋπολογισμό αύξηση και κατανομή των κονδυλίων στις επιμέρους κατηγορίες πιστώσεων προδιαγράφει τη δημιουργία σημαντικών αποκλίσεων στην υλοποίησή τους και την έλλειψη αναπτυξιακού χαρακτήρα στις επιδράσεις τους. Ειδικότερα, στον Γενικό Κρατικό Προϋπολογισμό προβλέπεται για την περίοδο 1993-1994 αύξηση των πρωτογενών δαπανών κατά 12,7%, ποσοστό το οποίο υπερβαίνει το ύψος του αναμενόμενου για το 1994 πληθωρισμού (11%). Με δεδομένη την προβλεπόμενη ονομαστική αύξηση των δαπανών για μισθούς και συντάξεις το 1994 στα επίπεδα του προβλεπόμενου πληθωρισμού, ο Γενικός Κρατικός Προϋπολογισμός του 1994:

α.- Εκφράζει υπεραισιόδοξες προβλέψεις για άνοδο των Λοιπών Δαπανών κατά την περίοδο 1993-1994 μόλις 4,5% έναντι αύξησης 41,3% την περίοδο 1992-1993, χωρίς να υπάρχει πρόγραμμα βελτίωσης της παραγωγικότητας, αποτελεσματικότερης διαχείρισης και μείωσης του δημόσιου τομέα. Παράλληλα, οι προβλεπόμενες πιστώσεις των 9,8 δισ. δρχ. για διορισμό νέων και επαναπρόσληψη απολυθέντων υπαλλήλων, η έλλειψη προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων και η ανάληψη της Προεδρίας της ΕΟΚ από 1.1.1994, δεν συνηγορούν στην άποψη ότι έχουν ιεραρχηθεί ορθολογικά οι οικονομίες κλίμακος στο λειτουργικό κόστος της Κεντρικής Διοίκησης για το 1994.

β.- Δρα ανπιαναπτυξιακά αφού οι ενισχύσεις του Τακτικού Προϋπολογισμού στη Γεωργία προβλέπονται μειωμένες σε απόλυτο μέγεθος, αλλά και σε ρυθμό μεταβολής (-6,8% το 1993 σε σχέση με το 1992), όπως αναπτύσσεται στο περί Γεωργίας Κεφάλαιο. Θα πρέπει δε να σημειωθεί ότι, αν οι πρωτογενείς δαπάνες δεν συγκρατηθούν στα προβλεπόμενα επίπεδα για το 1994 (πράγμα λίαν δυσχερές), τότε θα δημιουργηθεί σημαντικό πρόβλημα για ικανοποιητικό περιορισμό τους στο 1995, αφού οι επιβαρύνσεις για τόκους δανείων οικονομικής εξυγίανσης ύψους 414 δισ. δρχ. που αφορούν το 1994 μεταφέρονται στο 1995 (αφού πρέπει να καταβληθούν την 31.12.1994 που συμπίπτει με αργία).

γ. Στις δαπάνες του ΠΔΕ προβλέπεται αύξηση κατά 34,2% σε σχέση με το 1993. Η αύξηση όμως αυτή αντιστοιχεί σε 255 δισ. δρχ. περισσότερες πιστώσεις σε σύγκριση με το 1993, όσες σχεδόν δεν απορροφήθηκαν από τις προβλεπόμενες στο ΠΔΕ του 1993 μέχρι τις 10.10.1993, (ημερομηνία των εκλογών). Τούτο αποδεικνύει ένα σημαντικό ετεροχρονισμό στην αναπτυξιακή πολιτική που θα επιβραδύνει την συγκράτηση της ύφεσης στην οικονομία.

Πέραν, όμως, από τα παραπάνω υπέρβαση στο σκέλος των δαπανών εκτιμάται ότι θα προκύψει από:

α.- τις δαπάνες για την εξυπηρέτηση του Δημοσίου Χρέους, και κυρίως από τους τόκους, καθόσον αυτοί έχουν υπολογισθεί με προβλεπόμενο μέσο ετήσιο επιτόκιο 18,5%, γεγονός που δεν πιστεύουμε ότι θα το επιτρέψουν οι συνθήκες της αγοράς,

β.- τις καταπτώσεις εγγυήσεων του δημοσίου και κυρίως του ΙΚΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΩΝ

Με βάση τα προαναφερθέντα μεγέθη στα σκέλη των εσόδων και δαπανών του υπό κρίση προϋπολογισμού προβλέπεται επίτευξη σημαντικού πρωτογενούς πλεονάσματος της τάξης των 431 δισ. δρχ. (ή 2,3% στο ΑΕΠ).

Με την επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος επιδιώκεται η σταθεροποίηση των καθαρών δανειακών αναγκών του Τ.Π. το 1994 στα ίδια σχεδόν επίπεδα με εκείνα του 1993. Ειδικότερα οι καθαρές δανειακές ανάγκες της Κεντρικής Διοίκησης, προβλέπονται να ανέλθουν στο ποσό των 2,4 τρισ. δρχ. (δηλ. αύξηση μόνο κατά 3,7% σε σχέση με το 1993), γεγονός που θα επιτρέψει τη μείωσή τους ως ποσοστό στο ΑΕΠ στο 12,8% το 1994 από 13,9% το 1993. Αν στο καθαρό αυτό έλλειμμα προστεθούν και τα χρεολύσια που ανέρχονται στα 2,4 τρισ. δρχ., τότε το ακαθάριστο έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού διαμορφώνεται στο επίπεδο των -4,86 τρισ. δρχ. ή -25,7% του ΑΕΠ έναντι -24,5% το 1993.

Η έλλειψη όμως αξιοπιστίας στην κατάρτιση του προϋπολογισμού αυτού, τόσο στην πλευρά των εσόδων όσον και στην πλευρά των δαπανών, όπως περιγράφηκε παραπάνω, προδιαγράφει έντονα το ενδεχόμενο σημαντικής υστέρησης στην πραγματοποίηση του προβλεπόμενου πρωτογενούς πλεονάσματος. Τούτο θα δημιουργήσει εκτεταμένη υπέρβαση στα επίπεδα του ακαθάριστου ελλείμματος και των καθαρών δανειακών αναγκών. Αυτό με τη σειρά του θα επηρεάσει δραματικά τις δημοσιονομικές και τις γενικότερες οικονομικές εξελίξεις της χώρας, αφού το ύψος του πρώτου προσδιορίζει το επίπεδο των επιτοκίων, ενώ το ύψος του δεύτερου την έκταση κατά την οποία ικανοποιούνται οι πιστωτικές ανάγκες του ιδιωτικού τομέα. Αρκεί να επισημανθεί ότι και με την υπόθεση της πλήρους πραγματοποίησης του προβλεπόμενου πρωτογενούς πλεονάσματος, η κατάσταση και στα δύο αυτά προβλεπόμενα μεγέθη θεωρείται στάση και κρίσιμη για τις οικονομικές εξελίξεις της χώρας. Καθόσον, η αδυναμία επίτευξης πρωτογενούς πλεονάσματος το 1993, είχε σαν συνέπεια οι καθαρές δανειακές ανάγκες για το έτος αυτό να αυξηθούν κατά 96,1% σε σχέση με το 1992, μετακυλίνοντας για το 1994 το βάρος για δυσχερέστερες δημοσιονομικές προσαρμογές.

Σύμφωνα με δικούς μας υπολογισμούς, το συνολικό ακαθάριστο έλλειμμα του Γενικού Κρατικού Προϋπολογισμού το 1994 θα υπερβεί τα -4,86 τρισ. δρχ. και θα διαμορφωθεί γύρω στα -5,4 τρισ. δρχ. ή -28,6% του ΑΕΠ.

Εάν στο συνολικό έλλειμμα του Κρατικού Προϋπολογισμού προστεθεί και το διαχειριστικό έλλειμμα των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών (ΔΕΚΟ), τότε την περίοδο 1994/1993 το συνολικό έλλειμμα του ευρύτερου δημόσιου τομέα από -4.837,2 δισ. δρχ. ή -28,8% του ΑΕΠ προβλέπεται σε - 5.555,3 δισ. δρχ. ή -29,4% του ΑΕΠ. Με βάση τις αναμενόμενες αποκλίσεις στο σκέλος των δαπανών και των εσόδων, το συνολικό ακαθάριστο έλλειμμα του ευρύτερου δημόσιου τομέα προβλέπεται να φθάσει τα -6,2 τρισ. δρχ. και θα αντιπροσωπεύει το -32,8% του ΑΕΠ της Εθνικής μας Οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΩΡΟΛΟΓΙΑΚΗ ΒΟΜΒΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Η σημασία της πολιτικής επίτευξης πρωτογενούς πλεονάσματος είναι θεμελιώδης παράγοντας για την συγκράτηση των δανειακών αναγκών του κράτους και κατά συνέπεια για την αποκλιμάκωση του ρυθμού αύξησης του Δημόσιου Χρέους. Μόνο με συνεχή υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα (μεγαλύτερα, ως ποσοστό του ΑΕΠ, από τα ισχύοντα πραγματικά επιτόκια) μπορεί να ανακοπεί η ανοδική πορεία του Δημόσιου Χρέους. Στα πλαίσια αυτά, το κατά 2,3% στο ΑΕΠ προβλεπόμενο πρωτογενές πλεόνασμα για το 1994, έναντι του κατά 0,3% στο ΑΕΠ πρωτογενούς ελλείμματος για το 1993, συνεπάγεται νέα αύξηση του Δημόσιου Χρέους για το 1994, ενώ σηματοδοτεί τον μακρύ δρόμο που έχει να διανήσει η ελληνική οικονομία, για να επιτευχθεί ο στόχος αφ' ενός της σταθεροποίησής του και αφετέρου της μείωσής του στα όρια που επιτάσσει η Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Την τελευταία δεκαπενταετία η εξέλιξη του δημόσιου χρέους έχει προσλάβει εκρηκτικές διαστάσεις. Το συνολικό δημόσιο χρέος της Κεντρικής Διοίκησης ως ποσοστό του ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας εκτιμάται σε 117,3% το 1993 και προβλέπεται ν' αυξηθεί σε 130% το 1994. Το συνολικό δημόσιο χρέος της Ελλάδας, δηλαδή το χρέος της Κεντρικής Διοίκησης, των ΔΕΚΟ και των Ενόπλων Δυνάμεων, εκτιμάται σε 24,4 τρισ. δρχ. ή 145,4% του ΑΕΠ το 1993 και αναμένεται να προσεγγίσει τα 29,9 τρισ. δρχ. ή 158,2% του ΑΕΠ το 1994.

Αναμφίβολα το τρομακικό ύψος του δημόσιου χρέους αποτελεί την ωρολογιακή βόμβα στα θεμέλια της εθνικής μας οικονομίας. Δεν πρέπει επίσης να μας διαφεύγει η δυναμική του δημόσιου χρέους και πιο συγκεκριμένα η διαδικασία ανατροφοδότησής του. Το εξαιρετικά υψηλό απόλυτο ύψος του δημόσιου χρέους σε συνδυασμό με τα υψηλά επιτόκια δανεισμού του ελληνικού δημόσιου, συμβάλλει ώστε οι δαπάνες για τόκους και χρεολύσια για την εξυπηρέτηση του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης από 4.058,1 δισ. δρχ. ή 24,2% του ΑΕΠ το 1992, να προβλέπεται να αναρριχηθούν σε 5.292,1 δισ. δρχ. ή 28% του ΑΕΠ το 1994. Αρκεί να αναφερθεί ότι οι τοκοχρεολυτικές δαπάνες για την εξυπηρέτηση του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης ως ποσοστό

του ΑΕΠ, ανέρχονταν σε 3,2% το 1980 και 10,7% το 1989. Αναμφισβήτητα η δημοσιονομική κατάσταση της χώρας είναι τραγική.

Ορισμένοι από τους σημαντικότερους παράγοντες, οι οποίοι έχουν συντελέσει στην διαίωνιση του φαύλου κύκλου των διευρυνόμενων χρεών και ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα, είναι:

α) Τα υψηλά πρωτογενή ελλείμματα του κρατικού προϋπολογισμού, τα οποία κυριάρχησαν κατά την περίοδο 1980-1990.

β) Η διατήρηση των επιτοκίων των κρατικών χρεωγράφων, δηλαδή των επιτοκίων δανεισμού του δημοσίου, σε ονομαστικά επίπεδα κατά πολύ υψηλότερα από το αντίστοιχο ονομαστικό επίπεδο του ονομαστικού ΑΕΠ.

γ) Αυτή καθεαυτή η δυναμική του δημόσιου χρέους. Πράγματι, όταν το απόλυτο ύψος του δημόσιου χρέους αυξάνει, ανέρχονται ταυτόχρονα και οι δαπάνες εξυπηρέτησής του, με άμεση συνέπεια οι δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού να αυξάνουν, τα ελλείμματα στη συνέχεια να διευρύνονται και έτσι η προσφυγή σε δανεισμό για την χρηματοδότηση των ελλειμμάτων να αυξάνει το χρέος. Παρατηρούμε δηλαδή ότι το τρομακτικά υψηλό επίπεδο του δημόσιου χρέους, συνιστά έναν από τους κυριότερους παράγοντες ανατροφοδότησης του.

δ) Η διάρθρωση του δημόσιου χρέους. Το δημόσιο χρέος σε σημαντικό βαθμό είναι βραχυπρόθεσμο, γεγονός το οποίο συνεπάγεται υψηλό ρυθμό μετακύλισης του χρέους που λήγει και

ε) Η περίοδος κάμψης την οποία διέρχεται η ελληνική οικονομία. Η μικρή αύξηση της πίτας του εθνικού μας προϊόντος κατά την τελευταία δεκαπενταετία, συντελεί στην αδυναμία των εκάστοτε κυβερνήσεων να συγκεντρώνουν τα αναγκαία έσοδα για την κάλυψη των δαπανών του δημόσιου τομέα. Εάν η εθνική μας οικονομία δεν μπει στη φάση της ανάκαμψης είναι αντικειμενικά αδύνατο να σπάσει ο φαύλος κύκλος των διογκούμενων κρατικών χρεών και ελλειμμάτων.

Ειδική μνεία θα πρέπει να γίνει στα υψηλά επιτόκια, βάσει των οποίων δανείζεται το δημόσιο. Τα υψηλά επιτόκια εξακολουθούν να είναι η βασική αιτία της συνεχιζόμενης αύξησης του Δημοσίου Χρέους και του μεγέθους του κρατικού ελλείμματος σαν ποσοστό του ΑΕΠ. Μέσω των υψηλών επιτοκίων περιορίζεται η ιδιωτική ζήτηση κεφαλαίων και δημιουργούνται περιθώρια για τη χρηματοδότηση των δανειακών αναγκών του Δημοσίου, οι οποίες είναι ανελαστικές σε σχέση με το ύψος των επιτοκίων. Πράγματι, το Δημόσιο, ιδιαίτερα με την κατάργηση της νομισματικής χρηματοδότησης των ελλειμμάτων, είναι υποχρεωμένο να διαθέτει στην αγορά ελκυστικούς τίτλους όχι μόνο για τη χρηματοδότηση των τρεχόντων ελλειμμάτων του, αλλά και για την εξόφληση των τίτλων που λήγουν.

Συνεπώς τα δημόσια ελλείμματα, το ύψος και η διάρθρωση του Δημοσίου Χρέους, ασκούν άμεσα επίδραση στο ύψος των πραγματικών επιτοκίων, ενώ συγχρόνως συμβάλουν στον υψηλό πληθωρισμό και ενισχύουν τις πληθωριστικές προσδοκίες, με συνέπεια τα ονομαστικά επιτόκια να είναι υψηλά για να προσελκύουν τους ιδιώτες αποταμιευτές σε τίτλους του δημοσίου.

Η Πολιτική Άνοιξη έχει θέσει σαν στόχο την αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας και την παράλληλη δημιουργία συνθηκών που θα επιτρέψουν μια διατηρήσιμη ανάπτυξη χωρίς πληθωριστικές πιέσεις. Ο στόχος αυτός θα επιδιώκεται, μεταξύ άλλων στα πλαίσια κατάρτισης και εκτέλεσης αξιόπιστων και συνεπών προϋπολογισμών που θα στηρίζονται σε δύο βασικούς άξονες πολιτικής:

α.- Μακροοικονομική Πειθαρχία, δηλαδή περιορισμό των ελλειμμάτων, που θα σταθεροποιήσει το Δημόσιο Χρέος, θα βοηθήσει τη μόνιμη πτώση του πληθωρισμού σε χαμηλά επίπεδα και θα ενισχύσει την αναπτυξιακή πορεία της οικονομίας. Από την πλευρά των εσόδων, ο περιορισμός των ελλειμμάτων θα επιδιώκεται με μια σταδιακή επίτευξη δικαίας κατανομής του φορολογικού βάρους, που θα διασφαλίζει, ως αυτόνομο παράγωγο αποτέλεσμα, την σταθερή αύξηση της ταμιακής απόδοσης των φόρων. Κατά συνέπεια, η πολιτική αυτή δεν απαιτεί τα εκτεταμένα, έντονα και αντιδραστικά φορομπηχτικά μέτρα, τα οποία έχουν αποδειχτεί αναποτελεσματικά από ταμιακή άποψη. Από την πλευρά των δαπανών, ο περιορισμός των ελλειμμάτων θα επιδιώκεται με μια σταδιακή αναδιάρθρωση των δαπανών προς την κατεύθυνση εκείνη που στηρίζει το πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα (ενισχύοντας έτσι την ζήτηση σε ελεγχόμενα επίπεδα), μειώνει το λειτουργικό κόστος της δημόσιας διοίκησης και ενισχύει την παραγωγική υποδομή της χώρας και τη δραστηριότητα του μεταποιητικού τομέα.

β.- Διαρθρωτική αναμόρφωση, δηλαδή μείωση κρατικών παρεμβάσεων και εκσυγχρονισμό του ρυθμιστικού πλαισίου.

Σκοπός της Πολιτικής Άνοιξης είναι ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία των αγορών, ενισχύοντας έτσι την οικονομία από την πλευρά της προσφοράς. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην άρση των διοικητικών και νομικών εμποδίων, στον ανταγωνισμό και στην ανάπτυξη των αγορών που συμπεριλαμβάνουν τα μονοπωλιακά προνόμια του δημοσίου. Τα εμπόδια αυτά αποτελούν τροχοπέδη στις επενδύσεις και στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, επομένως η κατάργησή τους αποτελεί κατ' εξοχήν αναπτυξιακή πολιτική. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην εντατικοποίηση του ανταγωνισμού στις χρηματοπιστωτικές αγορές, όπου, παρά την πρόοδο που έχει υπάρξει, η βελτίωση είναι ανεπαρκής. Τα περιθώρια

μεταξύ του κόστους των διαθέσιμων κεφαλαίων και των επιτοκίων δανεισμού των επιχειρήσεων διατηρούνται υψηλά, αν ληφθεί υπόψη και η απόδοση των τοποθετήσεων των Τραπεζών σε τίτλους του δημοσίου που σήμερα είναι ελεύθερες. Επιπλέον τα περιθώρια των τραπεζών είναι υψηλά στην αγορά συναλλάγματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΟΙ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.

Στα πλαίσια της σταθεροποιητικής πολιτικής μετά το 1990, οι εργαζόμενοι έχουν απωλέσει σημαντικό μέρος του πραγματικού τους εισοδήματος. Στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας, οι μισθωτοί του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα την περίοδο 1990-1993 έχασαν συνολικά το 10,7% του πραγματικού τους εισοδήματος. Με βάση τα στοιχεία της δαπάνης του κρατικού προϋπολογισμού για τις συντάξεις, την περίοδο 1990-1993 η αγοραστική δύναμη των συνταξιούχων του δημόσιου τομέα υπέστη στην κυριολεξία καθίζηση, καθώς την περίοδο αυτή το πραγματικό τους εισόδημα μειώθηκε συνολικά κατά 18,2% (Για περισσότερες στατιστικές επιστημάνσεις, βλ. Οικονομικός Ταχυδρόμος, 4.11.1993).

Η εντυπωσιακή πτώση της αγοραστικής δύναμης των μισθωτών και των συνταξιούχων, συμβάλλει στην καθοδική τάση του τζίρου της αγοράς, κάτι το οποίο όπως ήδη προαναφέρθηκε (κεφ.7) αποτυπώνεται στην πραγματική μείωση του Δείκτη Αξίας Λιανικών Πωλήσεων. Η περαιτέρω βάρβαρη της ύφεσης της αγοράς, με όλες τις αρνητικές επιπτώσεις στην πορεία της εθνικής μας οικονομίας. Κοινωνικά είναι απαράδεκτο, οι ασθενείς εισοδηματικά τάξεις των μισθωτών και των συνταξιούχων, οι οποίες χαρακτηρίζονται οι πιο τίμιες και ειλικρινείς ομάδες φορολογουμένων, να πλήττονται σε μόνιμη βάση από τα υιοθετούμενα μέτρα εισοδηματικής πολιτικής.

Αν και κατά το 1994, σε σχέση με το 1993, ο κρατικός προϋπολογισμός προβλέπει ονομαστική σύνοδο της μέσης δαπάνης για μισθούς και συντάξεις 11,2%, δηλαδή περίπου όσο και το προβλεπόμενο από την κυβέρνηση ύψος πληθωρισμού σε μέσα επίπεδα, ωστόσο το πραγματικό εισόδημα των μισθωτών και των συνταξιούχων της Κεντρικής Διοίκησης κατά το 1994 αναμένεται να μειωθεί γύρω στο 5%. Σύμφωνα με διάφορους υπολογισμούς, η ονομαστική αύξηση της φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων για τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους, σε συνδυασμό με την επιβάρυνση που θα υποστούν κατά 3% από την αύξηση των κοινωνικοασφαλιστικών τους εισφορών, θα συντελέσει ώστε κατά το 1994 το πραγματικό εισόδημα των μισθωτών και των συνταξιούχων να μειωθεί γύρω στο 5%. Εάν βέβαια το ύψος του προβλεπόμενου πληθωρισμού κατά το 1994 υπερβεί το 11,5%, κάτι το οποίο φαίνεται μάλλον βέβαιο, τότε το πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων και των συνταξιούχων θα υποστεί περαιτέρω μείωση.

Η σημερινή κυβέρνηση διαπράττει ένα σοβαρό λάθος το οποίο έκανε και η προηγούμενη της Νέας Δημοκρατίας. Στην προσπάθειά της να εμφανίσει ο κρατικός προϋπολογισμός πρωτογενές πλεόνασμα, προβαίνει στην υπερφορολόγηση των εργαζομένων και στην ονομαστική αύξηση των δαπανών για μισθούς και συντάξεις σημαντικά κάτω από το ύψος του πληθωρισμού, με άμεση συνέπεια τον οικονομικό τους στραγγαλισμό. Αναμφίβολα, η εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης προβλέπεται να εντείνει τα προβλήματα διαβίωσης των μισθωτών και των συνταξιούχων μέσα στο 1994, επαυξάνοντας έτσι το βαθμό αδικίας και μεροληψίας που αυτή η πολιτική προκαλεί.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Ανάλογα Εσόδων, Δαπανών και Επηρεημάτων Γενικού Προϋπολογισμού του Κράτους (ΓΠΚ)

Σπέρματα ριζών
15 δφκ

	1980	1981	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993*	1994**
1. ΕΣΟΔΑ Γ ΠΚ	3591	4289	13090	16887	19571	21861	24098	33336	48350	53288	59850	3.2640
α. Τακτικά Προσλήθη	3582	4285	11108	14539	17332	19202	21863	28821	42612	45839	49900	6.0800
- Δίμοια πληρω	1044	1837	3029	3847	4887	5197	5807	8021	10942	11923	13450	1.7435
- Επικρατέστερα	2208	2653	7929	9718	11529	10600	13915	18766	23391	29235	32880	3.7355
- Άλλα έσοδα	330	335	857	994	1131	1037	1541	1915	2581	4721	4190	5405
β. ΕΠΕΙΓΕΤΑ	-	92	1208	1879	2353	2721	3247	3737	476	925	7407	4036
γ. ΠΛΕ	09	72	114	340	341	504	567	917	1227	2123	2828	3487
2. ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΚ	14645	6999	18883	23152	28888	33939	42929	54962	69232	88700	101012	12.8950
α. Τακτικά Προσλήθη	3416	5395	14813	18118	23392	28108	35024	44574	58837	76855	86162	10.3050
β. ΕΠΕΙΓΕΤΑ	242	92	1402	1879	2053	2171	2868	3337	4768	5286	7404	9200
γ. ΠΛΕ	607	512	222	308	3183	3653	4290	4651	6098	7259	7450	10000
3. ΕΜΕΙΜΜΑ ΠΚ(1-2)	-1012	-810	-682	-6330	-9156	-11912	-17283	-21526	-26926	-35412	-41162	-4.861,0
επιχορηγία ΓΠΚ ως % του ΑΕΠ	-58%	-14%	14%	-11%	-14%	-15%	-19%	-20%	-21%	-23%	-24%	-25%
4. ΕΠΕΙΜΜΑ ΕΝΔΥΣΕ- ΡΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΚΕ- Α(ΓΠΚ+ΔΕΚΟ)†	-1532	-3483	-850	-2396	-12351	-15310	-22915	-27467	-33372	-41082	-48372	-55523
5. Εργαλειομ. επίδομα Επιδόμων Στήθη ως % του ΑΕΠ	-98%	-110%	-14%	-16%	-19%	-20%	-26%	-26%	-26%	-27%	-28%	-29%

* Προσχηματισμένα έσοδα

† ΕΙΣΦΕΤΗ = Ειδική Αγοραπωλητική Εργασιακή Γραμμή Προϊόντων

‡ Π.Δ.Ε = Προνομιολογική Δαπάνη Επενδύσεων

§ ΔΕΚΟ = Διυλιστήριο Ενισχυμένης και Οργανωμένης, Π.Π.Ν. το 1990 στο πλαίσιο της Επένδυσης των ΔΕΚΟ στην ανάπτυξη και το αναπτυξιακό έργο της χώρας με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης και την επίτευξη των επιδόσεων που προβλέπονται στην Επένδυση.

¶ Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών και Στατιστικής Οικονομικού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Οι διακηρύξεις και της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ ότι επείσθη επιτέλους για την ανάγκη αποκρατικοποίησης μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού των προβληματικών επιχειρήσεων, που με τον έναν ή τον άλλο τρόπο περιήλθαν στο δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, ήδη φαίνεται ότι δεν εκφράζουν την πολιτική που διαμορφώνεται στην πράξη.

Καθημερινά η κοινή γνώμη πληροφορείται την απόφαση του ενός ή του άλλου υπουργού ή κάποιου διοικητή Τράπεζας, ότι διαδικασίες εκκαθαρίσεων διακόπτονται, μονάδες επαναλειτούργουν, νέο προσωπικό προσλαμβάνεται. Πιθανώς νέα στελέχη, πρόεδροι Δ.Σ., διευθυνόντες σύμβουλοι τοποθετούνται, μισθοδοτούνται, αποκτούν προνόμια και κεκτημένα δικαιώματα. Και ο πολίτης αναρωτιέται: Τέλος πάντων, πόσο κοστίζουν αυτές οι παλινωδίες; Οι νέες αποφάσεις που βασίστηκαν; Υπάρχει πράγματι μέλλον για τις επιχειρήσεις που κάποιοι άλλοι, πριν από μόλις 1 1/2-2 χρόνια μας διαβεβαίωναν ότι "το κλείσμά τους κοστίζει λιγότερο από τη λειτουργία τους"; Αποδεικνύεται ότι τώρα θα μπορέσουν να δουλέψουν αποδοτικά; Σε τελική ανάλυση, ποιος έχει την ευθύνη των λανθασμένων αποφάσεων;

Η πολιτική που διαφαίνεται ότι η Κυβέρνηση έχει την πρόθεση να εφαρμόσει στον τομέα των αποκρατικοποιήσεων και των προβληματικών επιχειρήσεων κάθε άλλο παρά σαφής είναι. Στον προϋπολογισμό του 1994 αναγράφεται πρόβλεψη εσόδων ύψους 247 δισ. δρχ. από την επιχειρηματική δράση του δημοσίου, χωρίς ωστόσο να επισημαίνεται η διαδικασία και τα μέτρα πολιτικής βάσει των οποίων θα εισπραχθούν τα περισσότερα από τα έσοδα αυτά.

Η πορεία γενικά του προγράμματος Αποκρατικοποίησης, στην φιλοσοφία του οποίου -με διαφορές βέβαια όχι ασήμαντες μεταξύ των κομμάτων, όσον αφορά την πρακτική και την έκτασή του- όλες οι παρατάξεις έχουν συμφωνήσει, είναι απογοητευτική. Το 1993 από τα έσοδα που είχαν προβλεφθεί ύψους 330 δισ. δρχ. πραγματοποιήθηκε ένα ασήμαντο 8% (26.4 δισ. δρχ.) από την κινητή τηλεφωνία. Για το υπόλοιπο 92% η Εισηγητική Έκθεση απλά δηλώνει (σελ. 51) ότι: "... Τα υπόλοιπα 303 δισ. δρχ. περίπου δεν θα εισπραχθούν λόγω ματαιώσης των σχετικών διαδικασιών". Ματαιώνουμε χωρίς να προτείνουμε εναλλακτικές λύσεις, επαναλειτούργουμε μονάδες των οποίων η λειτουργία είχε διακοπεί χωρίς νέα επιχειρηματικά σχέδια, διακόπτουμε εκκαθαρίσεις χωρίς να πείθουμε ότι τα επιχειρήματα υπάρχουν και είναι ισχυρά. Και οι πολίτες καλούνται να έχουν εμπιστοσύνη και να συνεχίσουν να καλύπτουν τα ελλείμματα. Αυτή η πολιτική, που δοκιμάστηκε και απέτυχε, δεν είναι βιώσιμη ...

Η Πολιτική Άνοιξη βασίζει τις θέσεις της για την αποκρατικοποίηση και τις προβληματικές στη διαπίστωση που έχει γίνει αποδεκτή από όλους ότι η διεύρυνση της παρουσίας και της δράσης του κράτους σε τομείς επιχειρηματικούς έχει προκαλέσει, λόγω της χαμηλής αποτελεσματικότητας του κράτους-επιχειρηματία, σοβαρά προβλήματα στη λειτουργία της οικονομίας. "Το λιγότερο και πιο αποδοτικό Κράτος" αποτελεί στόχο πρώτης προτεραιότητας. Πώς υλοποιείται αυτή η πολιτική; Πώς κατοχυρώνεται η αξιοπιστία της; Και κυρίως πώς εξασφαλίζεται η διαφανής και η πολιτικά υπεύθυνη διαδικασία αποκρατικοποίησης;

A). Πρώτα, να κερδίσουμε το χρόνο που χάθηκε.

- Να θέσουμε άμεσα σε εφαρμογή ευρύ Πρόγραμμα Ενημέρωσης και Ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης και όλων όσων τα συμφέροντα επηρεάζονται, για το νόημα και τις επιπτώσεις της αποκρατικοποίησης. Πρέπει να γίνει κατανοητό γιατί η σωστή αποκρατικοποίηση συμφέρει όλους! Η ενημέρωση αυτή καθυστέρησε ανεπίτρεπτα, με αποτέλεσμα να παγιωθεί στη κοινή γνώμη η επιφυλακτική ή και η αρνητική αντιμετώπιση του κρίσιμου αυτού θέματος.

- Να ολοκληρωθούν με γοργό ρυθμό όλες οι διαδικασίες μεταφοράς στον ιδιωτικό τομέα των επιχειρήσεων για τις οποίες οι διαδικασίες έχουν ήδη αρχίσει, με εξαίρεση επιχειρήσεις στρατηγικής σημασίας (ΟΤΕ, ΔΕΗ κλπ.)

Ειδικότερα για τις επιχειρήσεις στρατηγικής σημασίας και προς το σκοπό της ενίσχυσης του κοινωνικού ελέγχου, να ενεργοποιηθεί η δυνατότητα μερικής αποκρατικοποίησης, με πώληση μέρους των μετοχών, έως και 49%, στο ευρύ κοινό (λαϊκός καπιταλισμός).

Η διοίκηση αυτών των οργανισμών να παραμείνει υπό εθνικό και όχι κρατικό έλεγχο.

Η έννοια του εθνικού ελέγχου σε αντιδιαστολή προς την έννοια του κρατικού-κομματικού ελέγχου, σημαίνει ότι οι διοικήσεις αυτών των οργανισμών θα διορίζονται βάσει κριτηρίων που εξασφαλίζουν αντικειμενικότητα και διαχείριση που θα βασίζεται στις αρχές του σύγχρονου management. Θα είναι με πενταετή θητεία και δεν θα αλλάζουν με την αλλαγή κάθε Κυβέρνησης.

Για τον σκοπό της μεγιστοποίησης των ταμειακών ωφελειών του δημοσίου, η διάθεση των μετοχών μέσω του χρηματιστηρίου θα γίνει στον κατάλληλο χρόνο, και κατά το πρότυπο άλλων χωρών, όπως η Αγγλία και η Γαλλία, δηλαδή μετά την ολοκλήρωση της αναδιοργάνωσης των επιχειρήσεων και την αναμόρφωση των τιμολογίων τους.

Η εισαγωγή των μετοχών με ελεύθερη διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο θα καθορίσει την τιμή της μετοχής και κατ' αυτόν τον τρόπο θα υπάρξει διαφάνεια και αποφυγή μισθητικών και σκανδαλογολίας η οποία διαβρώνει σήμερα την πολιτική ζωή της χώρας. Στην περίπτωση του Ο.Τ.Ε., που έχει ιδιαίτερη σημασία για την χώρα επιβάλλεται να ασφαλιστούν τα εξής:

- (α) ενίσχυση της εθνικής άμυνας με την κατασκευή του δικτύου οπτικών ινών των νησιών του Αιγαίου, το οποίο αν και δεν είναι αποδοτικό οικονομικά, αναδεικνύεται σε υψίστης σημασίας για το αμυντικό σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης, σε περίπτωση στρατιωτικών επιχειρήσεων.
- (β) οικονομική και πολιτική διείσδυση στο χώρο της Βαλκανικής, της Μαύρης Θάλασσας και των χωρών του πρώην ανατολικού μπλόκ (Ρωσία, Ουκρανία κλπ.). Με την εξυπηρέτηση σημαντικού μέρους της εξερχόμενης διεθνούς τηλεφωνίας από τις περιοχές αυτές, πέραν των οικονομικών ωφελειών, ενισχύεται η διεθνής θέση της χώρας μας και διευκολύνεται η άσκηση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής.
- (γ) Ενίσχυση της ενχώριας παραγωγής τηλεπικοινωνιακού υλικού για το διάστημα (έως 2003) που η Ελλάδα έχει εξασφαλίσει το δικαίωμα της μονοπωλιακής χρησιμοποίησης του συνδρομητικού δικτύου. Κατά τα προσεχή δέκα έτη η συμβολή των τηλεπικοινωνιών στην διαμόρφωση του ΑΕΠ προβλέπεται να αυξηθεί στο 10%. Πρέπει να θεωρηθεί ότι ο ξένος στρατηγικός επενδυτής θα διοχέτευε το μέγιστο μέρος αυτής της αύξησης σε άλλες χώρες, με προφανή ζημία της εθνικής μας οικονομίας.

Με βάση την πιο πάνω συλλογιστική η δέσμευση της Πολιτικής Άνοιξης ότι δεν θα επιτρέψει να περάσει η μεθοδευμένη εκποίηση του ΟΤΕ ήταν απόλυτα δικαιολογημένη.

- Θα επιταχυνθούν οι διαδικασίες εκκαθαρίσεων που έχουν αρχίσει. Θα γίνουν οι απαραίτητες νομοθετικές ρυθμίσεις για να διευκολυνθεί το έργο των εκκαθαρίσεων, με εξαίρεση επιχειρήσεις που λειτουργούν στη Θρακική και άλλες ακριτικές περιοχές, για τις οποίες θα επανεξεταστεί η βιωσιμότητα στα πλαίσια του συστήματος κινητήρων, που έχει εξαγγείλει η Πολιτική Άνοιξη.

- Θα ανατεθούν εκκαθαρίσεις και σε εξειδικευμένες μη- τραπεζικές εταιρείες ορκωτών ελεγκτών.

Β). Στη συνέχεια, θα τοποθετήσουμε την Πολιτική Αποκρατικοποιήσεων σε νέα σωστή βάση.

- Δεν είναι το ποιός είναι ο ιδιοκτήτης που ενδιαφέρει, αλλά το ποιός διαχειρίζεται τα συμφέροντα κάθε επιχείρησης, με ποιές επιδιώξεις και ποιούς περιορισμούς. Δεν καταδικάζουμε την κρατική ιδιοκτησία. Καταδικάζουμε όμως την κακή και μη αποτελεσματική διαχείριση από διοικήσεις που κάθε κυβέρνηση τοποθετεί και αλλάζει με κομματικά κριτήρια, χωρίς φροντίδα για την ικανότητά τους να εξασφαλίζουν υψηλή αποδοτικότητα των κεφαλαίων που το κοινωνικό σύνολο τους εμπιστεύεται.

- Θα αποδυναμώσουμε τον ταμειακό χαρακτήρα του προγράμματος Αποκρατικοποίησης της Οικονομίας. Ταμειακά αποτελέσματα σίγουρα θα υπάρξουν και δεν τα αγνοούμε. Περισσότερο όμως ενδιαφέρει η ανάπτυξη και η μακροχρόνια απόδοση της επιχείρησης κάτω από το νέο καθεστώς διαχείρισης.

- Για κάθε βιώσιμη αποκρατικοποιούμενη επιχείρηση θα καταρτίζεται συγκεκριμένο Επιχειρηματικό Σχέδιο που θα προβλέπει νέες επενδύσεις, νέες θέσεις εργασίας και νέες δραστηριότητες κάτω από ιδιωτική ιδιοκτησία και διαχείριση.

- Σε κάθε περίπτωση, οι εργαζόμενοι και τα στελέχη της επιχείρησης θα δικαιούνται να συμμετάσχουν -και μάλιστα κατά προτεραιότητα- στο κεφάλαιό της. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, οι ομάδες αυτές θα είναι δυνατόν ενισχυόμενες με επιδοτούμενο δανεισμό, να αποκτούν και τον πλήρη έλεγχο.

- Η μέσω Χρηματιστηρίου αποκρατικοποίηση -όπου υπάρχουν οι απαραίτητες προϋποθέσεις- ενισχύει την κεφαλαιογορά και ενδυναμώνει την κεφαλαιική βάση των επιχειρήσεων. Με ειδικά φορολογικά κίνητρα και με απλούστευση των σχετικών διαδικασιών θα ενθαρρυνθεί η διασπορά του κεφαλαίου των επιχειρήσεων στο ευρύ επενδυτικό κοινό.

- Για να αποκτήσει η Αποκρατικοποίηση την απαραίτητη κοινωνική στήριξη, πρέπει να υπάρξει προδιαγεγραμμένη πολιτική αντιμετώπισης του κοινωνικού της κόστους, ιδίως σε θέσεις εργασίας. Θα αξιοποιηθεί η πλούσια διεθνής εμπειρία για σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων αποζημιώσεων, επανεκπαίδευσης και επανένταξης του πλησιέστερου εργατικού δυναμικού.

- Σε κάθε περίπτωση αποκρατικοποίησης που ολοκληρώνεται, θα δεσμευθούμε για παρουσίαση "Κοινωνικού Απολογισμού", με παρουσίαση του κόστους και του όφελους που προέκυψε ή αναμένεται να προκύψει για τις διάφορες κοινωνικές ομάδες και για το σύνολο της οικονομίας.

Γ) Εφόσον πιστεύουμε στην Αποκρατικοποίηση θα διευρύνουμε την εφαρμογή της.

- Σε πολλά σημεία της ελληνικής οικονομίας, η μονοπώληση δραστηριοτήτων από φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα, αμβλύνει τη γενική αποδοτικότητα και συσσωρεύει κόστος για τους πολίτες. Θα εντοπίσουμε αυτές τις περιπτώσεις και θα τις αποδώσουμε στον ιδιωτικό τομέα, ο οποίος θα τις διαχειριστεί πιο αποδοτικά. Στις ήδη εντοπισμένες περιπτώσεις περιλαμβάνεται π.χ η παροχή συμβουλών και τεχνικής στήριξης στις μικρές επιχειρήσεις, η οργάνωση Εκθέσεων στο εξωτερικό, πολλές λειτουργίες σε επίπεδο Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ακόμα και η τεχνική στήριξη της συμμετοχής της χώρας μας σε πολλούς διεθνείς οργανισμούς.

ΤΜΗΜΑ V: ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗΣ ΔΙΟΛΙΣΘΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

Η νομισματική πολιτική οφείλει να συμβάλλει με τον τρόπο της στην επίτευξη των απώτερων στόχων της αναπτυξιακής και της σταθεροποιητικής πολιτικής. Ειδικότερα, η επιστημονικά εμπειρογμένη συναλλαγματική πολιτική της επιθετικής διολίσθησης πρέπει να προσαρμόζεται στις ιδιαιτερότητες του οικονομικού συστήματος και πρωταρχικό στόχο οφείλει να έχει την προαγωγή ή τουλάχιστον τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας των παραγόμενων προϊόντων στη διεθνή και την εγχώρια αγορά. Στην περίπτωση της ελληνικής οικονομίας, η νομισματική πολιτική επί της δραχμής και των επιτοκίων κατά την τελευταία πενταετία βρίσκεται σε λάθος μονοπάτι και γι' αυτό κρίνεται επιβεβλημένη η επανεξέτασή της. Το σημείο αυτό είναι καιρικό και ζωτικής σημασίας για την μελλοντική πορεία της εθνικής μας οικονομίας.

Η συναλλαγματική πολιτική της σκληρής δραχμής η οποία μετά το 1989 εφαρμόζεται συστηματικά στη χώρα μας, έχει συμβάλει στην εντυπωσιακή ανατίμηση του εθνικού μας νομίσματος, με όλες τις αρνητικές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων. Με την ανατίμηση της δραχμής τα ελληνικά προϊόντα γίνονται ολοένα και ακριβότερα στην εγχώρια και τη διεθνή αγορά σε σύγκριση με τα αντίστοιχα ξένα, με αποτέλεσμα τη συρρίκνωση της παραγωγικής βάσης της εθνικής μας οικονομίας και κατά προέκταση τον περιορισμό της πίτας του ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν) της χώρας (Βλέπε, ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ, 14.11.1993).

Η χρήση της οικονομετρίας αποκαλύπτει σημαντικές πλευρές του προβλήματος. Με την εφαρμογή πολλαπλών τέστ αιτιότητας (multivariate causality test), προκύπτει ότι η στασιμότητα του ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας προκαλεί τη διόγκωση των χρεών και των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα. Δεδομένου όμως ότι η ασκούμενη πολιτική της υπερτιμημένης δραχμής συντελεί διαχρονικά στην πραγματική μείωση του ΑΕΠ της χώρας και έχοντας ήδη διαπιστώσει ότι υπάρχει σοβαρή κατεύθυνση αιτιότητας από την πλευρά του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές προς την πλευρά των κρατικών χρεών και ελλειμμάτων, εξάγεται το ουσιώδες συμπέρασμα ότι η επαναφορά της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής στα κανονικά της επίπεδα, μέσω της υιοθέτησης μιας πιο επιθετικής συναλλαγματικής πολιτικής, κρίνεται αναγκαία και επιβεβλημένη για την ανάπτυξη και τη σταθεροποίηση της εθνικής μας οικονομίας.

Παράλληλα, η πολιτική της υπερτιμημένης δραχμής τραβάει και τα επιτόκια προς τα πάνω. Πράγματι, την περίοδο 1989-1993 το ποσοστό υποτίμησης της δραχμής δεν καλύπτει το επίπεδο του διαφορικού πληθωρισμού μεταξύ Ελλάδας και ανταγωνιστριών χωρών π.χ. ΗΠΑ, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία, κ.λπ. Ετσι, η πολιτική της σκληρής, δηλαδή της υπερτιμημένης, δραχμής συντελεί έμμεσα στην ανέλκυση των ονομαστικών επιτοκίων, με στόχο να καλυφθεί η διαφορά μεταξύ ποσοστού ονομαστικής υποτίμησης της δραχμής και διαφορικού πληθωρισμού.

Η καθολική άνοδος των ονομαστικών επιτοκίων αρνητικές κυρίως επιδράσεις έχει στα διάφορα μεγέθη της οικονομίας. Η αύξηση των επιτοκίων των εντόκων γραμματίων και των ομολόγων του ελληνικού δημόσιου, προκαλεί την άνοδο των τοκοχρεωλυτικών δαπάνων για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους, με συνεπακόλουθο η αύξηση των δημοσίων δαπανών να δημιουργεί τη διόγκωση των κρατικών ελλειμμάτων. Δύο από τις σημαντικότερες παρενέργειες στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας από την διεύρυνση των κρατικών ελλειμμάτων είναι η τροφοδότηση των πληθωριστικών πιέσεων και η άνοδος του δημόσιου χρέους.

Η πολιτική της σκληρής δραχμής ωθεί προς τα πάνω και τα επιτόκια χορηγήσεων όλων των κατηγοριών. Η αύξηση όμως των επιτοκίων χορηγήσεων, δηλαδή των επιτοκίων βάσει των οποίων δανείζονται οι επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, συμβάλλει στην άνοδο του συνολικού κόστους παραγωγής των επιχειρήσεων και άρα της τιμής πώλησης των παραγόμενων τελικών τους προϊόντων. Όταν η πολιτική της υπερτιμημένης δραχμής προκαλεί την άνοδο των ονομαστικών επιτοκίων και ταυτόχρονα υποδαυλίζει τις πληθωριστικές πιέσεις της ελληνικής οικονομίας, τότε δεν είναι αναπόφευκτο οι εργαζόμενοι να απαιτούν υψηλότερους ονομαστικούς μισθούς;

Από τις πιο πάνω επισημάνσεις προκύπτει ότι η πολιτική της υπερτιμημένης δραχμής προκαλεί σπριλλοειδείς επιδράσεις (spillover effects) σε μια σειρά βασικών μεγεθών της ελληνικής οικονομίας όπως ονομαστικό επιτόκιο, ονομαστικοί μισθοί, γενικό επίπεδο τιμών, επίπεδο πραγματικού ΑΕΠ, κ.λπ., με άμεση συνέπεια την ένταση των αποσταθεροποιητικών φαινομένων του οικονομικού μας συστήματος.

Ο βασικός αντίλογος στην πολιτική της επιθετικής διολίσθησης της δραχμής, είναι ότι η επιτάχυνση του ρυθμού διολίσθησης του εθνικού μας νομίσματος θα πυροδοτούσε τις πληθωριστικές πιέσεις, θα προκαλούσε την άνοδο των δαπανών για την εξυπηρέτηση του εξωτερικού μας χρέους και άρα θα δημιουργούσε τη διεύρυνση των κρατικών ελλειμμάτων και γενικά θα αποτελούσε παράγοντα ενίσχυσης των ανισορροπιών της ελληνικής οικονομίας. Αυτός ο αντίλογος θα ήταν βάσιμος μόνο στην περίπτωση, κατά την οποία η πολιτική της επιθετικής διολίσθησης γινόταν προγραμματίσιμα και χωρίς να λαμβάνει υπόψη της αντικειμενικές ιδιαιτερότητες της οικονομίας.

Η διεθνής πρακτική διδάσκει ότι η ανάπτυξη του ΑΕΠ μιας χώρας με γρήγορους ρυθμούς εξαρτάται από αντικειμενικούς και νομισματικούς παράγοντες. Η καλή ποιότητα, η άρτια τυποποίηση, το είδος του εξαγωγικού marketing, τα συστήματα διακίνησης των προϊόντων, κ.λπ., συνθέτουν το πλέγμα των αντικειμενικών παραγόντων από τους οποίους προσδιορίζεται ο βαθμός επιτυχίας των οποιωνδήποτε μέτρων αναπτυξιακής πολιτικής. Η πολιτική της σκληρής δραχμής έρχεται να υποσκάψει την αποτελεσματικότητα των αντικειμενικών παραγόντων. Όταν τα ξένα προϊόντα κατακλύζουν την εγχώρια αγορά, όταν παραδοσιακοί κλάδοι της μεταποιητικής βιομηχανίας απειλούνται με αφανισμό, όταν μια πλειάδα κλάδων της ελληνικής οικονομίας π.χ. λιανικό και χονδρικό εμπόριο εξαρτώνται από τα εισαγόμενα προϊόντα, όταν οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις χάνουν σημαντικά μερίδια στη διεθνή αγορά, τότε δεν είναι επιτακτικός ο επαναπροσδιορισμός των στόχων της συναλλαγματικής πολιτικής επί του εθνικού μας νομίσματος.

Η νομισματική πολιτική της επιθετικής διολίσθησης της δραχμής συνιστά πρόκληση για τη σημερινή κυβέρνηση. Η πραγματική συναλλαγματική αξία της δραχμής το ταχύτερο δυνατόν πρέπει να επανέλθει στα κανονικά της επίπεδα, έτσι ώστε να εξαλειφθούν οι παρενέργειες που προκαλεί η πολιτική της υπερτιμημένης δραχμής στα διάφορα μεγέθη της οικονομίας. Η πολιτική όμως της επιθετικής διολίσθησης πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα ενός άρτιου και τεχνοκρατικά επεξεργασμένου προγράμματος για τη σταθεροποίηση και την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Η Πολιτική Άνοιξη έχοντας πλήρη επιγνώση του πλήρους αδιεξόδου που οδηγούνται τα δημόσια οικονομικά της χώρας, πιστεύει ότι πρέπει το ταχύτερο δυνατόν να τροποποιηθούν οι κατευθυντήριοι στόχοι της γενικής οικονομικής πολιτικής. Η σταθεροποίηση του δημόσιου χρέους, προϋποθέτει την ανάπτυξη του ΑΕΠ με πραγματικούς ρυθμούς γύρω στο 4%. Κανένα πρόγραμμα σταθεροποιητικής πολιτικής δεν μπορεί να επιτύχει του στόχους του, εάν το ΑΕΠ της χώρας δεν αναπτύσσεται με μέσους ετήσιους πραγματικούς ρυθμούς πάνω από 3,5%.

Η Πρόταση της Πολιτικής Άνοιξης για την ελληνική οικονομία, επιδιώκει την αρμονική συνύπαρξη των στόχων της σταθεροποίησης και της ανάπτυξης της εθνικής μας οικονομίας. Η οικονομική πολιτική, μεταξύ των άλλων, οφείλει να αποπνέει ένα αίσθημα κοινωνικής ισότητας και δικαιοσύνης. Οι κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, που προκαλούνται από την ανισοκατανομή του εθνικού μας εισοδήματος - αποτέλεσμα της αχαλίνωτης αύξησης του δημόσιου χρέους - πρέπει, αν όχι να εξαλειφθούν, τουλάχιστον να περιοριστούν το συντομότερο δυνατόν. Η κατάρτιση ενός τεχνοκρατικά τεκμηριωμένου και κοινωνικά αποδεκτού προγράμματος Σύγκλισης της Ελληνικής Οικονομίας, σύμφωνου με τους ποσοτικούς οικονομικούς στόχους της Συνθήκης του Μάαστριχτ, είναι πλέον επιτακτική και αναγκαία. Η Πολιτική Άνοιξη με ειλικρίνεια θα προσπαθήσει να βοηθήσει προς την κατεύθυνση αυτή. Ήδη, τα αξονικά σημεία και οι στόχοι ενός τέτοιου προγράμματος έχουν αναλυθεί στην Πρότασή μας για την Ελληνική Οικονομία, που παρουσίασε το κόμμα μας κατά την προεκλογική περίοδο στον ελληνικό λαό.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Β' ΑΘΗΝΩΝ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΗ

ΤΟΥ Κ.Κ.Ε.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΑΡΑΒΑΝΗ

ΒΟΥΛΕΥΤΗ Β' ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Για τον Προϋπολογισμό του Κράτους Οικονομικού Έτους 1994
του Γενικού Εισηγητή του Κ.Κ.Ε.
Γερασίμου Αραβανή
Βουλευτή Β' Πειραιώς

Ο ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Γενικά

Δεν υπάρχει καμμία αμφιβολία, ότι ο **Κρατικός Προϋπολογισμός (ΚΠ)**, που ψηφίζεται κάθε χρόνο από τη Βουλή, αποτελεί πάντοτε μεγάλο ενδιαφέρον, γιατί στην ουσία σηματοδοτεί την κατεύθυνση της οικονομικής πολιτικής της κάθε κυβέρνησης, εκφράζει την πολιτική της, μια και ο (ΚΠ) αποτελεί ουσιαστικά το **"Βασικό οικονομικό σχέδιο"**, αφ' ενός της δημιουργίας και αφετέρου της χρησιμοποίησης του συνόλου των **χρηματικών πόρων**, που εκφράζονται με τα **έσοδα** και τις **δαπάνες** αντιστοίχως.

Ανέκαθεν όλοι οι μέχρι σήμερα προϋπολογισμοί είχαν τα "ευγενή" χαρακτηριστικά των "αναπτυξιακών", "αντιπληθωριστικών", "κοινωνικά δίκαιων" κ.α.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αναφέρονται:

Για τον (ΚΠ) του 1985 (ΥΠΕΘΟ-Γ.Αρσένης): "Ο (ΓΠΚ) του 1985.....στηρίζει την επίτευξη ενός ρυθμού ανάκαμψης της οικονομίας, χωρίς αρνητικές επιπτώσεις στη συνεχιζόμενη αντιπληθωριστική πολιτική... Προωθεί το αναπτυξιακό πρόγραμμα της κυβέρνησης".

Τα αποτελέσματα: Τα δημόσια ελλείμματα έφθασαν το 1985 σε 649,3 δις δρχ., έναντι στόχου 454,1 δις δρχ. και έναντι 387,9 δις δρχ. το 1984. Δηλαδή, αυξήθηκαν κατά 41,8% και 66% αντιστοίχα.

Για τον (ΚΠ) του 1988: "...Ο προϋπολογισμός του 1988 έχει σαν κύριους στόχους τη διατήρηση της σταθερότητας της οικονομίας της χώρας... την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης... τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για τη διενέργεια επενδύσεων και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μας".

Τα αποτελέσματα: Το 1988 τα ελλείμματα του (ΚΠ) έσπασαν το φράγμα του 1 τρις δρχ. (έφθασαν τα 1.197,3 δις δρχ., έναντι 915,6 δις δρχ. το 1987 και στόχου μόνο 957 δις δρχ.).

Για τον (ΚΠ) του 1993 (ΥΠΕΘΟ Μανός): "Ο προϋπολογισμός του 1993... αποτελεί ένα ακόμα αποφασιστικό βήμα για τη δημοσιονομική εξυγίανση".

Τα αποτελέσματα τα ίδια: Τα ελλείμματα έφθασαν το ύψος των 2.337.000 εκ.δρχ. (χωρίς τα χρεολύσια), έναντι στόχου 1.371.270 εκ.δρχ. Επιπλέον χαρακτηριστικό στοιχείο του (ΚΠ) του 1993, ήταν ότι η δημοσιονομική αυτή "εξυγίανση", συνδεόταν άμεσα με την πολιτική της αποκρατικοποίησης, δηλαδή με το ξεπούλημα του δημοσίου πλούτου.

Στην ίδια κατεύθυνση και ο **Προϋπολογισμός του 1994:**

"Ευελπιστούμε ότι αυτός ο Προϋπολογισμός, θα αποτελέσει αφετηρία ανάκαμψης και ανάπτυξης... Θέλουμε να πιστεύουμε ότι διακρίνεται από κοινωνική ευαισθησία" (εισηγητική έκθεση Προϋπολογισμού 1994, σελ.4).

Βέβαια οι παραπάνω χαρακτηρισμοί ούτε είχαν ούτε μπορούσαν να έχουν σχέση με την πραγματικότητα, που αντικατροπτίζεται με τη σημερινή εικόνα της ελληνικής οικονομίας, γιατί αν πράγματι είχαν την ανταπόκριση που "ευελπιστούσαν" να έχουν οι συντάκτες τους, τότε η οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας, συνοδευόμενη και από τη γενική ευημερία του λαού, θα ευρισκετο σε συνεχή ανοδική και η συμβολή των (ΚΠ) θα αποτελούσε το κυρίαρχο στοιχείο αυτής της ανάπτυξης.

Η σημερινή όμως **τραγική εικόνα των ελλειμμάτων** και της εν γένει **ελληνικής οικονομίας**, σ' όλους τους τομείς και κλάδους, αποδεικνύει περίτρανα, ότι αυτοί οι μέχρι σήμερα (ΚΠ) τίποτα το κοινό δεν μπορούσαν να έχουν με τις ανάγκες μιας οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης σε όφελος του λαού και του τόπου. Αντίθετα, πάντοτε συνέβαλαν στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων που είχαν άμεση σχέση με τον πλουτισμό και την εδραίωση της κυριαρχίας του μεγάλου κεφαλαίου και συνέβαλαν στην ακόμα περισσότερο εξάρτηση της οικονομίας της χώρας μας.

Ιδιαίτερα στα ζητήματα των **ελλειμμάτων**, όπως φαίνεται και στον **πίνακα I**, η αδυναμία των Προϋπολογισμών του ελέγχου και των προβλεψεων έχει γίνει καθεστώς, τουλάχιστον από το 1974.

ΟΙ ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥΣ
(Πίνακας 1)

έτος	Εσοδα %	Δαπάνες %	Ελλείμμα %	Δανειακές ανάγκες (%)
1974	+ 2,3	+ 5,1	+ 2,8	+ 2,8
1976	+ 0,3	- 0,1	- 0,4	- 0,4
1977	+ 0,9	+ 1,0	+ 0,1	+ 1,3
1978	- 0,2	- 0,1	- 0,2	+ 0,9
1980	- 0,5	+ 0,8	+ 1,2	+ 2,4
1981	- 2,1	+ 3,2	+ 5,2	+ 5,6
1982	- 1,7	- 1,4	+ 0,4	+ 1,3
1984	- 0,2	+ 0,6	+ 0,7	- 0,8
1985	- 1,9	+ 2,3	+ 4,2	+ 4,0
1986	+ 0,7	+ 2,0	+ 1,2	+ 1,4
1988	- 3,6	- 0,4	+ 3,2	+ 3,4
1989	- 2,2	+ 2,0	+ 4,2	+ 5,0
1990	- 1,1	- 0,3	+ 0,8	+ 0,3
1991	- 4,2	+ 0,3	+ 4,5	+ 1,2
1992	- 0,9	+ 3,3	+ 4,2	+ 1,1
1993	- 6,9	+ 1,0	+ 7,7	+ 5,9

Πηγή: "ΒΗΜΑ" 28/11/93

(+): σημαίνει αύξηση των μεγεθών

(-): σημαίνει μείωση των μεγεθών

Το 1981 η υπέρβαση του ελλείμματος του (ΚΠ) ήταν 5,2% του ΑΕΠ. Το 1985 η υπέρβαση ήταν ίση με 4,2% του ΑΕΠ. το 1989 επίσης ίση με 4,2% του ΑΕΠ. Το 1991 το έλλειμμα ήταν μεγαλύτερο του προυπολογισθέντος κατά 4,5% του ΑΕΠ και το 1992 το ποσοστό ήταν 4,2% του ΑΕΠ.

Τέλος, το 1993 εμφανίζεται η ίδια εικόνα. Ενώ το έλλειμμα είχε προυπολογισθεί στο 7,9% του ΑΕΠ, τελικά εφθάσε να είναι το 13,92% του ΑΕΠ, σημειώνοντας τη χειρότερη αύξηση της τελευταίας εικοσαετίας.

Το γενικό συμπέρασμα των τελευταίων ιδιαίτερα προυπολογισμών είναι ότι, τόσο η σύνταξη, όσο και η κατεύθυνσή των, ήταν απόλυτα ενταγμένες στην εξυπηρέτηση της λεγόμενης "συγκλίσης", σύμφωνα με τις επιταγές της Συνθήκης του Μάαστριχτ, επιταγές που είχαν και συνεχίζουν φυσικά να έχουν άμεση σχέση με την εξυπηρέτηση του κοινοτικού συμφέροντος, στενά συνδεδεμένη με την κυριαρχία των πολυεθνικών (Siemens, Daimler Benz, Fiat, Volkswagen, Michelin, Shell, Basf, British Aerospace κ.ά.), σε βάρος του εθνικού. "Μέσα απ'αυτών (τον Προυπολογισμό), παγώνεται... χαράσσεται ο δρόμος της δημοσιονομικής σύγκλισης στα πλαίσια της Συνθήκης του Μάαστριχτ..." (Προυπολογισμός οικονομικού έτους 1993, Εισηγητική έκθεση, σελ.59).

"Βασικό μέλημα του νέου Προυπολογισμού είναι να επαναφέρει τα δημοσιονομικά μεγέθη... προς την κατεύθυνση της πραγματικής σύγκλισης..." (Προυπολογισμός 1994, Εισηγητική έκθεση, σελ.79).

Η Παγκόσμια Καπιταλιστική Οικονομία Εξελίξεις και Τάσεις Ανάπτυξης

Είναι ήδη αδιαμφισβήτητο γεγονός, ότι η παγκόσμια καπιταλιστική οικονομία συνεχίζει να βρίσκεται και στη διάρκεια των τελευταίων χρόνων σε μια δύσκολη κατάσταση. Είναι αντιμέτωπη με πολύ σοβαρά και δύσκολα προβλήματα.

Τέτοια προβλήματα είναι: η παρατεταμένη οικονομική κρίση, η χρόνια και μαζική ανεργία, η ακρίβεια και ο πληθωρισμός, η αύξηση του εξωτερικού χρέους και των δημοσίων ελλειμμάτων, η στασιμότητα ή με πολύ χαμηλούς ρυθμούς οικονομική ανάπτυξη κ.ά. "Ο ρυθμός ανάπτυξης -αναφέρεται στην εισηγητική έκθεση- της παγκόσμιας οικονομίας το 1993 διαμορφώθηκε σε πολύ χαμηλά επίπεδα και, αντίθετα από τις προσδοκίες που είχαν διαμορφωθεί στην αρχή του έτους, ακολούθησε για τρίτη συνεχή χρονιά πτωτική τάση..."¹

¹ Εισηγητική έκθεση: Προυπολογισμός οικονομικού έτους 1994, σελ.9

Οι οικονομικές εξελίξεις είναι: αντανάκλαση και αντικειμενοποίηση της φιλοσοφίας και της πολιτικής του παγκόσμιου χρηματιστικού κεφαλαίου και πρώτα απ'όλα του μονοπωλιακού κεφαλαίου της ομάδας των πιο αναπτυγμένων ιμπεριαλιστικών κρατών. Τα συγκεκριμένα αποτελέσματα αυτής της πολιτικής αντικατοπτρίζονται συμπυκνωμένα στους οικονομικούς ρυθμούς ανάπτυξης των καπιταλιστικών χωρών στη διάρκεια των τελευταίων χρόνων.

Ρυθμοί Αύξησης του ΑΕΠ (σε σταθερές τιμές) Πίνακας 2				
Χώρες	1991	1992	1993	1994
ΟΟΣΑ Σύνολο	0,7	1,7	1,1	2,7

Είναι σαφές, ότι η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση, η ασταθεια και η αβεβαιότητα, που επικρατεί στον καπιταλισμό, επηρεάζουν αρνητικά την οικονομική δραστηριότητα σε παγκόσμιο κλίμακα.

Συγκεκριμένα στις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες -μέλη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΟΣΑ) συνολικά αναμένεται μια ελάχιστη αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) ¹

Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ στις χώρες αυτές από 0,7% το 1991 και από 1,1% το 1993, προβλέπεται να διαμορφωθεί στο 2,7% το 1994. Στις επιμέρους χώρες ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ, όπως στις ΗΠΑ, ακολουθεί μια ανοδική τάση τουλάχιστον τα τελευταία χρόνια. Μετά από τη μείωση κατά -0,7% το 1991 και αύξηση κατά 2,8% το 1993, προβλέπεται να φτάσει στο 3,0% το 1994.

Σε διακρίση από τις ΗΠΑ σε μερικές ευρωπαϊκές χώρες οι ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ ακολουθούν μια πτωτική τάση. Στη Γερμανία ο ρυθμός αυτός από 3,7% το 1991 και τη μείωση κατά -1,9% το 1993, προβλέπεται να φτάσει στο 0,7% το 1994, ενώ στη Γαλλία από 1,9% το 1992 και 1,6% το 1993, προβλέπεται να διαμορφωθεί στο 1,0% το 1993. Στην ΕΕ προβλέπεται, ότι ο παραπάνω δείκτης θα κινηθεί γενικά σχεδόν στα ίδια επίπεδα. Από 1,2% το 1991 και τη μείωση κατά -0,5% το 1993, προβλέπεται να φθάσει στο 1,4% το 1994.

Υπάρχει σημαντική διαφορά και στο επίπεδο της παραγωγικότητας της εργασίας. Ένα από τα πολλά παραδείγματα, και μάλιστα από τα σπουδαιότερα, είναι και το γεγονός, ότι σήμερα στην Ιαπωνία μέσο σε 16,8 ώρες παράγεται ένα αυτοκίνητο, όταν στις ευρωπαϊκές χώρες χρειάζονται κατά μέσο όρο 36,2 ώρες και στις ΗΠΑ 21,1 ώρες. Σε ό,τι αφορά τη διάρκεια επεξεργασίας ενός νέου μοντέλου αυτοκινήτου στην Ιαπωνία είναι 3 χρόνια, ενώ στην Ευρώπη χρειάζονται 4-5 χρόνια ².

"Είναι ανησυχητικό το γεγονός, -αναφέρεται στην Εισηγητική Έκθεση- ότι παρά την πρόοδο που συντελεστήκε στη δεκαετία του 1980, το αναπτυξιακό δυναμικό της ΕΕ παραμένει πολύ χαμηλό, και στις συνθήκες αυτές θα είναι δύσκολο να πετύχει ρυθμούς υψηλότερους από 2-2,5%, οι οποίοι κάθε άλλο παρά επαρκείς μπορεί να θεωρηθούν για να σταθεροποιήσουν την οικονομία" ³

Η ανεργία, αυτός ο καθημερινός εφιαλτής για τους εργαζομένους των καπιταλιστικών χωρών, όχι μόνο συνεχίζει να βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα, αλλά διαγράφεται και η τάση της παραπέρα αύξησης της.

Ανεργία (ως ποσοστό στο εργατικό δυναμικό) 1α (Πίνακας 3)				
Χώρες	1991	1992	1993	1994
ΗΠΑ	5,9	7,4	6,8	6,5
Ιαπωνία	2,1	2,2	2,5	2,9
Ε.Ε.	9,2	10,1	11,4	12,1

1.Εισηγητική έκθεση:Προϋπολογισμός οικονομικού έτους 1994, σελ.15

2.Κομμουνιστική Επιθεώρηση, τ.5-6 1993, σελ.78

3.Εισηγητική έκθεση:Προϋπολογισμός οικονομικού έτους 1994, σελ.14

1α.Εισηγητική έκθεση:Προϋπολογισμός οικονομικού έτους 1994, σελ.15

Όπως είναι φανερό από τα στοιχεία του πίνακα η ανεργία στις ΗΠΑ από -5,9% το 1991 και 6,8% το 1993, προβλέπεται να διαμορφωθεί στο 6,5% το 1994. Στην Ιαπωνία το ποσοστό της ανεργίας από 2,1% το 1991 και 2,5% το 1993, αναμένεται να αυξηθεί στο 2,9% το 1994.

Σε ό,τι αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), εδώ η ανεργία βρίσκεται σε υψηλότερο επίπεδο σε σχέση με τα άλλα δύο κέντρα του ιμπεριαλισμού. Συγκεκριμένα στην ΕΕ το ποσοστό της ανεργίας από 9,2% το 1991 και 11,4% το 1993, προβλέπεται να αυξηθεί στο 12,1% το 1994.

Σε σχέση με αυτά τα υψηλά ποσοστά της ανεργίας είναι βάσιμες οι επισημάνσεις της Εισηγητικής έκθεσης για τις επικίνδυνες πολιτικοοικονομικές επιπτώσεις της, που αφορούν τη σταθερότητα και το μέλλον του καπιταλισμού.

Έχει καταστεί απόλυτα κατανοητό στις ηγεσίες, το ποσο επικίνδυνες πολιτικοοικονομικές επιπτώσεις θα μπορούσε να έχει μια τέτοια εξέλιξη. Πέρα από την άμεση οικονομική σπατάλη πόρων η ανεργία, σ'αυτή την υψηλή κλίμακα, αποτελεί και ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα. Η ανεργία και η αβεβαιότητα για το μέλλον μπορεί να κλονίσουν πολλά από τα προγράμματα στα οποία βασίζεται το οικονομικό μέλλον της ΕΕ. Πλήρης ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ΟΝΕ, απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου κλπ.^{1α}

Ένα άλλο πολύ σπουδαίο πρόβλημα, που χρόνια τώρα ροκανίζει το εισόδημα των πλατιών λαϊκών στρωμάτων και υποβαθμίζει το βιοτικό τους επίπεδο, είναι και ο πληθωρισμός.

Εξέλιξη του Πληθωρισμού στην περίοδο 1991-1994 1β (Πίνακας 4)				
χώρες	1991	1992	1993	1994
ΗΠΑ	3,9	2,9	2,6	2,3
Ιαπωνία	2,1	1,9	1,0	0,5
Ε.Ε.	5,4	4,6	3,3	3,0

Συνολικά ο πληθωρισμός τα τελευταία χρόνια στα τρία κέντρα του διεθνούς ιμπεριαλισμού ακολουθεί μια πτωτική πορεία. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία ο πληθωρισμός στις ΗΠΑ από 3,9% το 1991 και 2,6% το 1993, προβλέπεται ότι θα μειωθεί στο 2,3% το 1994, ενώ στην Ιαπωνία από 2,1% το 1991 και 1,0% το 1993, αναμένεται να πέσει στο 0,5% το 1994. Στην ίδια περίοδο ο πληθωρισμός στην ΕΕ από 5,4% το 1991 και 3,3% το 1993, προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στο 3,0% το 1994.²

Από τα όσα αναφέραμε παραπάνω φαίνεται πολύ καλά, ότι τα πράγματα στην παγκόσμια καπιταλιστική οικονομία δεν είναι καθόλου ρόδινα. Οι προοπτικές της, μάλιστα, διαγράφονται πολύ δυσοίωνες. Το γεγονός αυτό ομολογείται και επίσημα από τους ιδρυόντες κύκλους του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Στην τελευταία Σύνοδο του ΟΟΣΑ στο Παρίσι (Νοέμβρης 1993), όπου συμμετείχαν βασικοί οικονομικοί σύμβουλοι των χωρών-μελών του, διαπιστώθηκε ότι η πολύ αναμενόμενη ανάκαμψη της οικονομίας, όλο ερχεται και ποτέ δε φτάνει. "Μια σαφής ισχυρή ανάκαμψη δε διαφαίνεται γενικά συντομα".³

Σε άλλα σημεία της Εισηγητικής έκθεσης αναφέρεται, ότι οι βραχυπρόθεσμες προοπτικές για τις χώρες του ΟΟΣΑ εμφανίζονται ηπιώς αισιόδοξες. Εκτιμάται, σχετικά, ότι θα υπάρξει σταδιακή ανάκαμψη το 1994 με ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ που μπορεί να φθάσουν το 2,2%.⁴ και σε ό,τι αφορά την Ευρώπη η ανάκαμψη δε φαίνεται να έχει φθάσει ακόμη...⁵. Ακόμα πιο κατηγορηματική είναι στη διαπίστωσή της "Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ", όταν γράφει, ότι: "Η αισιόδοξια υποχωρεί ως προς τις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και ειδικώς για τις ευρωπαϊκές οικονομίες επικρατεί η εντύπωση ότι η έξοδος από την υφεση δεν θα εξασφαλισθεί ούτε και το 1994..."⁶

Πραγματικά με μια πολιτική σκληρής μονόπλευρης λιτότητας και μεταφοράς όλων των βαρών της οικονομικής κρίσης στις πλατες της εργατικής τάξης και των άλλων εργαζομένων, που ακολουθούν με πείσμα εδώ και αρκετά χρόνια οι διάφορες συντηρητικές και σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις, δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθούν ούτε εύκολα, αλλά ούτε και συντομα τα μεγάλα και ζωτικής σημασίας προβλήματα της ανθρωπότητας. Ορισμένα, μάλιστα, από αυτά δεν μπορούν γενικά να αντιμετωπισθούν μέσα στα στενά πλαίσια του καπιταλισμού.

1α.Εισηγητική έκθεση:Προϋπολογισμός οικονομικού έτους 1994, σελ.16

1β.Εισηγητική έκθεση:Προϋπολογισμός οικονομικού έτους 1994, σελ.15

2.Εισηγητική έκθεση:Προϋπολογισμός οικονομικού έτους 1994, σελ.15

3.Εισηγητική έκθεση:Προϋπολογισμός οικονομικού έτους 1994, σελ.13

4.Εισηγητική έκθεση:Προϋπολογισμός οικονομικού έτους 1994, σελ.13

5.Εισηγητική έκθεση:Προϋπολογισμός οικονομικού έτους 1994, σελ.13

6.Οικονομική Καθημερινή, 13/11/1993

Τα προβλήματα και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει σήμερα η παγκόσμια καπιταλιστική οικονομία, δεν είναι 'κεραυνός εν αιθρία'. Είναι αντικειμενικό αποτέλεσμα και λογική συνέπεια της δράσης του συστήματος των οικονομικών νόμων λειτουργίας και ανάπτυξης του καπιταλισμού. Με την έννοια αυτή σε τελευταία ανάλυση, είναι μια συγκεκριμένη μορφή εκδήλωσης της βασικής αντίθεσης του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής σε εθνική, περιφερειακή (τύπου Ευρωπαϊκής Ένωσης) και σε παγκόσμια κλίμακα στις συνθήκες του σύγχρονου κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού.

Εκτός αυτού, οξύνεται και βαθύνει ο **συναγωνισμός** μεταξύ των τριών κέντρων του διεθνούς ιμπεριαλισμού: ΗΠΑ-Ιαπωνία-Δ. Ευρώπη με πυρήνα την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Μέσα σε αυτά τα πλαίσια μπήκε στην ημερησια διατάξη το πρόβλημα του ξαναμοιράσματος του σύγχρονου κόσμου, των σφαιρών επιρροής και της κατακτησης νέων αγορών, της εξασφάλισης πρώτων υλών και φθηνής εργατικής δύναμης και της εξαγωγής κεφαλαίων κλπ.

Μετά την ανατροπή των σοσιαλιστικών καθεστώτων στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και τη διάλυση της ΕΣΣΔ, του Συμφώνου της Βαρσοβίας και του Συμβουλίου Οικονομικής Αλληλοβοήθειας (ΣΟΑ), άλλαξε ο συσχετισμός των πολιτικών δυνάμεων στον κόσμο υπέρ του ιμπεριαλισμού.

Στις συνθήκες αυτές ο αμερικανικός ιμπεριαλισμός θέλει να επιβάλει στον κόσμο τη 'Νέα Τάξη Πραγμάτων' και να διατηρήσει την ηγεμονία του. Συνεχίζεται αμειωτο και με νέα ένταση ο οικονομικός και εμπορικός πόλεμος ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και κυρίως της Γερμανίας-Ιαπωνίας-ΗΠΑ.

Οι σημαντικές διαφορές και οι αποκλίσεις στους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης μεταξύ των τριών κέντρων του ιμπεριαλισμού και η παρατεταμένη οικονομική κρίση δυναμώνουν και αυξάνουν τον αναμεταξύ τους συναγωνισμό.

Ρυθμοί Αύξησης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) (σε σταθερές τιμές) ¹ (Πίνακας 5)						
Χώρες	1961-1970	1971-1980	1981-1990	1991	1993	1994*
ΗΠΑ	3,8	2,7	2,9	-0,7	2,8	3,0
ΕΟΚ-12	4,8	3,0	2,3	1,2	-0,5	1,4
Ιαπωνία	10,5	4,6	4,3	4,0	0,0	1,9

Από τα στοιχεία φαίνεται, ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές στους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης ανάμεσα στις ΗΠΑ-ΕΕ και Ιαπωνίας. Δεύτερο, γενική είναι και η τάση επιβράδυνσης των ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης, παρά τα όποια σκαμπανεβάσματα και στα τρία κέντρα του ιμπεριαλισμού.

Συγκεκριμένα στις ΗΠΑ ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ από 3,8% στη δεκαετία του '60 μειώθηκε στο 2,9% στη δεκαετία του '80. Και από -0,7% το 1991 αυξήθηκε στο 2,8% το 1993 και προβλέπεται να διαμορφωθεί στο 3,0% το 1994. Στην ΕΟΚ-12 ο δείκτης αυτός από 4,8% στη δεκαετία του '60 έπεσε στο 2,3% στη δεκαετία του '80, στο 1,2% το 1991 και στο 10,5% το 1993 και προβλέπεται να φτάσει στο 1,4% το 1994.

Παρόμοια είναι η εικόνα και στην Ιαπωνία, όπου από 10,5% στη δεκαετία του '60, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ, περιορίστηκε στο 4,3% στη δεκαετία του '80, στο 4,0% το 1991 και στο 0,0% το 1993 και αναμένεται να ανέλθει στο 1,9% το 1994.

Κάτι παρόμοιο τη στιγμή που και στη διάρκεια των τελευταίων χρόνων συνεχίζει να μεγαλώνει το έλλειμμα του εξωτερικού εμπορίου των ΗΠΑ και της ΕΕ, στην Ιαπωνία, αντίθετα, υπάρχει πλεονασμα, το οποίο μόνο το 1993 ανήλθε στα 150 δις δολάρια.

Αυτή η ανισομετρία και ο αλματικός χαρακτήρας ανάπτυξης των καπιταλιστικών χωρών γενικά και των τριών κέντρων του ιμπεριαλισμού ειδικότερα είναι αναπόφευκτα.

Νέες προστρίβες και συγκρούσεις μεταξύ των τριών κέντρων του ιμπεριαλισμού θα προκαλέσει και η επικύρωση της υπό εκκώλυση συμφωνίας της NAFTA³, με την οποία προβλέπεται η δημιουργία από 1/1/1994 της ενιαίας αγοράς ανάμεσα στις ΗΠΑ, το Μεξικό και στον Καναδά, δηλαδή, 'η ΕΟΚ της Βόρειας Αμερικής'.

1. EUROPEAN ECONOMY και Εισηγητική έκθεση.

*. Εισηγητική έκθεση: Προυπολογισμός οικονομικού έτους 1994, σελ. 15

2. Η 'ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ', 10/9/1993

3. North American Free Trade (Βορειοαμερικάνικη συμφωνία εμπορίου)

Αυτή η συμφωνία αντικειμενικά ενισχύει τις θέσεις του αμερικανικού κεφαλαίου στο διεθνή καταμερισμό εργασίας και στην παγκόσμια αγορά. Αλλωστε, αυτό αναγνωρίστηκε επίσημα και χωρίς περιστροφές από τον νυν υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ Γ.Κριστοφερ στη Συνόδο των κρατών-μελών της Οικονομικής Συνεργασίας της Ασίας και του Ειρηνικού (ΑΡΕC), όταν προειδοποιούσε και μάλιστα σε υψηλούς τόνους, ότι η υψήφηση της NAFTA από το Κογκρέσο ενισχύει σε μεγάλο βαθμό τη θέση των ΗΠΑ στις διαπραγματεύσεις της GATT.¹

Η τάση αυτή ενισχύεται και από τις προσπάθειες σύστασης της Οικονομικής Συνεργασίας των 15 κρατών της Ασίας-Ειρηνικού. Η πρόσφατη Συνόδος αυτών των κρατών στο Σιατλ είναι ένα γεγονός εξίσου σημαντικό για την πορεία ανάπτυξης των χωρών της περιοχής και των σχέσεων τους με τις ΗΠΑ.

Εξίσου άξια προσοχής και σημασίας είναι και η **όξυνση των εσωϊμπεριαλιστικών αντιθέσεων**. Συγκεκριμένη εκδήλωση τους είναι και οι εσωκοινοτικές αντιθέσεις που πήραν οξεία μορφή μετά την υπογραφή της περιβόητης Συνθήκης του Μαστριχτ. Όπως γνωρίζουν οι πάντες, στη διάρκεια της κρίσης του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ) το 1992 εκδηλώθηκαν με σκληρό τρόπο οι αντιθέσεις ανάμεσα στην Αγγλία με τη Γερμανία και τη Γαλλία, αλλά και το 1993 συγκρούστηκαν τα ιδιοτελή συμφέροντα του άξονα Βόννης-Παρισιού.

Οι δυσκολίες και οι αντιθέσεις σχετίζονται με ολόκληρη τη διαδικασία πραγματοποίησης των αποφάσεων της Συνθήκης του Μαστριχτ. Η Μ.Βρετανία πήρε αρνητική θέση και δεν δέχτηκε να συναίνεσει στην κοινή κοινωνική πολιτική. Ο λαός της Δανίας είπε "Όχι" με το πρώτο δημοψήφισμα του στη Συνθήκη του Μαστριχτ και μετά από διαπραγματεύσεις πέτυχε μια σειρά εξαιρέσεις οι οποίες ουσιαστικά βγάζουν τη χώρα του έξω από την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Ακολούθησε το αναίμηκό "Ναι" της Γαλλίας και ο αγώνας των Γαλλών αγρωτών. Η Μ.Βρετανία και Ιταλία δεν αποδέχτηκαν το βασικό πλαίσιο της ΟΝΕ και αποχώρησαν από το ΕΝΣ. Εκτός αυτού, η Δανία, Ιρλανδία και η Μ.Βρετανία εμείναν έξω και από τη συμφωνία Σενγκέν, που αφορά τη διακίνηση προσώπων κλπ.

Η σημερινή Γερμανία θέλει και επιδιώκει να επιβάλει την κυριαρχία της όχι μόνο μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και πέρα απ'αυτήν. Σε ό,τι αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι πολύ αποκαλυπτική η δήλωση του Καγκελαρίου της Γερμανίας Χ.Κολ, λίγες μέρες μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Μαστριχτ το Δεκέμβρη του 1991: "Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα -τόνισε ο Χ.Κολ- βρίσκεται σε ένα δρόμο χωρίς επιστροφή προς ένα ομοσπονδιακό μέλλον. Μπροστά βρίσκεται μια νομισματική μηχανή που κατασκευάστηκε βάσει γερμανικών σχεδίων και η οποία καταργεί την εθνική κυριαρχία, αλλά όχι όμως και της Γερμανίας".

Πρόσφατα, η Γερμανία έθεσε όρους: "Να μην παραχωρηθούν εξουσίες του γερμανικού Κοινοβουλίου σε Ευρωπαϊκά όργανα"². Και ότι η Γερμανία: "Διατηρεί το δικαίωμα να αποχωρήσει από τη σχεδιαζόμενη πολιτική και οικονομική ενοποίηση αν απειληθεί η εθνική της κυριαρχία"².

Δύο μέτρα και δύο σταθμά λοιπόν εφαρμόζει η Γερμανία στις σχέσεις της με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις χώρες, που την αποτελούν. Αυτή είναι η λογική του ισχυρού. Τα δικά σας δικά μου, και τα δικά μου δικά μου. Είναι μια επανεκδοχή της λογικής του ιμπεριαλιστικού μοιρασματος του κόσμου στις σύγχρονες συνθήκες.

Πόσο σύγχρονος και επικαιρός είναι ο Β.Ι.Λένιν και πώς δίκιο έχει όταν γράφει ότι: "Οι **καπιταλιστές μοιράζουν τον κόσμο όχι από κάποια ιδιαίτερη κακία τους**"³. Αυτό επιβάλλεται αντικειμενικά από τον ίδιο το βαθμό ανάπτυξης του καπιταλισμού. Και σήμερα τα διεθνή μονοπώλια αναγκάζονται να μοιράζουν τον κόσμο "ανάλογα με τα κεφάλαια τους"³. Και ότι: "Άλλος τρόπος μοιρασματος δεν μπορεί να υπάρχει μεσο στο σύστημα της εμπορευματικής παραγωγής και του καπιταλισμού"³.

2. Η Κοινοτική Οικονομία

Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες εκτιμήσεις οικονομικών παραγόντων της Κοινότητας, οι διαθέσιμοι δείκτες που ερμηνεύουν το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας, δείχνουν ότι το 1993, η Κοινοτική Οικονομία βρίσκεται στο κατώτατο σημείο του οικονομικού κύκλου. Πολλοί επίσης αρμοδίοι παραγοντες εκτιμούν ότι σήμερα η Κοινοτική Οικονομία βρίσκεται στην χειρότερη υφεση των τελευταίων (30) χρονών.

1. Η "ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ", 19/11/1993

2. GATT (Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου)

2. Κερδός, 13/10/1993

3. Β.Ι.Λένιν, Άπαντα, τ.27, σελ. 378.

Οι προβλέψεις της Επιτροπής για την Κοινοτική Οικονομία που ήρθαν στο φως της δημοσιότητας τον τελευταίο καιρό είναι οι παρακάτω:

Κοινοτική Οικονομία (Πίνακας 6)			
	1993	1994	1995
Ανάπτυξη	- 0,4%	1,3%	2,1%
Ανεργία	10,6%	11,2%	11,3%
Πληθωρισμός	3,8%	3,5%	3,2%
Δημ. Έλλειμμα	6,4%	6,1%	5,5%
Ισοζύγιο Τρ. Συν/γών	- 0,4%	- 0,3%	-0,1%

Σύμφωνα μάλιστα στοιχεία οι επενδύσεις στο σύνολο των χωρών της Κοινότητας, ενώ το 1992 αποτελούσαν το 19,5% του ΑΕΠ, κατά το τρέχον έτος προβλέπεται ότι θα υπάρξει σημαντική **καμψη** της τάξης του 5-6%.

Το ζήτημα της **ανεργίας** παίρνει ολοένα και πιο εκρηκτικές διαστάσεις. Σύμφωνα με Κοινοτικές εκτιμήσεις, η μαζική ανεργία, που πληττει σήμερα την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, βρίσκεται στο χειρότερο σημείο της και αφορά πάνω από 20 εκ. ανέργους.

Επί πλέον στους 100 ανέργους, οι 16 είναι ηλικίας κάτω των 25 ετών και οι 45 βρίσκονται χωρίς εργασία πάνω από 1 χρόνο (Ευρωπαϊκή Επικαιρότητα, τεύχος 12, Σεπτ. '93).

Ιδιαίτερα δε από την ημερομηνία ισχύος της Συνθήκης του Μαστριχτ μέχρι σήμερα (2 χρόνια περίπου) 2 εκ. άτομα προστέθηκαν στην ατελειωτή στρατιά των ανέργων.

Σύμφωνα με ανακοίνωση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Καταπολέμησης της φτώχειας (10/11/92), η φτώχεια στην Ευρώπη είναι ένα τεραστιο σκανδαλό: 55 εκ. πολίτες ζουν με εισόδημα μικρότερο από το μισό του μέσου όρου της χώρας τους, στα τέλη του 20ού αιώνα!

Τα κριτήρια της Συνθήκης του Μαστριχτ για την "σύγκλιση" δεν είναι αμοιρα ευθυνών για τα προβλήματα της φτώχειας και της ανεργίας στην Ευρώπη.

"Κοινωνικώς επικίνδυνη και πολιτικώς απαράδεκτη καθίσταται πλέον η ανεργία στην Κοινότητα και η όλη κρίση στον τομέα της απασχόλησης είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα επιδεινωθεί λόγω των κριτηρίων για την Οικονομική σύγκλιση που έχουν καθορισθεί από τη Συνθήκη του Μαστριχτ". Την παραπάνω προειδοποίηση διατυπώνει στη λεγόμενη "Πράσινη Βίβλο" (περίληψη της οποίας περιήλθε σε γνώση της Βρετανικής εφημερίδας THE EUROPEAN) ο κοινοτικός Επιτροπός Pdraig Flynn αρμόδιος για θέματα Κοινωνικών υποθέσεων.

Βέβαιο οι κυρίαρχοι κύκλοι της Κοινότητας διακηρύσσουν συνεχώς την προθεση τους να καταπολεμήσουν την ανεργία, γιατί οι συνεπείς της μπορούν να συμβάλουν στην ριζοσπαστικοποίηση των μαζών, μεγαλώνοντας έτσι την δυσανεκτιά τους για το υπάρχον σύστημα, βαζόντας σε αμφισβήτηση την ίδια την καπιταλιστική δομή της κοινωνίας και, στην προκειμένη περίπτωση, την αμφισβήτηση της ίδιας της ΟΝΕ. "Η ανεργία σε αυτή την υψηλή κλίμακα αποτελεί και ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα. Η ανεργία και η αβεβαιότητα για το μέλλον μπορεί να κλονίσουν πολλά από τα προγράμματα στα οποία βασίζεται το οικονομικό μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πλήρης ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, ΟΝΕ, απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου κλπ)". (Προϋπολογισμός 1994 Εισηγητική Έκθεση σελίς 16).

Η "λαίλαπα" της κρίσης που συνδέεται άμεσα με τη γενικότερη κρίση του Καπιταλιστικού Συστήματος και που συνεχίζει να σαρώνει με αμείωτο ρυθμό τις οικονομίες των "12", είναι βέβαιο ότι θα έχει σοβαρότατες συνεπείες, επιπτώσεις και στον Κοινοτικό Προϋπολογισμό, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται οι προϋποθέσεις αδυναμίας εκπλήρωσης των διαφόρων υποχρεώσεων, μεταξύ των οποίων φυσικά και το περίφημο "Πακέτο Ντελόρ Νο 2", το οποίο και θεωρείται ο συνδετικός κρίκος για την επίτευξη της "σύγκλισης".

"Ο προϋπολογισμός για το 1994 συμπίπτει με μια δύσκολη οικονομική συγκυρία, με περιορισμένη αύξηση των δαπανών. Ο προϋπολογισμός είναι τόσο βεβαρημένος, που πολλοί τομείς δεν θα έχουν παρά ελάχιστη ή και μηδενική ακόμα αύξηση των πιστώσεων". (Ευρωπαϊκή Επικαιρότητα - Μαής '93).

Η εντονή χειροτέρευση της Κοινοτικής Οικονομίας σ όλα τα κράτη-μέλη, με κύρια χαρακτηριστικά την αύξηση της **ανεργίας** και των **δημοσιονομικών ελλειμμάτων**, δημιουργούν φυσικά και τις ανάλογες προϋποθέσεις κατάρτισης νέων προγραμμάτων "σύγκλισης", σε

συντηρητικότερες ακόμα κατευθύνσεις, σε βάρος φυσικά των εργαζομένων, προκειμένου να καλυφθούν αυτές οι καθυστερήσεις, για τις οποίες μόνον οι εργαζόμενοι δεν είναι υπεύθυνοι.

Για να ξαναβρεθεί συνεπώς η Ευρώπη όπως τονίζουν οι αρμόδιοι παράγοντες στον ρυθμό ανάπτυξης της περιόδου 1985-1990 και να "θεραπεύσουν", όπως λεγουν, τα γενικότερα οικονομικά προβλήματα (παρεταταμένη οικονομική κρίση, αυξανόμενη ανεργία, αποδιοργάνωση του ΕΝΣ κ.ά.), δηλ. με λίγο λογία τα οικονομικά προβλήματα που επικεντρώνονται σύμφωνα με τους "κρατούντες", στα προβλήματα της **Απασχόλησης**, της **Ανταγωνιστικότητας** και της **Ανάπτυξης** (τα 3Α όπως συνηθίζεται να αποκαλούνται), θα κληθούν και πάλι να λύσουν οι εργαζόμενοι, των οποίων οι δήθεν "υπερβολικές αξιώσεις", θεωρούνται υπαίτιες της κρίσης.

Προς αυτή την κατεύθυνση κινούνται και οι ανάλογες προτάσεις - δηλώσεις ηγετών της Κοινότητας όπως π.χ. του Προέδρου της Επιτροπής **Ζακ Ντελόρ** και του Βρετανού Πρωθυπουργού **Τζών Μείτζορ**.

Μάλιστα όπως προκύπτει από "απόρρητη" έκθεση της Κοινότητας η δραστική μείωση των επιτοκίων, ο περιορισμός των μισθολογικών αυξήσεων σε επίπεδο κατά μια εκατοστιαία μονάδα χαμηλότερη από το ρυθμό ανόδου της παραγωγικότητας (αμφισβήτηση του ίδιου του συστήματος σύνδεσης μισθού με την παραγωγικότητα;) και η χορήγηση πολύ μεγαλύτερης από την υπάρχουσα ευελιξία στους εργοδότες, είναι τα σημεία κλειδιά για την προώθηση της "ανάπτυξης" στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και τη "μείωση" της ανεργίας.

Είναι γνωστό άλλωστε, ότι η αναμενόμενη "ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ" υιοθετεί τις απόψεις των πολυεθνικών, που ζητούν επίμονα τη μείωση του κόστους εργασίας, με κύρια όπλα την ανατροπή πολλών από τις κατακτήσεις των εργαζομένων.

Μάλιστα οι προτάσεις της Επιτροπής δεν κρύβουν ότι εμπνέονται από το αμερικάνικο ή το αντίστοιχο ιαπωνικό μοντέλο, στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής **Ζακ Ντελόρ** συχνά επικρίνει την ευρωπαϊκή "αδράνεια", συγκρίνοντάς την με την αμερικανική "ενεργητικότητα".

Ποιά όμως είναι αυτή η αμερικανική "ενεργητικότητα". Οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται βρίσκονται στη ζώνη των χαμηλών μισθών, της μερικής απασχόλησης και της απροστάτευτης κοινωνικά εργασίας.

Τέλος, θα πρέπει ιδιαίτερα να αναφερθεί, ότι παρά το γεγονός ότι η Ευρώπη γνωρίζει τη χειρότερη ύφεση της τελευταίας τριακονταετίας χωρίς να διαφαινετεί ο τερματισμός της, πολλές επιχειρήσεις βλέπουν με αισιοδοξία το μέλλον όπως π.χ. στον τομέα της Βιομηχανίας, Επικοινωνίας, όπου σημειώνονται θεαματικές πωλήσεις και, φυσικά, κέρδη.

Η σκληρή πραγματικότητα της Κοινοτικής Οικονομίας (συμπεράσματα της έκθεσης Κριστόφερσεν για την πορεία της οικονομίας της Ευρώπης (ΠΙΝΑΚΑΣ 7))									
ΚΡΑΤΙΚΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ (δανειακές ανάγκες Δημοσίου, ως % ΑΕΠ)					ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ (έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, ως % του ΑΕΠ)				
Χώρες	1990	1991	1992	1993	Χώρες	1990	1991	1992	1993
Βέλγιο	- 5,8	- 6,6	- 6,9	- 7,5	Βέλγιο	0,9	1,7	1,8	1,3
Δανία	- 1,5	- 2,2	- 2,6	- 4,5	Δανία	0,5	1,4	3,0	2,8
Δ.Γερμανία	- 2,1	- 3,5	- 2,3	- 3,9	Δ.Γερμανία	3,5	1,2	1,1	0,6
Ελλάδα	-18,6	-16,3	-13,2	-15,5	Ελλάδα	-6,1	-5,1	-4,4	-3,5
Ισπανία	- 3,9	- 5,2	- 4,6	- 7,2	Ισπανία	-3,7	-3,8	-3,7	-2,5
Γαλλία	- 1,5	- 2,1	- 3,9	- 6,0	Γαλλία	-0,8	-0,5	0,2	0,6
Ιρλανδία	- 2,2	- 2,1	- 2,2	- 3,0	Ιρλανδία	-0,7	2,0	3,7	5,3
Ιταλία	-10,9	-10,2	- 9,5	-10,0	Ιταλία	-1,4	-1,8	-2,1	-0,3
Λουξεμβούργο	0,0	- 2,0	- 2,3	- 2,5	Λουξεμβούργο	34,3	28,0	27,7	25,3
Ολλανδία	- 5,1	- 2,5	- 3,5	- 3,9	Ολλανδία	4,0	3,9	2,8	3,2
Πορτογαλία	- 5,5	- 6,4	- 5,2	- 7,2	Πορτογαλία	-2,5	-2,9	-2,0	-2,8
Ην.Βασίλειο	- 1,3	- 2,4	- 5,9	- 7,6	Ην.Βασίλειο	-4,2	-1,8	-2,1	-1,8
ΕΟΚ	- 4,1	- 4,6	- 5,0	- 6,4	ΕΟΚ	-0,4	-0,5	-0,4	0,0

ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΕ (ΕΟΚ=100) (Πίνακας 7α)					
Χώρες	1980	1985	1990	1992	1993
Βέλγιο	106,1	103,9	104,5	104,8	103,9
Δανία	105,6	113,6	106,3	108,2	109,1
Δ.Γερμανία	118,7	119,1	117,0	118,3	115,7
Ελλάδα	52,2	51,0	47,3	47,4	47,6
Ισπανία	71,6	70,1	75,1	77,8	77,7
Γαλλία	113,6	112,5	110,6	111,6	111,2
Ιρλανδία	62,2	63,8	70,9	74,8	76,8
Ιταλία	102,3	102,1	102,4	103,3	103,8
Λουξεμβούργο	115,3	119,8	126,7	129,0	130,5
Ολλανδία	108,9	105,3	102,0	101,0	101,0
Πορτογαλία	52,7	51,2	55,9	62,1	62,3
Ην.Βασίλειο	97,5	101,0	101,4	94,4	97,0

ΑΝΕΡΓΙΑ (% απασχολούμενου δυναμικού) (Πίνακας 7β)					
Χώρες	1980	1985	1990	1992	1993
Βέλγιο	7,4	11,8	7,6	8,2	10,0
Δανία	5,2	7,2	8,1	9,5	10,8
Δ.Γερμανία	2,7	7,1	4,8	4,5	6,2
Ελλάδα	2,7	7,7	7,0	7,7	7,8
Ισπανία	11,6	21,6	16,1	18,0	21,6
Γαλλία	6,2	10,1	9,0	10,0	11,4
Ιρλανδία	8,0	18,2	14,5	17,8	18,5
Ιταλία	7,1	9,9	10,0	10,2	9,0
Λουξεμβούργο	2,4	2,9	1,7	1,9	2,1
Ολλανδία	6,4	10,5	7,5	6,7	8,1
Πορτογαλία	7,6	8,8	4,6	4,8	6,1
Ην.Βασίλειο	5,6	11,4	7,0	10,8	11,4
ΕΟΚ	6,0	10,8	8,3	9,5	10,6

Πηγή: ΒΗΜΑ, 26/11/1993

3. Η Ελληνική Οικονομία

Μεσο σταυτο το δυσμενες διεθνες περιβαλλον, κινείται και η ελληνική οικονομία, της οποίας, η κατάσταση και λόγω των γνωστων δεσμεύσεων του Μαστριχτ βρίσκεται σε συνεχή όξυνση.

Για δυσοίωνες προβλέψεις για την ελληνική οικονομία, κάνει λόγο και η 4μηνιαία Έκθεση του Περιοδικού Economist Intelligence για την Ελλάδα η οποία επίσης ομιλεί για επιδείνωση της Οικονομικής κρίσης, στο τέλος του '93, ή αρχές του 1994.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στατιστικά στοιχεία και τις προβλεψεις της Κοινότητας, μέχρι το 1995, τα βασικά μεγέθη της Ελληνικής Οικονομίας είναι τα εξής: (σε παρένθεση οι προβλέψεις που γίνονταν στις 11/6/93 - στοιχεία της 6μηνιαίας Έκθεσης της Κοινότητας για την Ελληνική Οικονομία

Αναπτυξη (ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ - ετήσια μεταβολή):

- 0,2% το 1993, 0,9% το 1994 και 1% το 1995

(0,75% το 1993 και 1,5% το 1994).

Ανεργία (ποσοστό επί του ενεργού πληθυσμού): 7,8 το 1993, 8,3%

το 1994 και 8,8% το 1995 (8,25% το 1993 και 8,75% το 1994).

Πληθωρισμός 13,7% το 1993, 11,1% το 1994 και 10% το 1995

(13,75% το 1993 και 9,5% το 1994).

Ισοζύγιο Τρεχ.Συν/γών (ως ποσοστό επί του ΑΕΠ), -3,75% το 1993,

-41% το 1994 και -4,6% το 1995

(-3,75% το 1993 και -3,5% το 1994).

Δημοσιονομικό Έλλειμμα (ως ποσοστό επί του ΑΕΠ) 15.4% το 1993
15.4% το 1994 και 15.4% το 1995
(13.25% το 1993 και 11% το 1994)

Εσωτερική ζήτηση σε σταθερές τιμές (Ετήσια μεταβολή) -0.5%
το 1993, 1.1% το 1994 και 1.4% το 1995
(9.75% το 1993 και 4.5% το 1994).

Επενδύσεις στις κατασκευές σε σταθερές τιμές (ετήσια μεταβολή)
1.1% το 1993, 2.9% το 1994 και 3.7% το 1995
(4.5% το 1993 και 4.5% το 1994).

Επίσης όσον αφορά το **κατά κεφαλήν ΑΕΠ**, τα κοινοτικά στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι η χώρα μας όχι μόνον εξακολουθεί να είναι η πιο φτωχή χώρα της Κοινότητας, αλλά η κατάσταση συνεχώς χειροτερεύει.

Έτσι, ενώ το **κατά κεφαλήν ΑΕΠ** στη χώρα μας σε σταθερές τιμές (Κοινοτητα-100) το 1986 ήταν 50.6, το 1993 υπολογίζεται να είναι 49.8, το 1994 47.3 και το 1995 46.7.

Παράλληλα η Κοινότητα εκτιμά ότι οι αυξήσεις των μισθών στη χώρα μας, υπολείπονται σημαντικά της αύξησης του πληθωρισμού τα τελευταία χρόνια, ενώ για το 1993, εκτιμά ότι οι **αυξήσεις των μισθών ήταν κατά 2% μικρότερες των πληθωρισμών**, ενώ σ'όλη την υπόλοιπη Ευρώπη κατά μέσον όρο **αυξάνονταν κατά 3,8%**.

Εξίσου απογοητευτικό είναι και τα **στοιχεία** που δίνει η τελευταία **έκθεση του Διοικητή της ΤΕ** (Νοέμβρης 1993).

- **Αγροτική παραγωγή:** στασιμη
- **Βιομηχανική παραγωγή:** -4% (το 8μηνο)
- **Ανεργία:** 9,5% (9,2% το 1992)
- **Ιδ.Επενδύσεις:** 1,4% (-1,7% το 1992)
- **Δημ.Επενδύσεις:** -8,2% (8,5% το 1992)

Αμοιβές-Κόστος εργασίας: Το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα του **μη γεωργικού τομέα**, προβλέπεται να μειωθεί σημαντικά. Η μείωση αυτή οφείλεται γενικά στην Εισοδηματική πολιτική, και κυρίως στην αύξηση τόσο των ασφαλιστικών εισφορών όσο και στη φορολογική επιβαρυνση.

Το **αγροτικό εισόδημα**, σε ονομαστικούς όρους αυξήθηκε κατά 3,8% (άρα σε πραγματικούς όρους μειώθηκε κατά 9,9% (13,7% πληθωρισμός -3,8%- -9,9%).

Αντίθετα οι **πρόσοδοι της περιουσίας** και της επιχειρηματικής δράσης των ιδιωτών το 1993 αυξήθηκε σε ονομαστικούς όρους κατά 23,5% έναντι 19,2% το 1992, που σημαίνει σε πραγματικούς όρους αύξηση 9,8%, συνυπολογιζομένου και το ύψος του πληθωρισμού.

Τέλος, το **έλλειμμα του (ΚΠ)** για το 1993, προβλέπεται να φθάσει το 14,5% του ΑΕΠ, έναντι πρόβλεψης 8%.

Όπως προκύπτει από τις τελευταίες δηλώσεις του Κοινοτικού Επιτρόπου, αρμόδιου για τα οικονομικά ζητήματα **Χ.Κριστόφερσεν** "συνιστά" στην ελληνική κυβέρνηση, όπως άλλωστε και σ'όλες τις κυβερνήσεις των χωρών-μελών της Κοινότητας (εκτός του Λουξεμβουργού), την κατάρτιση και την υποβολή για έγκριση, στα αρμόδια όργανα της Κοινότητας, ενός "νέου Προγράμματος Σύγκλισης", το οποίο φυσικά αναμενεται να είναι σκληρότερο του προηγούμενου.

Και βέβαια, η νέα κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, ταγμένη μαζί με τους άλλους "εταίρους" (ΝΔ, Πολιτική Άνοιξη, ΣΥΝ), στην εξυπηρέτηση των "στοχών" του Μάαστριχτ, τους οποίους η προηγούμενη κυβέρνηση της ΝΔ, παρά την πεισματική εφαρμογή της μονοπλευρης λιτότητας, απέτυχε παταγωδώς να προσεγγίσει, είναι σίγουρο ότι θα επανεξετάσει όλα τα ενδεχόμενα για την υποβολή νέου Προγράμματος, σύμφωνα με τις "επιταγές" των επικυρίαρχων της χώρας μας.

Ο αναπληρωτής υπουργός Εθνικής Οικονομίας **Γ.Παπαντωνίου**, σε πρόσφατες δηλώσεις του μεταξύ των άλλων, τόνισε ότι: "δεν έχει προσδιορισθεί ακόμη ο ακριβής χρόνος της αναθεώρησης του, αλλά μάλλον θα γίνει στους πρώτους μήνες του 1994". Τόνισε επίσης, ότι: "οι γενικές κατευθύνσεις της ελληνικής οικονομικής πολιτικής που ακολουθεί η κυβέρνηση, εντάσσονται στους στόχους της Συνθήκης του Μάαστριχτ".

Τί το διαφορετικό λέει η ΝΔ; "...η ελληνική οικονομία πρέπει να ικανοποιεί όλους σχεδόν τους όρους που προβλέπει η Συνθήκη του Μάαστριχτ" (από το Πρόγραμμα Σύγκλισης της ΝΔ).

Συγκριτικά στοιχεία Προγράμματος Σύγκλισης της ΝΔ, εκτιμήσεις, προβλεψεις της Κοινότητας 1993-1995, αναφέρονται στον παρακάτω πίνακα.

Εκτιμήσεις της Κοινότητας (Πίνακας 8)				
Βασικά οικον. μεγέθη	έτος	Π.Σ	16/6/93	σημερινές εξελίξεις
Α.Ε.Π.	1993	2,0%	0,75%	- 0,2%
	1994	3,0%	0,9 %	1,5%
	1995	3,5%	-	1 %
Πληθωρισμός	1993	12,6%	13,75%	13,7 %
	1994	7,5%	9,5 %	11,1 %
	1995	6,0%	-	10,0 %
Ανεργία	1993	9,8%	8,25%	7,8 %
	1994	10,0%	8,75%	8,3 %
	1995	9,5%	-	8,8 %
Ισοζύγιο Τρεχ. Συν.	1993	-2,1%	-3,75%	-3,75%
	1994	-1,8%	-3,5 %	-4,1 %
	1995	-1,4%	-	-4,6 %
Δημ.Ελλείμμα	1993	8,8%	13,25%	15,4 %
	1994	7,4%	11,00%	15,4 %
	1995	4,8%	-	15,4 %

Πηγές: Πρόγραμμα Σύγκλισης της ΝΔ
δμηνιαία έκθεση Κοινότητας

Τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα 8, δείχνουν την ολοένα και περισσότερο απομάκρυνση της ελληνικής οικονομίας από τους ανέφικτους στόχους της 'σύγκλισης', που σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ενοποίηση, γνωστής ως Συνθήκης του Μαστριχτ, αναφέρεται στους παρακάτω στόχους.

Σχετικά με τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος, οι τιμές αναφοράς, πρέπει να είναι οι εξής:

- 3% για το λόγο μεταξύ του προβλεπόμενου ή υφιστάμενου δημοσιονομικού ελλείμματος και του ΑΕΠ σε τιμές αγοράς.

- 60% για το λόγο μεταξύ δημόσιου χρέους και του ΑΕΠ σε τιμές αγοράς (άρθρο 1, Πρωτόκολλο σχετικά με τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος).

Όσον αφορά τον πληθωρισμό, δεν θα πρέπει να υπερβαίνει εκείνο των τριών, το πολύ, κρατών-μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας των τιμών, περισσότερο από 11/2 ποσοστιαία μονάδα (άρθρο 1, Πρωτόκολλο σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης).

4. Ο Γενικός Προϋπολογισμός του Κράτους 1994

Είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο, ότι η γενικότερη οικονομική κρίση που πληττει τις χώρες της Κοινότητας, με ιδιαίτερα επιβαρυντικά για τις ασθενέστερες οικονομικά χώρες, καταστάσεις θα επηρεάσει και επηρεάζει άλλωστε, και την κατάρτιση του νέου Προϋπολογισμού της χώρας μας, σύμφωνα και με τις σχετικές 'οδηγίες' και 'οδηγίες' της Κοινότητας προς τους '12', για το πως πρέπει να καταρτίσουν τους Προϋπολογισμούς τους, συμφώνως προς το άρθρο 103, παρ.2 της Συνθήκης του Μάαστριχτ (το συμβούλιο αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από σύσταση της επιτροπής, συντάσσει σχέδιο των γενικών προσαρμογών των οικον.πολιτικών των κρατών-μελών της Κοινότητας και απευθύνει έκθεση με τα πορίσματα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο). Οι τελικές όμως αποφάσεις αναμένεται να ληφθούν στη Σύνοδο Κορυφής του Δεκεμβρίου '94, της οποίας τα συμπεράσματα θα αφορούν τη μεσοπρόθεσμη στρατηγική της 'Λευκής Βίβλου' και οι οποίες θα αποτελούν και τις γενικές κατευθύνσεις της οικονομικής πολιτικής των κρατών-μελών της Κοινότητας (Ευρωπαϊκή Επικαιρότητα τ.15, Νοέμβρης '93).

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα όχι μόνον του νέου Προυπολογισμού αλλά και όλων των μέχρι σήμερα Προυπολογισμών είναι το ζήτημα της εξυπηρέτησης των δαπανών του Δημ.χρέους.

Σύμφωνα με την απολογιστική έκθεση του 1992 του Ελεγκτικού Συνέδριου, η εξυπηρέτηση του Δημ.χρέους καλύψε το 54,14% των πληρωμών του οικονομικού έτους 1992, έναντι 51,08% του έτους 1991.

Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία του νέου (ΓΠΚ), το Δημόσιο πρέπει να δαπανήσει 5 τρις δρχ. περίπου για την πληρωμή τόκων και χρεωλυσιών (τόκοι 2.854.032,0 εκ.δρχ. + χρεολύσια 2.438.040,0 εκ.δρχ., σύνολο 5.292.072 εκ.δρχ.) (πίνακας 4.1, σελ.79, Εισηγητική έκθεση Προυπολογισμού 1994).

Το ποσό αυτό αντιπροσωπεύει το 28% επί του ΑΕΠ έναντι 24,18% του 1993. Σημειώτεον ότι αυτές οι δαπάνες αποτελούν το 54% των συνολικών πληρωμών του κράτους για το 1994.

Το πρόβλημα της κάλυψης των δαπανών για την εξυπηρέτηση του Δημοσίου χρέους και της γενικότερης κάλυψης των ελλειμμάτων του Προυπολογισμού του 1993 που σημειώτεον είχαν **υπέρβαση** περίπου 965 δις δρχ. (προβλέψεις 1993 1.371.270,0 εκ.δρχ. σελ.128, Εισηγητική έκθεση Προυπολογισμού 1993), (εκτιμήσεις 1993 2.337.000,0 εκ.δρχ. χωρίς τα χρεολύσια, σελ.79 πιν.4.1, Εισηγητική έκθεση Προυπολογισμού 1994), αποτελούν και τις προτεραιότητες της κυβέρνησης στη σύνταξη του νέου Προυπολογισμού **καθ' υπόδειξη φυσικά της Κοινότητας**.

Ουσιαστικά από 1/1/94 ημερομηνία έναρξης του βσταδίου της ΟΝΕ, οι επιδόσεις των κρατών-μελών θα ελέγχονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία και θα γνωματεύσει σε σχετική παραπεμπτική έκθεση της, αν η ενδιαφερόμενη χώρα τηρεί τους όρους δημοσιονομικής πειθαρχίας **όστι αφορά ειδικά το δημοσιονομικό έλλειμμα**.

Αξιοσημείωτη επίσης είναι και η σχετικά μ αυτό διαταξη της **Συνθήκης του Μάαστριχτ** (άρθρο 104Γ, παρ.11), σύμφωνα με την οποία η Κοινότητα μπορεί να επιβάλει πρόστιμα ανάλογου ύψους.

Θα πρέπει ιδιαίτερα να τονίσει, ότι οι περι "πρωτογενούς πλεονάσματος" προβλέψεις του Προυπολογισμού για το 1994 αποτελούν ένα είδος λογιστικής αλχημείας της κυβέρνησης, προσπαθώντας να "ωραιοποιήσει" τη γενικότερη πορεία του, μέθοδο που ακολουθούσε και η προηγούμενη κυβέρνηση, μια και αφαιρείται το κονδύλι των τοκοχρεολυσιών.

Γιατί αν συνυπολογισθούν και τα **τοκοχρεολύσια**, τότε όχι μόνον δεν προβλέπεται η ύπαρξη πλεονάσματος, αλλά αυξημένου σε σχέση με το 1993, ελλείμματος.

Το **δημοσιονομικό γενικό πρόβλημα** της χώρας μας, που παρουσιάζεται αναλυτικότερα στους παρακάτω πίνακες (IV και V), αποτελεί και συνεχίζει να αποτελεί ένα από τα χρησιμότερα σημεία της οικονομικής πολιτικής.

ΔΗΜΟΣΙΟ ΙΣΟΣ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΤΟΥ										
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ			Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί (ΔΕΙΟ)			Συνολικό Δημόσιο Ισός*	Συνολικό Δημόσιο Ισός ως % του ΑΕΠ	Δαπάνες τόκων και χρεολυσιών για την εξυπηρέτηση του Ισούς της Κεντρικής Διοίκησης	Σύνολο τοκοχρεολυσίων ως % του ΑΕΠ	
Εσωτερικό 1	Εξωτερικό 2	Σύνολο 3(1+2)	Εσωτερικό 4	Εξωτερικό 5	Σύνολο 6(4+5)					
1980	362,8	111,1	473,9	131,7	76,3	210,0	683,9	40,0	54,3	3,2
1981	508,5	163,4	671,9	182,8	103,0	285,8	957,7	46,7	83,5	4,1
1982	693,5	234,8	928,3	270,8	157,8	428,6	1.356,7	52,7	95,3	3,7
1983	882,2	387,2	1.269,4	327,8	266,9	594,7	1.864,1	60,5	129,8	4,2
1984	1.259,2	623,6	1.882,8	440,9	439,9	880,8	2.763,6	72,6	199,2	5,2
1985	1.645,6	1.027,8	2.673,4	600,3	618,2	1.218,5	3.891,9	84,3	291,0	6,3
1986	1.943,0	1.287,3	3.230,3	842,0	696,1	1.538,1	4.768,4	86,5	412,0	7,5
1987	2.574,6	1.471,2	4.045,8	1.105,0	747,4	1.852,4	5.898,2	94,2	740,5	11,8
1988	3.704,3	1.679,0	5.383,3	1.337,7	790,0	2.127,7	7.511,0	99,8	812,7	10,8
1989	4.827,4	1.871,4	6.698,8	1.602,9	873,1	2.476,0	9.174,8	104,6	945,6	10,8
1990	7.303,2	2.078,9	9.382,1	1.328,0	934,5	2.262,5	11.644,6	110,2	1.629,5	15,4
1991	9.568,7	2.766,2	12.334,9	1.157,7	1.092,3	2.250,0	14.584,9	113,4	2.505,5	19,5
1992	12.250,0	3.250,0	15.500,0	1.170,0	1.130,0	2.300,0	17.800,0	117,9	3.792,4	25,1
1993	-	-	19.500,0	-	-	2.700,0	22.200,0	128,3	4.100,0	23,7

1992: Προσωρινά στοιχεία

1993: Προβλέψεις

1. Η αισθητή πτώση του εσωτερικού δημόσιου χρέους των ΔΕΙΟ μετά το 1989 οφείλεται στην αναδιάρθρωση του μέσω της κεφαλαιοποίησης τόκων ομολόγων, τα οποία ομολόγα έχουν αντικαταστήσει έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου.
2. Εάν στο άθροισμα του συνολικού χρέους της Κεντρικής Διοίκησης και των ΔΕΙΟ προστεθεί το χρέος των Εν. Δυνάμεων τότε το άθροισμα του συνολικού δημόσιου χρέους της Ελλάδος το 1992 εκτιμάται σε 19.500 δις ή 129,1% του ΕΠ. Το αντίστοιχο άθροισμα του συνολικού χρέους προβλέπεται το 1993 σε 24.200 δις ή 139,9% του ΑΕΠ.

Πηγή: Υπουργεία Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.

ΕΣΟΔΑ, ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΑΠΟ ΤΟ 1980-1993											
	1980	1981	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
1. ΕΣΟΔΑ ΓΠΚ	359,1	438,9	1243,0	1682,8	1967,2	2196,1	2469,8	3343,6	4267,0	5306,0	6846,0
α. Τακτικός Προσθ/μος	358,2	422,5	1110,8	1457,9	1723,9	1929,0	2126,3	2878,2	3661,4	4585,0	5940,0
- άμεσοι φόροι	104,4	123,7	302,9	386,7	439,7	519,7	560,7	822,1	1024,2	1190,5	1510,0
- έμμεσοι φόροι	220,8	265,3	722,2	971,8	1155,9	1266,0	1391,5	1876,6	2379,1	2918,3	3618,0
- λοιπά έσοδα	33,0	33,5	85,7	99,4	128,3	143,3	154,1	179,5	258,1	476,2	812,0
β. ΕΛΕΓΓΕΝ	-	9,2	120,8	187,9	205,1	217,1	286,8	373,7	476,8	528,6	624,0
γ. ΠΔΕ	0,9	7,2	11,4	37,0	38,0	50,0	56,7	91,7	128,7	193,0	282,0
2. ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΠΚ	460,5	699,9	1852,3	2315,8	2882,8	3393,2	4228,2	5496,2	6963,3	8845,6	9750,7
α. Τακτικός Προσθ/μος	371,6	593,5	1497,3	1818,1	2359,2	2810,8	3512,4	4657,4	5883,7	7590,0	8151,7
β. ΕΛΕΓΓΕΝ	24,6	9,2	120,8	187,9	205,3	217,1	286,8	373,7	476,8	528,6	624,0
γ. ΠΔΕ	64,3	97,0	274,2	309,8	318,3	365,3	429,0	465,1	602,8	727,0	975,0
3. ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΓΠΚ (1-2)	-101,4	-261,0	-649,3	-633,0	-915,6	-1197,2	-1758,3	-2152,6	-2696,3	-3539,0	-2904,7
* Έλλειμμα ΓΠΚ ως % του ΑΕΠ	- 5,9	- 12,7	- 14,2	- 11,5	- 14,7	- 16,0	- 20,0	- 20,4	- 21,0	- 23,4	- 16,8
4. Έλλειμμα ευρύτερου δημ. τομέα (ΓΠΚ+ΔΕΧΟ)	-157,3	-348,3	-895,0	-928,6	-1235,1	-1531,0	-2291,5	-2746,7	-3397,3	-4207,9	-3537,7
5. Έλλειμμα ευρύτερου δημ. τομέα ως % του ΑΕΠ	- 9,2	-17,0	-19,4	-16,8	-19,7	-20,3	-26,1	-26,0	-26,4	-27,8	-20,5
Πηγή: Υπ.Οικονομικών ΕΛΕΓΓΕΝ: Ειδικός Λογαριασμός Εγγύησης Γεωργικών Προϊόντων ΠΔΕ: Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων * 1. Προβλέψεις 2. Σύμφωνα με τα στοιχεία του (ΓΠΚ) για το 1994 το ακαθάριστο έλλειμμα για το 1993, εκτιμάται στο 24,5% επί του ΑΕΠ.											

Είναι φανερό ότι η σημερινή κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, αντιμετωπίζει το πρόβλημα του (ΚΠ) του 1994, δηλαδή του Ακαθάριστου Ελλείμματος που φθάνει στο ύψος των 4.861.000 εκ.δρχ. (έλλειμμα 2.423.000 δρχ. + χρεολύσια 2.438.040,0 εκ.δρχ.) ή το 25,7% επί του ΑΕΠ, με 'επεμβάσεις' τόσο στο σκέλος των εσόδων, όσο και στο σκέλος των δαπανών, τηρώντας φυσικά πάντα τις σχετικές 'οδηγίες' και 'ουστασεις' της Κοινότητας, στην κατεύθυνση βεβαίως της 'συγκλίσης'.

Δηλαδή, σύμφωνα με τις αρμόδιες κυβερνητικές πηγές, ο (ΓΠΚ) του 1994, φιλοδοξεί να αποτελέσει την αφετηρία μιας νέας προσπάθειας 'δημοσιονομικής εξυγίανσης', που θα ολοκληρωθεί και με τη μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος.

4.1 Τα έσοδα του ΓΠΚ

Σύμφωνα με τον πίνακα 4.1 του (ΓΠΚ) σελ.79 της Εισηγητικής έκθεσης προβλεπεται αύξηση των εσόδων κατά 23,0% σε σχέση με το 1993, που βέβαια συνυπολογιζομένου και του προβλεπομένου πληθωρισμού για το 1994, σύμφωνα και με τις εκτιμήσεις της Κοινότητας, η πραγματική προβλεπομένη αύξηση των εσόδων είναι περίπου 12% (εναντι 10,03% ονομαστικής και -3,66% πραγματικής αντιστοιχως περιόδου '92/'91).

Κυρίαρχη φυσικά θέση στην αύξηση των εσόδων του (ΓΠΚ) έχουν τα φορολογικά έσοδα, τα προερχόμενα από τους άμεσους και έμμεσους φόρους.

Η αρχή φυσικά έγινε όπως είναι γνωστό, με την κατά 42,2 % αύξηση του φόρου καπνού και που σύμφωνα με τα παρατιθέμενα στοιχεία του (ΓΠΚ) θα αποδώσει περί τα 327 δις δρχ. Δεν υπάρχει καμμία αμφιβολία, ότι ο φόρος αυτός όπως και όλοι οι άλλοι, επιβάλλεται για καθαρά ταμειακούς λόγους, σε βάρος φυσικά των καταναλωτών, κυρίως των εργαζομένων. Συνεπώς, είναι φανερό ποιοί θα κληθούν και πάλι να πληρώσουν το κόστος των ελλειμμάτων

και της 'συγκλίσης'. Γιατι ποιος πληρώνει τους φόρους στον καπνό, στα ποτά, στα καύσιμα και γενικά ποιος πληρώνει τους εμμεσους φόρους, που σύμφωνα με τα στοιχεία του Προυπολογισμού θα είναι αυξημένα κατά 17% (5,8% σε πραγματικές τιμές) σελ.85 της Εισηγητικής έκθεσης. Φυσικά 'όλοι' οι Έλληνες. Επειδή όμως η ζήτηση των βασικών προϊόντων είναι ανελαστική, επομενο είναι η επιβάρυνση της εμμεσης φορολογίας να είναι τόσο μεγαλύτερη, όσο μικρότερο είναι το εισόδημα. Και ποιοι είναι αυτοί. Κυρία οι μισθωτοί - συνταξιούχοι και τ'άλλα λαϊκά στρώματα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της εφ.ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ, 23-24/10/93, η συμμετοχή των επαγγελματιών ομάδων στον φορο φυσικών προσώπων έχει ως εξής:

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΤΟ ΦΟΡΟ (Πίνακας 9)						
Ετος	Μισθωτος	Συντ/χος	Εισοδημ	Εμπορ/νοι	Ελ.επαγ/τίες	Αγρότες
1960	21,0	7,0	11,2	50,8	4,7	0,1
1965	24,5	7,2	11,5	42,6	13,3	0,9
1970	23,6	13,1	9,3	41,2	12,7	0,1
1979	25,8	11,6	8,3	42,7	11,6	0,1
1980	38,8	13,3	5,5	29,8	12,4	0,2
1981	39,2	14,6	5,6	28,2	12,3	0,1
1982	43,2	15,5	5,0	25,3	10,7	0,2
1983	46,8	15,4	4,9	23,3	9,3	0,2
1984	46,6	16,8	4,7	22,5	9,2	0,2
1985	48,2	17,7	4,7	20,6	8,9	0,2
1986	46,5	16,7	4,3	23,1	9,3	0,2
1987	42,7	17,0	4,3	26,0	9,7	0,3
1988	39,6	18,1	5,0	27,2	9,6	0,4
1989	39,3	18,6	5,1	27,0	9,7	0,3
1990	42,7	17,0	4,8	24,7	10,5	0,3
1991	43,4	16,7	4,6	24,5	10,5	0,3
1992	42,3	16,4	5,1	24,9	10,9	0,4

Ειδικότερα για το 1993, ο παρακάτω πίνακας 10 που αφορά φορολογικά στοιχεία οικονομικού έτους 1992, είναι αποκαλυπτικός

ΤΙ ΔΗΛΩΣΑΙ ΦΥΣΙΩΣ ΣΤΗΝ ΕΦΟΡΙΑ (Πίνακας 10)								
Κατηγορίες επαγγελματιών	Φορολογούμενοι		Δηλωθέν Εισόδημα				Σύνολο φόρου	
	Αριθμός	επι τοις % του συνόλου	Δραχμές	επι τοις % του συνόλου	Μ.Ο. σε δρχ.	επι τοις % του Μ.Ο.	Δραχμές	επι τοις % του συνόλου
Συν.φορολογ.	2.982.000	-	6.283.009.534.043	-	2.186.978	-	268.413.179.013	-
Εισοδηματίες	256.696	8,5	272.954.987.749	4,3	1.063.339	50,5	15.396.348.068	5,7
Εμποροι Βιομηχανοί Βιοτ.Επιτ.	669.330	22,4	1.088.746.516.897	17,3	1.626.621	77,2	56.547.034.831	21,1
Γεωργοί Ιτηνοτρόφοι Αλιείς, Ξ.Δ	100.296	3,4	93.680.012.032	1,5	934.035	44,3	2.421.667.243	0,9
Μισθωτοί	1.292.546	43,3	3.243.983.582.245	51,6	2.509.763	19,1	117.414.712.900	43,8
Ελ.Επαγ/τίες	111.884	3,8	383.630.494.611	6,1	3.428.670	168,17	31.230.367.668	11,6
Συνταξιοφόροι	551.243	18,5	1.200.013.940.509	19,1	2.176.924	103,3	45.203.048.303	16,8
Πηγή: ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ, 23-24/11/1993								

Συμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία γίνεται φανερό ότι οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι συμμετέχουν κατά 60% περίπου στη συνολική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων. Δηλαδή, εξακολουθούν να έχουν τη μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση, σε σχέση με τις άλλες επαγγελματικές ομάδες και ιδιαίτερα με τους εισοδηματίες και βιομήχανους, οι οποίοι συμμετέχουν κατά 26,8% περίπου.

Ολοκληρή η εικόνα της συμμετοχής μισθωτών-συνταξιούχων, και εισοδηματιών-εμποροβιομηχανών στο φορο των φυσικών προσώπων (%) παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

Συμμετοχή Μισθωτών-Συντ/χων Εισοδηματιών και Εμποροβιομηχανών στο φορο (%) (Πίνακας 11)		
ετος	Μισθωτοί Συντ/χοι	Εισοδηματίες Εμποροβιομήχανοι
1960	2,8	62
1965	31,7	54,1
1970	36,7	50,5
1979	37,4	51
1980	52,1	35,3
1981	53,8	33,8
1982	58,7	30,3
1983	62,2	28,2
1984	63,4	27,2
1985	65,9	25,3
1986	63,2	27,4
1987	59,7	30,3
1988	57,7	32,2
1989	57,9	32,1
1990	59,7	29,5
1991	59,4	29,1
1992	58,7	30
1993	60,6	26,8

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων του πίνακα 9

Συνεπώς, είναι φανερό ποιους αφορά η κατά 26,2% αύξηση του φορου των φυσικών προσώπων το 1994 σε σχέση με το 1993, σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 4.4 της σελ.85 του (ΚΠ) της Εισηγητικής έκθεσης του Προϋπολογισμού του 1994 (πραγματική αύξηση 15% συνυπολογιζόμενου και του πληθωρισμού).

Αν υπολογισθεί και το ποσοστό συμμετοχής των νομίμων προσώπων, στο σύνολο της άμεσης φορολογίας, σε σχέση με εκείνης των φυσικών, εύκολα κανείς μπορεί να διαπιστώσει, όχι μόνο το μέγεθος της φορολογικής επιβάρυνσης κύρια των μισθωτών, συνταξιούχων, αλλά και την έκταση του μεγέθους της φοροδιαφυγής - φοροαπαλλαγής, η οποία παράλληλα ενισχύθηκε και με την καταργηση του "ποθεν έσχεσ", την καταργηση του ΦΑΠ και από την τότε κυβέρνηση της ΝΔ.

Ο παρακάτω πίνακας είναι πλέον αποκαλυπτικός της εξέλιξης των γενικότερων εσόδων του κράτους (φορολογικών και μη) από το 1981 μέχρι και τα προϋπολογισθέντα για το 1994, όπου αποτυπώνεται ανάγλυφα και το μέγεθος ευθύνης τόσο των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ, όσο και εκείνων της ΝΔ.

Ανάλυση και αποκλίσεις άμεσων και έμμεσων φόρων και μη φορολογικών εσόδων τακτικού προϋπολογισμού
(Πίνακας 12)
Προχρηστές τιμές σε δισ. δραχμές

	1970		1981		1985		1986		1987		1988		1989	
	1970	1980	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***
Α' ΣΥΝΟΛΟ ΑΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ	10,8	104,4	127,5	123,7	378,4	302,4	481,8	386,7	492,4	439,7	616,4	519,7	616,1	580,7
1. Φόρος εισοδήματος	7,3	73,8	91,9	87,1	253,8	207,9	326,7	290,7	356,4	366,1	486,4	406,2	475,8	476,2
α. Φυσικών προσώπων	5,9	57,8	71,2	67,5	209,0	196,1	266,5	225,1	284,0	261,9	343,5	325,8	341,0	347,7
β. Νομικών προσώπων	1,0	14,3	18,5	17,6	39,9	37,0	54,3	60,2	88,8	98,6	136,4	73,3	127,5	122,5
γ. Ειδικές κατηγορίες (πλοίων κλπ.)	0,4	1,7	2,2	2,0	4,9	4,8	5,9	5,4	6,6	5,6	6,5	6,1	7,3	6,0
δ. Φορολογία τόκων καταθέσεων, ομολόγων..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Φόρος περιουσίας	1,4	6,7	7,5	7,8	15,6	14,1	15,4	18,4	23,8	21,8	26,7	26,8	37,0	30,8
3. Υπέρ τρίτων (Τ.Α., ΟΓΑ κλπ.)	0,7	10,0	13,1	10,7	9,6	8,9	10,4	11,0	12,4	11,9	14,7	13,6	17,0	16,6
4. Παρελόντων Οικονομικών στην	1,7	11,8	12,0	15,8	94,0	31,1	90,0	31,1	57,8	24,1	50,0	34,0	60,1	34,6
5. Εκτακτοί άμεσοί φόροι	-	0,5	1,8	0,2	0,3	2,8	26,0	22,9	26,5	1,8	20,6	22,2	4,2	2,7
6. Άλλοι άμεσοί φόροι	0,2	1,8	1,2	2,3	5,1	8,1	13,4	12,7	15,5	14,0	18,0	17,9	22,0	19,8
Β' ΣΥΝ. ΕΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ	39,7	220,8	287,7	265,3	748,6	722,2	890,1	971,8	1215,7	1155,9	1392,8	1266,0	1532,1	1391,5
1. Δασμοί και ειδικές εισφορές	5,1	19,0	24,3	19,6	22,9	20,9	18,1	20,1	21,0	22,1	25,4	28,1	32,4	35,8
2. Φόροι κατανάλωσης εισαγομένων (αστοκιν.)	10,0	31,9	44,4	46,2	74,0	94,3	104,0	118,4	82,2	42,1	55,0	47,8	57,1	84,4
3. Φόρος κατανάλωσης εγχωρίων (φόρος καπνού κασιμα κ.ά)	11,3	86,3	109,1	101,8	319,1	303,9	379,3	461,9	360,2	324,7	345,9	342,6	389,1	304,2
4. Φόροι συναλλαγών	5,8	72,6	98,3	85,8	299,8	285,6	355,7	352,4	725,2	748,1	937,1	797,5	950,6	909,5
α. Ισοτόσημο	8,1	63,5	89,5	77,0	191,6	184,0	241,5	229,7	114,0	104,6	75,5	60,5	79,2	76,6
β. ΦΠΑ (Φόρος Ποστ. Αξ)	-	-	-	-	-	-	-	-	444,6	498,7	700,0	599,0	755,0	714,3
γ. Ρυθμιστικός (εναρμονισμένος φόρος)	-	-	-	-	70,0	73,3	70,0	77,7	62,0	63,8	50,0	48,2	2,0	1,2
δ. Άλλοι	1,7	9,1	8,8	8,8	32,2	29,3	44,2	45,0	104,6	81,0	111,8	89,9	114,4	117,4
5. Έμμεσοι φόροι ΠΟΕ	-	5,0	5,0	5,4	21,5	9,6	21,0	10,6	16,8	10,7	17,8	17,7	67,4	15,8
6. Άλλοι έμμεσοί φορ.	-	-	-	-	-	7,3	12,0	8,4	10,3	8,2	11,6	32,3	35,5	41,8

Ανάλυση και αποκλίσεις άμεσων και έμμεσων φόρων και μη φορολογικών εσόδων τακτικού προϋπολογισμού
(Πίνακας 12α)
Τρέχουσες τιμές σε δις δραχμές

	1980		1981		1985		1986		1987		1988		1989	
	1970	1980	**	***	**	***	**	***	**	***	**	***	**	***
Γ' ΣΥΝΟΛΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ (Α+Β)	50,5	325,2	415,2	389,0	1125,0	1025,1	1371,9	1358,5	1708,1	1595,6	2008,2	1785,7	2148,2	1972,2
7. Σύν. φορολ. εσόδων ως % του ΔΕΥ	16,6%	19,0%	-	19,0%	-	22,2%	-	24,6%	-	25,5%	-	23,7%	-	22,5%
Δ. ΣΥΝ. ΜΗ ΦΟΡΟΛ. ΕΣΟΔΩΝ	-	-	-	-	89,9	85,5	117,7	99,4	131,9	128,4	135,7	143,3	161,8	154,1
α. Εσοδα από ΔΟΤΤΟ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
β. Εσοδα από την πώληση προβληματικών επιχειρήσεων	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
γ. Εσοδα από την πώληση μεταξών ΔΕΚΟ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
δ. Εσοδα από την πώληση κτημ. ομολόγων	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ε. Εσοδα από κινητή τηλεφωνία	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
στ. Λοιπά μη φορ. έσοδα	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Δ' ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΥ	-	-	-	-	1214,9	1110,6	1489,6	1457,9	1840,0	1724,0	2114,9	1929,0	2310,1	2126,3

Πηγή: ΥΠΕΘΟ

** : Προϋπολογισθέντα - ***: Πραγματοποιήσεις

Ανάλυση και αποκλίσεις άμεσων & έμμεσων φόρων και μη φορολογικών εσόδων τακτικού προϋπολογισμού (Πίνακας 12β)
Τρέχουσες τιμές σε δις δραχμές

	1990		1991		1992		1993
	**	***	**	***	**	**@	@@
Α' ΣΥΝΟΛΟ ΑΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ	819,7	822,1	1166,5	1024,2	1280,5	1190,5	1510,0
1. Φόρος εισοδήματος	579,4	596,8	911,3	840,8	1012,2	935,7	1186,0
α. Φυσικών προσώπων	425,0	444,3	576,0	524,3	605,1	503,6	670,0
β. Νομικών προσώπων	147,6	145,1	176,3	192,7	245,8	237,8	275,0
γ. Ειδικές κατηγορίες (πλοίων κλπ.)	6,8	6,9	9,0	8,6	11,3	10,7	16,0
δ. Φορολογία τόκων καταθέσεων, ομολόγων..	-	-	150,0	115,1	150,0	183,6	225,0
2. Φόρος περιουσίας	34,7	45,4	58,0	54,6	69,3	58,3	75,0
3. Υπέρ τρίτων (Τ.Α., ΟΓΑ κλπ.)	20,5	21,6	26,4	26,9	32,8	35,9	5,4
4. Παρελθόντων Οικονομικών ετών	62,5	38,9	133,0	69,7	131,5	80,0	145,0
5. Εκτακτοί άμεσοι φόροι	98,0	94,3	3,6	1,0	0,6	45,0	0,5
6. Λοιποί άμεσοι φόροι	24,6	25,1	34,2	32,2	34,1	35,6	98,1
Β' ΣΥΝ. ΕΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ	1958,1	1876,6	2161,5	2379,1	2950,6	2918,3	3618,0
1. Δασμοί και ειδικές εισφορές	44,3	41,4	51,5	52,5	58,0	55,8	69,0
2. Φόροι κατανάλωσης εισαγομένων (αυτοκιν.)	97,2	139,9	164,6	151,2	170,6	180,0	181,0
3. Φόρος κατανάλωσης εγχωρίων (φόρος καπνού καύσιμα κ.ά)	473,1	450,7	519,6	654,5	802,0	785,0	958,2
4. Φόροι συναλλαγών	1254,1	1207,8	1636,8	1481,1	1842,5	1756,0	2027,0
α. Χαρτόσημο	103,0	98,3	132,0	120,1	170,0	140,2	169,0
β. ΦΠΑ (Φόρος Προστ. Αξ)	1000,0	961,2	1325,0	1206,2	1490,0	1438,8	1655,0
γ. Ρυθμιστικός (εναρμονισμένος φόρος)	0	0	-	-	-	-	-
δ. Λοιποί	151,1	148,3	179,8	154,8	182,5	177,0	203,0
5. Έμμεσοι φόροι ΠΟΕ	33,8	23,7	70,0	19,1	53,5	31,0	96,0
6. Λοιποί έμμεσοι φορ.	55,6	13,1	19,0	20,7	24,0	110,5	346,2

Ανάλυση και αποκλίσεις άμεσων και έμμεσων φόρων και μη φορολογικών
 εσόδων τακτικού προϋπολογισμού (Πίνακας 12γ)
 Τρέχουσες τιμές σε δις δραχμές

	1990		1991		1992		1993
	**	***	**	***	**	*@*	@@
Γ' ΣΥΝΟΛΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ (Α+Β)	2777,8	2698,7	3628,0	3628,0	3403,3	4231,1	4108,8
7. Σύν. φορολ. εσόδων ως % του ΑΕΠ	-	25,8	-	26,5%	-	27,2%	29,6%
8. ΣΥΝ. ΜΗ ΦΟΡΟΛ. ΕΣΟΔΩΝ	192,0	179,5	582,0	258,2	483,9	476,2	812,0
α. Εσοδα από ΛΟΤΤΟ	-	-	-	-	30,0	-	30,0
β. Εσοδα από την πώληση προβληματικών επιχειρήσεων	-	-	50,0	-	30,0	12,0	30,0
γ. Εσοδα από την πώληση μετοχών ΔΕΚΟ	-	-	125,0	-	80,0	-	310,0
δ. Εσοδα από την πώληση κτημ. ομολόγων	-	-	125,0	20,0	40,0	-	-
ε. Εσοδα από κινητή τηλεφωνία	-	-	-	-	-	31,0	20,0
στ. Λοιπά μη φορ. έσοδα	-	-	282,0	238,2	303,9	433,2	452,0
Δ' ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΥ	2969,8	2878,2	4210,0	3661,5	4715,0	4585,0	5940,0

Πηγή: ΥΠΕΘΟ

** : Προϋπολογισθέντα - *** : Πραγματοποιήσεις

@ : Εκτιμήσεις πραγματοποιήσεων

@@ : Προϋπολογισθέντα

Πίνακας 4.4
Εσοδα τακτικού προϋπολογισμού 1994
(ποσα σε εκατ. δρχ.).

	1993 εκτιμήσεις πραγμ/σεων	1994 Προβλέψεις	Μεταβολή %
ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ	1.345.000	1.743.500	29,9
Φόρος εισοδήματος	1.075.500	1.356.500	26,1
(Φυσ. Προσώπων)	(515.000)	(650.000)	(26,2)
(Νομ. Προσώπων)	(315.000)	(378.000)	(20,0)
(Ειδ. κατηγ. φόρου εισοδήμ.)	(245.500)	(328.500)	(33,8)
Φόρος στην περιουσία	73.000	95.500	30,8
Άμεσοι φόροι υπέρ τρίτων	8.400	5.200	-38,1
Άμεσοι φόροι ΠΟΕ	90.000	145.000	61,1
Λοιποί άμεσοι φόροι	96.500	140.000	45,1
Εκτακτοι φόροι	1.600	1.300	-18,8
ΕΜΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ	3.226.000	3.775.500	17,0
Δασμοί και Ειδικές Εισφορές	56.390	67.750	20,1
(Για την ευρωπαϊκή ένωση)	(54.000)	(65.000)	(20,4)
Φόροι κατανάλωσης	1.235.000	1.431.800	15,9
(Φόροι κατανάλωσης εγχωρίων)	(1.123.800)	(1.303.200)	(16,0)
ΦΚΕ	25.000	28.000	12,0
Ενοποιημ. ειδ. φόροι κατανάλωσης	12.200	13.900	13,9
(Ενοπ. ειδ. φόροι κατ/σης εισ/ων)	(10.500)	(12.000)	(14,3)
Φόροι καπνού οιν/τος, οιν/ων ποτών	270.000	377.000	39,6
(Φόρος καπνού)	(230.000)	(327.000)	(42,2)
Ειδικοί φόροι κατανάλωσης	714.500	754.500	5,6
(Καύσιμα)	(710.000)	(749.000)	(5,5)
(Λοιπά)	(4.500)	(5.500)	(22,2)
Λοιποί κατανάλωσης	16.700	21.900	31,1
Τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων	72.000	73.000	1,4
Φόροι κατανάλωσης εισαγόμενων	100.700	116.600	15,8
(Εισαγ. επιβατικών αυτοκινήτων)	(93.000)	(108.000)	(16,1)
(Λοιποί φόροι εισαγόμενων)	(7.700)	(8.600)	(11,7)
Ειδ. τέλη & εισφ. στα αυτοκίνητα	23.900	46.900	96,2
Φόροι συναλλαγών	1.876.200	2.191.300	16,8
Μεταβίβαση κεφαλαίων	81.000	93.000	14,8
Χαρτόσημο	165.000	190.000	15,2
(Για τον ΟΓΑ)	(27.000)	(30.500)	(13,0)
Λοιποί φόροι συναλλαγών	200	300	50,0
ΦΠΑ	1.550.000	1.860.000	20,0
(Στα εισαγόμενα)	(280.000)	(225.000)	(-19,6)
(Στα πετρελαιοειδή)	(205.000)	(220.000)	(7,3)
(Στις Καπνοβιομ/κές Επιχειρήσεις)	(55.000)	(80.000)	(45,2)
(Λοιπά)	(1.010.000)	(1.335.000)	(32,2)
Ειδ. φόρος Τραπεζικών Εργασιών	80.000	48.000	-40,0
Εμμεσοι φόροι υπέρ τρίτων	14.300	15.800	10,5
Εμμεσοι φόροι ΠΟΕ	30.000	50.000	66,7
Λοιποί έμμεσοι	14.110	18.850	33,6
ΣΥΝΟΛΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	4.571.000	5.519.000	20,7
Εσοδα από επιχειρηματική δράση	152.000	247.000	62,5
Λοιπά Εσοδα	166.000	189.000	13,9
Απολήψεις από Ευρωπαϊκή Ένωση	101.000	105.000	4,0
ΣΥΝΟΛΟ ΜΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	419.000	541.000	29,1
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	4.990.000	6.060.000	21,4

Τι αποκαλύπτουν τα στοιχεία των πινάκων ΙΧ και Χ

1. Η σχέση έμμεσων-άμεσων φόρων στο σύνολο των φορολογικών εσόδων παραμένει περίπου στην ίδια αναλογία υπέρ των έμμεσων φόρων

	1970	1980	1981	1985	1986
Άμεσοι φόροι	21,38	32,10	30,70	33,63	35,11
Έμμεσοι Φόροι	78,62	67,90	69,30	66,37	64,89
	1987	1988	1989	1990	1991
Άμεσοι Φόροι	28,82	30,67	28,67	29,50	32,15
Έμμεσοι Φόροι	71,18	69,33	71,33	70,50	67,85
	1992	1993	1994		
Άμεσοι Φόροι	30,26	29,42	31,59		
Έμμεσοι Φόροι	69,74	70,57	68,40		

2. Ότι και από τους άμεσους φόρους, το μεγαλύτερο μέρος τους επιβαρύνει κύρια τα λαϊκά στρώματα.

	1970	1980	1981	1985	1986
Φυσικά πρόσωπα	80,82	78,31	77,84	82,42	77,43
Νομικά πρόσωπα	13,69	19,37	20,20	15,55	18,42
	1987	1988	1989	1990	1991
Φυσικά πρόσωπα	71,53	80,40	73,01	74,53	62,35
Νομικά πρόσωπα	26,93	25,72	25,72	24,31	22,91
	1992	1993	1994		
Φυσικά πρόσωπα	53,82	54,99	56,49		
Νομικά πρόσωπα	25,41	26,05	23,18		

Θα πρέπει εδώ ιδιαίτερα να σημειωθεί ότι η προβλεπόμενη αύξηση των φορολογικών εσόδων των προερχόμενων από τον φόρο των νομικών προσώπων, σύμφωνα με το στοιχείο του πίνακα Χ, είναι αισθητά μικρότερη εκείνης των φυσικών προσώπων (8,8% συνυπολογιζομένου και του ύψους του προβλεπόμενου για το 1994 ύψος του πληθωρισμού).

Ένα άλλο δείγμα φορολογικής υπερβάρυνσης των μισθωτών και συνταξιούχων.

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η σημαντική αυτή διαφορά συμμετοχής στην άμεση φορολογία μεταξύ των νομικών και φυσικών προσώπων, έχει άμεση σχέση και με το τεράστιο θέμα της φοροδιαφυγής όσο και σε μια σειρά φοροαπαλλαγών που ισχύουν για τα μονοπώλια.

Πράγματι στο μεγάλο και 'άλυτο' πρόβλημα της φοροδιαφυγής που σύμφωνα με τα στοιχεία του ΚΕΠΕ εκτιμάται ότι έχει φτάσει στο ποσό, πάνω από 1,5 τρις δρχ. ενώ το μέγεθος της παραοικονομίας υπερβαίνει τα 5 τρις δρχ. τα παρακάτω στοιχεία του πίνακα ΧΙ, συντρίβουν τον γνωστό μύθο, περί τιτάνιων τάχα προσπαθειών όλων των κυβερνήσεων για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Βρετανικού Περιοδικού 'ECONOMIST' η χώρα μας κατεχει την πρώτη θέση στην παραοικονομία μεταξύ 13 χωρών που περιληφθησαν σε σχετική έρευνα. Σε 30% του ΑΕΠ, προσδιορίζεται η δραστηριότητα της παραοικονομίας της χώρας μας.

Οι άλλες χώρες: Ισπανία 25%, Ιταλία-Πορτογαλία 20%, Βέλγιο-Σουηδία 13%, Γερμανία 9,5%, Γαλλία 8%, Ολλανδία 7%, Βρετανία-ΗΠΑ 6,5%, και Ιαπωνία-Ελβετία 4%.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΙ
Εξέλιξη εσόδων παρελθόντων
οικονομικών ετών (σε δις. δρχ.)

ΕΤΟΣ	Άμεσοι Φόροι		Εμμεσοι Φόροι	
	Στόχος	Πραγματ.	Στόχος	Πραγματ.
1985	378,4	302,9	746,6	722,2
1986	481,8	386,7	890,1	971,8
1987	492,4	439,7	1215,7	1115,9
1988	614,4	519,7	1392,8	1266,0
1989	616,1	580,7	1532,1	1391,5
1990	819,7	822,1	1958,1	1876,6
1991	1166,5	1024,2	2461,5	2379,1
1992	1280,5	1190,5	2950,6	2918,3
1993	1510	1345	3618,0	3226
1994*	1743	-	3775,5	-
Σύν/λα	9102,8	6618,5	20540,5	15867,4

Σύνολο προϋπολογισθέντων : 24.125,3
 Σύνολο πραγματοποιηθέντων: 22.485,9
 Διάφορα : -1.639,4

*Για λόγους σύγκρισης δεν έχουν υπολογισθεί τα ποσά του 1994.
 Επεξεργασία στοιχείων Πινάκων ΙΧ ΚΑΙ Χ.

4. 3. Οι εισροές από την Κοινότητα

Κυρίαρχη θέση των μη φορολογικών εσόδων του Κράτους, έχουν οι λεγόμενοι **Κοινοτικοί πόροι** (ΜΟΠ, Κοινοτικές παρεμβάσεις, πακέτα Ντελόρ κ.ά.).

Το ζήτημα των Κοινοτικών Πόρων προς την χώρα μας, τον τελευταίο καιρό, βρίσκεται σε έξαρση. Το θέμα φυσικά δεν έγκειται τόσο στην ποσότητα των Κοινοτικών εισροών όπου οι καθαρές εισπράξεις σύμφωνα με τον σχετικό πίνακα 4.18 της σελίδας 112 της εισηγητικής έκθεσης επί του προϋπολογισμού του 1994 (13,9% πραγματική αύξηση) -μικρή άλλωστε με τις πραγματικές ανάγκες της χώρας μας-, όσο κατά πόσο συνέβαλαν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τραπεζας της Ελλάδας (ΤΕ), η εξέλιξη της πορείας των εισροών από την κοινότητα και της αντιστοιχίας του ΑΕΠ είναι η παρακάτω:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΙΙ

ΕΤΟΣ	Εισροές από Κοινότητα σε εκατ. \$.	Αύξηση % του όγκου του ΑΕΠ.
1981	148,1	0,1
1982	550,0	-
1983	834,2	-
1984	719,9	-
1985	869,1	3,1
1986	1392,0	14
1987	1665,0	-0,5
1988	1934,7	4,1
1989	2661,7	2,8
1990	2901,0	-0,3
1991	4034,0	0,7
1992	4058,0	1,2
1993 (α' 6μηνος)	2255,0	-0,2

(Στοιχεία Κοινότητας).

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω στοιχεία, παρόλη την αυξανόμενη εισροή Κοινοτικών πόρων, η συμβολή τους στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας ήταν από ανυπαρκτή έως ελαχίστη, π.χ. Ενώ το 1990 υπήρξε **αύξηση Κοινοτικών πόρων κατά 9%** (σε \$) εν τούτοις υπήρξε **πτώση του όγκου του ΑΕΠ**. Η ίδια κατάσταση παρατηρείται και το 1993.

Πολύς θόρυβος ιδιαίτερα γίνεται και συνεχίζει να γίνεται, στα πλαίσια των Κοινοτικών πόρων, και για τα διάφορα πακέτα Ντελόρ, και ιδίως για το Β' Πακέτο Ντελόρ, το οποίο σύμφωνα με τους διάφορους μινιμτες και υποστηρικτές της λεγόμενης "Ευρωπαϊκής Ιδέας", η συμβολή τους στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας θα ήταν σημαντική.

Σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία, η χώρα μας πρόκειται 'να εισπράξει' 16,8 δισ. ECU για την περίοδο 1994-1999, χωρίς φυσικά να συνυπολογιστούν και οι εισφορές της χώρας μας προς τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό, πηγής των διαρθρωτικών ταμείων και του ταμείου Συνοχής, και οι οποίες μειώνουν αρκετά τα τελικά κονδύλια. (Οι διαρθρωτικοί ποροι του Α' Πακέτου Ντελόρ ανήλθαν συνολικά σε 8,5 δισ. ECU για την περίοδο 1989-1993, χωρίς κι εδώ τον συνυπολογισμό των πληρωμών της χώρας μας).

Πέρα φυσικά των αμφιβολιών που υπάρχουν για το τελικό κονδύλι, λόγω διαφόρων παραγόντων (επανεξέταση του Κοινοτικού πλαισίου στήριξης (ΚΠΣ) το 1996, δυσκολίες του Κοινοτικού προϋπολογισμού να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του λόγω της οικονομικής κρίσης κ.ά.), το ζήτημα είναι κατά πόσον τα κονδύλια του ΚΠΣ, συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας.

Είναι γνωστό, ότι η αποστολή των κονδυλίων του ΚΠΣ είναι άμεσα συνδεδεμένη με την υλοποίηση του πνεύματος και του γραμματος της **Συνθήκης του Μάαστριχτ**.

Δηλαδή με λίγα λόγια, το ΚΠΣ αποτελεί ένα είδος "σύμβασης" μεταξύ της Κοινότητας και της χώρας μας, η οποία και καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές της **Κοινής δράσης που οφείλει να ακολουθήσει η χώρα μας**, και η κοινότητα στην βάση της υλοποίησης του "Προγράμματος συγκλίσης".

Δηλαδή προεχει η εξυπηρέτηση του λεγόμενου Κοινοτικού συμφέροντος, που σημαίνει ότι η όποια χρηματοδότηση έργων, από τα κοινοτικά κονδύλια, θα πρέπει προηγουμενα να εγκριθεί από τα αρμόδια κοινοτικά όργανα.

Πρόσφατο παράδειγμα αποτελεί η **άρνηση της Κοινότητας για χρηματοδότηση της ΔΕΗ** από το ΚΠΣ, ακριβώς γιατί δεν εξυπηρετεί το κοινοτικό συμφέρον.

Επί πλέον στοιχείο αποτελεί ότι και απ'αυτα τα 'εγκριθέντα' έργα ποσοστό πάνω από 30% του έργου η των εργαων, θα πρέπει να προέλθει από ελληνικές πηγές συμμετοχής (Δημόσιο - Ιδιώτες), για να τύχει κοινοτικής χρηματοδότησης.

Με απλα λόγια αυτό σημαίνει, ότι σημαντικοί ποροι της Ελληνικής Οικονομίας δεσμευονται, τάσσονται υπέρ του Κοινοτικού συμφέροντος, ενώ θα μπορούσαν να διοχετευθούν σ' άλλους τομεις μείζονος σημασίας για το εθνικό συμφέρον.

Επίσης στο ζήτημα των πόρων του Ταμείου Συνοχής, τίθεται και ένας επιπλέον όρος χρηματοδότησης, αυτός της εξασφάλισης "Προγράμματος δημοσιονομικής πειθαρχίας".

Συνεπώς οι προϋποθεσεις που θέτει η Κοινότητα για την χρηματοδότηση εργαων, όχι μόνο δεν συμβάλει στις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας μας, αντίθετα παίρνει και **αρνητικές διαστάσεις** όπως π.χ. στην εξέλιξη του Εμπορικού μας ελλείμματος, η πορεία του οποίου έχει ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ XIII
Εξωτερικό Εμπόριο της Ελλάδας
με την Κοινότητα σε χιλ. \$.

ΕΤΟΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ
1986	2.396.569	5.902.110	-3.505.541
1987	3.191.663	7.579.712	-4.388.049
1988	3.486.975	8.320.705	-4.833.730
1989	3.687.091	8.971.834	-5.284.743
1990	4.074.020	11.310.647	-7.236.627
1991	4.067.984	11.429.965	-7.361.981

Πηγή: Μηνιαίο στατιστικό Δελτίο της ΤΕ Δεκεμβρης 1992.

ΠΙΝΑΚΑΣ XIV

	1986	1987	1988	1989
Εισροές	1.392.0	1.665.0	1.934.7	2.661.7
Εμπ. Έλλειμμα	3.505	4.388	4.834	5.285
Διάφορα	-2.113	-2.723	-2.723	-2.623.3
	1990	1991	(σε χιλ. \$)	
Εισροές	2.901	4.034		
Εμπ. Έλλειμμα	7.237	7.362		
Διάφορα	-4.336	-3.328		

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Πινάκων XII και XIII

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία του πίνακα XIV είναι φανερό, ότι ο συνδυασμός των χρηματικών και εμπορικών δοσοληψιών της χώρας μας με την Κοινότητα είναι ιδιαίτερα επιβαρυντικός για την πρώτη. Αποδεικνύει ότι κατά μέσο όρο στο 1\$ που εισπράττει η χώρα μας πληρώνει πάνω από δυο στην Κοινότητα.

5. ΟΙ ΔΑΠΑΝΕΣ ΤΟΥ ΚΠ

Ανεκαθεν οι μέχρι σήμερα προϋπολογισμοί είχαν το χαρακτήρα των αναπτυξιακών. Και αυτόν φυσικά το χαρακτηρισμό τον στηρίζαν και συνεχίζουν να τον στηρίζουν στην αύξηση των κονδυλίων του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων των οποίων η εξέλιξη σύμφωνα με τις επιμερους εισηγητικές εκθέσεις των προϋπολογισμών έχει ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ XV

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΑ (εκ. δρχ.)	% αύξηση
1981	97.000	
1982	117.851	21,49
1983	164.210	43,57
1984	221.042	30,63
1985	274.196	24,04
1986	309.835	12,99
1987	318.288	2,72
1988	365.354	14,78
1989	418.963	17,41
1990	465.123	8,42
1991	602.875	24,61
1992	727.000	20,58
1993	745.000	2,47
1994*	1.000.000	34,20

* Πρόβλεψεις σελίς 115 πίνακας 419 προϋπολογισμός 1994

Από αναπτυξιακής σκοπίας, η όποια αύξηση των κονδυλίων των ΠΔΕ, δεν έχει και τόση σημασία, μια και το ποσοστό της οικονομικής ανάπτυξης (ΑΕΠ) δεν είχε και την ανάλογη σχετικά ανταπόκριση.

Εκείνο που έχει ουσιαστικότερη σημασία, για να μπορεί κανείς να κρίνει τον αναπτυξιακό ή όχι χαρακτήρα του ΠΔΕ, δεν είναι τόσο η ποσοστιαία αύξηση του, όσο η ίδια του η διάρθρωση, δηλαδή η διάρθρωση των επενδύσεων.

Από τον παρακάτω πίνακα, βγαίνουν χρησιμα συμπεράσματα ως προς την κατεύθυνση των κονδυλίων του ΠΔΕ.

Ποσοστιαία (%) συμμετοχή στο σύνολο του ΠΔΕ (Πίνακας ...)											
τομείς	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994*
Γεωργία	0,9	1,1	1,0	0,9	1,2	1,0	1,1	1,0	1,6	1,8	1,7
Εγχειοβ. έργα	4,9	5,1	4,7	4,2	4,1	4,6	4,3	5,1	7,0	8,1	7,1
Βιομηχα./ενέργεια	6,8	6,9	15,9	22,5	18,4	23,0	19,8	17,3	14,2	10,5	10,4

Πηγή: Εισηγητική έκθεση επί του Προϋπολογισμού
* : Προβλέψεις Εισηγητική έκθεση (ΓΠΚ) 1994 σελ.117, πιν.4.20

Από τα παραπάνω στοιχεία φαίνεται ξεκάθαρα ότι η μεγάλη πλειοψηφία των επενδύσεων, κατευθύνεται σε τομείς υποδομής (συγκοινωνίες, τουρισμός, Δημ.Διοίκηση, κλπ.), ενώ για τη βιομηχανία-ενέργεια, διατίθενται ένα μικρό συγκριτικά ποσοστό συμμετοχής, σε σχέση και με τις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας, το οποίο ιδιαίτερα από το 1989 και μετά, βαίνει συνεχώς μειωμένο.

Για τη Γεωργία διατίθεται επίσης ένα μικρό ποσοστό συμμετοχής, όπως και στην περίπτωση των εγχειοβελτικών έργων. Δηλαδή, στους παραγωγικούς τομείς (βιομηχανία-ενέργεια, γεωργία, εγχειοβελτικά έργα) το ποσοστό συμμετοχής στο συνολικό κονδύλι του ΠΔΕ, είναι ελάχιστο σε σχέση με το μέγεθος των οικονομικών προβλημάτων της χώρας μας.

Παράλληλα επίσης θα πρέπει να τονιστεί ότι η παραπάνω κατεύθυνση του ΠΔΕ, δηλαδή, η αύξηση της συμμετοχής των τομέων υποδομής σε βάρος των άμεσα παραγωγικών τομέων, έχει άμεση σχέση και με τις πηγές χρηματοδότησης του ΠΔΕ.

Πηγές χρηματοδότησης του ΠΔΕ (συμμετοχή στο σύνολο %) (Πίνακας ...)									
Πηγές	1984	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994*
Ίδια έσοδα	2,27	1,60	1,80	2,00	2,14	2,14	2,75	2,41	1
Κοινότητα	6,81	10,80	15,73	11,22	17,22	17,52	23,31	35,83	37,40
Δανεια εξωτερικού	40,90	87,36	81,41	60,68	53,53	76,03	73,93	61,74	61,60
Δάνεια εσωτερικού (έντοκα γραμμάτια)	50	0,28	0,54	26,08	27,09	4,29	-	-	-

Πηγή: Εισηγητική έκθεση επί του Προϋπολογισμού
* : Προβλέψεις Εισηγητική έκθεση (ΓΠΚ) 1994 σελ.115, πιν.4.19

Είναι φανερό ότι σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία, η συμμετοχή των Κοινοτικών πόρων, στη χρηματοδότηση του ΠΔΕ όχι μόνον είναι σημαντική, αλλά εμφανίζει και τάσεις ανόδου, με συνέπεια η Κοινότητα να ελέγχει το ΠΔΕ, και να το καθοδηγεί σύμφωνα με τα κοινοτικά συμφέροντα, τα οποία αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη της χώρας.

Αξιοπρόσεκτο τέλος, είναι το γεγονός, ότι τουλάχιστον κατά την τελευταία διετία, στο κονδύλι των πιστωτικών εσόδων δεν αναφέρονται τα έντοκα γραμμάτια.

Το ίδιο συμβαίνει και με τον (ΚΠ) του 1994.

Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί σημαίνει ότι ο εσωτερικός δανεισμός, δε χρησιμοποιείται για την χρηματοδότηση του ΠΔΕ, αλλά αποκλειστικά και μόνον για την εξυπηρέτηση του Δημ.Χρέους, πράγμα που άλλωστε αποδεικνύεται και από τον παρακάτω πίνακα, που αναφέρεται στις πηγές χρηματοδότησης του ελλείμματος.

Πηγές χρηματοδότησης Ελλείμματος (σε εκ.δρχ.) (Πίνακας ...)		
	1993	1994
από πηγές εξωτερικού	693.000	1.100.000
από πηγές εσωτερικού (έντοκα γραμματία)	1.211.719	3.761.040
Σύνολο ελλείμματος	2.904.719*1	4.861.040*2
* : Προβλέψεις: 1. Εισηγητική έκθεση Προϋπολογισμού '94 2. Εισηγητική έκθεση Προϋπολογισμού '94 πίν. 4.2, σελ.80		

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της ΤΕ, το συνολικό ποσό που χρωστάει το Δημόσιο οόσους κατέχουν τους τίτλους που εκδίδει (ομόλογα δραχμής, ομόλογα με ρήτρα Ξένου νομίσματος και έντοκα γραμματία) ξεπερνάει τα 6 τρις δρχ.

Τέλος, όσον αφορά τους βασικότερους τομείς υποδομής, είναι φανερό, ότι σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα, υπάρχει υποβάθμιση των δαπανών του (ΓΠΚ) συμπεριλαμβανομένων φυσικά και των κονδυλίων του ΠΔΕ.

Δαπάνες ΓΠΚ κατά κατηγορίες (συμμετοχή % στο σύνολο των δαπανών (Κατά λειτουργική ταξινόμηση (Πίνακας ...)											
	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Άμυνα	12,94	11,56	10,34	10,15	9,58	6,25	5,36	5,38	4,78	5,45	5
Εξυπ. Δημ. Χρέους	14,22	15,61	17,84	22,45	23,59	22,17	29,04	23,67	22,57	29,93	31
Υγεία-Πρόνοια- Κοινων. Ασφάλιση	12,72	12,53	12,62	13,72	16,41	17,34	14,87	15,39	15,91	15,56	15
Εκπαίδευση	9,73	8,99	8,58	7,85	7,80	7,97	7,40	8,25	8,63	8,72	8
Πηγή: Εισηγητικές εκθέσεις επί των Προϋπολογισμών * : Προβλέψεις σελ.81 του (ΓΠΚ) πίνακας 4.3, (επεξεργασία στοιχείων											

Σύμφωνα με τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα..... το σύνολο των δαπανών για **εκπαίδευση, υγεία, πρόνοια**, δηλαδή η συμμετοχή των δαπανών στο σύνολο των δαπανών του (ΓΠΚ) από 22,45% που ήταν το 1984, προβλέπεται να φθάσει το 23,92% για το 1994, δηλαδή μια αύξηση της συμμετοχής κατά 1,47 εκατοστιαία μονάδα, αντίθετα του συνόλου των δαπανών για **άμυνα** και εξυπηρέτηση του **Δημ.Χρέους** από 27,16% το 1984, έφθασε το 36,31% του συνόλου των δαπανών, δηλαδή αυξήθηκε κατά 9,15% εκατοστιαίες μονάδες

Φυσικά η συμμετοχή των δαπανών για **εκπαίδευση, υγεία, πρόνοια**, ενδέχεται να συρρικνωθεί ακόμα περισσότερο, λόγω των αναμενόμενων αποφάσεων της κοινοτικής επιτροπής για τη 'Λευκή Βίβλο' και αφιτέρου λόγω του ελέγχου της πορείας του (ΓΠΚ) από τις κοινοτικές αρχές.

Ειδικότερα:

Όσον αφορά τις στρατιωτικές δαπάνες

Σύμφωνα με την Εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού σελ.81, πίνακας 4.3, η δαπάνη για την άμυνα φθάνει το ποσό των 454.743 εκ.δρχ., το οποίο είναι αυξημένο κατά 9,6% σε σχέση με το 1993.

Η πραγματική όμως δαπάνη είναι υπερδιπλάσια αφού όπως προκύπτει από μια προσεκτικότερη μελέτη του Προϋπολογισμού ξεπερνά το 1.194 δις δρχ., πράγμα που φαίνεται και από τον παρακάτω πίνακα.

ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ (σε εκ.δρχ.)
(Πίνακας ....)

Είδος Δαπάνης	***		
	πρόβλ. '94	πρόβλ. '94	@@
Στρατ. κατασκ. εξοπλ. (κωδ. 1900)	317.237,4	246.396	+29%
ΝΑΤΟϊκές δαπάνες (κωδ. 4000)	41.948	37.054	+13%
Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (1)	213.593	200.159	+ 7%
Υπουργείο Δημόσιας Τάξης (2)	31.810	24.889	+28%
Άμοιβές στρατιωτ.-αστυνομικών οργάνων (κωδ. 0400)	374.885	305.112	+23%
Πρόσθετες παροχές (κωδ. 0530)	14.646,5	12.769,9	+15%
Πληρωμές μετακινήσεων στρατιωτικών-αστυν. (κωδ. 0720)	17.416,5	13.092	+33%
Πρόγ. Δημ. Επενδύσεων (υπ. Εθ. Άμ)	843	3.200	-74%
Πρόγ. Δημ. Επενδύσεων (υπ. Δ. Ταξ)	8.381	7.050	+19%
Χρεολύσια Ενόπλων Δυνάμεων	174.000	93.000	+87%
ΣΥΝΟΛΟ	1.194.760,4	942.721,9	+27%

* Οι κωδικοί αφορούν τον τρόπο με τον οποίο είναι καταχωρημένες οι σχετικές δαπάνες στον προϋπ/σμο.
 (1), (2): Πρόκειται για δαπάνες των υπουργείων πέραν πέραν αυτών που περιέχονται στους ανωτέρω κωδικούς
 ***: Προϋπολογισμός.
 @@ : Ποσοστό μεταβολής
 Πηγή: "Ριζοσπάστης", 5/12/93

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, το ποσοστό των επίσημων τουλάχιστον στρατιωτικών δαπανών είναι αυξημένο κατά 27% συγκριτικά με το αντιστοιχο ποσό που προέβλεπε ο Προυπολογισμός του 1993. Δηλαδή τα λαικά κυρίως στρωματα προβλεπεται να πληρωσουν το 1994 περίπου 250 δις δρχ. περισσότερα από,τι προβλέπονταν το 1993 για στρατιωτικές δαπάνες. Το ποσό αυτό είναι σχεδόν ίσο με την αύξηση των φόρων εισοδήματος από φυσικά πρόσωπα που προβλεπει ο Προυπολογισμός (26.2%), ενώ ταυτόχρονα ισούται με το 1/6 των συνολικών εσόδων του κράτους για το 1994 (έσοδα 7.364 δις δρχ.).

Η παραπάνω εξέλιξη είναι απόλυτα εναρμονισμένη με τις επιταγές του ΝΑΤΟ και τους διεθνείς ιμπεριαλιστικούς οργανισμούς της δυσης. Αποτελει εξέλιξη που κάθε άλλο παρά εξυπηρετεί τις ανάγκες για τη διασφάλιση της εθνικής ανεξαρτησίας, αλλά και την οπαιτηση για απαγκίστρωση της χώρας από τον αναπτυξιακό δρόμο που της επιβάλλει η στρατιωτική, πολιτική και οικονομική εξάρτηση. Με αποτέλεσμα οι στρατιωτικές δαπάνες της χώρας μας να είναι μεγαλύτερες συγκριτικά με το υπόλοιπα κράτη-μέλη του ΝΑΤΟ και τις ευρωπαϊκές χώρες και να συντηρείται έτσι ο φαύλος κύκλος των χρεών και της εξάρτησης.

Αμυντικές δαπάνες σε σχέση με το ΑΕΠ στις ευρωπαϊκές χώρες-μέλη του ΝΑΤΟ (Πίνακας...)					
Κράτη	'80-'84	1986	1988	1989	1990
Βέλγιο	3,2	3,1	2,9	2,7	2,6
Δανία	2,4	2,1	2,2	2,2	2,1
Γαλλία	4,1	3,9	3,8	3,7	3,6
Γερμανία	3,3	3,1	2,9	2,8	
Ελλάδα	6,6	6,2	6,4	5,7	5,6
Ιταλία	2,2	2,3	2,3	2,2	2,1
Λουξεμβούργο	1,2	1,1	1,3	1,2	1,3
Ολλανδία	3,0	3,1	3,1	3,0	2,8
Νορβηγία	3,4	2,9	2,9	2,9	3,0
Πορτογαλία	3,4	3,2	3,2	3,2	3,0
Ισπανία	2,4	2,2	2,1	2,0	2,0
Τουρκία	4,8	4,7	4,3	4,7	4,9
Βρετανία	5,3	4,8	4,2	4,2	4,0

Πηγή:Επιθεώρηση του ΝΑΤΟ 8/2/91
Πηγή:Τα ΝΕΑ 25/9/91

Προϋπολογισμός για την Παιδεία

Πρόκειται για ένα νέο αρνητικό ρεκόρ σε ό,τι αφορά το ποσοστό για την παιδεία, που σημειώνεται για πρώτη φορά την τελευταία 30ετία.

Το ποσοστό αυτό φτάνει μόλις το 6,8% των συνολικών δαπανών έναντι 7,12% πέρυσι, που ήταν επίσης αρνητικό ρεκόρ.

Πιο συγκεκριμένα:

Συν.τακτ.δαπανών για υπ.Παιδείας	665.480 εκ.δρχ
Παιδεία Συν.επενδύσεων	105.041 *
Γεν.Συν.Υπουργείο Παιδείας	770.521 *

Συνολικός Τακτικές Δαπάνες Προϋπολογισμού	10.305.000 εκ.δρχ
Προϋπ. Π.Δ.Ε.	1.000.000 *
Σύνολο	11.305.000 *

Αυτό σημαίνει σε ποσοστά για την παιδεία:

τακτικών δαπανών	6,5%
επενδύσεων	10,5%
Σύνολο ΥΠΕΠΘ	6,8%

Η στασιμότητα του Προϋπολογισμού εκφράζεται σε όλες τις κατηγορίες δαπανών ακόμα και στις επενδύσεις, όπου παρόλη την αύξηση σε σχέση με το '93 το συνολικό 10,5% δεν πρόκειται να λύσει τα οξυτετα προβλήματα σε αυτό τον τομέα, όπως το κτιριακό, οι εξοπλισμοί, σύγχρονα μέσα διδασκαλίας, κλπ.

Σε ό,τι αφορά το 6,5% στις τακτικές δαπάνες η κατάσταση είναι τουλάχιστον τραγική. Αυτό θα εκφραστεί στους μισθούς των εκπαιδευτικών, στη μη κάλυψη των αναγκών σε νέες θέσεις, στη συμπίεση της φοιτητικής μέριμνας (σίτηση, βιβλία, κλπ.).

Θεωρούμε ότι ελαχιστο δείγμα ενδιαφέροντος για την Παιδεία θα ήταν η διάθεση τουλάχιστον ενός τρις από τα 11 του συνολικού Προϋπολογισμού.

Όσον αφορά τις δαπάνες της υγείας-πρόνοιας.

Οι δαπάνες συνολικά για την υγεία και πρόνοια ανερχονται σε 1.319 τρις δρχ., έναντι 1165 τρις δρχ. το 1993 (ποσοστό αύξησης 13,2%) σελίς 81 Εισηγ.Εκθέσεως του Προυπολογισμού Πιν.4.3. -

Απαυτά τα 1319 τρις δρχ. τα 325.985 δις είναι για τις περιφερειακές υπηρεσίες υγείας και είναι μειωμένες κατά 7,9% σε σχέση με το 1993 (353,79 δις δρχ.). Οι "καθαρές" δαπάνες υγείας είναι 208.655 δις δρχ. έναντι 187 δις το 1993 και θα διατεθούν για την πρόσληψη ιατρικού προσωπικού, την επιχορήγηση του Ωνάσειου, την πληρωμή τοκοχρεωλυσιών για δάνεια πανεπιστημονικών νοσοκομείων και την τακτοποίηση των οφειλών του Υπουργείου Υγείας προς το ΝΙΜΙΤΣ. Η επιχορήγηση σε νοσηλευτικά ιδρύματα για λειτουργικές δαπάνες μειώθηκε κατά 86,1% (5,65 δις έναντι 40,6 δις)

Ο αρνητικός αυτός ρυθμός οφείλεται στο γεγονός, ότι τα νοσηλευτικά ιδρύματα καλύπτουν με τα αυξημένα εσοδα από τα νοσήλια και λειτουργικές δαπάνες. Οι δαπάνες για νοσήλια θα αυξηθούν το 1994 κατά 1,2% (σελίς 90 Εισηγ.Εκθέσεως Πιν.45).

Οι πιστώσεις στην κοινωνική ασφάλιση θα φθάσουν σε 993.427 δις έναντι 792.839 δις και θα διατεθούν για αύξηση κατά 6000 δρχ. των αγροτικών συντάξεων από 1/1/94 (που θεσπίσε προεκλογικά η κυβέρνηση της ΝΔ) και για τα χρεη των προβληματικών επιχειρήσεων προς το ΙΚΑ.

Η επιχορήγηση προς το ΙΚΑ θα ανελθεί σε 217,7 δις (έναντι 207,7 δις το 1993), στο ΝΑΤ 75 δις (έναντι 65 δις το 1993), στον ΟΓΑ 299,6 δις (έναντι 234.745 δις το 1993) και στο ΤΕΒΕ 37.465 δις (έναντι 31 δις το 1993) - σελίς 97 Εισηγ.Εκθέσεως του προϋπολογισμού Πιν.48

Οι δαπάνες των δημοσίων επενδύσεων στην υγεία θα αυξηθούν από 19,4 δις (το 1993) σε 30,9 δις το 1994 και θα διατεθούν σε περιφερειακό επίπεδο και για εξοπλισμό των νοσοκομείων.

Το γενικό συμπέρασμα στον τομέα υγείας-πρόνοια είναι ότι μια ονομαστική αύξηση κατά 13,9% το 1994 σε σχέση με το 1993 δεν σημαίνει ότι μεγαλώνει το "μερίδιο" της υγείας-πρόνοιας ως ποσοστό επί των συνολικών δαπανών του (ΓΠΚ), αντίθετα το μειώνει από 14,23% το 1993 σε 13,79% το 1994.

Για την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1994

1. Ο προϋπολογισμός του 1994 κινείται στα χνάρια των προϋπολογισμών των προηγούμενων ετών.

Παρά τα μεγάλα λογία και τις υποσχέσεις του ΠΑΣΟΚ σαν αντιπολίτευση η ΤΑ όχι μόνο δεν ενισχύεται, όχι μόνο δεν αναβαθμίζεται, αλλά γίνεται φτωχότερη.

Γίνεται ένας μηχανισμός αφαιμάξης των εισοδημάτων.

Όχι μόνο δεν αναβαθμίζεται, όχι μόνο δεν ενισχύεται, αλλά αντίθετα περιορίζεται, συρρικνώνεται, η Τ.Α. οδηγείται σε οικονομική καχεξία

Αποδεικνύεται η αναποτελεσματικότητα η αδυναμία του τόσο πολυδιαφημισμένου νόμου 1828/89 του ΠΑΣΟΚ για τους πόρους της Τ.Α. που τώρα πια ούτε οι ίδιοι εφαρμόζουν.

• Είναι γνωστό ότι το βασικό τμήμα των πόρων της Τ.Α. από τον Κρατικό Προϋπολογισμό είναι οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ). Σύμφωνα με το Ν. 1828/89 προέρχονται από τις παρακάτω πηγές

α) 20% του Φόρου Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων (ΦΕΦΝΠ). Από αυτά τα 2/3 διατίθενται για τις λειτουργικές ανάγκες της Τ.Α. και το 1/3 για επενδυτικές δραστηριότητες

β) 50% των τελών κυκλοφορίας

γ) 100% του Φόρου Ακίνητης Περιουσίας (ΦΑΠ)

δ) 3% του φόρου μεταβίβασης ακινήτων και πλοίων.

Όταν ψηφιζόταν ο νόμος 1828/89, η επιχειρηματολογία των υπερασπιστών του ήταν ότι: Οι πόροι της Τ.Α. προέρχονται από δυναμικούς φορους και με τη ρύθμιση αυτή εξασφαλίζονται από κάθε είδους κυβερνητικές παρεμβασεις.

Η μέχρι σήμερα πρακτική και τα περιεχόμενα στον Κρατικό Προϋπολογισμό του 1994 για την Τ.Α. αποδεικνύουν το αντίθετο. Αλλά ας τα δούμε πιο αναλυτικά

α) Εσοδα από το Φόρο Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων (ΦΕΦΝΠ). Με την ακολουθούμενη δεκαετίες κυβερνητική πολιτική

- Η κύρια πηγή εσόδων είναι αντιλαϊκή έμμεση φορολογία. Διατηρείται η σχέση 70-30 μεταξύ έμμεσων και άμεσων φόρων αντιστοίχα

- Συντηρείται η τεράστια φοροδιαφυγή

- Αυξάνουν οι φοροπαλλαγές του μεγάλου κεφαλαίου

- Μειώνονται οι συντελεστες φορολογίας του μεγάλου κεφαλαίου (Από 63% σε 50% επί ΠΑΣΟΚ και από 50% σε 35% επί ΝΔ.)

Αυτή η πολιτική όχι μόνο δεν αυξάνει, αλλά πραγματικά μειώνει τα έσοδα από άμεσους φόρους και επομένως τα έσοδα της Τ.Α.

Με τον εφετινό προϋπολογισμό τα πράγματα γίνονται χειρότερα. Οι προβλεπόμενοι πόροι από Φ.Ε.Φ.Ν.Π. υπολογίζονται σε 1.028 δις. Από αυτά το 20% αντιστοιχεί στην Τ.Α., δηλαδή 205,6 δις. Ανταυτού δίνονται 112 δις για λειτουργικές ανάγκες και 56 δις για επενδυτική δραστηριότητα, συνολικά 168 δις.

Γίνεται φανερό ότι αυθαίρετα παρακρατούνται 37,6 δις μόνο από τον Πόρο αυτό.

• Παρα τις διακηρύξεις του ΠΑΣΟΚ, ως αντιπολίτευσης, ότι αναγνωρίζει το νόμιμο και δίκαιο αίτημα της Τ.Α. για απόδοση σ'αυτή των αναλογούντων από το Φόρο Εισοδήματος άλλων κατηγοριών που η κυβέρνηση της ΝΔ δεν απέδιδε, εφαρμόζει την ίδια πρακτική.

Παρακρατούνται αυθαίρετα από το Φόρο Εισοδήματος προηγούμενων ετών περίπου 21,8 δις. Από το Φόρο Εισοδήματος ίδιων κατηγοριών, που είναι οι φόροι εισοδήματος από τους τόκους καταθέσεων, παρακρατούνται 65,7 δις περίπου.

β) Τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων.

Τα προϋπολογιζόμενα έσοδα από τα τέλη κυκλοφορίας ανερχονται σε 73 δις. Τα αναλογούντα στην Τ.Α. είναι 36,5 δις. Αντ' αυτού αποδίδονται 28,5, δηλαδή αυθαίρετα **παρακρατούνται 8 δις.**

Οι απώλειες της Τ.Α. από τον πόρο αυτό όμως είναι πολύ μεγαλύτερες. Η απόφαση της προηγούμενης κυβέρνησης (που διατηρείται από τη σημερινή) για απαλλαγή από τέλη κυκλοφορίας καταλυτικών αυτοκινήτων για μια πενταετία δημιούργησε τεραστίες απώλειες για την Τ.Α., που ανερχονται σε 2 - 3 δις ετησίως. Αυτές οι απώλειες δεν καλύπτονται.

γ) Είναι γνωστό ότι ο Φόρος Ακίνητης Περιουσίας (ΦΑΠ) καταργήθηκε και στη θέση του επιβλήθηκε το Τέλος Ακίνητης Περιουσίας (ΤΑΠ).

Το ΚΚΕ έχει αντιταχθεί στην εφαρμογή του ΤΑΠ. Η μέχρι σήμερα αδυναμία εφαρμογής και οι αντιδράσεις έχουν ουσιαστικά σταματήσει την εφαρμογή του.

• Πρέπει να επισημανθεί η συζητούμενη επαναφορά του ΦΑΠ. Υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις ότι τα έσοδα από τον ΦΑΠ δεν θα δοθούν στην Τ.Α. στην οποία ανήκουν με βάση το Ν. 1829/82 και θα χρησιμοποιηθούν για να καλύψουν άλλες ανάγκες.

Τέλος, η αναγγελθείσα αναμορφωση του 1828/89, σε συνδυασμό με την προωθούμενη αύξηση του Τέλους Ακίνητης Περιουσίας, προδιαθέτουν για το δραστικό περιορισμό των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων της Αυτοδιοίκησης.

• Η τόσο υποστηριζόμενη από το ΠΑΣΟΚ συνένωση των μικρών Δήμων και Κοινοτήτων αντιμετωπίζεται με ψιχούλα. Μολις 300 εκατομμύρια διατίθενται. Γίνεται αντιληπτή αυτή η αντιμετώπιση αν συνδυαστεί με την εξαγγελθείσα πολιτική, που επιδιώκει ουσιαστικά την αναγκαστική συνένωση.

• Η Τ.Α. προωθείται να γίνει ένα απλός διοικητικός μηχανισμός, συμπληρωματικός μηχανισμός εφαρμογής των αντιλαϊκών κυβερνητικών επιλογών.

Για το 1994 διατίθεται σ'αυτή το εξευτελιστικό 1,65% του συνόλου του Κρατικού Προϋπολογισμού που είναι το χαμηλότερο των τελευταίων ετών.

Για την επίλυση των προβλημάτων της Τ.Α. προωθείται μια νέα αφάιμαξη του εισοδήματος των εργαζομένων.

Ήδη οι εφαρμοστές αυτής της πολιτικής προωθούν την επιβολή νέων φορολογιών και τελών, μέσω της Τ.Α. Την κατεύθυνση την έχει δώσει ο Υπουργός Εσωτερικών όταν εγγράφα ανέπτυξε τη θέση ότι:

"Η σχέση Τ.Α. και χρηστών δεν πρέπει να επιβαρύνει το Κράτος" κι ότι "οι περισσότερες αρμοδιότητες της Τ.Α. είναι ανταποδοτικές". Με άλλα λόγια οι εργαζόμενοι καλούνται να πληρώσουν για πολλοστή φορά και μέσω της Τ.Α. υπηρεσίες που έχουν πληρώσει.

• Η κυβέρνηση όχι μόνο δεν αναγνωρίζει, τα αυθαίρετα παρακρατηθέντα έσοδα της Τ.Α., που ανερχονται σε 400 δις περίπου για τα χρόνια 1990-1993, αλλά μειώνει παραπέρα τους θεσμοθετημένους πόρους της για το 1994 κατά 130 δις, καταστρατηγώντας τους νόμους που η ίδια είχε ψηφίσει. Στα παραπάνω δεν περιλαμβάνονται οι απώλειες της Τ.Α. από κυβερνητικές ρυθμίσεις, όπως κατάργηση ατελειών ή αύξηση επιτοκίων δανείων κλπ.

• Η πολιτική της κυβέρνησης είναι ευθυγραμμισμένη πλήρως στις κατευθύνσεις των Συμφωνιών του Μάαστριχτ και του προγράμματος σύγκλισης της Ν.Δ. που η κυβέρνηση εφαρμόζει, στα δεσμά που δεν θέλει να αποχωριστεί.

Είναι φανερό ότι δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή αυτή η πολιτική.

Για μας η Τ.Α., πρέπει και μπορεί να γίνει εργαλείο ανάπτυξης με αρμοδιότητες και πόρους. Σήμερα αποδεικνύεται για μια ακόμη φορά η αναποτελεσματικότητα και η αδυναμία της νομοθεσίας του ΠΑΣΟΚ (Ν.1828/89) να ανταποκριθεί στις ανάγκες της Τ.Α.

Επιβεβαιώνεται η θέση του ΚΚΕ ότι:

Στις σημερινές συνθήκες η οικονομική επαρκεία της Τ.Α. εξασφαλίζεται μόνο όταν οι Ο.Τ.Α. έχουν στη δικαιοδοσία τους ένα σημαντικό ποσοστό από το σύνολο του Κρατικού Προϋπολογισμού, το οποίο θα αυξάνει ανάλογα με τις αρμοδιότητες και την υλοποίηση του β' και γ' βαθμού Τ.Α.

ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΠΟΡΟΙ (ΚΑΠ) όπως προκύπτουν από τους Κρατικούς Προϋπολογισμούς (Πίνακας....)					
	1990	1991	1992	1993*1	1994*2
1. 2/3 του 20% του ΦΕΝΠ	59.180,6	71.954,6	79.596,6	112.311	112.000
2. 50% των Τελών Κυκλοφ	18.774,2	21.601,6	22.058,0	24.250	28.500
3. 3% του Φόρου Μεταβιβ	2.021,5	1.618,5	1.892,7	2.025	2.265
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΠ για λειτουργικές ανάγκες	79.976,3	95.174,7	103.547,3	138.586	142.765
4. ΣΑΤΑ 1/3 του 20% του ΦΕΦΝΠ	29.590,3	35.977,3	39.798,3	56.156	56.000
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΠ	109.566,6	131.152,0	143.245,6	194,742	198.765
ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	1,854%	1,881%	1,686%	1,928%	1,626%
ΣΥΝΟΛΟ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜ.	5.908,198	6.970,000	8.495,000	10.101,154	12.225,000

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- α) Στα έτη 1990-91-92 δεν περιλαμβάνονται τα έσοδα από ΦΑΠ για λόγους σύγκρισης
 β) Το 1993 τα ποσά είναι εκτίμηση πραγματοποιήσεων και το 1994 προϋπολογιζόμενα
 γ) Τα ποσά αναφέρονται σε εκατομμύρια.

ΑΠΩΛΕΙΕΣ ΤΗΣ Τ.Α. ΑΠΟ ΤΟ Φ.Ε.Φ.Ν.Π.				
ΣΥΝΟΛΟ ΦΕΦΝΠ		Ποσοστό που αναλογεί στην ΤΑ 20%	Τι εισπραξε η ΤΑ	Διαφορά απώλειες
1990	589.910	117.982	88.771	29.211
1991	717.062	143.413	107.932	35.481
1992	759.000	151.800	118.958	32.842
1993	830.000	166.000	168.000	0
1994	1028.000	205.600	168.000	37.500
Σύνολο ΑΠΩΛΕΙΩΝ ΜΕΧΡΙ και το 1993 ΑΠΟ ΦΕΦΝΠ				97,534 δις
ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΤΟ 1994				37,500 δις
ΣΥΝΟΛΙΚΑ				135,034 δις
Τα ποσά σε εκατομμύρια				

**ΑΠΩΛΕΙΕΣ ΤΗΣ Τ.Α.
ΑΠΟ ΤΟ ΦΟΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ**

	ΣΥΝΟΛΟ ΦΟΡΟΥ	ΑΝΑΛΟΓΟΥΝΤΑ ΣΤΗΝ ΤΑ (20%)
1990	6.845	1.370
1991	123.718	24.744
1992	194.387	38.876
1993	245.500	49.100
1994	328.500	65.700

Από τα ποσά αυτά δεν εισέπραξε τίποτε η ΤΑ.
 -Απώλειες μέχρι 1993 114,090 δις
 Απώλειες 1994 65,700 δις
 ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΩΛΕΙΩΝ 179,790 δις

**ΑΠΩΛΕΙΕΣ Τ.Α.
ΑΠΟ ΤΟ ΦΟΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ**

	ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ ΠΡΟΗΓΟΥΜ.ΕΤΩΝ	ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ*	ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΤΗΣ Τ.Α.
1990	38.950	28.963	5.792
1991	69.730	52.298	10.600
1992	74.940	56.205	11.240
1993	90.000	67.500	13.500
1994	145.000	109.000	21.800
	ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΩΛΕΙΩΝ ΜΕΧΡΙ 1993	41.132 δις	
	ΑΠΩΛΕΙΕΣ 1994	21.800 δις	
	ΣΥΝΟΛΟ	<u>62.932</u>	

*/ Τα ποσά της στήλης 2 προέκυψαν από την πρώτη με πολλαπλασιασμό επί 0,75 όσο είναι περίπου το ποσοστό του φόρου εισοδήματος στο σύνολο των άμεσων φόρων.

Για τον προϋπολογισμό του Υ.Δ.Τ.

(ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜ.ΤΑΞΗΣ)

Δεν ξεφεύγει από τη λογική των προηγούμενων προϋπολογισμών και μπορούμε να πούμε ότι στην κυριολεξία συντηρεί την μέχρι σήμερα υπάρχουσα κατάσταση. Δεν παρουσιάζει σημαντικές αλλαγές στα κονδύλια με εξαίρεση δυο-τρεις περιπτώσεις, όπου τα κονδύλια μερικές φορές είναι και αδιευκρίνητα.

Συνεχίζει -και στην ΕΛΑΣ εντείνει- την ίδια επιδηματική πολιτική στα ζητήματα των αμοιβών. Διατηρεί υπάρχουσες αδικίες -όπως το επίδομα για τις εξαιρέσιμες και τις αργίες δίνεται ο όλος, ακόμη και στους αγροφύλακες- άσχετα από το αν εργάζονται ή όχι.

Δεν προβλέπει την καταβολή του επικίνδυνου και ανθυγιεινού επιδόματος -σε όσους πραγματικά κάνουν τέτοια εργασία- υπόσχεση που αφιλοκερδώς μοιράζεται σε κάθε προεκλογική περίοδο.

Αλλά ας δούμε ενδεικτικά κάποια ζητήματα συγκεκριμένα:

α) Διατηρεί και εντείνει την επιδοματική πολιτική στις αμοιβές (μάλιστα στην ΕΛΑΣ υπάρχει και μείωση σε απόλυτους αριθμούς για τους βασικούς μισθούς).

		1994	%	1993	%
ΕΛΑΣ	Βασικοί μισθοί (σε χιλ.δρχ.)	25.590.000	18,53	27.192.000	22,62
	Επιδόματα	112.508.000	81,47	93.039.180	77,38
	Σύνολο	138.098.000	100	120.231.180	100
Π.Σ. Πυροσβεστ Σώμα	Βασικοί μισθοί	4.242.000	20,9	3.750.509	20,4
	Επιδόματα	16.073.000	79,1	14.630.200	79,6
	Σύνολο	20.315.000	100	18.380.709	100
Αγροφύλακ	Βασικοί μισθοί	2.845.000	27,55	1.785.459	
	Επιδόματα	7.480.000	72,45	6.361.000	
	Σύνολο	10.325.000	100	8.146.459	100

β) Δεν προβλέπεται καταβολή του επικίνδυνου και ανθυγιεινού επιδόματος για τους Αστυνομικούς και τους Πυροσβεστές που κάνουν επικίνδυνα και ανθυγιεινή εργασία π.χ. Αμεση Δράση, Διωξη Ναρκωτικών, Αντιτρομοκρατική Υπηρεσία, Πυροσβεστές κ.ά. Ας σημειωθεί ότι κάθε χρόνο δεν είναι λίγοι αυτοί που χάνουν ακόμη και τη ζωή τους σ'αυτες τις Υπηρεσίες.

γ) Δεν εφαρμόζεται η εργατική νομοθεσία για τις αργίες, τα νυκτερινά και τις πλέον των πέντε ημερών και οκτώ ωρών εργασίας. Αντίθετα έχουν προβλεφθεί κάποια κονδύλια σαν αποζημίωση για τα παραπάνω, τα οποία μονίμα απασχολούνται σε γραφεία με 5μερο, κανονικό ωράριο κλπ.

δ) Δεν προβλέπεται εκλογικό επίδομα, αν και μέσα στο '94 θα έχουμε τουλάχιστον δύο εκλογικές αναμετρήσεις.

ε) Είναι υπερβολικό το ποσό των 562 εκατ.δραχμών για έκτακτα έξοδα δημόσιας ασφάλειας και για απόρρητες δαπάνες. Το ότι από την προηγούμενη κυβέρνηση για το '93 δαπανήθηκαν 772 εκατ.δεν αποτελεί άλλοθι.

στ) Δεν υπάρχει ανάλυση των "προμηθειών αγαθών κεφαλαιακού εξοπλισμού" καθώς και των "δαπανών αντιμετώπισης αναγκών εφαρμογής νέων προγραμμάτων και δραστηριοτήτων". Μάλιστα οι δεύτερες αυξάνονται από 4 εκατ. σε 500 εκατ.δραχμές.

ζ) Προβλέπεται σημαντικότερη αύξηση των κονδυλίων για προμήθειες πολεμοφοδίων και οπλισμού. Το '92 ήταν 149 εκατ., το '93 510 εκατ και για το '94 προβλέπονται 700 εκατ.

η) Αυξάνονται οι "διάφορες δαπάνες για στρατιωτικές κατασκευές και εξοπλισμούς" -οι οποίες δεν διευκρινίζεται και ποιές είναι- από 16 εκατ. το '93 σε 140 εκατ. το '94.

θ) Όσον αφορά τις δημόσιες επενδύσεις στο χώρο ευθύνης του Υ.Δ.Τ προβλέπεται μια σημαντική αύξηση, για την οποία δεν μπορούμε να τοποθετηθούμε, επειδή δεν υπάρχει ανάλυση της κατανομής τους.

Όσον αφορά τις δαπάνες για μισθούς - συντάξεις.

Η καταθεση του προϋπολογισμού 1994 'φωτογραφίζει' και τη μισθολογική πολιτική που προτίθεται να εφαρμόσει η κυβέρνηση στο δημόσιο τομέα.

Με βάση την αύξηση του κονδυλίου για μισθούς και συντάξεις κατά 11,2% (Πιν.4.5 σελ. 90 της Εισηγ. Έκθεσης Προϋπολογισμού 1994), προκύπτει ότι όχι μόνον δεν πρόκειται να υπάρξει προστασία και εγγύηση του πραγματικού εισοδήματος στο δημόσιο, όπως υποσχόταν το ΠΑΣΟΚ τόσο προεκλογικά όσο και μετεκλογικά, αλλά αντίθετα πρόκειται για **νέα μείωση**.

Με βάση την επίσημη Εισοδηματική Πολιτική για μετεκλογικές αυξήσεις 5%+5% (7,4% μέση ονομαστική αύξηση), είναι ολοφάνερο ότι το 1994 οι μισθωτοί του δημόσιου και οι συνταξιούχοι θα υποστούν νέο πλήγμα, μια και η **πραγματική εισοδηματική απώλεια** των εργαζομένων στο δημόσιο είναι πολύ μεγαλύτερη, αν συνυπολογισθεί η **αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών** που επιβλήθηκαν με τον ασφαλιστικό νόμο, η **μη τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας**, καθώς και με το γεγονός ότι ο επίσημος **τιμάρithμος είναι κάλπικος**, όπως παραδέχθηκε δημόσια και ο υπουργός Βιομηχανίας και Εμπορίου κ. Σημίτης.

Με βάση συνεπώς την **μισθολογική πολιτική** του δημόσιου τομέα, που προκύπτει από τα στοιχεία του Προϋπολογισμού του 1994, αλλά και τις εκτιμήσεις της ΑΔΕΔΥ, η μεγαλύτερη ονομαστική αύξηση των μισθών στο δημόσιο το 1994 θα φθάσει το 3,5% και η μικρότερη μόλις 2,8%. Και αυτό γιατί από το κονδύλι για μισθούς και συντάξεις του 1994, που σημειωτέον εμφανίζεται αυξημένο κατά 11,2%, θα πρέπει να αφαιρεθεί η λεγόμενη ωριμάνση που πλησιάζει τις 4 μονάδες, οι πρόσθετες δαπάνες για νέες προσλήψεις και οι αυξημένες ασφαλιστικές εισφορές κατά 2,8 μονάδες, που θα αρχίσουν να καταβάλλονται από 1/1/94.

Με δεδομένο όμως ότι το **1994 ο πληθωρισμός** θα τρέχει, στην καλύτερη περίπτωση, με ρυθμό 11%, είναι φανερό ότι οι **πραγματικοί μισθοί** των εργαζομένων στον ευρύτερο δημόσιο τομέα θα μειωθούν το 1994 μεταξύ 7 και 8,5%.

Η μείωση θα είναι ακόμη μεγαλύτερη, αν δεν τιμαριθμοποιηθεί η φορολογική κλίμακα και αν δεν παρθούν μέτρα, ώστε ο επίσημος τιμάρithμος να γίνει πιο αξιόπιστος.

Βέβαια για τις τεραστίες απώλειες της τετραετίας **1990-1993** ούτε λόγος, μια και η κυβέρνηση διεγράψε με μια μονοκοντυλιά αυτές τις δραστικές μισθολογικές απώλειες, μια και η σωρευτική απώλεια των εισοδημάτων των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα και τις ΔΕΚΟ ξεπέρασε το 23%.

Γνωστές άλλωστε είναι και οι προεκλογικές δηλώσεις του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου στην εφ. ΝΙΚΗ 24/4/93, σύμφωνα με τις οποίες ο λαός τα τελευταία χρόνια υπέστη **σοβαρότατη μείωση του πραγματικού του εισοδήματος**.

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1994

Τα κονδύλια που προϋπολογίζονται να δαπανηθούν στην αγροτική οικονομία το 1994 από τον Γενικό Κρατικό Προϋπολογισμό ανερχονται στα 347.456 δις δραχμές. Είναι δηλαδή μειωμένα σε σχέση με τις προβλέψεις του 1993 (382.684 δις) κατά 10,2% και αυξημένα κατά 4,6% σε σχέση με αυτά που εκτιμάται ότι θα δαπανηθούν το 1993.

Ενώ οι δαπάνες του Γενικού Κρατικού Προϋπολογισμού του 1994 (εκτός των χρεολυσίων) σε σχέση με τις πραγματοποιημένες δαπάνες του 1993 είναι αυξημένες κατά 16,5%, οι αντίστοιχες για την αγροτική οικονομία είναι αυξημένες μόνο κατά 4,6% (-1,6 του Τακτικού Προϋπολογισμού, δηλαδή από 245.974 που δαπανήθηκαν το 1993 προβλέπονται να δαπανηθούν μόνο 242.106 δις το 1994 και 19,7% του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων, από 101.482 δις που δαπανήθηκαν το 1993 προβλέπεται να δαπανηθούν 121.478 δις το 1994).

Από το στοιχείο αυτό φαίνεται ότι ο προϋπολογισμός του 1994 έχει ιδιαίτερα έντονα χαρακτηριστικά λιτότητας για την αγροτική οικονομία σε σχέση ακόμα και με άλλους τομείς της οικονομίας. Και αυτό σε μια περίοδο παρατεταμένης στασιμότητας της αγροτικής οικονομίας που έχει σαν αποτέλεσμα την δραστική μείωση του αγροτικού εισοδήματος, ειδικά κατά την τελευταία τριετία, όπου και ο ίδιος ο πρωθυπουργός δημόσια δήλωσε, ότι η μείωση αυτή είναι της τάξης του 45%.

Τακτικός Προϋπολογισμός

Η μείωση του τακτικού προϋπολογισμού οφείλεται κύρια στη μείωση των επιδοτήσεων στη γεωργία κατά 11 δις δραχμές, από 162 δις το 1993, σε 151 δις το 1994. Η μείωση αυτή οφείλεται στην ευθυγράμμιση της κυβέρνησης με τις συνταγές της ΕΟΚ και την κατάργηση των οικονομικών ενισχύσεων των γεωργικών προϊόντων που είναι ασύμβατες με το καθεστώς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι το 1993 δόθηκαν ειδικές ενισχύσεις 5,3 δις, ενώ για το 1994

δεν προβλεπονται τετοιου ειδους ενισχυσεις. Οφειλεται επισης στη μειωση των κονδυλιων για κάλυψη διαχειριστικων ελλειμματων του ΕΛΕΓΕΠ απο 19 δις το 1993 σε 2,8 δις το 1994. Και αυτο γιατι το χρηματοοικονομικο κοστος του δανειου της ΑΤΕ απο το εξωτερικο απο την ημερα που καταβαλλει τα χρηματα στους αγροτες μεχρι την ημερα εισπραξης τους απο το ΕΓΤΠΕ δεν θα επιβαρυνει τον κρατικο προϋπολογισμο, αλλα το ΕΓΤΠΕ (δηλαδη το ΕΓΤΠΕ θα παρακραται στην ουσια απο τους αγροτες το χρηματοοικονομικο κοστος και θα το αποδιδει στην ΑΤΕ).

Στον Τακτικο Προϋπολογισμο δεν υπαρχει κανενα κονδυλι για την αντιμετωπιση των χρεων των συνεταιρισμων. Ετσι απο 10,5 δις που δαπανηθηκαν το 1993 για την κάλυψη ελλειμματων διαχειρισης των λιπασματων, φετος προβλεπονται μονο 500 εκατομμυρια. Η συνειδητη αυτη παραλειψη δειχνει οτι ουτε και φετος η κυβερνηση του ΠΑΣΟΚ ειναι διατεθειμενη να αντιμετωπισει το τεραστιο θεμα των χρεων των συνεταιρισμων, για αυτο δεν εχει προβλεψει κανενα σχετικο κονδυλι. Κατα συνεπεια καθε διακηρυξη για ρυθμιση χρεων των συνεταιρισμων, τουλαχιστον για φετος, δεν θα αποτελει τιποτα περισσοτερο απο αν..... δημαγωγια.

Η ενσωματωση της κυβερνησης στις επιλογες της Ευρωπαϊκης Ενωσης φαινεται και απο την μειωση κατα 23,6% (απο 7,2 δις το 1993, σε 5,5 δις το 1994) των οικονομικων ενισχυσεων προσανατολισμου και διαρθρωσεων απο εθνικους πορους.

Αντιθετα αυξηθηκαν κατα 17,5% απο 121 δις το 1993, σε 142,2 δις το 1994, οι ενισχυσεις προσανατολισμου-διαρθρωσεων με ευρωπαϊκη συμμετοχη 50-75%. Η αυξηση ομως αυτη δεν ειναι σιγουρο οτι θα πραγματοποιηθει, γιατι οι αντιστοιχες προβλεψεις για το 1993 ηταν 155 δις και δαπανηθηκαν μονο τα 121 δις. Αν εχουμε παρομοια υστερηση και φετος, δεν θα εχουμε, τοτε θα εχουμε μειωση και οχι αυξηση.

Το κονδυλι των 142,2 δις δεν μπορει να θεωρηθει αναπτυξιακο γιατι τα 91,6 δις αφορουν εισοδηματικες ενισχυσεις, προωρη συνταξιοδοτηση και ενισχυσεις ..... και προβληματικων περιοχων και μονο τα 50,6 δις αφορουν διαρθρωτικα και λειτουργικα προγραμματα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Η αντιαναπτυξιακη λογικη του προϋπολογισμου για την αγροτικη οικονομια φαινεται πιο καθαρα στο Π.Δ.Ε. Τα ποσα που προβλεπονται να δαπανηθουν το 1994 για επενδυσεις στην αγροτικη οικονομια ειναι μειωμενα κατα 5,7% με τα αντιστοιχα ποσα που εχαν προβλεφθει να δαπανηθουν το 1993 (121,478 δις το 1994 και 128,515 δις το 1993) και αυξημενα κατα 19,7% σε σχεση με αυτα που δαπανηθηκαν το 1993 (101,488 δις δραχμες). Η αυξηση αυτη ομως ειναι εικονικη η χωρις περιεχομενο γιατι και ο φετινος προϋπολογισμος δεν θα υλοποιηθει στο ακεραιο, οπως αλλωστε ολοι οι προϋπολογισμοι των προηγουμενων χρονων. Για αυτο η συγκριση των φετινων προβλεψεων με τις αντιστοιχες περυσινες ειναι ουσιαστικες και δινει το πραγματικο στιγμα του προϋπολογισμου επειδη συγκρινονται ομοια πραγματα. Ενω η συγκριση των φετινων προβλεψεων με τις περυσινες πραγματικες δαπανες ειναι συγκριση αναμεσα σε ανομοια πραγματα για αυτο και αποπροσανατολιστικη, στον στοχο της εχει να εξωραιοει τον προϋπολογισμο.

Εκτος ομως απο την αντιαναπτυξιακη λογικη του Π.Δ.Ε χαρακτηριστικη ειναι και η αδιαφορια της κυβερνησης για τα δαση και τα εγγειοβελτιωτικα εργα.

Ετσι, ενω τα δαση καταστρεφονται με ρυθμο 500.000 στρεμ. το χρονο και αναδασωνεται μονο το 10% των καταστραμενων δαων, το κονδυλι του Π.Δ.Ε για Δαση-Αλιεια, που προβλεπεται να δαπανηθει το 1994 (34,326 δις δραχμες), ειναι μειωμενο κατα 5,5% σε σχεση με το αντιστοιχο κονδυλι του 1993 (36,220 δις δραχμες).

Και ενω η ξηρασια εχει προσλαβει μονιμα χαρακτηριστικα στη χωρα μας, το κονδυλι του Π.Δ.Ε για εγγειοβελτιωτικα εργα το 1994 (70,589 δις) ειναι μειωμενο κατα 5,4% σε σχεση με το αντιστοιχο του 1993 (74,385 δις).

Η ενσωματωση και του Π.Δ.Ε στην κοινοτικη λογικη φαινεται και απο το γεγονος οτι τα εργα που χρηματοδοτουονται απο εθνικους πορους δεν φθανουν το 3%, ενω αυτα που χρηματοδοτουονται και απο κοινοτικους πορους ξεπερνουν το 97%. Και ολοι γνωριζουμε οτι οι χρηματοδοτουμενες απο την Κοινοτητα επενδυσεις εχουν κριτηρια και προτεραιοτητες tetoιες, που σε πολλες περιπτωσης δεν συμβαδιζουν με τις πραγματικες αναγκες της χωρας μας.

Η αυξηση της επιχορηγησης του ΟΓΑ κατα 63,3% απο 137,5 δις το 1993 στα 224,6 δις το 1994 για την αντιμετωπιση των εξοδων αυξησης της αγροτικης συνταξης απο 15.000 σε 21.000 δρχ/μηνα, σε καμμια περιπτωση δεν αλλαζει τον αντικοινωνικο χαρακτηρα του προϋπολογισμου. Και αυτο γιατι παρα την κατα 20% αυξηση των αγροτικων συνταξεων απο 1/1/94, οι συνταξεις ειναι πολυ χαμηλες, δεν μπορουν να αντιμετωπισουν το αυξημενο κοστος ζωης και δεν μπορουμε να πουμε οτι ειναι οκομα και συνταξεις πεινας, αλλα ενα βοηθημα, το οποιο σε καμμια περιπτωση δεν αρκει για την επιβιωση του απομαχου αγροτη.

Η μειωση της επιδοτησης του επιτοκιου αγροτικων στεγαστικων δανειων κατα 31% (απο 4,3 δις το 1993, σε 3 δις το 1994), εκτος απο το αρνητικο αποτελεσμα της φιλελευθεροποιησης του αγροτοπιστωτικου συστηματος που επεβαλε η ΕΟΚ και αποδεχθηκαν οι ελληνικες

κυβερνήσεις, δείχνει και την έλλειψη κοινωνικής ευαισθησίας της κυβέρνησης για τη ζωή των αγροτών στην υπαίθρο και ειδικά για τους νέους αγρότες που έχουν ιδιαίτερη ανάγκη των στεγαστικών δανείων.

Έλλειψη ευαισθησίας για την ανάπτυξη της υπαίθρου και ειδικά της υποβαθμισμένης Θράκης φαίνεται και από τον αοριστο τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει η κυβέρνηση την υλοποίηση του πορισματος της διαπαραταξιακής επιτροπής για την ανάπτυξη της Θράκης. Για την υλοποίηση αυτού του προγράμματος δεν προβλέπεται κανένα συγκεκριμένο κονδύλι από το Τ.Π και το Π.Δ.Ε. Αλλά η υλοποίησή του αναφέρεται ότι θα γίνει από κοινοτικά και εθνικά προγράμματα που θα χρηματοδοτηθούν από το αποθεματικό του προϋπολογισμού.

Συνολικά ο προϋπολογισμός για την αγροτική οικονομία έχει έντονα ταξικά χαρακτηριστικά γιατί το μεγαλύτερο από το ποσό των 920 δις που προέρχονται από την Κοινότητα και προβλέπεται να δαπανηθεί για την εγγυηση των αγροτικών προϊόντων, στην ουσία δίνεται στους εμπόρους και βιομηχανούς οι οποίοι εξασφαλίζουν φθηνές ή και δωρεάν πρώτες ύλες. Για παράδειγμα, η επιδότηση για ορισμένες ποικιλίες καπνού είναι ίση ή και μεγαλύτερη από την τιμή παρέμβασης με αποτέλεσμα ο έμπορος ή ο καπνοβιομηχανός όχι μόνο να μην πληρώνει τίποτα για την αγορά της πρώτης ύλης, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις να παίρνει και επιδότηση γιατί αγόρασε το προϊόν.

Επιπτώσεις

Όλα τα παραπάνω παρατιθέμενα στοιχεία τα αναφερόμενα τόσο σε προηγούμενους Προϋπολογισμούς όσο και στον υπό κρίσιν Προϋπολογισμό του 1994, είχαν και αναμένεται να έχουν σοβαρότατες συνέπειες, τόσο στο βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων, όσο και στη γενικότερη πορεία της οικονομίας, κυρία στους τομείς της **βιομηχανικής και αγροτικής παραγωγής**. Πράγματι η εξέλιξη της **βιομηχανικής παραγωγής** χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα **δυσμενής**, συνέπεια φυσικά και της πολιτικής αποβιομηχανίσης που εφαρμόσθηκε από την τότε κυβέρνηση της ΝΔ, της οποίας αξίος συνεχιστής εμφανίζεται και η σημερινή κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ.

Ειδικότερα στον τομέα της μεταποίησης, οι μεταβολές κατά την τελευταία δετία ήταν:

ΠΙΝΑΚΑΣ .....
(1980 = 100)

Ε Τ Ο Σ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ	%
1988	103.2	5.0
1989	105.6	2.3
1990	102.6	- 2.8
1991	101.7	- 0.9
1992	100.4	- 1.3
1993 (5μηνο)	92.6	- 3.6

Πηγή: ΕΣΥΕ

Αντίθετα τα κέρδη των μεγάλων επιχειρήσεων σύμφωνα με τα στοιχεία εμφανίζουν αύξηση 60.5% (1991-1992)

Στον παρακάτω πίνακα, παρουσιάζεται η εξέλιξη του δείκτη της βιομηχανικής παραγωγής για το σύνολο των χωρών του ΟΟΣΑ και αναλυτικότερα των χωρών-μελών της Κοινότητας.

ΠΙΝΑΚΑΣ .....
ΔΕΙΚΤΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ, ΧΩΡΩΝ ΟΟΣΑ 1985 = 100

ΕΤΟΣ	Σύνολο ΟΟΣΑ	ΟΟΣΑ Ευρώπης	ΕΟΚ	ΕΟΚ								
				Δ.Γερμ.	Γαλλία	Ιταλία	Ολλαν	Βέλγιο	Λουξ.	ΗΝ.Βασ.	Ιρλαν.	Ελλά
1983	90,9	94,5	94,5	93,6	99,0	95,5	91	95,2	83,8	94,6	87,0	94,1
1984	97,8	97,4	97,7	95,7	100,0	98,7	96	97,5	93,6	94,9	97,7	96,1
1985	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1986	101,2	102,1	102,2	102,0	100,9	104,1	100	100,8	101,9	102,3	103,2	99,1
1987	104,8	104,3	104,2	102,5	102,8	106,8	101,2	103,0	101,2	106,7	111,3	97,1
1988	110,8	108,9	108,8	106,2	107,6	114,2	101,3	109,7	110,0	109,7	123,2	102,1
1989	114,8	113,3	112,8	111,5	112,0	118,7	106,5	113,4	118,5	109,9	137,5	104,1
1990	116,9	115,6	115,0	117,2	114,0	117,9	109,0	117,7	118,0	109,2	143,9	101,1
1991	116,3	115,5	115,1	120,6	-	115,4	113,1	-	118,6	106,0	148,7	100,1

Πηγή: DECD Main Economic Indicators

Στον τομέα της Γεωργίας παρά την αύξηση των κοινοτικών πόρων προς τη χώρα μας μέσω του Γεωργικού Ταμείου της Κοινότητας (FEOGA), εν τούτοις παρατηρείται μείωση του ΑΕΠ του γεωργικού τομέα κατά -1,6% το 1992 σε σχέση με το 1991, και 0,0% το 1993 σε σχέση με το 1992. (σελίς 21 Εισηγ.Εκθεσης).

ΠΙΝΑΚΑΣ ....
Επιδότησεις στη Γεωργία από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης
(σε εκ.δρχ.)

	1992	1993	%	1994*	%
ΤΠΕ-Εγγυήσεις	528.596	710.000	34,3	920.000	29,57

*/ Προβλέψεις - Εισηγ.Εκθεση (ΓΠΚ) σελίς 111 Πιν.4.17

Σύμφωνα με τα στοιχεία του παραπάνω Πίνακα, εύλογα προκύπτει το ερώτημα με την ψυχρή λογική των αριθμών.

Εάν το 1993 με ονομαστική αύξηση 34,31% των κοινοτικών επιδοτήσεων (πραγματική 20,61% συνυπολογιζομένου και του πληθωρισμού) υπήρξε μηδενική αύξηση του Γεωργικού ΑΕΠ, το 1994 με προβλεπόμενη ονομαστική αύξηση 29,57% των κοινοτικών επιδοτήσεων (18,37% πραγματική), ποση προβλεπεται να είναι η "αύξηση" του ΑΕΠ στον γεωργικό τομέα;

Ορισμένα συμπεράσματα

Από τα παραπάνω παρατιθέμενα στοιχεία τόσο των εσόδων όσο και των δαπανών, του υπο κρίσιν προϋπολογισμού του οικονομικού έτους 1994, προκύπτουν ορισμένα συμπεράσματα γενικότερης σημασίας για την κυβερνητική πολιτική.

1. Έχει φιλοκοινοτικό χαρακτήρα, μια και υιοθετεί στην ουσία τις γενικότερες κατευθύνσεις της οικονομικής πολιτικής της Κοινότητας, σύμφωνα με το άρθρο 103 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως γνωστόν, το άρθρο 103 προβλεπει ότι από το 1994, που αρχίζει και η δεύτερη φάση της ΟΝΕ, η οικονομική πολιτική των κρατών-μελών θα αποτελεί αντικείμενο "κοινού" ενδιαφέροντος και στο τέλος κάθε χρόνου το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ύστερα από σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και πρόταση του Συμβουλίου ΕΚΟΦΙΝ, θα υιοθετεί τους γενικούς προσανατολισμούς της οικονομικής πολιτικής των κρατών-μελών και της Ένωσης για τον επομένο χρόνο. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής των γενικών προσανατολισμών θα υιοθετούνται μετά την απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, με ειδική πλειοψηφία από το Συμβούλιο ΕΚΟΦΙΝ.

2. Έχει **αντιαναπτυξιακό χαρακτήρα**, γιατί:
- 2.1) Το **54%** των πληρωμών του οικονομικού έτους του 1994 καλύπτει η εξυπηρέτηση του αυξανόμενου δημόσιου χρέους
  - 2.2) Η γενική κατεύθυνση του ΠΔΕ είναι σε **αντιπαραγωγικές δαπάνες**.
  - 2.3) Οι κοινοτικές εισροές δεν συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας μια και κατευθύνονται σε συγκεκριμένους στόχους υποδομής σύμφωνα με τα κοινοτικά συμφέροντα.
  - 2.4) Η "έγκριση" της Κοινότητας για την χρηματοδότηση μεγάλων έργων προϋποθέτει ελληνική συμμετοχή πάνω από 30% της συνολικής δαπάνης του έργου. Με συνέπεια σοβαρά κονδύλια να δεσμεύονται για την χρηματοδότηση έργων καθ'υπόδειξη της Κοινότητας, ενώ θα μπορούσαν να διοχετευτούν σε παραγωγικούς-αναπτυξιακούς σκοπούς εθνικού ενδιαφέροντος.
  - 2.5) Η προσήλωση της οικονομικής πολιτικής στις κοινοτικές κατευθύνσεις έχει και αρνητικές διαστάσεις, στο ζήτημα του εμπορικού ελλείμματος με τις χώρες της Κοινότητας. Η αύξηση του εμπορικού ελλείμματος σημαίνει και αύξηση εκροής πόρων, απαραίτητων για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας.
  - 2.6) Ο εσωτερικός δανεισμός αναλώνεται στην αυξανόμενη εξυπηρέτηση των δανειακών αναγκών, ενώ θα μπορούσε να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη.
3. Τέλος, δεν διακρίνεται από κανενός είδους "**Κοινωνικής ευαισθησίας**", όπως αποδεικνύεται από τα διατιθέμενα κονδύλια για μισθούς-συντάξεις, παιδεία, υγεία-πρόνοια-ασφάλιση. Αντίθετα διακρίνεται για άλλου είδους ευαισθησίες που έχουν άμεση σχέση με την εξυπηρέτηση του μεγάλου κεφαλαίου.

Γενικές κατευθύνσεις του (Γ.Π.Κ.)

Για να μπορέσει ο (ΓΠΚ) να συμβάλει στην **οικονομική και κοινωνική** ανάπτυξη της χώρας μας, πρέπει να βασίζεται στην **σχεδιασμένη ανάπτυξη της παραγωγής** και να συνδέεται μ'όλους τους τομείς και κλάδους της οικονομίας.

Σημαντικότερη συμβολή στη διαμόρφωσή του θα πρέπει να αποτελεσει η εξασφάλιση της **ουσιαστικής συμμετοχής των συνδικαλιστικών οργανώσεων, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των άλλων κοινωνικών φορέων.**

Βασική πηγή εσόδων του Κράτους θα πρέπει να είναι τα **φορολογικά έσοδα**, τα οποία κύρια θα πρέπει να προέρχονται από τη **φορολόγηση του μεγάλου κεφαλαίου** και την **καταπολέμηση της φοροδιαφυγής**, με προεξέχουσα θέση την **κατάργηση του τραπεζικού απόρρητου.**

Γενικά το **φορολογικό σύστημα** θα πρέπει να στοχεύει σε **τρεις βασικούς άξονες:**

1. Του **Ταμειακού**, που θα πρέπει να στοχεύει στην εξεύρεση πόρων για την κάλυψη των κρατικών δαπανών.

2. Του **Κοινωνικού**, που θα πρέπει να συσχετίζεται με την ανακατανομή των εισοδημάτων, μεταξύ των οικονομικά ισχυρών και οικονομικά ασθενεστέρων κοινωνικά τάξεων, ούτως ώστε να γίνει πραγματικότερη η ρητή επιταγή του άρθρου 4 παρ.5 του Συντάγματος, σύμφωνα με την οποία οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους.

3. Του **Οικονομικού**, που θα συνδυάζεται με την ανάπτυξη της οικονομίας προς όφελος του λαού και του τόπου.

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα, ότι σήμερα η φορολογία των **επιχειρηματικών κερδών** αποτελεί το 2.1% του ΑΕΠ, όταν σ'άλλες χώρες της Κοινότητας κυμαίνεται μεταξύ 3-8% του ΑΕΠ. (Πηγή: EYROBUSINESS 93). Η ουσιαστική και χωρίς περιορισμούς και εξαιρέσεις εφαρμογή του "ΠΟΘΕΝ ΕΣΧΕΣ", η επαναφορά του ΦΑΠ, καθώς και η άμεση εισπραξη των βεβαιωθέντων και μη εισπραχθέντων φόρων, είναι μερικά από τα βασικότερα μέτρα προς την κατεύθυνση της αύξησης των εσόδων του Κράτους. Ευνόητο είναι επίσης πως μια εισπραξη π.χ. της τάξης του 50% από τη συσσωρευμένη φοροδιαφυγή, που φθάνει περίπου πάνω από 2,5 τρις δρχ., θα βοηθήσει αποτελεσματικά προς την παραπάνω κατεύθυνση.

Στο ζήτημα ιδιαίτερα των **ελλειμμάτων**, καθημερινές είναι σχεδόν οι αναφορές όλων των οικονομικών παραγόντων, οι οποίες οριοθετούνται βασικά στα πλαίσια της ελλειψής σωστής και έντιμης διαχείρισης, αγνοώντας ή υποβαθμίζοντας την βαρύτητα των **πραγματικών αιτιών**, που έχουν άμεση σχέση με τον τρόπο ανάπτυξης της οικονομίας της χώρας μας, άρρηκτα δεμένη και με την εξωτερική εξάρτηση της από διεθνείς οργανισμούς (ΕΟΚ-NATO κ.ά.)

Βασικά τα **ελλείμματα** του δημόσιου τομέα είναι αποτέλεσμα:

της τεραστίας φοροδιαφυγής, φοροαποφυγής και φοροκλοπής,

της παραοικονομίας

των παρασιτικών και αντιπαραγωγικών δαπανών

της υπερδιογκώσης των δαπανών εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους,

της μεταγωγής υπεραξίας-κερδών από το δημόσιο τομέα της οικονομίας στα μονοπώλια,

της αντιαναπτυξιακής πορείας των τελευταίων 10 ετών.

Με λίγα λόγια πίσω από το πρόβλημα των ελλειμμάτων, ανασταλτικού παράγοντα ανάπτυξης της οικονομίας μας, βρίσκεται το **σύστημα εξάρτησης και η μονοπωλιακή ασοδοσία**.

Είναι προφανές ότι η αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων σε συνδυασμό με μια ανάπτυξη που δεν θα ρίχνει τα βάρη στους εργαζομένους, που θα προχωρεί σε ανακατανομή του εθνικού εισοδήματος υπέρ των λαϊκών στρωμάτων, που θα περιορίζει την ασοδοσία του μεγάλου κεφαλαίου, που θα προωθεί την διεθνοποίηση μέσα από τη συνεργασία και τα κοινά συμφέροντα των λαών και θα αντιστρατεύεται τις ιμπεριαλιστικές ολοκληρώσεις του μονοπωλιακού κεφαλαίου (GATT, NAFTA κ.α.), αποτελεί προϋπόθεση για τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας μας με στόχο τη βελτίωση του βιοτικού και κοινωνικού επιπέδου των εργαζομένων.

Συνεπώς, τα έσοδα του (ΓΠΚ) θα πρέπει να κατευθύνονται για την **χρηματοδότηση της Ανάπτυξης, για κοινωνικούς και πολιτιστικούς σκοπούς, για την επιστήμη κ.α.**

Αυτό θα πρέπει να είναι και το χαρακτηριστικό γνώρισμα του (ΓΠΚ), κυρίως στον τομέα του ΠΔΕ, που θα συμβάλει στην **κοινωνικοοικονομική** ανάπτυξη σ' όφελος του λαού και του τόπου.

Χρηματοδότηση της Ανάπτυξης σημαίνει, πρώτα και κυρία, δαπάνες μέσω των Προυπολογισμών, για την οικοδόμηση και επέκταση των επιχειρήσεων του δημοσίου τομέα, ούτως ώστε **ο δημόσιος τομέας να αποτελέσει τον καθοριστικό παράγοντα, τον κύριο φορέα** της ανάπτυξης.

Τα έσοδα επίσης του (ΓΠΚ) θα πρέπει να χρησιμοποιούνται σ' αυξανόμενη κλίμακα και για την χρηματοδότηση κοινωνικών και πολιτιστικών υπηρεσιών και της επιστήμης, για την υγεία, την παιδεία, την κοινωνική ασφάλιση.

Οι παραπάνω συνοπτικά αναγραφόμενες κατευθύνσεις του (ΓΠΚ) δημιουργούν τις προϋποθέσεις προϋπολογισμών χωρίς ελλείμματα και στους οποίους θα βρίσκουν την έκφρασή τους, η σχεδιασμένη και αδιακοπή αύξηση της παραγωγής με υψηλούς ρυθμούς.

Η αντιμετώπιση του δημόσιου εξωτερικού χρέους.

Η πρόταση **Αγγελόπουλου**, για αναδιαπραγμάτευση του δημόσιου εξωτερικού χρέους, μπορεί να αποτελέσει προοπτική λύσης του προβλήματος, αν συνδυασθεί με την ενεργοποίηση των παραγόντων της εσωτερικής συσσώρευσης, με στόχο την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας, σε **αντιμονοπωλιακή κατεύθυνση**.

Βέβαια δεν εννοούμε αυτή καθαυτή την πρόταση Αγγελόπουλου, που οριοθετείται αποκλειστικά και μόνο στην επιμήκυνση εξόφλησης του δημόσιου εξωτερικού χρέους, αλλά η πρόταση για επαναδιαπραγμάτευση θα πρέπει να περιέχει και άλλους παράγοντες, όπως π.χ. βελτίωση του επιτοκίου, περίοδο χάριτος κ.α.

Η αντιμετώπιση του δημόσιου εσωτερικού χρέους.

Το **δημόσιο εσωτερικό χρέος**, όπως είναι γνωστό, αποτελείται από ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του δημοσίου, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων βρίσκεται σε χέρια **μεγαλοεπιχειρηματιών και μεγαλοεισοδηματιών**.

Θα μπορούσε, λοιπόν, η αντιμετώπιση του παραπάνω προβλήματος να ρυθμισθεί με αντικατάσταση των σημερινά εξαιρετικών υψηλότοκων αξιών με άλλες μακροπρόθεσμες (π.χ. 10-20 ετών), με επιτόκιο μεταβλητό (αναλογούν του ύψους του πληθωρισμού), που όμως κάθε χρόνο θα καλύπτει τον πληθωρισμό συν 2 μονάδες επιπλέον.

Η ρύθμιση αυτή θα συντελέσει στην αξιοποίηση του δημόσιου χρέους σε παραγωγικούς τομείς, για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας μας.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΑΡΑΒΑΝΗΣ

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Β' ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

**ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΗ
ΤΗΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ (ΠΑΣΟΚ)
ΙΩΑΝΝΗ ΔΙΑΜΑΝΤΙΔΗ
ΒΟΥΛΕΥΤΗ Β΄ ΠΕΙΡΑΙΩΣ**

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Για τον Προυπολογισμό του Κρατους Οικονομικού Έτους 1994
του Ειδικού Εισηγητή της Πλειοψηφίας (ΠΑΣΟΚ)
Ιωάννη Διαμαντίδη
Βουλευτή Β. Πειραιώς

Κύριε Προεδρε,

Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι,

Διαβάζοντας την εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού του οικονομικού έτους 1994, παρατηρώ ότι ο κ. Υπουργός Εθνικής Οικονομίας αναφέρει ότι παρά τις δυσκολίες, τους επώδυνους περιορισμούς στις επιλογές και τα ασφυκτικά χρονικά περιθώρια που είχε η Κυβέρνηση, κατέθεσε τον κρατικό προϋπολογισμό εντός των συνταγματικών προθεσμιών με ειλικρίνεια και ρεαλισμό.

Εγώ θα πρόσθετα επίσης, με θάρρος και τόλμη. Γιατί θα πρέπει να έχει πολύ μεγάλο πολιτικό θάρρος και μεγάλη τόλμη ο κ. Υπουργός για να κατορθώσει να καταθέσει τον προϋπολογισμό όταν είναι τώρα επίσημα γνωστό -για μας ήταν βέβαιο και το είχαμε πει στην Ολομέλεια από πέρυσι όταν συνεζητείτο ο προϋπολογισμός του 1993-ότι το έλλειμμα στον προϋπολογισμό αυτό που είχε καταθέσει η Ν.Δ. θα υπερέβαινε το 1 τρις. Πράγματι, το έλλειμμα του προϋπολογισμού, στο τέλος του χρόνου θα ξεπεράσει το 1,2 τρις και δυστυχώς μας δικαιώνει.

Και είναι άδικο, αν μη τι άλλο, να ομιλούν οι της αντιπολίτευσης για προϋπολογισμό φτώχειας και απογνώσης και να επικρίνουν την Κυβέρνηση. Άραγε, αναλογίζονται τί φταίει, ποιος φταίει που ο σημερινός προϋπολογισμός δεν είναι αυτός που θα θέλαμε- και αυτό το γνωρίζουμε- αλλά που δεν μπορούσε να γίνει αλλιώς.

Γιατί αν μιλάμε για φτώχεια θα πρέπει να ανατρέξουμε στους προηγούμενους προϋπολογισμούς του κ. Παλαιοκρασά, του κ. Μάνου, του 0+0-14 και να συγκρίνουμε. Και να συγκρίνουμε με βάση τα αποτελέσματα των ετών αυτών. Και όποιος μιλάει για απογνώση θα πρέπει να αναλογισθεί τις ευθύνες που του αναλογούν κατά την τετραετία της Ν.Δ., ('89-'93) που οδήγησε στη σημερινή κατάσταση την οικονομία μας, που δυστυχώς ευρίσκεται στα όρια της φτώχειας. Ας μην κοπτονται τώρα λοιπόν και ας περιμένουν. Ας κάνουν υπομονή για ένα χρόνο, για να μπορέσουν τότε να κρίνουν αν αυτός ο προϋπολογισμός είναι πραγματικός κι αν επαλήθευσε τους στόχους της Κυβέρνησης.

Οι στόχοι του νέου προϋπολογισμού είναι σαφείς:

1. Να συγκρατήσει και να περικοψει τις δημόσιες δαπάνες.
2. Να αυξήσει τα έσοδα με πάταξη της φοροδιαφυγής και με αύξηση της άμεσης φορολογίας.
3. Να δρομολογήσει τις διαδικασίες για την ανάπτυξη.

Τα άλλα όλα που ακούσθηκαν ή είδαν το φως της δημοσιότητας για επιβολή έμμεσων φόρων -εκτός αυτού του καπνού- για εκτακτες εισφορές και για διπλασιασμό των τελών κυκλοφορίας των αυτοκινήτων, τα οποία με πολύ εντονό τρόπο διαφημίζε η αντιπολίτευση και ιδιαίτερα η αξιωματική, διαψεύσθηκαν κατηγορηματικά.

Και η διαβεβαίωση πως, ότι και αν γίνει, οι αυξήσεις των μισθών θα καλύψουν τον πληθωρισμό, έστω και με μεταγενεστερή καταβολή διορθωτικού ποσού αποτελούν, αν όχι μια απολύτως ικανοποιητική λύση- γιατί δεν μπορούσε να γίνει αυτό- τουλάχιστον μια ανακούφιση για τους εργαζομένους.

Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι,

Παρατηρώντας τα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, όπως αυτά εμφανίζονται εις τον σχετικό πίνακα της εισηγητικής έκθεσης, το πρώτο πράγμα που βλέπουμε είναι η αλλαγή της σχέσης μεταξύ άμεσης και έμμεσης φορολογίας, υπέρ της πρώτης. Υλοποιούμε έτσι μια προεκλογική μας δεσμευση για αλλαγή στην σχέση αυτή υπέρ της άμεσης φορολογίας. Γιατί πράγματι, παρατηρούμε ότι η σχέση αυτή γίνεται 29,6% προς 17%. Όταν είναι γνωστό ότι το 1991 η σχέση ήταν 8% προς 18,6%, το 1992 8,1% προς 19,8% και το 1993 8% προς 19,2%.

Με την αλλαγή λοιπόν στη σχέση άμεσων και έμμεσων φόρων γίνεται σαφές ότι θα αρχίσει η προσπάθεια εκείνη που χρειάζεται για την πάταξη της φοροδιαφυγής και της δικαίης φορολόγησης των εισοδημάτων. Και αυτό βεβαίως θα γίνει με την ήδη αναγγελθείσα πρόθεση της Κυβέρνησης για την ψήφιση ενός φορολογικού νομοσχεδίου, τον ερχόμενο Μάρτιο, δικαίως, που από τώρα, εγκαίρως εδόθη στη δημοσιότητα για να γίνει διάλογος με τους αρμόδιους φορείς.

Και είναι πολύ ενθαρρυντικό που καταρχήν αυτό το προσχέδιο έτυχε θετικής κριτικής, από άτομα με κύρος, είτε πολιτικό, είτε επιχειρηματικό, όπως είναι ο κ. Ζολωτας, πρώην πρωθυπουργός της χώρας, και ο κ. Αργυρός, πρόεδρος του Σ.Ε.Β. Ελπίζω ότι δεν θα παρατηρηθεί το φαινόμενο που είχαμε τα τελευταία τρία χρόνια με την κυβέρνηση της Ν.Δ. να

κατατεθεί 14 φορολογικά νομοσχέδια που άλλαζαν όλη τη δομή της οικονομίας κάθε πέντε μήνες. Με την αλλαγή στην σχέση άμεσων και έμμεσων φόρων και με την εντατικοποίηση των ελεγχών, ελπίζουμε ότι θα λυθεί το μεγάλο πρόβλημα της οικονομίας μας που είναι η μη εισπραξη των εσόδων. Γιατί αν ανατρέξει κανείς στα στοιχεία του ΟΟΣΑ θα δει, η εισπραξη των εσόδων στην Ελλάδα να είναι 33,2% έναντι 39,9% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και χωρίς τις ασφαλιστικές εισφορές η σχέση αυτή γίνεται 22,8% έναντι 28,6% για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα έσοδα του τακτικού προϋπολογισμού προβλεπεται ότι θα φθάσουν τα 6.060 δις δρχ. το 1994 έναντι 4.990 δις δρχ. το 1993. Η αύξηση επομένως θα είναι της τάξεως του 21,4% (1.070 δις δρχ). Η κυριότερη όμως αύξηση των εσόδων θα προέλθει από την άμεση φορολογία (ποσοστό αύξησης 29,6%), χωρίς ουσιαστική επιβολή νέων φόρων.

Πράγματι, με το νέο φορολογικό νομοσχέδιο που αναγγέλλει η εισηγητική έκθεση και το οποίο θα κατατεθεί στη Βουλή τους πρώτους μήνες του επόμενου έτους (την ερχόμενη άνοιξη), θα διευρυνθεί η φορολογική βάση και θα καταπολεμηθεί η φοροδιαφυγή, ώστε να παύσουν ορισμένες ομάδες του πληθυσμού ή κοινωνικές κατηγορίες να μη συμβάλλουν στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνατότητές τους. Τις ομάδες προσδιόρισε ο Πρωθυπουργός στην πρόσφατη ομιλία του στην κοινή συνεδρίαση της Κυβερνητικής και Οικονομικής Επιτροπής.

Αύξηση των εσόδων θα προκύψει επίσης, από την επιτάχυνση της εκκαθάρισης των φορολογικών υποθέσεων που εκκρεμούν, τόσο στον τομέα της φορολογίας εισοδήματος, όσο και στον τομέα της φορολογίας της περιουσίας (φορολογία κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών). Στην τελευταία περίπτωση θα συντμηθεί ο χρόνος καταβολής των δόσεων, στο ήμισυ (από οκτώ εξάμηνα σε οκτώ τρίμηνα, δηλ. από 4 χρόνια σε 2 χρόνια).

Θα υπάρξει εξ άλλου αύξηση των εσόδων σε ορισμένες ειδικές κατηγορίες φόρου εισοδήματος, όπως

- η φορολόγηση των τόκων (αύξηση κατά 8,3% έναντι του 1993)

- η παρακράτηση φόρου στις προμήθειες του Δημοσίου, η οποία θεσπίζεται για πρώτη φορά. (Θα συμψηφίζεται με τις υποχρεώσεις των υπόχρεων στο φόρο εισοδήματος όταν, το επόμενο έτος, γίνεται η εκκαθάριση των φορολογικών δηλώσεων).

Στον τομέα της έμμεσης φορολογίας, τα έσοδα αυτά θα προέλθουν εν μέρει μόνο από νέες φορολογίες. Οι φορολογίες αυτές θα αναφέρονται:

- α) στην πρόσθετη επιβάρυνση των προϊόντων καπνού (κατά 42%), με τη διευκρίνηση ότι τα πρόσθετα αυτά έσοδα από την φορολογία του καπνού θα διατεθούν αποκλειστικά για δαπάνες στον τομέα υγείας β) από αλλαγές στον ειδικό φόρο κατανάλωσης εισαγομένων αυτοκινήτων (θα γίνει διπλασιασμός). Τα τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων, αντίθετα, δεν θα αυξηθούν. Απλώς θα γίνει προεπισπραξη των τελών του επόμενου οικονομικού έτους, όπως είχε προγραμματισθεί από την προηγούμενη κυβέρνηση.

Εκτός από τα αυξημένα έσοδα από το φόρο καπνού και τον ειδικό φόρο κατανάλωσης εισαγομένων αυτοκινήτων, θα υπάρξει ακόμη αύξηση στα έσοδα:

- από τον Φ.Π.Α. (20%, 1860 δις από 1550 δις), με την εντατικοποίηση των ελεγχών, ώστε να γίνεται ορθή απόδοση του φόρου από τους υποχρεούς.

- από τα τέλη χαρτοσήμου (15,2%) λόγω της αυξημένης απόδοσης που θα αναμένεται να υπάρξει στα τέλη που επιβάλλονται επί των μισθών, ημερομισθίων και συντάξεων και επί των μισθωμάτων ακινήτων.

Αποφασίσθηκε εξ άλλου, να παραταθεί η ισχύς του ειδικού φόρου επί των τραπεζικών συναλλαγών (Ε.Φ.Τ.Ε.), με συντελεστή όμως, μειωμένο κατά το ήμισυ.

Τέλος, θα υπάρξουν και έσοδα για το κράτος από την μεταβίβαση κεφαλαίων που θα σημειώνουν αύξηση 14,8% λόγω κυρίως της προβλεπόμενης έστω και περιορισμένης αναθέρμανσης των συναλλαγών στις οποίες αναφέρονται.

Τέλος, θα υπάρξουν περι τα 436 δις από μη φορολογικά έσοδα, που θα προκύψουν από τα καθαρά κέρδη του Ο.Τ.Ε., από το στιγμιαίο λαχείο, το λεγόμενο ξυστό, που με την ευκαιρία αυτή κ. Υπουργέ όχι απλώς θα πρέπει να επανεξετάσετε την ύποπτη σύμβαση που υπέγραψε η κυβέρνηση της Ν.Δ. αλλά να την καταργήσετε, γιατί θα μετεξελιχθεί σε λαχείο διαφθοράς και απάτης, από αναπροσαρμογή διαφόρων ανταποδοτικού χαρακτήρα τελών, παραβόλων, από τα αφορολόγητα κ.λ.π.

Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι,

Στον τακτικό προϋπολογισμό του 1993 σημειώθηκε υστέρηση εσόδων 950 δις δρχ ή 16% έναντι των προβλέψεων. Και αν ακόμη είχαν πραγματοποιηθεί οι αποκρατικοποιήσεις θα είχε σημειωθεί απόκλιση εσόδων 650 δις δρχ. (Σημειώθηκε επίσης και υπέρβαση δαπανών της τάξεως των 249 δις δρχ).

Η υστέρηση αυτή είχε σαν αποτέλεσμα την περαιτέρω αύξηση του χρέους της κεντρικής διοίκησης, το οποίο θα ανέλθει στα τέλη του 1993 στα 19.675 δις δρχ. (117,3% του Α.Ε.Π. έναντι 104,8% στα τέλη του 1992).

Διάφοροι λόγοι συνετέλεσαν στην εντυπωσιακή αύξηση του χρεους, όπως η διολιθση της δραχμης η κεφαλαιοποιηση τοκων παλαιωτερων δανειων, η ρυθμιση μη εγγυημενων υποχρεωσεων προς την ΑΤΕ και η εκδοση ομολογιακου δανειου για την αγορα μετοχων της ΕΤΒΑ.

Όμως δυο είναι οι σημαντικότεροι παράγοντες:

α) οι αυξημενες δανειακες αναγκες για το 1993, οι οποιες προεκυψαν από τη σημαντικη υστερηση των πραγματοποιηθεντων εσοδων σε σχέση με τα προυπολογισθέντα. Η υστερηση αυτη είναι τόσο σημαντικη (950 δις δρχ. η ποσοστό 16%), ώστε και αν ακόμη είχαν πραγματοποιηθει τα εσοδα από την αποκρτικοποιηση του Ο.Τ.Ε. η των διυλιστηριων (330 δις δρχ) και πάλι θα παρεμενε σημαντικη διαφορα.

β) προσαρμογές στην πρακτικη που ακολουθηθηκε ως τώρα στις εκδόσεις των τιτλων του Δημοσιου, λόγω των διαταξεων της Συνθήκης του Μαστριχτ. Οι δανειακες αναγκες από τις προσαρμογές αυτές εκτιμώνται σε 540 δις δρχ. και θα καλυφθούν από ειδικό χρηματοδοτικό πρόγραμμα.

Από της πλευράς αυτης η Ελληνικη Οικονομία, σε σχέση με τα κριτήρια της Συνθήκης του Μαστριχτ, αποκλίνει αντι να συγκλίνει προς το κριτήριο του 60% του ΑΕΠ, εξαιτίας της άστοχης πολιτικης που ακολουθηθηκε από την Ν.Δ.

Κύριε Υπουργε,

Είναι γνωστό ότι εμεις οι πολιτικοί και τα κόμματα κρινόμεθα πρώτα από όλα, για τις πράξεις μας. Και για αυτά που λεμε, αλλά κυριως, για αυτά που κανουμε. Ο λαος μάς ενεπιστεύθη την διακυβερνηση της χωρας πιστευοντας στο προγράμμα μάς. Είναι στο χέρι μάς να πετύχουμε και να αποδείξουμε ότι εμεις στο ΠΑ.Σ.Ο.Κ διαφέρουμε, ότι εμεις δεν παρουσιάζουμε πλασματικους προυπολογισμούς, αλλά πραγματικούς. Θα πρέπει να τηρησετε τον προυπολογισμό με ευλάβεια για να μη παρουσιαστούν φαινόμενα σαν αυτα της Ν.Δ. που έφεραν πολύ πίσω την χώρα μάς, στο χείλος του γκρεμου. Με αυτες τις σκέψεις εισηγουμαι την ψήφιση του τακτικου προυπολογισμού του έτους 1994 στον τομέα των εσοδων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΙΔΗΣ

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Β' ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

**ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΗ
ΤΗΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ (ΠΑΣΟΚ)
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΑΜΑΝΤΗ
ΒΟΥΛΕΥΤΗ Β' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Για τον Προϋπολογισμό του Κράτους Οικονομικού Έτους 1994
του Ειδικού Εισηγητή της Πλειοψηφίας (Π.Α.Σ.Ο.Κ.)
Κωνσταντίνου Διαμαντή,
Βουλευτή Β' Θεσσαλονίκης

1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Μετά από μια τετραετή διακυβέρνηση της χώρας από τη νεοφιλελεύθερη κυβέρνηση της Ν.Δ., η κατάσταση στην Ελληνική Οικονομία είναι αρκετά κακή, αλλά αναστρέψιμη.

Η προσπάθεια για μείωση του πληθωρισμού χωρίς ανάπτυξη, είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας τη μείωση του τζίρου της αγοράς, την αύξηση των ακάλυπτων επιταγών και των πτωχεύσεων με αποτέλεσμα την μειωμένη εισπραξη εσόδων-φόρων σαν συνέπεια της πολιτικής της μηδενικής ανάπτυξης. Πως λοιπόν μπορούμε να έχουμε αύξηση εσόδων όπως προέβλεπε ο προϋπολογισμός του έτους που κλείνει σε λίγες ημέρες; Έτσι σήμερα αντιμετωπίζουμε έλλειμμα 1,2 τρις δρχ. όχι βέβαια γιατί ανακόπηκε το πρόγραμμα των ιδιωτικοποιήσεων, όπως υποκριτικά διατείνεται η Ν.Δ., αλλά λόγω του, ότι είχαμε αδυναμία εισπραξης από τους μη έχοντες πλέον Έλληνες από την αδυναμία του φορολογικού μας συστήματος να συλλάβει εισοδήματα τρομακτικής έκτασης από τις σπατάλες για κάλυψη προεκλογικών παροχών και από τον μηδενισμό της αναπτυξης.

Αυτό, που το 1989 ονομαζόμαε πρόβλημα της κρατικής οικονομίας, μετεβλήθη εν τέλει σε πρόβλημα της Εθνικής οικονομίας. Πλην αεριτζήδων, μεταπραττών, ιδιοκτητών ακινήτων και ομολογιούχων, όλοι οι υπόλοιποι Έλληνες, έγιναν φτωχότεροι. Αυτό το τρομακτικό πρόβλημα, αυτή την ύφεση που χαρακτηρίζει την Ελληνική Οικονομία, που πίσω της βρίσκεται η υπερτροφική διόγκωση του κρατικού ελλειμματος, έχει ως συνέπεια τη δημιουργία του φαύλου κύκλου κάλυψης ελλειμμάτων δανεισμός υψηλά επιτόκια κ.λπ. - αυτή την κατάσταση καλείται η κυβέρνηση του Π.Α.Σ.Ο.Κ. σε πρώτη φάση να ελεγξει και σε δεύτερη να αναστρέψει.

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το 1993, όμως, βυθισε αρκετές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον εφιάλητη της ανεργίας και το ποσοστό από 8,3% το 1991 φαίνεται ότι ξεπερνάει το 10,6%, που μεταφράζεται σε 17 εκατ. ανέργους.

Το συνολικό έλλειμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 1993 αντιστοιχεί στο 6,4% του συνολικού ΑΕΠ, ποσοστό πολύ μεγαλύτερο από το αντιστοιχο των αρχών της δεκαετίας. Γενικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ύφεση σε αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες, συνετέλεσε στην επιδεινωση των δημόσιων οικονομικών των χωρών-μελών, που σε συνδυασμό με το υψηλό κόστος επανένωσης των 2 Γερμανιών και τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα, έχει προβληματίσει οικονομολόγους και πολιτικούς για την εφικτότητα των στόχων της συγκλισης, για το σύνολο των χωρών μελών της Ε.Ε. και της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (Ο.Ν.Ε.).

ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1994

Μέσα σ' αυτό το περιβάλλον Ελληνικό και Ευρωπαϊκό καλείται η κυβέρνηση του Π.Α.Σ.Ο.Κ., που αναδείχτηκε 2 μόλις μήνες πριν, να συνταξει τον προϋπολογισμό του 1994.

Οι δημοσιονομικές ανισορροπίες του 1993 και τα μικρά χρονικά περιθώρια μέσα στα οποία επρεπε να ολοκληρωθεί η διαδικασία, ήταν από τα βασικά εμπόδια κατάρτισης του προϋπολογισμού. Αντιμετωπίζοντας αυτά τα προβλήματα με τόλμη, αποφασιστικότητα και ρεαλισμό καταρτίσαμε ένα προϋπολογισμό ειλικρινή, ελπίδας και κυρίως Πανεθνικής προσπάθειας.

Πέρα από τα νούμερα, που με μεγάλη σαφήνεια αναλύονται στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού, δίνεται παράλληλα και το στιγμή για μια αποτελεσματική εξοδό από την κρίση, βασισμένη στο διάλογο ως δείγμα γραφής της νέας οικονομικής πολιτικής με στόχο την ανάπτυξη, τη σταθερότητα και την κοινωνική προστασία.

Κάτω, λοιπόν, απ' αυτό το πρίσμα και σε συνδυασμό με τα αξιμμενα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, η συγκατάθεση, η εμπιστοσύνη και η συνεργασία όλων των παραγωγικών δυνάμεων θα πρέπει ν' αποτελέσει μια από τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υλοποίηση των στόχων του προϋπολογισμού.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 1994

Είναι γεγονός, πως οι μεγάλες δημοσιονομικές αποκλίσεις που παρατηρήθηκαν το 1993, επρεπε να τεθούν υπό έλεγχο για να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη του κοινού και των οικονομικών φορέων σε μια προσπάθεια αξιοπίστης οικονομικής πορείας.

Επιχειρείται, λοιπόν, μια μεγάλη προσπάθεια μεταστροφής του σημερινού πρωτογενούς ελλείμματος, σε πρωτογενές πλεόνασμα 431 δις, με παράλληλη μείωση των δανειακών αναγκών από το επίπεδο του 13,9% στο 12,8% του ΑΕΠ του 1994.

Η μεγάλη όμως δυναμική του νέου προϋπολογισμού είναι ο τόνος της αναπτυξιακής διάστασης μέσα από την αύξηση κατά 34,2% του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) δηλαδή με ρυθμό υπερτριπλάσιο του προβλεπόμενου πληθωρισμού.

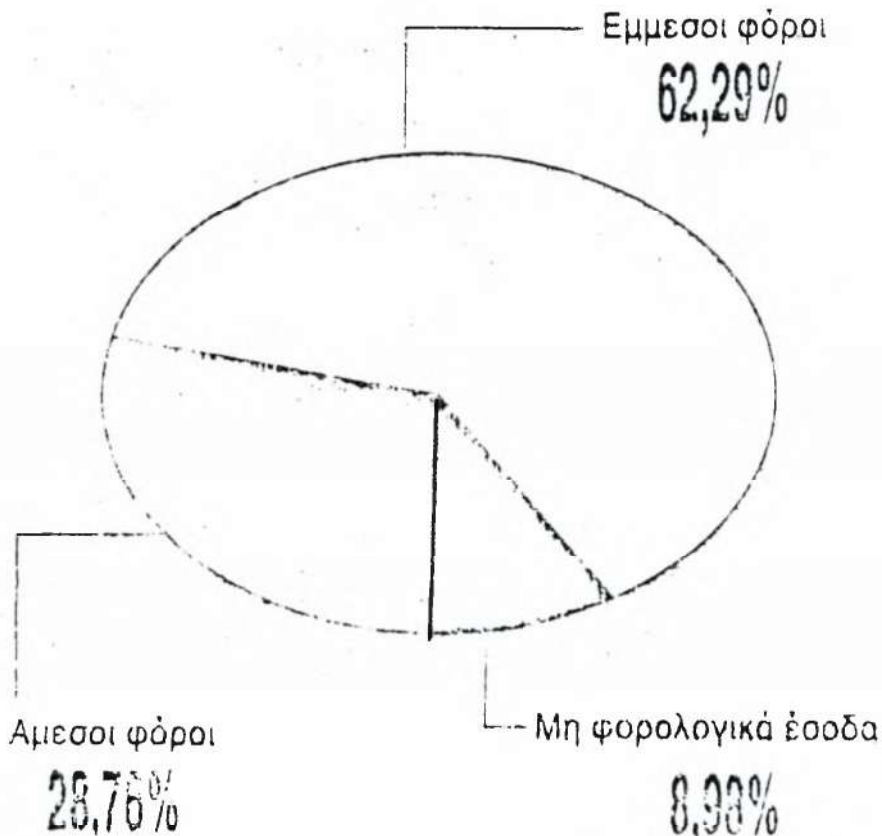
ΕΣΟΔΑ

Υπήρξε πλήρης αποτυχία στην φορολογική πολιτική της προηγούμενης κυβέρνησης που επιδείνωσε την κατάσταση στο σκέλος των εσόδων που, σε συνδυασμό με την αδρανοποίηση του φοροελεγκτικού και εισπρακτικού μηχανισμού, συνετέλεσε ώστε το προβλεπόμενο ποσοστό αύξησης εσόδων κατά 29,3% για το 1993 να μη ξεπεράσει το 8,8%.

Ο νέος κρατικός προϋπολογισμός προβλέπει αύξηση των εσόδων κατά 23% και αν λάβουμε υπ όψιν ότι έχει και την αναπτυξιακή διάσταση, λόγω αύξησης του Π.Δ.Ε., τότε ο στόχος πραγματοποίησης των προϋπολογισθέντων εσόδων είναι αρκετά ρεαλιστικός.

Η Κυβέρνηση με αποφασιστικότητα προχωρεί στην αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος μέσα στα πλαίσια του διαλόγου με τις παραγωγικές τάξεις, στη βάση της μεγαλύτερης κοινωνικής συμφωνίας.

Εμείς πιστεύουμε ότι υπάρχουν νόμοι και θεσμικό πλαίσιο ικανό να περιορίσει την φοροδιαφυγή και να χτυπήσει την παραοικονομία, αλλά θα πρέπει να βρούμε τους μηχανισμούς αποτελεσματικής εφαρμογής των νόμων, χωρίς να προκαλούνται παρενέργειες στο γενικότερο οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον, με στόχο να λειτουργήσουν αποτελεσματικά και στη βάση της δίκαιης κατανομής των φορολογικών βαρών. Παρά την προσπάθεια βελτίωσης της σχέσης άμεσων και έμμεσων φόρων, τα έσοδα του τακτικού προϋπολογισμού καλύπτονται κατά 28,7% από άμεσους φόρους, κατά 62,29% από έμμεσους και κατά 8,98% από μη φορολογικά έσοδα, όπως απεικονίζονται στον πίνακα.

ΔΑΠΑΝΕΣ

Οι δαπάνες στο σύνολό τους προβλέπεται να αυξηθούν κατά 17,6% σε σχέση με το 1993, παρατηρούμε δε ότι η διαμόρφωση των δαπανών έγινε κάτω από τον βασικό περιορισμό της μείωσης του ελλείμματος του τακτικού προϋπολογισμού σε μια προσπάθεια ελέγχου των δημοσιονομικών δαπανών, με εξαίρεση τις δαπάνες για υγεία, παιδεία, κοινωνική ασφάλιση, σύμφωνα με την κοινωνική διάσταση της αναπτυξιακής μας προσπάθειας.

Αξιοσημείωτο είναι το ποσοστό αύξησης κατά 25,2% εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους όπου μαζί με τις αποδοχές και τις συντάξεις καλύπτουν το 65,2% του συνόλου του τακτικού προϋπολογισμού, με αποτέλεσμα να στενεύουν σημαντικά τα περιθώρια άσκησης των επί μέρους πολιτικών.

Οι ανελαστικές δαπάνες στις οποίες κυριαρχη θέση έχουν τα τοκοχρεωλύσια θα απορροφήσουν σημαντικό μέρος των εσόδων με αποτέλεσμα να επηρεάζουν σημαντικά την κοινωνική επέκταση.

Παρά την κακή δημοσιονομική κατάσταση, η κυβέρνηση θα προχωρήσει στο μέτρο του δυνατού σε κάλυψη των αναγκών κυρίως των ασθενέστερων τάξεων σε μια προσπάθεια διατήρησης τουλάχιστον των κατακτήσεων των κοινωνικών εργαζομένων και συνταξιούχων.

Δημόσιο χρέος

Απαραίτητη προϋπόθεση για την δημοσιονομική ανόρθωση της χώρας και την παραγωγική προσαρμογή της αποτελεί τόσο το μέγεθος όσο και η δυναμική του δημόσιου χρέους. Η σταθεροποίηση της Ελληνικής οικονομίας έχει ως απαραίτητη προϋπόθεση ότι θα σταματήσει η αύξηση του δημόσιου χρέους σε ποσοστό του Α.Ε.Π.. Η σταθεροποίηση της σχέσης δημόσιο χρέος - ΑΕΠ θα έχει ως συνέπεια και την σταθεροποίηση του εξωτερικού χρέους ως ποσοστό στο ΑΕΠ, με αποτέλεσμα να περιορίζονται οι εξωγενείς αρνητικές επιδράσεις και να δοθεί το βάρος στις εσωτερικές δυνατότητες για ανάπτυξη. Βασικός τρόπος χρηματοδότησης του δημόσιου χρέους αποτελούν τα έντοκα γραμμάτια και τα ομόλογα του Ελλην. δημοσίου. Το κόστος για το δημόσιο είναι υψηλό και επιβαρύνει σημαντικά ετησίως τον προϋπολογισμό με δαπάνες για τόκους.

Η χρηματοδότηση του ελλείμματος δημιουργεί από την άλλη μεριά εισοδήματα για μεγάλες ομάδες του πληθυσμού, των γνωστών "ομολογιούχων", αφού για το 1993 η καθαρή απόδοση ξεπερνάει τις 8,5 μονάδες.

Χαρακτηριστική της εκρηκτικής κατάστασης, που δημιουργείται από το χρέος, είναι η εικόνα που απεικονίζει ο παρακάτω πίνακας, όπου το 1993 το χρέος προσδιορίζεται σε 19,7 τρις. δρχ., εκ των οποίων τα 15,2 τρις δρχ. είναι το εσωτερικό και 4,5 τρις δρχ. το εξωτερικό χρέος.

Έτος	Εσωτερικό			Εξωτερικό	Σύνολο	
	Τμήμαζο Ελλείμμα	Έντοκα Γραμμάτια	Ασπίδα Δανεια			
1981	181,5	300,0	27,1	508,6	163,3	671,9
1982	305,9	357,5	30,2	693,6	234,6	928,2
1983	309,9	541,5	30,7	882,1	367,7	1.249,8
1984	462,1	748,2	42,0	1.252,3	623,6	1.875,9
1985	455,7	1.179,2	59,7	1.645,6	1.027,8	2.673,4
1986	465,3	1.308,9	88,4	1.943,1	1.207,3	3.150,4
1987	497,7	1.809,9	207,9	2.515,5	1.471,2	3.986,7
1988	425,5	2.528,2	379,6	3.703,3	1.679,0	5.382,3
1989	495,2	3.503,7	829,5	4.828,4	1.971,4	6.800,8
1990	393,9	4.832,6	1.936,8	7.303,3	2.078,9	9.382,2
1991	472,7	4.974,3	4.121,7	9.568,7	2.756,2	12.324,9
1992	451,2	5.600,0	6.156,0	12.207,2	3.339,0	15.546,2
1993*	425,0	6.137,0	8.644,0	15.206,0	4.469,0	19.675,0

Δεν περιλαμβάνεται το χρέος των Ελληνικών Δυνάμεων στο εξωτερικό.

Το ύψος στο οποίο έχει φθάσει σήμερα το δημόσιο χρέος και οι απειλούμενες ως εκ τούτου συνέπειες τόσο για το παρόν όσο και για το μέλλον της Ελληνικής οικονομίας έχουν πράγματι αναγάγει τον περιορισμό του δημόσιου χρέους σε πρόβλημα πολυσύνθετο που χρειάζεται συναίνεση.

Προτάσεις-Συμπεράσματα

Εμείς πιστεύουμε ότι τα προβλήματα της οικονομίας είναι πολυσύνθετα και χρειάζεται να τεθούν σε νέα βάση αντιμετώπισης στα πλαίσια χάραξης μιας εθνικής στρατηγικής, που στοχεύει στην σταθεροποίηση - ανάπτυξη - κοινωνική προστασία.

Όλα τα μέτρα, που πρέπει να πάρουμε οφείλουν να είναι ενταγμένα σ' αυτή την προοπτική-στρατηγική για να γίνουν αποδεκτά απ'όλα κατά το δυνατόν κοινωνικά στρώματα. Ο λαός παίρνει πάνω του το βάρος των θυσιών, τότε και μόνο τότε, όταν πεισθεί για την αναγκαιότητα των μέτρων, που η πιστή και άτεγκτη εφαρμογή τους, δίνει το στίγμα ότι οι θυσίες δεν είναι πάνε χαμένες. Το κράτος σήμερα φωνάζει "ΕΛΛΗΝΕΣ ΧΡΩΣΤΑΜΕ". Το φωνάζει καιρό τώρα. Όμως αυτή η φωνή είναι από ένα κράτος απόμακρο, κράτος που απλώς τρομοκρατεί, χωρίς να πείθει. Χρειάζεται ενημέρωση συνεχής και ειλικρινής. Και να μη περιοριστούμε μόνο στα λόγια, αλλά να το δείξουμε στην πράξη. Τα μέτρα που αναγγέλλονται οφείλουν να εφαρμόζονται με τρόπο που δεν θα ανατρέψει το σημερινό άριστο κλίμα, που επικρατεί.

Απαιτείται γενναία προσπάθεια για την ποιοτική βελτίωση της παραγωγικότητας του κράτους, για να προσδοκούμε βελτίωση της παραγωγικότητας του ιδιωτικού τομέα.

Η φορολογική πολιτική και τα μέτρα, που μέσα από διάλογο και συναίνεση θα εξειδικεύουν τους στόχους μας, θα πρέπει να λάβουν υπ' όψιν τους ότι οφείλουμε να δώσουμε το στίγμα της φορολογικής δικαιοσύνης. Φορολογική δικαιοσύνη που θ' απευθύνεται σ' όλους τους έχοντες, είτε αυτοί είναι αγρότες, είτε ομολογιούχοι, είτε ακίνητη περιουσία μεγάλης αξίας, είτε ελευθεροεπαγγελματίες εισοδηματίες, είτε τραπεζικά κέρδη κ.λπ. Όταν το δίκαιο θυσιάζεται στις πρόσκαιρες ανάγκες του δημοσίου, που γίνονται μόνιμες, τότε η αδικία θεσμοθετείται.

Η αναπτυξιακή πολιτική οφείλει να ενισχύει τις εκσυγχρονιστικές μεθόδους παραγωγής, τη χρήση της νέας τεχνολογίας σε συνδυασμό με τη μείωση της φορολογίας για τα επενδεδυμένα κέρδη.

Οι ακριτικές περιοχές της χώρας πρέπει να ενισχυθούν μέσα από ένα πρόγραμμα ανάπτυξης, που πρωτίστως θα στοχεύουν στην διατήρηση-συντήρηση της σημερινής πληθυσμιακής σύνθεσης. Και σαν ακριτική ζώνη πρέπει να λογισθεί όλη η αγροτική Ελλάδα.

Για να σταματήσει η αιμορραγία, να σταματήσει η έξοδος και η νέα μετανάστευση. Για να σταματήσουμε την πρωτοφανή για τα παγκόσμια δεδομένα κατάσταση, η χώρα μας να είναι ταυτόχρονα εισαγωγέας απελπισμένων μεταναστών του δεύτερου και του τρίτου κόσμου και εξαγωγέας των δικών της απελπισμένων παιδιών. Η Βόρεια Ελλάδα, η Δράμα, το Κιλκίς, ο Έβρος, είναι τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα.

Να δοθεί έμφαση στις νέες τεχνολογίες. Οι τηλεπικοινωνίες διαθέτουν τεράστια περιθώρια ανάπτυξης. Αν αναλογιστούμε ότι σήμερα το παραγόμενο προϊόν από τις τηλεπικοινωνίες ανέρχεται σε 5% επί του Α.Ε.Π. στις χώρες της Ευρωπαϊκής ένωσης με πρόβλεψη να φθάσει στο 8,5% το 2000, αποτελεί δείγμα προτεκτοράτου να ακουγονται σήμερα φωνές εκχώρησης σε άλλους του τεράστιου αυτού τεχνολογικού βιότοπου, που οφείλουμε και να τον προστατέψουμε και να τον αναπτύξουμε.

Στον νέο διεθνή ανταγωνισμό θα κυριαρχήσουν αυτοί που παράγουν πλούτο σε χώρες, είτε υψηλής ανταγωνιστικότητας, είτε μεγάλης ευκαιρίας. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι περισσότεροι εταίροι μας. Στη δεύτερη, οι χώρες της ανατολικής Ευρώπης. Προβλέπουμε στα πλαίσια του κράτους - στρατηγείου, που αρχίζει να συγκροτείται, την εγγραφή κονδυλίων που θα στοχεύουν σε αυτή την κατεύθυνση.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Ο κρατικός προϋπολογισμός του 1994 αποτυπώνει την σκληρή πραγματικότητα. Ίσως δεν είναι αυτός που θέλαμε. Είναι όμως αυτό που μπορούσαμε. Δεν κρύβει, δεν παραποιεί, δεν ωραιοποιεί, ούτε τραγικοποιεί. Είναι πρώτα απ' όλα ειλικρινής, είναι όσο γίνεται δίκαιος, και κυρίως είναι εφικτός. Καλούμαστε όλοι να τον στηρίξουμε, για να μη μετράμε άλλο χαμένες χρονιές. Έχει μέσα του την ελπίδα. Είναι προϋπολογισμός, που απαιτεί σκληρή προσπάθεια. Απαιτεί ΠΑΝΕΘΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Β' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΗ
ΤΗΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ (ΠΑΣΟΚ)
ΝΙΚΟΥ ΓΑΛΑΝΟΥ
ΒΟΥΛΕΥΤΗ Β' ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Για τον Προυπολογισμό του Κράτους Οικονομικού Έτους 1994
του Ειδικού Εισηγητή της Πλειοψηφίας (Π.Α.Σ.Ο.Κ.)
Νικολάου Γαλανού
Βουλευτή Β' Πειραιώς

ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΕΙΝΑΙ Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Είναι γνωστό ότι η Ελλάδα βρίσκεται εδώ και μερικά χρόνια –και με φοβερή ένταση από το 1990– σε κρίση οικονομική, που μάλιστα είναι και κρίση διαρθρωτική, κρίση των δομών της Οικονομίας μας.

Μεσα σε ένα διεθνές οικονομικό περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από στασιμότητα (για το 1993 προβλέπεται μείωση της οικονομικής δραστηριότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά -0,4%), και με τρομακτική άνοδο της ανεργίας (πρόβλεψη για το 1993 για την Ε.Ε.: 11,6% έναντι 10,1% το 1992 και γύρω στα 9% το 1991), η Ελλάδα πρέπει να αντιμετωπίσει προβλήματα που έχουν να κάνουν με την ίδια την υπόστασή της σαν ανεξάρτητο κράτος, ικανό να έχει δική του πολιτική, ικανό να προσφέρει στους πολίτες του το αγαθό του συγχρονου πολιτισμού.

Η βαθειά κρίση της Ελληνικής Οικονομίας, που συνοψίζεται στην εκφραση "δημοσιονομικές ανισορροπίες" και που έχει σαν ορατές κορυφές του παγόβουνου το τεραστίο χρέος του δημόσιου τομέα και το υψηλό ποσοστό ανεργίας, πρέπει να καταπολεμηθεί άμεσα για να μπορέσει η χώρα μας να παρακολουθήσει τις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και να μη μείνει στο περιθώριο.

Η απάντηση στην κρίση είναι η ΑΝΑΠΤΥΞΗ. Είναι ο μόνος οριστικός τρόπος για να απαλλαγεί η χώρα από το τεραστίο χρέος χωρίς να βυθιστεί στην ύφεση, είναι ο μόνος δρόμος που εξασφαλίζει ότι δεν θα πληρώσουν για το χρέος αυτό μονον ορισμένες κατηγορίες του πληθυσμού, και μάλιστα από το υστέρημά τους, αλλά ότι η εξοφληση του δημοσίου χρέους θα γίνει από το πλεόνασμα που θα δημιουργηθεί από την οικονομική δραστηριότητα, που συνεπαγεται η ανάπτυξη από την απόδοση των νέων επενδύσεων, από την υγιή άνοδο των εσόδων του Κράτους, τη μείωση των επιτοκίων, την άνοδο όλων των οικονομικών δεικτών.

Στο δύσκολο έργο του συνδυασμού της αναγκαίας Εξυγίανσης των οικονομικών του Κράτους, με την προώθηση των διαδικασιών Αναπτυξης, παράλληλα με την επιβολή της Κοινωνικής Δικαιοσύνης –που είναι ο απαραίτητος όρος για να μετάσχει ο Πολίτης στην προσπάθεια αυτή– προσπαθεί να φέρει σε πέρας ο Προυπολογισμός του 1994, που συζητείται σήμερα και τις μέρες αυτές στη Βουλή.

Θα ακολουθήσουν βέβαια και το Φορολογικό, αλλά και το Αναπτυξιακό Νομοσχέδιο, όπου αυτή η Πολιτική της Εξυγίανσης - Αναπτυξης - Κοινωνικής Δικαιοσύνης θα αναλυθεί καλύτερα και θα υπάρξουν και τα συγκεκριμένα μέτρα και κινήτρα, όμως ήδη η Πολιτική αυτή προδιαγράφεται και μέσα από τον Προυπολογισμό για τον οποίο συζητάμε.

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΝΤΙΣΤΡΑΦΕΙ Η ΚΑΘΟΔΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η οικονομία είναι το δημόσιο χρέος σαν ποσοστό του ΑΕΠ και το πρωτογενές ελλείμμα (ή πλεόνασμα) που είναι και ο βασικός παραγοντας για τη σταθεροποίηση και εν τέλει μείωση του ποσοστού του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ. Αυτούς τους βασικούς στόχους εβαζε ο περυσινός προϋπολογισμός και σε αυτούς τους στόχους επεσε έξω.

Ο στόχος σε ό,τι αφορά στο πρωτογενές ελλείμμα-πλεόνασμα ήταν να υπάρξει πλεόνασμα 5,1% του ΑΕΠ, ή αλλιώς 878 δισ. δρχ. περίπου. Αντι όμως για πλεόνασμα στο τέλος του 1993 θα υπάρξει ΕΛΛΕΙΜΜΑ 58 δισ. δρχ. περίπου. Έτσι όμως το ΣΥΝΟΛΙΚΟ ελλείμμα (μαζί με τους τόκους δηλαδή) φτάνει στα 2.337 δισ. δρχ., που σημαίνει ποσοστό 13,9% του ΑΕΠ. Ήταν μια καθοριστική αποτυχία της πολιτικής της Νέας Δημοκρατίας, καθώς μια δυσβαστακτη για τον Ελληνικό λαό περιοριστική πολιτική είχε σαν τελικό αποτέλεσμα μόνο μια πρόσκαιρη βελτίωση των δεικτών τα έτη 1991 και 1992 για να επανέλθουμε σε συνολικό χρέος (μαζί με τα χρεωλυσια) σε ποσοστό 24,5% του ΑΕΠ (αντι για 16,8% που ήταν ο στόχος). Αυτές οι αποτυχίες εξάλλου δείχνουν ακόμη ότι δεν είχε επέλθει δυστυχώς καμιά ΔΟΜΙΚΗ-ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ αλλαγή ή βελτίωση ούτε στις δαπάνες ούτε και στα Έσοδα του Κρατικού Προυπολογισμού, αφού ήταν αρκετή μια κακή δημοσιονομική διαχείριση του έτους 1993 για να φανεί η οπισθοδρόμηση στους δημοσιονομικούς δείκτες.

Η υστέρηση των εσόδων κατά 950 δισ. δρχ. έναντι των προβλέψεων και η υπέρβαση των εξόδων κατά 249 δισ. δρχ. επίσης έναντι των προβλέψεων διαμορφωσε ένα καθαρό ΕΛΛΕΙΜΜΑ του Προυπολογισμού του 1993 ύψους 1.877 δισ. δρχ. έναντι προβλεπόμενου ελλειμματος 678 δισ. δρχ. (Υπέρβαση κατά 177%). Και το έλλειμμα αυτό πρέπει να καλυφθεί φυσικά δημιουργώντας για τον νέο Προυπολογισμό και για την αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας σοβαρά προβλήματα.

Για να περάσει έξω ο περυσινός Προυπολογισμός συνετέλεσαν:

- Η έλλειψη πολιτικής βούλησης για περιορισμό της φοροδιαφυγής και για διεύρυνση της φορολογικής βάσης. Οι φορολογικές διευκολύνσεις, που δόθηκαν στα μεγάλα εισοδήματα δεν μπορούσαν φυσικά να καλυφθούν από την υπερμετρητή διάγκωση των εμμεσων φορών.

- Η στασιμότητα της Ελληνικής Οικονομίας που ήταν αποτέλεσμα και επιδιωκόμενο από την κυβέρνηση, επηρέασε αρνητικά την εξέλιξη των εσόδων.

- Η κακή δημοσιονομική διαχείριση και η προεκλογική χρονιά (1993) είχαν σαν αποτέλεσμα την υπέρβαση και των προβλεπόμενων εξόδων.

Για την αντιστροφή λοιπόν της ήδη υπάρχουσας κακής κατάστασης της οικονομίας και των δεικτών της θα πρέπει -και αυτό ακριβώς είναι που συμβαίνει- ο προϋπολογισμός του 1994 να αντιμετωπίζει τα παραπάνω προβλήματα με διαφορετική λογική και με διαφορετική πολιτική θέληση.

Χωρίς κανένα δισταγμό, η Κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να προχωρήσει στην λύση των μονιμότερων διαρθρωτικών προβλημάτων της Ελληνικής Οικονομίας. Η διεύρυνση της φορολογικής βάσης, που θα γίνει με κοινωνικό διάλογο και προσπάθεια για τη μέγιστη δυνατή κοινωνική συναίνεση και αποδοχή, έρχεται να συνεισφέρει στην ενίσχυση των εσόδων με τρόπο υγιή και κοινωνικά δίκαιο. Η διαφορετική κλιμακωση των φορών θα συνεισφέρει και αυτή στη δίκαιη κατανομή των βαρών για την εξάλειψη του χρέους και στην εξεύρεση πόρων για την αναθέρμανση της Οικονομίας, που πρέπει επί τέλους να μπει σε μια αναπτυξιακή κατεύθυνση. Η πολιτική βούληση υπάρχει. Το θάρρος υπάρχει. Η ικανότητα υπάρχει. Η μείωση του χρέους και των ελλειμμάτων μπορεί να βάλει, επί τέλους, την Ελλάδα σε αναπτυξιακή τροχιά. Η αξιοποίηση των πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κοινοτικής αλληλεγγύης είναι η ευκαιρία της χώρας μας να πάει μπροστά ξεφευγοντας από τον φαύλο κύκλο της ύφεσης, της ανεργίας, της αύξησης των ελλειμμάτων και των δανειακών αναγκών που έχουν σαν αποτέλεσμα την μείωση της οικονομικής δραστηριότητας και την καταβύθιση σε όλο και πιο βαθιά και ολόπλευρη κρίση.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ

Μυστικά στην Οικονομία δεν υπάρχουν. Υπάρχουν σχολές και διαφορετικές φιλοσοφίες. Υπάρχουν αωστές και χρηστές διαχειρίσεις και υπάρχουν κατασπαταλήσεις και κακοδιαχειρίσεις. Και τα αποτελέσματα, και των πολιτικών και των διαχειρίσεων, γίνονται τελικά εμφανή. Τα νιώθει ο λαός στην τσέπη ή το ποτάμι του, τα διαβάζει ο αναγνώστης στις εφημερίδες ή στα πιο επίσημα κείμενα -όπως ο Προυπολογισμός του Κράτους- τα ζει ο Πολίτης της χώρας που βιώνει καθημερινά το κοινωνικό γίγνεσθαι.

Η πολιτική που ακολουθήσε η Νέα Δημοκρατία, η Πολιτική του Νεοφιλελευθερισμού, κρίθηκε κι αυτή από το λαό και απορριφθηκε. Γιατί δεν έδωσε λύσεις, δεν εξυγιανε την οικονομία, δεν ενδιαφέρθηκε για τον πολίτη, δεν πετύχε ούτε και τους οικονομικούς δείκτες να καλυτερεύει. Η στασιμότητα και η ασυδοσία των μεγάλων δεν εσπρωξαν την οικονομία έξω από τα αδιέξοδα στα οποία έχει παγιδευτεί. Χρειάζεται μια άλλη πολιτική. Μια πολιτική που θα έχει στόχο τον άνθρωπο και που με συγκεκριμένα μέτρα Κοινωνικής Δικαιοσύνης και χρηστής Διαχείρισης θα βάλει την Ελλάδα στον δρόμο της Ανάπτυξης. Μια πολιτική που θα αποβλέπει στην Αναθέρμανση της Οικονομίας, θα επιδιώκει να κερδηθεί η μάχη της Ανταγωνιστικότητας, χωρίς ανεργία και σφιχτή πολιτική λιτότητας που πλήττει μόνο τους χαμηλόμισθους και τους μικροσυνταξιούχους, μια πολιτική που θα βαζεί στην μάχη ολοκληρωτό τον Ελληνικό λαό, αφού η μάχη που δίνεται σήμερα στον τομέα της Οικονομίας είναι η μάχη για την επιβίωση του έθνους.

Την πολιτική αυτή θέλει να υπηρετήσει η Κυβέρνηση του Π.Α.Σ.Ο.Κ και εργαλείο για την εφαρμογή μιας τέτοιας πολιτικής είναι ο Προυπολογισμός. Με στόχο την Ανάπτυξη, την σύγκλιση με τους Κοινοτικούς μέσους όρους και κυρίως με την πραγματική σύγκλιση των οικονομιών πέρα από αριθμητικούς στόχους, με όπλα την κοινωνική συναίνεση και την ενεργοποίηση όλων των πολιτών, με απόδοση της αναγκαίας Κοινωνικής Δικαιοσύνης, με ευαισθησία προς τις φτωχότερες τάξεις, με βαθύ αίσθημα ευθύνης απέναντι στο παρόν και το μέλλον αυτού του τόπου.

Οι βασικοί στόχοι του Προυπολογισμού δείχνουν και την αναπτυξιακή προσπάθεια που καταβάλλεται:

- Η μεταστροφή του πρωτογενούς ελλειμματος σε πρωτογενές πλεονασμα 431 δισ.δρχ.(2.3% του ΑΕΠ)

-Η μείωση των δανειακών αναγκών
-Η αύξηση των δαπανών του Π.Δ.Ε. κατά 34,2%
-Η αναπτυξιακή προοπτική λοιπόν είναι ολοφάνερη και θα συνοδευτεί και από μέτρα αναπτυξιακής πολιτικής, που θα ετοιμάσει το ΥΠ.ΕΘ.Ο.

Αξίζει όμως να αναφέρουμε και μερικές από τις πρωτοβουλίες εκείνες που είναι αναγκαίες για να προχωρήσουμε σε αναπτυξιακή κατεύθυνση συνολικά σαν Οικονομία.

-Η ανάπτυξη των παραμεθόριων περιοχών είναι ζήτημα υψίστης προτεραιότητας, καθώς συνδέεται και με εθνικούς λόγους. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός, ότι αυτήν τη στιγμή είναι κλειστές περί τις 200 επιχειρήσεις στην περιοχή Μακεδονίας-Θρακίας. Χρειάζεται ένα ειδικό πρόγραμμα επενδύσεων για την περίπτωση αυτή.

-Η προσπάθεια διεξόδου στις Βαλκανικές χώρες είναι ένα από τα ζητήματα που πρέπει να προσεχτούν ιδιαίτερα και να μην χαθεί η μεγάλη ευκαιρία για την Ελλάδα. Μέτρα όπως η εγκατάσταση Τραπεζών, η ενίσχυση των εμπορικών συναλλαγών, η ενίσχυση των ελληνικών επενδύσεων και η ασφάλιση αυτών των επενδύσεων, είναι άμεσης προτεραιότητας αν θέλουμε να μη μείνουμε πίσω στον τομέα αυτόν.

Η χώρα μας βρίσκεται μπροστά σε μεγάλες προκλήσεις και η υγιής Οικονομία είναι η αναγκαία προϋπόθεση για να μπορεί να σταθεί στο διεθνή χώρο με τον τρόπο που της αρμόζει. Η θωρακίση των παραμεθόριων περιοχών με οικονομική ανθηση και η διεξόδυση στον Οικονομικό Βαλκανικό χώρο είναι στοιχεία άξια της προσοχής μας σαν Έθνος.

ΤΟ Π.Δ.Ε. ΜΟΧΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η αναπτυξιακή διάσταση του Προυπολογισμού δίνεται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και είναι αυτές οι Επενδύσεις ο κυρίως παραγωγός που θα επιτρέπει την ανάπτυξη της Οικονομίας, την επέκταση των δραστηριοτήτων, την αναζωπύρωση της συνολικής Οικονομικής Δραστηριότητας, ώστε να επιτευχθεί ο στόχος της ανάπτυξης του Α.Ε.Π..

Αναφέρω χαρακτηριστικά τους ρυθμούς αύξησης του Α.Ε.Π. τα τελευταία χρόνια:

Το 1988	ο ρυθμός αύξησης του Α.Ε.Π. ήταν 4,5%
Το 1989	3,5%
Το 1991	3,4% Διετηρείτο ακόμα υψηλός
Το 1992	0,9% Ραγδαία Πτώση
Το 1993	θα είναι 0,2% σχεδόν ΜΗΔΕΝΙΚΟΣ

Και μαάλιστα ο επιβραδυνόμενος αυτός ρυθμός αύξησης συνοδεύτηκε από ανησυχιακή αύξηση της ανεργίας * 1991: ανεργό το 7,7% του εργατικού δυναμικού, το 1992 ανεργό το 9,2% και για το 1993 προβλέπεται περαιτέρω αύξηση αυτού του ποσοστού ανεργίας στο 9,5%".

Η πρόβλεψη για την αύξηση του Α.Ε.Π. για την ερχόμενη χρονιά είναι ότι αυτό θα αυξηθεί κατά 1,5%. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος - που θα σημαίνει και αντιστροφή της υπάρχουσας τάσης επιβράδυνσης του ρυθμού αύξησης του Α.Ε.Π. - βασικό ρολόι θα παίξουν τα κονδύλια του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, που θα είναι για το 1994 αυξημένα κατά 34,2% και που θα ανελθουν στο ύψος του 1 τρις δρχ. έναντι 745 δισ δρχ., που είναι η εκτίμηση πραγματοποίησης του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων του έτους 1993.

Αυτή η αύξηση κατά 34,2% στο Π.Δ.Ε. είναι πολύ υψηλότερη από τον αναμενόμενο πληθωρισμό και δείχνει ότι η Κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να ακολουθήσει αναπτυξιακή πολιτική. Εξάλλου αυτή η πολιτική είναι και η μόνη που μπορεί να βγάλει την Ελληνική Οικονομία από την σημερινή υφεση.

Η χρηματοδότηση του Π.Δ.Ε. γίνεται κατά 40% περίπου από τα ευρωπαϊκά ταμεία, ενώ κατά 60% περίπου καλύπτεται από εξωτερικό δανεισμό. Με δεδομένη την στενότητα που υπάρχει στους επενδυτικούς πόρους είναι φυσικό να χρειάζεται και πολύ προσεκτική κατανομή των κονδυλίων, έτσι ώστε να επιταχύνεται η ορθολογική τους αξιοποίηση και να βοηθείται στην πράξη ο εκσυγχρονισμός και η αναγκαία αναδιάρθρωση της Οικονομίας μας.

Από τη στιγμή που τα "ντόπια" κεφάλαια είναι λίγα και ακριβά -λόγω και των υψηλών επιτοκίων- τα ευρωπαϊκά κεφάλαια του πακέτου Ντελόρ αλλά και του ταμείου συνοχής, των υπολοίπων προηγούμενων ετών κλπ. είναι αυτήν τη στιγμή τα μόνα δωρεάν κεφάλαια που μπορεί και πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την αναθέρμανση της ελληνικής οικονομίας. Έτσι ο Προυπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων του 1994 δεσμεύει το μεγαλύτερο μέρος (75%) του προγράμματος για τη χρηματοδότηση έργων, που είναι ενταγμένα στα ευρωπαϊκά προγράμματα, έτσι ώστε να προχωρήσει γρήγορα η υλοποίηση των έργων αυτών και να καταστεί δυνατή η απορρόφηση των αντιστοιχών κοινοτικών πόρων.

Βέβαια, η κατανομή που γίνεται στον Προυπολογισμό είναι κατά ένα μέρος ενδεικτική, αφού δεν έχει ακόμη εγκριθεί το Β' κοινοτικό πλαίσιο στήριξης (και αυτό συνέβη γιατί καθυστέρησε πολύ από την προηγούμενη κυβέρνηση η υποβολή του Σ.Π.Α. με αποτέλεσμα να καθυστερήσουν αντιστοίχα και τα Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα), ωστόσο είναι και μια απόδειξη των προθέσεων της Κυβέρνησης να μη κατασπαταληθούν οι πόροι αυτοί παρά να κατευθυνθούν σε

έργα υποδομής και μεγάλα έργα για να επιταχύνουν την λειτουργία και την αποτελεσματικότητα της Οικονομίας. Και η επιλογή αυτή είναι απολύτως σωστή γιατί αν τα κεφάλαια που εισάγονται από τα ευρωπαϊκά ταμεία δεν χρησιμοποιηθούν ιδιαίτερα σωστά και με τρόπο παραγωγικό, τότε θα έχουν σαν μόνη παρενέργεια την αύξηση της νομισματικής κυκλοφορίας και την τροφοδότηση του πληθωρισμού, με αποτέλεσμα την εκ νέου έξαρση των ελλειμμάτων και την οριστική απώλεια της ευκαιρίας για εξυγίανση.

ΕΠΙ ΜΕΡΟΥΣ ΚΟΝΔΥΛΙΑ

Περνώντας στην επί μερους ανάλυση των κονδυλίων του Π.Δ.Ε. αξίζει να σημειωθούν τα παρακάτω σημεία:

-Τα μεγαλύτερα ποσά θα διατεθούν για τα Νομαρχιακά Έργα (ποσό 228.7 δισ.δρχ. αύξηση 31.3%), για τις Συγκοινωνίες (ποσό 170.4 δισ. δρχ. αύξηση 21.6%, πρόκειται κυρίως για χρηματοδότηση έργων οδοποιίας ενταγμένων στο ΕΠΣ), για την Εκπαίδευση (ποσό 106.9 δισ.δρχ. αύξηση 41.6%) και για την Βιομηχανία - Ενέργεια - Βιοτεχνία (ποσό 104.3 δισ. δρχ. αύξηση κατά 33.7% κυρίως για δραστηριότητες του Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ., της Ε.Τ.Β.Α., της Δ.Ε.Π.Α., αλλά και για τις ιδιωτικές επενδύσεις μέσω αναπτυξιακών νομών).

-Με δεδομένη την μεγάλη αύξηση για την Εκπαίδευση (41.6%) που αφορά σε πιστώσεις έργων κατασκευής συντήρησης σχολικών κτιρίων, εξοπλισμών κ.λπ. για τον νομό Αττικής μόνον (για τις υπόλοιπες Νομαρχίες η χρηματοδότηση γίνεται από τα Νομαρχιακά προγράμματα του ΠΔΕ), τα κονδύλια που παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες αυξήσεις είναι για τους τομείς της Υγείας-Πρόνοιας (αύξηση 59,5%) και στον τομέα Τουρισμού-Μουσείων-Μνημείων (35,8%) δείγματα του ενδιαφέροντος της Κυβέρνησης για την Υγεία (νοσοκομεία, έργα περιφερειακού και εθνικού επιπέδου, εξοπλισμός νοσηλευτικών ιδρυμάτων κ.λπ.) και για τον Τουρισμό (δραστηριότητες του ΕΟΤ) και τον Πολιτισμό.

Αν δούμε τις δαπάνες του Προυπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων κατά Υπουργείο, θα δούμε ότι αξιοσημειώτες είναι οι αυξήσεις για το Υπουργείο Δικαιοσύνης (146,5%) και για το Υπουργείο Αιγαίου (102,7%), ενώ αξιοσημειώτες είναι οι μειώσεις δαπανών για το Υπουργείο Εξωτερικών (-46%) και για το Υπουργείο Προεδρείας (-51,1%) ενώ μείωση υπάρχει και στο Υπουργείο Μεταφορών Επικοινωνιών (-9,7%).

Η ΕΞΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

Η Κυβέρνηση με το που ανέλαβε τα καθήκοντα της βρήκε μπροστά της διαθέσιμους πόρους 450 δισ. δρχ. και άμεσες ανάγκες 2,5 τρισ. δρχ. Η κρίση της Ελληνικής Οικονομίας, με ρίζες βαθιές στο παρελθόν, είχε φτάσει σε ένα σημείο εκρηκτικό. Και η κρίση αυτή, που εντάθηκε τα τελευταία χρόνια της κακοδιαχείρισης σε σημείο τρομακτικό πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα και αποτελεσματικά. Το δημοσιο χρέος που το 1989 ήταν 9 τρισ. δρχ. έχει σήμερα εκτιναχθεί στα 20 περίπου τρισ. δρχ.. Και το χρέος αυτό που γονατίζει τον Προυπολογισμό του κράτους σπαιρεί να αφανίσει την Οικονομία μας.

Πρέπει να δοθεί επιτέλους μια λύση. Ύστερα από τα νεοφιλελεύθερα πειράματα της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας που συρρικνώσαν την παραγωγική βάση της χώρας και στενεψαν τους ορίζοντές της, εκμηδενίζοντας σχεδόν τους ρυθμούς ανάπτυξης της χώρας, πρέπει να δοθεί μια λύση που να απαντά ριζικά, οριστικά και μόνιμα στο πρόβλημα των ελλειμμάτων. Γιατί τα ελλείμματα είναι η πηγή της κακοδαιμονίας.

Το έλλειμμα του Δημοσίου, πηγαινοντας κατά μεγάλο μέρος σε μισθούς και συντάξεις μετατρέπεται σε εισόδημα και ανεβαζει τον τιμαριθμό, ενώ οι τοκοί των δανειών που συνάπτονται για την κάλυψη του ελλείμματος ανεβαζουν τα επιτόκια, ακριβαιουν το χρημα, μειωνουν τα διαθέσιμα κεφάλαια και πνιγουν την αναπτυξη. Έτσι όμως το χρέος μεγαλώνει ακόμη περισσότερο καθώς επιβαρρυνεται με μεγαλύτερα επιτόκια, ενώ η περιορισμένη οικονομική δραστηριότητα μειώνει τα κρατικά έσοδα από έμμεσους και άμεσους φόρους. Και μπαίνουμε στον φαύλο κύκλο της λιτότητας, της υφησης, της ανεργίας και της ανεχειας, μπαίνουμε δηλαδή στην πολιτική που τα τελευταία χρόνια επέβαλε στον Ελληνικό λαό μίαν αδιέξοδη πολιτική λιτότητας και φτωχειας, μια πολιτική θυσιών χωρίς ελπίδα και μεταφορα εισοδηματος από τις φτωχότερες στις πλουσιότερες ή φοροδιαφεύγουσες τάξεις.

Με λίγα και πανάκριβα κεφάλαια δεν γίνεται ανάπτυξη και όταν δεν υπάρχει ανάπτυξη δεν υπάρχουν δουλειές, υπάρχει φτωχεια, ανεργία, αγανακτηση και πληττεται η ίδια η συνοχή της κοινωνίας. Ούτε η Κοινωνία των 2/3 της κ. Θάτσερ είναι η λύση, ούτε η περιοριστική μέχρις ασφυξίας πολιτική του κ. Μάνου δινουν την διέξοδο. Για να καταπολεμηθει το δημοσιο χρέος υπάρχουν συγκεκριμένα όπλα που μπορεί να χρησιμοποιήσει μια κυβέρνηση όταν έχει την πολιτική βούληση να ενεργήσει προς το συμφερον του Έθνους και όταν σκοπεύει να διαχειριστεί την εξουσία προς όφελος ολόκληρου του λαού και όχι για λογαριασμό μερικών μόνο ομάδων και τάξεων, που συμβαινει μάλιστα να είναι και οι πλουσιότερες. Είναι η σωστή, αποτελεσματική

και προπαντος δικαιη φορολόγηση από την μία, και η σωστή διαχειριση των κονδυλίων για επενδύσεις από την άλλη.

Η κυβερνηση εχει αυτην την πολιτική βούληση και θα προβεί στις ενέργειες εκείνες που της αναλογούν. Το περιέγραψε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ο Πρωθυπουργός κ. Α. Παπανδρέου στην ομιλία του στην συνεδρίαση της Κυβερνητικής και Οικονομικής Επιτροπής όταν ειπε:

“Η κυβερνηση σε ο,τι της αναλογει είναι αποφασισμένη να κάνει αυτό που χρειάζεται” και αναφερόμενος στο θεμα της Ανάπτυξης τονισε: “Το αναπτυξιακό κλειδι της επιτυχίας είναι οι επενδύσεις και η άνοδος της παραγωγικότητας. Μειωνοντας το χρεος και τα ελλειμματα απελευθερώνουμε πόρους για την επένδυση. Παράλληλα αξιοποιούμε και τους πόρους της κοινοτικής αλληλεγγυης. Τα υπόλοιπα είναι δουλειά των εργαζομένων και των επιχειρηματιών. Αυτοί μόνο τελικά μπορούν να κερδίσουν την μάχη της παραγωγικότητας, να ανοίξουν τον δρόμο για τη λύση των άλλων προβλημάτων. Στη μάχη αυτήν καλούμε ολόκληρο τον Ελληνικό λαό. Οφείλουν όλοι να αγωνιστούν. Ξεροντας ότι το Έθνος θα εξαφανίσει την υπερχρέωση της χώρας ή η υπερχρέωση θα αφανίσει το Έθνος”.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΑΛΑΝΟΣ

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Β' ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΗ
ΤΗΣ ΜΕΙΟΨΗΦΙΑΣ (Ν.Δ.)
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΜΕΪΜΑΡΑΚΗ
ΒΟΥΛΕΥΤΗ Β' ΑΘΗΝΩΝ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Για τον Προυπολογισμό του Κρατους Οικονομικού Έτους 1994
του Ειδικού Εισηγητή της Μειοψηφίας (Ν.Δ.)
Ευάγγελου-Βασιλείου Ι. Μειμαρακη
Βουλευτή Β' Αθηνών

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι.

Η κατάθεση του κρατικού προϋπολογισμού του 1994 διέλυσε τους μύθους που είχαν προεκλογικά δημιουργηθεί, ότι το ΠΑΣΟΚ έχει την 'μαγική' δυνατότητα να δώσει λύσεις στα μεγάλα και καυτά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα της Χώρας.

Από την δυσκολή αλλά αναγκαία, υπεύθυνη και ωφέλιμη για τον Ελληνικό Λαό, οικονομική πολιτική της Νέας Δημοκρατίας περάσαμε με ταχύτητα στους ακροβατισμούς και στις ασκήσεις επί χάρτου του ΠΑΣΟΚ, όπως φαίνεται από τον Προυπολογισμό που κατετέθη.

Και τούτο διότι ο Προυπολογισμός αυτός είναι κυριολεκτικά στον αέρα, είναι μετέωρος, όπως ήδη ευστοχα ελέγχθη, αφού υπερεκτιμά τα έσοδα και τον ρυθμό ανάπτυξης και υποεκτιμά τα έξοδα και αποκρύπτει δαπάνες.

Το κοινωνικό σύνολο καλείται να καταβάλει εντός του 1994 ένα τρις φόρους επιπλέον, σε σχέση με το 1993.

Πρέπει να σημειώσω ότι προεκλογικά, αλλά και στον προϋπολογισμό του 1993, όπου προεβλέποντο επιπλέον έσοδα σε σχέση με το 1992, το ΠΑΣΟΚ μίλουσε για εξάντληση της φορολογικής αντοχής των πολιτών και μόλις επανήλθε στην εξουσία 'φόρτωσε' νέα φορολογικά βάρη στις πλάτες του Ελληνικού Λαού.

Και μάλιστα επειδή υπερεκτιμά τα έσοδα, τα οποία βεβαίως δεν θα εισπράξει, η κοινή γνώμη μετά τον Φεβρουάριο, Μάρτιο, θα πληροφορηθεί και πρόσθετα μέτρα, νέους φόρους, για να μπορέσει η κυβέρνηση να ανταποκριθεί στις μεγάλες δαπάνες. Διότι προβλέπει διπλάσια αύξηση εσόδων από το 1993 και η αύξηση αυτή δεν δικαιολογείται από την φυσιολογική αύξηση των εσόδων ούτε από την προβλεπόμενη αύξηση του ΑΕΠ. Άρα τα μισά και πλέον έσοδα θα προκύψουν υποχρεωτικά από νέους φόρους, παρά τα αντιθέτως διακηρυχθέντα.

Επομένως, πλήττεται καιρία η αξιοπιστία της οικονομικής πολιτικής και θα υπάρχουν ανάλογες αρνητικές επιπτώσεις στις επενδύσεις και την ανάπτυξη.

Ο προϋπολογισμός του 1994 δεν υπηρετεί όμως ούτε την ανάπτυξη. Προβλέπει ως πραγματική αύξηση του εθνικού εισοδήματος 1,5%. Βεβαίως, δεν μπορούμε σοβαρά να μιλάμε για ανάπτυξη με αυτό το ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ, όταν μάλιστα αυτό το ποσοστό είναι κάτω από το μισό που απαιτείται για να δοθεί αναπτυξιακή διάσταση στον Προυπολογισμό και για να πετύχουμε τους στόχους του προγράμματος σύγκλισης που υποβάλαμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι επενδύσεις μειώνονται απομακρυνοντας ακόμη περισσότερο την ανάπτυξη. Για να εμφανίσει αύξηση των επενδύσεων το ΠΑΣΟΚ ματαίωσε προγραμματισμένες επενδύσεις από τη Νέα Δημοκρατία ύψους 230 δις. για το 1993, τις οποίες στη συνέχεια συμπεριέλαβε στον Προυπολογισμό για το 1994.

Με την πρακτική όμως αυτή μείωσε και τα ποσά που θα λαμβάναμε από το πρόγραμμα του Ταμείου Συνοχής για το έτος 1993. Η κίνηση αυτή, της περικοπής των 230 δις. από το Π.Δ.Ε. του '93, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι κάτι ανάλογο θα γίνει και στο μέλλον στην περίπτωση που υπάρξει υστερήση εσόδων ή υπέρβαση δαπανών.

Κατά συνέπεια, με πλήρη βεβαιότητα μπορούμε να πούμε ότι ο Προυπολογισμός δεν υπηρετεί την ανάπτυξη και μας απομακρύνει από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Φαίνεται ότι η κυβέρνηση ενδιαφέρεται μόνο για το παρόν και δεν έχει στόχους και προοπτική. Διότι πώς αλλιώς μπορεί να εξηγηθεί η πλήρης απομακρυνση από την Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Πρέπει να θυμηθούμε την προσέγγιση των στόχων της Συνθήκης για να καταλάβουμε πόσο απομακρυνόμαστε απ' αυτήν και γι' αυτό θα τους απαριθμήσω σύντομα.

Πρώτον, το δημόσιο χρέος δεν πρέπει κατά τη στιγμή της ένταξης στην τρίτη φάση να υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ ή να δείχνει σαφή τάση μείωσης προς το 60%.

Δεύτερον, το δημοσιονομικό έλλειμμα ως ποσοστό του ΑΕΠ δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3% ή να παρουσιάζει σαφή μείωση προς το 3%.

Τρίτον, ο εγχώριος πληθωρισμός τη στιγμή της ένταξης στην τρίτη φάση δεν πρέπει να υπερβαίνει τη 1,5 ποσοστιαία μονάδα πάνω από το μέσο πληθωρισμό των τριών χωρών της Κοινότητας με το χαμηλότερο πληθωρισμό.

Τέταρτον, τα μακροχρόνια επιτόκια θα πρέπει να διαμορφώνονται ελεύθερα και δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν περισσότερο από 2 ποσοστιαίες μονάδες το μέσο επιτόκιο των τριών κρατών της Κοινότητας με τα χαμηλότερα.

Πέμπτον, η δραχμή θα πρέπει να ενταχθεί στη στενή ζώνη διακύμανσης του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Έκτον, μέχρι το 1995 η Τραπεζα της Ελλάδος θα πρέπει να έχει αυτονομηθεί τελείως και να μην δανείζει πλέον το Ελληνικό Δημόσιο.

Πρέπει να γνωρίζουμε όλοι μας και εμείς και ο Ελληνικός Λαός, πως οι παραπάνω δημοσιονομικοί και νομισματικοί όροι, που θέτει η Συνθήκη του Μάαστριχτ, την οποία άλλωστε πλην του Κ.Κ.Ε. όλοι ψηφισαμε, είναι ουτως η άλλως απαραίτητες προϋποθέσεις για τη σταθεροποίηση και ανάπτυξη της οικονομίας μας.

Ποιους, λοιπόν, από τους παραπάνω στόχους προσπαθούμε να προσεγγίσουμε με τον Προυπολογισμό που συζητούμε; Κανέναν. Γι' αυτό και τονίζουμε ότι απομακρυνόμαστε από την Ευρωπαϊκή Ένωση, από την οποία μόνο ωφέλειες θα προκύψουν για τη Χώρα μας.

Όπως γνωρίζουμε όλοι μας, για να γίνουν επενδύσεις και να έχουμε ανάπτυξη, πρέπει να εμπεδωθεί και ένα κλίμα εμπιστοσύνης. Πρέπει να είναι σαφείς οι κανόνες της Οικονομίας. Οι αλληλοσυγκρουόμενες δηλώσεις του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας όχι μόνο δεν βοηθούν σ' αυτό, αλλά αντιθέτως δημιουργούν μεγαλύτερη συγχυση.

Οι πρόσφατες ανακοινώσεις για τα φορολογικά μέτρα έχουν παγώσει την αγορά και έχουν οδηγήσει σε αύξηση των τιμών. Η άνοδος των τιμών γίνεται αμέσως αντιληπτή στον καταναλωτή, όπως και η μεγάλη ύφεση στην οποία οδηγούμεθα. Για να υπάρξει τόσο σκληρή φορολογία του εθνικού εισοδήματος πρέπει πρώτα απ' όλα να υπάρξει εισόδημα. Εάν η οικονομία δεν πάει καλύτερα, εάν δεν υπάρξει ανάπτυξη, αποκλείεται να πετύχει το Δημόσιο τους εισπρακτικούς του στόχους, όσους φόρους και αν βάλει.

Οι προτάσεις για τα φορολογικά μέτρα διακρίνονται σε δύο κατηγορίες. Τα μέτρα που προβλέπουν αύξηση φόρων ή νέους φόρους και τα μέτρα για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής.

Τα πρώτα μας βρίσκουν κατηγορηματικά αντίθετους. Έχει εξαντληθεί η αντοχή του Έλληνα φορολογούμενου.

Ειδικότερα όμως ο ΦΠΑ στις οικοδομές θα οδηγήσει σε μαρασμό όλους τους απασχολούμενους κλάδους με τις οικοδομές και θα κάνει άπιαστο όνειρο του κάθε Έλληνα την απόκτηση ιδιόκτητης στέγης. Αλλά και η επαναφορά του ΕΦΤΕ θα αυξήσει το κόστος του χρήματος και θα έχουμε δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομία.

Όσον αφορά τα μέτρα για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής, θα περιμένουμε να γίνουν πιο συγκεκριμένα για να πούμε και εμείς τη θέση μας. Κατ' αρχήν όμως μας βρίσκουν σύμφωνους. Άλλωστε κινούνται προς την κατεύθυνση στην οποία εκκινείτο και η Νέα Δημοκρατία. Σας προτείνουμε επίσης να ολοκληρώσετε το πρόγραμμα που άρχισε επί των ημερών μας, της μηχανοργάνωσης των Δ.Ο.Υ. και της διασταύρωσης των στοιχείων. Μην το εγκαταλείψετε, γιατί τελικά δεν θα μπορούσατε να συλλάβετε τη φοροδιαφυγή.

Από τις προτάσεις, επίσης, γίνεται αντιληπτό ότι εγκαταλείπετε πλήρως την αποκρατικοποίηση. Και όχι μόνο την εγκαταλείπετε, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις προχωρείτε σε επανακρατικοποίηση τη στιγμή κατά την οποία όλη η Ευρώπη, όλος ο κόσμος κινείται προς την κατεύθυνση της αποκρατικοποίησης. Και πρέπει να τονίσω ότι για μας η αποκρατικοποίηση δεν είναι ένα εισπρακτικό μέτρο. Δεν έχει τιμειακό χαρακτήρα. Βεβαίως, κατά το στάδιο της αποκρατικοποίησης έχει ο προϋπολογισμός κάποια εσοδα. Αλλά εμείς δεν στεκόμαστε μόνο σ' αυτό. Για μας η αποκρατικοποίηση είναι κυρίως μοχλός ανάπτυξης. Εξυγιαίνει τον ανταγωνισμό, ξεκαθαρίζει τους κανόνες και οδηγεί στην ανάπτυξη. Γιατί έχει γίνει πια αντιληπτό σε όλους μας ότι οι επιχειρήσεις αυτές δεν μπορούν να λειτουργήσουν με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια. Βεβαίως, το κράτος που ασκεί κοινωνική πολιτική πρέπει να επιχορηγεί τις επιχειρήσεις που έχουν κοινωνικό χαρακτήρα, αλλά διαφωνούμε ριζικά ότι πρέπει να είναι και ιδιόκτητες.

Γι' αυτό σας προτείνουμε ξεκαθαρίστε γρήγορα τις θέσεις σας για να δημιουργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης και ασφαλείας στην οικονομία και μην εγκαταλείψετε τις αποκρατικοποιήσεις εκείνες, που θα οδηγήσουν σε ανάπτυξη την οικονομία.

Ο Προυπολογισμός όμως υποεκτιμά και τις δαπάνες και αποκρύπτει πολλές απ' αυτές. Είναι ψευδής ο επικαλούμενος στην εισηγητική σας έκθεση περιορισμός δαπανών με δήθεν εκτεταμένες οικονομίες. Εμείς πιστεύουμε ότι σε πολλούς τομείς γίνεται σπαταλή -αρά μπορούν να περιοριστούν και άλλοι οι δαπάνες- και σε άλλους τομείς είναι υπερβολικά χαμηλές και μπορούν να αυξηθούν.

Παντως, εκτεταμένες οικονομίες δια του ρυθμού αύξησεως αυτών έναντι των δαπανών του 1993, όπως ισχυρίζεστε, δεν γίνονται.

Η πραγματικότητα είναι η εξής:

Η αύξηση των δαπανών του 1993 έναντι του 1992 οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση των υποχρεώσεων για την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους και των εγγυήσεων κατά ποσό 720 δις. Με το ποσόν αυτό εξυπηρετήθηκαν, κατά κύριο λόγο, δάνεια και εγγυήσεις της οκταετίας του ΠΑΣΟΚ. Εάν, λοιπόν, αφαιρεθεί το ποσόν αυτό από το σύνολο των δαπανών του έτους 1993, τότε η αύξηση των δαπανών του έτους 1993 έναντι των δαπανών του 1992 ανέρχονται σε ποσοστό 14,38%.

Αντίθετα με τις δήθεν εκτεταμένες οικονομίες του Προυπολογισμού του 1994, η αύξηση των δαπανών του έτους αυτού έναντι του 1993 ανέρχεται σε ποσοστό 18,54%. Αφαιρουμένης βεβαίως της διαφοράς για την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους (2.854-2.278-576 δις).

Συνεπώς, οι δαπάνες του Προυπολογισμού του 1994 σε σχέση με το 1993 είναι περισσότερο αυξημένες απ' ό,τι το 1993 σε σχέση με το 1992, αλλά και υπερβαίνουν ουσιαστικά τον προβλεπόμενο πληθωρισμό, άρα είναι ψευδές ότι ο Προυπολογισμός επιτυγχάνει εκτεταμένες οικονομίες, όπως ισχυρίζεστε στην εισηγητική σας έκθεση.

Από μία όμως πιο αναλυτική μελέτη των δαπανών παρατηρείται επίσης εικονική πρόβλεψη σε πολλές κατηγορίες δαπανών. Ενδεικτικά αναφέρω ορισμένες:

Οι δαπάνες για τα νοσήλια 114 δις., είναι βέβαιο ότι θα υπερβούν ουσιαστικά τις προβλέψεις σας, λαμβανομένου υπ' όψιν του γεγονότος ότι ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των δαπανών αυτών κατά την τελευταία πενταετία είναι 20%-30% περίπου. Και εσείς προβλέπετε αύξηση της τάξεως 1,2% περίπου. Είναι, λοιπόν, βέβαιο ότι θα πεσετε έξω και ότι η πρόβλεψη είναι εικονική.

Διεκρυσχθη, επίσης, ότι στον τομέα της Υγείας θα επανέλθει το παλιό σύστημα του Ε.Σ.Υ., ανεξαρτήτως αν κανείς συμφωνεί με αυτό το σύστημα ή όχι, γεγονός είναι ότι αυτό συνεπάγεται αυξημένες δαπάνες και δεν εμφανίζεται ανάλογη αύξηση στον Προυπολογισμό.

Οι δαπάνες για τους συγκοινωνιακούς φορείς προβλέπονται στον Προυπολογισμό στα ίδια επίπεδα με το έτος 1993 (95 δις. περίπου). Το νομοσχέδιο όμως το οποίο κατετέθη και οι προβλεπόμενες ρυθμίσεις είναι βέβαιο ότι θα αυξήσουν ουσιαστικά το ύψος των δαπανών αυτών. Και είναι αδιανόητο να επιμένετε στην ψήφιση αυτού του νομοσχεδίου λίγες μέρες μετά την κατάθεση του Προυπολογισμού και να μην προβλέπετε τις αυξημένες δαπάνες.

Οι δαπάνες προμηθειών εμφανίζονται εξαιρετικά περιορισμένες, ενώ είναι δεδομένο ότι ο ρυθμός αύξησης των δαπανών αυτών κατά τα τελευταία έτη, με πραγματικές οικονομίες, είναι της τάξεως του 15%-30% και είναι βέβαιο ότι θα εμφανίσουν αύξηση.

Το αποθεματικό εμφανίζεται ιδιαίτερα αυξημένο, ύψους 100 δις. Αυτό σημαίνει ή ότι έχετε μεγάλη αμφιβολία για την ακριβή εφαρμογή του προϋπολογισμού εξόδων, ή ότι υποκρύπτει ενδεχομένη πρόθεση για καταναλωτικές δαπάνες, τις οποίες όμως δεν τολμάτε να εμφανίσετε στον Προυπολογισμό.

Η μείωση των επιδοτήσεων προς την γεωργία δείχνει την έλλειψη ενδιαφέροντος από την κυβέρνηση για τους αγρότες ή είναι και αυτή εικονική. Η πρόβλεψη δε της καλύψεως αυτής με δανεισμό της Α.Τ.Ε., όπως αναφέρετε στην εισηγητική σας έκθεση, οδηγεί σε φαύλο κύκλο.

Πρέπει επίσης να επισημάνω την πλήρη αναντιστοιχία των προεκλογικών σας δεσμεύσεων με τη σημερινή σας πρακτική στο θέμα των μισθών και της εισοδηματικής πολιτικής. Προεκλογικά δεσμευθήκατε ότι θα διασφαλίσετε πλήρως το εισόδημα των εργαζομένων. Με την εισοδηματική πολιτική που εξαγγείλατε περιμένει τους δημοσίους υπαλλήλους άγρια λιτότητα. Η αύξηση που εξαγγείλατε 5%+5%, που θα δοθεί τα δύο εξάμηνα του 1994, θα φέρει αύξηση του ετήσιου ονομαστικού εισοδήματος των δημοσίων υπαλλήλων κατά 7,5% περίπου. Με τον προβλεπόμενο από σας πληθωρισμό θα υποστούν πρόσθετη απώλεια πραγματικού εισοδήματος 3,5% περίπου. Σ' αυτό πρέπει να προστεθεί και η ασφαλιστική εισφορά 2,8% που θα χάσουν οι δημόσιοι υπάλληλοι, λόγω της αύξησης των ασφαλιστικών κρατήσεων.

Πρόκειται για μια απόφαση της κυβερνήσεως της Νέας Δημοκρατίας, η οποία κρίθηκε αναγκαία λόγω της χρεωκοπίας του ασφαλιστικού συστήματος από τις επιλογές και την πολιτική που ακολουθήθηκε την οκταετία του ΠΑ.Σ.Ο.Κ. Τότε βέβαια το ΠΑ.Σ.Ο.Κ. έκανε σκληρούς αγώνες για να μην περάσει η πολιτική της Νέας Δημοκρατίας, αλλά ως κυβέρνηση εφαρμόζει την πολιτική που είχε καταγγείλει.

Οι δημοσιοί υπάλληλοι που ψήφισαν ΠΑ.Σ.Ο.Κ. γιατί πείσθηκαν από την προπαγάνδα του ότι είχε την λύση να βάλει τέλος σε μια δυσχερή, αλλά αναγκαία πολιτική, τώρα ανακαλύπτουν πως εξαπατήθηκαν και τους περιμένει λιτότητα, ενώ περιορίζονται αισθητά οι πιθανότητες επιτυχίας της οικονομικής πολιτικής που ακολουθεί το ΠΑ.Σ.Ο.Κ.

Τα δυσχερή όμως δεν σταματούν εδώ. Η μαγία με την οποία προωθεί το ΠΑ.Σ.Ο.Κ. νέους μαζικούς κομματικούς διορισμούς σημαίνει πολύ απλά πως περισσότεροι δημοσιοί υπάλληλοι θα πρέπει να μοιραστούν τα ίδια κονδύλια του Προυπολογισμού.

Το ότι θα δοθεί, αν δοθεί, διορθωτικό ποσό το 1995, όπως ισχυρίζεται η κυβέρνηση, δεν σημαίνει ότι το 1994 δεν θα έχουν απώλειες του πραγματικού τους εισοδήματος οι εργαζόμενοι. Σημαίνει απλά ότι 'φορτώνεται' ένα μεγάλο βάρος στον Προυπολογισμό του 1995.

Η εικονική, λοιπόν, εμφάνιση των μεγεθών του Προυπολογισμού στις δαπάνες, αλλά και στα έσοδα, είναι οίγουρο ότι θα δημιουργήσει πρόσθετες και μάλιστα μεγάλες ταμειακές ανάγκες. Θα οδηγήσει, επομένως, σε εσωτερικό δανεισμό με πρόσθετες επιβαρύνσεις τόκων, αλλά και τα επιτόκια θα παραμείνουν υψηλά, εφ' όσον ο υψηλός δανεισμός δεν θα επιτρέψει καθ' όλη τη διάρκεια του 1994 την μείωση τους.

Ο Κρατικός Προυπολογισμός του 1994 δεν περνάει τις 'εξετάσεις' των αναγκών της ελληνικής οικονομίας.

Δεν υπηρετεί ούτε την σταθεροποίηση ούτε την ανάπτυξη ούτε, φυσικά, την κοινοτική σύγκλιση.

Η αδυναμία της κυβέρνησης να επεξεργασθεί μία αξιόπιστη οικονομική πολιτική είναι εμφανής και οδηγούμεθα σε νέα εκρηξη κόστους και τιμών.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε:

- Αύξανονται τα φορολογικά βάρη.
- Μειώνονται τα εισοδήματα των μισθωτών.
- Οδηγούμεθα σε νέο δανεισμό με συνέπεια την ώθηση των επιτοκίων.
- Δεν αυξάνονται οι δαπάνες για την ανάπτυξη.
- Ο Προυπολογισμός δεν υπηρετεί την κοινοτική σύγκλιση.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ - ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ι. ΜΕΤΙΜΑΡΑΚΗΣ

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Β' ΑΘΗΝΩΝ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΗ
ΤΗΣ ΜΕΙΟΨΗΦΙΑΣ (Ν.Δ.)
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Για τον Προυπολογισμό του Κράτους Οικονομικού Έτους 1994
του Ειδικού Εισηγητή της Μειοψηφίας (Ν.Δ.)
Δημητρίου Κωστοπούλου
Βουλευτή Αρκαδίας

Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι,

Η κατάθεση του προϋπολογισμού αποτελεί κορυφαίο πολιτικό και οικονομικό γεγονός αφού με αυτόν παρουσιάζονται οι κατευθύνσεις της οικονομικής πολιτικής για τον χρόνο που έρχεται, αλλά και επηρεάζει άμεσα και το μέλλον.

Σκοπός μας δεν είναι να ακολουθήσουμε μια στείρα αντιπολίτευση, όπως πράξατε εσείς αλλά να επισημάσουμε τις αδυναμίες του προϋπολογισμού και να θέσουμε τις θέσεις μας, συμβάλλοντας έτσι στην αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων, που είναι προβλήματα ολου του Ελληνικού Λαού, ανεξαρτήτως πολιτικής τοποθέτησης.

Παρά την πρόθεσή μας όμως να μην καταγγείλουμε συνολικά τον προϋπολογισμό και να ακολουθήσουμε το παράδειγμα σας, μας δίνει το δικαίωμα αυτό τούτο το κείμενο της εισηγητικής έκθεσης. Στη σελίδα 77 της εισηγητικής έκθεσης αναφέρεται ότι: "τα ασφυκτικά περιθώρια μέσα στα οποία θα έπρεπε να ολοκληρωθεί η διαδικασία κατάρτισης δυσχεραίνουν σοβαρά την συστηματική επεξεργασία και λεπτομερή παρουσίαση όλων των θεμάτων δημοσιονομικής πολιτικής που σκοπεύει να ακολουθηθεί η κυβέρνηση τα επόμενα χρόνια". Σε άλλο σημείο αναφέρεται ότι "η κατανομή πιστώσεων κατά τομέα και φορέα του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων θα πρέπει να θεωρηθεί κατά ένα μέρος ενδεικτική". Παράλληλα η όλη φορολογική πολιτική που θα εφαρμόσει η κυβέρνηση δεν είχε καθοριστεί κατά την επεξεργασία του προϋπολογισμού και στηρίζεται, όπως αναφέρει η εισηγητική έκθεση "στην συγκατάθεση, την εμπιστοσύνη και τη συνεργασία όλων των παραγωγικών δυναμειών του τόπου για την λεπτομερή εξειδίκευση των μέτρων της φορολογικής πολιτικής που θα ολοκληρωθεί στα πλαίσια ενός ευρύτερου κοινωνικού διαλόγου στο προσεχές διάστημα".

Κύριοι Συνάδελφοι,

Δεν είμαστε κατά του κοινωνικού διαλόγου, αλλά ο κοινωνικός διάλογος θα έπρεπε να προηγηθεί της καταρτίσεως του προϋπολογισμού. Προηγούνται τα θεμέλια της κατασκευής της οροφής. Δεν μπορεί να γίνει σοβαρή κριτική σε έναν προϋπολογισμό που στηρίζεται σε φορολογική πολιτική που θα διαμορφωθεί στο μέλλον.

Το Σύνταγμα δίδει την δυνατότητα για την αντιμετώπιση εκτάκτων συνθηκών όπου δεν υπάρχουν επαρκή χρονικά περιθώρια. Μπορούσατε να προσφύγετε στα δωδεκαμήσια. Ίσως η "λανθασμένη πολιτική" που επικαλείσθε να ήταν προτιμότερη της πλήρους ανυπαρξίας πολιτικής. Ένα άλλο σημείο, το οποίο δεν θα πρέπει να μας αφήσει αδιάφορους, είναι η πρόθεσή σας να επιρριψετε την προβλεπόμενη αποτυχία της πολιτικής σας στο παρελθόν. Η προσφιλής θεωρία της "καμμένης γής" άρχισε την επομένη των εκλογών. Όταν δίνετε τις προεκλογικές υποσχέσεις ότι θα διατηρήσετε την αγοραστική δύναμη των εργαζομένων και θα αναπληρώσετε τις απώλειες των παρελθόντων ετών, δεν γνωρίζατε την κατάσταση της οικονομίας; Δεν γνωρίζατε το ύψος του δημοσίου χρέους; Χρέος το οποίο σεις δημιουργήσατε. Αφού, όπως αναλυεται παρακάτω, το ύψος του δημοσίου χρέους που ανέρχεται σε 19,74 τρις δραχμές κατά 93% πέρχεται από την πολιτική του "Τσοβόλα, δώσα όλα".

Κύριοι Συνάδελφοι,

Δεν προσπαθήσαμε να πείσουμε κανένα ότι η δημοσιονομική κατάσταση της χώρας ήταν ικανοποιητική. Παρα το πολιτικό κόστος, με πλήρη επίγνωση των πράξεών μας, εφαρμόσαμε πολιτική, η οποία δεν ήταν αρεστή στην πλειοψηφία του Ελληνικού Λαού, αλλά αναγκαία για να σταματήσει ο ολέθριος κατήφορος που είχατε οδηγήσει την οικονομία με την πολιτική που ακολουθήσατε στη δεκαετία του '80. Η αναστροφή του πρωτογενούς ελλείμματος επί μια δεκαετία σε πρωτογενές πλεονασμα 259 δις δραχμών το 1992 και σε 59,19 δις δραχμές έλλειμμα το 1993 σε σύγκριση με 813 δις πρωτογενές έλλειμμα το 1989 σταμάτησε την περαιτέρω ολισθηρή αύξηση του δημοσίου χρέους που περιορίστηκε μόνο στην αυτόνομη αύξησή του. Αν ακολουθούσαμε την πολιτική σας και αυξανόταν τα πρωτογενή ελλείμματα με τους ρυθμούς που παρατηρήθηκαν την περίοδο 1981-89, τώρα δεν θα μιλούσαμε για δύσκολη κατάσταση αλλά για πλήρη καταστροφή και χρεωκοπία. Ακολουθήσαμε μια πολιτική που, εάν είχε ολοκληρωθεί, θα μας έβγαζε από το αδιέξοδο που είχατε οδηγήσει την οικονομία. Ευχόμεθα, για το καλό του τόπου και του Ελληνικού Λαού, να αντιμετωπίσετε με σοβαρότητα τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα και όχι με γνώμονα την μικροπολιτική σκοπιμότητα που εφαρμόσατε στο παρελθόν. Παντως τα πρώτα σας βήματα δεν μας πείθουν.

Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι.

Πριν αναλύσουμε εάν ο προϋπολογισμός επιτυγχάνει τους στόχους του, που είναι σταθερότητα - ανάπτυξη - κοινωνική δικαιοσύνη, όπως υποστηρίζει η κυβέρνηση, πρέπει να υπενθυμίσω ότι η χώρα μας έχει έναν και μόνο προσανατολισμό, τον ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ, πράγμα που αποφάσισε η συντριπτική πλειοψηφία του πολιτικού κόσμου.

Είναι δε ευχάριστο, ότι η κυβέρνηση επαναβεβαίωσε αυτόν τον προσανατολισμό με τις προγραμματικές της δηλώσεις.

Εκτιμούμε, ότι οι επιδιωκόμενοι στόχοι δεν είναι μόνο απόρροια της Συνθήκης του Μάαστριχτ αλλά και αναγκαία για το μέλλον της Ελλάδος.

Στόχοι λοιπόν अपαρέγκλιτοι είναι η σταθερότητα και η οικονομική ανάπτυξη, ώστε να επιτευχθεί η πραγματική σύγκλιση.

Επισημαίνεται ότι, οι παραπάνω στόχοι περνάνε μέσα από τα σημερινά προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας και ειδικότερα: Τα Δημόσια Ελλείμματα, το Δημόσιο Χρέος και τον Πληθωρισμό. Η μείωση όμως των ελλειμμάτων είναι αναγκαίο να προέλθει από την αύξηση των δημοσίων εσόδων και τη μείωση των δαπανών. Το πρώτο μπορεί να επιτευχθεί με διεύρυνση της φορολογικής βάσης και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, αλλά κυρίως, από την οικονομική ανάπτυξη. Το δε δεύτερο με τη μείωση των δημοσίων δαπανών, η οποία όμως πρέπει να συνοδεύεται από συνεχή μείωση του δημοσίου τομέα.

Η μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων θα έχει σαν αποτέλεσμα την άμεση μείωση του δημόσιου χρέους και του πληθωρισμού και κατ' επέκταση των επιτοκίων και μείωση των δαπανών εξυπηρέτησης του δημοσίου χρέους.

Εφόσον θα επιτύχουμε σταθερότητα θα πρέπει να περάσουμε άμεσα στην ανάπτυξη δια των επενδύσεων, τόσο των ιδιωτικών όσο και των δημοσίων. Και οι μεν πρώτες επιτυγχάνονται με τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης, με σταθερό και σύγχρονο νομοθετικό πλαίσιο και μειωμένα επιτόκια, οι δε δεύτερες, με μεγάλη συμμετοχή των δαπανών του προϋπολογισμού και την πλήρη αξιοποίηση των χρημάτων που δικαιούμεθα να λάβουμε από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι δύο αυτοί στόχοι της σταθεροποίησης της οικονομίας και της οικονομικής ανάπτυξης με την πραγματοποίηση των επενδύσεων δεν είναι αντίθετοι αλλά συμβαδίζουν. Μπορώ δε, εδώ, να πω ότι η σταθερότητα δεν αποτελεί μόνον προϋπόθεση της ανάπτυξης, αλλά εμπεριέχει την ανάπτυξη. Πιστεύω, ότι θα πετύχουμε, με τους παραπάνω στόχους, αύξηση της παραγωγικότητας και θα καταστήσουμε την οικονομία μας ανταγωνιστική, πράγμα το οποίο είναι αναγκαίο για μια σύγχρονη οικονομία.

Ο προϋπολογισμός του 1994, παρά τα όσα περί του αντιθέτου υποστηρίζει ο κ. Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, είναι κοινωνικά άδικος, ανειλικρινής και ανπαραπτυξιακός και θα οδηγήσει την οικονομία σε βαθύτερη ύφεση.

Είναι κοινωνικά άδικος, γιατί οι προβλεπόμενες στον προϋπολογισμό του έτους 1994 πιστώσεις για μισθούς και συντάξεις μας διαβεβαιώνουν ότι οι αυξήσεις που θα δοθούν στους μισθούς και στις συντάξεις θα είναι κατά πολύ κάτω από τον αναμενόμενο πληθωρισμό και κατά συνέπεια καλούνται και πάλι οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι να συμβάλουν και μάλιστα με τη μερίδα του λέοντος στη συνεχιζόμενη λιτότητα, παρά τις περί του αντιθέτου και σε όλους του τόνους διαβεβαιώσεις της Κυβερνήσεως. Και ειδικότερα, ενώ προβλέπεται αύξηση του πληθωρισμού της τάξεως του 11% οι προβλεπόμενες αυξήσεις θα περιοριστούν σε 7,6% (5%+5%). Η δικαιολογία ότι θα συμπληρωθεί το εισόδημα στις αρχές του 1995 δεν ευσταθεί και τούτο γιατί είναι γνωστό εκ προοιμίου, ότι ο πληθωρισμός θα είναι γύρω στα 11%. Τίθεται λοιπόν το ερώτημα. Υπάρχει η πολιτική βούληση ώστε οι αυξήσεις να καλύπτουν ή να υπερκαλύπτουν τον πληθωρισμό; Εάν ναι, τότε θα πρέπει κατ' αρχάς να προβείτε σε αυξήσεις της τάξεως του 11% και στη συνέχεια ανάλογα με την τελική διαμόρφωση του πληθωρισμού να προβείτε σε συμπληρωματικές αυξήσεις. Επίσης πρέπει να ληφθεί υπόψιν και η ασφαλιστική εισφορά της τάξεως του 28% που αρχίζει την 1.1.1994. Άρα η απώλεια του πραγματικού εισοδήματος των εργαζομένων για το 1994 λαμβανομένων υπόψιν των αυξήσεων αλλά και των επιβαρύνσεων θα είναι πάνω από 6%.

Είναι ανειλικρινής γιατί τα μεν προβλεπόμενα έσοδα του είναι εμφανώς υπερεκτιμημένα, οι δε δαπάνες του υποεκτιμημένες με στόχο τη σμίκρυνση του προβλεπόμενου ελλείμματος.

Ενδεικτικά αναφέρουμε:

α) Τα προβλεπόμενα έσοδα από φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων, τα οποία είναι αυξημένα σε σχέση με το 1993 κατά 26,2% ενώ οι αυξήσεις των μισθών και των συντάξεων, κατηγορίες οι οποίες συμμετέχουν κατά το μεγαλύτερο ποσοστό στη διαμόρφωση των εσόδων αυτών, δεν θα ξεπεράσουν σε μέσα επίπεδα το 7%.

β) Για τα προβλεπόμενα ποσά από Φ.Π.Α. των εγχωρίως παραγομένων προϊόντων προβλέπεται αύξηση 32,2%, η οποία όμως είναι αδύνατο να πραγματοποιηθεί, δεδομένης της ύφεσης στην οποία βρίσκεται η οικονομία, εκτός αν αυξηθούν οι φορολογικοί συντελεστές.

γ) Τα προβλεπόμενα έσοδα από την επιχειρηματική δράση του κράτους εμφανίζονται αυξημένα σε σχέση με το 1993 κατά 62,5%, ενώ η κυβέρνηση διατυμπανίζει ότι δεν θα αυξηθούν τα τιμολόγια των κερδοφόρων ΔΕΚΟ.

Εξάλλου είναι κατά την εκτίμησή μας εμφανώς υποεκτιμημένες οι προβλέψεις για την πληρωμή:

1. Δαπανών νοσηλείας των δημοσίων υπαλλήλων και των συνταξιούχων του δημοσίου (προβλεπόμενη αύξηση 1,5%).

2. Δαπανών μεταφοράς μαθητών (προβλεπόμενη μείωση 7,9%). Όταν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι οι δαπάνες των δύο (2) αυτών κατηγοριών δεν εξαρτώνται από το ύψος των πιστώσεων που είναι γραμμένες στον προϋπολογισμό, αλλά πραγματοποιούνται βάσει της κείμενης νομοθεσίας και των ήδη ληφθεισών από την αρχή του σχολικού έτους - για την μεταφορά μαθητών - διοικητικών αποφάσεων, χωρίς να εξετάζεται κατά τον χρόνο της πραγματοποιήσεώς των η ύπαρξη ή όχι σχετικής πίστωσης στον προϋπολογισμό για την πληρωμή της.

3. Επιχορηγήσεων προς τους ασφαλιστικούς οργανισμούς κυρίως ΙΚΑ και ΝΑΤ με συνέπεια να μην μπορούν οι ασφαλιστικοί αυτοί οργανισμοί να πληρώσουν ούτε τις ήδη καταβαλλόμενες συντάξεις. Θα αναγκασθούν λοιπόν να προσφύγουν σε δανεισμό από το τραπεζικό σύστημα με την εγγύηση του δημοσίου αλλά με πολύ υψηλότερο, απ' ότι δανείζεται το δημόσιο, επιτόκιο.

Ο προϋπολογισμός όμως του 1994 δεν είναι αναπτυξιακός για τους παρακάτω λόγους:

- Στον ιδιωτικό τομέα δεν θα έχουμε επενδύσεις, διότι το χρήμα θα εξακολουθήσει να είναι ακριβό. Και θα είναι ακριβό διότι, πρώτον, οι καθαρές δανειακές ανάγκες του δημοσίου θα είναι μεγάλες και για να τις καλύψετε θα προβείτε σε δανεισμό από τον ιδιωτικό τομέα και έτσι θα διατηρηθούν υψηλά τα επιτόκια και δευτερον, διότι επαναφέρεται ο ειδικός φόρος τραπεζικών εργασιών.

- Στο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων παρατηρείται μια ονομαστική αύξηση των επενδύσεων σε 1 τρισεκατομμύριο δραχμές και κατά ποσοστό 34,2%, αλλά στην ουσία οι επενδύσεις είναι ολιγότερες από τις περσίνες που ανηρχοντο στον προϋπολογισμό σε 975 δις δραχμές, αν ληφθούν υπόψη: α) η αποπληθωροποίηση και β) η αφαίρεση ενός κονδυλίου 230 δις δραχμών για δαπάνες γενοόμενες εντός του 1993 και οι οποίες θα πληρωθούν το 1994.

Εδώ έχω και μια απορία την οποία θέτω υπόψη του κ. Υπουργού Οικονομικών και περιμένω απάντηση. Δεν προβλέπεται δικαίωμα απολήψεως χρημάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση της τάξεως περίπου 1,5 τρισεκατομμυρίων δραχμών για την κάλυψη αναγκών συγκλίσεως; Και, αν τούτο είναι αληθές, γιατί η πρόβλεψή σας για απολήψεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μόνον τε μισά;

Αναλυτικότερα, οι παρατηρήσεις μου ως ειδικού εισηγητού επί των εσόδων του προϋπολογισμού έχουν ως ακολούθως:

- Από τα στοιχεία της εισηγητικής έκθεσης του προϋπολογισμού προκύπτει ότι τα προβλεπόμενα συνολικά έσοδα (φορολογικά και μη) του τακτικού προϋπολογισμού κατά το έτος 1994 θα ανέλθουν σε 6.060 δις δραχμές έναντι εκτιμώμενων πραγματοποιήσεων του τρέχοντος έτους 4.990 δις δραχμών, θα είναι δηλαδή αυξημένα κατά 1.070 δις δραχμές ή κατά ποσοστό 21,4%.

Ειδικότερα:

- Οι άμεσοι φόροι προβλέπονται ότι θα ανέλθουν κατά το επόμενο έτος σε 1.743,5 δις δραχμών έναντι εκτιμώμενων εισπράξεων από όμοιους φόρους κατά το τρέχον έτος 1.345 δις δραχμών, θα είναι δηλαδή αυξημένα κατά 398,5 δις δραχμών ή κατά ποσοστό 29,6%. Η σημαντική αύξηση των άμεσων φόρων εκτιμούμε ότι δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί, διότι πέραν της αύξησεως των εσόδων από τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης δια του περιορισμού της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, στόχο στον οποίο ευχόμεστε να επιτύχει η κυβέρνηση, προβλέπονται και αυξήσεις εσόδων, οι οποίες ερχονται σε αντίθεση με την εισοδηματική της πολιτική.

- Οι έμμεσοι φόροι προβλέπονται για το 1994 σε 3.775,5 δις δραχμές έναντι εκτιμώμενων εισπράξεων από αντίστοιχους φόρους κατά το τρέχον έτος 3.226 δις δραχμών, θα είναι δηλαδή αυξημένα κατά 549,5 δις δραχμές ή κατά ποσοστό 17%.

Το ως άνω προβλεπόμενο ποσοστό αύξησης των εμμέσων φόρων κατά το έτος 1994 είναι κυρίως αποτέλεσμα υπερεκτιμήσεως ορισμένων κατηγοριών εμμέσων φόρων όπως π.χ. του Φ.Π.Α. των εγχωρίως παραγομένων προϊόντων και των φόρων καταναλώσεως των εγχωρίως παραγομένων, οι οποίοι αποτελούν το 70% περίπου του συνόλου των εξ εμμέσων φόρων προσδοκωμένων εισπράξεων και για τους λόγους αυτούς δεν πρόκειται να επιτευχθεί.

Τέλος, τα μη φορολογικά έσοδα προβλέπεται ότι κατά το έτος 1994 θα ανέλθουν σε 541 δις δραχμές έναντι εκτιμώμενων αντίστοιχων εισπράξεων κατά το τρέχον έτος 419 δις δραχμών. Θα είναι δηλαδή αυξημένα κατά 122 δις δραχμές ή κατά ποσοστό 29,1%. Αν ληφθεί όμως υπόψη ότι το 46% των εσόδων της κατηγορίας αυτής προέρχεται από έσοδα τα οποία θα εισπραχθούν από την επιχειρηματική δραστηριότητα του κράτους και ότι σύμφωνα με τις κυβερνητικές δηλώσεις δεν θα αυξηθούν τα τιμολόγια των κερδοφόρων ΔΕΚΟ, αβίαστα συνάγεται

το συμπέρασμα ότι τα έσοδα της κατηγορίας αυτής είναι υπερεκτιμημένα και εκ του λόγου τούτου, δεν θα πραγματοποιηθούν στο ύψος που προβλέπονται.

Από τα ανωτέρω σαφώς προκύπτει ότι, τα προβλεπόμενα στον προϋπολογισμό του 1994 έσοδα είναι στις βασικότερες κατηγορίες τους, οι οποίες συμβάλλουν κατά το μεγαλύτερο ποσοστό στην συνολική του διαμόρφωση, ως σαφώς υπερεκτιμημένα και δεν θα πραγματοποιηθούν με άμεση συνέπεια την ισοποίηση διευρύνση του ελλείμματος του προϋπολογισμού, το οποίο αναμφισβήτητα θα έχει περαιτέρω διευρύνση και από την αναμφισβήτητη υποεκτίμηση ορισμένων κατηγοριών δαπανών, όπως προανέφερα, με όλες τις συνέπειες που δημιουργεί στην οικονομία το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού.

Εδώ θέλω να κανω κάποιες παρατηρήσεις σχετικά με το πρωτογενές πλεόνασμα του προϋπολογισμού, που είναι της τάξεως των 431 δις δραχμών. Το πλεόνασμα τούτο θεωρώ ότι είναι πλασματικό διότι, όπως αναφέρεται στον προϋπολογισμό, ποσό 414 δις δραχμών που αφορά τόκους, ενώ ουσία βαρύνει το 1994, μεταφέρεται λόγω αργίας στο 1995. Συνεπώς, αν στις δαπάνες του προϋπολογισμού του 1994 προστεθούν και τα 414 δις δραχμές, που ουσία και τυπός αφορούν το 1994, τότε το πρωτογενές πλεόνασμα θα ανέλθει σε 17 δις δραχμές, ενώ οι δανειακές ανάγκες θα αυξηθούν κατά 414 δις δραχμές, δηλαδή από 2.423 δις δραχμές σε 2.837 δις δραχμές. Θα έχουμε λοιπόν, σύμφωνα με τα ανωτέρω, και με τις διαφορές λόγω υπερτιμήσεων των εσόδων και υποεκτιμήσεων των δαπανών τελικά ένα μεγάλο πρωτογενές έλλειμμα και όχι το παραπάνω μικρό πρωτογενές πλεόνασμα. Ετσι, λοιπόν, το δημοσιονομικό έλλειμμα που προβλέπεται να είναι 12,8% σε σχέση με Α.Ε.Π. θα είναι πολύ μεγαλύτερο. Αλλα και αν ακόμα, επιτευχθεί ο προβλεπόμενος στόχος, εκτιμούμε ότι η μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος κατά μια μονάδα από 13,9% το 1993 σε 12,8% το 1994 είναι πολλαπλασιασώς μικρότερη της προβλεπόμενης μείωσης που έπρεπε να γίνει, για να επιτευχθεί η σύγκλιση της οικονομίας των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

* Σχετικά με το δημόσιο χρέος και την πορεία του από το 1981, επειδή πολλά ακούστηκαν κυρίως κατά την προεκλογική περίοδο, έχω να πω τα κάτωθι:

- Το δημόσιο χρέος (κεντρικής διοίκησης) ήταν το 1981 672 δις δραχμές και έφθασε το 1989 σε 6,7 τρις δραχμές, με άλλα λόγια πολλαπλασιάστηκε την περίοδο 1981-89 (Κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ).

- Σύμφωνα με τα στοιχεία του προϋπολογισμού το δημόσιο χρέος στο τέλος του 1993 προκειται να φθάσει σε 19,7 τρις δραχμές.

- Όμως θα πρέπει να τονισθεί ότι η αύξηση του δημόσιου χρέους από 6,7 τρις δραχμές που ήταν το 1989 σε 19,7 τρις το 1993 οφείλεται κατά 93% περίπου στην αντιπαραγωγική διαχείριση του ΠΑΣΟΚ.

- Ειδικότερα από τα 19,7 τρις δραχμές που θα είναι το δημόσιο χρέος στο τέλος του 1993, τα 180 δις δραχμές οφείλονται στην αναπαραγωγή των δανείων που είχε πάρει το ΠΑΣΟΚ κατά την οκταετία 1981-1989 (χρεωλύσια, τόκοι, καταπτώσεις εγγυήσεων, μεταβολές συναλλαγματικών ισοτιμιών, κ.λ.π.) και ολιγότερον των δύο (2) τρις δραχμών προέκυψε από την διαχείριση της Ν.Δ.

- Η Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ προ ημερών και μετά την κατάθεση του προϋπολογισμού πρότεινε στους κοινωνικούς εταίρους φορολογικά μέτρα και προτάσεις αναπτύξεως, προς συζήτηση.

- Φοβούμαι ότι όλα έγιναν βιαστικά και προχειρά. Αλλωστε, οι φόροι δεν επιβάλλονται με συναινεση και ήδη πριν σχεδόν τα προτείνει άρχισε να τα ανακαλεί δια δηλώσεων του κ. Πρωθυπουργού. Επίσης και αν ακόμα υλοποιηθούν τα περισσότερα θα αποτελέσουν έσοδα για το μεθεπόμενο έτος.

- Οι προτάσεις για την αναπτυξιακή πολιτική αποτελούν αόριστο ευχολόγιο και ευχομαι σύντομα να οριστικοποιηθούν.

Κυρίες και Κύριοι Συναδελφοί,

Η Ελληνική Οικονομία βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο μεταίχμιο της προόδου και της οπισθοδρόμησης. Υπάρχουν δυνατότητες για ανακαμψη. Οι ίδιες δυνατότητες όμως υπάρχουν και για οπισθοδρόμηση.

Είναι λοιπόν θέμα επιλογής. Οι Έλληνες εργαζόμενοι και συνταξιούχοι βλέπουν συνεχώς το πραγματικό τους εισόδημα να μειώνεται, χωρίς ελπίδα για το μέλλον.

Τα ελληνικά νιάτα μένουν ανεργα. Ο μικροκομματισμός παρά τις μεγαλοστομίες συνεχίζεται. Προσλαμβάνετε εκείνους που και σεις απολύσατε με το Νόμο 1882/90 της Οικουμενικής Κυβερνήσεως και απολύετε εκείνους που προσέλαβε η Κυβέρνηση της Ν.Δ.

Καταργείτε όλη την ηγεσία του δημοσίου τομέα για να τοποθετήσετε τους υμετέρους. Δημιουργείτε κομματικό κράτος.

Πιστεύετε ότι με όλα τα παραπάνω, δημιουργείται το σύγχρονο κράτος του 2000 πάνω στο οποίο θα οικοδομηθεί η καινούργια Ελλάδα του επομένου αιώνα;

Κυρίες και Κύριοι Συναδελφοί,

- Ας σταματήσουμε να ριχνουμε τα βάρη στα λάθη των προηγούμενων κυβερνήσεων. Αυτά

έχουν μόνο ιστορική σημασία και πρέπει να αποτελούν παραδείγματα προς αποφυγή.

- Ας κοιτάξουμε να εκσυγχρονίσουμε το δημοσιονομικό σύστημα.
- Ας πάψουμε να προσπαθούμε να λύσουμε το φορολογικό μας πρόβλημα με μικροπροσθήκες και αφαιρέσεις σε υπάρχοντες νόμους
- Ας δημιουργήσουμε ένα καινούργιο σύγχρονο φορολογικό σύστημα
- Ας κάνουμε σύγχρονη δημόσια διοίκηση
- Ας κάνουμε την Ελληνική οικονομία να ελεγχεται όσο γίνεται λιγότερο από το Ελληνικό κράτος
- Ας τονώσουμε τους Έλληνες επιχειρηματίες, ώστε να εκμεταλλευθούν το Ελληνικό δαίμονιο.
- Ας προσπαθήσουμε να έχουμε αύξηση των δημοσίων εσόδων κατ' αρχήν από την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και τον εντοπισμό της παραοικονομίας, αλλά κυρίως, από την ανάπτυξη της οικονομίας. Δεν αποτελεί λύση η ύπαρξη και άλλου κλιμακίου φορολογίας και η επιπλέον φορολόγηση των μερισμάτων των μετοχών των μη εισηγμένων στο χρηματιστήριο.

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Αρθείτε στο ύψος των περιστάσεων και τολμήστε ως Έλληνα Πρωθυπουργός και όχι ως Πρωθυπουργός μιας μερίδας του Ελληνικού Λαού και να είστε βέβαιος ότι η Ν.Δ., όπως σας τόνισε ο Αρχηγός μας κ. Μιλτιάδης Εβερτ, θα σας συμπαρασταθεί στις σωστές αποφάσεις για να ξεπεραστούν τα δύσκολα προβλήματα.

Άλλως θα μας βρείτε αυστηρούς κριτές των έργων σας και υπερασπιστές της προόδου και του εκσυγχρονισμού της καινούργιας Ελλάδας.

Οι καιροί ου μενετοί.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ν. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΗ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ
ΑΝΔΡΕΑ ΛΕΝΤΑΚΗ
ΒΟΥΛΕΥΤΗ Β' ΑΘΗΝΩΝ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Για τον Προϋπολογισμό του Κράτους Οικονομικού Έτους 1994
του Ειδικού Εισηγητή της Πολιτικής Άνοιξης
Ανδρέα Λεντακη
Βουλευτή Β Αθηνών

Η συζήτηση επί του προϋπολογισμού είναι η ώρα της αλήθειας. Οι εκλογές τελείωσαν, οι επαγγελίες και το πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ μπήκαν στο δοκιμαστήριο της πράξης και της επαλήθευσης. Τώρα θα φανεί κατά πόσο αυτά που υποσχέθηκε τα εννοούσε πραγματικά, ή αν αποτελούσαν σε μεγάλο βαθμό το δέλεαρ για να κερδηθεί η ψήφος του ελληνικού λαού.

Η σημασία

Κατάρχας πρέπει να επισημανθεί η τεράστια σημασία, που έχει η συζήτηση επί του προϋπολογισμού, γιατί ο προϋπολογισμός δεν είναι το οποιοδήποτε νομοθέτημα, αλλά εκφράζει τη συνολική στρατηγική της κυβερνήσεως για τον χρόνο που έρχεται, όσον αφορά στην εφαρμογή των επαγγελιών και του προγράμματός της.

Η πρώτη παρατήρηση αφορά στον τρόπο με τον οποίο διεξάγεται η συζήτηση για τον προϋπολογισμό, που δείχνει την πλήρη υποβάθμιση και του Κοινοβουλίου και των Βουλευτών. Αντί ο προϋπολογισμός να δίνεται εγκαίρως στα κόμματα και η συζήτηση να διεξάγεται επί ένα μήνα, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα να γίνουν ουσιαστικές παρατηρήσεις, αλλά και αλλαγές στη διάθεση και τη διαρθρωση των κονδυλίων, 'συζητούμε' τρεις μέρες στην Επιτροπή και εν συνεχεία στην Ολομέλεια για να εγκριθεί με την κυβερνητική πλειοψηφία ως έχει, χωρίς ουσιαστικές αλλαγές. Και το λέω αυτό γιατί, αντί να αλλάξει ουσιαστικά ο Κανονισμός Λειτουργίας του Κοινοβουλίου, όπως υποσχέθηκε η Κυβέρνηση και ο Πρόεδρος της Βουλής αναβαθμίζοντας τις εργασίες της Εθνικής Αντιπροσωπείας και το ρόλο και τη συμβολή των βουλευτών, έγινε μια αλλαγή για να καταργηθεί η ώρα του Πρωθυπουργού. Αυτός ήταν ο στόχος. Και θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο θεσμός αυτός ήταν πολύ θετικός και συνέβαλε στην αναβάθμιση των εργασιών του Κοινοβουλίου, όπως έδειξε η ίδια η εμπειρία, που προέκυψε από την εφαρμογή του, αφού θεματα μείζονος σημασίας αναδείχθηκαν σ'αυτες τις συζητήσεις, όπως π.χ. η κατάργηση του δευτέρου βαθμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η προαγγελία των 120 δις για την πώληση της ΑΓΕΤ, η κατάργηση των συντάξεων των αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης κ.λπ.. Αντί λοιπόν ο θεσμός αυτός να αναβαθμιστεί και η συζήτηση να μην περιορίζεται μόνο σε επίπεδο αρχηγών αλλά να επεκταθεί και με τη συμμετοχή των βουλευτών που θα μπορούν να ρωτούν και να συζητούν με τον πρωθυπουργό, τώρα καταργείται.

Η μεθοδολογία

Η εισήγηση αυτή επικεντρώνει την προσοχή της σε τέσσερα σημεία.

Στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, στην Παιδεία, στον Πολιτισμό και στο Περιβάλλον. Κι αυτό για τους ακόλουθους λόγους: 1) Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αφορά άμεσα τόσο στον εκδημοκρατισμό του κράτους και της πολιτικής ζωής με την αποκέντρωση, όσο και την ανάπτυξη σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, και πάλι με την αποκέντρωση. 2) Η Παιδεία δεν αφορά μονάχα τη μορφωση και το πολιτιστικό επίπεδο ενός λαού, αλλά έχει ταυτοχρόνως άμεση σχέση με την ανάπτυξη αφού σήμερα ο καθοριστικός παράγοντας γι'αυτήν είναι η γνώση και η πληροφορία. 3) Ο Πολιτισμός ειδικά για την Ελλάδα με τη μακραίωνη ιστορία και την καθοριστική συμβολή στον πολιτισμό της Ευρώπης και γενικότερα της ανθρωπότητας, έχει πολύ μεγάλη και ξεχωριστή σημασία. Κι αυτό για δύο λόγους, που ο ένας είναι θετικός κι ο άλλος αρνητικός. Ο αρνητικός λόγος είναι ότι τώρα που βαδίζουμε προς την πολιτική ένωση της γηραιάς ηπείρου, κινδυνεύουμε να αφελληνιστούμε, επειδή έχουμε δύο μεγάλα μειονεκτήματα. Πρώτον, είμαστε μια χώρα μόλις 10 εκατομμυρίων κατοίκων και με αδύναμη οικονομία. Και δεύτερον, η γλώσσα μας μιλιέται μόνον από 15 εκατομμύρια και ενώ είναι η πλουσιότερη και τελειότερη, ταυτοχρόνως είναι από τις πιο δύσκολες, αν όχι η δυσκολότερη. Ο θετικός λόγος είναι ότι ενώ δεν μπορούμε να συναγωνιστούμε τις άλλες ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες στον τομέα της βιομηχανίας ή της γεωργίας εν τούτοις στον τομέα του πολιτισμού όχι απλώς είμαστε σε ισότιμη βάση ανταγωνιστικοί, αλλά μπορούμε να τις ξεπεράσουμε. Εδώ βρίσκεται το προνομιακό πεδίο ανταγωνισμού γιατί απ' τη μία διαθέτουμε πολύ καλό ανθρώπινο υλικό με εξαιρετικές ικανότητες στον τομέα της επιστήμης, της τέχνης και γενικά του πολιτισμού όπως δείχνουν οι διεθνείς διακρίσεις στη λογοτεχνία, τη μουσική, τη ζωγραφική, τη γλυπτική, τον κινηματογράφο, την επιστήμη, κι απ' την άλλη η χώρα μας είναι γεμάτη αρχαιότητες. Θα έλεγα ότι η Ελλάδα είναι κυριολεκτικά μια χώρα μουσείο. Αλλά υπάρχει κι ένας επιπλέον λόγος, ειδικά για το 1994, που θα πρέπει να δείξουμε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον πολιτισμό. Κι αυτός είναι ότι από 1ης Ιανουαρίου η Ελλάδα αναλαμβάνει την Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Από πλευράς μεθόδου νομίζουμε ότι ο ορθότερος επιστημονικά και πολιτικά τρόπος, να κρίνει κανείς τον προϋπολογισμό είναι, όχι βάσει των δικών του επιλογών και του προγράμματός του, αλλά βάσει των εξαγγελιών και του προγράμματος, που παρουσίασε στις εκλογές το

ΠΑΣΟΚ ζητώντας την ψήφο του ελληνικού λαού. Εξ άλλου, γι' αυτό το πρόγραμμα του δόθηκε η λαϊκή εντολή για να γίνει κυβέρνηση και να κάνει πράξη αυτά που προτείνει. Συνεπώς η λυδία λίθος των λόγων, των υποσχέσεων και του προγράμματος είναι ο προϋπολογισμός. Με βάση αυτή τη μεθοδολογική αρχή θα παρουσιάσω, τι έλεγε το προεκλογικό πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ στον κάθε τομέα από τους τέσσερις που θα θίξω, τι είπε ο πρωθυπουργός γι' αυτά τα θέματα στις προγραμματικές δηλώσεις και πως εκφράζονται ή δεν εκφράζονται αυτά στον προϋπολογισμό, που κατέθεσε η κυβέρνηση. Είναι, δηλαδή, η ώρα της αλήθειας που ανέφερα στην αρχή.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση

Αυτονομητή είναι η τεράστια σημασία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τόσο για την ουσιαστικοποίηση της δημοκρατίας μέσω της αποκέντρωσης, όσο και για την τοπική ανάπτυξη. Ιδιαίτερα σήμερα, που προωθούνται ταχύτερα οι διαδικασίες για μια συνεκτικότερη, αποτελεσματικότερη και δυναμικότερη Ενωμένη Ευρώπη. Η συμμετοχή της Ελλάδος σε αυτή τη διαδικασία σημαίνει αυξημένες υποχρεώσεις για εντατικότερες προσπάθειες, ώστε να πλησιάσει "συγκλίνοντας" τις πλουσιότερες χώρες-εταίρους μας στην Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν προσφέρει απλώς και μόνον πόρους στις φτωχότερες περιοχές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μέσω του πακέτου Ντελόρ 2, επιβάλλει και προωθεί μεταρρυθμίσεις, οι οποίες μεταβάλλουν τις πολιτικές, οικονομικές και διοικητικές δομές των κρατών-μελών σε τέτοια έκταση, ώστε να επηρεάζονται οι πάντες (κόμματα, συνδικατά, διοικήσεις). Τρία είναι τα επίπεδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η Αυτοδιοίκηση α' βαθμού (δημοί και κοινότητες), η Αυτοδιοίκηση β' βαθμού (Νομαρχιακή αυτοδιοίκηση) και η Αυτοδιοίκηση γ' βαθμού (Περιφερειακή αυτοδιοίκηση). Στην Ελλάδα, που γέννησε το θεσμό, δεν υπάρχουν ακόμη ο δεύτερος και ο τρίτος βαθμός, ενώ ο πρώτος βαθμός είναι αναμικτός και εξαρτημένος από την κεντρική εξουσία. Είναι στην ουσία ετεροδιοίκηση γιατί στερείται πόρων και αρμοδιοτήτων. Αλλά αν αυτή είναι η μία πλευρά του νομίσματος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, υπάρχει και η άλλη που την καθιστά ακόμη πιο αδύναμη, κι αυτή είναι ο κατακερματισμός. Αρκεί να αναφερθεί ότι στη χώρα μας υπάρχουν 5.560 κοινότητες και 361 δήμοι και ότι το 84% των Ο.Τ.Α. έχουν πληθυσμό 50 έως 1.000 κατοίκους. Μια εικόνα του τι συμβαίνει στη χώρα μας, σε σύγκριση με τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, μας δίνει ο Πίνακας 1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΕΠΙΠΕΔΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.

α/α	Χώρα	Πληθυσμ. x 1000	Επιφάν. τ.χιλ.	ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΠ.ΑΥΤ/ΣΜΣ			Ποσοστά x ΟΤΑ/σύνολο με πληθυσμό μέχρι:					
				Γ	Β	Α	1000	2000	10000	50000	100000	>100000
1.	Αγγλία	56.800	255.000	11περιφ	57κομ	431δ	:	:	:	:	:	:
2.	Βέλγιο	9.900	30.000	3R	9P	596δ	0,1	1,90	49,4	42,0	4,6	2,0
3.	Γαλλία	55.827	549.000	22R	95νομ	38430δ	79,0	10,7	8,2	1,8	0,2	0,1
4.	Δ.Γερμ.	81.444	240.000	11L	237kr	8428K	37,0	57,0	2,0	2,0	1,3	0,70
5.	Δανία	5.100	43.000	-	14κομ	275δ	0,50	0,50	42,6	43,0	7,0	1,5
6.	Ελλάδα	10.000	131.000	-	-	6000K	85,50	6,6	4,6	0,80	0,20	0,1
7.	Ιταλία	57.330	300.000	25R	20P	8014K	22,00	40,0	22,0	6,0	6,0	3,0
8.	Ιρλανδ.	3.500	70.000	-	27κομ	83K	:	:	:	:	:	:
9.	Ισπαν.	39.000	505.000	17R	60P	8000K	80,0	12,5	20,5	5,5	1,0	0,5
10.	Λουξ.	400.000	3.000	-	-	126δ	47,0	20,0	28,0	5,0	-	-
11.	Ολλαν.	14.600	37.400	-	12κομ	714K	0,80	3,00	44,7	44,0	6,0	2,5
12.	Πορτογ.	10.300	82.000	20R	305δ	4000K	20,00	3,00	3,0	61,0	7,5	5,5

- Δ = Δήμοι
- Κ = Κοινότητες
- Ρ = Regions
- Ρ = Provinces
- Λ = Landre (χρoτιόδια)
- kr = Kreis

Το ΠΑΣΟΚ στο πρόγραμμα του (σ.29) αναφέρει ότι η αποκέντρωση δεν είναι μόνον προοδευτική ιδέα με εντονο κοινωνικό και συμμετοχικό χαρακτήρα, ούτε μοναχα προοδευτική απάντηση στο συντηρητικό συγκεντρωτισμό. Είναι 'σύγχρονη και καθολικά αποδεκτή αναγκαιότητα'. Θεωρεί ότι (σ.32) 'η Τοπική Αυτοδιοίκηση και τα Περιφερειακά Όργανα του Προγραμματισμού αποκτούν σοβαρο αναπτυξιακό λογο, ενώ το Κράτος γίνεται ουσιαστικά ο επιτελικός, υποστηρικτικός και προωθητικός μοχλός της ανάπτυξης'. Ζητάει, δηλαδή, ενδυνάμωση ουσιαστική και τυπική της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την αντιμετώπιση και διαχείριση των τοπικών υποθέσεων με παράλληλη μείωση των αρμοδιοτήτων της κεντρικής εξουσίας (του κρατους), που θα ασχολείται αφ' ενός με τις πανεθνικές σημασίας υποθέσεις και αφ' ετέρου με επιτελική και συντονιστική εργασία. Ζητάει την 'ενδυνάμωση και ισχυροποίηση της Πρωτοβάθμιας Αυτοδιοίκησης' με αντιστοιχη κατανομή των πόρων και προσαρμογή του κράτους (σ.33-34). Τονίζει (σ.40) ότι η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση που θα καθιερωθεί από τον Οκτώβριο του 1994 με εκλογες και κατάργηση του διορισμένου Νομάρχη, 'πρέπει να διαθέτει τα αντίστοιχα θεσμικά και διοικητικά μέσα, καθώς και οικονομικούς πόρους υλοποίησης'.

Αυτές οι ορθες, κατά τα άλλα, διαπιστώσεις και διακηρύξεις σημαίνουν πολύ απλά ότι το ΠΑΣΟΚ έχει ως στόχο το λιγότερο κράτος και περισσότερη, ουσιαστικότερη και ισχυρότερη Τ.Α.. Σημαίνει ότι το κράτος θα διαχειρίζεται λιγότερους πόρους και θα έχει λιγότερες αρμοδιότητες, που αντιστοιχως θα μεταφερθούν (ποροι και αρμοδιότητες) στην Τ.Α., που θα είναι ουσιαστικά τοπική κυβέρνηση. Επομένως, θα πρέπει να δούμε, πως υλοποιεί αυτές τις δυο πλευρές, την οικονομική και τη θεσμική. Αρχίζουμε από την οικονομική, γιατί εδώ είναι και το κλειδί, αφού η απλή μεταφορά αρμοδιοτήτων, χωρίς τη μεταβίβαση και των αντιστοιχων πόρων, είναι στην ουσία μια συναλλαγματική δίχως αντικρυσμα. Δεί δηχ χρημάτων και άνευ τούτων ουδεν εστί γενεσθαι των δεόντων. Ενώ διακηρύσσει αυτά, και ενώ η κυβέρνηση δεσμεύτηκε όσον αφορά στο θέμα των **Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (ΚΑΠ)**, που είναι το 20% των φόρων εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων (ΦΕΦ.ΝΠ), το 50% των τελών κυκλοφορίας(Τ.Κ) και ο Φόρος Ακίνητης Περιουσίας (ΦΑΠ), ότι θα τους αποδίδει στην Τ.Α., εντούτοις αθετεί τα υπεσχημένα και ο προϋπολογισμός εμφανίζει παράνομες αφαιρέσεις και μειώσεις πόρων που ανηκουν στην Τ.Α.. Συγκεκριμένα:

α) Ο **Φόρος Φυσικών Προσώπων** για το 1994 προβλέπεται στον Τακτικό Προϋπολογισμό σε 650 δις (τ.Α. τ.1, σ.17, ΚΑΕ 0110), ο δε **Φόρος Νομικών Προσώπων** σε 378 δις (ό.πριν ΚΑΕ 0120), δηλαδή σύνολο 1.048 δις. Επομένως το 20% είναι 209 δις 600εκ.. **Όμως, θάσει του προϋπολογισμού αποδίδονται 112 δις(ό.πριν σ.92 ΚΑΕ 3215) δηλαδή τα 2/3 του ποσοστού 20% και παρακρατείται το 1/3!**

β) Τα τέλη κυκλοφορίας προβλέπονται σε 73 δις(ό.πριν σ.21, ΚΑΕ 1370) και επομένως το 50% είναι 36,5 δις. Εντούτοις στην εισηγητική έκθεση αναγράφονται 28,5 δις (πιν.4.12, σ.102), δηλαδή μείωση 8 δις ή 21%!

γ) Ο ΦΑΠ καταργήθηκε με το Ν.2190/93 που ορίζει την απευθείας επιβολή του από την Τ.Α. υπό την μορφή Τέλους Ακίνητης Περιουσίας(ΤΑΠ). Εντούτοις **από το ΦΑΠ παρελθόντων ετών, ενώ πρέπει να αποδοθούν 5 δις στην Τ.Α.(ό.πριν σ.18.ΚΑΕ 0220)**, όπως επεσήμανε και ο Πρόεδρος της ΚΕΔΚΕ σε υπομνημά του προς το ΥΠΕΣ(εφημερίδες 2-12-93), στον προϋπολογισμό του '94 δεν αναγράφεται τίποτε και δεν αποδίδεται αυτό το ποσό που αποτελούσε ανεκαθεν πορο της Τ.Α..

Σ' αυτο το σημείο θα πρπει να επισημανθει οτι γενικη είναι η διαπιστωση, πως με πολλές προσφατες ρυθμίσεις οι ποροι των ΟΤΑ συνεχως υφίστανται μειώσεις, όπως συνέβη π.χ με την απαλλαγή των καταλυτικών αυτοκινήτων απο τα τέλη κυκλοφορίας, ή με τη μη απόδοση εσόδων από πόρους εισοδήματος, τραπεζικών καταθέσεων κ.λπ. και οι οποίες μειώσεις δεν αντικαταστάθηκαν από άλλες πηγες. Μια σοβαρή παράμετρος των τροποποιήσεων του φορολογικού συστήματος είναι η επίδραση, που αυτές ασκούν στα έσοδα της Τ.Α.. Έτσι ως αποτέλεσμα της γενικευμένης μείωσης των φορολογικών συντελεστών που πραγματοποιήθηκε απο τη Ν.Δ. το 1992 και εκφράστηκε στα έσοδα του 1993, ήταν η μείωση τους από 504 δις το '92 σε 515 το '93, αφού σαυτά δεν εκφράστηκε ούτε η τιμαριθμοποίηση, ούτε και η αύξηση των εισοδημάτων φυσικών προσωπων, που αποκτήθηκαν το 1992 και το 1993. Επειδή, όμως, τα έσοδα της Τ.Α. είναι σταθμισμενα και εκφράζονται, όπως προαναφέρθηκε, σε ποσοστό 20% επί των φορων εισοδήματος, η γενικευμένη μείωση της φορολογίας οδήγησε και σε λιγότερα (ευθεως αναλογικά) έσοδα στην Τ.Α.. Πρόκειται για μια σοβαρή παράμετρο, που διεφυγε της προσοχής των αναλυτών, κατά τη συζήτηση των φορολογικών αλλαγών που έκανε η Ν.Δ., που αν μη τι άλλο, αποδεικνύει την προχειρότητα με την οποία η Ν.Δ., αντιμετώπιζε τα δημοσιονομικά ζητήματα. Αυτό το γεγονός, σε συνδυασμό με την στασιμότητα της οικονομίας το 1992-1993, έχει μειώσει δραστικά σε πραγματικές τιμές τα έσοδα της Τ.Α..

Όσον αφορά, τη δεύτερη μεγάλη ενδογενή αδυναμία της Τ.Α που είναι ο κατακερματισμός, κοινή είναι η διαπίστωση ότι, με την ύπαρξη στη χώρα μας χιλιάδων μικρών κοινοτήτων, που λογω δομής, υλικοτεχνικής υποδομής, ανθρώπινου δυναμικού και μηδαμινών πόρων, είναι αδύνατον να ανταποκριθούν σε πολιτικές, μέτρα και προϋποθέσεις της κεντρικής διοίκησης, κυριως δε τώρα στους όρους, που θετει η ενοποίηση της Ευρώπης. Όταν η **Αγγλία** με έκταση

255.000 τ.χλμ και πληθυσμό 59 περίπου εκατομμυρίων, σε επίπεδο Τ.Α. τριών βαθμών έχει 11 περιφέρειες, 57 κομητείες (β βαθμός Τ.Α) και 481 δήμους ή η Ιταλία με έκταση 300.000 τ.χλμ. και πληθυσμό 57,5 περίπου εκατομμυρίων έχει 28 περιφέρειες, 20 νομούς και 8074 δήμους, η **Ελλάδα** με έκταση 131.000 τ. χλμ. και πληθυσμό 10 εκ. δεν έχει ακόμη Τ.Α. 3ου βαθμού (περιφέρειες) ούτε κα. β βαθμού (νομαρχιακή) και έχει 6.000 ΟΤΑ, απ' τους οποίους 4.000 κοινότητες έχουν πληθυσμό κάτω από 1.000 κατοίκους. Το πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ προτείνει (σ.42) "συνεχιστή της πολιτικής γενναιών κινήτρων και αντικινήτρων που οδηγούν σε συνενώσεις". Αλλά στον προϋπολογισμό του '94 είναι αναγεγραμμένα μόνο 300 εκατομμύρια ως τακτική ενίσχυση των δήμων που θα δημιουργηθούν από τη συνένωση των Ο.Τ.Α., ως κίνητρα δηλαδή για τις συνενώσεις (οπ.πριν σ.92, ΚΑΕ 2222). Αυτό το ποσό είναι η πολιτική των γενναιών κινήτρων:

Και τώρα ας δούμε τη θεσμική πλευρά του προβλήματος της αποκέντρωσης που είναι αδήριτη ανάγκη να γίνει όσο το δυνατόν γρηγορότερα, γιατί η χώρα μας καθυστερεί κατά τρόπο απαράδεκτο και τραγικό. Η βασική αιτία της πολιτικής μας καθυστέρησης είναι το σύστημα των πελατειακών σχέσεων που αποτελεί τρόπο άσκησης της εξουσίας από την εποχή της δημιουργίας του ελληνικού κράτους, γεγονός το οποίο οδηγεί αναπότρεπτα στον κρατισμό και στη γιγάντωση της γραφειοκρατίας. Μιας γραφειοκρατίας δυσκίνητης και αναποτελεσματικής, εξαιτίας του όγκου της αλλά και της συνθέσεως της, αφού το κριτήριο των προσλήψεων δεν είναι η αξιοκρατία αλλά ο κομματικός πατριωτισμός και ο φαβοριτισμός. Η Τ.Α. α' βαθμού δυστυχώς εξακολουθεί να παραμένει ο φτωχός συγγενής, χωρίς αρμοδιότητες και πόρους, αφού η διαχείριση τοπικών προβλημάτων όπως είναι τα νηπιαγωγεία, οι παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί, τα γυμναστήρια, τα κέντρα υγείας, τα άλσπ, τα σχολεία, εξακολουθούν να παραμένουν στην ευθύνη και αρμοδιότητα διαφόρων υπουργείων, δηλαδή του κράτους. Αλλά χωρίς ισχυρή πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση, που αποτελεί τη στερεή βάση για μια ρωμαλέα Τ.Α. β βαθμού, δεν είναι δυνατόν να προχωρήσουμε αποτελεσματικά στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, που εξαγγέλθηκε.

Αλλά και η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, που εξαγγέλθηκε από τον πρωθυπουργό στις προγραμματικές δηλώσεις, και ήταν αυτό αναντίρρητα μια θετική ενέργεια, θα είναι δυστυχώς απόλυτα εξαρτημένη από την κεντρική εξουσία. Ο τρίτος βαθμός Αυτοδιοίκησης, δηλαδή η Περιφέρεια δεν θεσμοθετείται, ο δε Περιφερειάρχης που διορίζεται από την κυβέρνηση αναλαμβάνει τυπικά και ουσιαστικά τις αρμοδιότητες του καταργούμενου νομαρχη. Στην εισήγηση του που κατέθεσε στο συνέδριο της ΚΕΔΚΕ στα Χανιά στις 26-11-93 ο Υπουργός Εσωτερικών σημειώνει ότι η περιφέρεια "δεν είναι νομικό πρόσωπο" (σ.4), όπως είναι η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, δηλ. ο β' βαθμός Τ.Α (σ.5) και με απόλυτη σαφήνεια δηλώνει ότι η περιφέρεια "αποτελεί βαθμίδα αποσυγκέντρωσης της Κρατικής Διοίκησης και δεν είναι βαθμίδα **Αυτοδιοίκησης**" (σ.5). Ο Περιφερειάρχης "είναι ο εκπρόσωπος του κράτους στην περιφέρεια" και είναι υπεύθυνος "για το συντονισμό της δράσης των δημοσίων περιφερειακών υπηρεσιών" και **"την εποπτεία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης Β' βαθμίδας και των άλλων νομικών προσώπων της περιφέρειας"** (σ.4), δηλαδή της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, που θεσμοθετείται και η οποία θα ισχύσει από τον Οκτώβριο του 1994 που θα γίνουν οι πρώτες νομαρχιακές εκλογές. Με άλλα λόγια ο Περιφερειάρχης καθίσταται στην ουσία υπερνομαρχης, αφού θα έχει τις αρμοδιότητες όλων των νομαρχών της περιφέρειας του. Τα όργανα της Περιφέρειας είναι το Περιφερειακό Συμβούλιο και ο Περιφερειάρχης. Το Περιφερειακό Συμβούλιο, όπως αναφέρει η έκθεση του υπουργού (σ.4) "έχει ως κυριότερες αρμοδιότητες τη **συμμετοχή στην κατάρτιση των περιφερειακών προγραμμάτων ανάπτυξης και τη διαμόρφωση πλαισίων για κατάρτιση των νομαρχιακών προγραμμάτων ανάπτυξης**". Αυτό πολύ απλά σημαίνει δύο πράγματα. Πρώτον, ότι τα Νομαρχιακά Προγράμματα Ανάπτυξης, δηλαδή άλλος ο οικονομικός σχεδιασμός, το πρόγραμμα έργων και τα αντίστοιχα κονδύλια καταρτίζονται (δηλαδή επιλέγονται, προγραμματίζονται και αποφασίζονται) από την Περιφέρεια και όχι από το νομαρχιακό συμβούλιο, το εκλεγμένο δηλαδή όργανο της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης. Και δεύτερον, ότι το Περιφερειακό Συμβούλιο δεν έχει αποφασιστικές αρμοδιότητες, δεν αποφασίζει δηλαδή, αλλά "συμμετέχει" στην κατάρτιση των αναπτυξιακών προγραμμάτων, τόσο της περιφέρειας, όσο και των νομών. Αφού το Π.Σ. απλώς συμμετέχει, είναι ευνόητο ότι εκείνος που τελικά αποφασίζει, ποιά έργα θα γίνουν, αρσ και τί ποσα θα διατεθούν και σε ποιους (κι εδώ είναι το κλειδί, όταν γνωρίζουμε τον άκρατο κομματισμό και τις επιλογές με ευνοιοκρατικά κριτήρια) είναι ο Περιφερειάρχης. Και για να μη μένει καμιά αμφιβολία, το προεκλογικό Πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ ορίζει (σ. 38) ότι "Η Περιφέρεια προτείνει επενδύσεις, αξιολογεί πρωτοβουλίες, παρέχει αναπτυξιακά κίνητρα, αποφασίζει ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα, προτείνει την ένταξη ευρείας κλίμακας ή νευραλγικής σημασίας επενδύσεων στα εθνικά και κοινοτικά προγράμματα" και ότι **"στο επίπεδο της Περιφέρειας παίρνονται οι αποφάσεις που αφορούν στη νομαρχιακή κατανομή των κεντρικών πόρων"**. Είναι δε γνωστό ότι για την απορρόφηση των κονδυλίων από την κοινότητα απαιτείται τριμερής διαπραγματεύση και συμμετοχή, η Κοινότης, το κράτος και η Περιφέρεια, που είναι ο τρίτος εταίρος, στον οποίο δίνονται και τα χρήματα, γιατί για τις ανάγκες και τα προγράμματα της περιφέρειας και όχι του κράτους δίνονται οι χρηματοδοτήσεις

από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Εάν δε ληφθεί υπ όψιν ότι δημιουργήθηκε ένα νέο κοινοτικό όργανο η **Επιτροπή των Περιφερειών**, ως συμβουλευτικό όργανο της Commission και του Συμβουλίου, στην οποία θα συμμετεχουν εκλεγμένοι αντιπρόσωποι των τοπικών και περιφερειακών αρχών κάθε κρατους-μέλους, αντιλαμβάνεται κανείς τη μεγάλη σπουδαιότητα, που έχει η Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση για την περιφερειακή ανάπτυξη και κατ'επέκταση για την συνολική ανάπτυξη της χώρας.

Συνεπώς η εποπτεία, που ασκεί ο Περιφερειάρχης είναι οι υπερεξουσίες των σημερινών νομαρχών, που του μεταβιβάζονται. Αλλά υπάρχει και ένα άλλο σοβαρότατο ζήτημα για το ΠΑΣΟΚ και τις υποσχέσεις, που έδινε προεκλογικά και τις πύρινες καταγγελίες, που έκανε ως αντιπολιτευση κατ'επ'ονόματι της Ν.Δ., όταν με το Νομάρχη ασκούσε τον έλεγχο σκοπιμότητας και νομιμότητας σε όλες τις αποφάσεις των Ο.Τ.Α. για να τους χειραγωγεί. Στην έκθεσή του προς την Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. ο κ. υπουργός στο κεφάλαιο που εξηγεί τί σημαίνει εποπτεία γράφει ότι "ασκείται μόνο **έλεγχος Νομιμότητας** στις πράξεις της Ν.Α. από επιτροπή μικτής σύνθεσης (Κρατικής Διοίκησης - Τ.Α. - Δικαιοσύνης) στο οποίο **παροπέμπονται από τον Περιφερειάρχη** μόνο εκείνες οι πράξεις, που κρίνει ότι δεν είναι συμφωνές με το Νόμο" για να καταλήξει ότι "σε κάθε περίπτωση το δικαίωμα προσφυγής στη Δικαιοσύνη διατηρείται". Μα η προσφυγή στη Δικαιοσύνη από κάθε ενδιαφερόμενο για πράξεις και αποφάσεις της Τ.Α., που θεωρεί κάποιος ότι είναι παρανομες, είναι αυτονόητη. Εξάλλου αυτό είναι και το αίτημα της Τ.Α., που ζητάει επιτέλους να σταματήσει και ο δήθεν έλεγχος της νομιμότητας, που αποτελεί το καμουφλάζ για να μπαινει από το παραθύρο ο έλεγχος σκοπιμότητας, που τυπικά καταργήθηκε. Η κρατικίστικη λογική παραμένει και η τσση να ελεγχεται κατα αποφασιστικό τρόπο κεντρικά η Τ.Α. είναι ορατή και παρούσα. Ο δεύτερος βαθμός Τ.Α. που καθιερώνεται, τελικά δεν είναι πραγματική αυτοδιοίκηση, είναι μια "καλυμμένη" ετεροδιοίκηση. Η ρύθμιση που γίνεται με την Περιφέρεια θυμίζει τη ρήση *le Roi est mort, vive le Roi* (ο Βασιλεύς απέθανε, ζήτω ο Βασιλεύς) κι έτσι μπορούμε να πούμε παραφραζώντας "ο νομάρχης καταργήθηκε, ζήτω ο Περιφερειάρχης".

Το Συνέδριο της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. στα Χανιά εξεδώσε ψήφισμα για τα οικονομικά της Τ.Α. όπου μεταξύ άλλων ζητάει να διατηρηθεί ο θεσμός των Κ.Α.Π., αλλά ο προσδιορισμός του ύψους τους να γίνεται "στο πλαίσιο ενός μοντέλου κατανομής των πόρων μεταξύ του κεντρικού κράτους και των τοπικών αρχών." Αυτό υποτίθεται ότι υποσχέθηκε προεκλογικά το ΠΑΣΟΚ. "Το μοντέλο αυτό", συνεχίζει το ψήφισμα, "στηρίζεται στην πολιτική απόφαση περί κατανομής ρόλων και αρμοδιοτήτων μεταξύ κράτους και Τ.Α." Αυτή είναι η στιγμή της αλήθειας, αν πράγματι υπάρχει πολιτική βούληση για να αποκτηθεί επιτέλους η χώρα, που γέννησε την αυτοδιοίκηση, πραγματική αυτοδιοίκηση. Το ψήφισμα επισημαίνει πολύ εύστοχα ότι "η λήψη αυτής της απόφασης είναι σήμερα περισσότερο αναγκαία, στο βαθμό που επίκειται η σύσταση της **Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης**." Το ψήφισμα ζητάει την καταργηση των εκτάκτων επιχορηγήσεων, οι δε πόροι τους, αφού καταγραφούν, να ενταχθούν στο ενιαίο σύστημα των οικονομικών της Τ.Α., όπως ορίζαν οι αποφάσεις των τριών τουλάχιστον τελευταίων συνεδρίων της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε... Ο καθενάς αντιλαμβάνεται γιατί διατυπώνεται αυτό το εναγώνιο και μόνιμο αίτημα της Τ.Α.. Γιατί οι εκαστοτε κυβερνήσεις ενισχύουν "εκτακτως" τους ημέτερους δημάρχους και κοινοτάρχες για να εξασφαλίσουν την επανεκλογή τους. Η αποθέωση με άλλα λόγια των πελατειακών σχέσεων, γιατί η διαφάνεια, οι θεσμικές ρυθμίσεις και η ύπαρξη δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας αυτοδιοίκησης αποτελούν καιριο πλήγμα κατά των πελατειακών σχέσεων, που ασκεί η εκάστοτε κυβέρνηση για να παραμείνει στην αρχή. Ο ουσιαστικότερος λόγος που δεν καθιερώθηκε μέχρι σήμερα ο δεύτερος βαθμός αυτοδιοίκησης ήταν αυτός, για να διατηρηθεί η παντοδυναμία του κράτους. Το ψήφισμα ζητάει "στο πλαίσιο της φορολογικής αποκεντρωσης, η Τ.Α. να αποκτήσει την αρμοδιότητα βεβαίωσης, επιβολής, εισπραξης και διαχείρισης φορολογικών εσόδων φορολογική εξουσία με συνταγματική κατοχυρωση και νομοθετική κάλυψη." Αυτό βεβαίως απαιτεί τροποποίηση του συνταγματος, οι άλλες όμως προτάσεις μπορεί και πρέπει να υλοποιηθούν άμεσα, αν υπάρχει η πραγματική πολιτική βούληση. Τέλος το ετήσιο συνέδριο των δήμων και κοινοτήτων στα Χανιά, λόγω των σοβαρών εξελίξεων στον τομέα της Τ.Α. **ανακήρυξε το έτος 1994 σε έτος Τοπικής Αυτοδιοίκησης.**

Τη σοβαρότητα του συνεδρίου και των αποφάσεών του, που οι περισσότερες είναι απλές επαναλήψεις προηγούμενων συνεδρίων, τις γνώριζε καλά η κυβέρνηση. Την απόφαση του συνεδρίου να ανακηρυχθεί το έτος 1994 σε έτος Τοπικής Αυτοδιοίκησης, επίσης την πληροφορήθηκε. Την δική της απόφαση να καθιερώσει τη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση την χρησιμοποίησε ως την σημαντικότερη θεσμική αλλαγή του '94 αλλά και των χρόνων που θα έρθουν. Επομένως ο προϋπολογισμός έπρεπε να εκφράσει αυτές τις επικείμενες σημαντικές αλλαγές. Δυστυχώς, όμως, ο προϋπολογισμός του '94 αγνόησε παντελώς το ετήσιο συνέδριο της ΚΕΔΚΕ, που ήταν πραγματικά ιστορικό, αφού τον επομενο χρόνο θα καθιερωθεί και θα λειτουργήσει επιτέλους η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, που έκανε πορεία Σιουφου επί 165 χρόνια. Πότε εξαγγελόταν και μετά χανόταν. Το ίδιο επράξε και το ΠΑΣΟΚ με το Ν. 1622, που ψηφίστηκε μεν το 1986, αλλά επί τρία ολόκληρα χρόνια δεν εκδόθηκε κανένα Π.Δ. που θα τον ενεργοποιούσε και έτσι παρέμεινε στα χαρτιά θυμίζοντας την ισπανική παροιμία, *el papel aguenta*, δηλαδή "το χαρτί αντέχει", με την έννοια ότι μπορείς να γράψεις ο,τιδήποτε θέλεις

πάνω σ' αυτό και να μείνει νεκρό. Αλλά και η Οικουμενική ψήφισε το Ν. 1878 το '90 και μάλιστα ομοφώνως, όμως η Ν.Δ. με το Ν. 1990/90 ανέστειλε και τους δύο νόμους, γιατί είναι υπέρ του κρατισμού, παρα τις διακηρύξεις της περί του αντιθέτου. Τώρα η κυβέρνηση λέει ότι θα φέρει καινούργιο νόμο, ίσως για να δημιουργηθεί μεγαλύτερη εντύπωση, ενώ οι νόμοι υπάρχουν. Στο νομο της Οικουμενικής, που τον ψήφισε και το ΠΑΣΟΚ και η Ν.Δ. και η Αριστερά, μπορούν να γίνουν οι αναγκαίες προσθήκες και αλλαγές. Ουσιαστικά τη δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση το ΠΑΣΟΚ τη χρωστούσε από το 1981, που την είχε εξαγγείλει. Καιρός να την κάνει τώρα, αλλά το ζητούμενο είναι να την κάνει πραγματική και να μην την πριονίσει με τον Περιφερειάρχη που θα την καπελώσει, κατά το κοινώς λεγόμενο.

Η παιδεία

Η χώρα μας βρίσκεται σε μια βαθυτατή οικονομική κρίση, σχεδόν στα πρόθυρα της χρεωκοπίας. Το μέγα πρόβλημα που μας απασχολεί είναι τα ελλείμματα και η αναζήτηση τρόπων για την κάλυψή τους. Αλλά ένα αποφασιστικής σημασίας μέσο για την έξοδο από την οικονομική κρίση είναι η παιδεία. Γι' αυτό την παιδεία θα πρέπει να τη δούμε από τη σκοπιά της οικονομίας, αφού σχετίζεται άμεσα με την ανάπτυξη και το μέλλον της χώρας. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι από μία άποψη το πεδίο πάνω στο οποίο δίνεται η μάχη της ανάπτυξης είναι ο χώρος της γνώσης. Εκεί τελικά θα κερδηθεί ή θα χαθεί η μάχη της ανάπτυξης. Και ο χώρος αυτός της γνώσης είναι ο χώρος της παιδείας. Εδώ σημειώνονται σημαντικές αλλαγές και ανακατατάξεις εξαιτίας των ραγδαίων αλλαγών, που σημειώνονται στην επιστήμη και την τεχνολογία. Επομένως, η παιδεία δεν πρέπει να αντικρύζεται ως μια δαπάνη αντιπαραγωγική, αφού στην πραγματικότητα οι επενδύσεις σε αυτήν αποτελούν την ασφαλέστερη τράπεζα που θα αποδώσει τα μεγαλύτερα επιτόκια, γιατί πρόκειται για επένδυση στα μυαλά των Ελλήνων και στο ανθρώπινο δυναμικό, πρόκειται για επένδυση στην έρευνα και τη νέα τεχνολογία.

Στόχος της παιδείας μας θα πρέπει να είναι η ολόπλευρη πνευματική και ψυχική καλλιέργεια του νέου ανθρώπου με ταυτόχρονη παροχή υψηλού επιπέδου γνώσεων προς άσκηση επαγγέλματος. Και είναι ολοφάνερο ότι γι' αυτό το σκοπό χρειαζόμαστε χρήματα για την παιδεία, γιατί χρειαζόμαστε υλική υποδομή σε κτηριακό εξοπλισμό, όργανα και βιβλία, χρειαζόμαστε ικανούς και επαρκείς σε αριθμό εκπαιδευτικούς, των οποίων ο ρόλος θα πρέπει να αναβαθμιστεί. Αναβάθμιση οικονομική και μορφωτική χρειάζονται οι εκπαιδευτικοί μας, αν θέλουμε να αποδώσουν στο έργο, στο οποίο προσβλέπει με ελπίδα η χώρα.

Αυτό σημαίνει αναβάθμιση των πανεπιστημιακών σπουδών, ενίσχυση των Πανεπιστημίων και των καθηγητών, πανεπιστημιακή έρευνα, παροχή ισχυρών κινητήρων οικονομικών, επιστημονικών και θεσμικών για την προσέλκυση ικανού εκπαιδευτικού προσωπικού, μεταπτυχιακές σπουδές, ορθή αντιστοιχία διδασκόντων διδασκομένων, σημαίνει ικανοποιητικό αριθμό υποτροφιών εσωτερικού και εξωτερικού. Όλα αυτά οδηγούν αβίαστα στο συμπέρασμα ότι αν πραγματικά θέλουμε αναβάθμιση της παιδείας, αν αληθινά θέλουμε καλή παιδεία, πρέπει να της δώσουμε τις αναγκαίες πιστώσεις, όταν μάλιστα επί δεκαετίες παραμένει ο μέγας ασθενής.

Χαρακτηριστικός είναι ο ακόλουθος πίνακας 2 που δείχνει ποιά είναι το ποσοστό της παιδείας στο σύνολο του κρατικού προϋπολογισμού από το 1961 μέχρι σήμερα :

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 2

Εξέλιξη του ποσοστού δαπανών του υπ.Παιδείας
στο σύνολο των δαπανών του κρατικού
προυπολογισμού 1961-1993

Έτος	Ποσοστό στο σύνολο των τακτικών κρατικών δαπανών	Ποσοστό στις δαπάνες του Προγραμ.Δημ.Επενδύσεων	Ποσοστό στο σύνολο των Κρατ.δαπανων
1961	7,5%	1,3%	6,1%
1962	7,5%	2,9%	6,4%
1963	10,2%	4,8%	9,1%
1964	11,3%	7,7%	10,7%
1965	12,0%	7,2%	11,3%
1966	12,2%	5,3%	11,0%
1967	11,9%	6,2%	10,5%
1968	11,1%	5,0%	10,0%
1969	8,8%	6,5%	8,4%
1970	10,3%	8,3%	9,9%
1971	10,3%	7,1%	9,7%
1972	7,6%	9,8%	8,1%
1973	8,2%	10,6%	8,8%
1974	10,8%	10,2%	10,7%
1975	9,9%	12,5%	10,4%
1976	10,0%	12,4%	10,8%
1977	10,8%	13,4%	11,2%
1978	11,9%	15,1%	12,4%
1979	11,4%	12,7%	11,7%
1980	11,8%	10,0%	11,5%
1981	11,1%	12,2%	9,4%
1982	10,1%	8,0%	9,9%
1983	9,6%	7,9%	9,2%
1984	10,3%	8,0%	9,4%
1985	10,6%	7,2%	10,1%
1986	10,1%	7,1%	8,7%
1987	8,3%	8,7%	8,3%
1988	7,2%	8,4%	7,9%
1989	8,5%	7,9%	8,3%
1990	πληρωμές 361.708εκ. 7,7%	32.035.εκ. 7,9%	7,7%
1991	" 403.637εκ.	43.812.εκ.	
1992	" 444.041εκ.	54.555.εκ.	547.950.εκ.
1993	" 517.180εκ.	77.537.εκ.	654.483.εκ. 7,8%
1994	προυπολ. 584.849εκ.	106.926.εκ.	772.406.εκ. 7,8%

Στα 34 χρόνια που καλύπτει ο Πίνακας, μόνο 13 χρονιές το ποσοστό ξεπέρασε το 10%, ενώ το υπόλοιπο 21 χρόνια ήταν κάτω από αυτό το όριο. Αυτές οι 13 φορές αναλύονται ως εξής: Εφτα χρονιές κινήθηκε μεταξύ 10% και 10,7% (1964, 67, 68, 74, 75, 76, και 85). Πέντε χρονιές κινήθηκε μεταξύ 11% και 11,7% (1965, 66, 77, 79 και 80). Και μόνο μια φορά εφθασε στο ρεκόρ του 12,4%, το 1978. Ο πίνακας έχει χωριστεί κατά περιόδους που δείχνουν την αλλαγή των διαφόρων κυβερνήσεων και την πολιτική οικονομικής ενίσχυσης της παιδείας που ακολούθησαν (περίοδος 1961- 63 Ε.Ρ.Ε., 1964-67 Ε.Κ., 1968-74 Δικτατορία, 1975-81 Ν.Δ., 1982-89 ΠΑΣΟΚ, 1990-93 Ν.Δ και 1994 ΠΑΣΟΚ). Με αυτή την αναγνώση του πίνακα αντιλαμβάνεται κανείς πόσο επικαιρο είναι το φοιτητικό αίτημα για 15% στην παιδεία που διατυπώθηκε το 1962 και υιοθετήθηκε από το τέταρτο πανσπουδαστικό συνέδριο εκείνης της χρονιάς, και σήμερα είναι αίτημα της Ο.Λ.Μ.Ε. και της Δ.Ο.Ε.. Ας σημειωθεί ότι το αίτημα αυτό δεν είναι μια αυθαίρετη προβολή ενός αριθμού, αλλά συμπίπτει με τις εκτιμήσεις ειδικών, όπως ο Γάλλος εμπειρογνώμων σε θέματα παιδείας Ζυλ Φλερύ, που προτείνει να διατίθεται το 1/6 του κρατικού προϋπολογισμού για την εκπαίδευση, δηλαδή 16,6%.

Ο Πρωθυπουργός στις προγραμματικές δηλώσεις τονισε (σ.16) ότι **"η Παιδεία είναι η πρώτη και πιο κρίσιμη επένδυση κάθε οργανωμένης κοινωνίας."** Το Πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ για την παιδεία παρουσιάζεται σε 13 σελίδες (σ.79-92) όπου, ενώ μιλάει για όλα τα θέματα δεν κάνει την παραμικρή αναφορά στα χρήματα που πρέπει να διατεθούν για την παιδεία. Για τον εκπαιδευτικό κάνει τη διαπίστωση ότι είναι η ψυχή του εκπαιδευτικού συστήματος και ότι "για να ασκεί το έργο του αποτελεσματικά, πρέπει να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος, να έχει τη δυνατότητα να ανανεώνει τα επιστημονικά και παιδαγωγικά εφόδια του, **να έχει οικονομική και κοινωνική αναγνώριση."** Τι σημαίνει η ασαφής και νεφελώδης διατύπωση "να έχει οικονομική αναγνώριση" και από ποιον, αν όχι από το κράτος. Όταν, δηλαδή, είναι να μιλήσουμε επί της ουσίας, τότε αλλάζουμε θέμα.

Και τώρα να δούμε, πως εκφράζεται αυτή η πρώτη προτεραιότητα, αφού πρόκειται για την πρώτη και πιο κρίσιμη επένδυση της κοινωνίας μας, κατά τη ρήση του κ. πρωθυπουργού. Είναι γεγονός ότι το σύνολο των πιστώσεων του υπουργείου εμφανίζουν μίαν αριθμητική αύξηση αφού ανερχονται σε 584.849 εκ. έναντι 517.181 εκ. του 1993 (Γεν. Προϋπολογισμός τ.Α, μέρος 1, σ.277). Η αύξηση των δαπανών για την παιδεία με άλλα λόγια είναι 13,6%. Αν όμως λάβουμε υπ όψη ότι βάσει της εισηγητικής εκθεσεως ο πληθωρισμός του '94 θα είναι 11% (με την προϋπόθεση βεβαίως ότι ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί, γιατί μέχρι σήμερα έχει διαπιστωθεί το αντίθετο) και αν βάσει πάλι της προβλεψως της εισηγητικής εκθεσεως η αύξηση του Ακαθάριστου Έγχωριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.) είναι 2%, τότε διαπιστώνουμε ότι με τις ίδιες τις προβλέψεις της κυβερνήσεως δεν έχουμε αύξηση στα κονδύλια της παιδείας, αφού το 11% του πληθωρισμού συν το 2% του Α.Ε.Π. μας δίνει 13%. Συνεπώς δεν έχουμε μείωση, ούτε όμως και αύξηση, αφού θα δαπανήσουμε του χρόνου, όσο δαπανήσαμε εφέτος. Για να υπήρχε αύξηση θα έπρεπε να είναι πάνω από το 15% του προϋπολογισμού Παιδείας.

Η Ο.Λ.Μ.Ε. κατήγγειλε την αύξηση του 4% που είχε ψηφίσει η κυβέρνηση της Ν.Δ. από 1-1-93, η οποία σημειωτέον θα ήταν καταβλητέα από 1-6-93, αφού αυτή μεταφραστήκε σε μείωση και των ονομαστικών αποδοχών των εκπαιδευτικών λόγω των πρόσθετων συνταξιοδοτικών και ασφαλιστικών κρατήσεων. Η μείωση των εισοδημάτων των καθηγητών τα τρία τελευταία χρόνια έφθασε το 40%. Το ίδιο επισημαίνει και η Δ.Ο.Ε. με υπόμνημά της (σ.12), στον Υπουργό παιδείας στις 18-10-93. Η Ο.Λ.Μ.Ε. ζητάει εξασφάλιση των εισαγωγικών αποδοχών, ώστε να διασφαλίζουν ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης, κλιμακωτή των αποδοχών ανάλογα με το χρονικό υπηρεσίας στην κατεχόμενη της σχέσης 1.2.5, αποκαταστολή της αγοραστικής δύναμης των αποδοχών, αύξηση του επιδόματος βιβλιοθήκης τουλάχιστον στο ύψος των 25.000 δρχ., σύνταξη που να αποτελεί το 80% των εν ενεργεία αποδοχών στη βάση του τελευταίου μισθού. Επισημαίνει ακόμη, ότι τα Π.Ε.Κ. λειτουργούν σε αναχρονιστική βάση και ανεπαρκώς, και ότι η χρηματοδότηση τους είναι μικρή.

Η **Διδασκαλική Ομοσπονδία (Δ.Ο.Ε.)** με υπόμνημα της προς την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας που επέδωσε τον Οκτώβριο ζήτησε να αυξηθούν κατά 180 δις οι δαπάνες για την εκπαίδευση το 1993 και να προβλεφθεί στον προϋπολογισμό του 1994 ποσοστό 10% τουλάχιστον για την παιδεία, στην προοπτική της ολοκλήρωσης του στόχου για 15% σε μια τριετία. Σε μια πρώτη φάση απαιτείται η προσλήψη 5.000 δασκάλων και 2.000 νηπιαγωγών για καλυψη οργανικών και πραγματικών λειτουργικών κενών των σχολείων, ενώ παράλληλα για να λειτουργήσει σωστά ο θεσμός της ενισχυτικής διδασκαλίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, που είναι μια πραγματικά οργανωμένη προσπάθεια εσωσχολικής βοήθειας ενός μεγάλου ποσοστού παιδιών των αδύναμων κοινωνικοοικονομικά στρωμάτων, θα πρέπει να διορισθεί, όπως επισημαίνει το υπόμνημα της Δ.Ο.Ε., ένας επιπλέον δάσκαλος σε κάθε πολυθεσίο σχολείο.

Ο **θεσμός των υποτροφιών** είναι καιρός για την προαγωγή της παιδείας. Το Ι.Κ.Υ. είναι ο οργανισμός που παρέχει υποτροφίες εσωτερικού και εξωτερικού και αυτονοήτη είναι η τεράστια σημασία που έχει. Το κονδύλι του Ι.Κ.Υ. για το 1993 ήταν 3,5 δις και στην πορεία της χρονιάς δόθηκαν επιπροσθέτως 350 εκατομμύρια, δηλαδή το τελικό σύνολο είναι 3.850 εκ.. Από αυτά 1,2 δις. δίνονται για προπτυχιακούς υποτρόφους Πανεπιστημίων (Ν.2083), άλλο 1,2 δις. για

υποτροφίες εξωτερικού 400 εκ. για υποτροφίες εσωτερικού και δίνονται και άλλα ποσά για υποτροφίες ομογενών και αλλοδαπών. Το 1994 προβλεπεται, κατά την εισηγητική έκθεση (Πιν. 4.6, σ.97) να δοθούν στο Ι.Κ.Υ. 4 δις δηλ. αύξηση της τάξεως του 3,7% όταν ο πληθωρισμός κατά την ίδια έκθεση θα είναι 11%. Με άλλα λόγια το Ι.Κ.Υ. θα υποστεί μείωση σε σχέση με το '93, εάν δε σε αυτό προσθεσούμε και τη συνεχή υποτίμηση (η διολιθση της δραχμης εναντι των ξένων νομισμάτων), είναι φανερό ότι θα μειωθεί δραματικά ο αριθμός υποτροφιών εξωτερικού που πληρώνονται σε συναλλαγμα. Και αντιλαμβανόμεθα όλοι την τεράστια σημασία που έχουν οι μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό για τη δημιουργία αξιόλογου επιστημονικού δυναμικού. Φυσικά αυτή είναι η μία πλευρά του ζητήματος, γιατί η άλλη είναι ότι θα πρέπει να διαμορφωθούν οι κατάλληλοι όροι για εργασία, τόσο για αμοιβή αντιστοιχη προς τα προσόντα τους, όσο και για κατάλληλες συνθήκες επιστημονικής εργασίας.

Οι δαπάνες Παιδείας σαν ποσοστό επί του Γενικού Προυπολογισμού, Τακτικού και Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων είναι (πάντα χωρίς χρεωλύσια):

1993	1994
664 δις 461 εκ.	770.406 δις
δηλαδή 8,7% του Γενικού	8,7% του Γενικού
ή 3,9% του ΑΕΠ	4% του ΑΕΠ

Από αυτόν τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Παιδείας υπάρχουν δύο μόνο σημεία παρήγορα. Το πρώτο είναι η αύξηση των αποδοχών του μόνιμης απασχόλησης Δ.Ε.Π., και το δεύτερο ενθαρρυντικό θήμα στην Παιδεία είναι η ένταση του κατασκευαστικού προγράμματος σχολείων ύψους 78 δις (Π.ΔΕ. τ.3, σ.20, ΚΑΕ 8241 από εθνικούς πόρους και ΚΑΕ ΚΑΙ 8241 από κοινοτικούς πόρους). Κατά το άλλο η στασιμότητα της χρηματοδότησης σε απελπιστικό χαμηλό επίπεδο δείχνει πολύ καθαρά ότι δυστυχώς μόνο στα λόγια αναγνωρίζεται η τεράστια σπουδαιότητα της παιδείας και γι' αυτό λέγεται ότι είναι η πρώτη και η πιο κρίσιμη επένδυση, ενώ στην πράξη παραμένει υποβαθμισμένη. Με αυτό το προϋπολογισμό δεν έχει προσανατολισμο προς το 2.000 εν όψει της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Ένωσης και του νέου καταμερισμού εργασίας.

Μια απόδειξη γι' αυτές τις ζοφερές διαπιστώσεις είναι ότι η παιδεία μας δεν είναι προσανατολισμένη προς τον 21ο αιώνα, δεν επιδιώκει τον εκσυγχρονισμό. Κι αυτό φαίνεται από το ότι ο προϋπολογισμός αυτός θεωρεί ότι η εισαγωγή της πληροφορικής στα σχολεία δεν χρειάζεται γι' αυτό και κόβεται το σχετικό πρόγραμμα προμήθειας ηλεκτρονικών υπολογιστών και λοιπού βοηθητικού συναφους εξοπλισμού, αφού από 4,5 δις το 1993 κατεβαίνει κατακόρυφα στο 1 δις το 1994 (τ.Α. Κεντρικές υπηρεσίες, σ. 262, ΚΑΕ 1725)! Η παιδεία δεν είναι δυνατόν να αναβαθμιστεί με τους καθηγητές να βρίσκονται σε κατάσταση πείνας. Η παιδεία στις σύγχρονες συνθήκες θέλει αναβαθμισμένο εμψυχο δυναμικό για να μπορέσει να αποδώσει. Επένδυση στην παιδεία σημαίνει πρωτίστως αναβάθμιση της θέσης και του βιοτικού επιπέδου του καθηγητή. Δεν υπάρχει μεγαλύτερη υποχρέωση για μια κυβέρνηση από το να δικαιώσει τους πόθους των νέων ανθρώπων, είχε πει κάποτε ο Ρουσβελτ. Και δυστυχώς η κατεύθυνση της Κυβέρνησης όσον αφορά στην παιδεία, όπως προκύπτει από τον προϋπολογισμό, δεν είναι προς τη δικαίωση, αλλά προς την απογοήτευση των νέων. Κάποτε επιτέλους θα πρέπει εμπράκτως να αλλάξουμε την ηροδοτεία ρηση ότι η πείνα είναι ο μόνιμος σύντροφος της Ελλάδας και να την κάνουμε ότι η παιδεία είναι ο μόνιμος συντροφος της.

Πολιτισμός

Στις προγραμματικές δηλώσεις ο κ.πρωθυπουργός δήλωσε ότι "ο πολιτισμός δεν είναι απλά ένας τομέας της πολιτικής μας. Είναι η ταυτότητα και το μεγάλο συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας μας." Δήλωσε ακόμη ότι "συνδέεται με το εκπαιδευτικό σύστημα σύμφωνα με τις προσδοκίες και τα οράματα της νέας γενιάς" και ότι "ο πολιτισμός και η τέχνη μπαίνει στα σχολεία από την πρώτη δημοτικού ως μάθημα και δημιουργία." Κατέληξε δε με την εξαγγελία ότι "συγκροτείται ειδικό δίκτυο παρεμβάσεων για την πολιτιστική θωράκιση του Αιγαίου και των παραμεθωρίων περιοχών."

Τρία είναι τα σημεία της δήλωσης. Το ένα είναι μια γενική αξιολογική διαπίστωση για τη σημασία του πολιτισμού, που ορίζεται ως η ταυτότητα και το μεγάλο συγκριτικό πλεονέκτημά μας και τα άλλα δυο είναι προφανώς τα σημαντικότερα μέτρα, που θα πάρει η κυβέρνηση, αφού αυτά είναι μόνο που εξαγγελθηκαν. Αν περιορίζομαι στις δηλώσεις του Πρωθυπουργού είναι γιατί στους τεσσερις τομείς που εξετάζω, οι δύο αρμόδιοι Υπουργοί Παιδείας και Πολιτισμού δεν μίλησαν και δεν εξειδίκευσαν το πρόγραμμα του Υπουργείου τους.

Ο ασφαλέστερος τρόπος για να διαπιστώσουμε, κατά πόσο αυτές οι εξαγγελίες θα πραγματοποιηθούν είναι να τις αναζητήσουμε στον προϋπολογισμό. Η εξαγγελία "ο πολιτισμός

και η τέχνη μπαίνουν στα σχολεία από την πρώτη δημοτικού ως μάθημα και δημιουργία" διαφεύδεται, πριν περάσει μήνας. Γιατί για να γίνει αυτό χρειάζονται τρία πράγματα. Πρώτον να προσληφθούν οι ειδικοί δάσκαλοι και καθηγητές ζωγραφικής, μουσικής, λογοτεχνίας, θεάτρου, που θα διδάξουν και τέτοιες προσλήψεις δεν πρόκειται να γίνουν, ούτε και προβλέπονται, όπως προκύπτει από τον προϋπολογισμό. Εδώ έχουμε τεράστια κενά οργανικών θέσεων στα νηπιαγωγεία, στα δημοτικά, στα γυμνάσια και στα λύκεια και δεν καλυπτόνται, θα κάναμε καινούργιες προσλήψεις;

Δεύτερον για να γίνουν αυτές οι προσλήψεις θα πρέπει να προηγηθεί η μελέτη και ο προγραμματισμός του τι και πώς θα διδαχθεί, και τέτοια προπαρασκευή δεν έχει γίνει. Και τρίτον θα πρέπει να υπάρξουν τα αναγκαία εποπτικά μέσα (βιβλία, κινηματογραφικές μηχανές, επιδασκόπια, μηχανήματα για προβολή διαφανειών, διαφάνειες).

Η εξαγγελία για το ειδικό δίκτυο παρεμβάσεων για την πολιτιστική θωράκιση του Αιγαίου και των παραμεθωρίων περιοχών δεν προκύπτει από πουθενά, συγκεκριμένα στα κονδύλια του Υπουργείου Πολιτισμού δεν προβλέπεται τίποτα απολύτως. Κατά συνέπεια θα πρέπει να το αναζητήσουμε στο Υπουργείο Αιγαίου και στο Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης.

Στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Αιγαίου διαπιστώνουμε τα εξής: Για αμοιβές συντήρησης και επισκευής τηλεπικοινωνιακού, μετεωρολογικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού από 2,5 εκ. το 1993, θα δοθεί 1 εκ. το 1994, δηλαδή μείωση 60% (Γεν. Προϋπολογισμός, τ.Α, μέρος 1 σ. 347, ΚΑΕ 0864)! Για προμήθεια βιβλίων και συγγραμμάτων 3 εκ. το '93, 3 εκ. και το '94 (όπ. πριν ΚΑΕ 1121) Για προμήθεια περιοδικών, εφημερίδων και λοιπών συναφών εκδόσεων, 2 εκ. το '93, 2 εκ. και το '94 (ΚΑΕ 1122). Για προμήθεια έργων τέχνης 350.000 το '92, μηδέν το '93, μηδέν και το '94 (ΚΑΕ 1241)! Για προμήθεια χρωμάτων και λοιπών συναφών υλικών 500.000 το '93, 500.000 και το '94 (ΚΑΕ 1251). Για προμήθεια τηλεπικοινωνιακού και μετεωρολογικού υλικού 500.000 το '93 500.000 και το '94, και μιλάμε για θωράκιση (ΚΑΕ 1293). Για προμήθεια παρθένου φιλμ 100.000 το '93, 100.000 και το '94 (ΚΑΕ 1294). Για προμήθεια κάθε είδους επιστημονικών οργάνων 500.000 το '93, 500.000 και το '94 (ΚΑΕ 1723 σ. 348). Για προμήθεια συσκευών παραγωγής και αναπαραγωγής ήχου, εικόνας και εξαρτημάτων τους 1 εκ. το '93, 500.000 το '94, δηλαδή τα μισά (ΚΑΕ 1724). Επιχορηγήσεις σε Ο.Τ.Α. για δαπάνες ίδρυσης και λειτουργίας Πνευματικών Κέντρων και Δημοτικών Ωδείων 3 εκ. το '93, 3 εκ. και το '94 (ΚΑΕ 2224, Σ.349), Επιχορηγήσεις σε Ο.Τ.Α. για λοιπούς σκοπούς 100 εκ. το '93, 88 εκ. το '94, δηλαδή μείωση 12% (ΚΑΕ 2229)! Η επιχορήγηση σε φυσικά πρόσωπα και Ν.Π.Ι.Δ. είναι 96,5 εκ. το '93 και πέφτει στα 65,5 εκ. το '94 (ΚΑΕ 2500)! Σε αυτό το δραματικά περικομμένο κονδύλι περιλαμβάνονται οι επιχορηγήσεις για ενίσχυση των γραμμάτων, του θεάτρου και του χορού, των μουσικών, εικαστικών και κινηματογραφικών φορέων, οι βιβλιοθήκες και τα μουσεία, τα αθλητικά σωματεία, οι εφημερίδες και τα περιοδικά, τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου για πολιτιστικές δραστηριότητες!

Νομίζω ότι περιττεύει ο οποιοσδήποτε σχολιασμός. Απλώς σημειώνω ότι, όταν δεν υπάρχει αριθμητική μείωση, το κονδύλι του '94 είναι αριθμητικά ίσο με το κονδύλι του '93, δηλαδή στην πραγματικότητα είναι μειωμένο, κι αφού εν τω μεταξύ η δραχμή έχει υποτιμηθεί έναντι της αξίας του προηγούμενου χρόνου, αφού τα αγαθά έχουν ακριβηθεί και συνεπώς δεν αγοράζονται με τις ίδιες τιμές.

Για το Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης θα έφθανε να πούμε ότι το σύνολο των πιστώσεων του Υπουργείου είναι 3 δις 300 εκ. για το 1994, έναντι 4 δις 818 εκ. του 1993, δηλαδή 1,5 δις λιγότερα! Επομένως δεν χρειάζεται να πούμε τίποτε άλλο. Εντούτοις θα αναφέρουμε μερικά στοιχεία που αφορούν τον πολιτισμό για να φανεί ακόμη πιο πολύ η δραματική κατάσταση. Για εκδόσεις προβλέπεται 1 εκ. το '94, έναντι 1 εκ. του '93 (ΚΑΕ 0843 σ.337). Για εκθέσεις 3 εκ. το '94, έναντι 2 εκ. το '93, δηλαδή αύξηση (είναι και η μοναδική) ενός μόνον εκατομμυρίου, χωρίς να υπολογίσουμε την υποτίμηση της δραχμής και την ανοδο των τιμών των υλικών και των αντικειμένων (ΚΑΕ 0844). Για οργάνωση συνεδρίων 500.000 το '94, έναντι του ίδιου ποσού το '93 (ΚΑΕ 0846). Για οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων 500.000 έναντι του ίδιου ποσού το 1993 (ΚΑΕ 0847). Για αμοιβές για συντήρηση και επισκευή κτιρίων γενικά 800.000 το '94, έναντι του ίδιου ποσού το '93 (ΚΑΕ 0851). Για προμήθεια βιβλίων και συγγραμμάτων 500.000 το '94, έναντι 1,5 εκ. του '93, δηλαδή μείωση 75% (ΚΑΕ 1121)! Για προμήθεια χρωμάτων και λοιπών συναφών υλικών 100.000 το '94, έναντι του ίδιου ποσού το '93 (ΚΑΕ 1251). Για προμήθεια τηλεπικοινωνιακού και μετεωρολογικού υλικού 100.000 το '94 έναντι του ίδιου ποσού το '93 (ΚΑΕ 1293). Για προμήθεια παρθένου φιλμ 700.000 το '94, έναντι του ίδιου ποσού το '93 (ΚΑΕ 1293). Για επιχορηγήσεις σε Ν.Π.Ι.Δ. και λογαριασμούς (επιστημονικά, εκπαιδευτικά, πολιτιστικά, και λοιπά ιδρύματα και οργανισμούς) 280 εκ. το '94 έναντι 835 εκ. το 1992, δηλαδή 555 εκ. λιγότερα από αυτά που δίνονταν πριν από δύο χρόνια (ΚΑΕ 2400)! Το ίδιο παρατηρούμε για την επιχορήγηση στο Κέντρο Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς που δίνονται 205 εκ. για το '94 ενώ πριν από δύο χρόνια το 1992 είχαν δοθεί 762 εκ. δηλαδή δίνονται τώρα 557 εκ. λιγότερα (ΚΑΕ 2478)! Δεν υπάρχει καμία απολύτως πρόβλεψη και δεν διατίθεται ούτε μία δραχμή για το Μέγαρο Μουσικής και Πολιτισμού της Θεσσαλονίκης, που θα είναι η πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης το 1997! Κι αυτό λέγεται ειδικό δίκτυο πολιτιστικής θωράκισης,

αντί να λέγεται πολιτική πολιτιστικού αφοπλισμού.

Πώς είναι δυνατόν να μιλάμε για πολιτιστική ταυτότητα, όταν το Υπουργείο Πολιτισμού είναι μονίμως ο φτωχότερος συγγενής του Κρατικού Προϋπολογισμού; Συγκεκριμένα:

Έτος	Πληρωμές	Π.Δ.Ε	Σύνολο
1990	17.7	31.609	49,3
1991	18.4	19.718	44,4
1992	21,4	8.902	30,3
1993 εκτελ.	24,1 εκτελ.	10,665	34,7
1994 προϋπ.	25,7 προϋπ.	12.141	37,8

Εάν τώρα υπολογίσουμε το σύνολο του 1994, που είναι 37 δις 800 εκατομμύρια με το σύνολο του κρατικού προϋπολογισμού, που είναι 12 τρις 225 δις, "συμπεριλαμβανομένου του συνολικού δημόσιου χρέους και του χρέους κεντρικής διοίκησης, δηλ. τοκοχρεωλύσια και όλες οι άλλες δαπάνες που είναι εκτός προϋπολογισμού και οι οποίες αναφέρονται στην εισηγητική έκθεση (σ.93-94) τις οποίες παρακολουθεί η Κοινότητα για τη σύγκλιση", τότε το ποσοστό του Υπουργείου Πολιτισμού είναι 0,29%! Εάν το υπολογίσουμε επί του συνόλου των δαπανών που είναι 9 τρις 787 δις, τότε το ποσοστό είναι και πάλι 0,29%. Εάν τέλος το υπολογίσουμε επί του συνόλου των τακτικών δαπανών (χωρίς τοκοχρεωλύσια κ.λπ.), τότε είναι 0,40%. Ένα ποσοστό ντροπής, αφού είναι πολύ κάτω από το μισό τοις εκατό!

Στους δύσκολους αυτούς καιρούς, που απειλείται η εδαφική μας ακεραιότητα και αμφισβητείται η ελληνικότητα της Μακεδονίας, η αρχαιολογία και η ιστορική επιστήμη μας προσφέρουν τα πλέον πειστικά και αδιαμφισβήτητα όπλα. Σ' αυτή την κρίσιμη περίοδο, που τα σύνορα αλλάζουν στην γειτονιά μας, έχουμε μια τεραστία διπλή υποχρέωση ως έθνος. Η πρώτη είναι να γνωρίσουμε εμείς οι ίδιοι την μακραίωνη πολιτιστική μας κληρονομιά (αρχαία, βυζαντινή, νεώτερου ελληνισμού) και η άλλη είναι να αναδείξουμε και να προβάσουμε αυτόν τον πολιτισμό και την τεραστία συνεισφορά του στον παγκόσμιο πολιτισμό. Φυσικά θα πρέπει να προβάσουμε ιδιαίτερως τους δημιουργούς της σύγχρονης Ελλάδας και το έργο τους που έχει αναγνωριστεί διεθνώς, όπως έχει γίνει στην ποίηση, τη μουσική, το θέατρο, τον κινηματογράφο, την επιστήμη. Παράλληλα έχει ως στόχο να φέρει τους Έλληνες σε επαφή με τον παγκόσμιο πολιτισμό, καλλιεργώντας με αυτό τον τρόπο τη φιλία και την προσέγγιση των λαών.

Υπ' αυτή την έννοια το Υπουργείο Πολιτισμού είναι κατ' αρχάς το κατ' εξοχήν ελληνοκεντρικό Υπουργείο, αυτό που έχει ως αντικείμενο την ανάδειξη και την καλλιέργεια του ελληνικού πολιτισμού στο σύνολο και στη διαχρονικότητά του. Κανένα άλλο Υπουργείο, ούτε ακόμη και της Παιδείας, έχει ένα τόσο ελληνοκεντρικό χαρακτήρα και στόχο. Από την άλλη πλευρά είναι μια γέφυρα επαφής πνευματικής και πολιτιστικής με τους άλλους λαούς, μια γέφυρα που βοηθάει την προσέγγιση διαφορετικών πολιτισμών, την φιλία των λαών και την ειρήνη.

Ποια χώρα θα είχε τσους αρχαιολογικούς θησαυρούς και τόσο μεγάλη ιστορία και δεν θα την αξιοποιούσε συστηματικά; Συνεπώς η αρχαιολογία έπρεπε να είναι η μισή δραστηριότητα του Υ.Π.Π.Ο.. Εντούτοις αυτό, που συμβαίνει στη χώρα μας είναι ότι η αρχαιολογική μας υπηρεσία δεν κάνει συστηματικές ανασκαφές, παρα μόνον σωστικές παρεμβάσεις. Ο μεγαλύτερος αρχαιολογός στην Ελλάδα είναι (εκτός φυσικά από τις ξένες αρχαιολογικές σχολές) η Δ.Ε.Η., ο Ο.Τ.Ε., η Ε.Υ.Δ.Α.Π., ακόμη και οι ιδιώτες που ανοίγουν τρύπες στο έδαφος και πέφτουν πάνω σε αρχαία, οπότε έρχεται η αρχαιολογική υπηρεσία να σώσει, να καταγράψει και να δώσει το πράσινο φως στη συνέχεια για τα έργα. Οι μόνες συστηματικές ανασκαφές είναι της Βεργίνας, του Διού, και του Ακρωτηρίου της Σαντορίνης. Χρειάζεται να γίνει άμεση αναβάθμιση της αρχαιολογικής μας υπηρεσίας κι αυτό σημαίνει αφ' ενός άμεση πρόσληψη 500 αρχαιολόγων κι αφ' ετέρου μισθολογική αναβάθμιση τους. Οι μισθοί των Αρχαιολόγων είναι κατώτεροι από κλαδούς με κοινό πτυχίο και λιγότερα απαιτούμενα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα. Οι αρχαιολογοί ασκούν επιστημονικό ερευνητικό έργο και είναι απαραίτητη η βιβλιογραφική τους ενημέρωση. Γι' αυτό το σκοπό η πολιτεία είχε χορηγήσει στο παρελθόν ένα σημαντικό ποσό, ίσο με το 1/6 του μισθού τους, ως επίδομα βιβλιοθήκης, το οποίο, όμως, καταργήθηκε από την εποχή της δικτατορίας. Ας σημειωθεί ότι αυτό το απαραίτητο επίδομα το παίρνουν ήδη χιλιάδες υπαλλήλων (εκπαιδευτικοί, δικαστικοί). Θα έπρεπε να είναι τουλάχιστον 30.000 μηνιαίως. Χρειάζεται επίσης, να εγκρίνεται για την εκτός έδρας μετακίνηση, το ποσό για όσες ημέρες είναι αναγκαίο για την πραγματοποίηση των ανασκαφών και των άλλων αρχαιολογικών έργων και όχι 8 μέρες το χειμώνα και 12 μέρες το καλοκαίρι. Παράλληλα για τα οδοιπορικά να εγκρίνονται τα απαραίτητα κονδύλια και να εκδίδονται εντάλματα προπληρωμής. Για να φανεί η έλλειψη στοιχειώδους αρχαιολογικής και πολιτιστικής πολιτικής από το Υ.Π.Π.Ο. θα παραθέσω τα κονδύλια, που προβλέπει ο προϋπολογισμός σε σύγκριση με τα αντίστοιχα προηγούμενων ετών.

ΚΑΕ	ονομασία	1994	1993	1992	1991	1990
0852	Αμοιβές για συντήρηση και επισκευή ναών, μνημείων, αρχαιολογικών και λοιπών πολιτιστικών χώρων.	3εκ.	675.000	-	12εκ.	18εκ720χιλ.
0872	Αμοιβές καταδοτών λαθροεμπόρων, αρχαιοκαπηλών κι επικηρυχθέντων ατόμων, καθώς και αμοιβές ευρετών και υποδεικτών αρχαίων κλπ.	50εκ.	58.150.000	19.896.000	20εκ.	20εκ.
1234	Προμήθεια υλικών συντήρησης και επισκευής ναών, μνημείων αρχαιολογικών και λοιπών πολιτιστικών χώρων	1εκ.	1 εκ.			
2521	Επιχορήγηση στην Αρχαιολογική Εταιρεία της Ελλάδος	16εκ.	65εκ.	9.100.000	110εκ.	40εκ.
1242	Προμήθεια κειμηλίων, αρχαιολογικών	5εκ.	29.850.000	2.098.000	4εκ.	5εκ.
1241	Προμήθεια έργων τέχνης	0			1εκ.	1εκ.
1121	Προμήθεια βιβλίων και συγγραμμάτων	28εκ.	28εκ.	19.066.000	9εκ.	10εκ.
1122	Προμήθεια περιοδικών, εφημερίδων και λοιπών συναφών εκδόσεων	5εκ.	5εκ.	4.887.000	5εκ.	5εκ.
2533	Επιχορήγηση για ενίσχυση των γραμμάτων	4εκ.	4εκ.	500.000	3εκ.	3εκ.

Πολιτική βιβλίου δεν διαθέτετε ποτέ το Υ.Π.Π.Ο.. Αρκούνταν και αρκείται στις πελατειακές σχέσεις των επιλεκτικών, με κομματικά κριτήρια, αγορών βιβλίων. Πολιτική που θα έχει ως στοχο τη δημιουργία βιβλιοθηκών, και κυρίως προτύπων παιδικών βιβλιοθηκών, ώστε τα παιδιά από τα τρυφερά τους χρόνια να εθιστούν στο βιβλίο την εποχή που η τηλεόραση, αυτό το "ναρκωτικό της πρίζας" όπως πολύ ευστοχα το χαρακτήρισε η Μαίρη Ουίν, κυριαρχεί και η εικόνα και γενικά το θέαμα παραμερίζουν το διάβασμα και τη σκέψη.

Στην Ελλάδα, στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας (το Υπουργείο Πολιτισμού είχε αυτήν την αρμοδιότητα και δυστυχώς την αποποιήθηκε, αφού έτσι και αλλιώς δεν ασχολούνταν με το πρόβλημα) υπάρχουν οι εξής βιβλιοθήκες: Η Εθνική Βιβλιοθήκη, 33 Δημόσιες Ν.Π.Δ.Δ., και έξι Δημόσιες Δημοσιών Υπηρεσιών. Οι Δημόσιες βιβλιοθήκες με τη σειρά τους διακρίνονται σε 19 κεντρικές, με περιφέρεια αρμοδιότητας ευρύτερη από την έδρα τους (από αυτές 17 σε έδρες νομών και 2 σε μικρότερα επαρχιακά κέντρα), και σε 14 δημόσιες σε μικρότερα επαρχιακά κέντρα με αρμοδιότητα στην περιφέρεια της έδρας τους. Για να αντιληφθεί κανείς την έλλειψη πολιτικής σε αυτό τον χώρο αναφερούμε ότι σε όλες τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες και στην Εθνική Βιβλιοθήκη, δεν προβλέπονται οργανικές θέσεις για ειδικευμένο προσωπικό (βιβλιοθηκονόμους) κι αυτό γιατί δεν τροποποιήθηκαν οι σχετικές διατάξεις μετά την ίδρυση των τμημάτων Βιβλιοθηκονομίας στα Τ.Ε.Ι. Αθηνών και Θεσσαλονίκης, έτσι ώστε να συσταθούν ανάλογες οργανικές θέσεις. Σήμερα υπηρετούν 5 ταξινόμοι Τ.Ε. σε προσωρινές θέσεις στην Εθνική Βιβλιοθήκη, 4 Βιβλιοθηκονόμοι Τ.Ε. σε προσωρινές θέσεις στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες και 1 Βιβλιοθηκάριος Τ.Ε. με σύμβαση αορίστου χρόνου σε Δημόσια Βιβλιοθήκη. Η επιχορήγηση της Εθνικής Βιβλιοθήκης το 1990 από το Υπουργείο Παιδείας ήταν 68.800.000, το 1991 ήταν 92.800.000, το 1992 ήταν 79.518.000, το 1993 125 εκ. και το 1994 255 εκ. (Γεν. Προυπολογισμός, τ.Α. μέρος 1 σ. 244, ΚΑΕ 2441). Σημειώνω ότι οι αυξήσεις που σημειώνονται από το 1993, έχουν σχέση με τις αγορές κομπιούτερ, μέσω κοινοτικών προγραμμάτων και συνεπώς στην ανοδο αυτή συμβάλουν τα ευρωπαϊκά κονδύλια.

Όσον αφορά στο κεφάλαιο του πολιτισμού θα κάνω την παρατήρηση ότι δυστυχώς η Ελλάδα μέχρι σήμερα δεν διαθέτει δορυφορική τηλεόραση (η Τουρκία έχει), τόσο για τον απόδημο ελληνισμό στην προσπάθεια συγκράτησης της αφελληνιστικής τάσης που παρατηρείται στη δεύτερη και τρίτη γενιά των μεταναστών, όσο και για τον επηρεασμό των ξένων κυβερνήσεων μέσω των σχέσεων με νέτες της κοινής γνώμης (πολιτικούς ανθρώπους της τέχνης και των γραμμάτων) και γενικά για τον θετικό επηρεασμό της κοινής γνώμης. Αυτή είναι η πρόταση της Πολιτικής Άνοιξης, που πηγαινει "πακέτο" με την πρόταση να χαραχθεί επιτέλους μια συστηματική και μακροπρόθεσμη στρατηγική πολιτιστικής διπλωματίας και να στελεχωθούν οι πρεσβείες μας σε χώρες κλειδιά με μορφωτικούς ακολούθους αξίους, που θα εκπαιδεύονται ειδικά και θα πραγματοποιούν τακτικές συναντήσεις για ανταλλαγή πείρας και πληροφοριών.

Θα κλείσω με την πολιτική προς το εξωτερικό προς ομογενείς και ξένους. Το Υπ. Πολιτισμού το '94 θα επιχορηγήσει Πολιτιστικά Κέντρα και Κοινότητες Εξωτερικού με το ποσό των 20εκ. έναντι του ίδιου ποσού το 1993, δηλαδή 11% λιγότερα λόγω πληθωρισμού και χωρίς να λάβουμε υπ όψη και την υποτίμηση της δραχμής έναντι των ξένων νομισμάτων. Για την επιχορήγηση του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου το '94 θα διαθέσει 4 εκ., ίδιο ποσό με το '93. Το δε Υπουργείο Παιδείας και ειδικά η Διεύθυνση Εκπαίδευσης Ελληνοπαίδων Εξωτερικού για την προμήθεια ειδών εξοπλισμού υπηρεσιών και εργασθρίων θα διαθέσει 12 εκ. το 1994, έναντι 11,5 το 1993, δηλαδή σημειώνει ανοδο 4% στην ουσία όμως είναι μείωση 7% λόγω πληθωρισμού.

Το κονδύλι αυτό αναλύεται σε 1 εκ. για προμήθεια βιβλίων και συγγραμμάτων το 1994, έναντι του ίδιου ποσού το '93 (απα μείωση 11%) και σε προμήθεια εκπαιδευτικού υλικού 9,8 εκ. το 94 έναντι 9,7 εκ. το '93, δηλ. αύξηση 1% (ουσιαστικά μείωση 10% λόγω πληθωρισμού). Φοβούμαι ότι αυτό που μπορούμε με θλίψη να συμπεράνουμε, είναι ότι τα Ελληνόπουλα του εξωτερικού θα προτιμήσουν την ξενογλώσσα παιδεία της χώρας υποδοχής τους.

Περιβάλλον

Έχει γίνει πλέον κοινή συνείδηση το γεγονός ότι το μεταπολεμικό μοντέλο ανάπτυξης δεν μπορεί να εξασφαλίσει την αρμονική συνυπαρξη και την ισορροπία στο φυσικό χωροχρόνο της Ελλάδος. Μορφές της περιβαλλοντικής ανισορροπίας και των απειλών που δημιουργούν για τους Έλληνες πολίτες είναι:

α) Η αναρχία και αυθαίρετη ανάπτυξη του δομημένου περιβάλλοντος.

Η αύξηση του οικιστικού αποθέματος συντελείται κατά το πλείστον με τη μορφή της αυθαίρετης δόμησης. Συστατικό στοιχείο της είναι η καταπάτηση δημόσιων δασικών χώρων, η παράνομη αλλαγή χρήσεων γης και η υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος.

β) Η αδυναμία των παραδοσιακών μορφών καταστροφής στερεών και τοξικών αποβλήτων να ανταποκριθούν στις σύγχρονες ανάγκες.

Η ταχεία μεγέθυνση των πόλεων και ιδιαίτερα των Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πατρών, Ηρακλείου κ.λπ., ανέδειξε τις περιορισμένες δυνατότητες των χωματερών. Ο μη έλεγχος των αποτιθέμενων στερεών αποβλήτων, επαυξάνει τους κινδύνους στα υπογεια ύδατα, στην ατμόσφαιρα από κίνδυνο πυρκαγιών κ.λπ. Αντιθέτως, σε κακή κατάσταση βρίσκεται ο μηχανισμός παρακολούθησης, ελέγχου και καταστροφής των τοξικών αποβλήτων. Πλήρης έλλειψη ανακύκλωσης και συστημάτων υγειονομικής ταφής.

γ) Υγρα αποβλήτα.

Μεγάλη καθυστέρηση στην ανάπτυξη συστημάτων επεξεργασίας αστικών αποβλήτων (κάθε βαθμίδας), πετρελαιοειδών καταλοίπων κ.λπ. Σήμερα μόλις το 34% του πληθυσμού των κατοικημένων με οργανωμένο τρόπο πόλεων έχει εγκαταστάσεις επεξεργασίας αστικών αποβλήτων. Αντιθέτως, η περιορισμένη γεωγραφική κατανομή και η ποσοτική έλλειψη εγκαταστάσεων υποδοχής πετρελαιοειδών καταλοίπων, εγκυμονούν κινδύνους για την προστασία του υδατικού περιβάλλοντος.

δ) Υδατικό περιβάλλον

Έλλειψη των ικανών ποσοτήτων ύδατος για την κάλυψη των αναγκών. Ορατος είναι πλέον ο κίνδυνος λειψυδρίας για την Αττική. Η υπεραντλήση των υπογείων υδατινών πόρων, σε συνδυασμό με τα αρνητικά ποσοστά βροχοπτώσεων της τελευταίας εξαετίας, εγκυμονούν κινδύνους υφαλμύρωσης των υπογείων υδάτων. Έχουμε αλόγιστη χρήση ύδατος, κάκιστη είναι η δομή καταναλώσης, αναποτελεσματικός ο μηχανισμός διαχείρισης και προστασίας των υδατινών πόρων.

ε) Δάση, Φυσικό περιβάλλον, Εδαφος

Την τελευταία 20ετία έχει δραματικά μειωθεί το δασικό περιβάλλον. Σήμερα αντιστοιχεί μόλις το 17% της επιφάνειας της χώρας. Οι συνέπειες από την άναρχη δόμηση, την επέκταση των πόλεων, σε συνδυασμό με τις εγκληματικές ενέργειες των κερδοσκοπών εμπρηστών δασών που οικοπεδοποιούν τα πάντα, έχουν περιορίσει απελπιστικά τις φυσικές δυνατότητες αναπαραγωγής "καθαρής" ατμόσφαιρας. Η ευθύνη των εκάστοτε κυβερνήσεων που καλλιεργούν τις πελατειακές σχέσεις από τη μία με το να μην προωθούν το κτηματολόγιο, για να υπάρχει ασφάλεια ως προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς γης κι από την άλλη νομιμοποιώντας, παραμονές εκλογών, τα αυθαίρετα, είναι τεράστιες. Κι εδώ ακριβώς βρίσκεται και το κλειδί για την προστασία του φυσικού και δασικού περιβάλλοντος.

Παράλληλα, η αλόγιστη χρήση χημικών λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων στη γεωργία με σκοπό την "αύξηση" των ποσοτήτων των αγροτικών προϊόντων, τραυματίζει ανεπανόρθωτα τα φυσικά συστατικά των εδαφών, αυξάνει τους κινδύνους ρυπανσης των υπογείων και επιφανειακών υδατινών πόρων και οδηγεί στο φαινόμενο του ευτροφισμού, καταστρέφοντας τις θάλασσες.

στ) Ατμοσφαιρικό περιβάλλον.

Ο συνδυασμός όλων των ανωτέρω αρνητικών παραμετρών σε απίθανα υψηλά μεγέθη, εμφανισε το φαινόμενο του φωτοχημικού νεφους στις μεγάλες πόλεις της Ελλάδος. Η αλόγιστη κατανομή οικονομικών δραστηριοτήτων και η ταχύτατη αύξηση των μεταφορικών μέσων πάσης φύσεως, κάνουν πλέον αδύνατη τη συνυπαρξη των ανθρωπων στο χώρο των μεγάλων πόλεων. Συνεχής είναι πλέον ο κίνδυνος αιφνίδιας επανεμφάνισης φαινομένων μαζικών θανάτων από τη μόλυνση του ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος.

ζ) Θεσμικοί και μηχανισμοί διοίκησης, παρακολούθησης και εφαρμογής.

Η ανυπαρξία ενός αυτονομου κεντρικού θεσμού προστασίας του περιβάλλοντος αποτυπώνεται στη συνεχή υποβάθμιση της ποιότητας ζωής, στην αδιαφορία των μηχανισμών της Κεντρικής Διοίκησης στην αδυναμία αποτελεσματικής παρέμβασης των πολιτών. Σήμερα η παρακολούθηση και καταγραφή της κατάστασης του περιβάλλοντος περιορίζεται στην ετήσια

έκθεση του ΥΠΕΧΩΔΕ για το περιβάλλον και στην περιοδική έκθεση του Υπ. Γεωργίας για τα δάση (άρχισε το 1992). Ιδιαίτερως εμφανής είναι η αδυναμία ενιαίας αποτύπωσης και συγκρισιμότητας στον ετήσιο προϋπολογισμό του κράτους, των κονδυλίων προστασίας του περιβάλλοντος και αναβάθμισης της ποιότητας ζωής των Ελλήνων.

Η Πολιτική Άνοιξη έχει πρωταρχικό, κεντρικό στόχο, την αυστηρή εφαρμογή της εθνικής και Κοινοτικής νομοθεσίας. Αποκλεισμό των περιπτώσεων καταστρατηγήσεως της νομοθεσίας με σκοπό την εξυπηρέτηση των αναγκών του πελατειακού πολιτικού συστήματος. Άμεση προώθηση της συντάξεως του Κτηματολογίου και του Δασικού Κτηματολογίου με χρηματοδότηση από το πακέτο Ντελορ 2. Κατακόρυφη αύξηση των δαπανών για την προστασία του περιβάλλοντος και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων. Είναι πλέον αδήριτη η αναγκαιότητα διαχωρισμού του Υπουργείου και η δημιουργία αυτοτελούς Υπουργείου Προστασίας Περιβάλλοντος, με αναβάθμιση του ρόλου του στην πυραμίδα της ιεραρχίας στην κεντρική εξουσία. Δεν είναι δυνατόν το ΥΠΕΧΩΔΕ να είναι δέκατο τέταρτο (14ο) τη τάξη Υπουργείο, όταν το προβληματικό μας περιβάλλον είναι στην ουσία πρώτο και κайrio πρόβλημα. Πρόβλημα ισορροπίας και αναπαραγωγής των βασικών συστατικών στοιχείων ζωής των ανθρώπων, μαζί με την οικονομία, κι όταν, συν τοις άλλοις, συνδέεται και με μια βασική πηγή οικονομική, τον τουρισμό.

Η έλλειψη αυτής της κατανόησης και η μη ένταξη του θεσμού προστασίας του περιβάλλοντος στο πολιτικό σύστημα, δημιουργεί παραγωγή προβλήματα στην οικονομική ζωή, στο σύστημα υγείας και ασφάλειας των ανθρώπων με ανυπολόγιστα πρωτογενή κόστη, εξ αιτίας του περιορισμένου των δαπανών για έργα υποδομής προστασίας του περιβάλλοντος. Η εικοσαχρονη εναλλαγή στην κυβέρνηση των δύο κομμάτων, ελάχιστα βελτίωσε την κατάσταση. Η μοναδική βελτίωση παρουσιάστηκε από την είσοδο της χώρας στη Ευρωπαϊκή Κοινότητα, από την υποχρεωτική υιοθέτηση και εφαρμογή του Κοινοτικού δικαίου προστασίας του περιβάλλοντος, από τη μεγάλη οικονομική συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε έργα υποδομής προστασίας του περιβάλλοντος. Μεγάλη ήταν επίσης η συνεισφορά των διαφόρων οικολογικών οργανώσεων στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, στη δημιουργία οικολογικής συνειδήσεως και συμπεριφοράς.

Η Πολιτική Άνοιξη θεωρεί ότι η περιβαλλοντική συνείδηση θα αναπτυχθεί αποτελεσματικά, εάν η οικολογία περάσει στα σχολεία, όχι ως ένα επιπλέον μάθημα, αλλά ως συνολική αγωγή με την κυριολεκτική έννοια του όρου, δηλαδή και ως γνώση, και ως συνείδηση-πράξη. Κι αυτό γιατί η Πολιτική Άνοιξη πιστεύει ότι οποιαδήποτε μείζων αλλαγή, για να επιτύχει και να έχει διάρκεια και θάθος, πρέπει να περνάει από το σχολείο, σε όλες του τις βαθμίδες. Παράλληλα για άλλη μια φορά δηλώνει ότι θα συνδράμει, ενισχύοντας και υποστηρίζοντας τις ενέργειες εκείνες που στόχο έχουν την ενίσχυση και εμπέδωση της αναγκαιότητας υπάρξεως περιβαλλοντικής πολιτικής και θα στηρίζει κάθε θετικό μέτρο της κυβερνήσεως.

Μια πολύ σημαντική πλευρά του προβλήματος της προστασίας του περιβάλλοντος, είναι η τελική επιπτώση των επιβαρύνσεων από την εφαρμοζόμενη, γι αυτό το σκοπό, πολιτική. Τα μέτρα για την αποτροπή της καταστροφικής επιδράσεως από τη λειτουργία της οικονομίας, σε συνδυασμό με την κατανόηση των περιορισμένων μεσών (λόγω οξυμμένου δημοσιονομικού προβλήματος), συνεπαγονται κόστος που τελικώς αμέσως ή εμμέσως επιρριπεται στο εισόδημα του πληθυσμού. Όταν τα μέτρα συνίστανται σε υποχρεώσεις που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις, το κόστος αυτό αντικατοπτρίζεται στις τιμές. Όταν η περιβαλλοντική πολιτική εκδηλώνεται μέσω του Δημοσίου ή του Δημοσίου Τομέα, το κόστος καλύπτεται από τα φορολογικά έσοδα, ή από πρόσθετη φορολογική επιβάρυνση. Έτσι η Ν.Δ., το 1992, επέβαλε ειδική φορολόγηση στα καύσιμα, με σκοπό την πρόσθετη ενίσχυση έργων προστασίας περιβάλλοντος. Από αυτό όμως τα έσοδα ύψους 12,1 δισ. δραχ., τα απορροφήσε στην κάλυψη τρεχουσών δαπανών, δηλαδή για άλλες ανάγκες. Αυτό το γεγονός προσδιόριζε και την πολιτική αναξιοπιστία και αφερεγγυότητα της Ν.Δ.. Σ' αυτήν την πολιτική συμπεριφορά εδράζεται και η αδιαφορία της Κεντρικής Διοικήσεως και η υποβάθμιση των άμεσων δραστικών παρεμβάσεων προστασίας του περιβάλλοντος.

Η κυβέρνηση του ΠΑ.Σ.Ο.Κ. βρίσκεται ανακόλουθη στον προϋπολογισμό, σε σχέση με τις προεκλογικές της εξαγγελίες και τις προγραμματικές δηλώσεις της. Ενώ στο προεκλογικό της πρόγραμμα υποσχόταν τη δραστική αύξηση των δαπανών για έργα υποδομής προστασίας περιβάλλοντος, στον προϋπολογισμό περιορίζεται σε μια διαχείριση ίδιου τύπου και αναποτελεσματικότητας με αυτήν της κυβερνήσεως της Ν.Δ.. Έτσι η μόνη εξαίρεση είναι τα κονδύλια για την ύδρευση-αποχέτευση που έχουν αύξηση 19%, λόγω των άμεσα αναγκαίων έργων για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας της Αττικής. Όλα τα υπόλοιπα κονδύλια είναι στα ίδια ύψη με το 1993. Έτσι τα κονδύλια του Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε., όταν υπολογιστούν αποπληθωρισμένα, είναι μειωμένα κατά 9% (72,5 δισ. το 1994 από 70,5 δισ. το 1993). Τα κονδύλια για τις υπηρεσίες Περιβάλλοντος και Χωροταξίας αποπληθωρισμένα είναι μειωμένα κατά 6% (16,2 δισ. το 1994 έναντι 15,5 το 1993). Παρά τις πρόσφατες εξογγελίες του Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. για έργα και μέτρα πολεοδομικής ανασυγκροτήσεως, οικιστικά προγράμματα κ.λπ., τα κονδύλια για τον οικισμό του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων είναι απόλυτα μειωμένα σε σχέση με το 1993. Από 6,1

δισ το 1993 έπεσε στα 4,5 δισ το 1994. Αυτή είναι η συνέπεια εξογενών προεκλογικών υποσχέσεων και πολιτικής της κυβέρνησης του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Μονή εξαίρεση αποτελούν τα κονδύλια για την προστασία των δασών που είναι αυξημένα κατά 26% σε σύγκριση με το 1993, με ύψος δαπάνης 34,5 δισ. από 27,2 δισ το 1993. Αξίζει να παρατηρήσουμε ότι και το 1994, το μεγαλύτερο μέρος των πιστώσεων που διατίθενται για έργα υποδομής προστασίας περιβάλλοντος, προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στον προϋπολογισμό του 1994 δε γίνεται καμιά αναφορά στη δημιουργία του μηχανισμού υλοποίησης (παρακολούθηση - καταγραφή - έλεγχος) πανελλαδικού συστήματος ελέγχου καυσαερίων των οχημάτων. Ο προϋπολογισμός δε δίνει εικόνα για έργα δημιουργίας εγκαταστάσεων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων των πόλεων. Έτσι το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. πολιτεύεται διαχειριζόμενο την τρέχουσα συγκυρία και ανάγκη. Δεν υπάρχει ένα συνεκτικό πρόγραμμα δεκαετούς διάρκειας για παρεμβάσεις και δράσεις στον τομέα προστασίας του περιβάλλοντος.

Η Πολιτική 'Ανοιξη θα επιδιώξει να υπάρξει αυτό το πρόγραμμα το οποίο θα εκπονηθεί με τη συνεργασία και την εποπτεία του ΤΕΕ, των ΑΕΙ, της ΚΕΔΚΕ, του ΥΠΕΧΩΔΕ, της ΓΣΕΕ, του ΣΕΒ και άλλων κοινωνικών φορέων, το οποίο να είναι δεσμευτικό στις βασικές στρατηγικές κατευθύνσεις του για όλες τις κυβερνήσεις. Η ώρα για την προστασία του περιβάλλοντος έχει περάσει πλέον το παρό πεντε. Σήμερα, που η ανάγκη αυτή γίνεται κατανοητή ολοένα κι από περισσότερους πολίτες, η Πολιτική 'Ανοιξη θα επιδιώξει την υπέρβαση που σχηματικά παίρνει την αντιπαράθεση Κατοίγιαννη - Λαλιώτη. Ταυτοχρόνως θα επιδιώξουμε, κάθε χρόνο με τον προϋπολογισμό του κράτους να ερχεται ξεχωριστά (όπως ακριβώς γίνεται με τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης) και προϋπολογισμός για την προστασία του περιβάλλοντος. Σήμερα βρισκόμαστε στη δεινή θέση να μη γνωρίζουμε υπεύθυνα και συγκροτημένα τη συνολική εικόνα των προβλημάτων που παρουσιάζονται στον τομέα του περιβάλλοντος. Μοναδική εξαίρεση αποτέλεσε η δουλειά που πραγματοποιήσαμε το ΤΕΕ. Προσφάτως ολοκληρώθηκε η μία και μοναδική μελέτη για τη συνολικά καταγραφή και αποτύπωση αυτών των αναγκών σε εθνική κλίμακα και με προβολή των αναγκών ως το 2.000. Είναι μια εξαιρετική εργασία που πραγματοποιήθηκε με τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η μελέτη αυτή έδωσε για πρώτη φορά και μια αξιολογική και εγκυρή πληροφόρηση. Έτσι, όπως προκύπτει από αυτή τη μελέτη, η Ελλάδα έχει ένα εξαιρετικά μεγάλο έλλειμμα σε υποδομή έργων για την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και σε συγκρότηση επαρκών μηχανισμών, τόσο για την παρακολούθηση της κατάστασης του περιβάλλοντος, όσο και για την εφαρμογή των πολιτικών προστασίας.

Στον Πίνακα που ακολουθεί (Πιν. 3), αποτυπώνεται το σύνολο των αναγκαίων δράσεων με συνυπολογισμό του κόστους των. Η προτεραιότητα εφαρμογής περιλαμβάνει δύο κλίμακες: τα μέτρα άμεσου προτεραιότητας 1994-1999, και μακροπρόθεσμης προτεραιότητας μέχρι το έτος 2005. Σημειωτέον, ότι κατο κοινή εκτίμηση της μελέτης ΤΕΕ-Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκύπτει ότι τα μέτρα άμεσου προτεραιότητας έχουν ύψος 980 δισ. δρχ. εκ των οποίων εκτιμάται ότι τα 780 δισ. δρχ. αφορούν μέτρα εφαρμογής κοινοτικής νομοθεσίας και πολιτικής, το μεσομακροπρόθεσμα μέτρα εκτιμάται ότι έχουν κόστος της τάξεως των 630 δισ. δρχ.. Δηλαδή το σύνολο των αναγκαίων μέχρι το έτος 2005 δράσεων ανέρχεται σε 1,6 τρισ. δρχ., ποσό δηλαδή κατά 6,7 φορές μεγαλύτερο (σε τιμές 1992) από το ήδη επενδεδυμένο για τους αντίστοιχους τομείς!

Το ύψος αυτό των 1,6 τρισ. δρχ. είναι το χάσμα που μας χωρίζει από τις ανεπτυγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε έργα υποδομής προστασίας περιβάλλοντος. Αντίστοιχο σε αυτό το χάσμα η κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στέκεται αμήχανη, ανέτοιμη να το αντιμετωπίσει.

Η Νέα Δημοκρατία σήμερα δε μπορεί να αρθρώσει λόγο περιβαλλοντικό. Πρέπει να αποτάξει το 'Κατοίγιαννείο συμπλέγμα' που την βαραίνει για να πραγματοποιήσει άλλα.

Η Πολιτική 'Ανοιξη υιοθετεί το πρόγραμμα, το κοινό πορίσμα της μελέτης ΤΕΕ-Ε.Ε.. Γι' αυτό το λόγο προτείνει τη δημιουργία του 'ταμείου περιβάλλοντος'. Υιοθετεί την αρχή 'ο ρυπαίνων πληρώνει' και απευθύνει εκκλήση στην κοινωνία για την από κοινού αντιμετώπιση του φυσικού χωροχρόνου που θα ζήσουν οι πολίτες του 21ου αιώνα. Είναι μια μάχη που θα δώσουμε για το μέλλον των παιδιών μας. Για μια καλύτερη ποιότητα ζωής, για την προστασία ενός χωροχρόνου στο διηνεκές της Ιστορίας. Γιατί η Ελλάδα και οι Έλληνες μπορούν να είναι οι εκφραστες 'των περιοχών του ήλιου, η ανάπτυξη του ήλιου', οι 'περιοχές της ιστορίας και του πολιτισμού'.

Γενικό συμπέρασμα

Ο προϋπολογισμός στους 4 τομείς που αναφερθήκα είναι αποκαλυπτικός. Οι διαφορές μεταξύ εκλογικών προγραμμάτων, Προγραμματικών δηλώσεων και Προϋπολογισμού είναι τεράστιες και αγεφύρωτες. Η κυβέρνηση θα επικαλεστεί τη δημοσιονομική κατάσταση της χώρας για να πει ότι αυτή δεν επιτρέπει να γίνει τίποτα στους τομείς της Παιδείας, του Πολιτισμού, του Περιβάλλοντος και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Όμως, την κατάσταση αυτή τη γνώριζε πολύ καλά και μάλιστα στις τηλεοπτικές αναμετρήσεις με τη Ν.Δ. ισχυριζόταν ότι τα δικά της στοιχεία ήταν τα όρθα και γνήσια. Συνεπώς, δεν μπορεί να προβάλλει αυτό το επιχείρημα ως άλλοθι.

για τις ανακολουθίες της. Μπορεί ακόμη να επιστρέψει στην παλαιά θεωρία περί οράματος και περί εφικτού. Η ουσία είναι ότι το '94 είναι χρονιά στασιμότητας και υποβάθμισης, ο δε προϋπολογισμός είναι προϋπολογισμός αμηχανίας.

Ο πρωθυπουργός στις προγραμματικές δηλώσεις (σ. 18, στήλη 2) δήλωσε ότι η κυβέρνηση θα δώσει "ιδιαίτερο βάρος στην ενίσχυση της ανάπτυξης των παραμεθωρίων περιοχών της Θράκης, της Μακεδονίας, της Ηπείρου και του Αιγαίου" και ότι "στόχος της επενδυτικής στρατηγικής μας είναι η αποφασιστική ενίσχυση δραστηριοτήτων που θα συμβάλουν στην κάλυψη του παραγωγικού μας ελλείμματος". Και η Εισηγητική Έκθεση (σ.4) τονίζει ότι επιδιώχθηκε η κατάρτιση "ενός ειλικρινούς προϋπολογισμού". Πόσο ειλικρινής όμως είναι και πόσο ιδιαίτερο βάρος δίνεται στην ενίσχυση της ανάπτυξης των παραμεθωρίων περιοχών της Θράκης και Μακεδονίας, όπου αυτή τη στιγμή εστιάζεται η απειλή κατά του εθνικού μας χώρου όταν, όπως είδαμε, το κονδύλι του Υπουργείου Μακεδονίας Θρακίας είναι κατά 1,5 δις μικρότερο από πέρυσι, σύν 11% πληθωρισμό που η ίδια η κυβέρνηση υπολογίζει, οπότε η μείωση αυτή είναι ακόμη μεγαλύτερη και συνιστά θανασιμη απειλή; Πόσο ειλικρινής είναι όταν οι πιστώσεις του Υπουργείου Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας για το 1994 είναι 18.572.000.000 έναντι 20.248.128 του 93 (ως τις 31-10-93), όταν δηλαδή κι εδώ, σε αυτόν τον καιρό και νευραλγικό τομέα της ανάπτυξης, παρουσιάζεται μείωση 1,8 δις ούν το 11% του πληθωρισμού; Πόσο ειλικρινής είναι όταν ο πολιτισμός αναγορεύεται στα λόγια ως το μεγάλο συγκριτικό μας πλεονέκτημα και στην πράξη το κονδύλι του φθάνει στο ποσοστό ντροπής του 0,29%; Πόσο ειλικρινής είναι όταν η Παιδεία αναγορεύεται στην πρώτη και πιο κρίσιμη επένδυση της χώρας μας και στην πράξη δίνεται ο,τι δόθηκε πέρυσι, που το κονδύλι εκείνο χθες το σπλήττεισε το ΠΑΣΟΚ ως αντιπολίτευση για να το υιοθετήσει σήμερα ως Κυβέρνηση; Πόσο ειλικρινής είναι όταν θεσμοθετεί τον δεύτερο βαθμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης καταργώντας το διορισμένο Νομάρχη, για να τον αντικαταστήσει με έναν υπερνομάρχη, τον Περιφερειάρχη; Πόσο ειλικρινής είναι όταν η Ελλάδα, "χώρα του ήλιου", έχει χάσμα ύψους 1,6 τρισ. δρχ. από τις "γκρίζες χώρες" του βορρά στην προστασία του περιβάλλοντος;

Ο Προϋπολογισμός είναι εξαιρετικά αισιοδοξός. Έχει την ίδια αισιοδοξία που είχαν όλοι οι προηγούμενοι της Ν.Δ., οι οποίοι όμως έπεσαν έξω. Προβλέπει γενική αύξηση εσόδων επιπλέον κατά 1 τρισ. δίχως όμως να γνωρίζουμε με ποιούς τρόπους θα εισπραχθούν, μια και τώρα ξεκινά "διάλογος" για το ποια θα είναι τα νέα εσοδα, με το νέο δε φορολογικό νόμο θα μάθουμε και το πώς και ποτε θα εισπραχθούν. Σε αντίθεση όμως προς αυτή την αβεβαιότητα, όσον αφορά στην εισπραξη των εσόδων, έχουν σχεδιαστεί λεπτομερώς οι δαπάνες. Αυτές οι δαπάνες στους τέσσερις τομείς κοινωνικής υποδομής και ανάπτυξης που αναφέρθηκαν είναι απελπιστικό ανεπαρκείς. Όλες οι άλλες δαπάνες είναι στάσιμες, με μόνη εξαίρεση, όπως ήδη αναφέρθηκε, την αύξηση των αποδοχών του μόνιμης απασχόλησης ΔΕΠ. Στάσιμες όμως, σημαίνει σταθερή υποβάθμιση, αφού καμία δαπάνη δεν καλύπτει ικανοποιητικά την αντίστοιχη ανάγκη.

Ο Προϋπολογισμός του 1994 δεν πρόκειται να βελτιώσει την κατάσταση, στους δε τομείς του πολιτισμού και του περιβάλλοντος το πράγματα θα χειροτερεύσουν ραγδαία. Μόνη της η κυβέρνηση έγινε αναξιόπιστη. Υποσχέθηκε να μην επιβάλει κανένα νέο φορο και τώρα κάνει συζήτηση με όλη την κοινωνία για νέους φορους που πρέπει να μπουν. Υποσχέθηκε να μην επιβάλει έμμεσους φόρους και ξεκίνησε με 107 δις πρόσθετους φόρους στα τσιγάρα. Είπε πως θα είναι φόρος υγείας και ο φόρος αυτός δεν πηγαίνει στην υγεία. Τελικά ο προϋπολογισμός αυτός είναι προϋπολογισμός όχι ανάπτυξης, ούτε ακόμη και διαχείρισης, αλλά αμηχανίας και εκλογών. Είμαι πεπεισμένος πολιτικά, ότι αυτός ο Προϋπολογισμός είναι εκλογικός. Τα 224 δις σε Νομαρχιακά έργα με οδηγούν σε αυτό το συμπέρασμα. Αντί να γίνουν τα μεγάλα έργα υποδομής, θα έχουμε εκατοντάδες ή και χιλιάδες μικρά έργα, γεφυράκια, πλατείες, πλακοστρώσεις, για λόγους ψηφοθηρικούς, εν όψει δύο εκλογικών αναμετρήσεων το 1994. Διαφορετικά και για την Παιδεία θα μπορούσαν να βρεθούν χρήματα, και για τον Πολιτισμό, και για το Περιβάλλον. Είστε όμως δέσμοι, όχι των Κοινοτικών υποχρεώσεων που σας επιβάλλει το Πρόγραμμα Σύγκλισης, αλλά των πολιτικών σας επιλογών εν όψει δύο εκλογικών αναμετρήσεων. Έτσι και μ' αυτόν τον Προϋπολογισμό συνεχίζει ο πολιτικός φαύλος κύκλος στην οικονομία το 1994 και απομακρυνόμαστε από την Ευρώπη. Για να το πω απλά. Ο Προϋπολογισμός είναι στραμμένος με το βλέμμα προς τις Ευρωεκλογές και τις Νομαρχιακές - Δημοτικές. Εάν δε, βοηθήσουν και οι περιστάσεις, νομίζω ότι δεν θα διστάσετε να κάνετε και τις βουλευτικές.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΕΝΤΑΚΗΣ

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Β' ΑΘΗΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΣΥΓΚΡΑΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΠΡΟΣΕΡΦΟΜΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΩΝ

ΤΟΜΕΣ ΑΝΑΡΧΗΣ	ΚΟΣΤΟΣ ως προς δρχ. 1992 (ποσοστό %)				ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ $A_1 + A_2$ (έτος 1999)
	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ			$A_1 + A_2 + MM$	
	$A_1 + A_2$ (έτος 1999)	MM (έτος 2005)			
1. ΥΛΑΤΙΚΟ ΠΕΡΒΑΛΛΟΝ	151.000 (15,5)	96.300 (15,3)	248.100 (15,4)	148.000 (19,1)	
2. ΣΤΕΡΕΑ ΚΑΙ ΤΡΙΧΗ ΑΠΟΡΡΙΨΙΜΑ	297.320 (30,4)	120.350 (19,1)	417.670 (25,9)	295.120 (37,7)	
3. ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΟ ΠΕΡΒΑΛΛΟΝ	165.750 (16,9)	63.680 (10,1)	229.430 (14,3)	160.500 (20,6)	
4. ΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΠΕΡΒΑΛΛΟΝ	12.000 (1,2)	1.000 (0,2)	13.000 (0,8)	1.450 (1,2)	
5. ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΒΑΛΛΟΝ, ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΕΛΛΑΟΣ	264.750 (27,1)	292.750 (46,3)	557.500 (34,7)	109.050 (14,0)	
6. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΧΟΣΜΙΑ ΠΡΟΚΛΗΨΗΜΑΤΑ	22.755 (2,3)	8.000 (1,3)	30.755 (1,9)	6.500 (0,8)	
7. ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ	63.850 (6,5)	48.450 (7,7)	112.300 (7,0)	58.850 (7,6)	
8. ΘΕΣΜΟΙ					
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	978.725 (100)	630.530 (100)	1.608.755 (100)	780.270 (100)	
9. ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΒΑΛΛΟΝ	700.000	539.300	1.273.100	367.550	

Σ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΗ

ΤΟΥ Κ.Κ.Ε.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ ΚΟΡΑΚΑ

ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΛΕΣΒΟΥ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Για τον Γενικό Προυπολογισμό του Κράτους Οικονομικού Έτους 1994
του Ειδικού Εισηγητή του Κ.Κ.Ε
Ευστρατίου Κορακα
Βουλευτή Λέσβου

Το ζήτημα της κοινωνικής δικαιοσύνης, και της κοινωνικής ευαισθησίας, πάντοτε προτάσσεται στις Εισηγ.Εκθέσεις των Προυπολογισμών.

Έτσι και ο υπό κρίσιν νέος προϋπολογισμός, όπως επισημαίνεται από τους συντακτές του, διακρίνεται από 'κοινωνική ευαισθησία'.

Τέλος ο νέος προϋπολογισμός εκφράζει πράγματι την προσπάθεια της κυβέρνησης να ανταποκριθεί στη βούληση, τα αιτήματα και τις ανάγκες του κοινωνικού συνόλου, και θέλουμε να πιστευουμε ότι διακρίνεται από κοινωνική ευαισθησία'. (σελις 4 Εισηγ.Εκθεσης).

Το πόσο όμως ανταποκρίνεται με την πραγματικότητα αυτή η 'Κοινωνική Ευαισθησία', φαίνεται από την ανάλυση των **κοινωνικών δαπανών** του (ΚΠ), ανάλυση που έχει έντονα τα χαρακτηριστικά της ακόμη περισσότερης **υποβάθμισης**, του λεγομένου 'Κράτους Πρόνοια'.

Κοινωνικές δαπάνες (γενικά)

Σημαντικές περικοπές στις κοινωνικές δαπάνες και νέα υποβάθμιση του κράτους πρόνοιας, παρά τις υποσχέσεις, της κυβέρνησης για κοινωνική προστασία των 'αδυνάτων' και 'χαμηλόμισθων' προβλέπει ο (Γ.Π.Κ.) του 1994.

Πιο συγκεκριμένα το κονδύλι των δαπανών του προϋπολογισμού για **επιχορηγήσεις** προβλέπεται να αυξηθεί μόλις κατά 10,5%, ενώ ο πληθωρισμός το 1994 σύμφωνα με εκτιμήσεις θα τρέχει με ρυθμο μεγαλύτερο του 11%. (σελις 90 Εισηγ.Εκθεσης Πιν.4.5).

Ουσιαστικά προβλέπεται νέα, για τέταρτο συνεχή χρόνο, πραγματική μείωση των δαπανών αυτών που αφορούν επιχορηγήσεις σε ασφαλιστικά ταμεία, νοσηλευτικά, εκπαιδευτικά και πολιτιστικά ιδρύματα, αθλητικά σωματεία, κέντρα παιδικής μέριμνας, προστασίας ηλικιωμένων, ανηλικών και ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Πρόκειται για τις δαπάνες που οριοθετούν την έκταση και το επίπεδο του 'κράτους πρόνοιας'. Οι προβλέψεις του Προϋπολογισμού αποδεικνύουν ότι η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ (όπως και της ΝΔ άλλωστε), δεν δίστασε να περικοψει αυτές τις δαπάνες, προκειμένου να υλοποιήσει τις εντολές του Διευθυντηρίου της Κοινότητας, για περιορισμό των κρατικών δαπανών.

Αναλυκότερα:

Α. Κοινωνική ασφάλιση

α) Η επιχορήγηση προς τον ΟΓΑ. Είναι αυξημένη κατά 27,6%, για να αντιμετωπισθεί η από 1/1/94 αύξηση των αγροτικών συντάξεων κατά 6000 δραχ. που θέσπισε προεκλογικά η κυβέρνηση της ΝΔ.

Αντίθετα η επιχορήγηση προς το ΙΚΑ είναι περίπου όση και αυτή του 1993 (1994 190 δις, 1993 187,7 δις) και βεβαία σε πραγματικές τιμές, μειωμένη κατά 10% (ΓΠΚ - Τακτικός Προυπολογισμός - Κεντρικές υπηρεσίες - Τόμος Α' μέρος 1 σελις 203 Κωδ. 2352). Η επιπλέον πίστωση των 27,5 δις (Κωδ. 5189), αποτελεί απόδοση οφειλών προς το ΙΚΑ, που προέκυψαν, όπως αναφέρεται και στην Εισηγητική Εκθεση, από την ανάληψη από το Δημόσιο χρεών προβληματικών επιχειρήσεων.

Γενικά οι επιχορηγήσεις προς το ΙΚΑ, το ΝΑΤ και το ΤΣΑ δεν επαρκούν για να καλυφθούν οι ανάγκες τους. Το ΙΚΑ αναμένεται να έχει το 1994 οργανικό έλλειμμα πάνω από 100 δις δραχ. Τα συσσωρευμένα χρέη του ΙΚΑ και του ΝΑΤ διευρύνονται συνεχώς, με αποτέλεσμα να έχουν σημαντικές πρόσθετες επιβαρύνσεις από τον συνεχιζόμενο δανεισμό τους, με επαχθή μάλιστα επιτόκια. Η πίστωση τέλος για το ΤΕΒΕ δεν αποτελεί επιχορήγηση αλλά απόδοση κοινωνικού πόρου, που προβλέποταν από παλιά. Και η πίστωση αυτή δεν επαρκεί για τις ανάγκες του ΤΕΒΕ.

β) Οι παροχές της **κοινωνικής ασφάλισης**, και ιδιαίτερα αυτές για τις μεγάλες ομάδες εργαζομένων, περιορίστηκαν σε πολύ χαμηλά επίπεδα με τις **αντισσφαλιστικές διατάξεις** των νομών 1759 / 88, 1902 / 90, 1976 / 91 και 2084 / 92. Τα κατώτατα όρια συντάξεων, οι

προβλέψεις για τους ανάπηρους και η αναπροσαρμογή των συντάξεων που αποτελούν βασικές κοινωνικές εγγυήσεις και καταξιώνουν ένα σύγχρονο κοινωνικά κράτος ουσιαστικά **καταργήθηκαν**. Οι συντάξεις που καταβάλλονται στο μεγάλο μέρος των συνταξιούχων του ΙΚΑ, του ΤΕΒΕ και των άλλων ταμείων, δεν επαρκούν για τις ανάγκες διαβίωσης τους.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, του Μαη του 1993, από τις 660.000 συνταξιούχους του ΙΚΑ, το 18% έπαιρνε συντάξεις 20-65 χιλ.δρχ., το 61% συντάξεις 65-80 χιλ. και μόνο το υπόλοιπο 21% συντάξεις μεγαλύτερες.

Η περίθαλψη, εξ άλλου που παρέχεται στους ασφαλισμένους και συνταξιούχους του ΙΚΑ του ΤΕΒΕ και του ΟΓΑ, βρίσκεται στα γνωστά απαράδεκτα επίπεδα. Πάνω από 1.200.000 εργαζόμενοι (απασχολούμενοι στο φασόν, με μερική απασχόληση, ανεργοί, ξένοι εργατες κ.ά.) δεν έχουν καμιά ασφάλιση.

Τέλος, οι νεοεισερχόμενοι στην ασφάλιση από 1/1/93 θα παίρνουν συντάξεις όχι μεγαλύτερες από το 1/3 των συντάξεων που καταβάλλονται σήμερα.

γ) Από το άλλο μέρος, το καθεστώς καταλήστευσης των πόρων του ΙΚΑ και των άλλων ταμείων (εισφοροαπαλλαγές, εισφοροδιαφυγή, παγωμένες οφειλές κ.ά.) εξακολουθεί να μη θίγεται. Επίσης δεν θίγονται οι γνωστές συντάξεις υπερ των ανωτέρων στελεχών του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.

δ) Το ΠΑΣΟΚ, ως αντιπολίτευση καταψήφισε τους αντιασφαλιστικούς νομούς της ΝΔ. Έτσι θα ανέμενε κανείς, ότι η σημερινή Κυβέρνηση θα εξαγγείλει κάποια μέτρα για την άμεση κατάργηση, τουλάχιστον, των αντιασφαλιστικών διατάξεων, που καταργούν τις βασικές θεσμικές ρυθμίσεις της Κ.Α., καθώς και του λεγόμενου 'νέου' συστήματος για τους νεοεισερχόμενους στην ασφάλιση.

Δεν το κάνει αλλά, αντίθετα εξαγγέλλει με τρόπο αόριστο, την θεσμοθέτηση δικού της συστήματος Κ.Α., που θα στηρίζεται όμως σε κατευθύνσεις όμοιες με εκείνες που ακολούθησε η ΝΔ, και που είναι οι γνωστές νεοσυντηρητικές κατευθύνσεις (ανταποδοτικότητα, περιορισμένες παροχές), που προωθούν ο ΟΟΣΑ, το ΔΝΤ, και η Ευρωπαϊκή Ένωση με την 'Λευκή Βίβλο'.

ε) Το ΚΚΕ υποστηρίζει, ότι η Κ.Α. των εργαζομένων δεν μπορεί να ορθοποδήσει, όσο δεν ανατρέπεται η πολιτική λιτότητας που ακολουθείται στη χώρα μας εδώ και δεκαετίες. Όσο δεν ανατρέπονται η στασιμότητα, η ανεργία, το καθεστώς καταλήστευσης των πόρων των Ταμείων και ο δανεισμός των ταμείων από τις Τράπεζες. Ακόμη, όσο το κράτος αρνείται να συμμετάσχει, με πάγιο τρόπο, στα βάρη της Κ.Α..

Για την εξυγίανση και στήριξη του συστήματος Κ.Α. το ΚΚΕ προτείνει:

- Την άμεση επαναφορά των διατάξεων, που ίσχυαν παλιότερα, για τη σύνδεση των κατώτατων ορίων συντάξεων ΙΚΑ με τα 20 ΗΑΣ, για τα επιδόματα αναπροσαρμογής με ποσοστά αναπηρίας 33-49%, για συντάξεις μερικής αναπηρίας με ποσοστά 50-66% και για πλήρεις συντάξεις αναπηρίας με 67% και πάνω, καθώς και για την ΑΤΑ.
- Την άμεση κατάργηση του 'νέου συστήματος' για τους νεοεισερχόμενους στην ασφάλιση.
- Την απόδοση των απωλειών του εισοδήματος των συνταξιούχων στην 3τία 1991-1993.
- Την αύξηση των αγροτικών συντάξεων και των συντάξεων ΤΕΒΕ.
- Την καθιέρωση 'κοινωνικής σύνταξης' για όσους δεν συμπλήρωσαν τον απαραίτητο χρόνο ασφάλισης ή δεν απασχολούνται.
- Την λήψη αποτελεσματικών μέτρων για την ασφάλιση των ανασφάλιστων εργαζομένων.
- Την βελτίωση των εξωνοσοκομειακών φροντίδων υγείας και γενικότερα, την εξασφάλιση στους ασφαλισμένους ανθρώπινης περίθαλψης.
- Τη θεσμοθέτηση της τριμερούς χρηματοδότησης για όλους τους ασφαλισμένους, με κρατική συμμετοχή ίση με το 1/3 των δαπανών.
- Την κατάργηση των εισφοροαπαλλαγών, την πάταξη της εισφοροδιαφυγής και την άμεση είσπραξη των παγωμένων οφειλών.
- Την άμεση διαγραφή των χρεών ΙΚΑ και ΝΑΤ με ανάληψη της ευθυνης από το κράτος.
- Την άμεση θεσμοθέτηση για τα ταμεία, διοικητικών συμβουλίων, στα οποία την πλειοψηφία να έχουν εκπρόσωποι των περισσότερο αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των ασφαλισμένων και συνταξιούχων, ώστε να διασφαλιστεί η διοικητική και διαχειριστική αυτοτέλεια των ταμείων.
- Την λήψη αποτελεσματικών μέτρων για τον εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών και λειτουργιών των ταμείων (εισαγωγή πληροφορικής, νέων τεχνολογιών κ.ά.).

Β' ΥΓΕΙΑ

Και στον **τομέα της υγείας**, ο νέος προϋπολογισμός δεν αφήνει περιθώρια ψευδαισθήσεων.

Οι "καθαρές" δαπάνες υγείας ανέρχονται στο ποσό των 208.655 δις δρχ. έναντι 187.294 δις δρχ. το 1993. Δηλ. είναι αυξημένες κατά 10,23%, σε σχέση με το προηγούμενο οικονομικό έτος, δηλ. κάτω από τον προβλεπόμενο για το 1994 ύψος πληθωρισμού. (Γ.Π.Κ. - Τακτικός Προϋπολογισμός - Κεντρικές υπηρεσίες τομος Α μέρος 1 σελίς 191). Σε σχέση όμως με τις συνολικές δαπάνες του προϋπολογισμού (συμπεριλαμβανομένων και των χρεωλύσιων), εμφανίζονται μειωμένες, μια και αποτελούν το 1,70% έναντι 1,85% του προηγούμενου χρόνου.

Τα ποσά αυτά θα διατεθούν για την προσληψη ιατρικού προσωπικού, την επιχορήγηση του Ωνάσειου (4 δις έναντι 1,6 δις), την πληρωμή τοκοχρεωλύσιων για δάνεια, των πανεπιστημιακών νοσοκομείων και την τακτοποίηση των οφειλών του υπουργού Υγείας προς το ΝΙΜΙΤΣ (4,753 δις δρχ. έναντι 2,55 δις).

Για την **φαρμακευτική περίθαλψη** θα διατεθεί κονδύλι 6.800 δις δρχ. έναντι 5.900 δις δρχ. το 1993, δηλ. ποσοστό αύξησης 15,25% (πραγματικό 4,05% συμπεριλαμβανομένου και του προβλεπόμενου για το 1994 πληθωρισμού), το οποίο είναι συγκριτικά πολύ μικρότερο σε σχέση με τις αυξήσεις των τιμών των φαρμάκων, πέραν της γνωστής σχετικά εισηγήσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία προτείνεται η απελευθέρωση των τιμών όλων των φαρμακευτικών προϊόντων από τις αρχές του 1994.

Για την **ιατρική περίθαλψη**, ποσό 2.800 δις έναντι 2.500 δις δρχ. (ονομαστική αύξηση 12% και πραγματική 0,8%).

Για την **νοσοκομειακή περίθαλψη** συνολικά θα διατεθούν 12.100 δις δρχ., έναντι 13.259 δις δρχ. το 1993. Δηλ. μείωση κατά 8,74% σε σχέση με το 1993. (Κωδ. αριθμοί 0546-0547 τόμος Α-μέρος 1 σελίς 192 - Γεν. Προϋπολογισμός - Κεντρικές υπηρεσίες).

Πέραν της υποβάθμισης της δημόσιας περίθαλψης, σύμφωνα με τα παραπάνω παρατιθέμενα στοιχεία, την γενικότερη εικόνα του τομέα της Δημόσιας υγείας συμπληρώνουν, η οικονομική κατάρρευση, η διοικητική αποσάθρωση και η λειτουργική ανεπάρκεια μια και η **επιχορήγηση σε νοσηλευτικά ιδρύματα** για λειτουργικές δαπάνες μειώθηκε κατά 86,1% (5,65 δις δρχ., έναντι 40,6 δις δρχ.) (σελίς 97 Πιν. 4.8 Εισηγ. Έκθεσης του Γ.Π.Κ.).

Πέραν των παραπάνω, σύμφωνα και με στοιχεία της ΠΟΕΔΗΝ, οι εργαζόμενοι στα δημόσια νοσοκομεία έχασαν στα χρόνια της διακυβέρνησης της ΝΔ 30% περίπου από το πραγματικό τους εισόδημα.

Τελος, ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει για τα έσοδα από την κατά 42,2% αύξηση της φορολογίας καπνού, που όπως επισημαίνεται στην σελ.87 της Εισηγ. Έκθεσης πρόκειται να διατεθούν για την ενίσχυση του τομέα υγείας-πρόνοιας.

Η πραγματικότητα όμως είναι τελείως διαφορετική. Και αυτό γιατί ενώ από την αύξηση της φορολογίας καπνού προβλέπεται να εισπραχθούν 97 δις δρχ. περισσότερα από το 1993. (327 δις - 270 δις - 97 δις) σελίς 85 πιν. 4.4 της Εισηγ. Έκθεσης, εν τούτοις μόνο τα 11 δις διοχετεύονται στον τομέα της υγείας-πρόνοιας.

Όσον αφορά τις δαπάνες για την παιδεία

Ο προϋπολογισμός του 1994, σπάει κάθε αρνητικό "ρεκόρ" των τελευταίων δεκαετιών. Μειώνει τις δαπάνες για την παιδεία στο 6,3% των συνολικών δαπανών του (ΚΠ), έναντι 6,6% που ήταν για το 1993 (συμπεριλαμβανομένων και των χρεωλύσιων). Ο παρακάτω Πίνακας αποδεικνύει το μέγεθος της υποβάθμισης της παιδείας

ΤΡΕΙΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΜΙΖΕΡΙΑΣ

Ποσοστό δαπανών του υπουργείου Παιδείας στο σύνολο δαπανών του Κρατικού Προϋπολογισμού, κατά τα τελευταία τριάντα χρόνια

Χρονιά	ποσοστό	Χρονιά	ποσοστό	Χρονιά	ποσοστό	Χρονιά	ποσοστό
1962	8,3%	1970	10,0%	1978	11,9%	1986	9,3%
1963	9,2%	1971	9,7%	1979	11,1%	1987	7,7%
1964	10,8%	1972	8,8%	1980	11,3%	1988	8,6%
1965	11,4%	1973	9,6%	1981	8,4%	1989	8,7%
1966	11,1%	1974	10,1%	1982	10,2%	1990	8,2%
1967	10,7%	1975	10,4%	1983	9,1%	1991	7,6%
1968	10,1%	1976	10,3%	1984	9,9%	1992	7,6%
1969	8,4%	1977	10,8%	1985	10,0%	1993(1)	7,1%

Πηγή: "ΡΙζοσπάστης" 26/11/93

1. 6,6% σύμφωνα με τα στοιχεία της Εισηγ.Εκθεσης του Γ.Π.Κ. 1994.

Για το 1994 συγκεκριμένα προβλέπεται να δωθούν για την παιδεία 772 δις δρχ. από τα 12.225 δις δρχ. που είναι οι συνολικές δαπάνες του Προυπολογισμού (συμπεριλαμβανομένων και των χρεώλυσιων) Πίνακες 4.1 και 4.3 σελις 79-80 Εισηγ.Εκθεσης

Αναλυτικότερα, θα δοθούν για τακτικές δαπάνες του Υπουργείου Παιδείας 665 δις δρχ. (συμπεριλαμβανομένων και των 81 δις που δίνονται μέσω Νομαρχιών) και για δαπάνες επενδύσεων 107 δις δρχ.

Την πιο αποκαλυπτική εικόνα της τραγικής κατάστασης των δαπανών για την Παιδεία, από το 1970 και μετά σε σταθερές τιμές του ίδιου του χρόνου (οι τιμές αυτές προκύπτουν μετά την αφαίρεση του πληθωρισμού από το 1970 και μετά από τις σχετικές δαπάνες κάθε χρονιάς), την δίνουν τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα.

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
σε εκατ.δρχ.

Ε Τ Ο Σ	Τρέχουσες τιμές	Σταθερές τιμές 1970
1970	6.466	6.466
1971	7.131	6.917
1972	7.824	7.263
1973	10.043	7.878
1974	12.986	7.436
1975	17.687	8.770
1976	21.758	9.355
1977	27.580	10.423
1978	35.873	11.849
1979	41.961	11.226
1980	47.812	9.606
1981	61.486	9.327
1982	81.222	9.733
1983	95.348	9.118
1984	131.341	10.237
1985	176.084	11.075
1986	197.071	9.544
1987	212.538	8.605
1988	272.781	9.553
1989	344.098	10.400
1990	418.017	10.057
1991	490.021	9.608
1992	593.831	9.897
1993	649.958	9.262
1994	772.406	9.719

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία στοιχείων.
Εισηγ.Εκθεση Προυπολογ. "Ρίζος" 5/12/93.

Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα σε τιμές 1970, ο (ΚΠ) του 1994 δίνει 9.719 δις δρχ., ποσό που είναι χαμηλότερο απ' αυτό που δόθηκε για την παιδεία από τους (ΚΠ) των ετών 1992, 1990, 1989, 1985, 1984, 1982, 1979, 1978 και 1977. Απ' αυτό και μόνο το γεγονός μπορεί κανείς να καταλάβει τι εννοεί η Κυβέρνηση όταν ισχυρίζεται, ότι η παιδεία αποτελεί βασική της προτεραιότητα.

Οι επιπτώσεις της υποχρηματοδότησης της παιδείας είναι φανερές σ' όλους τους τομείς της εκπαίδευσης. Η σταθερότητα των δαπανών σε πραγματικές δαπάνες σημαίνει σταθερή υποβάθμιση και όχι σταθερότητα αφού καμία δαπάνη δεν καλύπτει ικανοποιητικά την αντίστοιχη ανάγκη. Ο (ΚΠ) του 1994, σε τίποτα δεν βελτιώνει τη σημερινή κατάσταση.

Η διπλή βαρδιά στα σχολεία της Αθήνας και των μεγάλων πόλεων, θα συνεχίσει να αποτελεί καθεστώς.

Το μόνο για το οποίο ο Προυπολογισμός εξασφαλίζει ανοδική πορεία, είναι η ενίσχυση της ιδιωτικής παιδείας μέσω από την υποβάθμιση της δημόσιας εκπαίδευσης.

Ειδικότερα το πρόβλημα της διπλής θάρδιας, που αναφέρεται παραπάνω, προκύπτει από τις τεραστίες ελλείψεις σε αίθουσες όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα, τα στοιχεία του οποίου είναι και τα τελευταία επίσημα στοιχεία, που ανακοινώθηκαν και τα οποία αναφέρονται στο έτος 1991.

**ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΙΘΟΥΣΩΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΟΥ ΛΕΙΠΟΥΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΝΟΜΑΡΧΙΑ**

Νομαρχία	Αίθουσες που λείπουν	Νομαρχία	Αίθουσες που λείπουν
Αιτωλ/νίας	476	Λέσβου	0
Αργολίδας	193	Λευκάδας	19
Αρκαδίας	0	Μαγνησίας	341
Άρτας	266	Μεσσηνίας	0
Αχαΐας	627	Ξάνθης	111
Βοιωτίας	234	Πέλλας	177
Γρεβενών	0	Πιερίας	181
Δράμας	80	Πρέβεζας	46
Δωδεκανήσου	53	Ρεθύμνου	0
Έβρου	96	Ροδοπης	23
Εύβοιας	342	Σάμος	2
Ευρυτανίας	0	Σερρών	220
Ζακύνθου	13	Τρικάλων	89
Ηλείας	0	Φθιώτιδας	92
Ημαθίας	148	Φλωρίνας	13
Ηρακλείου	680	Φωκίδας	3
Θεσπρωτίας	44	Χαλκιδικής	33
Θεσσαλονικης	2413	Χανίων	271
Ιωαννίνων	37	Χίου	0
Καβάλας	116		
Καρδίτσας	47	ΣΥΝ.ΥΠΟΛ. ΕΛΛΑΔΑΣ	8637
Καστοριάς	0		
Κέρκυρας	147	Αθήνας	2999
Κεφαλληνίας	0	Πειραιά	3037
Κιλκίς	0	Αν.Αττικής	15544
Κοζάνης	100	Δυτ.Αττικής	1950
Κορινθίας	131		
Κυκλάδων	88	ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΤΙΚΗΣ	9530
Λακωνίας	0		
Λάρισας	600	ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	18167
Λασηθίου	85		

ΠΗΓΗ: "ΡΙζοσπάστης" 28/11/93

Στον Πίνακα καταγράφεται ανάγλυφα το μέγεθος του προβλήματος στο Λεκανοπέδιο, όπου υπάρχουν ελλείψεις που καλύπτουν πάνω από τα μισά κενά όλης της χώρας. Ιδιαίτερο, επίσης, είναι το πρόβλημα στη Θεσσαλονίκη, τη Λαμία, την Πάτρα και το Ηράκλειο. Ακόμη και εάν ισχύουν τα στοιχεία του Γ.Σουφλιά, ότι παραδόθηκαν την προηγούμενη ζετία πάνω από 5.000 αίθουσες και πάλι παραμένουν οι τρομερές ελλείψεις, καθώς λείπουν ακόμα 13.000 περίπου αίθουσες σε όλη τη χώρα.

Για το Υπουργείο Αιγαίου

Το κονδύλι που δίνει ο προϋπολογισμός στο Υπουργείο Αιγαίου είναι το μικρότερο από όλα τα Υπουργεία. Η αύξησή του είναι επίσης κάτω και από αυτόν τον προβλεπόμενο από την Κυβέρνηση πληθωρισμό (από 2020 εκ. - 2220 εκ.)

Το αστείο αυτό κονδύλι δείχνει με τον πιο κρυφαλέο τρόπο πόσο δημαγωγικές είναι οι εκάστοτε προεκλογικές υποσχέσεις και κολακίες τόσο της ΝΔ όσο και του ΠΑΣΟΚ.

Αντί να ληφθεί υπόψη η τραγική υποβάθμιση των ακριτικών νησιών του Αιγαίου, ο μαρασμός τους και ταυτόχρονα η ιδιαίτερη εθνική σημασία τους, καταφεύγει και η σημερινή Κυβέρνηση σε κολακευτικές ανέξοδες διακηρύξεις, υποβαθμίζει το Υπουργείο Αιγαίου και παραπέμπει τα πάντα στο Πακέτο Ντελόρ.

Το ΚΚΕ πιστεύει ότι αυτό που χρειάζονται τα νησιά του Αιγαίου είναι η άμεση εκπόνηση και εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων ταχυρρυθμής ανάπτυξης, με βάση τους άξονες του πορίσματος της διακομματικής κοινοβουλευτικής επιτροπής για τη Θράκη και τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Είναι επίσης ανάγκη το δημόσιο, με την ευρύτερη έννοια, να αναλάβει επενδυτικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΚΟΡΑΚΑΣ

ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ